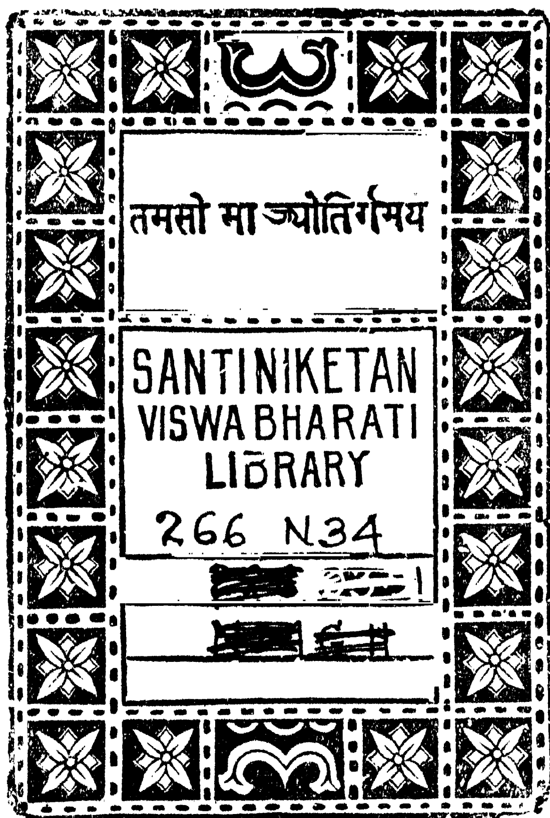

तमसो मा ज्योतिर्गमय
SANTINIKETAN
VISWA BHARATI
LIBRARY
266 N34

—॥ श्रीवीतरागाय नमः ॥—

नेमिचंद्र सिद्धान्तचक्रवर्तिविरचित

श्रीगोम्मटसारः

मराठी भाषानुवादसहितं.

GOMMO

अनुवादक व प्रकाशक,

नेमचंद वालचंद गांधी वकील

धाराशिव.

-==*==-

मुद्रक,

वर्धमान पार्श्वनाथ शास्त्री

श्रीकल्याण पॉवर प्रिंटिंग प्रेस, सोलापूर.

प्रथमावृत्ति १००० | वीर संवत् २४६५. सन १९३९. | मूल्य रु० ५

या ग्रंथाचे अनुवादक व प्रकाशक;

श्री. नेमचंद वालचंद गांधी धाराशिवकर.

मी काय केलें ?

जैनागमांत कर्मसिद्धांताचें वर्णन जितकें सविस्तर, विशद व सूक्ष्मपणें केलें आहे तितकें जगांतील कोणत्याही ग्रंथांत केलेलें आढळत नाहीं. अनंत जीव संसारांत परिभ्रमण करितात पण ते कां परिभ्रमण करितात? कोणी सुखी, कोणी दुःखी, कोणी श्रीमंत, कोणी दरिद्री, कोणी मनुष्यजन्माला जातो, कोणी देवगतींत जातो कोणी नारकी होतो, कोणी तिर्यंच योनींत जन्म घेतो अशी ही विषमावस्था कां होते, हें एकाही दार्शनिकाला नीट सांगता आलें नाहीं. बहुतेक दार्शनिक प्राण्यांच्या या विषमावस्थेला एक ईश्वर कारण आहे असें मानतात. ईश्वराच्या आज्ञेशिवाय झाडाचें पान सुद्धां हालत नाहीं असें म्हणणारेच फार. ईश्वराच्या कर्तृत्ववादाचें खंडन पुष्कळ ग्रंथांतून होऊन गेलें आहे. पुनः या ठिकाणीं त्याचा उहापोह करणें अप्रस्तुत होईल. ३६३ प्रकारचे एकांतवाद तसेंच पौरुषवाद, दैववाद, संयोगवाद, लोकवाद आणि हें करणारांनाही या कर्मसिद्धांताचा उलगडा झाला नाहीं. (गोम्मटसार कर्मकांड गाथा ८७६ ते ८९५ पहा.)

गोम्मटसार या ग्रंथांत कर्म कशास म्हणावें ? कर्मबंध कसा होतो ? त्याचा उदय व निर्जरा कशी आणि केव्हां होते ? व कर्म किती प्रकारचें असतें ? आणि त्याचें अस्तित्व कोठपर्यंत राहतें ? याचें सविस्तर वर्णन केलें गेलें आहे. प्रातःस्मरणीय श्रीनेमिचन्द्र सिद्धांत चक्रवर्तींनीं हा मूल ग्रंथ प्राकृतभाषेंत (गाथा ९७२ मध्यें) इसवीसनाच्या आठव्या शतकांत लिहिला व त्याचवेळीं वीरमार्तंड चामुंडराय यांनीं त्यावर कर्नाटक भाषेंत टीका लिहिली. त्या कर्नाटक टीकेवरून श्रीकेशववर्णी व अभयचन्द्र सिद्धांतचक्रवर्ति यांनीं संस्कृत टीका लिहिली. या संस्कृत टीकेचें भाषांतर विद्वन्मुकुटमणि टोडरमलजींनीं हिंदी भाषेंत केलें आहे. मूल ग्रंथ, संस्कृत टीका व हिंदी टीका भारतीय जैनसिद्धांत प्रकाशिनी संस्था कलकत्ता येथें छापून प्रसिद्ध झाली आहे, त्या संस्कृत व हिंदी टीकेवरून हा मराठी ग्रंथ मी लिहिला आहे. वस्तुतः हा ग्रंथ लिहिण्याची माझी योग्यता नाहीं परंतु हा ग्रंथ आपण कोणाकडून तरी समजाऊन घ्यावा असें मला फार दिवसांपासून वाटत होतें. अनायासें श्री. ब्रह्मचारी शीतलप्रसादजी धाराशिवला आले असतांना ता. २० जुलै सन् १९२९ ला हा ग्रंथ त्यांजपाशीं पहाण्यास मी आरंभ केला. श्री. ब्रह्मचारी शीतलप्रसादजी कांहीं दिवस तेथें रहात व बाहेरगांवीं निघून जाऊन पुनः ते धाराशिवला आले म्हणजे पुनः त्या ग्रंथाचें वाचन सुरू होई. याप्रमाणें कित्येक वेळां ते धाराशिवला आले व त्यांच्या सहवासांत तो ग्रंथ मी ता. २२ फेब्रुवारी

१९३७ ला वाचून संपविला. वाचनाबरोबरच मी मराठी लिहून काढीत असें. याप्रमाणें हा ग्रंथ लिहिण्यास सुमारें ७॥ वर्षें लागलीं. ब्रह्मचारीजींच्या चिकाटीमुळेंच हें काम माझ्या हातून पार पडलें आहे. ग्रंथ फार कठिण आहे. मला तो सर्व समजला असें नाहीं पण ब्रह्मचारीजी हिंदी भाषेंत सांगत व तदनुसार मी मराठींत लिहून काढीत असें. या कृतींत जें कांहीं चांगलें असेल त्याचें सर्व श्रेय श्री. ब्रह्मचारी शीतलप्रसादजींना आहे.

गोम्मटसार ग्रंथावर संस्कृत, हिंदी, इंग्रजी भाषेंत सविस्तर टीका प्रसिद्ध झाल्या आहेत. रायचन्द्र जैन शास्त्रमालेंतून मूल गाथा व संक्षिप्त टीका प्रसिद्ध झाली आहे परंतु मराठी भाषेंत आजपर्यंत या ग्रंथावर सविस्तर किंवा संक्षिप्त टीका मुळींच कोणी केली नाहीं.

एक विषय एके ठिकाणींच पहावयास मिळावा म्हणून कांहीं गाथांचें सार एकदमच द्यावें लागलें आहे. त्याचप्रमाणें कांहीं गाथांचें मिळून एकच कोष्टक करावें लागलें आहे आणि या अडचणीमुळेंच मूळ गाथा वेगळ्याच छापून काढाव्या लागल्या. कोष्टक तयार केल्यामुळें वाचकांस व विद्यार्थ्यांस विषयाचें आकलन सौकर्यानें होऊं शकेल.

पारिभाषिक शद्बांचा संक्षिप्त कोशही दिला आहे व कांहीं शद्बांचे अर्थ कोणत्या गाथांत पहावयास सांपडतील हें कळण्याकरितां त्या शद्बापुढें गाथांचे आंकडेही घातले आहेत. ग्रंथविस्ताराच्या भयानें सर्व शब्दांचे सविस्तर अर्थ दिले नाहींत. शब्दकोशांत सर्वच शब्द आले आहेत असें नाहीं. या शब्दकोशांत गाथांचा निर्देश केल्यामुळें तो विषय कोणत्या गाथेंत सांपडेल हें सहज कळूं शकेल, व एक प्रकारें हा कोश अनुक्रमणिकेचेंही काम देऊं शकेल.

याच गोमटसार कर्मकांड विषयावर श्री अमितगति आचार्यांनी पंचसंग्रह नामक संस्कृत कविताबद्ध ग्रंथ लिहिला आहे त्यावर पं. वंशीधरजी (सोलापूर) यांजकडून मीं हिंदी टीका करविली आहे व तीही छापून प्रसिद्ध होऊन चुकली आहे.

या ग्रंथाचा विषय इतका कठिण आहे की विद्वच्छ्रेष्ठ टोडरमलजी यांनीं सुद्धां कित्येक ठिकाणीं "हा विषय दुर्गम आहे विद्वानांनीं विचार करावा" या अर्थाची सूचना दिली आहे. या अशा दुर्गम ग्रंथाची मराठी टीका माझ्यासारख्या अल्पज्ञाकडून लिहिण्यांत चुका होणें संभवनीय आहे. ज्या चुका दिसून येतील त्या विद्वान् वाचकांनीं सुधारून मला मित्रभावानें कळविल्यास मी त्यांचा आभारी होईन.

परमकारुणिक टोडरमलजी यांनीं या ग्रंथावर हिंदी टीका लिहून जैनजनतेवर जे अनंत उपकार करून ठेवले आहेत त्यांचा विसर पडणें केव्हांही शक्य नाहीं. त्या महापंडितांनीं जर हिंदी टीका करून ठेवण्याचा उपकार केला नसता तर या कालांत बहुतेक तो ग्रंथ दुर्बोधच राहिला असता.

ग्रंथाला प्रस्तावना लिहिण्याची पद्धति आहे व त्या प्रस्तावनेंत ग्रंथकाराचा शक्य तितका इतिहास वगैरे दिला जातो. रायचंद्र जैनशास्त्र मालेंतून सटीक बृहद्द्रव्यसंग्रह ग्रंथ प्रसिद्ध झाला आहे त्यांत प्रस्तावनेमध्यें जवाहरलाल शास्त्री यांनीं ग्रंथकार श्री. पू. नेमिचंद्र सिद्धांत चक्रवर्ति यांचा शक्य तो परिचय करून दिला आहे त्याचप्रमाणें गोम्मटसार ग्रंथावर पंडित मनोहरलालजी यांनीं जी संक्षिप्त टीका लिहून त्याच मालेंतून प्रसिद्ध केली आहे त्या गोम्मटसार ग्रंथांतही त्यांनीं ग्रंथकारांचा थोडा परिचय करून दिला आहे. याकरितां या ग्रंथास वेगळी प्रस्तावना लिहिण्याची आवश्यकता वाटली नाहीं.

या ग्रंथाची प्रेसकॉपी करण्यांत श्रीयुत डॉ. जीवंधर यांचें मला फार सहाय मिळालें आहे यामुळें मी त्यांचा आभारी आहे. त्याचप्रमाणें श्रीयुत जिनदास शास्त्री यांनीं सर्व ग्रंथ आरंभापासून तपासून पाहून प्रूफ संशोधनाचें कामही त्यांनीच केलें असल्यामुळें त्यांचा व श्रीवर्धमानजी शास्त्री यांनीं आपल्या छापखान्यांत हा ग्रंथ छापून दिल्यामुळें त्यांचाही मी आभारी आहे.

छपाईंत विरामचिन्हाच्या व शब्दांची पदें तोडण्याच्या बऱ्याच चुका राहून गेल्या आहेत. आवश्यकते पुरतें शुद्धिपत्र दिलें आहे.

नेमचंद वालचंद गांधी, धाराशिवकर.

गोम्मटसारसूचिपत्र.

सत्त्वप्रकरण.

मार्गणांत असत्त्व सत्त्व व व्युच्छित्ति.

३ सत्त्वस्थान भंगाधिकार [तृतीय] ३५८.ते.३९७

४ त्रिचूलिका नामक चतुर्थाधिकार. ३९८ते४५०

सिद्धान्तचक्रवर्ति श्रीनेमिचन्द्राचार्यकृत
गोम्मटसार कर्मकाण्ड (मराठी)

[१] प्रकृति–समुत्कीर्तनाधिकार.

गाथा १–नेमिनाथ तीर्थंकरांना नमस्कार करून मूळ व उत्तर प्रकृतींचें (ज्ञानावरणादि प्रकृतींचें) समुत्कीर्तन म्हणजे व्याख्यान ज्यांत आहे • अशा प्रकृतिसमुत्कीर्तन ग्रंथाला मी सांगेन. नेमितीर्थंकर हे ज्ञानादि गुणरूपी रत्नांनीं विभूषित असून महावीर [असहाय पराक्रमी] आहेत व क्षायिकसम्यक्त्वी आहेत.

गाथा २–प्रकृति म्हणजे वस्तूचा सहज स्वभाव यास शीलही म्हणतात. रागादिरूप परिणमणें हा जीवाचा स्वभाव व रागादि उत्पन्न करणें हा कर्माचा स्वभाव आहे. जीव व कर्माचा अनादि संबंध कनकपाषाणवत् स्वयं सिद्ध आहे.

गाथा ३–औदारिकादि पांच शरीरांपैकीं कार्मणशरीर नामकर्माच्या उदयानें योगासहित जीव ज्ञानावरणादि आठ कर्मांचें ग्रहण करितो. बाकीच्या चार शरीरनामकर्मांच्या उदयानें नोकर्मांचें ग्रहण करितो. तप्त लोहपिंड ज्याप्रमाणें चोहींकडून जलग्रहण करितो त्याप्रमाणें आत्मा शरीर–नामकर्मांच्या उदयानें समयासमयास कर्म व नोकर्म यांचें ग्रहण करितो.

गाथा ४–सिद्धराशीच्या अनंताव्या भागा इतका व अभव्यराशीच्या अनंतपट परमाणुसमूहाचा (समयप्रबद्धाचा) बंध समयासमयाला होतो त्याला समयप्रबद्ध म्हणतात. योगामुळें विसदृश बंध होतो–कधीं अधिक व कधीं कमी परमाणूंचा बंध होतो.

गाथा ५–समयासमयाला एकेका समयप्रबद्धाची निर्जरा होते म्हणजे तो उदयरूप होतो किंवा सातिशय क्रियेनें युक्त जो आत्मा त्याला सम्यक्त्वादिकांचा योग झाला असतां एका समयांत अनेक समयप्रबद्धांची निर्जरा होते. गुणस्थानाधिकारांत निर्जरेचीं अकरा स्थानें सांगितलीं आहेत तदनुसार ही निर्जरा होते• व द्वीडगुणहानीच्या प्रमाणानें समयप्रबद्धाला गुणून जें प्रमाण येईल तितके परमाणु सत्तेंत राहतात. ज्यास्त परमाणु सत्तेंत कसे राहतात ह्या शंकेचें समाधान योगमार्गणेंत [जीवकाण्डामध्यें] केलें आहे व पुढें ही कथन येणार आहे. [गाथा २६० कोष्टक ५८ व गाथा ९४४ हीं पहावींत]

गाथा ६–कर्मांचे दोन भेद आहेत. एक द्रव्यकर्म व दुसरा भावकर्म, ज्ञानावरणादिरूप पुद्गलपिंडास द्रव्यकर्म म्हणतात व त्या पिंडांत जी फलदानशक्ति असते तें भावकर्म होय. कार्यांत कारणाचा उपचार केल्यास अज्ञानादिक व क्रोधादिक यांनाही भावकर्म म्हणतात.

गाथा ७–सामान्य कर्माचे प्रकार ८ किंवा १४८ आहेत व असंख्यात लोक प्रमाण प्रकारही आहेत. घाति व अघाति अशी वेगवेगळी त्यांची संज्ञा आहे.

गाथा ८–९–ज्ञानावरण, दर्शनावरण, मोहनीय व अंतराय हीं चार घातिकर्मे होत. कारण हीं जीवाच्या गुणांचा घात करतात व आयु, नाम, गोत्र व वेदनीय हीं चार कर्मे जीवाच्या गुणांचा घात करीत नाहींत म्हणून तीं अघातिकर्मे होत. या प्रमाणें कर्माच्या ह्या आठ मूलप्रकृति आहेत. त्यांचा क्रम असा. १ ज्ञानावरण, २ दर्शनावरण, ३ वेदनीय, ४ मोहनीय, ५ आयु, ६ नाम, ७ गोत्र, ८ अंतराय.

गाथा १०–केवलज्ञान, केवलदर्शन, अनंतवीर्य, क्षायिकसम्यक्त्व, क्षायिकचारित्र, क्षायिकदानादिक पांच, हे जीवाचे क्षायिकभाव व मति, श्रुत, अवधि, मनःपर्ययज्ञानादिक हे क्षायोपशमिक भाव हे सर्व जीवाचे गुण होत. या गुणांचा घात ज्ञानावरणादि कर्मे करितात ह्मणून त्यांना घातिकर्मे ह्मणतात.

गाथा ११–अनादिकर्मकृतसंसारांत चारहि गतींमध्यें जीवाचें अवस्थान ज्यामुळें होतें तें आयुःकर्म होय. ज्याप्रमाणें लाकडाचा खोडा पायाला अडकवून ठेवतो त्याप्रमाणें आयुःकर्म जीवाला शरीरांत अडकवून ठेवतें.

गाथा १२–गत्यादिक अनेक प्रकारच्या नामकर्मामुळें नारकादि जीवपर्यायाचे भेद, औदारिकादि शरीर भेद वा एका गतींतून दुसऱ्या गतींत जाणें हीं कार्ये होतात म्हणून तें नामकर्म जीवविपाकी, पुद्गलविपाकी, क्षेत्रविपाकी व भवविपाकी असतें असें समजावें.

गाथा १३–अनुक्रम परिपाटीपासून चालत आलेलें जें आचरण त्यास **गोत्र** ह्मणतात. जेथें उत्कृष्ट आचरण असतें तेथें **उच्चगोत्र** व नीच आचरण असेल तेथें **नीचगोत्र** समजावें.

गाथा १४–इंद्रियांनीं आपापल्या विषयाला जाणणें अथवा अनुभवणें तें वेदनीय होय. सुखस्वरूप साता व दुःखस्वरूप असाता वेदनीय समजावें, त्या सुख-दुःखाला जें अनुभववितें तें **वेदनीय** कर्म.

गाथा १५–संसारी जीव अगोदर पदार्थाला पाहतो आणि नंतर त्या पदार्थाला तो जाणतो व अस्तिनास्ति इत्यादि सप्तभंगांनीं निश्चय करून नंतर श्रद्धान करतो. या प्रमाणें पाहणें तें **दर्शन**, जाणणें तें **ज्ञान** व श्रद्धान करणें तें **सम्यक्त्व** हे जीवाचे गुण आहेत.

गाथा १६—आत्म्याच्या सर्व गुणांत ज्ञान हें पूज्य आहे ह्मणून तें प्रथम सांगितलें आहे, त्यानंतर दर्शन व नंतर सम्यक्त्व सांगितलें आहे. वीर्य आहे ते ज्ञानादिकांच्या शक्तिरूपानें जीवांत आढळून येतें व शरीरादिकांच्या शक्तिरूपानें पुद्गलांत दिसून येतें ह्मणून तें वीर्य शेवटीं सांगितलें आहे. यामुळें ज्ञानावरण, दर्शनावरण, मोहनीय व अंतराय असा चार घातिकर्मांचा क्रम जाणावा.

गाथा १७—अंतरायकर्म घाति आहे तथापि तें अघातिप्रमाणें आहे. जीवाच्या सर्व गुणाचा घात करण्याचें त्यांत सामर्थ्य नाहीं. नाम, गोत्र व वेदनीय या तीन कर्मांच्या निमित्तानें हें अंतराय कर्म आहे ह्मणून तें अघाति कर्मानंतर शेवटीं सांगितलें आहे.

गाथा १८—आयु नामक कर्मबलामुळें चतुर्गतिरूप भवांत अवस्थिति होते. हा चतुर्गतिरूप भव नामकर्मामुळें होतो, व चतुर्गतिरूप भवाच्या आश्रयानें नीचपणा व उच्चपणा प्राप्त होतो म्हणून अगोदर आयु व नामकर्म सांगून मग गोत्रकर्म सांगितलें.

गाथा १९—वेदनीयकर्म घातिकर्माप्रमाणें रति, अरति कर्मांच्या (मोहनीयाचे भेद) उदयाच्या बलानें जीवाचा घात करितें, सुखःदुख स्वरूप साता असाताला कारण असे जे इंद्रियविषय त्यांचा अनुभव करवून धात करितें म्हणून घातिकर्मामध्यें मोहनीय कर्मांच्या अगोदर वेदनीय कर्म सांगितलें आहे.

गाथा २०—आतां ज्ञानावरणादि शब्दांची निरुक्ति सांगतात.

१ ज्ञानं आवृणोति इति ज्ञानावरणीयं म्हणजे ज्ञानाला आच्छादन करतें तें. जसें—देवतेच्या मुखावर वस्त्र झाकणें.

१ दर्शनं आवृणोति इति दर्शनावरणीयं दर्शनाला आच्छादन करतें तें. जसें—राजदर्शनाला द्वारपाल प्रतिबंध करितो.

१ वेदयति इति वेदनीयं म्हणजे सुखःदुखाचा अनुभव करवितें तें. जसें—मधानें माखलेली तरवारीची धार.

१ मोहयति इति मोहनीयं म्हणजे जें असावध करितें तें. जसें—मद्य, धोतरा इत्यादि.

१ भवधारणाय एति गच्छति इति आयुः ह्मणजे जन्म धारण करवितें तें. जसें—खोड्यांत पाय अडकविला जातो तसें.

१ नाना मिनोति इति नाम म्हणजे नाना प्रकारचें कार्य निष्पादन करतें तें. नरनारकादि अनेक रूप धारण करवितें, जसें—चित्राकार.

१ गमयति इति गोत्रं म्हणजे उच्च नीचत्वाला प्राप्त करवितें तें जसें-कुंभार लहान मोठीं गाडगीं तयार करतो.

१ अंतरं एति इति अंतरायं ह्मणजे दात्यांत व पात्रांत अंतर पाडितें तें. जसें—खजिनदार (भांडागारिक)

गाथा २१–कर्माच्या स्वभावाचीं उदाहरणें—

१ ज्ञानावरण–देवतांच्या मुखांवर वस्त्र, २ दर्शनावरण–राजद्वारांतील द्वारपाळ, ३ वेदनीय–मधुलिप्त असिधारा, ४ मोह–मदिरा, ५ आयु–खोडा, ६ नाम–चितारी, ७ गोत्र–कुंभार, ८ अंतराय–भांडागारिक.

गाथा २२–ज्ञानावरणाच्या उत्तरप्रकृति ५, दर्शनावरणाच्या ९ वेदनीयाच्या २, मोहनीयाच्या २८, आयुच्या ४, नामकर्माच्या ९३, गोत्रकर्माच्या २, अंतरायाच्या ५ मिळून १४८ उत्तर प्रकृति आहेत.

गाथा २३–१ 'स्त्यानगृद्धि' चा उदय ज्याला झाला आहे त्याला उठविलें असतांही तो झोपतो व झोपेंत अनेक कामें करितो व बोलतो. '२ निद्रानिद्रा' कर्माच्या उदयामुळें तो पुष्कळ प्रकारें सावधानी ठेवूं इच्छितो परंतु त्याचे डोळे उघडत नाहींत.

गाथा २४–३ 'प्रचलाप्रचला' कर्माच्या उदयानें तोंडांतून लाळ गळते, व हातपाय हलतात, ४ 'निद्रेच्या' उदयानें चालतां चालतां उभा राहतो, खालीं बसतो व पडतो.

गाथा २५–५, 'प्रचलेच्या' उदयानें जीव किंचित् डोळे उघडे ठेवून निजतो, निजला असतांही कांहीं कांहीं जाणतो, वारंवार जागतो व निजतो असें करतो.

वेदनीय कर्माचे दोन प्रकार—१ सात २ असात.

रतिमोहनीयकर्माच्या उदयाच्या बलानें जीवाला सुखोत्पादक इंद्रिय–विषयांचा जें अनुभव करवितें तें **सातवेदनीय** व अरतिमोहनीयकर्माच्या उदयाच्या बलानें जीवाला दुःखोत्पादक इंद्रियविषयांचा जें अनुभव करवितें तें **असातवेदनीय**.

मोहनीयाचे प्रकार २—१ दर्शनमोहनीय २ चारित्रमोहनीय

बंधाच्या अपेक्षेनें मिथ्यात्व हा एकच प्रकार दर्शनमोहनीयाचा होतो व उदय आणि सत्व यांच्या अपेक्षेनें १ मिथ्यात्व २ सम्यङ्मिथ्यात्व ३ सम्यक्त्वप्रकृति असे तीन प्रकार दर्शनमोहनीयाचे होतात.

गाथा २६–यंत्रानें कोद्रू दळले म्हणजे कोंडा, तांदूळ व कणी निघते त्याप्रमाणें प्रथमोपशमसम्यक्त्वरूप भावयंत्रानें एका मिथ्यात्व कर्माचे परमाणु मिथ्यात्व, सम्यङ्मिथ्यात्व व सम्यक्त्वप्रकृतिरूप होतात.

आयुःकर्माला सोडून सात कर्मप्रकृतींच्या परमाणूंचें प्रमाण–समयप्रबद्ध संख्येला दीड गुणहानीनें गुणून जी संख्या येते ती सात कर्मांच्या परमाणूंची संख्या जाणावी.

समयप्रबद्धाची संख्या ६३०० गृहीत धरली.

गुणहानीची संख्या ८ ,, ,,

म्हणजे ६३००×१२ (दीड गुणहानि)=७५६०० सात कर्मांचें परमाणु होतील.

सात कर्मांचे परमाणु ७५६०० तर १ मोहनीय कर्माचें १०८०० इतके परमाणु होतील. आतां या मोहनीयकर्म परमाणूंची वांटणी २५ चारित्रमोहनीय व १ दर्शनमोहनीय मिळून २६ कर्मांत कशी होईल तें दाखवितात:—

२६ प्रकृतींपैकीं १६ कषाय व १ मिथ्यात्व मिळून १७ प्रकृति सर्वघाति आणि बाकीच्या ९ प्रकृति देशघाति आहेत.

मोहनीयकर्माच्या परमाणूंना अनंताचा भाग देऊन जो भागाकार येईल ती संख्या सर्वघातींची आणि बाकीची संख्या देशघातींची समजावी म्हणजे मोहनीयकर्मपरमाणूंची संख्या १०८०० कल्पिली व अनंताची संख्या ८ कल्पिली. त्या अनंताच्या ८ संख्येनें १०८०० स भागल्यास १३५० भागाकार येईल. ही संख्या १७ सर्वघातींची.

या संख्येस १७नीं भागल्यास जो भागाकार येईल तो प्रत्येक सर्वघातीचा समजावा.

१०८०० यांतून १३५० (सर्वघातींची संख्या) उणी केली म्हणजे ९४५० इतके परमाणु देशघातींचे राहिले.

१३५० ÷ १७=७९$\frac{७}{१७}$ इतके परमाणु मिथ्यात्वाच्या वांट्यास येतील. ७९$\frac{७}{१७}$ च्या असंख्याताव्या भागा इतके सम्यङ्मिथ्यात्वाचे परमाणु समजावे व सम्यङ्मिथ्यात्वाच्या असंख्याताव्या भागा इतके परमाणु सम्यक्त्वप्रकृतीचे व बाकीचे सर्व परमाणु मिथ्यात्वाचे समजावेत.

चारित्रमोहनीयाचे २ प्रकार—कषायवेदनीय व नोकषायवेदनीय. कषायवेदनीयाचे प्रकार १६. क्षयाच्या अपेक्षेनें त्या १६ कषायांचा अनुक्रम— अनंतानुबंधी क्रोध, मान, माया, लोभ. अप्रत्याख्यान क्रोध, मान, माया, लोभ. प्रत्याख्यान क्रोध, मान, माया, लोभ. संज्वलन क्रोध मान, माया, लोभ.

प्रदेशबंधांत परमाणूंची वाटणी होते त्या अपेक्षेनें १६ कषायांचा अनुक्रम खालील प्रमाणें होतो.

अनंतानुबंधी	लोभ,	माया,	क्रोध,	मान
संज्वलन	,,	,,	,,	,,
प्रत्याख्यान	,,	,,	,,	,,
अप्रत्याख्यान	,,	,,	,,	,,

नोकषायवेदनीयाचे प्रकार ९— ३ वेद १ रति १ अरति १ हास्य १ शोक १ भय १ जुगुप्सा.

आयु: कर्माचे प्रकार ४—नारक, तिर्यंच, मनुष्य, देव.

पिंड अपिंडाच्या भेदानें नामकर्माचे ४२ प्रकार आहेत.

१ गति २ जाति ३ शरीर ४ बंधन ५ संघात ६ संस्थान ७ अंगोपांग ८ संहनन ९ वर्ण १० गंध ११ रस १२ स्पर्श १३ आनुपूर्व्य १४ अगुरुलघु १५

उपघात १६ परघात १७ उच्छ्वास १८ आतप १९ उद्योत २० विहायोगति २१ त्रस २२ स्थावर २३ बादर २४ सूक्ष्म २५ पर्याप्त २६ अपर्याप्त २७ प्रत्येकशरीर २८ साधारण शरीर २९ स्थिर ३० अस्थिर ३१ शुभ ३२ अशुभ ३३ सुभग ३४ दुर्भग ३५ सुस्वर ३६ दुस्वर ३७ आदेय ३८ अनादेय ३९ यशःकीर्ति ४० अयशःकीर्ति ४१ निर्माण ४२ तीर्थंकर.

यात पिण्डप्रकृति १४ आहेत.

१ गति (४) २ जाति (५) ३ शरीर (५) ४ बंधन (५) ५ संघात (५) ६ संस्थान (६) ७ अंगोपांग (३) ८ संहनन (६) ९ वर्ण (५) १० गंध (२) ११ रस (५) १२ स्पर्श (८) १३ आनुपूर्व्य (४) १४ विहायोगति (२) एकूण १४ पिण्डप्रकृतींची उत्तर संख्या ६५ होते व अपिण्डप्रकृति २८ (४२–१४=२८) मिळून ६५+२८=९३ नामकर्माच्या प्रकृति.

गाथा २७–औदारिक, वैक्रियिक, आहारक या तिहींत तैजस व कार्मण यांचा संयोग केल्यास चार चार भंग होतात.

१ औदा. औदा. २ औदा. तै. ३ औदा. का. ४ औदा. तै. का. =४
१ वैक्रि. वैक्रि. २ वैक्रि. तै. ३ वैक्रि. का. ४ वैक्रि. तै. कार्मण. =४
१ आ. आ. २ आ. तै. ३ आ. का. ४ आ. तै. का. =४

तैजस कार्मणाच्या संयोगानें दोन [भेद] भंग होतात.

१ तैजस तैजस, २ तैजस कार्मण. =२

कार्मण कार्मणाच्या संयोगानें एक भंग होतो.

१ कार्मण कार्मण. =१

असे सर्व मिळून १५ भेद होतात. १५

वर औदारिकादि शरीरें सांगितलीं होतीं त्यांत औदारिक-औदारिक, वैक्रि.-वैक्रि, आहा.-आहा., तैजस-तैजस, कार्मण-कार्मण, हे पांच भेद गर्भित होतात. ह्मणून १५–५=१० राहिले. ते नामकर्माच्या ९३ प्रकृतींत मिळविले ह्मणजे नामकर्माच्या प्रकृति १०३ होतात. बंधननामकर्माचे पांच प्रकार [१ औदारिक शरीर बंधन, २ वैक्रि. श. बं, ३ आहारक श. बं, ४ तैजस श. बं, ५ कार्मण श. बं.]

संघात नामकर्माचे ५ प्रकार—औदारिकादि ५ शरीरसंघात.

संस्थान ६ प्रकार—१ समचतुरस्र, २ न्यग्रोध, ३ कुब्ज, ४ स्वाति, ५ वामन, ६ हुंड संस्थान.

अंगोपांग ३ प्रकार—१ औदारिकशरीर अंगो० २ वैक्रियिकशरीर अंगो० ३ आहारक श. अंगो०, तैजस व कार्मणशरीराला अंगोपांगें नसतात.

नोट:—चक्रवर्ती आपल्या एका औदारिक शरीरापासून ९६००० शरीरें बनविते तीं औदारिक औदारिक शरीरें होत.

१५ प्रकारच्या शरीरांचे दृष्टांत आग्रानिवासी पांडे हेमराजजी यांनीं प्रकृतिसमुत्कीर्तन अधिकाराच्या टीकेंत खालीं लिहिल्याप्रमाणें दिले आहेत.

(१) औदारिक औदारिक—चक्रवर्ती स्त्रियांचा उपभोग घेतांना आपल्या शरीरापासून अनेक औदारिक शरीरें बनवितात तीं.

(२) औदारिकतैजस—तैजस समुद्धाताच्या वेळीं मुनि जे तैजसशरीर बनवितात तें.

(३) औदारिककार्मण—मारणांतिक समुद्धाताच्या वेळीं आत्मप्रदेश कार्मण शरीरासह भाविशरीराच्या स्थानाला स्पर्श करण्यास जातात तें.

(४) औदारिकतैजसकार्मण—औदारिक शरीरांतून तैजसशरीर निघतें त्यावेळीं कार्मणशरीरही त्याबरोबर निघतें तें.

(५) वैक्रियिकवैक्रियिक—देव क्रीडादिकांकरितां एका शरीरापासून दुसरीं शरीरें करितात तीं.

(६) वैक्रियिकतैजस—देवांना क्रोध येतो त्या आवेशांत तैजसशरीर बनवितात तें.

(७) वैक्रियिककार्मण—देव नारकीयांच्या मारणांतिक समुद्धाताच्या वेळीं आत्मप्रदेश कार्मणशरीरासह भाविशरीराच्या स्थानाला स्पर्श करण्यास जातात तें.

(८) वैक्रियिकतैजसकार्मण—देवाच्या क्रोधावेशांत तैजसशरीर निघतें त्यावेळेस कार्मणही निघतें तें.

(९) आहारक आहारक—आहारक शरीराची स्थिति एक अंतर्मुहूर्ताची असते. मुनि संशयनिवृत्ति करितां एक आहारक शरीर बनवून केवलीकडे पाठवितात, एका अंतर्मुहूर्तांत केवलिदर्शन न होऊं शकल्यास त्या पहिल्या आहारक शरीरापासून दुसरें आहारक शरीर बनतें तें.

(१०) आहारकतैजस—आहारक शरीराच्या गमनमार्गांत एखाद्या मुनीला उपसर्ग झालेला पाहून त्याच्या निवारणार्थ आहारकापासून जें शुभ तैजसशरीर निघतें तें.

(११) आहारककार्मण—मुनीचें आहारक शरीर निघतें त्याबरोबर कार्मण शरीरही निघतें तें.

(१२) आहारकतैजसकार्मण—आहारक शरीरापासून तैजसशरीर निघते त्याबरोबर कार्मणशरीर ही निघतें तें.

(१३) तैजसतैजस—शत्रूंना मारण्याकरितां किंवा मित्रांना सुखी करण्याकरितां जें तैजसशरीर निघतें व शत्रु मित्रांकडे जातें तेथें शत्रु मित्र न मिळाल्यास पुनः तैजसापासून जें दुसरें तैजसशरीर होतें तें.

(१४) तैजसकार्मण—मुनि—शरीरापासून तैजसशरीर निघतें त्याबरोबर कार्मण-शरीरही निघत असतें तें.

(१५) कार्मणकार्मण—मुनिशरीरापासून आहारक व तैजसशरीर निघतें त्यावेळीं त्याबरोबर कार्मणशरीरही असतें आहारकापासून आहारक किंवा तैजसापासून तैजसशरीर बनतें त्याबरोबरच कार्मणही असतें तें.

गाथा २८—दोन पाय, दोन हात, नितंब, पाठ, उर, (हृदय) मस्तक हीं आठ अंगें आणि याशिवाय बाकी सर्व उपांगें.

संहननें ६—१ वज्रवृषभनाराच २ वज्रनाराच ३ नाराच ४ अर्धनाराच ५ कीलित ६ असंप्राप्तासृपाटिक.

गाथा २९—

कोणत्या संहननाचा जीव	कोणत्या गतीस जातो.
१ सृपाटिक ६ वें संहननवाला	१ ते ८ व्या स्वर्गापर्यंत जातो.
१ कीलित ५ वें संहननवाला	९ ते १२ व्या स्वर्गापर्यंत जातो.
१ अर्धनाराच ४ थें संहननवाला	१३ ते १६ व्या स्वर्गापर्यंत जातो.

गाथा ३०—

१ नाराच ३ रें संहननवाला	नवग्रैवेयकापर्यंत जातो.
१ वज्रनाराच २ रें संहननवाला	नवअनुदिशपर्यंत जातो.
१ वज्रवृषभनाराच १ लें संहननवाला	पांच अनुत्तरापर्यंत जातो.

गाथा ३१—

सहाही संहननवाले जीव	तिसऱ्या नरकापर्यंत	जातात.
सृपाटिक सोडून कीलितादि ५ संहननवाले	पांचव्या नरकापर्यंत	,,
अर्धनाराचादिक चार संहननवाले	सहाव्या ,,	,,
वज्रवृषभ नाराच संहननवाला	सातव्या ,,	,,

गाथा ३२—कर्म भूमींतील स्त्रियांस १ सृपाटिक १ कीलित १ अर्धनाराच हीं शेवटचीं तीन संहननें होतात.

गाथा ३३—आताप प्रकृतीचा उदय सूर्यबिंबांत जे बादरपर्याप्त पृथ्वीकाय जीव उत्पन्न होतात त्यांना होतो. अग्नींतील जीवांना आतापाचा उदय नसतो. त्यांना स्पर्श

प्रकृतींतील उष्णतेचा उदय असतो. उष्णतारहित जी प्रभा असते तेथें उद्योताचा उदय समजावा.

आत्मप्रदेशांत कर्मरूप होण्यायोग्य कार्मणवर्गणा आत्म्याशीं एक-क्षेत्रावगाही होते त्यास बंध ह्मणतात, एका पात्रांत घातलेले नानाप्रकारचे रस, बीज, फूल, फल हीं मदिरा-भावाला प्राप्त होतात. त्याचप्रमाणें कार्मणवर्गणारूप पुद्गल योगकषायांच्या निमित्तानें कर्म-भावास प्राप्त होतात. एकवेळीं भक्षण केलेलें अन्न जसें रस रुधिर मांसादिक अनेक रूप होऊन परिणमतें तसेंच आत्म्याच्या परिणामानें ग्रहण केलेले पुद्गल ज्ञानावरणादिक अनेक भेदरूप होऊन परिणमतात.

पर्याप्ति ६ आहेत--१ आहार १ शरीर १ इंद्रिय १ श्वासोच्छ्वास १ भाषा १ मन.

हिंदीटीकेंत सर्व कर्मांचीं कार्यें व निरुक्ति लिहिली आहे. विस्तारभयास्तव येथें लिहिली नाहीं.

गाथा ३४-३५-नामकर्माच्या प्रकृति ९३ त्यांत खालील २६ प्रकृति बंधांत गणल्या जात नाहींत.

५ बंधन+५ संघात+१६ वर्णादिक [२० पैकीं ४ बंधांत धरतात ह्मणून]=२६ म्हणजे ९३-२६=६७ प्रकृतींचा बंध मानला जातो. बंध ९३ चा होतो परंतु हिशेबांत २६ धरीत नाहींत म्हणून ६७ बंधयोग्य प्रकृति मानतात. याशिवाय १ मिश्र व १ सम्य-क्त्वप्रकृति या दोन प्रकृति बंधयोग्य नाहींत.

एकंदर कर्मप्रकृति १४८ त्यांत २ प्रकृति गेल्या म्हणजे १४६ बंधयोग्य प्रकृति राहतात त्यांतून २६ प्रकृति बंधांत मानीत नाहींत. त्या कमी करून १२० प्रकृतींचा बंध मानितात.

गाथा ३६-३७-३८-

कर्मप्रकृति १४८ त्यांत २६ प्रकृतींचा उदय गणला जात नाहीं म्हणजे १२२ उदययोग्य मानतात तरी १४८ चा उदय असतो. २६ प्रकृति दुसऱ्या प्रकृतींत गर्भित असल्यामुळें त्या हिशेबांत धरीत नाहींत.

शरीर, बंधनें, संघात मिळून पैकीं शरीरामध्यें बंधन व संघात गर्भित धरल्यामुळें

५ + ५ + ५ = १५   ५

१० प्रकृति कमी झाल्या व वर्ण, रस, गंध, स्पर्श यांत फक्त वर्ण रस गंध स्पर्श अशा

५ + ५ + २+८ =२०   १ १ १ १

४ प्रकृति धरतात त्या वजा केल्या म्हणजे १६ बाकी राहतात. त्या व वरील मिळून प्रकृतींचा उदय गणला जात नाहीं.   १६ + १० =२६

सर्वघाति-प्रकृति २१

गाथा ३९–१ केवलज्ञानावरण
६ दर्शनावरण [१ केवलदर्शनावरण+५ निद्रा]
१२ कषाय [संज्वलन ४ कषाय सोडून]
१ मिथ्यात्व
——
२० या वीस प्रकृति बंधापेक्षेनें
१ सम्यङ्मिथ्यात्व–सत्ता व उदयाच्या अपेक्षेनें
——
२१ या एकवीस प्रकृति सर्वघाति आहेत.

सम्यङ्मिथ्यात्व प्रकृतीला जात्यंतर सर्वघाति म्हणतात. कारण मिथ्यात्वादि प्रकृति-प्रमाणें ही प्रकृति पूर्णपणें घात करीत नाहीं व ही प्रकृति बंधयोग्य नाहीं.

देशघाति-प्रकृति २६

गाथा ४०–४ ज्ञानावरण [मति, श्रुत, अवधि, मनःपर्यय]
३ दर्शनावरण [चक्षु, अचक्षु, अवधि]
१ सम्यक्त्वप्रकृति
४ संज्वलन कषाय
९ नोकषाय [हास्य, रति, अरति, शोक, भय, जुगुप्सा व तीन वेद]
५ अंतराय
——
२६

प्रशस्त प्रकृति ६८

गाथा ४१–४२–१ सातवेदनीय ३ तिर्यंच, मनुष्य, देव [आयु] १ उच्चगोत्र २ मनुष्यगति, मनुष्यगत्यानुपूर्व्य २ देवगति-देवगत्यानुपूर्व्य १ पंचेंद्रियजाति ५ पंचशरीर ५ पंचबंधन ५ पंचसंघात ३ अंगोपांग २० शुभवर्ण, गंध, रस, स्पर्श १ समचतुरस्रसंस्थान १ वज्रवृषभनाराचसंहनन १ अगुरुलघु १ परघात १ उच्छ्वास १ आतप १ उद्योत १ प्रशस्त विहायोगति १ त्रस १ बादर १ पर्याप्त १ प्रत्येक शरीर १ स्थिर १ शुभ १ सुभग १ सुस्वर १ आदेय १ यशःकीर्ति १ निर्माण १ तीर्थंकर.

याप्रमाणें ६८ अडसष्ट प्रकृति भेदापेक्षेनें प्रशस्त पुण्यरूप आहेत. अभेदविवक्षेनें ५ बंधन ५ संघात व १६ वर्णादिक कमी केल्यास ४२ प्रकृति प्रशस्त आहेत. तत्त्वार्थांतहि ' सद्वेद्यशुभायुर्नामगोत्राणि पुण्यं ' असें सूत्र आहे.

गाथा ४३–४४– **अप्रशस्त प्रकृति १००**

४७ घातिकर्मांच्या सर्व प्रकृति अप्रशस्तच आहेत. १ नीच गोत्र १ असातवेददनीय १ नरकायु २ नरकगति–नरकगत्यानुपूर्व्य २ तिर्यंचगति–तिर्यंचगत्यानुपूर्व्य ४ एकेंद्रियादि चार जाति. ५ न्यग्रोधपरिमंडलादि पांच संस्थानें ५ वज्रनाराचादि पांच संहननें २० अशुभवर्ण, गंध, रस, स्पर्श. १ उपघात १ अप्रशस्तविहायोगति १ स्थावर १ सूक्ष्म १ अपर्याप्त १ साधारण १ अस्थिर १ अशुभ १ दुर्भग १ दुःस्वर १ अनादेय १ अयशस्कीर्ति.

याप्रमाणें १०० प्रकृति उदयरूप अप्रशस्त आहेत. भेदविवक्षेनें बंधरूप ९८ प्रकृति आहेत कारण ४७ घातिप्रकृति पैकीं १ सम्यक्त्व प्रकृति व १ सम्यग्मिथ्यात्व या दोन प्रकृतींचा बंध होत नाहीं–अभेद विवक्षेनें वर्णादि २० प्रकृतींतून १६ प्रकृति कमी केल्यास ८२ प्रकृति बंधरूप राहतात व उदयरूप ८४ प्रकृति आणि सत्तारूप १०० प्रकृति असतात+६८ पुण्यप्रकृति=१६८–२० पुण्य व पापरूप प्रकृति=१४८

गाथा ४५–अनंतानुबंधी कषाय सम्यक्त्वाचा, अप्रत्याख्यान कषाय देशचारित्राचा, प्रत्याख्यान कषाय सकलचारित्राचा, व संज्वलन कषाय यथाख्यात चारित्राचा, घात करितात.

अनंत संसाराला कारण मिथ्यात्व असतें म्हणून मिथ्यात्वाला अनंत म्हणतात. त्या मिथ्यात्वाचा बंध ज्यायोगें होतो त्यास अनंतानुबंधी कषाय म्हणतात.

अप्रत्याख्यान म्हणजे ईषत्–देशचारित्र त्याला कषन्ति म्हणजे घातितात ते अप्रत्याख्यान कषाय. प्रत्याख्यान म्हणजे सकलसंयम त्याला घातितात ते प्रत्याख्यान कषाय. सं म्हणजे सह ज्वलति म्हणजे प्रगट राहतो तो संज्वलन कषाय. हा कषाय विद्यमान असतांनाही संयम प्रकट राहतो म्हणून त्यास संज्वलन कषाय म्हणतात. याप्रमाणें कषायांचीं नांवें सार्थ आहेत. नोकषाय व ज्ञानावरणादिकही सार्थक नामधारकच आहेत.

१६ कषायांचा वासनाकाल.

गाथा ४६–' उदयाभावेऽपि तत्संस्कारकालो वासनाकालः ' म्हणजे कषायांचा उदय नसतांही जो पर्यंत त्यांचा संस्कार कायम असतो त्यास वासनाकाल म्हणतात.

संज्वलनाचा वासनाकाल	अन्तर्मुहूर्त
प्रत्याख्यानाचा ,,	१५ दिवसकाल [पक्ष]
अप्रत्याख्यानाचा ,,	६ महिने
अनंतानुबंधीचा ,,	संख्यात, असंख्यात, अनंतकाल.

गाथा ४७–४८–४९–५०–५१–

पुद्गलविपाकी प्रकृति ६२, भवविपाकी प्रकृति ४, क्षेत्रविपाकी प्रकृति ४ व जीवविपाकी प्रकृति ७८ यांचा तपशील खालीं लिहिल्याप्रमाणें:–

६२ पुद्गलविपाकी म्हणजे पुद्गलांत उदय पावणाऱ्या प्रकृति

५ शरीरें, ५ बंधनें, ५ संघात, ६ संस्थानें, ३ अंगोपांग, ६ संहननें, ५ वर्ण, २ गंध, ५ रस, ८ स्पर्श, १ निर्माण, १ आतप, १ उद्योत, १ स्थिर, १ अस्थिर, १ शुभ, १ अशुभ, १ प्रत्येक, १ साधारण, १ अगुरुलघु, १ उपघात, १ परघात मिळून ६२.

४ भवविपाकी—४ आयु.

४ क्षेत्र विपाकी—४ आनुपूर्व्य [यांचा उदय विग्रहगतींत असतो]

७८ जीवविपाकी—

२ वेदनीय, २ गोत्र, ४७ घाति, २७ नामकर्माच्या एकूण ७८

नामकर्माच्या २७ प्रकृतींचा तपशील.

१ तीर्थंकर १ उच्छ्वास १ बादर १ सूक्ष्म १ पर्याप्त १ अपर्याप्त
१ सुस्वर १ दुःस्वर १ आदेय १ अनादेय १ यश १ अयश १ त्रास
१ स्थावर २ प्रशस्तअप्रशस्तविहायोगति १ सुभग १ दुर्भग ४ गति
५ जाति मिळून २७

१४८

कर्माच्या अपेक्षेनें ४ निक्षेपांचें स्वरूप.

गाथा ५२—सामान्य कर्माचे ४ भेद—१ नाम १ स्थापना १ द्रव्य १ भाव. प्रकृति, पाप, कर्म, मल हीं किंवा अशीं जीं नांवें तीं ' नामनिक्षेपरूप कर्म ' समजावीं.

गाथा ५३—कर्मासारखें किंवा कर्मासारखें नाहीं असें जें द्रव्य त्या ठिकाणीं अशी प्रतिष्ठा करणें कीं जीवाच्या प्रदेशसमूहांत जें सामान्य कर्म आहे तें हेंच याला ' स्थापना निक्षेपरूप कर्म ' म्हणतात.

गाथा ५४—द्रव्यनिक्षेपरूप कर्माचे २ भेद—१ आगमद्रव्यकर्म २ नोआगमद्रव्य कर्म. कर्मस्वरूपाचें वर्णन करणाऱ्या आगमाला जाणणारा असून तत् चिंतनरूप परिणाम नसेल व त्याचा उपयोग अन्य ठिकाणीं असेल तेव्हां तो जीव ' आगमद्रव्यकर्म ' होय.

गाथा ५५—नोआगम द्रव्यकर्माचे ३ प्रकार—१ ज्ञायकशरीर, २ भावि, ३ तद्व्यतिरिक्त. कर्माचें स्वरूप जाणणाऱ्या जीवाच्या शरीराला ज्ञायकशरीर नोआगमद्रव्यकर्म म्हणतात. ज्ञायकशरीराचे प्रकार ३—१ भूत, २ वर्तमान, ३ भावि. ज्या शरीरानें युक्त जीव कर्मस्वरूप जाणणारा असेल तें वर्तमान शरीर, या पूर्वी जें शरीर सोडलें तें भूत शरीर व पुढें जें शरीर धारण करील तें भावि शरीर.

गाथा ५६–ज्ञायकाचें भूतशरीर तीन प्रकारचें असतें–१ च्युत, २ च्यावित, ३ त्यक्त. **च्युत**—'स्वपाकेन पतितं' म्हणजे आपल्या आपण आयुःकर्माच्या नाशानें [कदलीघात व संन्यासविरहित] जें मरण येतें तें.

गाथा ५७–५८–**च्यावित**— ज्ञायकाचें भूतशरीर कदलीघातानें पडून नष्ट झालें असेल व संन्यासरहित असेल तें च्यावित.

कदलीघात मरण—विष, वेदना, रक्तक्षय, भय, शस्त्रघात, संक्लिष्ट परिणाम, उच्छ्वासनिरोध, आहारनिरोध यांच्या निमित्तानें आयुःकर्माचा क्षय होऊन जें मरण येतें तें कदलीघात मरण.

त्यक्त—कदलीघातानें किंवा कदलीघातावांचून संन्यासानें शरीर नष्ट होतें तें त्यक्त.

गाथा ५९.–त्यक्तशरीराचे तीन प्रकार—१ भक्तप्रतिज्ञा, २ इंगिनी, ३ प्रायोपगमन, भक्तप्रतिज्ञेचे तीन भेद—१ जघन्य, २ मध्यम, ३ उत्कृष्ट.

गाथा ६०–भोजनाची प्रतिज्ञा करून जें संन्यास मरण येतें तें **भक्तप्रतिज्ञा-मरण** याचा काल जघन्य अन्तर्मुहूर्त व उत्कृष्ट बारा वर्षे या दोहोंमधील जो काल तो मध्यमकाल असे हे कालाच्या अपेक्षेनें तीन भेद सांगितले आहेत.

गाथा ६१–**इंगिनीमरण**—दुसऱ्याकडून उपचार, वैय्यावृत्य न करवितां आपल्या आपण उपचार करून संन्यास धारणानें जें मरण येतें तें.

प्रायोपगमनमरण—स्वतः किंवा इतरांकडून उपचार न करितां संन्यास धारण करून जें मरण येतें तें.

गाथा ६२–कर्मस्वरूपाचें प्रतिपादन करणाऱ्या आगमाला जो जीव भविष्य-त्काळीं जाणील तो जीव ज्ञायकशरीरभावी होय.

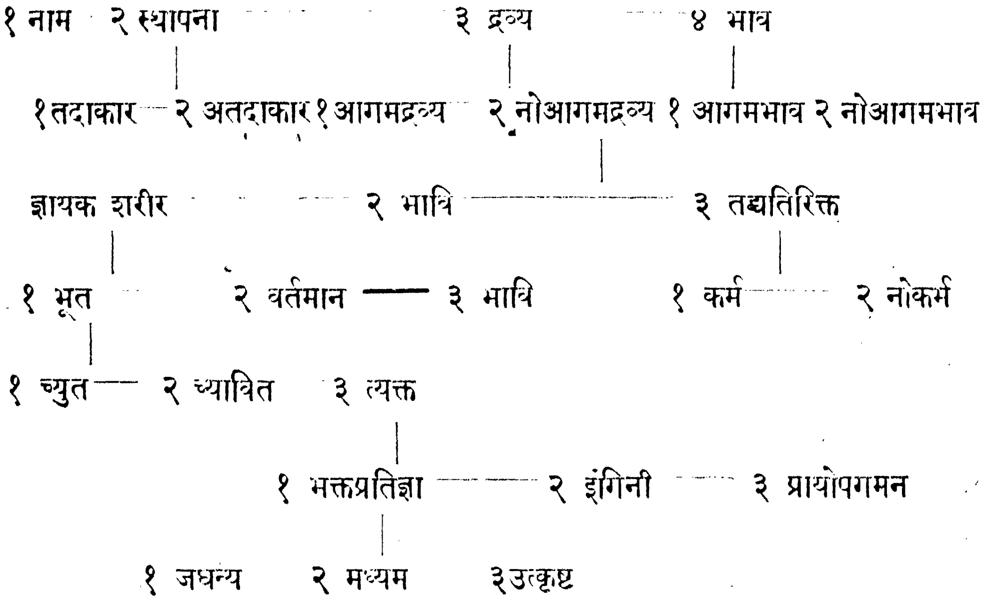
गाथा ६३–तद्व्यतिरिक्तनोआगमद्रव्यकर्म दोन प्रकारचें आहे. १ कर्म, २ नोकर्म. कर्म—जें पुद्गलद्रव्य ज्ञानावरणादि मूळ वा उत्तर प्रकृतिरूप परिणमतें त्या पुद्गल द्रव्याला तद्व्यतिरिक्तनोआगमद्रव्यकर्म समजावें.

गाथा ६४–कर्मानें होणाऱ्या कार्याला बाह्य कारणभूत जी वस्तु तिला नोकर्मरूप-तद्व्यतिरिक्त नोआगमद्रव्यकर्म समजावें.

भावनिक्षेप कर्माचे प्रकार दोन— १ आगमभावकर्म, २ नोआगमभावकर्म.

गाथा ६५–कर्माचें स्वरूप ज्यांत वर्णिलें आहे असें शास्त्र जाणणारा व वर्तमानकाळीं त्याच्या चिंतनांत उपयोग लावणारा जीव ' आगमभावकर्म ' म्हणवितो.

गाथा ६६–कर्मोदयाचें फळ भोगणारा जो जीव तो 'नोआगमभावकर्म' समजावा. गाथा ५२ ते ६६ पर्यंत कर्माचे जे प्रकार सांगितले ते सौकर्यानें समजावे म्हणून त्याचा वृक्ष खालीं दाखविल्याप्रमाणें तयार केला आहे.

गाथा ६७–सामान्य कर्माचे नाम, स्थापना, द्रव्य व भाव असें वर्णन केलें त्याचप्रमाणें मूलप्रकृति व उत्तर प्रकृतींचें ही समजावें. तिथें सामान्य कर्माच्या अपेक्षेनें सांगितलें. इथें ज्या त्या कर्माच्या अपेक्षेनें नाम स्थापना वगैरे समजावेत.

गाथा ६८–नोकर्म तद्व्यतिरिक्त, नोआगमभावकर्म हीं समजायला कठिण आहेत म्हणून तीं मूलप्रकृति वा उत्तर प्रकृतींना जोडून दाखवितात. पूर्वीं द्रव्यनिक्षेपाचे २ भेद केले १ आगम २ नोआगम–या नोआगमाचे ३ भेद सांगितले–१ ज्ञायकशरीर २ भावि ३ तद्व्यतिरिक्त. तद्व्यतिरिक्ताचे २ भेद–१कर्म २ नोकर्म. नोकर्म द्रव्यकर्म या शद्बांनीं नोकर्म तद्व्यतिरिक्त नोआगमद्रव्य समजावें व जी जी वस्तु ज्या ज्या प्रकृतीच्या उदय फलरूप कार्याला कारणभूत असेल ती वस्तु त्या प्रकृतींचें नोकर्मद्रव्यकर्म समजावें.

गाथा ६९– मूल प्रकृतींचीं नोकर्में

ज्ञानावरण कर्माचें नोकर्मद्रव्यकर्म झिरझिरें वस्त्र, दर्शनावरणाचें द्वारपाल, वेदनीयकर्माचें मधुलिप्तखड्गधारा, मोहनीयाचें मदिरा, आयूचें चार प्रकारचा आहार, नामकर्माचें औदारिकादि शरीर, गोत्रकर्माचें उच्चनीच शरीर, अंतरायाचें भंडारी.

उत्तर प्रकृतींचीं नोकर्में

गाथा ७०–मतिज्ञानावरणाचें नोकर्मद्रव्यकर्म वस्त्र वगैरे, श्रुतज्ञानाचें नोकर्मद्रव्यकर्म श्रुतज्ञानाला रोकणारे इंद्रियाचे विषय वगैरे.

गाथा ७१–अवधिज्ञान व मनःपर्ययज्ञान यांचें नोकर्मद्रव्यकर्म या ज्ञानाचा नाश करायला कारणीभूत असे संक्लेशादि परिणाम ज्या बाह्य पदार्थांनीं होतात ते पदार्थ. केवलज्ञान क्षायिक असतें म्हणून त्याचें नोकर्मद्रव्यकर्म नाहीं. अवधि व मनःपर्ययज्ञान क्षायोपशमिक असल्यामुळें त्याचें नोकर्मद्रव्यकर्म संभवतें.

गाथा ७२–पंच निद्रारूप दर्शनावरणाचें नोकर्म द्रव्यकर्म म्हशीचें दहीं, लसूण, पेंड वगैरे, चक्षु व अचक्षु आदिचें नोकर्म द्रव्यकर्म वस्त्रादि वस्तु

गाथा ७३–अवधिदर्शनावरण व केवलदर्शनावरणाचें नोकर्मद्रव्यकर्म अवधिज्ञान व केवलज्ञानाप्रमाणें जाणावें. सातावेदनीचें इष्ट वस्तु व असातावेदनीयाचें अनिष्टवस्तु.

गाथा ७४–सम्यक्त्वप्रकृतीचीं नोकर्मद्रव्यकर्में १ जिन, २ जिनमंदिर, ३ जिनागम, ४ जिनागमधारक, ५ तप, ६ तपोधारक हीं आयतनें होत व ६ अनायतनें [कुदेवादि] हीं मिथ्यात्वाचीं नोकर्मद्रव्यकर्में व आयतन आणि अनायतन यांचें मिश्रण तें सम्यग्मिथ्यात्वाचें नोकर्मद्रव्यकर्म.

गाथा ७५–अनंतानुबंधिकषायांचें नोकर्मद्रव्यकर्म मिथ्यात्वायतन कुदेव वगैरे व बाकीच्या १२ कषायांचें नोकर्मद्रव्यकर्म देशचारित्र, सकलचारित्र व यथाख्यातचारित्र यांचा घात करणारीं जीं काव्यें, नाटकें, कोकशास्त्रादि, वा पापी पुरुषांचे समागम वगैरे.

गाथा ७६–स्त्रीवेद व पुरुषवेद यांचें नोकर्मद्रव्यकर्म स्त्रीपुरुषांचें शरीर व नपुंसकवेदाचें नोकर्मद्रव्यकर्म स्त्री-पुरुष व नपुंसकाचें शरीर, हास्याचें नोकर्मद्रव्यकर्म विडंबना करणारे भूत किंवा बहुरूपी वगैरे, रतिचें नोकर्मद्रव्यकर्म सत्पुत्रादि

गाथा ७७–अरतिचें इष्टवियोग व अनिष्टसंयोग, शोककर्माचें नोकर्मद्रव्यकर्म पुत्रमरण वगैरे, भयाचें सिंहादि भयकारी वस्तु व जुगुप्सेचें निंद्यवस्तु वगैरे.

गाथा ७८–नरकायूचें नोकर्मद्रव्यकर्म अनिष्टाहार व विषरूपमाती [नरकांतील] अवशिष्ट तीन आयूंचें नोकर्मद्रव्यकर्म इष्ट अन्नादि वस्तु--सामान्यपणें गतिनामकर्माचें नोकर्मद्रव्यकर्म चतुर्गतीचें क्षेत्र समजावें.

गाथा ७९–नरकादि गतीचें नोकर्मद्रव्यकर्म आपापल्या गतीचें क्षेत्र. जातिनामकर्माचें नोकर्मद्रव्यकर्म द्रव्येंद्रियरूप पुद्गल.

गाथा ८०–एकेंद्रियादि जातीचें नोकर्मद्रव्यकर्म आपापलीं द्रव्येंद्रियें व शरीरनामकर्माचें नोकर्मद्रव्यकर्म शरीरस्कंधरूप पुद्गल.

गाथा ८१–औदारिक, वैक्रियिक, व आहारक तैजस या शरीर नामकर्माचें नोकर्मद्रव्यकर्म शरीर वर्गणा, कार्मणाचें नोकर्मद्रव्यकर्म विस्रसोपचय [कर्मबंध होण्यायोग्य परमाणु] होय.

गाथा ८२–बाकीच्या पुद्गलविपाकी व जीवविपाकी प्रकृतींचें नोकर्मद्रव्यकर्म शरीर आहे. क्षेत्रविपाकी जी आनुपूर्वी प्रकृति तिचें नोकर्मद्रव्यकर्म तें तें क्षेत्र समजावें.

गाथा ८३–थिर प्रकृतींचें नोकर्मद्रव्यकर्म थिर रस रुधिरादिक, अथिर प्रकृतीचें अथिर रस रुधिरादिक, शुभ प्रकृतीचें शुभ शरीरावयव, अशुभाचें अशुभशरीरावयव, स्वर प्रकृतींचें सुस्वर दुःस्वररूप परिणमलेले पुद्गलस्कंध नोकर्मद्रव्यकर्म होत.

गाथा ८४–उच्चगोत्राचें नोकर्मद्रव्यकर्म लोकपूज्य कुलांत उत्पन्न झालेलें शरीर, नीचगोत्राचें नीचकुलांत उत्पन्न झालेलें शरीर, दानादि चार अंतरायांचें नोकर्मद्रव्यकर्म दानादिकांना विघ्न करणारे स्त्री, पुरुष, पर्वत, नदी इत्यादि

गाथा ८५–वीर्यांतरायाचें नोकर्मद्रव्यकर्म रूक्षाहार वगैरे बलनाशक पदार्थ असें तद्व्यतिरिक्त नोआगमद्रव्यकर्म सांगितलें. पुढें नोआगमभावकर्म सांगतात.

" नोआगमभावकर्म "

गाथा ८६–आपापल्या कर्मप्रकृतीचें फल भोगणारे जीव हे त्या त्या प्रकृतीचें नोआगमभावकर्म समजावें. पुद्गलविपाकी प्रकृतींचें नोआगमभावकर्म नसतें म्हणून त्यांचा उदय झाला असतां जीवविपाकी प्रकृतींच्या सहायावांचून साक्षात् सुख वगैरे उत्पन्न होत नाहीं. याप्रमाणें सामान्य कर्म प्रकृतींत [मूल व उत्तर प्रकृतींत] नाम, स्थापना, द्रव्य, भाव हे चार निक्षेप सांगून त्यांचें यथार्थ स्वरूप दाखविलें.

इति प्रकृतिसमुत्कीर्तननाम प्रथमाधिकारः संपूर्णः

---*---

[२] बंधोदयसत्वाधिकार

गाथा ८७–मी नेमिनाथ तीर्थंकराला नमस्कार करून बंधोदयसत्वयुक्त ग्रंथ सांगेन गुणस्थान व मार्गणास्थान यांमध्यें बंध, उदय, सत्व हीं दाखविलीं जातील. नेमिनाथ हे तीर्थंकर, असहाय–पराक्रमी व महावीर आहेत.

गाथा ८८–सकलांगाचा सविस्तर किंवा संक्षिप्त अर्थ ज्या शास्त्रांत असेल त्याला स्तव म्हणावें.

एकांगाचा सविस्तर वा संक्षिप्त अर्थ ज्या शास्त्रांत असेल त्यास **स्तुति** म्हणावें. एकांगाच्या अधिकाराचा सविस्तर वा संक्षिप्त अर्थ ज्या शास्त्रांत असेल त्यास **वस्तु** म्हणावें. **प्रथमानुयोगादि** शास्त्राला धर्मकथा म्हणावें.

आतां येथें बंध, उदय, सत्तारूप कर्माचें कथन होईल. त्यांत सकलांगांसंबंधीं अर्थ सविस्तर वा ससंक्षेप सांगितला जाईल म्हणून याला **स्तव** म्हणतात. एथून आतां प्रथम बंधाचें कथन करितात.

बंधाचे भेद.

गाथा ८९–बंध चार प्रकारचा आहे–१ प्रकृति २ स्थिति ३ अनुभाग ४ प्रदेश.

प्रकृतिबंध–मूल वा उत्तर प्रकृतींचा जीवाशीं संबंध होणें.

स्थितिबंध–प्रकृति जीवाशीं संबद्ध राहील तितक्या कालप्रमाणाला स्थितिबंध म्हणावें.

अनुभागबंध–प्रकृतींत फल देण्याची जी शक्ति असते ती.

प्रदेशबंध.–प्रकृतिरूप परिणत झालेले जे पुद्गल त्यांचें प्रमाण.

प्रकृतिबंध सोडून बाकीच्या तीन बंधांचें १ उत्कृष्ट १ अनुत्कृष्ट ३ अजघन्य ४ जघन्य असे चार प्रकार आहेत. सर्वांहून ज्यास्त असेल तो उत्कृष्ट, त्याहून हीन असेल तो अनुत्कृष्ट, जघन्याहून अधिक असेल तो अजघन्य, आणि सर्वांहून कमी असेल तो जघन्य.

४ प्रकृतिबंधांचे भेद चार–१ सादि २ अनादि ३ ध्रुव ४ अध्रुव ४

१६ प्रदेशबंधाचे भेद सोळा–सादि, अनादि, ध्रुव, अध्रुव. [४] ×
उत्कृष्ट, अनुत्कृष्ट, अजघन्य, जघन्य [४]

म्हणजे सादिचे	उत्कृष्ट	अनुत्कृष्ट	अजघन्य	जघन्य	असे	४
अनादिचे	,,	,,	,,	,,	,,	४
ध्रुवाचे	,,	,,	,,	,,	,,	४
अध्रुवाचे	,,	,,	,,	,,	,,	४

१६ स्थितिबंधाचे भेद वरील प्रमाणें सोळा= १६

१६ अनुभागबंधाचे भेद वरील प्रमाणें सोळा= १६

—— ——

५२ ५२

गाथा ९०–विवक्षित बंधाचा मध्यंतरीं अभाव होऊन पुन: जो बंध होतो तो सादिबंध

अनादिपासून ज्याचा अभाव झाला नाहीं तो अनादि ,,

निरंतर ज्याचा बंध होतो तो ध्रुव ,,

सांतर ज्याचा बंध होतो तो अध्रुव ,,

या गाथेच्या हिंदी टकेंत प्रकृति, प्रदेश, अनुभाग आणि स्थिति यांचें १६–१६ भेद नकाशांत दाखविले आहेत पण ९१ व्या गाथेच्या टीकेंत प्रकृतिबंधाचें उत्कृष्ट,

अनुत्कृष्टादि चार चार भेद होत नाहींत असें सांगितलें आहे म्हणून नकाशांत चूक झाली असावीसें वाटतें. एकंदर भेद ५२ होतात असें मागील गाथेंत दाखविलें आहे.

गाथा ९१–मिथ्यादृष्टि सासादनादि वरील वरील गुणस्थानवर्ती जीवांत ज्या कर्मांचा उत्कृष्ट स्थिति, अनुभाग, प्रदेशबंध असेल त्याच कर्मांचा अनुत्कृष्ट, स्थिति, अनुभाग, प्रदेशबंध सादि, अनादि, ध्रुव, अध्रुव या भेदांनीं चार प्रकारचा होतो आणि अजघन्याचे ही अनुत्कृष्टाप्रमाणेंच चार प्रकार होतात. ज्या कर्मप्रकृतींचा स्थिति, अनुभाग, प्रदेशबंध वरच्या गुणस्थानांत जघन्य असेल त्यांचाच अजघन्य बंध चार प्रकारचा होतो, उदाहरणार्थ—

[१] उपशमश्रेणी चढणारा जीव दहाव्या गुणस्थानांत गेला तेथें त्यास उच्चगोत्र प्रकृतीचा उत्कृष्ट अनुभाग बंध झाला. तो जीव अकराव्या गुणस्थानांत गेला तेथून परतून तोच जीव पुनः दहाव्या गुणस्थानांत आला तेथें त्यास उच्चगोत्राचा अनुत्कृष्ट अनुभागबंध झाला. हा उच्चगोत्राचा अनुत्कृष्ट अनुभाग बंध **सादि** म्हणविला जाईल कारण पूर्वी अनुत्कृष्ट अनुभाग बंध त्यास झाला होता त्याचा अभाव होऊन हा पुनः झाला म्हणून त्यास सादि म्हटलें आहे.

दहाव्या गुणस्थानाच्या खालील गुणस्थानांत हा अनुत्कृष्ट अनुभाग बंध अनादि समजला जाईल.

[२] अभव्य जीवास ध्रुवबंध होतो.

[३] उपशम श्रेणीवाल्यास अनुत्कृष्टबंध सुटून जो उत्कृष्ट बंध होतो तो अध्रुव बंध होय.

[४] सातव्या नरकांतील मिथ्यादृष्टि जीव प्रथमोपशम सम्यक्त्वाच्या सन्मुख झालेला होत्साता मिथ्यात्व गुणस्थानाच्या अंतसमयीं नीच गोत्राच्या जघन्य अनुभागास बांधितो. तोच जीव सम्यग्दृष्टी होऊन पुनः मिथ्यादृष्टि झाल्यावर त्यास नीचगोत्राचा अजघन्य अनुभाग बंध होतो या अजघन्य बंधास ' सादि '' म्हणावें व त्या मिथ्यादृष्टि जीवास मिथ्यात्वाच्या अंतसमया पूर्वी तो नीच गोत्राचा अजघन्य अनुभाग बंध अनादि होता.

[५] अभव्य जीवास तोच नीच गोत्राचा अजघन्य अनुभाग बंध ध्रुव असतो.

[६] वरील चौथ्या उदाहरणांत नीचगोत्राचा जघन्य अनुभाग बंध जो दाखविला तो अध्रुव होय.

गाथा ९२–१ तीर्थंकर प्रकृतीचा बंध चौथ्या गुणस्थानापासून आठव्याच्या सहाव्या भागापर्यंत होतो.

१ आहारक शरीर व आहारक अंगोपांगाचा बंध सातव्या गुणस्थानांत व आठव्याच्या ६ व्या भागापर्यंत होतो.

१ आयूचा बंध पहिल्या गुणस्थानापासून सातव्या गुणस्थानापर्यंत होतो परंतु मिश्र गुणस्थानांत व निर्वृत्त्यपर्याप्त अवस्थेला प्राप्त झालेल्या मिश्रकाययोगांत आयुर्बंध होत नाहीं.

१ निर्वृत्त्यपर्याप्त–विग्रहगतींतून गेल्यानंतर अंतर्मुहूर्तपर्यंत पर्याप्ति पूर्ण करीत नाहीं. तोंवरची अवस्था. पण हा जीव पर्याप्ति पूर्ण करीलच.

१ लब्ध्यपर्याप्त–पर्याप्ति पूर्ण न करितां जो मरेल तो.

गाथा ९३–तीर्थंकर प्रकृतीचा बंध प्रथमोपशम सम्यक्त्वांत, किंवा बाकीचीं तीन सम्यक्त्वें अर्थात् द्वितीयोपशम सम्यक्त्व, क्षायोपशमिक सम्यक्त्व व क्षायिक सम्यक्त्व या अवस्थांत चौथ्या गुणस्थानापासून सातव्या गुणस्थानापर्यन्त सम्यग्दृष्टी मनुष्यच केवली व श्रुतकेवलीच्या जवळ आरंभितो. नंतर या प्रकृतीचा बंध तिर्यंच सोडून बाकीच्या तीन गतींत होत राहतो. प्रथमोपशमसम्यक्त्व असतांना षोडशकारण भावनांचें अनुष्ठान होऊं शकत नाहीं. म्हणून प्रथमोपशम सम्यक्त्वांत तीर्थंकर प्रकृतीचा बंध होऊं शकत नाहीं. असें हीं कित्येक आचार्यांचें मत आहे.

१ दोनकोटि पूर्ववर्ष व तेहतीस सागर–उणें आठ वर्ष व एक अंतर्मुहूर्त इतक्या कालापर्यंत तीर्थंकर प्रकृतीचा बंध होत राहतो हा उत्कृष्ट काल होय.

[२ कोटि पूर्व वर्ष+३३ सागर–८ वर्ष व १ अन्तर्मुहूर्त]

गाथा ९४ ते १०२–कोणत्या गुणस्थानांत किती प्रकृतींची व्युच्छित्ति होते तें सांगतात. व्युच्छित्ति म्हणजे बंधाचा अभाव. एका गुणस्थानांत ज्या प्रकृतींची व्युच्छित्ति झाली त्या प्रकृतीचा बंध पुढील गुणस्थानांत होत नाहीं.

दुसऱ्या गुणस्थानांत २५ प्रकृतींची व्युच्छित्ति होते. त्या २५ प्रकृतींचा बंध केवळ मिथ्यात्वानेंही होतो व सासादनांत केवळ अनंतानुबंधीनेंही होतो. [गाथा ९६]

[कोष्टक १]

[नानाजीवापेक्षेनें या अध्यायांत कथन आहे.]

गुणस्थान	व्युच्छित्ति प्राप्तप्रकृतींची संख्या	ज्या प्रकृतींची व्युच्छित्ति होते त्यांचीं नांवें.
१	१६	१ मिथ्यात्व २ हुंडसंस्थान ३ नपुंसकवेद ४ असंप्राप्तासृपाटिका ५ एकेंद्रिय ६ स्थावर ७ आतप ८ सूक्ष्म ९ अपर्याप्त १० साधारण ११ द्वींद्रिय १२ त्रींद्रिय १३ चतुरिंद्रिय १४ नरकगति १५ नरकगत्यानुपूर्व्य १६ नरकायु.
२	२५	४ अनंतानुबंधिकषाय १ स्त्यानगृद्धि १ निद्रानिद्रा १ प्रचलाप्रचला १ दुर्भग १ दुःस्वर १ अनादेय १ न्यग्रोधपरिमंडलसंस्थान

गुणस्थान	व्युच्छित्ति प्राप्तप्रकृतींची संख्या	ज्या प्रकृतींची व्युच्छिति होते त्यांचीं नांवें.
		१ स्वातिसंस्थान १ कुब्ज सं. १ वामन सं. १ वज्रनाराच संहनन १ नाराचसंहनन १ अर्धनाराच सं. १ कीलित सं. १ अप्रशस्तविहायोगति १ स्त्रीवेद १ नीचगोत्र १ तिर्यंचगति १ तिर्यंचगत्यानुपूर्व्य १ उद्योत १ तिर्यंचायु.
३	०	
४	१०	४ अप्रत्याख्यानकषाय १ वज्रवृषभनाराचसंहनन १ औदारिक शरीर १ औदारिक अंगोपांग १ मनुष्यगति १ मनुष्यगत्यानुपूर्व्य १ मनुष्यायु.
५	४	४ प्रत्याख्यानकषाय.
६	६	१ अस्थिर १ अशुभ १ असातवेदनीय १ अयशःकीर्ति १ अरति १ शोक.
७	१	१ देवायु—स्वस्थानाप्रमत्तमध्यें गुणस्थानाच्या शेवटच्या समयांत देवायूची व्युच्छित्ति होते सातिशयअप्रमत्त वगैरे मध्यें देवायूची व्युच्छित्ति नाहीं.कारण देवायूचा बंध होत नाहीं.
८ भाग १	२	१ निद्रा व १ प्रचला या भागांत चढतांना मरण येत नाहीं.
,, २	०	
,, ३	०	
,, ४	०	
,, ५	०	
,, ६	३०	१ तीर्थंकर १ निर्माण १ प्रशस्तविहायोगति १ पंचेंद्रिय १ तैजस १ कार्मण १ आहारक शरीर १ आहारक अंगोपांग १ समचतुरस्र संस्थान १ देवगति १ देवगत्यानुपूर्व्य १ वैक्रियिक शरीर १ वैक्रियिक अंगोपाग ४ वर्णादि १ अगुरुलघु १ उपघात १ परघात, १ उच्छ्वास १ त्रस १ बादर १ पर्याप्त १ प्रत्येक १ स्थिर १ शुभ १ सुभग १ सुस्वर १ आदेय.
,, ७	४	१ हास्य १ रति १ भय १ जुगुप्सा.
९ भाग १	१	१ पुरुषवेद.
,, २	१	१ संज्वलन क्रोध.

गुणस्थान	व्युच्छित्ति प्राप्तप्रकृतींची संख्या	ज्या प्रकृतींची व्युच्छित्ति होते त्यांचीं नांवें.
,, ३	१	१ ,, मान
,, ४	१	१ ,, माया
,, ५	१	१ ,, लोभ
१०	१६	५ ज्ञानावरण ४ दर्शनावरण [चक्षु, अचक्षु, अवधि, केवल] ५ अंतराय १ यश:कीर्ति १ उच्चगोत्र.
११	०	
१२	०	
१३	१	सातावेदनीय
१४	०	
	१२०	एकंदर प्रकृति १२० बंधयोग्य आहेत. त्यांची व्युच्छित्ति वर लिहिल्याप्रमाणें जाणावी.

गाथा १०३–४–गुणस्थानापेक्षेनें बंधव्युच्छित्ति, बंध, अबंध प्रकृतींचें कोष्टक. बंधयोग्य प्रकृती १२०

[कोष्टक २]

गुणस्थाम	अबंध प्र. संख्या	बंध प्र. संख्या	बंधव्युच्छित्ति प्र. संख्या	विशेष विवरण
१ मिथ्यात्व	३	११७	१६	३=आहारद्विक, तीर्थंकर २ १
२ सासादन	१९	१०१	२५	
३ मिश्र	४६	७४	०	४६=१९+२५=४४+२ मनुष्यायु, देवायु.
४ असंयत	४३	७७	१०	४३=४६–तीर्थंकर, मनुष्यायु, देवायु.
५ देशसंयत	५३	६७	४	
६ प्रमत्त विरत	५७	६३	६	
७ अप्रत्तम विरत	६१	५९	१	६१=६३–२ आहारद्विक

गुणस्थान	अबंध प्र. संख्या	बंध प्र. संख्या	बंधव्युच्छिति प्र. संख्या	विशेष विवरण
८ अपूर्व करण	६२	५८	३६	
९ अनिवृत्तिकरण	९८	२२	५	
१० सूक्ष्मसांपराय	१०३	१७	१६	
११ उपशांत मोह	११९	१	०	
१२ क्षीणमोह	११९	१	०	
१२ सयोग केवलि	११९	१	१	
१४ अयोग केवलि	१२०	०	०	

गाथा १०५–७--मार्गणा १४ आहेत—१ गति १ इंद्रिय १ काय १ योग १ वेद १ कषाय १ ज्ञान १ संयम १ दर्शन १ लेश्या १ भव्य १ सम्यक्त्व १ संज्ञी १ आहारक.

१ गति मार्गणा

नरकगति—-या गतींत बंधयोग्य प्रकृति १०१ आहेत–एकंदर प्रकृति १२० त्यांतून १९ प्रकृतींचा बंध होत नाहीं. त्या प्रकृति---

मिथ्यात्व गुणस्थानांत ज्या १६ प्रकृतींची व्युच्छित्ति होते त्यापैकीं पहिल्या चार सोडून बाकीच्या प्रकृति — १२

१ देवगति १ देवगत्यानुपूर्व्य १ वैक्रियिक शरीर १ वैक्रियिक अंगोपांग १ देवायु २ आहारकद्विक — ७

—

१९

पहिल्या, दुसऱ्या, तिसऱ्या नरकांतील अबंध, बंध व व्युच्छित्ति पावणाऱ्या प्रकृतींचें कोष्टक. बंधयोग्य प्रकृति १०१ [पर्याप्त अवस्था] (कोष्टक ३.)

(कोष्टक ३)

गुणस्थान	अबंध	बंध	व्युच्छित्ति	विशेष विवरण
१ मिथ्यात्व	१	१००	४	१=तीर्थकर. ४=१ मिथ्यात्व, १ हुंड-संस्थान, १ नपुंसकवेद, १ सृपाटिकासंहनन.
२ सासादन	५	९६	२५	२५=कोष्टक एक १ प्रमाणें
३ मिश्र	३१	७०	०	३१=३०+१ मनुष्यायु—या गुणस्थानांत आयुबंध होत नाहीं.
४ असंयत	२९	७२	१०	२९=३१–२ तीर्थकर व मनुष्यायूचा बंध या गुणस्थानांत होतो–१०=कोष्टक १ प्रमाणें.

चौथ्या, पांचव्या व सहाव्या नरकांतील प्रकृतींचें कोष्टक [पर्याप्त अवस्था]

१ तीर्थकर प्रकृति कमी झाल्यामुळें या नरकांत १०० प्रकृति बंध योग्य

(कोष्टक ४)

गुणस्थान	अबंध	बंध	व्युच्छित्ति	विशेष विवरण
१ मिथ्यात्व	०	१००	४	४ पूर्वोक्त [कोष्टक ३ प्रमाणें]
२ सासादन	४	९६	२५	२५ कोष्टक १ प्रमाणें
३ मिश्र	३०	७०	०	३०=२९+१ मनुष्यायु.
४ असंयत	२९	७१	१०	२९=३०–१ मनुष्यायु.

सातव्या नरकांतील अबंध, बंध, व्युच्छित्ति प्रकृतींचें कोष्टक [पर्याप्त अवस्था]

१ मनुष्यायूचा बंध या नरकांत होत नसल्यामुळें बंधयोग्य प्रकृति ९९

(कोष्टक ५)

गुणस्थान	अबंध	बंध	व्युच्छित्ति	विशेष विवरण
१ मिथ्यात्व	३	९६	५	३=उच्चगोत्र, मनुष्यद्विक. ५=४ पूर्वोक्त+१ तिर्यंचायु.
२ सासादन	८	९१	२४	२४=२५ पूर्वोक्त–१ तिर्यंचायु.
३ मिश्र	२९	७०	०	२९=३२–३ उच्चगोत्र, मनुष्यद्विक.
४ असंयत	२९	७०	९	९=१० पुर्वोक्त–१ मनुष्यायु.

पहिल्या नरकांतील बंध अबंध व्युच्छित्तीचें कोष्टक [अपर्याप्त अवस्था]
पर्याप्त अवस्थेंत १०१ प्रकृतींचा बंध होतो परंतु अपर्याप्त अवस्थेंत मनुष्यायु, तिर्यंचायु
या दोन प्रकृतींचा बंध होत नाहीं म्हणून बंधयोग्य प्रकृति ९९.
या अवस्थेंत १ व ४ हींच गुणस्थानें होतात.

(कोष्टक ६)

गुणस्थान	अबंध	बंध	व्युच्छित्ति	विशेष विवरण
१ मिथ्यात्व	१	९८	२८	१=तीर्थंकर. २८=४ मिथ्यात्वांतील+२४ सासादनांतील.
४ असंयत	२८	७१	९	२८=२९–१ तीर्थंकर ९=पूर्वोक्त

१ दुसऱ्या नरकापासून सहाव्या नरकापर्यंत अपर्याप्तावस्थेंतील जीवाचें १ मिथ्यात्व गुणस्थानच असतें एकंदर १०१ प्रकृतींपैकीं १ तीर्थंकर १ मनुष्यायु १ तिर्यंचायु या तीन प्रकृतींचा बंध येथें होत नसल्याळें ९८ प्रकृतींचाच बंध होतो.

२ सातव्या नरकांतील अपर्याप्त अवस्थेंत १ मिथ्यात्वच गुणस्थान असतें वरील ९८ पैकीं १ मनुष्यगति १ मनुष्यगत्यानुपूर्व्य व १ उच्चगोत्र या तीन प्रकृतींचा बंध या नरकांतील अपर्याप्त अवस्थेंत होत नाहीं म्हणून ९५ प्रकृतींचाच बंध होतो.

गाथा १०८–१०९.–तिर्यंचगति—–तिर्यंचगतीच्या अपेक्षेनें तिर्यंचाचे चार भेद कल्पून प्रकृतींचें विवरण केलें आहे. १ सामान्य तिर्यंच १ पंचेंद्रियतिर्यंच १ पर्याप्ततिर्यंच १ योनिमत् तिर्यंच [द्रव्य स्त्रीवेदवाले] या तिर्यंचांना पांच गुणस्थानें होतात.

एकंदर प्रकृति १२० पैकीं १ तीर्थंकर २ आहारकद्विक या तीन प्रकृतींचा बंध तिर्यंचगतींत होत नाहीं. म्हणून ११७ चाच बंध होतो.

तिर्यंचाचे जे चार भेद कल्पिले आहेत त्यांत अबंध, बंध, व्युच्छित्ति दाखवितात.

[कोष्टक ७]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	व्युच्छित्ति प्रकृति	विशेष विवरण
१ मिथ्यात्व	०	११७	१६	१६–कोष्टक १ प्रमाणें
२ सासादन	१६	१०१	३१	३१=२५+६=वज्रवृषभनाराचसंहनन, (१) औदारिकद्विक, (२) मनुष्यगति, (१) मनुष्यगत्यानुपूर्व्य, (१) मनुष्यायु. (१)
३ मिश्र	४८	६९	०	४८=४७+१ देवायु.
४ असंयत	४७	७०	४	४७=४८–१ देवायु. ४=१०–६ सासादनांत ६ प्रकृतींची व्युच्छित्ति व येथें चार अप्रत्याख्यान कषायांची व्युच्छित्ति.
५ देशविरत	५१	६६	४	४–प्रत्याख्यान चार कषाय.

याच चार तिर्यंच भेदांतील निर्वृत्यपर्याप्तक अवस्थेंत १११ प्रकृतींचा बंध होतो. ११७ तून ६ प्रकृतींचा बंध होत नाहीं. त्या सहा प्रकृति ४ आयु २ नरकद्विक=६.
४

[कोष्टक ८]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	व्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	४	१०७	१३	४=देवचतुष्क १३=१६ ३ नरकद्विक, नरकायु
२ सासादन	१७	९४	२०	२०=३१–२=तिर्यगायु १ मनुष्यायु १
३ असंयत	४२	७०	४	४२=४६–४ देवचतुष्काचा बंध होतो. ४=अप्रत्याख्यान कषायांची व्युच्छित्ति

लब्ध्यपर्याप्तक तिर्यंचांना १०९ प्रकृतींचा बंध होतो ११७ ८ १ नरकायु, १ देवायु ६ वैक्रियिक षट्क. गुणस्थान पहिलेंच (मिथ्यात्व) असतें.

गाथा ११०–सामान्य मनुष्य, पर्याप्त मनुष्य व योनिमत मनुष्य यांना १२० प्रकृतींचा बंध होतो. त्याचें कोष्टक

[कोष्टक ९]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	व्युच्छित्ति प्र.	विवरण.
१ मिथ्यात्व	३	११७	१६	३=कोष्टक २ प्रमाणें, १६ कोष्टक १ प्रमाणें
२ सासादन	१९	१०१	३१	३१=तिर्यंचवत कोष्टक ७ प्रमाणें
३ मिश्र	५१	६९	०	५१=५०+१ देवायु
४ असंयत	४९	७१	४	४९=५१-२ तीर्थंकर देवायु ४=अप्रत्याख्यानक.
५ देशविरत	५३	६७	४	४=प्रत्याख्यानकषाय
६ प्रमत्तसंयत	५७	६३	६	६=कोष्टक १ प्रमाणें
७ अप्रमत्त	६१	५९	१	६१=६३-२ आहारकद्विक, १=देवायु
८ अपूर्वकरण	६२	५८	३६	३६=गुणस्थानवत कोष्टक १ प्रमाणें
९ अनिवृत्तिकरण	९८	२२	५	५= ,,
१० सूक्ष्मसांपराय	१०३	१७	१६	१६= ,,
११ उपशांतमोह	११९	१	०	१=सातावेदनीय
१२ क्षीणमोह	११९	१	०	,, ,,
१३ सयोगकेवलि	११९	१	१	१ व्युच्छित्ति सातावेदनीय
१४ अयोगकेवलि	१२०	०	०	

निर्वृत्यपर्याप्तक मनुष्यावस्थेंत ४ आयु २ नरकद्विक २ आहारकद्विक या आठ प्रकृतींचा बंध होत नाहीं. म्हणून १२०−८=११२ चा बंध होतो.

[कोष्टक १०]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	[illegible]	विवरण.
१ मिथ्यात्व	५	१०७	१३	५=१ तीर्थंकर ४ देवचतुष्क. १३=१६−३ १ नरकायु, २ नरकद्विक
२ सासादन	१८	०४	२०	२०=३१ पर्याप्तवत्−२ मनुष्यायु, तिर्यंचायु
४ असंयत	४२	७०	८	४२=४७−५=तीर्थंकर, देवचतुष्क. ८=अप्रत्याख्यान, प्रत्याख्यान.
६ प्रमत्त	५०	६२	६१	६१=६ प्रमत्तवत्+३६ अपूर्वकरणवत्−२ आहारकद्विक + ५ अनिवृत्तिकरणांतील + १६ सूक्ष्मसांपरायाप्रमाणें ६१
१३सयोगकें	११९	१	१	१=सातावेदनीय.

लब्ध्यपर्याप्तक जीवाला १०९ प्रकृतींचा बंध होतो. तीर्थंकर आहारकद्विक देवायु, नरकायु, वैक्रियिकषट्क या ११ प्रकृतींचा बंध होत नाहीं म्हणून १२०−११ =१०९ चाच बंध होतो. गुणस्थान मिथ्यात्व असतें.

गाथा ११९ देवगतींत १२० प्रकृति पैकीं १०४ प्रकृतींचाच बंध होतो.

३ सूक्ष्मत्रय, ३ विकलत्रय, ४ सुरचतुष्क, २ नरकद्विक, १ नरकायु, १ देवायु, २ आहारकद्विक या सोळा १६ प्रकृतींचा बंध होतो नसल्यामुळें १०४ प्रकृतींचा बंध देवगतींत होतो. गुणस्थानें १ ते ४ भवनत्रिक आणि कल्पवासी देवांगना यांना १०४ पैकीं १ तीर्थंकर प्रकृति सोडून बाकी १०३ चा बंध होतो. गुणस्थानें ४ पर्याप्तावस्था.

(कोष्टक ११)

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंध व्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	०	१०३	७	७=१मिथ्यात्व, १हुंड संस्थान, १नपुंसकवेद १ सृपाटिका संहनन, १एकेंद्रिय १स्थावर, १आतप
२ सासादन	७	९६	२५	कोष्टक १ प्रमाणे २५ ची व्युच्छित्ति.
३ मिश्र	३३	७०	०	३३=३२+१ मनुष्यायु.
४ असंयत	३२	७१	१०	३२=३३-१ मनुष्यायु.

गाथा ११२ सौधर्म ईशान स्वर्गांत बंध १०४ प्रकृतींचा देवगतिप्रमाणें होतो. त्याचें

[कोष्टक १२]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	१	१०३	७	१=तीर्थंकर प्रकृति; ७=कोष्टक११ प्रमाणें.
२ सासादन	८	९६	२५	
३ मिश्र	३४	७०	०	३४=३३+१ मनुष्यायु.
४ असंयत	३२	७२	१०	३२=३४-२ तीर्थंकर मनुष्यायु.

— पर्याप्तावस्था —

तिसऱ्या सानत्कुमार स्वर्गापासून बाराव्या सहस्रारस्वर्गापर्यंत दहा स्वर्गांत १०१ प्रकृति बंधयोग्य असतात. देवगतींत १०४ प्रकृतींचा बंध मागें दाखविला आहे. त्यांतून १ एकेंद्रिय, १ स्थावर, १ आतप, या तीन प्रकृतींचा बंध होत नाहीं. म्हणून १०१ प्रकृति राहिल्या.

३ ते १२ स्वर्गातील देवांच्या प्रकृतीचें

(कोष्टक १३)

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	१	१००	४	१—तीर्थंकर ४—१ मिथ्यात्व, १ हुंडसंस्थान; १ नपुंसकवेद; १ सृपाटिकासंहनन
२ सासादन	५	९६	२५	
३ मिश्र	३१	७०	०	३१=३०+१ मनुष्यायु
४ असंयत	२९	७२	१०	२९=३१—२ तीर्थंकर; मनुष्यायु

—— पर्याप्तावस्था ——

आनतादि १३ ते १६ या चार स्वर्गातील व ९ ग्रैवेयकांतलि देवांना ९७ प्रकृतींचा बंध होतो. बाराव्या स्वर्गापर्यंत १०१ प्रकृतींचा बंध मागें सांगितला त्यांतून तिर्यंच द्विक्, तिर्यंचायु, उद्योत [शतारचतुष्क] या चार प्रकृतींचा बंध या विमानांत होत नाहीं. म्हणून ९७ प्रकृतीचा बंध होतो. त्यांचें

(कोष्टक १४)

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	१	९६	४	१ व ४—३ ते १२ स्वर्गाप्रमाणें
२ सासादन	५	९२	२१	२१—२५—४ शतारचतुष्क
३ मिश्र	२७	७०	०	२७=२६+१ मनुष्यायु
४ असंयत	२५	७२	१०	२५=२७—२ तीर्थंकर, मनुष्यायु.

—— पर्याप्तावस्था ——

९ अनुदिश व ५ अनुत्तरांत सम्यग्दर्ष्टीच उत्पन्न होतात. व त्यांचें चवथें गुणस्थान असतें यांत वरील कोष्टकाप्रमाणें ७२ प्रकृतींचाच बंध असतो.

निर्वृत्यपर्याप्तक

भवनत्रिक व कल्पवासिनी देवींच्या पर्याप्तावस्थेंत १०३ प्रकृतींचा बंध होत होता त्यांपैकीं १ तिर्यंचायु व १ मनुष्यायुचा बंध या अवस्थेंत होत नाहीं म्हणून १०३–२ =१०१ प्रकृतींचा बंध या अवस्थेंत होतो.

(कोष्टक १५)

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	०	१०१	७	७=पर्याप्तावस्थेप्रमाणें कोष्टक ११ पहा.
२ सासादन	७	९४	२४	२४=२५–१ तिर्यंचायु.

सौधर्म ईशान स्वर्गांत निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेंत १०२ प्रकृतींचा बंध होतो. मागील कोष्टकांतील १०१ प्रकृति+१ तीर्थंकर प्रकृति=१०२

[कोष्टक १६]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	१	१०१	७	१=तीर्थंकर, ७ पूर्वोक्त.
२ सासादन	८	९४	२४	२४– पूर्वोक्त.
४ असंयत	३१	७१	०	३१=३२–१ तीर्थंकर,९=१०–१ मनुष्यायु.

तिसऱ्या स्वर्गापासून बाराव्या स्वर्गापर्यंत निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेंत ९९ प्रकृतींचा बंध होतो. पर्याप्तावस्थेंत १०१ चा बंध होतो त्यांपैकीं १ मनुष्यायु व १ तिर्यंचायुचा बंध या अवस्थेंत होत नाहीं म्हणून १०१–२=९९ चा बंध होतो.

[कोष्टक १७]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	१	९८	४	१-तीर्थंकर प्रकृति ४-कोष्टक १३प्रमाणें.
२ सासादन	५	९४	२४	२४-२५ १ तिर्यंचायु.
४ असंयत	२८	७१	९	२८-२९-१ तीर्थंकर.९-१०-१ मनुष्यायु.

१३ व्या स्वर्गापासून १६ वा स्वर्ग व ९ ग्रैवेयक यांतील विमानांत निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेंत तिर्यंचद्विक व उद्योत यांचा बंध होत नाहीं म्हणून ९६ प्रकृतींचा बंध होतो. पर्याप्तावस्थेंत ९७ प्रकृतींचा बंध होत होता. त्यांतून १ मनुष्यायूचा बंध येथें होत नाहीं.

[कोष्टक १८]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	१	९५	४	१ तीर्थंकर, ४-कोष्टक १३ प्रमाणें.
२ सासादन	५	९१	२१	२१=२५-४ अनंतानुबंधीचतुष्क.
४ असंयत	२५	७१	०	२५=२६-१ तीर्थंकर,९=१०-१मनुष्यायु.

९ अनुदिश व ५ अनुत्तर या विमानांत निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेमध्यें ७१ प्रकृतींचा बंध होतो. पर्याप्तावस्थेंत ७२ प्रकृतींचा बंध होत होता त्यांपैकीं एक मनुष्यायुचा बंध या अवस्थेंत होत नाहीं म्हणून ७१ प्रकृतींचाच बंध होतो व गुणस्थान चवथेंच होतें.

गाथा ११३-११४

२ इंद्रिय मार्गणा:

पर्याप्तावस्था.

एकेंद्रियापासून चतुरिंद्रिय प्राण्यापर्यंत १२० कर्म प्रकृतीपैकीं तीर्थंकर आहारद्विक

देवायु नरकायु वैक्रियिकषट्क या ११ प्रकृतींचा बंध होत नाहीं म्हणून १२०–११= १०९ प्रकृतींचाच बंध होतो. गुणस्थान पहिलें व दुसरें असतें.

एकेन्द्रिय व विकलेन्द्रियामध्यें उत्पन्न झालेला जीव सासादन गुणस्थानांत शरीरपर्याप्ति पूर्ण करूं शकत नाहीं. कारण या गुणस्थानाचा काल थोडा आहे व निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेचा काल अधिक आहे यास्तव या गुणस्थानांत मनुष्यायु व तिर्यंचायु यांचाही बंध होत नाहीं.

(कोष्टक १९)

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	व्युच्छित्ति	विवरण
१ मिथ्यात्व	०	१०९	१५	१५=१६–३ नरकद्विक,नरकायु =१३+२ मनुष्यायु व तिर्यंचायु =१५
२ सासादन	१५	९४	२९	२९=३१ तिर्यंचगतिप्रमाणें–२ तिर्यंच व मनुष्यायु.

पर्याप्त पंचेंद्रिय जीवांमध्यें १४ गुणस्थानप्रमाणें रचना आहे.

पंचेंद्रिय निर्वृत्यपर्याप्तामध्यें ११२ चा बंध होतो. १२० पैकीं ८ प्रकृतींचा बंध होत नाहीं. त्या ८ प्रकृति–आहारकद्विक, नरकद्विक व ४ आयु=८

या जीवाला १–२–४–६, १३ हीं ५ गुणस्थानें होतात.

सहाव्या गुणस्थानांत आहारक शरीर बनतांना आहारकमिश्रयोगांत निर्वृत्यपर्याप्तावस्था होते. व तेराव्या गुणस्थानांत केवलसमुद्घातांचे वेळीं औदारिक मिश्रयोग होतो. त्यावेळीं ही निर्वृत्यपर्याप्तावस्था होते. पंचेंद्रिय निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेंत ११२ प्रकृतींचा बंध होतो. त्याचें

(कोष्टक २०)

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	व्युच्छित्ति	विवरण
१ मिथ्यात्व	५	१०७	१३	५=१ तीर्थंकर, ४ देवचतुष्क, १३=१६-३, (२ नरकद्विक, १ नरकायु.)
२ सासादन	१८	९४	२४	२४=२५-१ तिर्यंचायु.
४ असंयत	३७	७५	१३	३७=४२-५, तीर्थंकर, देवचतुष्क १३=१०-१ मनुष्यायु=९+४ प्रत्याख्यान कषाय पांचव्या गुणस्थानांतील मिळून १३
६ प्रमत्त	५०	६२	६१	६१=६ सहाव्या गुणस्थानांतील, १ सातव्यांतील, ३६ आठव्यांतील, ५ नवव्यांतील, १६ दहाव्यांतील मिळून ६४-३, (१ देवायु, २ आहारद्विक)=६१
१३ सयोग केवली	१११	१	१	१=सातावेदनीय.

लब्ध्यपर्याप्त पंचेंद्रियांना बंध १०९ प्रकृतींचा होतो. कर्मप्रकृति १२० पैकीं १ तीर्थंकर, २ आहारकद्विक, १ देवायु, १ नरकायु, ६ वैक्रियिकषट्क मिळून ११ प्रकृतींचा बंध होत नाहीं. म्हणून १०९ चा बंध होतो. एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रियपर्याप्ताप्रमाणें गुणस्थान १ मिथ्यात्व असतें.

३ कायमार्गणा.

गाथा ११४–११५–पृथ्वी, जल, वनस्पति-कायिक, जीवांना वरच्याप्रमाणें १०९ प्रकृतींचा बंध होतो. गुणस्थान १–२.

[कोष्टक २१]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	व्युच्छित्ति	विवरणं.
१ मिथ्यात्व	०	१०९	१५	१५=कोष्टक १९ प्रमाणें.
२ सासादन	१५	९४	२९	२९= ,, ,,

अग्निकायिक व वायुकायिक जीवांना १०५ प्रकृतींचा बंध होतो.

१०९–४ मनुष्यद्विक, मनुष्यायु, उच्चगोत्र=१०५ गुणस्थान १ मिथ्यात्व. त्रसकायांची रचना गुणस्थानवत् समजावी.

लब्ध्यपर्याप्तकांत, साधारण वनस्पतिकायिकांत, सर्व सूक्ष्मस्थावर जीवांत, व तेजस्कायिक–वातकायिकजीवांत **सासादन** गुणस्थान होत नाहीं आणि नरकामध्यें अपर्याप्तावस्थेंतही सासादन गुणस्थान होत नाहीं,

४ योगमार्गणा.

गाथा ११५–१२१–योग पंधरा आहेत. ४ मन, ४ वचन, ७ काय. चार मन व चार वचन योगांत गुणस्थानाप्रमाणेंच कर्मांचे बंध, अबंध व व्युच्छित्ति हे होतात.

असत्य मन व वचन, उभयमन व वचन, या चार योगांत पहिल्या गुणस्थानापासून बारा गुणस्थानें असतात. परंतु सत्य मन व वचन आणि अनुभय मन व वचन या चार योगांत सयोगीपर्यंत तेरा गुणस्थानें असतात.

१ औदारिक काययोगांत मनुष्य गतीप्रमाणें कर्मांचे बंध अबंध व व्युच्छित्ति हीं होतात. व गुणस्थानें तेरा होतात.

२ औदारिक मिश्रकाययोगांत (हा काययोग मनुष्य, तिर्यंच, यांच्या लब्ध्यपर्याप्त आणि निवृत्त्यपर्याप्त अवस्थेंत असतो.) बंध ११४ प्रकृतींचा होतो. १२०–२ आहारकद्विक, २ नरकद्विक २ देव नरकायु–११४.

निवृत्यापर्याप्तावस्थेंत गुणस्थानें १–२–४–१३ अशीं चार असतात.

[कोष्टक २२]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	५	१०९	१५	५=तीर्थंकर व देवचतुष्क, १५=कोष्टकाप्र.
२ सासादन	२०	९४	२९	२९=१९ कोष्टकाप्रमाणें
४ असंयत	४४	७०	६९	४४=४९–१ तीर्थंकर व देवचतुष्क. ६९=७० पैकीं १ सातावेदनीय सोडून बाकी.
१३ सयोगके.	११३	१	१	१=सातावेदनीय

लब्ध्यपर्याप्तकांत मनुष्य—तिर्यंचायुचा बंध होतो. निर्वृत्यपर्याप्तकांत आयुर्बंध होत नाहीं.

३ वैक्रियिक काययोग यांत १०४ प्रकृतींचा बंध सौधर्म ईशान स्वर्गाप्रमाणें होतो व अबंध, बंध, व्युच्छित्तीचें कोष्टकहि त्याचप्रमाणें [बाराव्या कोष्टकाप्रमाणें] समजावें.

४ वैक्रियिक मिश्रकाययोग-यांत १०२ प्रकृति बंधयोग्य असतात. व गुणस्थानें १—२—४ अशीं तीन असतात. १०४ प्रकृतींपैकीं १ मनुष्यायु, १ तिर्यंचायु या दोन प्रकृतींचा बंध वैक्रियिकमिश्रकाय योगांत होत नाहीं. म्हणून १०४-२=१०२ प्रकृति बंधयोग्य असतात.

(कोष्टक २३)

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	१	१०१	७	७=कोष्टक ११ प्रमाणें
२ सासादन	८	९४	२४	२४=२५—१ तिर्यंचायु.
४ असंयत	३१	७१	९	३१=३२—१ तीर्थकर. ९=१०—१ मनुष्यायु.

५ आहारक काययोग यांत सहावें गुणस्थान असतें. ६३ बंध, ५७ अबंध ६ व्युच्छित्ति. कोष्टक २ प्रमाणें.

६ आहारक मिश्रकाययोग—यांत गुणस्थान ६ वें असतें. येथें देवायूचा बंध नसतो म्हणून ६२ बंध, ५८ अबंध, ६ व्युच्छित्ति असते.

७ कार्मणकाययोग यांत गुणस्थानें १ २ ४ १३ व बंध ११२ प्रकृतीचा होतो. औदारिकमिश्र काययोगांत ११४ प्रकृतींचा बंध सांगितला आहे.

त्यापैकीं १ मनुष्यायु, १ तिर्यंचायु या दोन प्रकृतींचा बंध या अवस्थेत होत नाहीं म्हणून ११४=२=११२.

(कोष्टक २४)

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	५	१०७	१३	५=तीर्थंकर, आणि देवचतुष्क, १३=को. १० प्रमाणें.
२ सासादन	१८	९४	२४	२४=२५–१ तिर्यंचायु.
४ असंयत	३७	७५	७४	३७=४२–५ १ तीर्थंकर, ४ देवचतुष्क. ७४=असंयतांतील (१०-१ मनुष्यायु), देशसंयतांतील, प्रमत्तांतील. अपूर्वकरणांतील ३४ (३६–२आहारकद्विक) अनिवृत्तिकरणांतील व सूक्ष्मसांपराय गुण-स्थानांतील मिळून ७४ [कोष्टक १-२ पहा]
१३सयोगके.	१११	१	१	१=सातावेदनीय.

५ वेदमार्गणा.

स्त्रीवेदाच्या पर्याप्तावस्थेंत गुणस्थाना (कोष्टक २) प्रमाणें १२० प्रकृतींचा बंध होतो. गुणस्थानें १ ते ९ असतात. पहिल्या गुणस्थानापासून आठव्या गुणस्थानापर्यंत अबंध, बंध व व्युछित्ति गुणस्थाना [कोष्टक २]प्रमाणें जाणावी. ९व्या गुणस्थानांत क्षपकश्रेणी-मध्यें सवेद भागाच्या द्विचरम [उपान्त्य] समयांत ९८ अबंध, २२ बंध, १ व्युच्छित्ति. पुरुषवेद व सवेदभागाच्या अंतिमसमयांत ९९ अबंध, २१ बंध व व्युच्छित्ति असते. ९व्या गुणस्थानाचे पांच भाग आहेत. ते कोष्टक १ मध्यें दाखविले आहेत. संज्वलन क्रोध, मान, माया, लोभाच्या पूर्वींची अवस्था सवेद असते.

स्त्रीवेदी निर्वृत्त्यपर्याप्तावस्थेंत दोन गुणस्थानें असतात. १०७ प्रकृतींचा बंध म्हणजे १२० पैकीं ४ आयु, १ तीर्थंकर, २ आहारकद्विक, ६ वैक्रियिकषट्क मिळून १३ चा बंध होत नाहीं म्हणून १०७ प्रकृतींचा बंध होतो.

(कोष्टक २५)

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	०	१०७	१३	१३=१६–२ नरकद्विक, १ नरकायु.
२ सासादन	१३	९४	२४	२४=२५–१ तिर्यंचायु.

नपुंसकवेदी पर्याप्त जीवांना १२० प्रकृतींचा बंध कोष्टक २ प्रमाणें. स्त्रीवेदाच्या पर्याप्तावस्थेसमान १ ते ९ गुणस्थानें सवेद भागापर्यंत असतात.

नपुंसकवेदी निर्वृत्यपर्याप्त जीवांना १०८ प्रकृतींचा बंध होतो. १२० पैकीं २ आहारकद्विक, ४ आयु, ६ वैक्रियिकषट्क या १२ प्रकृतींचा बंध नसतो. १-२-४ हीं तीन गुणस्थानें असतात.

(कोष्टक २६)

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	१	१०७	१३	१=तीर्थंकर–१३=१६–नरकद्विक; नरकायु.
२ सासादन	१४	९४	२४	२४=२५–१ तिर्यंचायु.
४ असंयत	३७	७१	९	३७=३८–१ तीर्थंकर–९=१०-१ मनुष्यायु.

लब्ध्यपर्याप्तक नपुंसक वेदींना १०९ प्र०चा बंध होतो. निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेंत १०८ चा बंध होत होता त्यांपैकीं १ तीर्थंकर प्रकृतीचा बंध येथें होत नाहीं म्हणजे १०७ प्रकृति राहिल्या. त्यांत १ मनुष्यायु व तिर्यंचायु या दोन प्रकृति मिळून १०९ प्रकृतींचा बंध होतो. गुणस्थान १ मिथ्यात्व असतें.

पुंवेद पर्याप्तावस्थेंत १ ते ९ गुणस्थानाच्या सवेद भागापर्यंत १२० प्रकृतींचा बंध [कोष्टक २ प्रमाणें] गाथा १०३-४ होतो.

पुंवेद निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेंत १–२–४ हीं तीन गुणस्थानें असतात. ११२ प्रकृतींचा बंध होतो. १२०–आहारकद्विक, नरकद्विक, ४ आयु मिळून ८ चा बंध होत नाहीं म्हणून ११२ चा बंध होतो.

[कोष्टक २७]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति	विवरण.
१ मिथ्यात्व	५	१०७	१३	५–तीर्थंकर, देवचतुष्क. १३ मा.को.प्रमाणें
२ सासादन	१८	९४	२४	२४=मागील कोष्टका प्रमाणें
४ असंयत	३७	७५	९	३७=४२–५ तीर्थंकर, देवचतुष्क— ९=१०–१ मनुष्यायु.

१ तीर्थंकर प्रकृति व २ आहारकद्विक यांचा बंध स्त्रीवेद आणि नपुंसकवेद यांत होऊं शकतो परंतु त्यांचा उदय पुरुषवेदांतच होतो.

६ कषायमार्गणा.

कषायमार्गणेंत बंध १२० प्रकृतींचा. गुणस्थानें १ ते १० पर्यंत बंध, अबंध, व्युच्छित्ति कोष्टक २ प्रमाणें—

७ ज्ञान-मार्गणा.

कुमति, कुश्रुत, कुअवधि या तीन ज्ञानांत गुणस्थानें १-२ बंध ११७ चा. म्हणजे १२०-तीर्थंकर-आहारकद्विक=११७.

[कोष्टक २८]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	०	११७	१६	१६=कोष्टक २ प्रमाणें.
२ सासादन	१६	१०१	२५	२५= ,, ,, ,;

सुमति, सुश्रुत, सुअवधि या तीन सम्यग्ज्ञानांत गुणस्थानें ४ ते १२ असतात. बंध ७९ प्रकृतींचा. मूळ प्रकृति १२० त्यांतून मिथ्यात्वगुणस्थानांत १६ सोळा प्रकृतींची व सासादनांत २५ ची व्युच्छित्ति झाली मिळून १६+२५=४१ प्रकृति गेल्या म्हणून ७९ चा बंध राहतो. बंध, अबंध, व्युच्छित्ति कोष्टक २ प्रमाणें ' अबंध ' च्या स्थानांत ४१ प्रकृति कमी कराव्यात.

मनःपर्ययज्ञानांत आहारकद्विकचा उदय होऊं शकत नाही. बंध होऊं शकतो. मनःपर्ययज्ञानांत गुणस्थानें ६ ते १२-बंध ६५ प्र. चा. १२० प्रकृतींतून उणे मिथ्यात्वांत व्युच्छित्ति १६+ सासादनांत व्यु. २५ + असंयतांत व्यु. १० + देशसंयतांत ४ मिळून ५५. १२०-५५=६५.

[कोष्टक २९]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	व्युच्छित्ति	विवरण
६ प्रमत्त	२	६३	६	२=आहारकद्विक ६ कोष्टक १–२ प्रमाणें
७ अप्रमत्त	६	५९	१	६=८–२ आहारकद्विक १=देवायु
८ अपूर्वकरण	७	५८	३६	३६=कोष्टक १–२ प्रमाणें
९ अनिवृत्तिकरण	४३	२२	५	५= ,, ,,
१० सूक्ष्मसांपराय	४८	१७	१६	१६= ,, ,,
११ उपशांतक०	६४	१	०	०= ,, ,,
१२ क्षीणकषाय	६४	१	०	०= ,, ,,

केवल ज्ञानांत गुणस्थानें १३–१४ हीं दोन. १३ व्या गुणस्थानांत १ सातावेदनीयाचा बंध होतो १४ व्या गुणस्थानांत बंध होत नाहीं.

८ संयममार्गणा.

संयम मार्गणेचे भेद ७–१ असंयम २ देशसंयम ३ सामायिक ४ छेदोपस्थापना ५ परिहारविशुद्धि ६ सूक्ष्मसांपराय ७ यथाख्यात.

[१] असंयममार्गणेंत गुणस्थानें ४–बंध ११८ चा प्रकृति १२०–२ आहारक द्विक–११८ असंयत मार्गणेचे.

[कोष्टक ३०]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	१	११७	१६	१=तीर्थंकर-१६=कोष्टक १–२ प्रमाणें
२ सासादन	१७	१०१	२५	२५ कोष्टक १–२ प्रमाणें
३ मिश्र	४४	७४	०	४४=४२+२ १ मनुष्यायु, १ देवायु
४ असंयत	४१	७७	१०	४१=४४–३ मनुष्यायु, देवायु, तीर्थंकर

[२] देशसंयममार्गणेंत ५ व्या गुणस्थानाप्रमाणें अबंध, बंध, व्युछित्ति जाणावी (कोष्टक २ प्रमाणें)

[३] सामायिक, [४] छेदोपस्थापना या दोन मार्गणांत गुणस्थानें ६ते९ पर्यंत चार. बंध ६५ मनःपर्ययज्ञानाप्रमाणें. अबंध, व्युच्छित्ति ही तशीच.

[५] परिहारविशुद्धिसंयमांत ६–७ हीं दोन गुणस्थानें. बंध. अबंध, व्युच्छित्ति मनःपर्यय ज्ञानाप्रमाणें. परिहारविशुद्धि संयमीपुरुषाला ६ व्या गुणस्थानांत आहारकद्विकाचा उदय नसतो.

[६] सूक्ष्मसांपराय मार्गणेंत १० वें गुणस्थान असतें. गुणस्थाना प्र. बंध, अबंध, व्युच्छित्ति जाणावी.

[७] यथाख्यातसंयम मार्गणेंत ११ पासून १४ पर्यंत ४ गुणस्थानें. अबंध, बंध, व्युच्छित्ति गुणस्थानाप्रमाणें ११ते१३ गुणस्थानापर्यंत १ सातावेदनीयाचा बंध होतो. चौदाव्या गुणस्थानांत तिचा अबंध असतो.

९ दर्शना मार्गणा.

चक्षु, अचक्षु, अवधि, व केवल असे दर्शनमार्गणेचे ४ भेद आहेत. चक्षु, व अचक्षु दर्शनमार्गणेंत १ ते १२ पर्यंत गुणस्थानें असतात. बंध १२० प्रकृतींचा बंधाबंधाची रचना गुणस्थानाप्रमाणें.

अवधिदर्शन मार्गणेंत ४ ते १२ पर्यंत ९ गुणस्थानें असतात. बंधरचना गुणस्थानवत् व अवधिज्ञानवत्.

केवलदर्शनांत १३ व १४ ही दोन गुणस्थानें १३ व्या गुणस्थानांत सातावेदनीयाचा बंध असतो. १४ व्या गुणस्थानांत बंध नाहीं.

१० लेश्यामार्गणा.

कृष्ण, नील व कापोत या तीन लेश्यांत ११८ प्रकृतींचा बंध म्हणजे १२०–२ आहारकद्विक=११८. गुणस्थानें १ ते ४ बंधाबंधांची रचना गुणस्थानवत्. तीर्थंकर प्रकृतींचा बंध या लेश्यांमध्यें ४ थ्या गुणस्थानांत होऊं शकतो. कोष्टकांत थोडा फरक पडेल. कारण आहारकद्विकचा बंध येथें होत नाहीं.

[कोष्टक ३१]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	व्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	१	११७	१६	१ तीर्थंकर. १६=कोष्टक २ प्रमाणे.
२ सासादन	१७	१०१	२५	,, ,,
३ मिश्र	४४	७४	०	,, ,,
४ असंयत	४१	७७	१०	,, ,,

पीतलेश्या:—या लेश्येंत बंध १११ प्रकृतींचा म्हणजे १२०–१ सूक्ष्म, १ अपर्याप्त, १ साधारण, ३ विकलत्रय, १ नरकायु, २ नरकद्विक,=९ प्रकृतींचा बंध होत नाहीं; म्हणून १११ चाच बंध होतो. गुणस्थानें १ ते ७ आहेत.

(कोष्टक ३२)

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	व्युच्छित्ति प्रकृति	विशेष विवरण
१ मिथ्यात्व	३	१०८	७	३=तीर्थंकर, आहारकद्विक. ७=मिथ्यात्व ते आतप. [कोष्टक नं. १ प्रमाणें १६ प्रकृतींची व्युच्छित्ति आहे. त्या पैकीं पहिल्या ७ प्रकृतींची व्युच्छित्ति येथें होते.
२ सासादन	१०	१०१	२५	
३ मिश्र	३७	७४	०	३७=३५+२ मनुष्यायु, देवायु.
४ असंयत	३४	७७	१०	३४=३७–३ तीर्थंकर, मनुष्यायु, देवायु.
५ देशसंयत	४४	६७	४	४=कोष्टक १ प्रमाणें.
६ प्रमत्तसंयत	४८	६३	६	६= ,, ,,
७ अप्रमत्त	५२	५९	१	५२=५४–२ आहारकद्विक.

पद्मलेश्या:—या लेश्येंत बंध १०८ प्रकृतींचा असतो. म्हणजे १२० प्रकृति–९ प्रकृति पीतलेश्येप्रमाणें=१११ प्रकृति त्यांत उण्या प्रकृति ३=१ एकेंद्रिय, १ स्थावर, आतप=१०८. गुणस्थानें १ ते ७.

पद्मलेश्येचें [कोष्टक ३३]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	३	१०५	४	३=पीत लेश्येप्रमाणें. ४=मिथ्यात्व, हुंड संस्थान, नपुंसकवेद, असंप्राप्तासृपाटिका.
२ सासादन	७	१०१	२५	
३ मिश्र	३४	७४	०	३४=३२+१ मनुष्यायु, १ देवायु.
४ असंयत.	३१	७७	१०	३१=३४-३ तीर्थंकर, मनुष्यायु व देवायु.
५ देशसंयत	४१	६७	४	४=कोष्टक १,२ प्रमाणें.
६ प्रमत्त	४५	६३	६	६= ,, ,,
७ अप्रमत्त	४९	५९	१	४९=५१- २ आहारकद्विक.

शुक्ललेश्या---या लेश्येंत बंध १०४ प्रकृतींचा म्हणजे १०८ प्रकृति पद्मलेश्येप्रमाणें. त्यांपैकीं ४ शतारचतुष्काचा बंध येथें होत नाहीं. म्हणून १०४ चा बंध गुणस्थानें १ ते १३.

[कोष्टक ३४]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	३	१०१	४	३ व ४ पद्मलेश्येप्रमाणें.
२ सासादन	७	९७	२१	२१=२५-४ शतारचतुष्क.
३ मिश्र	३०	७४	०	३०=२८+२ मनुष्यायु, देवायु.
४ असंयत	२७	७७	१०	२७=३०-३ मनुष्यायु, देवायु आणि तीर्थंकर
५ देशसंयत	३७	६७	४	४=कोष्टक १, २ प्रमाणें.
६ प्रमत्तसंयत	४१	६३	६	६= ,,
७ अप्रमत्त	४५	५९	१	४५=४७-२ आहारकद्विक.

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	व्युच्छित्ति	विवरण
८अपूर्वकरण	४६	५८	३६	३६=कोष्टक १, २ प्रमाणें
९अ. वृत्ति. ,,	८२	२२	५	५= ,,
१०सूक्ष्मसांपराय	८७	१७	१६	१६= ,,
११ उपशांतमोह	१०३	१	०	०= ,,
१२ क्षीणमोह	१०३	१	०	०= ,,
१३सयोगकेवली	१०३	१	१	१= सातावेदनीय.

११ भव्य मार्गणा.

या मार्गणेत १२० प्रकृतींचा बंध होतो. व चौदा गुणस्थानें असतात. रचना गुणस्थानाप्रमाणें.

अभव्याला १ तीर्थंकर व २ आहारकद्विक या तीन प्रकृति सोडून ११७ चा बंध होतो. व गुणस्थान १ मिथ्यात्व असतें.

१२ सम्यक्त्व मार्गणा.

या मार्गणेचे भेद ६ आहेत. १ उपशम सम्यक्त्व, (प्रथमोपशम, द्वितीयोपशम) २ क्षयोपशम सम्यक्त्व, ३ क्षायिक सम्यक्त्व, ४ मिथ्यात्व, ५ सासादन, ६ मिश्र.

प्रथमोपशम सम्यक्त्वांत ७७ प्रकृतींचा बंध होतो म्हणजे १२०–१६ प्रकृति मिथ्यात्व गुणस्थानांत व्युच्छित्ति पावणाऱ्या व २५ प्रकृति सासादनांत व्युच्छित्ति पावणाऱ्या व १ देवायु, १ मनुष्यायु=४३ चा बंध येथें होत नाहीं; म्हणजे १२०–४३= ७७ चा बंध येथें होतो.

प्रथमोपशम सम्यक्त्व व द्वितीयोपशम सम्यक्त्व या दोहोंत आयुर्बंध होत नाहीं. प्रथमोपशम सम्यक्त्वांत ४ ते ७ हीं चार गुणस्थानें होतात. प्रथमोपशम सम्यक्त्वांत मरण होत नाहीं. द्वितीयोपशम सम्यक्त्वांत (पूर्वी आयुर्बंध झाला असल्यास) मरण येतें, परंतु अपूर्व करणाच्या पहिल्या भागांत मरण येत नाहीं.

[१] प्रथमोपशम सम्यक्त्वाचें (कोष्टक ३५)

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंध व्युच्छित्ति	विवरण.
४ असंयत	२	७५	९	२= आहारकद्विक. ९=१०–१ मनुष्यायु.
५ देशसंयत	११	६६	४	
६ प्रमत्त	१५	६२	६	
७ अप्रमत्त	१९	५८	०	१९=२१–२ आहारकद्विक. ०=१–१ देवायु.

द्वितीयोपशम सम्यक्त्वी जीव ७ व्या गुणस्थानापासून ११ व्या गुणस्थानापर्यंत जातो व तेथून ४ थ्या गुणस्थानापर्यंत परत फिरतो; ह्मणून ४ ते ११ पर्यंत ८ गुणस्थानें असतात. द्वितीयोपशम सम्यक्त्वांत प्रथमोपशम सम्यक्त्वाप्रमाणें ७७ प्रकृतींचा बंध होतो.

उपशम सम्यक्त्व असतांना ६ व्या गुणस्थानांत आहारकद्विकाचा उदय होत नाहीं.

[१] द्वितीयोपशम सम्यक्त्वाचें (कोष्टक ३६)

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृती.	विवरण
४ असंयत	२	७५	९	९=प्रथमोपशम सम्यक्त्वाप्रमाणें.
५ देशसंयत	११	६६	४	४= ,, ,, ,,
६ प्रमत्त	१५	६२	६	६= ,, ,, ,,
७ अप्रमत्त	१९	५८	०	१९=२१–२ आहारकद्विक.
८ अपूर्वकरण	१९	५८	३६	३६=कोष्टक १, २ प्रमाणें.
९ अनिवृत्तिकरण	५५	२२	५	५= ,, ,, ,,
१० सूक्ष्मसांपराय	६०	१७	१६	१६= ,, ,, ,,
११ उपशांतमोह	७६	१	०	०= ,, ,, ,,

[२] क्षयोपशमसम्यक्त्व अथवा वेदकसम्यक्त्व.

यांत बंध ७९ चा म्हणजे ७७ द्वितीयोपशम सम्यक्त्वाप्रमाणें + २ मनुष्यायु देवायु=७९. यांत गुणस्थानें ४ तें ७ पर्यंत असतात.

[कोष्टक ३७]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
४ असंयत	२	७७	१०	२= आहारकद्विक.
५ देशसंयत	१२	६७	४	
६ प्रमत्त	१६	६३	६	
७ अप्रमत्त	२०	५९	१	२०=२२-२ आहारकद्विक

३ क्षायिक सम्यक्त्व.

यांतही क्षायोपशमिकसम्यक्त्वाप्रमाणें ७९ प्रकृतींचा बंध होतो. गुणस्थानें ४ ते १४ पर्यंत ११ असतात.

[कोष्टक ३८]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	व्युच्छित्ति प्र.	विवरण.
४ असंयत	२	७७	१०	२=आहारकद्विक.
५ देशसंयत	१२	६७	४	
६ प्रमत्त सं.	१६	६३	६	
७ अप्रमत्त	२०	५९	१	२०=२२-२ आहारकद्विक.
८ अपूर्वकरण	२१	५८	३६	
९ अनिवृत्तिकरण	५७	२२	५	
१० सूक्ष्मसांपराय	६२	१७	१६	
११ उपशांतमोह	७८	१	०	
१२ क्षणिमोह	७८	१	०	
१३ सयोगकेवली	७८	१	१	
१४ अयोगकेवली	७९	०	०	

मिथ्यात्व, सासादन व मिश्र या तीन सम्यक्त्व मार्गणांत [कोष्टक२प्रमाणें] रचना जाणावी.

१३ संज्ञीमार्गणा.

गाथा १२१—या मार्गणेचे भेद दोन—१ संज्ञी व १ असंज्ञी. संज्ञी मार्गणेंत १२० प्रकृतींचा बंध होतो. गुणस्थानें १ ते १२ रचना गुणस्थानवत्.

असंज्ञी मार्गणेंत ११७ प्रकृतींचा बंध म्हणजे १२०—३=१ तीर्थंकर २ आहारद्विक गुणस्थानें १ व २ हीं दोन.

असंज्ञीमार्गणेचें (कोष्टक ३९)

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	०	११७	१९	१९=१६+३ मनुष्यायु, देवायु, तिर्यंचायु.
२ सासादन	१९	९८	२९	२९=२५+६ तिर्यंचगति कोष्टक ७ प्रमाणें =३१—२ (१ मनुष्यायु व १ तिर्यंचायु.)

१४ आहार मार्गणा.

या मार्गणेचे दोन भेद १ आहार, २ अनाहार, आहार मार्गणेंत १२० प्रकृतींचा बंध व गुणस्थानें १ ते १३ रचना गुणस्थानवत कोष्टक २ प्रमाणें.

अनाहार मार्गणेंत बंध ११२ चा म्हणजे १२०—४ आयु, २ आहारकद्विक, २ नरकद्विक=११२ गुणस्थानें १।२।४।१३।१४ हीं पांच असतात.

अनाहारमार्गणेचें [कोष्टक ४०]

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
१ मिथ्यात्व	५	१०७	१३	५=४ देवचतुष्क, १ तीर्थंकर. १३=१६—२ नरकद्विक, १ नरकायु,
२ सासादन	१८	९४	२४	२४=२५—१ तिर्यंचायु.
४ असंयत	३७	७५	७४	३७=४२—५ देवचतुष्क, तीर्थंकर. ७४=९ चौथ्या गुणस्थानांतील मनुष्यायु सोडून.

गुणस्थान	अबंध प्रकृति	बंध प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति प्रकृति	विवरण
				४ पांचव्या गुणस्थानांतील. ६ सहाव्या गुणस्थानांतील. ० सातव्या गुणस्थानांतील. ३४-आठव्या गुणस्थानांतील आहा० द्विक सोडून ५ नवव्या गुणस्थानांतील १६ दहाव्या गुणस्थानांतील
१३सयोगके.	१११	१	१	७४ एकूण.
१४अयोगके	११२	०	०	

चौदा मार्गणा समाप्त झाल्या.

प्रकृतिबंध.

गाथा १२२–१२३–बंधाचे चार भेद आहेत.

१ **सादि**=बंधव्युच्छित्ति झाल्यानंतर पुनः बंध होतो तो.

२ **अनादि**=बंधव्युच्छित्ति होण्यापूर्वी जो बंध अव्याहत चालत आला तो.

३ **ध्रुव**=ज्याचा बंध सारखा चालू असतो तो.

४ **अध्रुव**=ज्याचा बंध बंद होतो तो.

ज्ञानावरण, दर्शनावरण, मोहनीय, नाम, गोत्र, अंतराय. या सहा ही कर्मांचा बंध चार ही प्रकारें होतो.

वेदनीयाचा बंध सादिविना तीन प्रकारचा होतो. उपशमश्रेणी चढणे व उतरणेच्या वेळीं साता वेदनीयाचा नेहमीं बंध असतो म्हणून सादि बंध नाहीं.

एका पर्यायांत एकवेळां दोनवेळा किंवा उत्कृष्ट आठ वेळा आयुकर्माचा बंध होतो. त्या अर्थी सादि आहे व अंतर्मुहूर्तच होतो म्हणून अध्रुव आहे. म्हणून आयुचा बंध सादि व अध्रुव या दोन प्रकारेंच होतो.

ज्ञानावरणाचा बंध दहाव्या गुणस्थानापर्यंत अव्याहत होत राहतो. तो अनादि. तेथून अकराव्या गुणस्थानांत गेल्यावर त्या ठिकाणीं ज्ञानावरणाचा बंध नसतो. तोच जीव अकराव्या गुणस्थानांतून परत दहाव्यांत आल्यावर त्यास ज्ञानावरणाचा जो बंध

होतो तो सादि समजावा. अभव्य जीवास ध्रुव-बंध होतो व भव्य जीवास अध्रुवबंध असतो.

गाथा १२४–१२५–एकंदर प्रकृति १२० त्यापैकी ४७ प्रकृति ध्रुव आहेत व ७३ अध्रुव आहेत.

ध्रुवप्रकृति— ५ ज्ञानावरण ९ दर्शनावरण ५ अंतराय १ मिथ्यात्व १६ कषाय १ भय १ जुगुप्सा १ तैजस १ कार्मण १ अगुरुलघु १ उपघात १ निर्माण ४ वर्ण-चतुष्क (स्पर्श, रस, गंध, वर्ण) एकूण ४७

अध्रुवप्रकृति –२ वेदनीय ७ नोकषाय [भय, जुगुप्सा सोडून] ४ आयु ४ गति ५ जाति २ औदारिकद्विक २ वैक्रियिकद्विक २ आहारकद्विक ६ संस्थान ६ संहनन ४ आनुपूर्व्य १ परघात १ आतप १ उद्योत १ उच्छ्वास २ विहायोगति २ त्रसस्थावर २ स्थिर अस्थिर २ शुभाशुभ २ सुभगदुर्भग २ सुस्वरदुःस्वर २ आदेय अनादेय २ बादरसूक्ष्म २ पर्याप्त अपर्याप्त २ प्रत्येक साधारण २ यश अयश १ तीर्थंकर २ गोत्र एकूण ७३

वरील ४७ प्रकृतींचा बंध सादि, अनादि ध्रुव अध्रुव असा चार हा प्रकारचा होतो परंतु ७३ प्रकृतींचा सादि व अध्रुव असा दोन प्रकारचाच बंध होतो

या ७३ प्रकृतीत ६२ प्रकृति सप्रतिपक्ष व ११ प्रकृति अप्रतिपक्ष आहेत.

अप्रतिपक्ष––११ प्रकृति= १ तीर्थंकर २ आहारकद्विक १ परघात १ आतप १ उद्योत, १ उच्छ्वास व ४ आयु=११

सप्रतिपक्ष––बाकीच्या ६२ प्रकृति. ज्यांना प्रतिपक्षी आहे त्या सप्रतिपक्ष. जसें साता, असाता.

गाथा १२६-अध्रुव ७३ प्रकृतिपैकी ७ प्रकृती [१ तीर्थंकर, २ आहारकद्विक, ४ आयु] चा निरंतर बंधकाल जघन्य एक अंतर्मुहूर्त आहे व बाकी ६६ प्रकृतींचा निरंतर बंधकाल जघन्य एक समयमात्र आहे ह्मणून यांना सादि व अध्रुव असा दोन प्रकारचाच बंध होतो.

इति प्रकृतिबंधः

—:०:—

गाथा-१२७ ते १३३ व १३९ ते १४२-

" स्थितिबन्ध. " [कोष्टक ४१]

कर्म	उत्कृष्ट स्थितिबंध	जघन्य स्थितिबंध	कर्म	उत्कृष्ट स्थिति बंध	जघन्य स्थितिबंध
१ असातावेदनीय	३०कोडाको सा.		१ अरति	२० कोडा	
५ ज्ञानावरण	,,	अंतर्मूहूर्त	१ शोक.	कोडी सागर	
९ दर्शनावरण	,,	४ दर्शनावरण. अंतर्मुहूर्त जघ.	१ नपुं. वेद.	,, ,,	
५ अंतराय	,,	,,	१ तिर्यंच ग.	,, ,,	
१ साता वेदनीय	१५कोडाको.सा.	१२ मुहूर्त	१ तिर्यं.ग.पू	,, ,,	
१ स्त्रीवेद	,,		१ भय	,, ,,	
१ मनुष्यगति	,,		१ जुगुप्सा	,, ,,	
१ मनुष्यगत्यानुपू	,,		१ नरकगति	,, ,,	
१ मिथ्यात्व	७०कोडाको.सा.		१ नरकग. पू.	,, ,,	
१६ कषाय	४० ,,	क्रो.मान मा.लोभ २ मास. १ मा. ॥ मा. अं. मु. १०व्या गु. क्ष श्रे.	१ तैजस श.	,, ,,	
१ हुंडक संस्थान	२० ,,		१ कार्मण श.	,, ,,	
सृपाटिकासंहनन	,, ,,		१ औदा. श.	,, ,,	
१ वामनसंस्थान	१८ ,,		१ औदा. अंगो	,, ,,	
१ कीलितसंहनन	,, ,,		वैक्रि. शरीर	,, ,,	
१ कुब्जकसंस्थान	१६ ,,		१ वैक्रि अंगो.	,, ,,	
१ अर्धनाराच संह	,, ,,		१ आतप	,, ,,	
१ स्वातिसंस्थान	१४ ,,		१ उद्योत	,, ,,	
१ नाराचसंहनन	१४ ,,		१ नीचगोत्र	,, ,,	
१ न्यग्रोधपरिमंड.	१२ ,,		१ त्रस	,, ,,	
१ वज्रनाराच संह	१२ ,,		१ बादर	,, ,,	
१ समचतुरस्र सं.	१० ,,		१ पर्याप्त	,, ,,	
१ वज्रवृषभना. सं	१० ,,		१ प्रत्येक	,, ,,	

कर्म.	उत्कृष्ट स्थितिबंध	जघन्य स्थितिबंध	कर्म	उत्कृष्ट स्थितिबंध	जघन्य स्थितिबंध
१ द्वींद्रिय	१८ ,,		१ स्पर्श	२० को.को.	
१ त्रीन्द्रिय	,, ,,		१ रस	,, ,,	
१ चतुरिंद्रिय	,, ,,		१ गंध	,, ,,	
१ सूक्ष्म	,, ,,		१ वर्ण	,, ,,	
१ साधारण	,, ,,		१ अगुरुलघु	,, ,,	
१ अपर्याप्त	,, ,,		१ उपघात	,, ,,	
१ परघात	२० को. को.सा.		१ उच्चगोत्र	१० ,,	आठ मुहूर्त.
१ उच्छ्वास	,, ,,		१ पुंवेद	,, ,,	८ वर्ष.
१ एकेंद्रिय	,, ,,		१ स्थिर	,, ,,	
१ पंचेंद्रिय	,, ,,		१ शुभ	,, ,,	
१ स्थावर	,, ,,		१ सुभग	,, ,,	
१ निर्माण	,, ,,		१ सुस्वर	,, ,,	
१ अप्र. वि. ग.	,, ,,		१ आदेय	,, ,,	
१ अस्थिर	,, ,,		१ यश	,, ,,	८ मुहूर्त
१ अशुभ	,, ,,		१ प्रशस्त वि.	,, ,,	
१ दुर्भग	,, ,,		१ देवगति	,, ,,	
१ दुःस्वर	,, ,,		१ देवग. पूर्व्य	,, ,,	
१ अनादेय	,, ,,		१ आहा श.	अं. को. को.	अं. को. को.
१ अयश	,, ,,		१ ,, अंगोपांग	,, ,,	,, ,,
१ देवायु	३३ सागर.	१० हजार वर्षे	१ तीर्थंकर	,, ,,	,, ,,
१ नरकायु	,, ,,	,, ,,	१ तिर्यंचायु	३ पल्य.	अंतर्मुहूर्त
१ हास्य	१० को. कोडीसा.		१ मनुष्यायु	,,	,,
१ रति	,, ,,				

नोटः—मागील प्रकृतींचा उत्कृष्ट स्थितिबंध संज्ञीपंचेंद्रिय पर्याप्त जीवांनाच होतो.

गाथा १३४–मनुष्य, तिर्यंच व देवायु सोडून बाकीच्या ११७ प्रकृतींचा उत्कृष्ट स्थितिबंध उत्कृष्ट संक्लेश परिणामांनीं होतो; व जघन्य स्थितिबंध उत्कृष्ट विशुद्ध परिणामांनीं होतो. मनुष्य, तिर्यंच, देवायूंचा उत्कृष्ट स्थितिबंध उत्कृष्ट विशुद्ध परिणामांनीं व जघन्य स्थितिबंध जघन्य विशुद्ध परिणामांनीं होतो.

गाथा १३५–आहारक, तीर्थंकर, देवायु या ४ प्रकृतींचा उत्कृष्ट स्थितिबंध सम्यग्दृष्टीलाच होईल. व बाकी ११६ प्रकृतींचा उत्कृष्ट स्थितिबंध मिथ्यादृष्टि जीवांनाच होईल.

गाथा–१३६ ते १३८–' १२० प्रकृतींच्या उत्कृष्ट स्थिति बंधाचे स्वामी.

प्रकृति	स्वामी.
१ देवायु	सहाव्या गुणस्थानांतील जीव सातव्या गुणस्थानांत जाण्याच्या सन्मुख होईल तो जीव.
२ आहारकद्विक	७ व्या गुणस्थानांतून ६ व्या गुणस्थानांत येण्याच्या सन्मुख असेल तो जीव.
१ तीर्थंकर	४थ्या गुणस्थानांतून नरकगतीत जाण्याच्या सन्मुख असेल तो जीव.
१५=१ नरकायु, १ मनुष्यायु, १ तिर्यंचायु, ६ वैक्रियिकषट्क ३ विकलत्रय, ३ सक्ष्मत्रय=१५	मिथ्यादृष्टि मनुष्य किंवा तिर्यंच.
६=२औदारिकद्विक, २ तिर्यंचद्विक, १ उद्योत, १ सृपाटिकसंहनन,	मिथ्यादृष्टि देव किंवा नारक.
३=१ एकेंद्रिय, १ आतप, स्थावर.	मिथ्यादृष्टि देव.
९२=बाकी उरलेल्या प्रकृति.	उत्कृष्ट संक्लेशी वा ईषत् थोडेसे मध्यम संक्लेशी परिणाम ४ गतींतील मिथ्यादृष्टि जीव.

उत्कृष्ट स्थिति बंधाला कारणभूत स्थितिबंधाध्यवसायस्थानें असंख्यात लोक प्रमाण होतात. त्यांचे पल्याच्या असंख्यातव्या भागा इतके खंड केल्यास अंतिम खंडांत जे पुष्कळ कषाय रूप परिणाम होतात त्यास उत्कृष्ट संक्लेश म्हणतात व प्रथम खंडाचे परिणाम थोडे कषाय रूप असतात त्यास ईषत् म्हणतात, व या दोहोंच्या मधील परिणामास मध्यम म्हणतात. [खंडाच्या संदृष्टि गाथा ९०० ते ९०७ व ९५४ ते ९६० पहाव्या.]

नोट:– गाथा १३९ ते १४२ चें वर्णन कोष्टक नं. ४१ मध्यें समाविष्ट केलें आहे.

गाथा १४३–१ यश, १ उच्चगोत्र, १ सातावेदनीय, ५ ज्ञानावरण, ४ दर्शनावरण, ५ अंतराय, ४ कषाय, १ तीर्थंकर, २ आहारकद्विक, ४ आयु, १ पुंवेद, या २९ प्रकृतींचा जघन्य स्थितिबंध कोष्टक नं ४१ मध्यें दाखविला आहे.

१२०–२९=९१ यांतून ६ वैक्रियिकषट्क, व १ मिथ्यात्व सोडून बाकी ८४ प्रकृतींचा जघन्य स्थितिबंध बादर एकेंद्रिय पर्याप्त यथायोग्य विशुद्धि धारण करणाऱ्या जीवास होतो.

गाथा १४४–

मिथ्यात्व प्रकृतीची उत्कृष्ट स्थिति संज्ञीपंचेंद्रिय पर्याप्त जीवच ७० को. को. सागर बांधील.

,,	एकेंद्रियजीव	१ सागर बांधील.		
,,	द्वींद्रियजीव	२५	,,	,,
,,	त्रींद्रियजीव	५०	,,	,,
,,	चतुरिंद्रियजीव	१००	,,	,,
,,	असंज्ञी पंचेंद्रियजीव	१०००	,,	,,

जघन्यस्थिति–एकेंद्रियाची उत्कृष्ट स्थिति १ सागर आहे. त्यांत पल्याचा असंख्यातवा भाग कमी करून जी स्थिति राहील ती जघन्य स्थिति जाणावी. द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय व असंज्ञीपंचेंद्रिय जीव आपआपल्या उत्कृष्ट स्थिति मध्यें पल्याचा संख्यातावा भाग कमी करून जी बाकी राहील तितका जघन्य स्थितिबंध बांधील.

गाथा १४५–मिथ्यात्व प्रकृतीची उत्कृष्ट स्थिति संज्ञी पंचेंद्रियपर्याप्त सत्तर कोडा कोडी सागर बांधतो. त्यावेळीं एकेंद्रिय एक सागर, द्वींद्रिय २५ सागर, त्रींद्रिय ५० सागर चतुरिंद्रिय १०० सागर, व असंज्ञीपंचेंद्रिय १००० सागर, बांधतो हें प्रमाण गृहीत धरून इतर कर्मांची स्थिति त्रैराशिकानें काढतां येईल. जसें–

चारित्रमोहनीयाची उत्कृष्ट स्थिति संज्ञीपंचेंद्रिय पर्याप्ताची चाळीस कोडाकोडी सागर आहे तर एकेंद्रियादिकांची उत्कृष्ट स्थिति किती बांधली जाईल याचें त्रैराशिक खालीं लिहिल्याप्रमाणें मांडता येईल.

७० कोडाकोडीत : ४० को. को. किती : : १ सागर एकेंद्रिय स्थिति = $\frac{४}{७}$ सागर

७० ,, : ४० को. को. किती : : २५ ,, ,, $\frac{१००}{७}$ सा. द्विंद्रि.

७०	:	,, ४०	,,	: : ५०	,,	=२०० / ७	त्रींद्रियाची ,,
७०	,,	: ४०	,,	: : १००	,,	=४०० / ७	चतुरिंद्रिय ,,
७०	,,	: ४०	,,	: : १०००	,,	=४००० / ७	असंज्ञीपंचें,,

गाथा १४६–संज्ञीपंचेंद्रिय जीवांत जघन्य आबाधा अंतर्मुहूर्त असते कारण त्याचा जघन्य स्थितिबंध अंतः को. कोडी असतो. संज्ञीपंचेंद्रियाच्या जघन्य आबाधा कालापेक्षां असंज्ञी पंचेंद्रिय, चतुरिंद्रिय त्रींद्रिय, द्वींद्रिय एकेंद्रियाचा जघन्य आबाधाकाल संख्यात संख्यातपट-क्रमानें कमी कमी असतो तरी अंतर्मुहूर्ताहून अधिक नसतो. एकेंद्रियापासून असंज्ञी पंचेंद्रियापर्यंत जीवाच्या जघन्य आबाधा कालाहून आवलीच्या असंख्यातव्या भागानें अधिक उत्कृष्ट आबाधाकाल समजावा.

गाथा १४७–उत्कृष्ट आणि जघन्य संख्या यांमधील स्थानें [समान चय असतील तर] काढण्याची रीति.

उत्कृष्ट संख्येंतून जघन्य संख्या वजा करून चयवृद्धीच्या प्रमाणानें भागून जो भागाकार येईल त्यांत १ मिसळावा म्हणजे उत्कृष्टापासून जघन्यापर्यंतच्या स्थानांची संख्या निघेल

उदाहरण.

५०० उत्कृष्ट संख्या ५० जघन्य संख्या व १० चयवृद्धि अशीं कल्पिली तर

५००–५०=४५० ÷ १०=४५+१=४६ ही संख्या स्थानांची समजावी. म्हणजे ५० पासून दहादहांनीं वाढत ५०० पर्यंत अंक मांडले तर ४६ वी संख्या ५०० येईल.

एखाद्या कर्मांत उत्कृष्ट स्थिति ६४ समय व जघन्यस्थिति ४५ समय व उत्कृष्ट आबाधा १६ समय मानिले तर आबाधा समय किती होतील तें पुढें दाखविलें आहे. उत्कृष्ट स्थितीला उत्कृष्ट आबाधेनें भागिल्यास आबाधाकांडक निघेल. जितक्या स्थितींच्या भेदांत एक सारखीच आबाधा असेल तितक्या भेदांत एकच आबाधा होईल. म्हणून ६४ ÷ १६=४ आबाधा कांडक म्हणजे

६४–६३–६२–६१	या चार स्थितिभेदांत	१६	समयच	आबाधा	राहील.
६०–५९–५८–५७	,,	१५	,,	,,	,,
५६–५५–५४–५३	,,	१४	,,	,,	,,
५२–५१–५०–४९	,,	१३	,,	,,	,,
४८–४७–४६–४५	,,	१२	,,	,,	,,

१६-१५-१४-१३ हे पांच आबाधांचे भेद झाले.
आबाधांचे भेद व आबाधाकांडक यांचा गुणाकार केल्यास स्थितीचे भेद निघतात. ५×४=२० हे स्थितीचे भेद ६४ ते ४५ पर्यंत झाले.

एखाद्या कर्माची उत्कृष्ट स्थिति व स्थितीचे भेद माहित असतील तर स्थितीच्या भेदांत एक कमी करून जी बाकी उरेल ती उत्कृष्ट स्थितींत वजा केली म्हणजे जघन्य स्थिति निघेल. जसें २० स्थितीचे भेद आहेत. त्यांतून १ एक वजा केला १९ राहिले. ते उत्कृष्ट स्थिति ६४ मधून वजा केले म्हणजे ४५ राहिले ही जघन्य स्थिति समजावी.

गाथा १४८-१४९.—एकेंद्रियापासून पंचेंद्रियपर्यंत जीवाचे स्थिति-बंधाचे भेद.

एकेंद्रियाचे भेद ८

१	बादर	पर्याप्त	एकेंद्रियाची	उत्कृष्ट	स्थिति.
२	सूक्ष्म	,,	,,	,,	,,
३	बादर	अपर्याप्त	,,	,,	,,
४	सूक्ष्म	,,	,,	,,	,,
५	सूक्ष्म	,,	,,	जघन्य	,,
६	बादर	,,	,,	,,	,,
७	सूक्ष्म	पर्याप्त	,,	,,	,,
८	बादर	,,	,,	,,	,,

द्वींद्रियाचे भेद ४.

९	बादर	पर्याप्त	द्वींद्रियाची	उत्कृष्ट	स्थिति.
१०	,,	अपर्याप्त	,,	,,	,,
११	,,	,,	,,	जघन्य	,,
१२	,,	पर्याप्त	,,	,,	,,

त्रींद्रियाचे ४ भेद.

१३	,,	पर्याप्त	त्रींद्रियाची	उत्कृष्ट	स्थिति
१४	,,	अपर्याप्त	,,	,,	,,
१५	,,	,,	,,	जघन्य	,,
१६	,,	पर्याप्त	,,	,,	,,

चतुरिंद्रियाचे ४ भेद.

१७	,,	पर्याप्त	चतुरिंद्रिय	उत्कृष्ट	स्थिति.
१८	,,	अपर्याप्त	,,	,,	,,

१९	,,	अपर्याप्त	,,	जघन्य	,,
२०	,,	पर्याप्त	,,	,,	,,

असंज्ञी पंचेंद्रियाचे ४ भेद.

२१	,,	पर्याप्त	असंज्ञी पंचेंद्रियाची	उत्कृष्ट	स्थिति.
२२	,,	अपर्याप्त	,,	,,	,,
२३	,,	,,	,,	जघन्य स्थिति	
२४	,,	पर्याप्त	,,	,,	

संज्ञी पंचेंद्रियाचे ४ भेद.

२५	,,	पर्याप्त	संज्ञी पंचेंद्रियाची	उत्कृष्ट स्थिति
२६	,,	अपर्याप्त	,,	,,
२७	,,	,,	,,	जघन्य स्थिति
२८	,,	पर्याप्त	,,	,,

एकेंद्रियाच्या स्थितिबंधाचे ८ भेद दाखविले आहेत. त्यांची स्थिति काढण्याची रीत खालीं दिली आहे:—

नंबर ४ पासून ५ पर्यंतच्या स्थितिचे भेद सर्वाहून कमी आहेत. या भेदांची शलाका १

,, ५ ते ६ पर्यंतचे स्थितिभेद वरच्याहून संख्यात पट [संख्यातची संख्या २ मानली तर १×२=२

,, ४ ते ३ वरील दुसऱ्या भेदाच्या संख्यात पट म्हणून २×२= ४

७

६ ते ७ वरील तिहीच्या बेरिजेच्या संख्यात पट म्हणून ७×२= १४

३ ते २ वरील चौथ्याच्या संख्यात पट म्हणून १४×२= २८

४९

नंबर ७ ते ८ पर्यंत वरील पांच प्रकारच्या संख्यात पट म्हणून ४९×२= ९८

,, २ ते १ पर्यंत वरील नंबर ६ च्या संख्यात पट म्हणून ९८×२=१९६

३४३

एकेंद्रियाच्या स्थितिबंधाच्या शलका ३४३ झाल्या.

एकेंद्रियाच्या मिथ्यात्वाची उत्कृष्ट स्थिति एक सागर आहे. सागराची संख्या ४६०२ कल्पिली व उत्कृष्टापासून जघन्या पर्यंत स्थितिचे भेद पल्याच्या असंख्यातव्या भागा इतके आहेत, पल्याचा असंख्यातवा भाग ६८६ मानिला.

नंबर १ पासून २ पर्यंतच्या शलाका १९६ आहेत तर स्थितिचे भेद किती होतील. ३४३ शलाकांत जर ६८६ भेद तर १९६ शलाकांत किती ? =३९२ नंबर २ ची स्थिति (सूक्ष्म पर्याप्त एकेंद्रियाची उत्कृष्ट स्थिति) काढण्याकरितां नंबर १ ची स्थिति ४६०२ मानिली आहे. त्यांतून [३९२–१] वजा करावा लागेल. [३९२ मधून एक कमी करण्याचें कारण नंबर १ चा भेद त्यांत आला आहे. म्हणजे नंबर २ ची स्थिति निघेल. ४६०२–(३९२–१)=४२११ नंबर ३ बादर पर्याप्तची उत्कृष्ट स्थिति काढण्याकरितां दोन ते तीनच्या शलाका २८ आहेत म्हणून स्थिति भेद ५६ झाले अर्थात् ४२११–५६= ४१५५

नंबर ४ सूक्ष्म अपर्याप्तची उत्कृष्ट स्थिति काढण्याकरितां ३ ते ४ च्या शलाका ४ चार आहेत म्हणून स्थिति भेद ८ झाले. ४१५५–८=४१४७

नंबर ५ सूक्ष्म अपर्याप्ताची जघन्य स्थिति काढण्याकरितां ४ ते ५ पर्यंत.

शलाका १ स्थिति भेद २ म्हणून ४१४७–२ =४१४५

नंबर ६ बादर अपर्याप्ताची जघन्य स्थिति काढण्याकरितां ५ ते ६ च्या

शलाका २ स्थिति भेद ४ म्हणून ४१४५–४ =४१४१

नंबर ७ सूक्ष्म पर्याप्त जघन्याची स्थिति काढण्याकरितां ६ ते ७

पर्यंत शलका १४ स्थिति भेद २८ म्हणून ४१४१–२८ =४११३

नंबर ८ बादर पर्याप्तांची जघन्यस्थिति काढण्याकरितां ७ ते ८ च्या शलाका ९८ स्थितिभेद १९६ म्हणून ४११३ — १९६ = ३९१७.

एकेंद्रियाची सात प्रकारची स्थितिवर दाखविली व सागरची स्थिति ४६०२ मानिली आहे. मिळून आठहि प्रकारची स्थिति समजली. वरील स्थिति प्रमाणाचा ताळा असा पहावा.

उत्कृष्ट स्थिति ४६०२ व स्थितीचे भेद ६८६ मानिले त्यांतून १ वजा करून उत्कृष्टांत कमी करावे म्हणजे ४६०२–(६८६–१)=३९१७ ही संख्या बादर पर्याप्त नंबर आठच्या स्थितीला जुळली.

द्वींद्रियाचे जे (९ ते १२) चार भेद दाखविले आहेत त्यांच्या शलाका खाली लिहिल्याप्रमाणें शलाका

अपर्याप्त उत्कृष्टापासून अपर्याप्त जघन्य (१० ते ११) पर्यंतच्या स्थितीचे भेद एकेक समय कमी होत होत सर्वांहून कमी आहेत म्हणून त्यांची शलाका १

अपर्याप्त जघन्यापासून पर्याप्त जघन्य [११ ते १२] पर्यंतच्या स्थितीचे भेद वरील (१० ते ११) च्या संख्यातपट आहेत. संख्यातला २ मानिलें आहे म्हणून १×२= २

अपर्याप्त उत्कृष्टापासून पर्याप्त उत्कृष्ट [१०ते९] पर्यंत वरील [११ते१२] ध्या दुप्पट म्हणून २×२= ४

७

द्वींद्रिय जीवाच्या मिथ्यात्वाची उत्कृष्ट स्थिति २५ सागर व जघन्यस्थिति २५ सागर [१ पल्य–१ ÷ संख्यातें] आहे.

या दोहोंत एकेक समय वाढत वाढत जे स्थितिभेद होतात ते एकेंद्रियाच्या नियमाप्रमाणें काढावेत. याचप्रमाणें त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय व असंज्ञी पंचेंद्रियाच्याही शलाका वरील प्रमाणें सात सातच होतील व त्यांचीही स्थिति वरील नियमानुसार काढावी. स्थिति भेदानुसार आबाधांचे भेदही असंज्ञी पचेंद्रियापर्यंत काढतां येतील.

गाथा १५०–संज्ञी पंचेंद्रिया (२५–२८)चे स्थितिभेद कसे काढावे ते सांगतात.

संज्ञीपंचेंद्रियाच्या मिथ्यात्वाची उत्कृष्ट स्थिति ७० कोडाकोडीसागर आहे व जघन्य स्थिति अंत:कोडाकोडीसागर आहे. या मधील स्थितिचे भेद [१ समय वाढीचे] पूर्वीप्रमाणें उत्कृष्टांतून जघन्य वजा करावें, वजाबाकीस १ नें भागून भागाकारांत १ मिळवावा तितके स्थितिभेद होतील. या स्थितिभेदांस संख्यातानीं भागून जो भागाकार येईल त्यांतून १ भाग वेगळा काढून बाकीच्या बहु भागा इतके स्थितिभेद (संज्ञी पर्याप्ताच्या उत्कृष्टापासून संज्ञी अपर्याप्त (नंबर २५ ते २६ पर्यंत) होतील. या स्थितिभेदांत १ वजा करून बाकी राहील ती ७० कोडाकोडीसागरांत वजा केल्यानें जी बाकी उरेल ती अपर्याप्ताची उत्कृष्ट [२६ ची] स्थिति जाणावी.

जो एक भाग वेगळा काढला होता त्याला संख्यातानीं भागावें व त्यांतून १ भाग वेगळा ठेवून जो बहुभाग राहील तो संज्ञी अपर्याप्त [नं. २६] च्या उत्कृष्ट थिति बंधांत १ समय कमी करून तेथून संज्ञी अपर्याप्ताच्या जघन्य स्थिति [२७ नं.] पर्यं-तच्या भेदांचा दर्शक होईल. या भेदाचे जितके समय होतील ते अपर्याप्ताच्या उत्कृष्ट स्थितींत वजा करून जी बाकी राहील तितकी अपर्याप्ताची जघन्य स्थिति समजावी. जो एक भाग वेगळा ठेवला होता तितके स्थिति भेद नं २७ च्या स्थितिभेदांत म्हणजे अपर्याप्ताच्या जघन्यस्थिति भेदांत एक समय कमी करून तेथून संज्ञी पर्याप्ताच्या जघन्य (२८ पर्यंतचे) समजावे. आतां हे जे भेद निघतील त्यांचे समय अपर्याप्ताच्या जघन्य स्थितींत वजा केल्यानें पर्याप्ताची जघन्य स्थिति निघेल. ती अंत:कोडाकोडीसागर होईल. या प्रमाणें संज्ञी जीवाच्या आबाधांचे चारही भेद करावेत.

गाथा १५१–ज्ञानावरण ५, दर्शनावरण ४, अंतराय ५, यशःकीर्ति १, उच्चगोत्र १, सातावेदनीय १, या सतरा प्रकृतींचा जघन्य स्थितिबंध दहाव्या गुणस्थानांत क्षपक श्रेणीमध्यें होईल.

१ पुरुषवेद आणि ४ संज्वलनकषाय यांचा जघन्य स्थितिबंध नवव्या गुणस्थानांत होतो.

१ तीर्थंकर व आहारकद्विकाचा जघन्य स्थितिबंध आठव्या गुणस्थानांत होतो.

१ वैक्रियिकषट्काचा जघन्य स्थितिबंध असंज्ञी पंचेंद्रियास होतो.

१ आयुकर्माचा जघन्य स्थितिबंध संज्ञी व असंज्ञी या दोन्हीं जीवांस होतो.

गाथा १५२–आयु सोडून जीं सात कर्मे आहेत त्यांचा अजघन्य स्थितिबंध सादि, अनादि, ध्रुव, अध्रुव असा चारही प्रकारचा होतो आणि या सात कर्म प्रकृतींचा उत्कृष्ट, अनुत्कृष्ट, जघन्यबंध सादि व अध्रुव होतो. आयुकर्माचा चारही प्रकारचा बंध सादि व अध्रुव असतो.

गाथा १५३–१२० प्रकृति पैकीं १८ प्रकृति (४ संज्वलन, ५ ज्ञानावरण ४ दर्शनावरण, ५ अंतराय) मध्ये अजघन्य स्थितिबंध सादि, अनादि, ध्रुव, अध्रुव असा चारही प्रकारचा होतो परंतु यांचा जघन्य, अनुत्कृष्ट, उत्कृष्ट स्थितिबंध होतो तो सादि व अध्रु व असा दोन प्रकारचाच असतो. बाकीच्या १०२ प्रकृतींना चारही प्रकारचा जो बंध होतो तो सादि अध्रुवच असतो.

बंधप्रकृतींचें सादि अनादि ध्रुव अध्रुव भेदांचें कोष्टक १२.

ज्ञानावरण	दर्शनावरण	वेदनीय	मोहनीय	आयु	नाम	गोत्र	अंतराय	उत्तर प्रकृति १८	उत्तर प्रकृति १०२
उत्कृष्ट २	उत्कृष्ट २	उत्कृष्ट २	उत्कृष्ट २	उत्कृष्ट २	उत्कृष्ट २	उत्कृष्ट २	उत्कृष्ट २	उत्कृष्ट २	उत्कृष्ट २
अनुत्कृष्ट २	अनुत्कृष्ट २	अनुत्कृष्ट २	अनुत्कृष्ट २	अनुत्कृष्ट २	अनुत्कृष्ट १	अनुत्कृष्ट २	अनुत्कृष्ट २	अनुत्कृष्ट २	अनुत्कृष्ट २
जघन्य २	जघन्य २	जघन्य २	जघन्य २	जघन्य २	जघन्य २	जघन्य २	जघन्य २	जघन्य २	जघन्य २
अजघन्य ४	अजघन्य ४	अजघन्य ४	अजघन्य ४	अजघन्य २	अजघन्य ४	अजघन्य ४	अजघन्य ४	अजघन्य ४	अजघन्य २

चार म्हणजे सादि, अनादि, ध्रुव, अध्रुव. दोन म्हणजे सादि, अध्रुव.

गाथा १५४–मनुष्यायु, तिर्यंचायु व देवायु सोडून सर्व शुभ व अशुभ प्रकृतींची स्थिति अशुभच अर्थात् संसारास कारण असते म्हणून त्यांच्या अधिक स्थितीचा बंध बहु-कषायी संक्लेशी जीवांनाच होईल व अल्पस्थितिबंध मंदकषायी विशुद्ध जीवांना होईल.

आबाधा काल.

गाथा १५५–कर्मबंध झाल्यानंतर यावत्काल पावेतों त्याचा उदय किंवा उदीरणा होत नाहीं त्या कालास आबाधाकाल म्हणतात.

गाथा १५६–आयुष्य सोडून सात कर्मांच्या आबाधाकालाचा हिशेब असा आहे कीं, जर एखाद्या कर्माची स्थिति एक कोडाकोडी सागराची असेल तर १०० वर्षांचा आबाधाकाल जाणावा.

जसें मिथ्यात्व कर्माची स्थिति ७० कोडाकोडी सागराची आहे तर त्याचा सात हजार वर्षांचा आबाधा काल निघेल.

गाथा १५७–वरील हिशेबानें ०.२५९२५९२ ६४/१०८ इतक्या सागरांची स्थिति असेल तर एक मुहूर्ताचा आबाधा काल निघेल. या करितां अंत:कोडाकोडी सागराच्या स्थितीची आबाधा अंतर्मुहूर्त निघेल. आणि एक सागराचा आबाधाकाल एका श्वासापेक्षांही कमी निघेल.

दिव.	दि.	मुहूर्त	एक वर्षाचे मु.
१ ;	३६० : :	३०	=३६०×३०×१= १०८००
वर्षाचें.	घर्षाचे.	मु.	१
१ :	१०० : :	१०८००	= १०८०००० मुहूर्त.

१ कोटी × १ कोटी = १ कोडा कोडी म्हणजे (१००००००००००००००)

मुहूर्त आबाधाची	मु. आ. किती सागर:	स्थिति सागर	सागर स्थिति ६४/१०८
१०८०००० :	१ : :	१००००००००००००००	=०.२५९२५९२ ६४/१०८

नाडीच्या ठोक्याला उच्छ्वास म्हणतात.

१ मुहूर्तीचे उच्छ्वास ३७७३ होतात.

मुहूर्ताचे	मु. किती.	उच्छ्वास	हे शंभर वर्षाचे उच्छ्वास होत.
१ :	१०८०००० : :	३७७३	= ४०७४८४००००
कोडाकोडीसागरांत	सागरांत किती ?	आबाधाकालाचे उच्छ्वास,	४०७४८४००००
१ :	१ : :	४०७४८४००००	= १००००००००००००००

गाथा १५८–आयुकर्माचा उत्कृष्ट आबाधाकाल कर्मभूमींतील तिर्यंच व

मनुष्याचा एक कोटिपूर्व वर्षांचा तिसरा भाग आहे. आणि जघन्य आबाधाकाल अंत-मुहूर्त अथवा असंक्षेपाध्दा (ज्याहून संक्षेप) म्हणजे कमी अध्दा म्हणजे काल होऊ शकत नाहीं) म्हणजे आवलीचा असंख्यातवा भाग आहे.

देव व नारकींना मरणापूर्वी सहा महिने व भोगभूमींतील प्राण्यांना नऊ महिने शिल्लक राहिले म्हणजे आयुर्बंध होतो. हा आयुर्बंधही त्रिभागानें होतो. आयुर्बंध झाल्या-नंतर दुसऱ्या पर्यायांतील प्रारंभांत त्याचा उदय होतो. बंधापासून उदयापर्यंतचा जो काल तो आबाधाकाल होय.

गाथा १५९–मागें जो आबाधाकालाचा नियम सांगितला आहे तो कर्म उद-याच्या अपेक्षेनें सांगितला आहे. कर्माची उदीरणा होणार असल्यास त्याचा आबाधाकाल एक आवली आहे. तो पर्यंत उदीरणा होत नाहीं. [आयुकर्म सोडून बाकीच्या सात कर्मा संबंधी हा नियम आहे.] आयुकर्माची उदीरणा भुज्यमान आयूची होते. बध्दा-यूची उदीरणा व उदय भुज्यमान आयूंत होत नाहींत.

गाथा १६० ते १६२–कर्मबंध झाल्यानंतर त्यांच्या क्षरणाचा नियम. आतां आपण अशी कल्पना करूं कीं ६३०० कर्मपरमाणूंचा बंध झाला आहे व आबाधा समय वगळून नंतर ४८ समयांत त्या परमाणूंचें क्षरण होणार आहे. प्रत्येक समयांत त्याचें क्षरण होत जाईल. परंतु पहिल्या समयांत अधिक परमाणूंचें क्षरण होईल. दुसऱ्या समयांत त्याहून कमी या प्रमाणें ८ समयांची एक गुणहानि समजल्यास ४८ समयांच्या ६ गुणहानि होतील.

जितक्या गुणहानि असतील तितके वेळां २ या संख्येची दुप्पट दुप्पट करून जी संख्या येईल तिला “ अन्योन्याभ्यस्त राशि ” म्हणतात. वर ६ गुणहानि कल्पिल्या आहेत म्हणून २×२×२×२×२×२=६४ ही संख्या अन्योन्याभ्यस्त राशीची होईल. अन्योन्याभ्यस्त राशींतून १ वजा करून जी संख्या राहील तिनें सर्व परमाणूंच्या संख्येस भागिल्यानें जी संख्या येईल ती शेवटची गुणहानि.

जसें–६४–१=६३. ६३०० ÷ ६३=१०० परमाणूंची संख्या ही अंतिम गुणहानि. मागील गुणहानि दुप्पट दुप्पट होईल. म्हणजे अंतिम--

सहावी गुणहानि		१००
पांचवी	,,	२००
चौथी	,,	४००,
तिसरी	,,	८००
दुसरी	,,	१६००
पहिली	,,	३२००
		६३००

निषेकहार=दोन गुणहानि आयाम.

एका गुणहानिंचे जेवढे समय त्यास गुणहानि आयाम म्हणतात.

आपण आठ समयाचा एक गुणहानि आयाम मानिला आहे. म्हणून १६ समयाचा एक निषेकहार होईल

चय कसा काढावा याची रीति–(चय म्हणजे समान अंतर)

गुणहानि द्रव्यास ÷ निषेकहारं+गुणहानि आयाम+१×गुणहानि आयाम.

२

गुणहानि द्रव्य ३२०० याला भागिले १६+८+१×८=२००=१००

२ २

३२०० भागिले १०० शंभर म्हणजे ३२ हें चय प्रमाण ठरलें.

चयाला निषेकहारानें गुणिलें म्हणजे पहिल्या समयीं क्षरण पावणाऱ्या परमाणूंची संख्या निघेल. म्हणजे चय ३२×१६ निषेक. =५१२ ही संख्या पहिल्या समयांत क्षरण पावेल. दुसऱ्या समयांत ४८०, तिसऱ्या समयांत ४४८, चौथ्या समयांत ४१६, पांचव्या समयांत ३८४, सहाव्या समयांत ३५२, सातव्या समयांत ३२० व आठव्या समयांत २८८ मिळून एकंदर ३२००.

एका समयांत क्षरण पावणाऱ्या कर्मवर्गणेच्या समूहाला निषेक म्हणतात.

निषेकक्षरणाचें [कोष्टक ४३].

समय	गुणहानि प्रथम	गुणहानि द्वितीय	गुणहानि तृतीय	गुणहानि चतुर्थ	गुणहानि पंचम	गुणहानि षष्ट
अष्टम	२८८	१४४	७२	३६	१८	९
सप्तम	३२०	१६०	८०	४०	२०	१०
षष्ठ	३५२	१७६	८८	४४	२२	११
पंचम	३८४	१९२	९६	४८	२४	१२
चतुर्थ	४१६	२०८	१०४	५२	२६	१३
तृतीय	४४८	२२४	११२	५६	२८	१४
द्वितीय	४८०	२४०	१२०	६०	३०	१५
प्रथम	५१२	२५६	१२८	६४	३२	१६
८ समय	३२००	१६००	८००	४००	२००	१००

कोष्टक २४१ पहा.

चय काढण्याची दुसरी रीत.

गुणहानिद्रव्यास गुणहानि आयामानें भागल्यास मध्यधन निघतें.

गुणहानि आयामांतून १ वजा करून त्याची निंमपट करावी.

ती निंमपट निषेकहारांतून वजा करावी. मग वजाबाकीनें मध्यधनास भागिलें म्हणजे चय निघतात जसें —

गुणहानि द्रव्य ३२०० ÷ गुणहानि आयाम ८=४०० हें मध्यधन. गुणहानि आयाम ८−१=७ निमे ३½.

निषेकहार १६−३½=१२½.

४०० मध्यधन ÷ १२½=३२ चय.

स्थिति बंधप्रकरण समाप्त.

"अनुभाग-बंध-प्रकरण प्रारंभ"

गाथा १६३–शुभप्रकृतींत मंदकषायानें अनुभाग तीव्र होईल व तीव्र कषायानें अनुभाग मंद होईल.

अशुभप्रकृतींत तीव्रकषायानें अनुभाग तीव्र व मंदकषायान अनुभाग मंद होईल. [गाथा १३४ पहा.]

गाथा १६४–शुभ प्रकृति ४२ आहेत. त्यांचा तीव्र अनुभाग उत्कृष्ट विशुद्ध परिणामवाल्यास पडेल, व अप्रशस्त [अशुभ] प्रकृति ८२ आहेत. त्यांचा तीव्र अनुभाग मिथ्यादृष्टि तीव्र कषायी जीवाला पडेल.

शुभ प्रकृति –१ सातावेदनीय; ३ तिर्यंच, मनुष्य, देवायु; १ उच्चगोत्र; २ मनुष्यद्विक; २ देवद्विक; १ पंचेंद्रिय; ५ शरीर; ३ अंगोपांग; ४ वर्णादि; १ समचतुरस्र-संस्थान; १ वज्रवृषभ नाराच संहनन; १ अगुरुलघु; १ परघात; १ उच्छ्वास; १ आतप; १ उद्योत; १ प्रशस्त विहायोगति; १ त्रस; १ बादर; १ पर्याप्त; १ प्रत्येक शरीर; १ स्थिर; १ शुभ; १ सुभग; १ सुस्वर; १ आदेय; १ यशस्कीर्ति; १ निर्माण; १ तीर्थंकर एकूण ४२.

५ शरीरें शुभ प्रकृतींत गणलीं आहेत. ५ बंधन व ५ संघात मिळून १०, शरीरांत गर्भित असल्यामुळें वेगळीं दाखविलीं नाहींत. आणि ५ वर्ण, २ गंध, ५ रस, ८ स्पर्श मिळून २० प्रकृति पैकीं ४ च प्रकृति शुभ प्रकृतींत गणिल्या आहेत,

१६ गाणिल्या नाहींत. म्हणजे १०+१६=२६ प्रकृति गर्भित होत्या त्या ४२ मध्यें मिळविल्यास ६८ शुभ प्रकृति होतील.

अशुभ प्रकृति—४७ घातिप्रकृति (२१ सर्वघाति २६ देशघाति) एक असाता, १ अप्रशस्तविहायोगति, १ नरकायु, १ स्थावर, १ नीचगोत्र, १ सूक्ष्म, २ नरकद्विक, २ तिर्यंचद्विक ४ एकेंद्रियादि, ५ न्यग्रोधादि संस्थान, ५ वज्रनाराचादि संहनन, ४ वर्णादि, १ उपघात, १ अपर्याप्त, १ साधारण, १ अस्थिर, १ अशुभ, १ दुर्भग, १ दुःस्वर, १ अनादेय, १ अयशस्कीर्ति, एकूण ८४ यांतून सम्यङ्मिथ्यात्व व सम्यक्त्वप्रकृति यांचा बंध होत नाहीं म्हणून त्या २ प्रकृति कमी केल्या म्हणजे ८२ प्रकृति अभेदापेक्षया होतात. त्यांत वर्णादि १६ मिळविल्या म्हणजे भेदविवक्षया ९८ होतात.

४२ पुण्यप्रकृति + ८२ पापप्रकृति = १२४.

बंधप्रकृति १२० आहेत परंतु वर्णादि ४ प्रकृति पुण्य व पापप्रकृतींत ही घातल्यामुळें ४ प्रकृति वाढल्या आहेत.

गाथा १६५–४२ शुभप्रकृति पैकीं आतप, उद्योत, मनुष्यायु, तिर्यंचायु, या चार प्रकृतींचा तीव्र अनुभाग विशुद्धपरिणामी मिथ्यादृष्टि जीवांस पडेल व बाकींच्या सातावेदनीय वगैरे ३८ प्रकृतींचा तीव्र अनुभाग विशुद्ध परिणामी सम्यग्दृष्टि जीवांस पडेल.

गाथा १६६—विशुद्ध देव नारकी असंयत सम्यग्दृष्टि अनंतानुबंधीचें विसंयोजन करील तर त्यास अनिवृत्तिकरणाच्या अंतिम समयांत २ मनुष्यद्विक, औदारिकद्विक, १ वज्रवृषभनाराचसंहनन या पांच प्रकृतींचा [वरील ६८ प्रकृतींपैकीं तीव्र अनुभाग पडेल.

गाथा १६७–अपूर्व करणाच्या सहाव्या भागामध्यें तीस प्रकृतींची व्युच्छित्ति झाली तींत उपघातास सोडून २९ प्रकृति, सूक्ष्मसांपरायाच्या उच्चगोत्र, यशस्कीर्ति व सातावेदनीय या सर्व मिळून बत्तीस प्रकृति होतात.

देवायूचा तीव्र अनुभाग अप्रमत्तगुणस्थानवर्ती मुनींस पडेल. बाकींच्या बत्तीस प्रकृतींचा तीव्र अनुभाग बंध क्षपक श्रेणींतील जीवास होतो.

गाथा १६८–८२ अप्रशस्त+१ आतप, १ उद्योत, १ मनुष्यायु, १ तिर्यंचायु, मिळून ८६ प्रकृतींचा तीव्र अनुभाग मिथ्यादृष्टींस पडतो.

या ८६ पैकीं मिथ्यात्व गुणस्थानांत १६ प्रकृतींची बंध व्युच्छित्ति कोष्टक १ मध्यें दाखविली आहे. त्या पैकीं सूक्ष्म साधारणादि अंतिम ९ प्रकृतींचा तीव्र अनुभाग

मनुष्य व तिर्यंच यांस संक्लेश परिणामांनी पडतो व मनुष्यायु आणि तिर्यंचायु याचा तीव्र अनुभाग देव, मनुष्य व तिर्यंच यांना विशुद्ध परिणामांनीं पडतो.

एकेंद्रिय आणि स्थावर नामकर्मांचा तीव्र अनुभाग देवास [आयुष्याचे ६ महिने शिल्लक राहतात त्या अवधींत-] संक्लेश परिणामांनीं पडतो. आणि देवाचे परिणाम शुद्ध असतील तर आतपाचा तीव्र अनुभाग त्या ६ महिन्यांत पडतो.

गाथा १६९–उद्योत प्रकृतीचा तीव्र अनुभाग ७ व्या नरकांतील नारकी [उपशम सम्यग्दर्शनाला सन्मुख झालेल्या मिथ्यादृष्टि] ला विशुद्ध परिणामांनी पडतो.
सृपाटिका संहनन व तिर्यच्चद्विक याचा तीव्र अनुभाग मिथ्यादृष्टि देव वा नारकी यांना संक्लेश परिणामानीं पडतो.

बाकीच्या ८६- १८=६८ प्रकृतींचा तीव्र अनुभाग चार ही गतींतील मिथ्यादृष्टि जीवांस संक्लेश परिणामांनी पडतो.

जघन्य अनुभाग.

गाथा १७०–अशुभवर्णादि ४, उपघात १, ज्ञानवरण ५, दर्शनावरण ४, अंतराय ५, निद्राप्रचला २. हास्य रति, भय, जुगुप्सा ४, पुरुषवेद १, संज्वलन ४, या तीस प्रकृतींचा जघन्य अनुभाग बंध त्या त्या प्रकृतींच्या बंध व्युच्छित्तिस्थानीं पडेल.

गाथा १७१–अनंतानुबंधी ४ कषाय, स्त्यानगृद्धि, प्रचला प्रचला, निद्रानिद्रा, मिथ्यात्व, या आठ प्रकृतींचा जघन्य अनुभाग बंध संयम–[मुनींचा] धारणाला सन्मुख झालेल्या मिथ्यादृष्टि जीवाला होतो.

चार अप्रत्याख्यानावरण कषायांचा जघन्य अनुभागबंध मुनिसंयम धारणाला सन्मुख झालेल्या चौथ्या गुणस्थानवर्ती जीवाला होतो.

चार प्रत्याख्यानावरण कषायांचा जघन्य अनुभागबंध मुनिसंयम धारणास सन्मुख झालेल्या पंचम गुणस्थानवर्ती जीवास होतो.

गाथा १७२–आहारकद्विकाचा जघन्य अनुभागबंध अप्रमत्तगुणस्थानवर्ती जीव संक्लेश परिणामांनी प्रमत्त गुणस्थानाच्या सन्मुख होतो तेव्हां त्यास होतो कारण आहारद्विक प्रकृति शुभ आहे.

अरति व शोक ह्या दोन प्रकृतींचा जघन्य अनुभागबंध अप्रमत्त गुणस्थानाच्या सन्मुख झालेल्या प्रमत्तगुणस्थानवर्ती विशुद्ध परिणामी जीवास होतो कारण या पापप्रकृति आहेत.

सूक्ष्मत्रय, विकलत्रय, वैक्रियिकषट्क, व चार आयु या सोळांचा जघन्य अनुभाग बंध मनुष्य व तिर्यंचासि पडेल.

गाथा १७३–उद्योत, औदारिकद्विक यांचा जघन्य अनुभाग बंध देव व नारकी जीवास होतो पण उद्योताचा जघन्य अनुभाग बंध देवांना संक्लेश परिणामांनीं होईल.

तिर्यंचद्विक व नीचगोत्र यांचा जघन्य अनुभाग बंध सातव्या नरकांतील जीवाला विशुद्ध परिणामांनीं होतो. स्थावर व एकेंद्रिय या प्रकृतींचा जघन्य अनुभाग देव, मनुष्य, व तिर्यंच यांना मध्यम परिणामांनीं होईल.

गाथा १७४–१७५–आतप प्रकृतींचा जघन्य अनुभाग भवनवासी, व्यंतर, ज्योतिषी, सौधर्म व ईशान स्वर्गांतील देव यांना संक्लेश परिणामांनीं होईल.

तीर्थंकर प्रकृतीच्या जघन्य अनुभागाचा बंध नरकास जायाला सन्मुख झालेल्या मनुष्यास चौथ्या गुणस्थानांतच होईल.

१ परघात, १ उच्छ्वास २ तैजसकार्मण, २ त्रसबादर, १ पर्याप्त, १ प्रत्येक, ४ शुभवर्णादि, १ निर्माण, १ पंचेंद्रियजाति, १ अगुरुलघु या पंधरा शुभ प्रकृतींचा जघन्य अनुभाग बंध चारही गतींतील संक्लेशी जीवांस होईल.

स्त्रीवेद व नपुंसकवेद या दोन अशुभ प्रकृतींचा जघन्य अनुभाग बंध चारही गतींतील जीवांस विशुद्ध परिणामांनीं होतो.

गाथा १७६–१७७–स्थिर, अस्थिर, शुभ, अशुभ, यश, अयश, साता, असाता, या आठ प्रकृतींचा जघन्य अनुभाग बंध अपरिवर्तमान मध्यम परिणामी सम्यग्दृष्टि व मिथ्यादृष्टि जीवांस होतो.

१ उच्चगोत्र, ६ संस्थान, ६ संहनन, २ प्रशस्ताप्रशस्तविहायोगति, २ मनुष्यद्विक, २ देवद्विक, १ सुभग, १ दुर्भग, १ आदेय, १ अनादेय, य तेवीस प्रकृतींचा जघन्य अनुभाग परिवर्तमान मध्यम परिणामी मिथ्यादृष्टि जीवांस होतो.

संक्लेशावस्थेंत वा विशुद्धावस्थेंत जे परिणाम कमी किंवा अधिक होत जातील, परतून पूर्वावस्थेस प्राप्त होणार नाहींत, त्या परिणामास **अपरिवर्तमान** म्हणतात.

एका अवस्थेंतून दुसऱ्या अवस्थेला गेलेले जे परिणाम फिरून पूर्वावस्थेला प्राप्त होऊं शकतात ते **परिवर्तमान परिणाम** जाणावेत. परिवर्तमान व अपरिवर्तमान परिणामांचे तीन भेद.

१ उत्तम. २ मध्यम. ३ जघन्य (कनिष्ठ)

गाथा १७८–सादि, अनादि, ध्रुव, अध्रुव बंधांत उत्कृष्ट, अनुत्कृष्ट, अजघन्य, जघन्य अनुभाग बंध कसा प्रकारें होतो.

कोणत्या प्रकृतींचा बंध	कशा प्रकारें होतो
चारही घातिकर्मांचा अजघन्य अनुभाग बंध	सादि, अनादि, ध्रुव, अध्रुवरूप होतो.
वेदनीय व नामकर्मांचा अनुत्कृष्ट अनुभाग बंध	,, ,, ,, ,, ,,
गोत्रकर्माचा अजघन्य व अनुत्कृष्ट अनुभाग बंध	,, ,, ,, ,, ,,
चारही घातिकर्मांचा उत्कृष्ट, अनुत्कृष्ट व जघन्य अनुभाग बंध	सादि व अध्रुवरूप होतो.
वेदनीय व नामकर्मांचा उत्कृष्ट, अजघन्य व जघन्य अनुभाग बंध	,, ,, ,,
गोत्रकर्माचा उत्कृष्ट व जघन्य अनुभाग बंध	,, ,, ,,
आयुःकर्माचा उत्कृष्ट, अनुत्कृष्ट, अजघन्य, जघन्य अनुभाग बंध	,, ,, ,,

मूळ प्रकृतीच्या अनुभाग बंधाचें [कोष्टक ४१]

प्रकार	ज्ञानावरण	दर्शनावरण	वेदनीय	मोहनीय	आयु	नाम	गोत्र	अंतराय	खुलासा
उत्कृष्ट	२	२	२	२	२	२	२	२	२=सादि अध्रुव
अनुत्कृष्ट	२	२	४	२	२	४	४	२	४=सादि अनादि
अजघन्य	४	४	२	४	२	२	४	४	ध्रुव व अध्रुव
जघन्य	२	२	२	२	२	२	२	२	

गाथा १७९-उत्तर प्रकृतींचा जघन्यादि अनुभाग बंध.

१ तैजस, १ कार्मण, १ अगुरुलघु, १ निर्माण, ४ शुभवर्णादि या आठ प्रकृति शुभ असून ध्रुव आहेत. यांचा अनुत्कृष्ट अनुभागबंध चारही प्रकारचा (सादि, अनादि, ध्रुव, अध्रुव) होतो आणि उत्कृष्ट, अजघन्य व जघन्य बंध सादि व अध्रुवरूप दोन प्रकारचा होतो.

५ ज्ञानावरण, ९ दर्शनावरण ५ अंतराय, १ मिथ्यात्व, १६ कषाय, १ भय, १ जुगुप्सा, ४ अशुभवर्णादि १ उपघात या ४३ प्रकृति ध्रुव व अशुभ आहेत. यांचा अजघन्य अनुभागबंध चारही प्रकारचा होतो व उत्कृष्ट, अनुत्कृष्ट व जघन्य अनुभागबंध सादि व अध्रुवरूप दोन प्रकारचा होतो.

एकंदर प्रकृति १२०+४ वर्णादिक [शुभाशुभांत गणना होत असल्यामुळें]= १२४-४३+८=५१ [वरील प्रकृति] =७३ प्रकृति अध्रुव आहेत यांचा अनुभागबंध चारही प्रकारचा होतो व तो सादि अध्रुव असतो.

उत्तर प्रकृतीच्या अनुभागबंधाचें [कोष्टक ४५]

प्रकार	ध्रुव ८ प्रशस्त	ध्रुव ४३ अप्रशस्त	अध्रुव ७३	
उत्कृष्ट	२	२	२	२ म्हणजे सादि अध्रुव
अनुत्कृष्ट	४	२	२	४ ,, सादि, अनादि ध्रुव, अध्रुव,
अजघन्य	२	४	२	
जघन्य	२	२	२	

अनुभाग शक्तीचें स्वरूप.

गाथा १८०—चारही घातिकर्मांचा अनुभाग लता, दारु, अस्थि व शैलरूप होतो. या अनुभागाचे दोन भेद-१ देशघाति २ सर्वघाति. लताभागाचा पूर्ण व दारुभागाचा अनंतावा भाग इतकी शक्ति देशघाति स्पर्धकांत असते व दारुभागाचा अनंतावा भाग सोडून जो भाग राहतो त्याची व अस्थिशैलाची शक्ति सर्वघातिस्पर्धकांत असते. अवधिज्ञान प्रकट असतें तेथें देशघातीचा उदय व अवधिज्ञानाचा अभाव असेल तेथें सर्वघातीचा उदय समजावा.

गाथा १८१—मिथ्यात्व प्रकृतीच्या स्पर्धकांत लताभागापासून दारूच्या अनंताव्या भागापर्यंत देशघातित्व असतें तें सर्व स्पर्धक सम्यक्त्व—प्रकृतिरूप जाणावेत.

दारुभागाचा अनंत बहुभाग जो शिल्लक राहिला त्याच्या अनंताव्या भागाच्या स्पर्धकाला मिश्र प्रकृति म्हणजे सम्यक्त्वमिथ्यात्व म्हणतात. यालाच जात्यंतर सर्वघाति म्हणतात.

बाकीचा उरलेला दारुभाग व अस्थिशैल सर्वभाग हा मिथ्यात्व--प्रकृतिरूप समजावा.

वरील हिशेब लक्ष्यांत येण्याकरितां आपण मिथ्यात्व प्रकृतीची अनुभागशक्ति १२० कल्पूं आणि अनंताची संख्या ४ कल्पूं व हिशेबाकरितां लताभागाची शक्ति ८ दारुभागाची शक्ति १६ अस्थिभागाची शक्ति ३२ व शैलभागाची शक्ति ६४ कल्पूं म्हणजे ८+१६+३२+६४=१२० ही मिथ्यात्वप्रकृतीची अनुभागशक्ति मानिली.

आतां या १२० पैकीं मिथ्यात्व प्रकृतींत किती भाग येतात, मिश्र प्रकृतींत किती भाग येतात व सम्यक्त्व प्रकृतींत किती भाग येतात ते पाहूं.

१ सम्यक्त्व प्रकृतींत लताभागाचे ८ + दारुभागाचा अनंतावा भाग म्हणजे १६ ÷ ४ = ४ मिळून १२ भाग.

२ मिश्रप्रकृतींत दारुभागाचे १६–४ म्हणजे १२ भाग उरले होते त्याचा अनंतावा भाग म्हणजे १२ ÷ ४ = ३ भाग.

३ मिथ्यात्वप्रकृतींत दारुभागांपैकीं ९ भाग उरले व अस्थिभागाची अनुभाग शक्ति ३२ व शैलभागाची अनुभागशक्ति ६४ मिळून १०५ एकूण १२ + ३ + १०५ = १२०

गाथा १८२–ज्ञानावरणाच्या प्रकृति ४ (१ मतिज्ञानावरण, १ श्रुतज्ञानावरण, १ अवधिज्ञानावरण व १ मनःपर्ययज्ञानावरण) व दर्शनावरणाच्या ३ [१ चक्षु, १ अचक्षु १ अवधि) ५ अंतराय, ४ संज्वलन, १ पुरुषवेद मिळून १७ देशघाति प्रकृतींत चार प्रकारचा अनुभाग होतो. [१] शैल, अस्थि, दारु, लतारूप [२] अस्थिदारुलतारूप [३] दारुलतारूप [४] लतारूप.

८ देशघाती पैकीं नोकषाय आठा (पुरुषवेद सोडून) मध्येंही शैल, अस्थि, दारु, लता रूप अनुभाग असतो परंतु उदय तीन प्रकारचाच होतो तो असा.

१ शैल अस्थि दारुलतारूप.
२ अस्थिदारुलतारूप.
३ दारुलतारूप.
} केवल लतारूप उदय होत नाहीं.

१ सम्यक्त्व प्रकृती [देशघाती] चें वर्णन मागील गाथेंत आलें आहे.

एकूण १७ + ८ + १ = २६ देशघाति.

२६ देशघाति.

१९ सर्वघाति–१ केवलज्ञानावरण, १ केवल दर्शनावरण, ५ निद्रा, १२ कषाय [संज्वलन ४ सोडून] या १९ प्रकृतींत शैल अस्थि व दारुचा अनंतबहुभाग अनुभाग होतो. यांचा उदय तीन प्रकारें होतो.

[१] शैल अस्थि दारु रूप. [२] अस्थि दारुरूप. [३] दारुरूप.

२ मिथ्यात्व व मिश्र या दोन सर्वघातीचें वर्णन मागें आलें आहे.

---

४७ याप्रमाणें २६ देशघाति व २१ सर्वघाति मिळून ४७ घाति प्रकृतीच्या अनुभागाचें स्वरूप सांगितलें आहे.

गाथा १८३–१८४—घाति प्रकृति पापरूपच आहेत. पण अघाति–प्रकृतींत २ भेद [१ पुण्यरूप, १ पापरूप] आहेत. पुण्य प्रकृतींच्या अनुभागाची ४ उदाहरणें आहेत.

१ गूळ. २ साखर. ३ खडीसाखर. ४ अमृत.

पाप प्रकृतींच्या अनुभागाचीं ४ उदाहरणें आहेत.

१ निंब. २ कांजीर. ३ विष. ४ हलाहल.

पुण्य प्रकृति ४२ आहेत. यांत जो ४ प्रकारचा अनुभाग गूळ, साखर वगैरे रूप वर दाखविला आहे त्याचा उदय ३ प्रकारांनीं होतो.

१ गूळ, साखर, खडीसाखर, अमृतरूप.

२ गूळ, साखर, खडीसाखररूप.

३ गूळसाखर–रूप.

केवळ गूळ रूप उदय येणार नाहीं.

पापप्रकृति ३७ आहेत. त्यांचा अनुभाग निंब कांजीर वगैरे ४ प्रकारचा सांगितला आहे. त्यांचा उदय ३ प्रकारांनीं होतो.

१ निंब, कांजीर, विष, हलाहल रूप.
२ निंब, कांजीर, विषरूप.
३ निंब, कांजीर रूप.
} केवळ निंबरूप उदय होत नाहीं.

विशेष:–४७ घातिप्रकृति + ७५ अघाति (एकंदर अघातिप्रकृति १०१–२६ [५ बंधन + ५ संघात + १६ वर्णादि]= ७५; ७५ प्रकृतींत पुण्यप्रकृति ४२ जातां बाकी राहिल्या ३३ + ४ अशुभ वर्णादि = ३७ पाप प्रकृति उदयाच्या अपेक्षेनें.

अनुभागप्रकरण समाप्त.

गाथा १८५, १८६, १८७–क्षेत्राचे २ भेद. १ एक क्षेत्र, २ अनेक क्षेत्र.

एक क्षेत्र—सूक्ष्म निगादी शरीरानें आकाशाचा जेवढा भाग व्यापिला जातो त्यास एक क्षेत्र म्हणतात. जीवाची अघन्य अवगाहना एक क्षेत्र मात्र असते. यांत घनांगुलाचे असंख्यातवे भागप्रमाण प्रदेश असतात.

अनेक क्षेत्र—एकक्षेत्र सोडून अवशिष्ट जो लोकाकाशाचा भाग तें अनेक क्षेत्र.

एकक्षेत्रांत जेवढें पुद्गलद्रव्य असेल तें एकक्षेत्र पुद्गलद्रव्य, व अनेक क्षेत्रांत असेल तें अनेकक्षेत्र पुद्गलद्रव्य. एका क्षेत्रांत जें पुद्गलद्रव्य असतें त्याचा अनंतांश कर्मरूप होण्यास योग्य असतो. आणि बाकीचा अंश कर्मरूप होण्यास योग्य नसतो. याचप्रमाणें अनेक क्षेत्रांतही जाणावें. १ एक क्षेत्र योग्य. २ एकक्षेत्र अयोग्य. ३ अनेक क्षेत्रयोग्य. ४ अनेक क्षेत्र अयोग्य. याप्रमाणें ४ भेद झाले. त्यांत ही सादि अनादि असे प्रत्येकाचे २ भेद आहेत म्हणजे सर्व भेद ८ झाले.

सादिपुद्गलद्रव्य— ज्या पुद्गल द्रव्यास पूर्वी कर्मत्व प्राप्त झालें म्हणजे जीवानें ज्यास कर्मरूप ग्रहण केलें व नंतर त्याची निर्जरा झाली तें सादि.

अनादि पुद्गलद्रव्य—ज्या पुद्गल द्रव्यास कधीं कर्मत्व प्राप्त झालें नाहीं म्हणजे जीवानें ज्यास कधीं ही कर्म रूप ग्रहण केलें नाहीं तें.

संपूर्ण सादि, अनादि द्रव्याचें प्रमाण काढण्याची रीतिः—

गाथा १८८—उत्कृष्ट समयप्रबद्ध×भूतकाल समय×सर्वजीवराशी=सर्वजीवा संबंधि सादि पुद्गल द्रव्य.

सर्व पुद्गल द्रव्यांत सादि पुद्गल द्रव्य वजा करून जें अवषेश राहील तितकें अनादि पुद्गल द्रव्य. एका समयांत उत्कृष्ट समयप्रबद्धा इतक्या पुद्गलांस कोणी जीव ग्रहण करील तर संख्यात आवली×सिद्धराशी इतक्या भूतकालीन अनंत समयांत किती पुद्गल द्रव्यांचे ग्रहण होईल असें त्रैराशिक मांडून जें उत्तर येईल तितकें पुद्गल द्रव्य एका जीवा संबंधी सादि पुद्गलद्रव्य समजावें.

गाथा १८९—एका क्षेत्रासंबंधि सादि द्रव्यास जिनदृष्ट अनंताचा भाग देऊन जो भागाकार येईल ती संख्या कर्मरूप होण्यास योग्य असें सादि द्रव्य समजावें. अवशिष्ट बहुभाग अयोग्य सादि द्रव्य जाणावें. त्याचप्रमाणें अनेक क्षेत्रसंबंधी सादि द्रव्यास जिनदृष्ट अनंताचा भाग देऊन जो भागाकार येईल ती संख्या कर्मरूप होण्यास योग्य असें सादिद्रव्य समजावें. अवशिष्ट बहुभाग अयोग्य सादि जाणावें.

गाथा १९०—एकसमय प्रबद्ध कर्मवर्गणा कर्मरूप होण्यायोग्य पुद्गल परमाणूंस हर समयास जीव ग्रहण करितो. त्या समयप्रबद्धांत कर्मरूप होण्यायोग्य सादि द्रव्य परमाणु असतील किंवा योग्य अनादि द्रव्य किंवा उभय (सादि, अनादिमिश्रित द्रव्य असेल.

एक क्षेत्रस्थित योग्य द्रव्य, एक क्षेत्रस्थित अयोग्य द्रव्य, अनेक क्षेत्रस्थित योग्य द्रव्य, अनेक क्षेत्रस्थित अयोग्य द्रव्य यांचें जें प्रमाण असेल त्यांतून त्या त्या क्षेत्राचें सादिद्रव्य वजा करून जें द्रव्य राहील तें अनुक्रमानें त्या त्या क्षेत्राचें अनादि द्रव्य समजावें.

गाथा १९१—जीव एका समयांत जितकी कर्मवर्गणा ग्रहण करतो त्यास **समय प्रबद्ध** म्हणतात. एका समयप्रबद्धांत सिद्धराशीच्या अनंताव्या भागा इतकी किंवा अभव्य राशीच्या अनंतपट वर्गणा असते. या कर्मवर्गणेंत हलका, भारी, मृदु, कठोर हे चार स्पर्श नसतात. बाकीचे चार स्पर्श, सर्व रस व सर्व वर्ण व सर्व गंध असतात.

गाथा १९२—एका समयप्रबद्धांत जितकी कर्मवर्गणा आली असेल तिची वांटणी त्यावेळीं बंध पावणाऱ्या प्रकृतींत होऊन जाते.

१ ते ७ गुणस्थानापर्यंत आठही कर्मांचा बंध होतो. ८ व ९ गुणस्थानांत आयु सोडून सात कर्मांचा बंध होतो. १० व्या गुणस्थानांत आयु व मोहनीय सोडून बाकीच्या ६ कर्मांचा बंध होतो. ११ ते १३ मध्यें केवळ एका वेदनीयचाच बंध होतो.

मिथ्यात्व गुणस्थानांत चारही आयूंचा, सासादनांत नरक सोडून तीन आयूंचा, असंयतांत मनुष्य व देव आयूंचा, ५ ते ७ गुणस्थानांत देवायूचाच बंध होतो पुढें आयुबंध होत नाहीं. कर्मवर्गणांची वांटणी खालीं लिहिल्याप्रमाणें होतो.

आयुकर्मांत सर्वांहून कमी भाग वाटून जातो त्याहून अधिक नाम गोत्रांत वाटून जातो पण दोहोंत समान जातो.

त्याहून अधिक ज्ञानावरण दर्शनावरण व अंतरायांत वाटून जातो परंतु तिन्हींतही समान जातो.

त्याहून ज्यास्त मोहनीय कर्मांत वाटून जातो.

त्याहून अधिक वेदनीय कर्मांत वाटून जातो.

गाथा १९३--वेदनीयकर्म सुख दुःखाला कारण आहे आणि तें होऊं लागलें म्हणजे त्यांची निर्जरा फार होते म्हणून त्यांचा बंध ही ज्यास्त होतो.

गाथा १९४, ९५--कर्मांच्या वांटणीचा हिशेब.

वेदनीय कर्माला सोडून बाकी कर्मांच्या स्थित्यनुसार (गाथा १२७-२८ मध्यें प्रत्येक कर्माची स्थिति दाखविली आहे) कर्मांची वाटणी होते. जसें मोहनीय कर्माची स्थिति ७० कोड्ाकोडी सागर आहे आणि ज्ञानावरणाची ३० कोडाकोडीसागर आहे तर याप्रमाणेंच कर्मपरमाणूंची वाटणी होईल. सात कर्मांत ज्यांची स्थिति ज्यास्त त्याच्यांत कर्मपरमाणूंची वाटणी ज्यास्त व ज्यांची स्थिति कमी त्यांत वाटणी कमी परंतु वेदनीयामध्यें स्थिति कमी असून वाटणी सर्वांहून अधिक होते.

आठ कर्मांच्या वाटणीचा नियम असा आहे कीं, आवलीच्या असंख्यातान्या भागानें कर्मपरमाणूंच्या संख्येला भागून जो भागाकार येईल तो वेगळा काढून बहुभागाची वाटणी आठही कर्मांत सारख्या प्रमाणानें करावी.

जो एकभाग वेगळा काढून ठेवला त्याला पुनः आवलीच्या असंख्यातान्या भागानें भागून जो भागाकार येईल तो वेगळा ठेवून बहुभाग वेदनीयाच्या वाटणीला जो सामान भाग आला होता त्यांत मिळवावा म्हणजे वेदनीयाचा वाटा निघेल. तो वेगळा ठेवलेला जो एक भाग [भागाकार] त्यास पुनः आवलीच्या असंख्यातान्या भागानें भागून जो भागाकार येईल तो वेगळा ठेवून बहुभाग मोहनीयाच्या वांटणीला जो समान भाग आला त्यांत मिळवावा म्हणजे तो मोहनीयाचा वाटा निघेल.

पुनः जो वेगळा ठेवलेला एक भाग राहिला त्यास आवलीच्या असंख्याताव्या भागानें भागून जो भागाकार येईल तो एक भाग वेगळा ठेवून बहुभागाची वांटणी ज्ञानावरण, दर्शनावरण व अंतराय या तिहींत सारखी सारखी करावी व ती त्या कर्माच्या वांटणीस आलेल्या समान भागांत मिळवावी म्हणजे ज्ञानावरण, दर्शनावरण व अंतराय यांच्या वांटणीस आलेल्या कर्मपरमाणूंची संख्या [सारखी] निघेल.

पुनः त्या वेगळ्या ठेवलेल्या एकभागास आवलीच्या असंख्याताव्या भागानें भागून जो भागाकार येईल तो वेगळा ठेवून बाकीच्या बहुभागाचे दोन भाग करून ते नाम व गोत्रकर्माच्या वांटणीस आलेल्या समान भागांत मिळवावे म्हणजे नाम, गोत्रकर्माच्या वाट्यांस आलेली कर्मपरमाणूंची संख्या (दोघांचीही सारखीच) निघेल. आणि तो वेगळा ठेवलेला भाग आयूच्या वाटणीस आलेल्या समान भागांत मिळवावा म्हणजे आयुःकर्माच्या परमाणूंची संख्या निघेल.

उदाहरणार्थ आपण एका समय प्रबद्धाची संख्या ८१०० कल्पूं आणि आवली या असंख्याताव्या भागाची संख्या ९ कल्पूं म्हणजे ८१०० ÷ ९=९०० ही संख्या वेगळी ठेवून बाकी जी ७२०० राहिली ती आठही कर्मांत समान प्रमाणानें विभागल्यास प्रत्येकाच्या वांट्यास ९०० ही संख्या येईल.

कर्मपरमाणूंच्या वाटणीचें [कोष्टक ४६]

वेद-नीय	मोहनीय	ज्ञाना-वरण	दर्शना-वरण	अंतराय	नाम	गोत्र	आयु	बेरीज
९००	९००	९००	९००	९००	९००	९००	९००	७२००
८००	८००	८००	८००	८००	८००	८००	१००	९००
	९	२४३	२४३	२४३	१४५८	१४५८	७२९	
१७००	९८८ $\frac{८}{९}$	९०३ $\frac{७१}{२४३}$	९०३ $\frac{७१}{२४३}$	९०३ $\frac{७१}{२४३}$	९०० $\frac{८००}{१४५८}$	९०० $\frac{८००}{१४५८}$	९०० $\frac{१००}{७२९}$	८१००

बाकी ९०० वेगळे ठेविले होते त्यास ९ नीं भागल्यास भागाकार १०० येईल तो वेगळा ठेवून ८०० बहुभाग राहिला तो वेदनीयांत मिळवावा. म्हणजे वेदनीयाच्या वांट्यास १७०० कर्मपरमाणु येतील.

१०० वेगळे ठेविले होते त्यास ९ नीं भागल्यास $\frac{१००}{९}$ भागाकार येईल तो वेगळा

ठेवून १०० तून वजा केल्यास $\frac{१००}{१}-\frac{१००}{९}=\frac{८००}{९}$ हा बहुभाग राहील तो मोहनीयात मिळवावा म्हणजे $८८\frac{८}{९}+९००=९८८\frac{८}{९}$ ही संख्या मोहनीयाच्या वाट्यास आली.

वेगळी ठेविलेली भागाकाराची संख्या $\frac{१००}{९}$ यास ९ नीं भागल्यास भागाकार $\frac{१००}{८१}$ येईल. तो वेगळा ठेवून $\frac{१००}{९}$ तून वजा करून म्हणजे $\frac{१००}{९}-\frac{१००}{८१}=\frac{८००}{८१}$ याचे समान तीन भाग करून ज्ञानावरण, दर्शनावरण व अंतराय यांस वाटून दिले म्हणजे प्रत्येकीं $\frac{८००}{२४३}$ भाग येईल. तो ज्ञानावरण, दर्शनावरण व अंतराय यांच्या वाट्यास समान भाग९००नऊशें आला होता तो त्यांत मिळविल्यास प्रत्येकीं $९००+\frac{८००}{२४३}=९०३\frac{७१}{२४३}$ येतील.

वेगळा ठेविलेला भाग $\frac{१००}{८१}$ यास ९ नीं भागल्यास भागाकार $\frac{१००}{७२९}$ येईल तो वेगळा ठेवून $\frac{१००}{८१}$ मधून वजा केल्यास $\frac{१००}{८१}-\frac{१००}{७२९}=\frac{८००}{७२९}$ इतका भाग गोत्र व नाम कर्मांच्या वाट्यास मिळून आल्यामुळें प्रत्येकीं निम्मा निम्मा भाग म्हणजे $\frac{८००}{७२९}\div२=\frac{८००}{१४५८}$ इतका भाग नाम कर्माच्या वांट्यास व इतकाच [$\frac{८००}{१४५८}$] भाग गोत्रकर्माच्या वांट्यास आला. तो पूर्वीच्या समान भागाच्या वांटणींत आलेल्या ९०० त मिळविला म्हणजे $९००\frac{८००}{१४५८}$ नामकर्माच्या वांट्यास व तितकाच भाग गोत्रकर्माच्या वाट्यास येईल.

आतां फक्त एक आयुकर्म शिलक राहिले. त्याच्या वांट्यास वेगळी काढून ठेवलेली उरलेली संख्या $\frac{१००}{७२९}$ येईल ती आणि पूर्वीची समान भागानुसार आलेली संख्या ९०० मिळून $९००\frac{१००}{७२९}$ ही आयुकर्माच्या वाट्यास कर्मपरमाणूंची संख्या येईल.

उत्तरप्रकृतींच्या वांटणीचा नियम.

गाथा १९६–मोहनीय, ज्ञानावरण व दर्शनावरण या तिहींत हीनक्रमानें वाटणी होईल. जसें—ज्ञानावरणाचा बंध झाल्यास मति, श्रुत, अवधि, मनःपर्यय व केवल अशा पांच ठिकाणीं त्यांची वाटणी होईल. त्यांत मति–ज्ञानावरणाच्या वाटयास जितके परमाणु येतील त्याहून कमी श्रुतज्ञानावरणाच्या वाटयास, त्याहून कमी अवधि ज्ञानावरणास, याप्रमाणें क्रमाक्रमानें कमी कमी वांटणी होत जाईल.

याच्या उलट नामकर्म व अंतरायकर्म यांचा क्रम आहे. म्हणजे अधिक क्रम आहे जसें:—दानांतराय कर्मांत जितके परमाणु येतील त्याहून लाभांतरायांत ज्यास्त, त्याहून भोगांतरायांत ज्यास्त याप्रमाणें अधिक क्रम जाणावा.

वेदनीय, गोत्र, आयु, यांच्या उत्तर प्रकृतींत वाटणी होत नाहीं कारण या प्रकृतींत एका समयांत एकाच उत्तर प्रकृतींचा बंध होतो. साताचा बंध झाल्यास असाताचा बंध होत नाहीं. गोत्रकर्मांतही उच्च किंवा नीचगोत्राचाच बंध होईल म्हणून उत्तर प्रकृतींत वाटणी नाहीं. त्याचप्रमाणें आयु कर्मांचा बंध ही एक आयुचाच होतो. ज्यास्तींचा होत नाहीं. म्हणून वाटणी ही होत नाहीं.

गाथा १९७– " देशघाति व सर्वघाति प्रकृतींच्या वाटणीचा नियम "

ज्ञानावरण, दर्शनावरण, मोहनीय या मूळ प्रकृतींचें जें द्रव्य असेल त्याला यथायोग्य अनंतानें भागून जो भागाकार येईल तितकें द्रव्य सर्वघातींचें समजावें. व बाकीचें देशघातींचें.

देशघाति प्रकृतींतही सर्वघाति द्रव्य असतें. हें सर्वघाति द्रव्य त्या अनंताच्या भागांतील सर्वघाति द्रव्यांतूनच वाटून येतें.

गाथा १९८–देशघातींत सर्वघातींच्या कितीं अंश असतो तें या गाथेंत दाखविलें आहे. याचा विशेष करण्याकरितां गाथा १६०, १६२ पहावी. देशघाति प्रकृतींचें सर्वघातिसहित एकंदर द्रव्य ३१०० मानिलें. व स्थिति ४० समयाची मानिली. गुणहानि आयाम ८ समय मानिले तर नानागुणहानि ५ होईल. २×२×२×२×२=३२ अन्योन्याभ्यस्तराशी आली. तींतून १ वजा करावा म्हणजे ३१ राहिली. त्यानें ३१०० ला भागिलें म्हणजे १०० ही अंतिमगुणहानि होईल. म्हणजे ५ गुणहानि खालीं लिहिल्याप्रमाणें होतील. १६००, ८००, ४००, २००, १०० = ३१०० यांत पहिल्या गुणहानीचें द्रव्य १६०० लताभाग रूप व शेवटचें १०० हें शैल–भाग–रूप आहे. दारुभागाचा अनंतावा भाग १६०० तोंत मिळविला म्हणजे जें द्रव्य येईल तें देशघाति समजून बाकी सर्वघाति समजावें.

गाथा १९९–गाथा १९७ मध्यें सांगितल्याप्रमाणें सर्व द्रव्यास अनंतानें भागून जें सर्वघाति द्रव्य निघेल त्याची वाटणी देशघाति व सर्वघाति–प्रकृतींत हीन–क्रमानें होते व अनंत बहुभाग देशघाति द्रव्याची वांटणी सर्वघातींत होत नाहीं देश घातींतच होते.

गाथा २००, २०१–उत्तर प्रकृतींच्या वाटणीचा नियम गाथा १९६ मध्यें सांगितला आहे त्याचप्रमाणें वाटणी होईल.

ज्ञानावरण कर्माचें जेवढें द्रव्य असेल त्यास अनंतानें भागून भागाकार येईल तें सर्वघाति आणि बाकीचें देशघाति. (गाथा १९७ पहा.) सर्वघातीचें जेवढें द्रव्य असेल त्यास ज्ञानावरणादि पांच प्रकृतींत वाटून द्यावें. [गाथा १९४, १९५] देश-घाति द्रव्यास ४ देशघाति प्रकृतींतच वाटावें. जसें—

ज्ञानावरणाचें द्रव्य ४५००० मानिलें. अनंताची संख्या ५ मानली तर ४५००० ÷ ५=९,००० द्रव्य सर्वघातीचें. ४५०००–९,०००,= ३६००० द्रव्य देश घातीचें. सर्वघाति द्रव्य ९,००० आहे त्याची वांटणी ५ प्रकृतींत करावयाची आहे.

ज्ञानावरण कर्माच्या सर्वघाति ९०००द्रव्याची वांटणी [कोष्टक ४७]

मतिज्ञानावरण	श्रुतज्ञानावरण	अवधिज्ञानावरण	मनःपर्यय-ज्ञानावरण	केवल ज्ञानावरण	
१२०० +	१२००	१२००	१२००	१२००	=६०००
२०००	२००० ३	२००० ९	२००० २७	१००० २७	=३०००
३२००	१८६६ २/३	१४२२ २/९	१२७४ २/२७	१२३७ १/२७	९,०००

आवलीचा असंख्यातावा भाग ३ मानिला म्हणून ९,००० ÷ ३ = ३०००, ९००० – ३००० = ६००० हें द्रव्य पांच ज्ञानावरणांत समान वाटावें म्हणजे प्रत्येकीं १२००, एक भाग ३००० ÷ ३ = $\frac{३०००}{३}$

$\frac{३०००}{१} - \frac{३०००}{३} = २०००$ मति ज्ञानावरणांत.

$\frac{३०००}{३} \div ३ = \frac{३०००}{९}$

$$\frac{३०००}{३} - \frac{३०००}{९} = \frac{२०००}{३}$$ श्रुतज्ञानावरणास.

$$\frac{३०००}{९} \div ३ = \frac{३०००}{२७}$$

$$\frac{३०००}{९} - \frac{३०००}{२७} = \frac{२०००}{९}$$ अवधिज्ञानावरणास.

$$\frac{३०००}{२७} \div ३ = \frac{३०००}{८१}$$

$$\frac{३०००}{२७} - \frac{३०००}{८१} = \frac{२०००}{२७}$$ मन:पर्ययज्ञानावरणास.

$\frac{३०००}{८१}$ हा भाग उरला तो केवलज्ञानावरणास = $\frac{१०००}{२७}$

याप्रमाणें सर्वघाति द्रव्याची वांटणी समजावी.

आतां देशघाति द्रव्य ३६००० ची वाटणी मति, श्रुत, अवधि, मन:पर्यय ज्ञानावरण या चार देशघातींत कशा प्रकारें होईल तें दाखविलें जातें.

३६००० ÷ ३ [आवलीचा असंख्यातावा भाग] = १२०००

३६०००—१२००० = २४००० बहुभाग

२४००० ÷ ४ मति, श्रुत, अवधि, मन:पर्यतज्ञानावरण= ६००० प्रत्येकीं

३६००० पैकीं प्रत्येकीं ६००० वाटून गेले म्हणजे २४००० द्रव्य गेलें बाकी १२००० शिल्लक उरलें त्याची वांटणी पुढील कोष्टकांत दाखविली जाते.

देशघाति-द्रव्याची वाटणी (कोष्टक ४८)

मति ज्ञानावरण	श्रुत ज्ञानावरण	अवधि ज्ञानावरण	मन:पर्यत ज्ञानावरण	
६०००	६०००	६०००	६०००	= २४०००
८०००	$\frac{८०००}{३}$	$\frac{८०००}{९}$	$\frac{४०००}{९}$	= १२०००
१४०००	८६६६ $\frac{२}{३}$	६८८८ $\frac{८}{९}$	६४४४ $\frac{४}{९}$	= ३६०००

१२००० ÷ ३ = ४०००

१२००० − ४००० = ८००० मतिज्ञानावरणास जातील.

$\text{४०००} \div \text{३} = \frac{\text{४०००}}{\text{३}}$

$\frac{\text{४०००}}{\text{१}} - \frac{\text{४०००}}{\text{३}} = \frac{\text{८०००}}{\text{३}}$ श्रुत ज्ञानावरणास जातील.

$\frac{\text{४०००}}{\text{३}} \div \text{३} = \frac{\text{४०००}}{\text{९}}$

$\frac{\text{४०००}}{\text{३}} - \frac{\text{४०००}}{\text{९}} = \frac{\text{८०००}}{\text{९}}$ अवधिज्ञानावरणास जातील.

बाकी राहिलेले $= \frac{\text{४०००}}{\text{९}}$ मन:पर्यय ज्ञानावरणास.

याप्रमाणें ४५००० कल्पित द्रव्याची वाटणी सर्वघाति व देशघाति ज्ञानावरण कर्माच्या पांच उत्तर प्रकृतींत खालीं लिहिल्याप्रमाणें होईल.

४७ व ४८ व्या कोष्टकाच्या बेरजेचें (कोष्टक ४९)

प्रकृति	मतिज्ञाना.	श्रुतज्ञानावरण	अवधिज्ञाना.	मन:पर्ययज्ञा.	केवलज्ञाना.	बेरीज.
सर्वघाति	३२००	१८६६ $\frac{\text{२}}{\text{३}}$	१४२२ $\frac{\text{२}}{\text{९}}$	१२७४ $\frac{\text{२}}{\text{२७}}$	१२३७ $\frac{\text{१}}{\text{२७}}$	९०००
देशघाति	१४०००	८६६६ $\frac{\text{२}}{\text{३}}$	६८८८ $\frac{\text{८}}{\text{९}}$	६४४४ $\frac{\text{४}}{\text{९}}$	०	३६०००
एकूण.	१७२००	१०५३३ $\frac{\text{१}}{\text{३}}$	८३११ $\frac{\text{१}}{\text{९}}$	७७१८ $\frac{\text{१४}}{\text{२७}}$	१२३७ $\frac{\text{१}}{\text{२७}}$	४५०००

याचप्रमाण दर्शनावरणाच्या ९ प्रकृतिमध्यें देशघाति, सर्वघातींची वांटणी होईल. त्याचा क्रम:—

१ स्त्यानगृद्धि. २ निद्रानिद्रा. ३ प्रचला प्रचला. ४ निद्रा. ५ प्रचला. ६ चक्षुर्दर्शनावरण. ७ अचक्षुर्दर्शनावरण. ८ अवधिदर्शनावरण. ९ केवलदर्शनावरण. यांत पांच निद्रा व केवलदर्शनावरण सर्वघाति आहेत. व बाकी प्रकृति देशघाति आहेत.

अंतराय कर्माच्या ५ प्रकृति देशघाति आहेत. त्यांत अधिक क्रमानें कर्मपरमाणूंची वांटणी होईल. ज्यास्ती परमाणु शेवटच्या प्रकृतीस म्हणजे वीर्यांतराय कर्माच्या वांटणीस येतील. त्याहून कमी उपभोगांतरायास, त्यांहून कमी भोगांतरायास, त्यांहून कमी लाभांतरायास, व सर्वांहून कमी दानांतरायास येतील.

गाथा २०२–मोहनीय कर्मांत मिथ्यात्व, अनंतानुबंधि लोभ, माया, क्रोध, मान. संज्वलन लोभ, माया, क्रोध, मान. प्रत्याख्यानलोभ, माया, क्रोध मान. अप्रत्याख्यान लोभ, माया, क्रोध, मान या १७ प्रकृतींत हीनक्रमानें वांटणी होईल. नऊ नोकषाया पैकी एकदम ५ नोकषायांचा बंध होतो. त्यांचा अनुक्रम वेदत्रयांपैकीं एक, रति अरतिपैकीं एक, हास्य शोकांतून एक, भय एक, जुगुप्सा एक असा राहील.

मोहनीयकर्माची वांटणी

गाथा २०३–मोहनीय कर्माचें जितकें द्रव्य असेल त्यास अनंताचा भाग देऊन भागाकार येईल तें सर्वघातिद्रव्य समजावें. आणि बहुभाग देशघाति समजावें. सर्व घाति द्रव्यास मागील १७ प्रकृतींत वांटण्याचा नियम खालीं लिहिल्या प्रमाणें–

सर्वघाति द्रव्यास आवलीच्या असंख्याताव्या भागानें भागून भागाकार येईल तो वेगळा ठेवावा. आणि बाकीचा बहुभाग १७ ठिकाणी यथाक्रम (गाथा २०२ मध्यें जो क्रम दिला आहेत तदनुरूप) सारख्या प्रमाणांत वाटावा व एक भाग (भागाकार) वेगळा ठेवला होता त्यास आवलीच्या असंख्याताव्या भागानें भागून भागाकार येईल तो एक भाग वेगळा ठेवावा आणि बहुभाग मिथ्यात्व प्रकृतींस वाटून द्यावा. पुनः जो एक भाग राहिला त्यांस आवलीच्या असंख्याताव्या भागानें भागून एक भाग वेगळा ठेवावा आणि बहुभाग अनंतानुबंधि लोभ प्रकृतीस वाटून द्यावा. याप्रमाणें १६ प्रकृतींत वांटणी होऊन जो भाग उरेल तो १७ व्या अप्रत्याख्यान मानप्रकृतीस द्यावा. हे वाटून दिलेले भाग आणि सारख्या प्रमाणांत वांटून दिलेलें द्रव्य यांची बेरीज करावी म्हणजे प्रत्येक प्रकृतीच्या वांटणीस किती सर्वघातिद्रव्य आलें तें समजेल. आतां देशघाति द्रव्य उरलें तें या १७ पैकीं ४ संज्वलन प्रकृतींस [त्या देशघाति असल्यामुळें] व ९ नोकषाय प्रकृतींस [त्याही निवळ देशघाति असल्यामुळें] कसें वाटावें तें दाखविलें जातें.

देशघाति द्रव्यास आवलीच्या असंख्याताव्या भागांनीं भागून जो एक भाग [भागाकार] येईल तो संज्वलन ४ कषायांस वांटून देण्याकरितां ठेवून द्यावा. व बहुभाग उरला त्यापैकीं निम्मा भाग संज्वलन ४ कषायांस देऊन बाकीचा निम्माभाग नोकषयांस द्यावा,

४ संज्वलन कषायाच्या वांटणीस जें एकंदर द्रव्य आलें त्याच्या बेरजेस आवलीच्या असंख्याताच्या भागानें भागून एक भाग वेगळा ठेवावा. व बहुभागाचे ४ समान भाग करून संज्वलन लोभ, माया, क्रोध, मान, यांस वाटून द्यावे. बाकीचा एक भाग उरला त्यास आवलीच्या असंख्याताच्या भागानें भागून एक भाग वेगळा काढून ठेवावा. व बहुभाग संज्वलन लोभास द्यावा. याप्रमाणें पूर्ववत् वांटणी करावी. सर्वघातिद्रव्याच्या वांटणींत जें द्रव्य संज्वलनाच्या वाटणीस आलें व जें देशघातीच्या वांटणींत संज्वलनाच्या वांटणीस आलें त्या दोहींची बेरीज दिली म्हणजे संज्वलनाच्या वांटणीचें सर्व द्रव्य निघेल.

आतां नोकषायाच्या वांटणीस जें द्रव्य आलें त्यांची वाटणी नोकषायाच्या पांच प्रकृतींत करावी. त्याची रीत ही पूर्वीप्रमाणें आवलीच्या असंख्याताच्या भागानें भागून एकभाग वेगळा ठेवावा आणि बहुभागाचे पांच समान भाग करून एक एकभाग पांच ठिकाणीं [वेदत्रायांपैकीं एक वेद, रति अरतिपैकीं एक, हास्यशोकपैकीं एक, भय एक, जुगुप्सा एक] वाटून द्यावा. बाकीचा एक भाग उरला त्यास पुनः आवलीच्या असंख्याताच्या भागानें भागून बहुभाग क्रमानें एकेका नोकषायास द्यावा, अंतिम एक भाग जुगुप्सा कषायास द्यावा. याप्रमाणें नोकषायांची वाटणी करून दिली म्हणजे मोहनीयाची वांटणी संपली.

गाथा २०४–" नोकषायांपैकीं पांच प्रकृतींचा युगपत् बंध कोणत्या कोणत्या गुणस्थानांत होतो तें सांगतात. "

१ पुरुषवेद, रति, हास्य, भय, जुगुप्सा यांचा बंध पहिल्यापासून आठव्या गुणस्थानापर्यंत होतो.

२ पुरुषवेद अरति शोक, भय, जुगुप्सा यांचा बंध पहिल्यापासून सहाव्या गुणस्थानापर्यंत होतो.

३ स्त्रीवेद, रति, हास्य, भय, जुगुप्सा यांचा बंध १ व २ या दोन गुणस्थानांत होतो.

४ स्त्रीवेद, अरति, शोक, भय, जुगुप्सा यांचाही बंध १–२ गुणस्थानांत होतो.

५ नपुंसकवेद, रति, हास्य, भय, जुगुप्सा यांचा बंध पहिल्या गुणस्थानांतच होतो.

६ नपुंसकवेद, अरति, शोक, भय, जुगुप्सा यांचा ही बंध पहिल्याच गुणस्थानांत होतो.

७ पुरुष वेदा [बाकीचे आठ नोकषाय सोडून] याचा बंध नवव्या गुणस्थानांतील सवेद भागापर्यंत होतो

ज्या नोकषायाचा बंध ज्या गुणस्थानांत सांगितला आहे. त्या नोकषायांना त्या त्या गुणस्थानांत पूर्वी सांगितल्या रीतिप्रमाणें कर्म परमाणूंची वाटणी मिळेल.

संज्वलन चार कषायांचा युगपत् बंध १ल्या गुणस्थानापासून ९व्या गुणस्थानाच्या क्रोध बंध भागापर्यंत होतो, व क्रोध सोडून बाकी तिहींचा बंध मान बंध भागापर्यंत, व माया लोभाचा बंध माया बंध भागापर्यंत, पुढें केवळ लोभाचाच बंध होईल. [९ व्या गुणस्थानांतच.]

गाथा २०५-" नोकषायांतील कोणत्या नोकषायाचा बंध [निरंतर] किती वेळपर्यंत होतो तें सांगतात.

पुरुषवेदाचा बंध एक अंतर्मुहूर्तपर्यंत निरंतर होत राहील. हा अंतर्मुहूर्त संख्यात आवली × संख्यात इतका आहे.

स्त्रीवेदाचा काल पुरुष वेदाच्या कालाहून × संख्यात पट आहे.

हास्य व रतीचा काल स्त्री वेदाच्या कालाहून संख्यातपट आहे.

अरति शोकाचा काल हास्यरतीच्या कालाहून संख्यात पट आहे.

नपुंसक वेदाचा काल अरति शोकाहून कांहीं अधिक आहे.

आतां उदाहरणानें स्पष्ट करूं.

संख्यात आवलीची संख्या ५ मानूं व संख्यातची संख्या २ कल्पूं. या कल्पनेप्रमाणें पुरुषवेदाचा काल ५×२=१० होईल. १०×२=२० स्त्रीवेदाचा काल हास्यरतिमध्यें जी संख्यात पट सांगितली आहे ती संख्यात पट वेगळी आहे. पुरुष वेद व स्त्री वेदाच्या संख्याताची संख्या २ मानिली आहे. हास्यरतीच्या संख्यातची संख्या ४ मानावी म्हणजे स्त्रीवेदाचा काल २०×४=८० हा काल हास्यरतीचा होईल.

हास्यरतीचा काल ८०×२=१६० हा अरति शोकाचा काल. याहून नपुंसक वेदाचा काल कांहीं अधिक आहे.

संख्यात आवलीची संख्या ५ मानिली त्याच्या ३२ पट काल अरति शोकाचा झाला म्हणजे ५×३२=१६०

अरति शोकाचा काल ३२ पट आला याहून कांहीं अधिक म्हणजे ४२ पट आपण कल्पिल्यास ५×४२=२१० हा काल नपुंसकवेदाचा ठरेल.

पुरुषवेदाचा काल	१०
स्त्रीवेदाचा काल	२०
नपुंसक वेदाचा काल	२१०
	२४०

तिन्ही वेदांच्या कर्मपरमाणूंची संख्या ७२०० मानिली तर प्रत्येक वेदाची संख्या कशी काढावी या करितां हा वरील काल उपयोगीं पडेल. त्रैराशिक मांडून प्रत्येक वेदाच्या परमाणूंची संख्या काढतां येईल. जसें—

कालांत	कालांत	परमाणु	पुंवेदाचे वाटणीस परमाणु.
२४० :	१० : :	७२०० =	३००
२०० :	२० : :	७२०० =	६०० स्त्रीवेदाचे ,, ,,
२४० :	२१० : :	७२०० =	६३०० नपुंसकवेदाचे ,, ,,
			७२००

याचप्रमाणें हास्यरति वगैरे नोकषायांचें द्रव्य काढतां येईल.

गाथा २०६—नाम—कर्माच्या जितक्या प्रकृतींचा बंध एके वेळीं एका जीवास होतो त्यांची वाटणी अधिकक्रमानें होईल, हीनक्रमानें होणार नाहीं. नामकर्माच्या किती किती प्रकृतींचा बंध एके वेळेस होतो म्हणाल तर २३, २५, २६, २८, २९ ३०, ३१, १ याप्रमाणें एक एक गटांच्या प्रकृति असल्यामुळें ८ बंधस्थानें होतात. २३ प्रकृतींच्या गटांत खालील प्रकृति येतील.

१ तिर्यंचगति. १ एकेंद्रिय जाति. ३ औदारिक, तैजस, कार्माण. १ हुंडकसंस्थान. १ वर्ण. १ गंध. १ रस. १ स्पर्श. १ तिर्यंचगत्यानुपूर्व्य. १ अगुरुलघु. १ उपघात. १ स्थावर. १ सूक्ष्म. १ अपर्याप्त. १ साधारण. १ अस्थिर. १ अशुभ. १ दुर्भग. १ अनादेय. १ अयशस्कीर्ति. १ निर्माण. या २३ प्रकृतींचा युगपत् बंध मनुष्य किंवा तिर्यंच मिथ्यादृष्टींना होतो.

नामकर्माचें जितकें द्रव्य असेल त्याची वांटणी २३च्या ऐवजीं २१ ठिकाणीं करावी, कारण शरीराच्या औदारिक, तैजस, कार्मण अशा तीन प्रकृतींस एक पिंड मानिलें आहे.

सर्व द्रव्यास आवलीच्या असंख्याताव्या भागानें भागून बहु भाग येईल. तो २१ प्रकृतींस समान वांटून द्यावा. एक भाग उरेल त्यास आवलीच्या असंख्याताव्या भागानें भागून बहुभाग शेवटील निर्माण प्रकृतीस द्यावा. याप्रमाणें करून शेवटील भाग तिर्यंचगतीस द्यावा.

औदारिक, तैजस, व कार्मण प्रकृतीचें द्रव्य असेल त्याची वाटणहि वरीलप्रमाणें उलट क्रमानेंच करावी म्हणजे पहिला बहुभाग कार्मण प्रकृतीस द्यावा व पुढें वरीलप्रमाणें २३ प्रकृतींच्या बंधस्थानांची वाटणी सांगितली त्याचप्रमाणें बाकीच्या बंधस्थानांची वाटणी करावी.

गाथा २०७—प्रदेशबंधांत साद्यादि चार प्रकारच्या बंधाचें वर्णन.

ज्ञानावरण, दर्शनावरण, वेदनीय, नाम, गोत्र, अंतराय या ६ प्रकृतींचा

अनुत्कृष्ट प्रदेशबंध सादि, अनादि, ध्रुव, अध्रुव, अशा चार ही प्रकारचा होतो. परंतु यांचा उत्कृष्ट, अजघन्य, जघन्य, प्रदेशबंध सादि आणि अध्रुव अशा दोन प्रकारचाच होतो. आणि मोहनीय व आयु यांचा उत्कृष्टादि चाऱ्ही प्रकारचा बंध सादि, अध्रुव असा दोन प्रकारचाच होतो.

मूळप्रकृतींच्या प्रदेशबंधांत साद्यादि चार प्रकारच्या बंधाचें
[कोष्टक नं. ५०]

४ भेद.	ज्ञा.	दर्श.	वेद.	मोह.	आयु.	नाम.	गोत्र.	अंतराय
उत्कृष्ट	२	२	२	२	२	२	२	२
अनुत्कृष्ट	४	४	४	२	२	४	४	४
अजघन्य	२	२	२	२	२	२	२	२
जघन्य	२	२	२	२	२	२	२	२

नोटः—२ म्हणजे सादि, अध्रुव व ४ म्हणजे सादि, अनादि, ध्रुव, अध्रुव.

गाथा २०८–२०९—उत्तर प्रकृतीमध्यें सादि वगैरे प्रदेश बंधांचें वर्णनः—५ ज्ञानावरण, ६ दर्शनावरण (निद्रा, प्रचला, चक्षु, अचक्षु, अवधि, केवलदर्शनावरण.) ५ अंतराय व मोहनीय १४ (१२ कषाय अनंतानुबंधि ४ सोडून + भय, जुगुप्सा.) एकूण ३० प्रकृतींचा अनुत्कृष्ट प्रदेशबंध (सादि, अनादि, ध्रुव, अध्रुव चारही प्रकारें होतो. परंतु उत्कृष्ट, अजघन्य, जघन्य प्रदेशबंध [सादि, अध्रुव.] दोन प्रकारचाच होतो. बाकी ९० प्रकृति उरल्या यांचा चारही [उ. अ. अजघन्य, जघन्य] प्रकारचा बंध सादि अध्रुवरूपच होतो.

उत्तर–प्रकृतींच्या प्रदेशबंधांत साद्यादि ४ प्रकारच्या बंधांचें
[कोष्टक नं. ५१.]

४ प्रकार	३० प्रकृति.	९० प्रकृति.
उत्कृष्ट	२	२
अनुत्कृष्ट	४	२
अजघन्य	२	२
जघन्य	२	२

गाथा २१०–उत्कृष्ट व जघन्यप्रदेश बंध कोणास होतो ? संज्ञी पर्याप्त, अल्प प्रकृति बांधणारा, व उत्कृष्ट योग असणारा जो असेल त्याला उत्कृष्ट प्रदेशबंध होईल. आणि या उलट असंज्ञी, अपर्याप्त ज्यास्त प्रकृति बांधणारा व जघन्ययोग असणारा असेल त्यास जघन्य प्रदेशबंध होईल.

गाथा २११–आयुकर्माचा उत्कृष्ट प्रदेशबंध सहा गुणस्थानें उल्लंघून प्राप्त झालेल्या अप्रमत्त गुणस्थानांत होतो. मोहनीयाचा उत्कृष्ट प्रदेशबंध नवव्या गुणस्थानांत होतो. ज्ञानावरण, दर्शनावरण, वेदनीय, नाम, गोत्र, अंतराय यांचा उत्कृष्ट प्रदेशबंध दहाव्या गुणस्थानांत होतो.

गाथा २१२ ते २१४–उत्तर प्रकृतींचा उत्कृष्ट प्रदेशबंध कोणास होतो ?

५ ज्ञानावरण. ४ दर्शनावरण. ५ अंतराय. १ यशस्कीर्ति. १ उच्चगोत्र. १ सातावेदनीय.	दहाव्या गुणस्थानांत उत्कृष्ट प्रदेशबंध होतो.
५ पुरुषवेद+संज्वलन	अनिवृत्तिकरणांत उ. प्रदे. बं. होतो.
४ प्रत्याख्यानावरण	देशविरत गुणस्थानांत ,, ,,
४ अप्रत्याख्यानावरण	असंयत ,, ,, ,,
९ हास्यादि, निद्रा, प्रचला, तीर्थंकर	सम्यग्दृष्टि
१३ मनुष्यायु, देवायु, असाता, देवचतुष्क वज्रवृ. ना.सं. समचतु संस्था. प्रशस्तविहायोगति, सुभग, सुस्वर, आदेय.	,, व मिथ्यादृष्टि

२ आहारकद्विकाचा उत्कृष्ट प्रदेश बंध अप्रमत्तगुणस्थानांत होतो एकूण ५४ प्रकृति झाल्या.

बाकीच्या ६६ प्रकृतींचा उत्कृष्ट प्रदेशबंध . मिथ्यादृष्टीस होईल.

गाथा २१५–मूल प्रकृतींचा जघन्य प्रदेशबंध कोणास होतो ? सूक्ष्म निगोदिया लब्ध्यपर्याप्तक आपल्या पर्यायाच्या प्रथम समयांत आयु सोडून बाकी सात मूळ प्रकृतींचा जघन्यप्रदेशबंध जघन्ययोगानें करील. व या जीवास नवीन आयुर्बंध होईल तेव्हां आयुचाही जघन्यप्रदेशबंध होईल.

गाथा २१६–उत्तर प्रकृतींचा जघन्य प्रदेश बंध कोणास होतो ? घोटमानयोगस्थानधारी असंज्ञी जीव, नरकद्विक, देवायु, नरकायु यांचा जघन्य प्रदेशबंध करील. आहारकद्विकचा जघन्य प्रदेशबंध अप्रमत्तगुणस्थानवाल्यास होईल. घोटमानयोगास परिणामयोग ही म्हणतात.

तीर्थंकरप्रकृति व देवचतुष्क या पांच प्रकृतींचा जघन्य प्रदेशबंध असंयत सम्यग्दृष्टि जीवास (जो जन्माच्या पहिल्या समयांत जघन्य उपपाद योगधारी असेल) होतो.

गाथा २१७–गाथा २१६ मधें ११ प्रकृति सांगितल्या त्या वगळून बाकी १०९ प्रकृति उरल्या त्यांचा जघन्य प्रदेशबंध, सूक्ष्म, निगोद, लब्ध्यपर्याप्तक जीवास [शेवटच्या ६०१२ व्या क्षुद्रभवांत तीन वळणें [मोडे] घेऊन जन्म पावणारा पाहिल्या वळणांत [मोड्यांत] असतांना होईल.

नोटः–या गाथे बरोबर गाथा २१९ व गाथा २५६ पहा.

एका जीवाला एका समयांत किती प्रकृतींचा बंध होतो तें दाखविणारें

[कोष्टक नं. ५२.]

गुणस्थान.	ज्ञाना.	दर्श	वेदं.	मोहनीय.	आयु.	नाम	गोत्र	अंत	बेरीज.
मिथ्या.	५	९	१	२२	१	२३-२५-२६-२८-२९ ३०	१	५	६७-६९-७०-७२-७३ ७४.
सासा.	५	९	१	२१	१	२८-२९-३०	१	५	७१-७२-७३.
मिश्र,	५	६	१	१७	०	२८-२९	१	५	६३-६४
अविर.	५	६	१	१७	१	२८-२९-३०	१	५	६४-६५-६६
देश.	५	६	१	१३	१	२८-२९	१	५	६०-६१
प्रमत्त.	५	६	१	९	१	२८-२९	१	५	५६-५७
अप्रम.	५	६	१	९	१	२८-२९-३०-३१	१	५	५६-५७-५८-५९
अपूर्व.	५	६ व ४	१	९	०	२८-२९-३०-३१-१	१	५	५५-५६-५७-५८-२६
अनि.	५	४	१	५-४-३-२-१	०	१	१	५	२२-२१-२०-१९-१८
सूक्ष्म	५	४	१	०	०	१	१	५	१७
उप.	०	०	१	०	०	०	०	०	१
क्षीण.	०	०	१	०	०	०	०	०	१
सयो.	०	०	१	०	०	०	०	०	१
अयो.	०	०	०	०	०	०	०	०	०
बेरीज	५	९,६,४	१	२२-२१-१७-१३ ९-५-४-३-२-१	१	२३-२५-२६-२८-२९ ३०-३१-१	१	५	७४-७३-७२-७१-७० ६९-६७-६६ ६५-६४ ६३-६१-६०-५९-५८ ५७-५६-५५-२६-२२ २१-२०-१९-१८-१७-१

वरील कोष्टकाचें विशेष स्पष्टीकरण.

दर्शनावरण–६ प्रकृति म्हणजे ९ मूळ प्रकृतींत १ निद्रानिद्रा, १ प्रचलाप्रचला, १ स्त्यान गृद्धि या तीनकमी. ४ प्रकृति म्हणजे वरील ६ तून १ निद्रा, १ प्रचला कमी

मोहनीय—२२ प्रकृति म्हणजे–मोहनीयाच्या एकंदर प्रकृति २८ त्यांत मिश्र व सम्यक्त्व मोहनीयाचा बंध होत नाहीं म्हणून २६ प्रकृति राहिल्या. त्यांत तीन वेदांपैकीं

एकेकाळीं एकाच वेदाचा बंध होतो म्हणून २ वेद कमी केले बाकी उरल्या २४ त्यांतून हास्य, शोका पैकीं १ व रति अरतिपैकीं एकाचा बंध होतो म्हणून २४–२=२२.

२१ प्रकृति म्हणजे वरील २२ प्रकृतींतून मिथ्यात्व प्रकृति कमी झाली.

१७ म्हणजे वरील २१ पैकीं ४ अनंतानुबंधी कमी झाल्या.

१३ वरील १७ तून ४ अप्रत्याख्यानावरण कमी झाल्या.

९ म्हणजे १३ तून ४ प्रत्याख्यानावरण कमी झाल्या.

५ म्हणजे ९ तून भय, जुगुप्सा व हास्य, शोकांतून एक व रति अरतिंतून एक कमी झाली एकूण ४ प्रकृति कमी झाल्या म्हणून ९–४=५.

४ म्हणजे वरील ५ तून पुरुषवेदाची प्रकृति कमी झाली.

३ म्हणजे वरील ४ प्रकृतीपैकीं एक संज्वलन क्रोध कमी झाला.

२ म्हणजे वरील ३ प्रकृतींपैकीं संज्वलन मान कमी झाला.

१ म्हणजे वरील २तून संज्वलन मायाकषाय कमी झाला. नामकर्माच्या बंधस्थानाचें वर्णन गाथा ५२६ पासून ५३१ पर्यंत आहे. त्यावरून खालील माहिती लिहिली आहे.

नाम कर्म—(१) २३ प्रकृतींचें बंधस्थान एकच आहे त्या २३ प्रकृति खालीं लिहिल्याप्रमाणें–एकेंद्रिय अपर्याप्तयुत.

९ ध्रुव प्रकृति [तैजसशरीर, कार्मणशरीर, अगुरुलघु, उपघात, निर्माण, वर्णादि]
१ स्थावर.
१ बादर व सूक्ष्म पैकीं एक.
१ प्रत्येक साधारणांतून एक.
१ स्थिर अस्थिरांतून एक.
१ शुभ अशुभांतून एक.
१ सुभग दुर्भग पैकीं एक.
१ आदेय अनादेया पैकीं एक.
१ यश अयश पैकीं एक.
१ अपर्याप्त.
२ तिर्यंचद्विक.
१ एकेंद्रियजाति.
१ औदारिकशरीर
१ सहा संस्थानापैकीं एक,

२३

'एकेंद्रिय अपर्याप्तयुत' चा अर्थ असा आहे कीं, जो कोणी जीव या २३ प्रकृति बांधील तो मरून एकेंद्रिय अपर्याप्ति होऊं शकतो.

एकेंद्रिय अपर्याप्त झाल्यास तिथें या २३ प्रकृतींचा उदय होईल.

(२) २५ प्रकृतीचें दुसरें बंधस्थान आहे त्याचे ६ प्रकार आहेत.

१ **एकेंद्रिय पर्याप्तयुत**:–वरील २३ प्रकृतीं पैकीं अपर्याप्त काढून टाकावी म्हणजे २२ राहतील त्या शिवाय पर्याप्त, उच्छ्वास, परघात या तीन प्रकृति मिळून २५.

१ **द्वींद्रिय अपर्याप्तयुत**:–वरील पंचवीस पैकीं पांच प्रकृति (१स्थावर, १पर्याप्त, १ एकेंद्रिय, १ उच्छ्वास, १ परघात.) काढून ज्या वीस प्रकृति राहिल्या त्यांत आणखी पांच प्रकृति [१ त्रस, १ अपर्याप्त, १ द्वींद्रिय, १ सृपाटिका संहनन, औदारिक, अंगोपांग) मिळविल्या म्हणजे २५ होतील.

१ **त्रींद्रिय अपर्याप्तयुत**:-द्वींद्रिय अपर्याप्तयुतामध्यें ज्या २५ प्रकृति आहेत त्यापैकीं द्वींद्रिय काढून त्रींद्रियजाति मिळवावी.

१ **चतुरिंद्रिय अपर्याप्तयुत**:–त्रींद्रियच्या ऐवजीं चतुरिंद्रियजाति प्रकृति मिळवावी.

१ **पंचेंद्रिय अपर्याप्तयुत**:-चतुरिंद्रियजाति प्रकृतीच्या ऐवजीं पंचेंद्रियजाति मिळवावी.

१ **मनुष्य अपर्याप्तयुत**:–पंचेंद्रिय अपर्याप्तच्या २५ प्रकृतीपैकीं तिर्यंचगति काढून मनुष्यगति मिळवावी.

६ या प्रमाणें सहा प्रकार २५ प्रकृतीचे झाले.

[३] २६ प्रकृतींच्या बंधस्थानाचें २ प्रकार आहेत.

१ **एकेंद्रिय पर्याप्त आतपयुत**:–मनुष्यगति अपर्याप्ताच्या २५ प्रकृतींतून ६) प्रकृति (त्रस, अपर्याप्त, मनुष्यगति, पंचेंद्रिय, सृपाटिकासंहनन, औदारिक अंगोपांग काढून ७ प्रकृति (स्थावर, पर्याप्त, तिर्यंचगति, एकेंद्रिय, उच्छ्वास, परघात, आतप) मिळवाव्या.

१ **एकेंद्रिय पर्याप्त उद्योतयुत**:–वरील आतप प्रकृतींच्या ऐवजीं उद्योत प्रकृति १ घालावी.

२

[४] २८ प्रकृतिच्या बंधस्थानाचे प्रकार २

१ **देवगतियुत**:–९ ध्रुव प्रकृति, त्रस, बादर, पर्याप्त, प्रत्येक, स्थिरअस्थिरांतून एक, शुभाशुभांतून एक, यश अयशामधून एक, सुभग, आदेय, देवगति, देवगत्यानुपूर्व्य, वैक्रियिकद्विक, पंचेंद्रियजाति, समचतुरस्रसंस्थान, सुस्वर, प्रशस्तविहायोगति, उच्छ्वास, परघात एकूण २८.

१ **नरकगतियुत**:–९ ध्रुव प्रकृति, त्रस, बादर, पर्याप्त, प्रत्येक, अस्थिर, अशुभ, अनादेय, दुर्भग, अयश, नरकद्विक, वैक्रियिकद्विक, पंचेंद्रियजाति, हुंडकसंस्थान, दुःस्वर, अशुभविहायोगति, उच्छ्वास, परघात एकूण २८.

२

[५] २९ प्रकृतींच्या बंधस्थानाचें ६ प्रकार.

१ **द्वींद्रियपर्याप्तयुतः**–९ ध्रुव, त्रास, बादर, पर्याप्त, प्रत्येक, स्थिरास्थिरांतून एक, शुभाशुभांतून एक, दुर्भग, अनादेय, यश अयशांतून एक, तिर्यंचद्विक, द्वींद्रिय, औदारिकद्विक, हुंडक संस्थान, सृपाटिका संहनन, दुःस्वर, अप्रशस्तविहायोगति, उच्छ्वास, परघात मिळून २९.

१ **त्रींद्रिय पर्याप्तयुतः**–वरील द्वींद्रिय पर्याप्तयुतापैकीं द्वींद्रिय प्रकृति काढून त्या ऐवजीं त्रींद्रिय प्रकृति घालावी.

१ **चतुरिंद्रिय पर्याप्तयुतः**—त्रींद्रिय पर्याप्तयुतापैकीं त्रींद्रियाऐवजीं चतुरिंद्रिय प्रकृति घालावी.

१ **पंचेंद्रिय पर्याप्तयुत [तिर्यंच]**:—९ ध्रुव, त्रास, बादर, प्रत्येक, पर्याप्त, स्थिरास्थिरांतून एक, शुभाशुभांतून एक, सुभग दुर्भगापैकीं एक, आदेयानादेयांतून एक, यशअयशांतून एक, सहा संस्थानांतून एक, सहा संहननांतून एक, सुस्वर दुःस्वरांतून एक, दोन विहायोगतींपैकीं एक, तिर्यंचद्विक, औदारिकद्विक, पंचेंद्रियजाति, उच्छ्वास, परघात एकूण २९.

१ **मनुष्य पर्याप्तयुतः**–वरील २९ प्रकृतीं पैकीं तिर्यंचद्विकाच्या ऐवजीं मनुष्यद्विक घालावी.

१ **देवगति तीर्थंकरयुतः**—९ ध्रुव, त्रास, बादर, पर्याप्त, प्रत्येक, स्थिरास्थिरांतून एक, शुभाशुभांतून एक, सुभग, आदेय, यश अयशांतून एक, देवद्विक, वैक्रियिकद्विक पंचेंद्रिय, समचतुरस्र संस्थान, सुस्वर, प्रशस्तविहायोगति, उच्छ्वास, परघात, तीर्थंकर, एकूण २९ प्रकृति.

नोटः—२८ प्रकृतींच्या बंधस्थानांत देवगति युत जो प्रकार सांगितला त्या पेक्षां तीर्थंकर प्रकृति यांत वाढली आहे.

(६) तीस प्रकृतींची बंधस्थानें ६ प्रकार.

(१) **द्वींद्रिय पर्याप्त उद्योतयुतः**–२९ प्रकृतींच्या द्वीन्द्रियपर्याप्त स्थानांत एक उद्योत प्रकृति वाढवावी.

(१) **त्रींद्रिय पर्याप्त उद्योतयुतः**—२९ प्रकृतींच्या त्रींद्रिय पर्याप्तयुतांत एक उद्योत प्रकृति वाढवावी.

(१) **चतुरिंद्रिय पर्याप्त उद्योतयुत**–२९ प्रकृतींच्या चतुरिंद्रिय पर्याप्तयुतांत एक उद्योत प्रकृति वाढवावी.

(१) **पचेंद्रिय पर्याप्त उद्योतयुत** [तिर्यंच]—वरीलप्रमाणें २९ व्या स्थानांत उद्योत प्रकृति वाढवावी.

(१) **मनुष्य तीर्थंकर युत**—मनुष्य पर्याप्त नामक २९ प्रकृतींचें जें स्थान आहे त्यांत तीर्थंकर प्रकृति वाढवावी.

(१) **देवगति आहारकयुत**—देवतीर्थंकर युत म्हणून २९ प्रकृतींचें जें स्थान आहे त्यांतून तीर्थंकर काढून आहारकद्विक मिळवावी.

६

[७] ३१ एकतीस प्रकृतींचें एकच स्थान आहे,

(१) **देवगति आहारकतीर्थंकर युत**—२९ प्रकृतींच्या " देवगति तीर्थंकरयुत " या स्थानांत आहारकद्विक वाढवावें.

[८] १ एक प्रकृतीचें एकच स्थान आहे. ती प्रकृति " यशस्कीर्ति " याप्रमाणें नाम कर्माच्या आठ स्थानाचें २५ प्रकार झाले.

नोट:—नरकगतियुत २८ प्रकृतींच्या स्थानांत आणि एकेंद्रिय अपर्याप्त युत २३ प्रकृतींच्या स्थानांत व त्रस अपर्याप्तयुत २५ प्रकृतींच्या स्थानांत दुर्भग सुभगादि शुभाशुभ प्रकृतींपैकीं एकाचा बंध होईल असें लिहिलें आहे तो अशुभ प्रकृतीचाच होईल.

(गाथा ५३३ कर्मकांड पहा.)

नामकर्माचीं आठ स्थानें मागें दाखविलीं त्यांचे भंग खालीं दिले आहेत.

[गाथा २१७-५३३-५३७ वरून)

(कोष्टक नं. ५३)

गुणस्थान	बंध स्थान	भंग	विवरण.
१ मिथ्यात्व	२३	१	यांत केवळ अशुभ प्रकृतींचाच बंध होतो म्हणून भंग एकच आहे एकेंद्रिय अपर्याप्तयुताचा.
	२५	९	एकेंद्रिय पर्याप्तयुतांत ८ भंग होतात, कारण स्थिर, अस्थिर, शुभ अशुभ व यश अयश अशीं तीन युगलें असल्यामुळें ८ भंग होतात. ते दाखविले आहेत.

गुणस्थान	बंध स्थान	भंग	विवरण.
			१ स्थिरशुभ यश १ अस्थिर शुभ यश. २ स्थिरशुभ अयश २ अस्थिर शुभ अयश. ३ स्थिर अशुभ यश ३ अस्थिर अशुभ यश. ४ स्थिर अशुभ अयश ४ अस्थिर अशुभ अयश. ४ +४ = ८ द्वींद्रिय अपर्याप्तयुतापासून मनुष्य अपर्याप्तापर्यंत एक अशुभ प्रकृतीचाच बंध होतो. म्हणून एकच भंग मिळून ९ भंग. [तीन युगलांपैकीं एक अशुभ]
	२६	८	पर्याप्त एकेंद्रिय आतप वा उद्योत युतांत ही २५ एकेंद्रियपर्याप्त–युत–प्रकृतींच्या बंधस्थानांतील भंग ८ होतील.
	२८	९	देवगतियुतामध्यें वरीलप्रमाणें ८ भंग. } मिळून नरकगति युतामध्यें अशुभ प्रकृतीचा १ भंग. } ९ भंग स्थिर अस्थिर, शुभाशुभ, यश अयश या तीन युगलांपैकीं अशुभाचाच भंग होईल.
	२९	९२१६	४६०८ भंग तिर्यंच पंचेंद्रियपर्याप्तयुतांचे होतील ते ६ संस्थान × ६ संहनन × २ विहायोगति × २ शुभाशुभ × २ स्थिरास्थिर × २ सुभग दुर्भग× २ आदेय अनादेय × २ सुस्वर दुःस्वर × २ यश अयश = ४६०८ ४६०८भंग. मनुष्य पर्याप्तयुताचेही वरीलप्रमाणेंच भंग होतात ९२१६ **नोट**–द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय पर्याप्तचेही ८-८भंग एकेंद्रिय पर्याप्तप्रमाणें होतील. ते तिर्यंचाच्या ४६०८ भंगांत गर्भित आहेत.
मिथ्यात्व	३०		पंचेंद्रिय पर्याप्त उद्योतयुताचे हे भंग तिर्यंच पंचेंद्रिय बंधस्थान २९ प्रमाणें होतात. तीस मधील द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय पर्याप्त उद्योत युताचें ८–८ भंग २५ एकेंद्रिय पर्याप्ताप्रमाणें होतात ते ४६०८ मध्यें गर्भित आहेत.
२ सासादन	२८	८	२८ मधील देवगतियुता प्रमाणें ८ भंग होतात [देवगतियुताचे]

गुणस्थान	बंध स्थान	भंग	विवरण.
	२९	६४००	३२०० पंचेंद्रिय पर्याप्ततिर्यंचांचें व ३२०० मनुष्यपर्याप्तांचे मिळून ६४००. ३२००कसें होतात ते खालीं दाखविलें आहे. '५ संस्थान हुंडकविना × ५ संहनन सृपाटिकाविना× २ विहायोगति×२ स्थिरास्थिर ×२ शुभाशुभ × २ सुभगदुर्भग× २ आदेय अनादेय × २ सुस्वर दुःस्वर × २ यशअयश= ३२००
	३०	३२००	तीस पंचेंद्रिय पर्याप्तउद्योतयुताचे वरील पंचेंद्रिय पर्याप्त-तिर्यंच प्रमाणें.
३ मिश्र	२८	८	देवयुताचे हे भंग देवगतियुता प्रमाणें.
	२९	८	मनुष्यपर्याप्ताचे २५ एकेंद्रिय पर्याप्ताप्रमाणें.
४ असंयत	२८	८	देवयुताचे हे भंग वरील प्रमाणें.
	२९	१६	मनुष्यपर्याप्ताचे ८ आणि ८ देवतीर्थकरयुताचे–२९ मनुष्यपर्याप्ताप्रमाणें.
	३०	८	मनुष्य पर्याप्त तीर्थकर–युताचे २९ मनुष्य पर्याप्ताप्रमाणें.
५ देश.	२८	८	देवयुत २८ चे हे भंग वरील देवयुताप्रमाणें.
	२९	८	देवतीर्थंकरयुताचे हे ८ भंग देवयुत २८ प्रमाणें
६ प्रम.	२८	८	देवयुताचे हे भंग वरील प्रमाणें
	२९	८	देवतीर्थकर–युताचे हे भंग वरील देवतीर्थकरयुताप्रमाणें.
७ अप्रम.	२८	१	हा भंग देवयुताचा होय.
	२९	१	हा भंग देवतीर्थकरयुताचा होय.
	३०	१	,, ,, देव आहारकयुताचा.
	३१	१	,, ,, देवतीर्थकर आहारकयुताचा.
८ अपूर्व.	२८	१	,, ,, देवयुताचा.
	२९	१	,, ,, देवतीर्थकरयुताचा.
	३०	१	,, ,, देवआहारक युताचा.
	३१	१	,, ,, देवतीर्थकर आहारक युताचा.
	१	१	,, ,, यशस्कीर्तिचा.
९	१	१	,, ,, ,,
१०	१	१	,, ,, ,,

सातव्या गुणस्थानापासून स्थिर अस्थिर आदिमध्यें शुभ प्रकृतीचाच बंध आहे म्हणून एक एकच भंग होतो.

योगस्थान प्रकरण (गाथा २१८ ते २६०)

गाथा २१८–योगस्थानें ३ प्रकारचीं असतात. यांच्या योगें प्रकृतिबंध व प्रदेशबंध होतात. तीं स्थानें.—

१ उपपाद–योगस्थान, १ एकान्तवृद्धि–योगस्थान, १ परिणाम–योगस्थान=३.

जीव–समास १४ आहेत त्या प्रत्येकाचे वरील तीन भेद केले म्हणजे ४२ योगस्थानें होतील. पुनः याचे सामान्य, जघन्य, उत्कृष्ट असे तीन भेद धरले तर खालीं लिहिल्याप्रमाणें स्थानें होतील.

	उपपाद.	एकांत.	परिणाम.
सामान्य	१४	१४	१४
सामान्य, जघन्य	२८	२८	२८
सामा. जघ. उत्कृ.	४२	४२	४२

गाथा २१९–[या गाथेबरोबर गाथा २५६ पहा.] उपपाद–योगस्थान म्हणजे उत्पत्तीच्या पहिल्या समयांत जें योगस्थान असतें तें.

१ विग्रहगतींत वळण घेऊन जो जीव नवीन जन्मास जाईल त्यास जघन्य उपपाद योगस्थान होईल.

१ ऋजुगतीनें वळण (मोडे) न घेतां जो जन्मेल त्यास उत्कृष्ट उपपादयोगस्थान होईल.

गाथा २२०–परिणाम योगस्थान=पर्याप्तजीवाची शरीरपर्याप्ति पूर्ण झाल्यानंतर पहिल्या समयापासून आयुष्याच्या अंतसमयापर्यंत जें योगस्थान असेल तें परिणाम योगस्थान.

लब्ध्यपर्याप्तक जीवाची स्थिति श्वासाचा $\frac{१}{१८}$ असते. यांचा त्रिभाग करतां करतां आठवा त्रिभाग जो येईल त्या कालांत हें परिणामयोगस्थान असेल.

$$\frac{१}{१८} \times \frac{१}{३} \times \frac{१}{३} \times \frac{१}{३} \times \frac{१}{३} \times \frac{१}{३} \times \frac{१}{३} \times \frac{१}{३} \times \frac{१}{३} = \frac{१}{११८०९८}$$

नोटः–श्वासाच्या या अंशांत परिणाम योगस्थान असेल.

गाथा २२१–शरीरपर्याप्ति पूर्ण झाल्यावर नंतर सर्व आयुष्यांत परिणाम योगस्थान उत्कृष्ट आणि जघन्य दोन्हींही संभवतात. लब्ध्यपर्याप्तकाचें आयुष्य श्वासाचे अठराव्या भाग प्रमाणाचे आहे. त्यांतील अन्तिम त्रिभागाच्या पहिल्या समयापासून अन्तिसमयापर्यन्त सर्व स्थितिभेदामध्यें उत्कृष्ट परिणाम योग व जघन्य परिणाम योग हीं संभवतात. पर्याप्त अपर्याप्त जीवाचें परिणामयोगस्थान जें वर लिहिलें आहे त्यांतच उत्कृष्ट

व जघन्य अवस्था गर्भित आहे. हे परिणाम कमी अधिक होतात किंवा तसेंच राहतात म्हणून यास घोटमानयोग म्हणतात.

गाथा २२२–एकान्त वृद्धियोगस्थान–ज्या योगस्थानांत समयासमयांस अविभाग प्रतिच्छेदयोग असंख्यात असंख्यात पट वाढत जातात त्यास एकान्तवृद्धियोगस्थान म्हणतात.

जन्माच्या दुसऱ्या समयापासून शरीर–पर्याप्तीच्या अंतसमयापर्यंत एकांतवृद्धियोगस्थान होतें म्हणजे उपपादयोग व परिणाम–योगाच्या अंतरालांत [मधील काळांत] होते.

याचा पहिला समय जघन्य योगस्थानाचा व अंतिम समय उत्कृष्ट योग स्थानाचा होईल.

गाथा २२३–सर्व योगस्थानांची संख्या, जगच्छ्रेणी [सात राजू]चे जितके प्रदेश होतील त्याच्या असंख्याताव्या भागा इतकी असते.

प्रत्येक योग स्थानांत गुणहानि, (कोष्टक ४३) स्पर्धक, वर्गणा, वर्ग, व अविभाग प्रतिच्छेद असतात.

नोट–अविभागप्रतिच्छेदांच्या समूहाला वर्ग म्हणतात. वर्गांच्या समूहाला वर्गणा, वर्गणेंच्या समूहाला स्पर्धक, व स्पर्धकांच्या समूहाला गुणहानि म्हणतात. गुणहानिसमूहाला योगस्थान म्हणतात.

गाथा २२४–एका योगस्थानांत नाना गुणहानि किंवा गुणहानिशलाका एक पल्याच्या असंख्यातव्या भागा इतकी असते व एका गुणहानींत जगच्छ्रेणीच्या असंख्यातव्या भागा इतके स्पर्धक असतात.

गाथा २२५–एकेका स्पर्धकांत जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागा इतकी वर्गणा असते व एकेका वर्गणेंत असंख्यात जगत्प्रतरा इतके वर्ग असतात. जगत्प्रतर म्हणजे जगच्छ्रेणी गुणिले जगच्छ्रेणी अर्थात् सात राजू × सात राजू = ४९ राजू.

गाथा २२६–एकेका वर्गांत असंख्यात–लोक–प्रमाण अविभाग प्रतिच्छेद असतात. अविभाग प्रतिच्छेद म्हणजे शक्तीच्या ज्या अंशाचा पुनः भाग होत नाहीं त्या अंशाला अविभाग–प्रतिच्छेद म्हणतात. आणि प्रदेशांत जघन्य वृद्धि जी होते ती अविभाग-प्रतिच्छेदा इतकींच होते.

गाथा २२७– एका योगस्थानांत सर्व स्पर्धक जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागा इतके असतात. व एका योगस्थानांत वर्गणांची संख्या ही जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागा इतकी असते ~~[illegible]~~ जे असंख्यात प्रदेश आहेत त्यांत गुणहानि आयामचें प्रमाण जग. च्छ्रेणीच्या असंख्यातव्या भागा इतके असते. जगच्छ्रेणीचा असंख्यातावा भाग भिन्न भिन्न प्रकारचा आहे. एका योगस्थानांत अविभाग प्रतिच्छेद असंख्यात लोक प्रमाणच असतात.

गाथा २२८—जीवाचे प्रदेश लोकप्रमाण असतात. त्यांना दीड गुणहानि आयाम +कांहींनीं भागून जी संख्या येईल ती पहिल्या गुणहानिच्या प्रथम स्पर्धकाच्या प्रथम वर्गणेचें प्रमाण समजावें.

उदाहरणः—जीवाचे लोकप्रमाण प्रदेश ३१०० मानिले व गुणहानि आयाम ८ मानिले. याची दीड गुणहानि १२ होईल. त्यांत कांहीं अधिक $\frac{७}{६४}$ मानिले मिळून १२ $\frac{७}{६४}$ यांनीं ३१०० ला भागिलें तर २५६ येतील ही संख्या पहिल्या गुणहानिच्या पहिल्या स्पर्धकाच्या वर्गणांची समजावी. यांत १६ ही चयाची संख्या होईल.

प्रत्येक गुणहानिचें द्रव्य अर्धे अर्धे असतें.

जीवप्रदेशाच्या वर्गणांचें कोष्टक. (५४)

१ प्रथम गुणहानि.	२ द्वितीय गुणहानि	३ तृतीय गुणहानि	४ चतुर्थ गुणहानि	५ पंचम गुणहानि.	एकूण.
१४४	७२	३६	१८	९	
१६०	८०	४०	२०	१०	
१७६	८८	४४	२२	११	
१९२	९६	४८	२४	१२	
२०८	१०४	५२	२६	१३	
२२४	११२	५६	२८	१४	
२४०	१२०	६०	३०	१५	
२५६	१२८	६४	३२	१६	
१६००	८००	४००	२००	१००	३१००

जीवाचे प्रदेश लोकाकाशाच्या प्रदेशाइतके असतात. ते वरील कोष्टकांत ३१०० कल्पिले आहेत. नाना गुणहानि पल्याच्या असंख्याताव्या भागा इतकी असते. ती इथें पांच मानिली आहे. गुणहानि आयाम जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागा इतके असतात. ते इथें ८ मानिले आहेत.

वरील कोष्टकाचा भाव असा समजावा कीं २५६ प्रदेश अल्प-शक्तिधारक आहेत. त्याहून अधिक शक्तिचे धारक २४० प्रदेश, त्याहून अधिक त्या पुढील [२२४] प्रदेश या प्रमाणें शेवटचें ९ प्रदेश हे सर्वाहून अधिक शक्तिचे धारक समजावें.

गाथा २२९–जघन्य वर्गास आपआपल्या स्पर्धकाच्या संख्येनें गुणिल्यास त्या त्या गुणहानीच्या प्रथम वर्गणेचें प्रमाण निघतें आणि द्वितीयादिवर्गणाक्रमानें एक एक अविभाग–प्रतिच्छेद वर्गांत वाढविल्यानें निघतात.

विशेष विस्तार संस्कृत व हिंदी टीकेंत पहा.

गाथा २३०–सूक्ष्म निगोद लब्ध्यपर्याप्तक जीवांत सर्वांहून जघन्य असें उपपाद योगस्थान असतें. या योगस्थानांत जितके अविभाग प्रगतिच्छेद असतात त्यांत सूच्यंगुलाच्या असंख्याताव्या भागा इतके अविभाग प्रतिच्छेद मिळविण्यानें दुसरें योगस्थान निघेल. याचप्रमाणें तिसऱ्या योगस्थानाकरितां इतकाच अंश मिळवावा. म्हणजे तिसरें योगस्थान निघेल–याप्रमाणें उत्कृष्ट योगस्थानापर्यंत करीत जावें.

गाथा २३१–सूच्यंगुलाच्या असंख्यातव्या भागा इतक्या जघन्य स्पर्धकांत जितके अविभाग प्रतिच्छेद होतात तितके प्रत्येक स्थानांत वाढवीत वाढवीत जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागा इतकीं स्थानें होतील. तेव्हां एक अपूर्वस्पर्धक होतो. यापुढें इतकींच म्हणजे जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागापर्यंत स्थानें झालीं म्हणजे दुसरा अपूर्व स्पर्धक होतो. याचप्रमाणें उत्कृष्ट योगस्थानापर्यंत वृद्धि जाणावी.

विशेष विस्तार हिंदी टीकेंत पहावा.

गाथा २३२–चौदा जीवसमासांत जघन्य, उत्कृष्टाच्या अपेक्षेनें व उपपाद, एकान्तानुवृद्धि व परिणाम या तीन योगांच्या अपेक्षेनें ८४ पदें होतात. त्यांनीं कोठें कमी व कोठें ज्यास्ती योग होतात तें कळेल.

गाथा २३३ ते २४०–चौदा जीवसमासांत होणाऱ्या ३ प्रकारच्या योगाचें

कोष्टक. [५५]

क्रमांक	जीवाचें नांव.	योगस्थानाचा प्रकार	उत्कृष्ट जघन्य	विशेष.
१	सूक्ष्म एकेंद्रिय लब्ध्यपर्या.	उपपाद	जघन्य	पहिल्या क्रमांकांत सूक्ष्म एकेंद्रिय
२	,, ,, निर्वृत्य ,,	,,	,,	निगोद लब्ध्यपर्याप्तक जीवाचें उपपाद
३	,, ,, लब्ध्य ,,	,,	उत्कृष्ट	जघन्यस्थान लिहिलें आहे. या जीवाचें
४	बादर ,, ,, ,,	,,	जघन्य	योगस्थान सर्वांहून कमी असतें. या
५	सूक्ष्म एकेंद्रिय नि. प.	,,	उत्कृष्ट	योगस्थानांत जितके अविभाग प्रतिच्छे-
६	बा. ,, ,, ,,	,,	जघन्य	द आहेत त्यांना पल्याच्या असंख्यात
७	,, ,, लब्ध्यपर्या.	,,	उत्कृष्ट	व्या भागानें गुणून जी संख्या येईल
८	द्वींद्रिय लब्ध्यपर्याप्तक	,,	जघन्य	तितके अविभाग प्रतिच्छेद दुसऱ्या

क्रमांक	जीवाचें नांव.	योगस्थाना-चा प्रकार	जघन्य. उत्कृष्ट.	विशेष.
९	बा. ए. नि. प.	उपपाद	उत्कृष्ट	क्रमांकांतील सूक्ष्म एकेंद्रिय निगोद निर्वृत्य पर्याप्तक जीवाचे जघन्य उपपाद स्थानाचें [अविभाग प्रतिच्छेद] समजावें. याचप्रमाणें पल्याच्या असंख्यातव्या भागानें गुणून जी संख्या येईल तितके अविभाग, प्रतिच्छेद पुढील पुढील स्थानाचें समजावेत. हा नियम ३६ क्रमांकांतील जीवापर्यंत समजावा.
१०	द्वींद्रिय निर्वृत्यपर्याप्तक	,,	जघन्य	
११	,, लब्ध्य ,,	,,	उत्कृष्ट	
१२	त्रींद्रिय ,, ,,	,,	जघन्य	
१३	द्वीं. निर्वृ. ,,	,,	उत्कृष्ट	
१४	त्रींद्रि. ,, ,,	,,	जघन्य	
१५	त्रींद्रि. लब्ध्य ,,	,,	उत्कृष्ट	
१६	चतुरिंद्रिय ,, ,,	,,	जघन्य	
१७	त्रींद्रि. निर्वृ. ,,	,,	उत्कृष्ट	
१८	चतु. ,, ,,	,,	जघन्य	
१९	,, लब्ध्य ,,	,,	उत्कृष्ट	
२०	असं. पंचें. लब्ध्य ,,	,,	जघन्य	
२१	चतु. निर्वृ. पर्याप्त	,,	उत्कृष्ट	
२२	असं. पंचे. निर्व ,,	,,	जघन्य	
२३	असं. पंचे. लब्ध्य ,,	,,	उत्कृष्ट	
२४	संज्ञी लब्ध्य ,,	,,	जघन्य	
२५	असं. पंचे. निर्वृ. ,,	,,	उत्कृष्ट	
२६	संज्ञी पंचें. निर्वृ. पर्या.	उपपाद	जघन्य	
२७	,, ,, लब्ध्य ,,	,,	उत्कृष्ट	
२८	सूक्ष्म एकेंद्रि. लब्ध्य. पर्या.	एकांतानुवृद्धि	जघन्य	
२९	संज्ञी पंचें. निर्वृ. पर्याप्तक.	उपपाद	उत्कृष्ट	
३०	सूक्ष्म एकें ,, ,,	एकांतानुवृद्धि	जघन्य	
३१	बादर ,, लब्ध्य ,,	,,	,,	
३२	,, ,, निर्वृ. ,,	,,	,,	
३३	सूक्ष्म ,, लब्ध्य ,,	,,	उत्कृष्ट	
३४	,, ,, निर्वृ. ,,	,,	,,	
३५	बादर ,, लब्ध्य. ,,	,,	,,	
३६	,, ,, निर्वृ. ,,	,,	,,	

नोटः—छत्तीसाव्या क्रमांकातील जीवाचें योगस्थान आणि स[illegible]व्या क्रमांकांतील सूक्ष्म एकेंद्रिय लब्ध्यपर्याप्तक जीवाचे जघन्य परिणाम योगस्थान या दोहोमध्यें जगच्छ्रेणी-असंख्यातव्या भागाइतकीं जीं योगस्थानें आहेत त्यांचा कोणी स्वामी नाहीं. **हें पहिलें अंतर**

३७	सूक्ष्म एकेंद्रिय लब्ध्यपर्या.	परिणाम	जघन्य	३७ ते ४० पर्यंतची योगस्थानें पूर्वीप्रमाणें पल्याच्या असंख्याताव्या भागनें गुणित इतकीं ज्यास्त ज्यास्त जाणावी.
३८	बादर ,, ,,	,,	,,	
३९	सूक्ष्म ,, ,,	,,	उत्कृष्ट	
४०	बादर ,, ,,	,,	,,	

नोटः—चाळीस आणि एकेचाळीस क्रमांकाच्या मधील जीं योगस्थानें जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागांइतकीं आहेत त्यांचा कोणी स्वामी नाहीं. **हें दुसरें अंतर झालें.**

४१	सूक्ष्म एकेंद्रिय पर्याप्त.	परिणाम	जघन्य	४१ ते ४४ मध्यें योग पल्याच्या असंख्याताव्या भागानें गुणित वाढ. पूर्वीं प्रमाणें होते.
४२	बादर ,, ,,	,,	,,	
४३	सूक्ष्म ,, ,,	,,	उत्कृष्ट	
४४	बादर ,, ,,	,,	,,	

नोटः—४४ व ४५ क्रमांकांतमधील जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागाइतकीं जीं योगस्थानें आहेत त्यांचा कोणी स्वामी नाहीं. **हें तिसरें अंतर झालें.**

क्रमांक	जीवाचें नांव	योगस्थानाचा प्रकार.	जघन्य उत्कृष्ट	विशेष
४५	द्वींद्रिय लब्ध्यपर्याप्त	एकांतानुवृद्धि	जघन्य	४५ पासून ५४ पर्यंत योगांची वाढ पल्याच्या असंख्यातव्या भागानें गुणून जी होईल तितकी (पूर्वीप्रमाणें होते.)
४६	त्रींद्रिय लब्ध्यपर्याप्त	,,	,,	
४७	चतुरिंद्रिय ,,	,,	,,	
४८	पंचें. असंज्ञी लब्ध्यपर्याप्त	,,	,,	
४९	,, संज्ञी ,, ,,	,,	,,	
५०	द्वींद्रिय ,, ,,	,,	उत्कृष्ट	
५१	त्रींद्रिय ,, ,,	,,	,,	
५२	चतुरिंद्रिय ,, ,,	,,	,,	
५३	पंचें.असंज्ञी ,, ,,	,,	,,	
५४	,, संज्ञी लब्ध्य ,,	,,	,,	

नोटः—५४ व ५५ क्रमांकामधील जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागाइतकीं जीं योगस्थानें आहेत त्यांचा कोणी स्वामी नाहीं. **हें चौथें अंतर झालें.**

५५	द्वींद्रिय लब्ध्य पर्याप्त	परिणाम	जघन्य	५५ ते ६४ पर्यंत योगांची वाढ पूर्वीं प्रमाणें (पल्याच्या असंख्यातव्या भागानें गुणित होते.
५६	त्रीन्द्रिय ,, ,,	,,	,,	
५७	चतुरिंद्रिय ,, ,,	,,	,,	
५८	पंचें. असंज्ञी लब्ध्य पर्याप्त	,,	,,	
५९	,, संज्ञी ,, ,,	,,	,,	

क्रमांक	जीवाचें नांव.	योगस्थानाचा प्रकार	जघन्य उत्कृष्ट	विशेष
६०	द्वींद्रिय लब्ध्यपर्याप्त	,,	उत्कृष्ट	
६१	त्रींद्रिय ,, ,,	,,	,,	
६२	चतुरिंद्रिय ,, ,,	,,	,,	
६३	पंचें. असंज्ञी लब्ध्यपर्याप्त	,,	,,	
६४	,, संज्ञी ,, ,,	,,	,,	

नोटः—६४ व ६५ च्या दरम्यान जीं योगस्थानें जगच्छ्रेणीच्या असंख्यातव्या भागाइतकीं आहेत. त्यांचा कोणी स्वामी नाहीं. **हें पांचवें अंतर झालें.**

६५	द्वींद्रियनिर्वृत्यपर्याप्त	एकांतानुवृद्धि	जघन्य	६५ ते ७४ पर्यंत योगांची वाढ पूर्वी लिहिल्याप्रमाणें आहे.
६६	त्रींद्रिय ,, ,,	,,	,,	
६७	चतुरिंद्रिय ,, ,,	,,	,,	
६८	पंचेंद्रिय असंज्ञी ,,	,,	,,	
६९	,, संज्ञी ,,	,,	,,	
७०	द्वींद्रिय ,,	,,	उत्कृष्ट	
७१	त्रींद्रिय ,,	,,	,,	
७२	चतुरिंद्रिय ,,	,,	,,	
७३	पंचेंद्रिय असंज्ञी ,,	,,	,,	
७४	,, संज्ञी ,,	,,	,,	

नोटः—७४ व ७५ च्या दरम्यान योगस्थानांची जी वाढ होते त्यांचा कोणी स्वामी नाहीं [पूर्वीच्या नोट प्रमाणेंच] **सहावें अंतर झालें.**

७५	द्वीन्द्रिय पर्याप्त	परिणाम	जघन्य	७५ पासून ८४ पर्यंत योगाची वाढ पूर्वी प्रमाणें होते.
७६	त्रींद्रिय ,,	,,	,,	
७७	चतुरिंद्रिय ,,	,,	,,	
७८	पंचेन्द्रिय असंज्ञी ,,	,,	,,	
७९	,, संज्ञी ,,	,,	,,	
८०	द्वीन्द्रिय पर्याप्त	,,	उत्कृष्ट	
८१	त्रींद्रिय ,,	,,	,,	
८२	चतुरिंद्रिय ,,	,,	,,	
८३	पंचेंद्रिय असंज्ञी ,,	,,	,,	
८४	,, संज्ञी ,,	,,	,,	

८४ योगस्थानाचें १४ जीवसमासाच्या अपेक्षेनें दुसरें

कोष्टक. [५६]

क्रमांक	जीव समासाचें नांव.	उपपाद जघन्य	उपपाद उत्कृष्ट	एकांतानु जघन्य	एकांतानु उत्कृष्ट	परिणाम जघन्य	परिणाम उत्कृष्ट
१	एकेंद्रिय सूक्ष्म अपर्याप्त	१	३	२८	३३	३७	३९
२	,, ,, पर्याप्त	२	५	३०	३४	४१	४३
३	,, बदर अपर्याप्त	४	७	३१	३५	३८	४०
४	,, ,, पर्याप्त	६	९	३२	३६	४२	४४
५	द्वींद्रिय अपर्याप्त	८	११	४५	५०	५५	६०
६	,, पर्याप्त	१०	१३	६५	७०	७५	८०
७	त्रींद्रिय अपर्याप्त	१२	१५	४६	५१	५६	६१
८	,, पर्याप्त	१४	१७	६६	७१	७६	८१
९	चतुरिंद्रिय अपर्याप्त	१६	१९	४७	५२	५७	६२
१०	,, पर्याप्त	१८	२१	६७	७२	७७	८२
११	पंचेंद्रिय असंज्ञी अपर्याप्त	२०	२३	४८	५३	५८	६३
१२	,, ,, पर्याप्त	२२	२५	६८	७३	७८	८३
१३	,, संज्ञी अपर्याप्त	२४	२७	४९	५४	५९	६४
१४	,, ,, पर्याप्त	२६	२९	६९	७४	७९	८४

नोटः—उपपादयोगस्थानांत १ चा जीव एकेंद्रिय सूक्ष्म अपर्याप्त आहे. त्याचें जघन्य योगस्थान १ आहे आणि उत्कृष्ट योगस्थान ३ आहे. त्याचा अर्थ असा कीं, जघन्य योगस्थानांत जितके अविभाग प्रतिच्छेद असतील त्यास पल्याच्या असंख्याताव्या भागानें दोन वेळां गुणून जी संख्या येईल ती उत्कृष्ट योगस्थानांतील अविभागप्रतिच्छेदांची होईल. बाकी १३ जीव समासाच्या योगस्थानांत जघन्य व उत्कृष्ट यांतील अंतर ३ आहे म्हणून जघन्य योगस्थानांतील अविभाग प्रतिच्छेदांना पल्याच्या असंख्याताव्या भागानें ३ वेळां गुणल्यानें उत्कृष्ट योगस्थानांतील अविभाग प्रतिच्छेदांची संख्या निघूं शकेल.

एकांतानुवृद्धि योगस्थानांत जीवसमास क्रमांक २–३–४ च्या जघन्य व उत्कृष्ट योगस्थानांत अंतर ४ आहे आणि बाकीच्या जीवसमसांत अंतर ५ चें आहे. जितकें अंतर असेल तितके वेळां जघन्य योगस्थानांतील अविभाग प्रतिच्छेदांना गुणल्यानें उत्कृष्ट योगस्थानांतील अविभाग–प्रतिच्छेदाची संख्या निघेल.

याचप्रप्रमाणें परिणाम योगस्थानांत पहिल्या चार जीव समासांतील जघन्य उत्कृष्ट योगस्थानांचें अंतर २ असून बाकीच्या जीवसमासांत अंतर ५ चें आहे. जघन्य आणि उत्कृष्ट यांत जें अंतर असेल तितके वेळां जघन्य योगस्थानांतील अविभाग प्रतिच्छेदांना पल्याच्या असंख्याताव्या भागानें गुणून जी संख्या येईल ती उत्कृष्ट योगस्थानांतील अविभाग प्रतिच्छेदांची समजावी.

गाथा २४१—या चौदा जीवसमासांच्या उपपादादिक तीन योगाचीं जघन्य आणि उत्कृष्ट अशीं ८४ स्थानें होतात. हीं सर्व जरी पल्याच्या असंख्यातभागानें गुणितक्रम आहेत तरी जघन्याहून सर्वोत्कृष्टस्थान पल्याच्या अर्धच्छेदांच्या असंख्याताव्या भागानें गुणित असें आहे. जघन्य योगस्थान आणि उत्कृष्ट योगस्थान या दोघांच्या मध्यें असलेल्या अधस्तन गुणहानिशलाका असंख्यातरूपानें कमी पल्याच्या वर्गशलाकेच्या प्रमाणाच्या आहेत. यांनाच अन्योन्याभ्यस्त राशीची गुणाकार शलाका म्हणतात ?

गाथा २४२— तिन्ही योगस्थानांचा काल.

उपपाद व एकांतानुवृद्धि या दोन योगस्थानांचा जघन्य व उत्कृष्ट काल एकसमय आहे कारण उपपाद योगस्थान जन्माच्या प्रथम समयीं होते. आणि परिणाम योगाचा जघन्य काल दोन समय व उत्कृष्ट काल आठ समय असतो. एकांतानुवृद्धि नामक वृद्धिस्थान समयासमयाला वृद्धिरूप बदलत जातें. हा काल निरंतर योगस्थानाचा आहे म्हणजे एक सारखें टिकून राहण्याचा हा काल आहे. परिणाम योगस्थानही आठ समयानंतर बदलून कमी जास्त होतें.

गाथा २४३—द्वींद्रिय पर्याप्त जीवाचें जघन्य परिणाम योगस्थान [नंबर ७५] पासून संज्ञी पंचेंद्रिय पर्याप्त जीवा [नंबर ८४] चें उत्कृष्ट योगस्थानापर्यंत जितकीं योगस्थानें होतात त्यांत आठ समयापर्यंत निरंतर टिकणारीं योगस्थानें सर्वांहून कमी असतात. त्याहून सात, सहा, पांच, चार, तीन दोन समयपर्यंत टिकणारीं योगस्थानें अधिक अधिक आहेत.

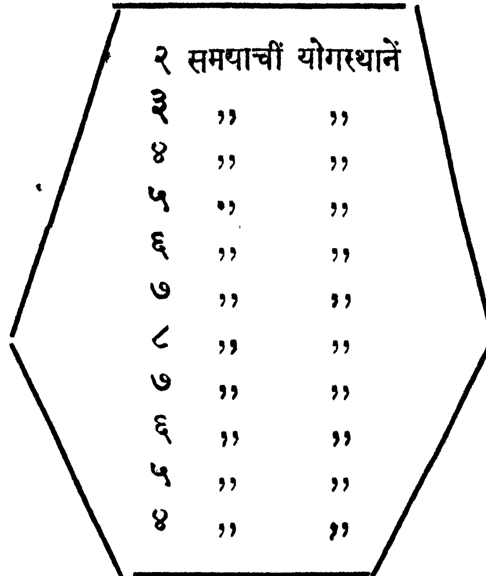
नंबर ७५ पासून नंबर ८४ पर्यंत योगस्थानें खालीं लिहिल्याप्रमाणें समजावीं.

$$\left\{ \text{जगच्छ्रेणीचा असंख्याताचा भाग} \times \frac{\text{पल्याचा अर्धच्छेद}}{\text{असंख्यात}} - १ \div \frac{\text{सूच्यंगुल}}{\text{असंख्यात}} \right\}$$

वर एकंदर योगस्थानांची [७५ ते ८४ पर्यंतच्या योगस्थानांची] संख्या कशी काढावी तें दाखविलें आहे. ती जी संख्या येईल तीस पल्याच्या असंख्याताव्या भागानें भागावें. भागाकार जो येईल तो वेगळा ठेवून बाकीचा जो बहुभाग उरेल तितकीं योगस्थानें दोन समय निरंतर टिकणाऱ्या योग स्थानांचीं जाणावी, जो एक भाग उरला त्यास

पल्याच्या असंख्याताव्या भागानें भागून जो भागाकार येईल तो वेगळा काढून जो बहु-भाग उरेल तितकीं तीन समयापर्यंत निरंतर टिकणाऱ्या योगस्थानांचीं जाणावीं. याच प्रमाणें चार, पांच, सहा, सात समयापर्यंत निरंतर राहणाऱ्या योगस्थानांची संख्या जाणावी. या खालीं एक नकाशा यवाकार दाखविला आहे. त्यांत ७ ते ४ समयाचीं योगस्थानें निमी निमी वाटून खालीवर दाखविलीं आहेत. सात समयापर्यंतची वाटणी झाल्यावर जी संख्या उरेल ती आठ समयपर्यंत टिकणाऱ्या योगस्थानांची जाणावी.

निरंतर राहणाऱ्या योगस्थानांचा यवाकार नकाशा.

गाथा २४४:—वर यवाकार दाखविलेल्या नकाशांत आठ समयांच्या योगस्थानांत त्रसपर्याप्त जीव सर्वांपेक्षां जास्त असतात आणि वरील व खालींल स्थानांत अनुक्रमें जीवांची संख्या कमी कमी होत जाते.

गाथा २४५–२४६–द्वींद्रिय पर्याप्तापासून पंचेंद्रिय पर्याप्तापर्यंत जीवांची व योगस्थानांची संख्या व गुणहानीचें प्रमाण दाखविणारें दृष्टांतरूप.

[कोष्टक नं. ५७.]

गुणहानिचा क्रमांक	योगस्थानाचा क्रमांक	प्रतियोगस्थानांत जीव	चयाचें प्रमाण	प्रत्येक गुणहानीचें प्रमाण
वरील पांचवी गुणहानि	१	५	१	२६
	२	६		
	३	७		
	४	८		

वरील चौथी गुणहानि	५	१०	२	५२
	६	१२		
	७	१४		
	८	१६		
वरील तिसरी गुणहानि	९	२०	४	१०४
	१०	२४		
	११	२८		
	१२	३२		
वरील दुसरी गुणहानि	१३	४०	८	२०८
	१४	४८		
	१५	५६		
	१६	६४		
वरील प्रथम गुणहानि	१७	८०	१६	४१६
	१८	९६		
	१९	११२		
	२०	१२८		
खालची प्रथम गुणहानि	२१	११२	१६	३५२
	२२	९६		
	२३	८०		
	२४	६४		
खालची दुसरी गुणहानि	२५	५६	८	१७६
	२६	४८		
	२७	४०		
	२८	३२		
खालची तिसरी गुणहानि	२९	२८	४	८८
	३०	२४		
	३१	२०		
	३२	१६		
बेरीज	३२	१४१२		१४२२

या नकाशांत द्वींद्रिय पर्याप्तापासून पंचेंद्रिय पर्याप्तापर्यंत एकंदर जीवांची संख्या १४२२ कल्पिलीं असून योगस्थानें ३२ गृहीत धरलीं आहेत. नानागुणहानि ८ मानिल्या आहेत.

त्यापैकीं ५ वरील बाजूस व तीन खालील बाजूस दाखविल्या आहेत. गुणहानि आयाम ४ समजावेत. वरील पांच स्थानाच्या अन्योन्याभ्यस्त राशि (२×२×२×२×२=३२)४० झाल्या.

२×२×२= ८

४०

वरील नकाशांत पांच गुणहानि पैकीं पहिल्या गुणहानींत १२८ निषेक दाखविले आहेत. हे १२८ जीव सर्वस्थानांतील जीवाहून अधिक आहेत.

गुणहानि आयाम $४\times३=१२-\frac{५७}{६४}=\frac{७११}{६४}$

$\frac{१४२२}{१}\div\frac{७११}{६४}=१२८$ ही संख्या पहिल्या गुणहानीच्या पहिल्या निषेकाची आली.

गुणहानि आयाम $४\times२=८$.

$१२८\div८=१६$ ही चयाची संख्या म्हणून पहिल्या गुणहानीचें द्रव्य १२८–११२–९६–८० इतकें म्हणजे ४१६ झालें. या पुढील गुणहानीचें द्रव्य निमे निमे आहे व चयही निमे निमे होत गेले आहेत. खालच्या गुणहानीचें पहिल्या निषेकाचें द्रव्य ११२(१२८ तून १६ वजा केल्यामुळें) पुढें याचप्रमाणें जाणावें.

गाथा २४७–एकंदर त्रस जीवांची संख्या १४२२ कल्पिली परंतु ती यथार्थ संख्या अशी आहे.

जगत्प्रतर $\div$ $\frac{\text{प्रतरांगुल}}{\text{असंख्यात}}$ = पर्याप्त त्रसजीव

दृष्टांतांत योगस्थानें ३२ कल्पिलीं आहेत यथार्थ संख्या अशी आहे. [खालीं दाखविल्या प्रमाणें]

द्वीन्द्रिय पर्याप्ताच्या जघन्यपरिणामयोगस्थानांत जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागा इतके अविभाग प्रतिच्छेद आहेत.

या अविभाग प्रतिच्छेदाला पल्याच्या अर्धच्छेदाच्या असंख्याताव्या भागानें गुणिल्यानें उत्कृष्ट योगस्थान होतें. या दोहींच्या मधील योगस्थानें जितकीं असतील तितकी संख्या त्रसजीवाच्या योगस्थानांचीं समजावी.

वरील ~~स्थे~~थेंत नानागुणहानि ८ मानिल्या आहेत त्याचप्रमाणें इथें नानागुणहानि म्हणजे पल्याच्या अर्धच्छेदाचा असंख्यातावा भाग.

या नानागुणहानीस असंख्यातानें भागावें. एकभाग वेगळा ठेवून बहुभाग जो

उरला त्याचा अर्ध [$\frac{1}{2}$ भाग] खालील गुणहानीस द्यावा व शेष अर्ध व वेगळा ठेवलेला एक मिळून वरील गुणहानीस द्यावा.

गाथा २४८–३२ योगस्थानांत ८ गुणहानि मानिल्या त्या नाना गुणहानीनीं योगस्थानास भागल्यानें गुणहानि आयाम निघतात. त्याचप्रमाणें जितकीं योगस्थानें असतील त्यास पल्याच्या अर्धच्छेदाच्या असंख्याताव्या भागानें [म्हणजे नानागुणहानीनें] भागल्यानें गुणहानि आयाम निघतील.

गाथा २४९–दृष्टांतांत अन्योन्याभ्यस्त–राशि ४० आली आहे तसेंच पल्याचा असंख्यातवा भाग अन्योन्याभ्यस्तराशि आहे तथापि खालील अन्योन्याभ्यस्तराशीहून वरील अन्योन्याभ्यस्तराशि असंख्यातपट आहे.

गाथा २५०–द्वींद्रिय पर्याप्ताच्या जघन्य योगस्थानानंतर जें दुसरें योगस्थान असेल त्यांत सूच्यंगुलाच्या असंख्यात भागाइतकें जघन्य स्पर्धक वाढतात.

द्वींद्रिय पर्याप्ताच्या जघन्य परिणाम योगस्थानांत जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागाइतके जघन्य स्पर्धक असतात. या जघन्य स्पर्धकाच्या योगानें जघन्य समयप्रबद्धा इतका कर्मांचा बंध होतो. जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागा इतक्या जघन्य स्पर्धकांनीं जघन्य समय प्रबद्धा इतक्या कर्मांचा बंध होतो तर सूच्यंगुलाच्या असंख्याताव्या भागास किती कर्मांचा बंध होईल असें त्रैराशिक मांडून जें उत्तर येईल तितक्या कर्मांचा बंध अनंतरच्या योगस्थानांत वाढेल. या प्रमाणें एक एक योगस्थानांत वाढ होत जाते ती संज्ञी पर्याप्ताच्या उत्कृष्ट योगस्थानापर्यंत [वाढ] होत जाते.

जघन्य योगस्थानास पल्याच्या अर्धच्छेदाच्या असंख्यातव्या भागानें गुणल्यास उत्कृष्ट योगस्थान निघेल. त्याचप्रमाणें जघन्य योगस्थानांतील समयप्रबद्धास पल्याच्या अर्धच्छेदाच्या असंख्याताव्या भागानें गुणल्यास उत्कृष्ट योगस्थानांतील समयप्रबद्धांची संख्या निघेल.

गाथा २५१–द्वींद्रिय पर्याप्त जीवाच्या जघन्य परिणाम योगस्थानापासून संज्ञी पर्याप्ताच्या उत्कृष्ट परिणाम योगस्थानापर्यंत अनुक्रमानें सारखी वाढ होत जाते.

गाथा २५२–२५३–या गाथेचा भाव गाथा २५० च्या गाथेंत आला आहे.

गाथा २५४–जघन्य योगस्थानापासून उत्कृष्ट योगस्थानापर्यंत किती योगस्थानें झालीं हें काढण्याची रीत अशी–अंत्यस्थानांतून आदिस्थान वजा करावें. वजाबाकीस चयानें भागावें आणि त्यांत एक मिळवावा म्हणजे सर्व योगस्थानांची संख्या निघेल. उदाहरण–

२–४–६–८–१०–१२–१४–१६–१८–२० हीं स्थानें आहेत. अंत्यस्थान २० मधून आदिस्थानचें २ वजा केल्यास १८ राहतील त्यास २ चयांनीं भागून ९ आले त्यांत १ मिळवावा म्हणजे सर्वस्थानें १० झालीं. या हिशोबानें द्वींद्रिय पर्याप्त

जीवाच्या जघन्य योगस्थानापासून पंचेंद्रिय पर्याप्ताच्या उत्कृष्ट योगस्थानापर्यंत जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागाइतकीं योगस्थानें आहेत.

गाथा २५५–सर्व योगस्थानें जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागाइतकीं आहेत. याचे भेद ३ आहेत. सान्तर, निरंतर, मिश्र. निरंतराहून सांतर असंख्यातांश आहेत व सांतराहून मिश्र असंख्यातांश आहेत तरी प्रत्येक योगस्थान जगच्छ्रेणीच्या असंख्यातांशा इतकें आहे. कारण असंख्याताचे भेद असंख्यात आहेत.

गाथा २५६–सूक्ष्म निगोदलब्ध्यपर्याप्त जीवाच्या ६०१२ व्या क्षुद्रभवांतील प्रथम समयांत जघन्य उपपाद योगस्थान होतें आणि शेवटचें योगस्थान संज्ञीपंचेंद्रिय पर्याप्ताचें परिणामयोगस्थान उत्कृष्ट होतें.

नोट–गाथा २१७ मध्यें जघन्यप्रदेश बंधाचे स्वामी या गाथेप्रमाणेंच सांगितले आहेत.

गाथा २५७–प्रकृति व प्रदेशबंध योगानें होतो आणि स्थिति व अनुभागबंध कषायानें होतो. उपशांतकषाय, क्षीणकषाय व सयोगाजिन यांना स्थितिबंध होत नाहीं उपशांत कषायाचा जघन्य काल एक समय व उत्कृष्ट अंतर्मुहूर्त असतो.

गाथा २५८–योगस्थानें जगच्छ्रेणीच्या असंख्याताव्या भागा इतकीं आहेत. त्यास असंख्यातलोकांच्या प्रदेशांनीं गुणल्यानें सर्व उत्तरोत्तर कर्म प्रकृतींची संख्या निघेल.

कर्म प्रकृतींचे उत्तरोत्तर भेद कसे होतात ते टीकेंत लिहिलें आहे तिथें पहावें. मति, श्रुत, अवधि, मनःपर्यय यांचे अनेक भेद आहेत याकरितां त्या ज्ञानास आवरण करणाऱ्या प्रकृतिही अनेक आहेत. याप्रमाणें इतर कर्मांचेही भेद अनेक आहेत.

गाथा २५९–प्रकृतींचे जितके भेद होतात त्यांच्या असंख्यात पट स्थितीचे भेद होतात कारण एकेका प्रकृतीचे जघन्यापासून उत्कृष्ट स्थितिपर्यंत संख्यात पल्याइतके भेद होतात. जघन्य स्थितिमध्यें एक एक समय वाढत जाऊन उत्कृष्ट स्थितिपर्यंत भेद होतील. एकंदर कर्मांच्या स्थितींचे जितके भेद आहेत त्याच्या असंख्यातपट स्थिति बंधाध्यवसायस्थानें होतील. ज्या कषायपरिणामांनीं स्थितिबंध पडतो त्या कषाय परिणामांच्या स्थानाला स्थितिबंधाध्यवसायस्थान म्हणतात.

एका प्रकृतीच्या स्थितीचे जेवढे भेद आहेत त्यांच्या बंधाला कारण असंख्यात लोकाइतके कषायाध्यवसाय होतात.

स्थितीचे भेद संख्यात पल्याइतके आहेत त्या अर्थी जघन्य स्थितीला कारण सर्वांहून कमी कषायाध्यवसाय होतील. आणि वाढत वाढत उत्कृष्ट स्थितीला सर्वांहून अधिक कषायाध्यवसायकारण होतील गाथा २२८ पहा. त्यावर ३१०० ची वांटणी करून दाखविली आहे.

आतां आपण ३१०० कषायपरिणाम (एका प्रकृतीच्या स्थितिबंधाला कारणें मानिले व स्थितीचे भेद ४० मानिले व नाना गुणहानि ५ व गुणहानि आयाम ८ मानिले तर सर्वांहून कमी [जघन्य] स्थितीला ९ परिणाम कारण होतील आणि उत्कृष्ट स्थितीला २५६ परिणाम कारण होतील.

गाथा २६०–स्थितिबंधाला कारण जे कषायाध्यवसाय असतील त्यास ' असंख्यातलोकां ' नीं गुणून जी संख्या येईल ती अनुभागाध्यवसायस्थानांची संख्या समजावी.

अनुभागाध्यवसाय = ज्या कषायपरिणामानीं कर्मबंधनांत अनुभाग पडतो त्या कषायपरिणामांस अनुभागाध्यवसाय म्हणतात.

अनुभागाध्यवसायाच्या स्थानांची जी संख्या असते तिच्या अनंतपट एक समयप्रबद्ध–कर्मांची संख्या असते.

समयप्रबद्धकर्मांचा उदय [त्यांचा आबाधाकाल संपल्यावर] येतो तेव्हां त्या कर्मांच्या स्थित्यनुसार त्या कर्मांची हीनक्रमानें वांटणी होते व त्या वांटणीप्रमाणें त्यांचा उदय होतो.

जसें ६३०० कर्मवर्गणांचा एक समयप्रबद्ध आहे व आबाधाकाल सोडून त्या कर्मांची स्थिति ४८ समयांची आहे तर त्याची वांटणी निषेकक्षरणाचें जें कोष्टक (४३) दिलें आहे त्याप्रमाणें होईल. त्यावरून हें समजून येईल कीं पहिल्या समयांत ५१२ वर्गणांचें क्षरण होईल. दुसऱ्या समयांत ४८० चें. तिसऱ्या समयांत ४४८ चें. याप्रमाणें क्षरण होत होत शेवटच्या ४८ व्या समयांत ९ वर्गणांचें क्षरण होईल.

साधारणपणें एका समायांत एक समयप्रबद्ध वर्गणांचा बंध होतो. व जवळ जवळ तितक्यांचेंच क्षरण होतें. तरी कोणत्याही वेळीं किती वर्गणांची सत्ता असेल हें समजावयाला समयप्रबद्धाच्या संख्येला दीड गुणहानि आयामांनीं गुणून जी संख्या येईल त्याहून थोडी कमी संख्या सत्तेंतील वर्गणांची समजावी.

आतां आपण अशी कल्पना करूं कीं दर समयांस ६३०० प्रमाणें ४८ समयापर्यंत कर्मबंध होत आला तर शेवटच्या ४८ व्या समयांची कर्मसंख्या तर ६३०० शेंच राहील. परंतु ४७ व्या समयांत ज्या ६३०० कर्मांचा बंध झाला होता त्यांतील. ५१२ चें क्षरण होऊन ५७८८ कर्में शिलक राहिलीं. ४६ व्या समयांतील कर्मांमधून ४८० चें क्षरण झालें असल्यामुळें (६३००–(५१२+४८०)= ५३०८) ५३०८ कर्में शिलक राहिलीं. याप्रमाणें प्रत्येक मागील समयांतील कर्मांची संख्या कमी कमी होत जाऊन पहिल्या समयांतील कर्मांची संख्या ९ शिलक राहील.

यां सर्व शिलक राहिलेल्या कर्मांची बेरीज ७१३०४ होईल. ही शिलक सत्तेंत विद्यमान असणाऱ्या कर्मांची समजावी. ही संख्या ६३०० × १२ (दीड गुणहानि)=७५६०० हून [४२९६] कमी आहे म्हणून दीड गुणहानीहून किंचित् ऊन म्हणतात.

नोट—गाथा ९४४ ही या बरोबर पाहावी.

गाथा २६१– **उदय प्रकरण.**

कर्म प्रकृतींचें नांव	**उदय कोणत्या गुणस्थानांत होतो.**
आहारक शरीर, आहारक अंगोपांग	६ व्या प्रमत्तसंयत गुणस्थानांत.
तीर्थंकर प्रकृति	तेरा, चौदावें गुणस्थानांत.
मिश्र मोहनीय	तिसरें गुणस्थानांत.
सम्यक्त्व मोहनीय	४ ते ७ गुणस्थानांत क्षयोपशम [वेदक] सम्यक्त्व असतांना.
गत्यानुपूर्वी	एक, दोन व चार या गुणस्थानांत.

गाथा २६२–सासादन गुणस्थानांत मेल्यास तो जीव नरकांत जात नाहीं म्हणून नरकगत्यानुपूर्वीचा उदय सासादनगुणस्थानांत होत नाहीं. बाकी प्रकृतींचा उदय (उदयव्युच्छित्ति होणार नाहीं तो पर्यंत) मिथ्यात्वादि गुणस्थानांत होईल.

गाथा २६३–एकंदर कर्म प्रकृति १४८ पैकीं १२२ चा उदय होतो असें धरून विवेचन केलें आहे. वर्णादिक २० पैकीं ४ घेतल्या म्हणून १६ कमी, व ५ बंधन आणि ५ संघात हीं कमी केलें एकूण २६ कमी झाल्यामुळें १२२ राहिल्या. त्यांच्या उदयानुदय व व्युच्छित्तीचें कोष्टक १४ गुणस्थानापेक्षेनें पुढें दिलें आहे.

उदयादिकांचें कोष्टक नं. (५९)

(महाधवल अथवा कषाय प्राभृतचे कर्ते यतिवृषभाचार्यांच्या मताप्रमाणें)

नं.	गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष
१	मिथ्यात्व.	५	११७	१०	५=१ तीर्थ, २ आहारकाद्विक, १ मिश्र १ सम्यक्त्व. १०=१ मिथ्यात्व, १ आतप, १ सूक्ष्म, १ साधारण, १ अपर्याप्त, १ स्थावर, एकेंद्रिय ते चतुरिन्द्रिय ४.
२	सासादन	१६	१०६	४	१६=१५+१ नरकगत्यानुपूर्वी. ४=अनंतानुबंधी.

३	मिश्र.	२२	१००	१	२२=२०+३ आनुपूर्वी- १ मिश्र. १=मिश्र.
४	असंयत.	१८	१०४	१७	१८=२३-४ आनुपूर्वी व १ सम्यक्त्व. १७=४ अप्रत्याख्यान, ६ वैक्रियकषट्, २ नरकदेवायु, २ मनुष्यतिर्यंचगत्यानुपूर्वी, १ दुर्भग, १ अनादेय, १ अयश.
५	देशसंयत	३५	८७	८	८=४ प्रत्याख्या. १ तिर्यंचायु, १ तिर्यंच-गति, १ नीचगोत्र, १ उद्योत.
६	प्रमत्तविरत.	४१	८१	५	४१=४३-२ आहारकाद्विक. ५=२ आहारकाद्विक, १ स्त्यानगृ, १ निद्रा-निद्रा, १ प्रचलाप्रचला.
७	अप्रमत्त.	४६	७६	४	४=१ सम्यक्त्व प्रकृति, १ अर्धनाराच, १
८	अपूर्वकरण	५०	७२	६	१ कीलित, १ सृपाटिका.
९	अनिवृत्ति	५६	६६	६	६=हास्य, रति, अरति, शोक, भय, जुगुप्सा.
१०	सूक्ष्मसांप.	६२	६०	१	६=३ वेद, ३ क्रोध, मान, मायासंज्वलन.
११	उपशांतमोह	६३	५९	२	१=लोभ.
१२	क्षीणकषाय	६५	५७	१६	२=१ नाराच, १ वज्रनाराच.
१३	सयोगकेवली जिन	८०	४२	२९	१६=निद्रा, प्रचला, ज्ञाना, दर्शना, अंतराय ८०=८१-१ तीर्थिकर. २९=१ वज्रवृषभ, १ निर्माण, २ स्थिरद्विक २ शुभद्विक, २स्वरद्विक, २विहायोगति, औदारिकद्विक, तैजसद्विक, संस्थान, ४ वर्ण, १ अगुरुलघु, १उपघात १परघात, १ उच्छ्वास, १ प्रत्येक शरीर=२९.
१४	अयोगकेवली	१०९.	१३	१३	१३=२ वेदनीय, १ मनुष्यगति, १ मनुष्यायु १ पंचेंद्रिय, १ सुभग, १ त्रस, १ बादर १ पर्याप्त, १आदेय, १यश, १तीर्थंकर, १ उच्चगोत्र.

वर उदयाचें कोष्टक दिलें आहे त्याचप्रमाणें ६ गुणस्थानापर्यंत उदीरणेचें कोष्टक समजावें. साता, असाता व मनुष्यायूची उदीरणा सहाव्या गुणस्थाना पर्यंतच होते, परंतु उदय चौदाव्या गुणस्थानापर्यंत असतो म्हणून सातव्या गुणस्थानापासून चौदाव्या गुणस्थानापर्यंत उदीरणेंत ३ कमी व अनुदीरणेंत ३ वाढतील.

गाथा २६४- प्रकृतींच्या उदयादिकांचें कोष्टक नं. ६०.

[धवलशास्त्राचे कर्ते भूतबली आचार्यांच्या मताप्रमाणें]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	५	११७	५	मागील कोष्टकांत व्युच्छित्ति १० ची आहे. यांत ५ची आहे. म्हणजे स्थावर व एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रिय यांची व्युच्छित्ति पहिल्या गुणस्थानांत न होतां दुसऱ्या गुणस्थानांत होते.
२ सासादन	११	१११	९	९=४+५ १ स्थावर व ४ एकेंद्रियादि ११=१०+१ नरकगत्यानुपूर्वी
३ मिश्र	२२	१००	१	मागील ५९ कोष्टकाप्रमाणें
४ असंयत	१८	१०४	१७	मागील ५९ व्या कोष्टकाप्रमाणें
५ देशसंयत	३५	८७	८	,,
६ प्रमत्तसंयत	४१	८१	५	,,
७ अप्रमत्त	४६	७६	४	,,
८ अपूर्वकरण	५०	७२	६	,,
९ अनिवृत्ति.	५६	६६	६	,,
१० सूक्ष्मसांपरा	६२	६०	१	,,
११ उपशांतमो	६३	५९	२	,,
१२ क्षीणकषाय	६५	५७	१६	,,
१३ सयोग के.	८०	४२	३०	३०=२९+साता असातापैकीं एक
१४ अयोग के.	११०	१२	१२	मागील कोष्टकांत वेदनीयाच्या दोन्हीं प्रकृतींचा उदय नानाजीवापेक्षेनें १४ व्या गुणस्थानांत मानिला आहे. व एथें दोहोंपैकीं एका वेदनीयाचा मानिला आहे. म्हणून अनुदय व उदयांत १ चा फरक आहे.

या कोष्टकाला अनुसरून पुढे सर्व वर्णन आहे.

गाथा २६५ मिथ्यात्व गुणस्थानांत ५ प्रकृतींची,
सासादनांत ९ ची व्युच्छित्ति.
मिश्रांत १ ,, ,,
} मागील कोष्टका वरून प्रकृतींची नावें कळतील.

गाथा २६६-असंयतांत १७ प्रकृतींची व्युच्छित्ति.

गाथा २६७–देशसंयतांत ८ ,, ,, } ,,
प्रमत्तसंय. ५ ,, ,, }

गाथा २६८–अप्रमत्त गुण. ४ ,, ,, } ,,
अपूर्व करणांत ६ ,, ,, }

गाथा २६९–अनिवृत्ति सवेदभागांत ३ वेदांची उदयव्युच्छित्ति
,, अवेद ३ संज्वलन.क्रो.मान मायाक्रमानें ,, ,,
सूक्ष्मसांपराय–सूक्ष्मलोभाची उदयव्युच्छित्ति
उपशांत मोहांत–२ प्रकृतींची ,, ,, ,,

गाथा २७०–क्षीणकषायाच्या द्विचरमसमयांत २ ची [निद्रा, प्रचला
,, अंतसमयांत १४ ची व्युच्छित्ति ,,

गाथा २७१–सयोग केवलींत ३० ची व्युच्छित्ति.

गाथा २७२–अयोग गुणस्थानांत १२ ची उदय व्युच्छित्ति. नानाजीवापेक्षेनें सयोगीमध्यें २९ व अयोगीमध्यें १३ ची व्युच्छित्ति होते. वेदनीयाच्या दोन प्रकृतींच्या अपेक्षेनें.

गाथा २७३–सयोगकेवलीनां साता असाताचा उदय कसा ? सयोग केवलीनां-रागद्वेष व इंद्रियजज्ञान नसतें म्हणून साता असाताचें सुख दुःख त्यांना होत नाहीं.

गाथा २७४–२७५-केवलींना साता प्रकृतीचा बंध एक समय स्थितिचाच असतो व त्यांत अनुभाग अनंतपट असतो म्हणून नेहमीं साताचाच उदय राहतो. असाताचा उदय अगदीं हीन अनुभाग शक्तीचा असतो. म्हणजे अनंत गुणहीन शक्तीचा असतो. म्हणून तो सातारूप होऊन उदयाला येतो. केवलींना ११ परिषह तत्वार्थ सूत्रांत सांगितले आहेत. ते उपचारानें सांगितले आहेत. वस्तुतः परिषह नसतात.

गाथा २७६–मिथ्यात्वादि गुणस्थानांत अनुक्रमानें ११७, १११, १००, १०४, ८७, ८१, ७६, ७२, ६६, ६०, ५९, ५७, ४२, १२ प्रकृति उदयरूप असतात. (कोष्टक ६० पाहा.)

गाथा २७७–त्या गुणस्थानांत ५, ११, २२, १८, ३५, ४१, ४६, ५०, ५०, ५६, ६२, ६३, ६४, ८०, ११० प्रकृतींचा अनुदय असतो. [कोष्टक ६० पहा.]

गाथा २७८–उदय आणि उदीरणा यांत स्वामित्वापेक्षेनें कांहीं विशेष फरक नाहीं. प्रमत्त, सयोगी, अयोगी, हीं तीन गुणस्थानें सोडून अन्यत्र उदयाप्रमाणेंच उदीरणा समजावी.

गाथा २७९-२८०-सयोगी आणि अयोगी केवलींच्या ३० व १२ उदय व्युच्छित्तीच्या प्रकृति मिसळून या ४२ प्रकृतींतून सातवेदनीय, असातवेदनीय आणि मनुष्यायु या तीन प्रकृति कमी कराव्यात. सयोगिकेवलींना ३९ प्रकृतींची उदीरणा होते. साता, असाता, मनुष्यायूची उदीरणा व्युच्छित्ति प्रमत्त संयतामध्यें होतें. अयोगी गुणस्थानांत उदीरणेचा अभाव आहे.

गाथा २८१ ते २८३—उदीरणेचें कोष्टक नं. ६१.

गुणस्थान	अनुदीरणा	उदीरणा	उदीरणा व्युच्छि.	विशेष
१ मिथ्यात्व	५	११७	५	गाथा २६४ च्या कोष्टकाप्रमाणें (को. नं. ६०)
२ सासादन	११	१११	९	,,
३ मिश्र	२२	१००	१	,,
४ असंयत	१८	१०४	१७	,,
५ देशसंयत	३५	८७	८	,,
६ प्रमत्त	४१	८१	८	८=५ उदयाप्रमाणें+साता, असाता, मनुष्यायु.
७ अप्रमत्त	४९	७३	४	४९ = साता, असाता, मनुष्यायु, या तीन प्रकृति अनुदीरणेंत वाढून उदीरणेंत कमी झाल्या आहेत.
८ अपूर्वकरण	५३	६९	६	कोष्टक ६० प्रमाणें.
९ अनिवृत्ति.	५९	६३	६	,,
१० सूक्ष्मसांप.	६५	५७	१	,,
११ उपशांत	६६	५६	२	,,
१२ क्षीणकषा.	६८	५४	१६	,,
१३ सयोग.	८३	३९	३९	८३=८४-१ तीर्थकर
१४ अयोग.	१२२	०	०	

गाथा २८४-उदय, अनुदय, उदय व्युच्छित्ति मार्गणापेक्षेनें पुढें सांगतात.

गाथा २८५-दुसऱ्या गतींत जातांना प्रथम समयांत ज्या गतींत जावयाचें असतें त्या गतींसअनुरूप गति, गत्यानुपूर्वी व आयू यांचा उदय एकदम सुरू होतो.

आतप प्रकृतीचा उदय बादर पृथ्वी कायिकपर्याप्तक जीवांनांच होतो व उच्चगोत्राचा उदय कोणा मनुष्यांत किंवा सर्व देवांत होतो.

स्त्यानगृद्धि, प्रचलाप्रचला, निद्रानिद्रा, यांचा उदय मनुष्य, तिर्यंचानांच होतो.

गाथा २८६–स्त्यानगृद्धि, प्रचला प्रचला, व निद्रानिद्रा या तिहींचा उदय संख्यात वर्ष आयुवाले व ज्यांची इंद्रियपर्याप्ति पूर्ण झाली आहे अशाकर्मभूमींतील मनुष्य तिर्यंचानांचा होतो. परंतु आहारक ऋद्धिधारी व वैक्रियिक ऋद्धिधारी मनुष्याला त्यांचा उदय होत नाहीं.

गाथा २८७–निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेंत असंयत गुणस्थान असतांना स्त्रीवेदाचा उदय होत नाहीं. कारण असंयत गुणस्थानवाला मरून स्त्रीजन्माला जात नाहीं. निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेंत असंयत गुणस्थान असतांना नपुंसक वेदाचा उदय पहिल्या नरका वांचून इतर ठिकाणीं होत नाहीं. कारण ज्या मनुष्याला वा तिर्यंचाला नरकायूचा बंध झाल्यानंतर सम्यग्दर्शन झालें असेल व सम्यक्त्वावस्थेंत मरण पावेल तर पहिल्या नरकांतच जातो. म्हणून असंयत गुणस्थानांत स्त्रीवेदवाल्याला चारही गत्यानुपूर्वींचा उदय होत नाहीं. व असंयत गुणस्थानवाल्या नपुंसकवेदी जीवास नरकगत्यानुपूर्वीशिवाय इतर तीन आनुपूर्वींचा उदय होत नाहीं.

गाथा २८८–एकेंद्रिय, द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय जाति नामकर्म, व सूक्ष्म प्रकृति व साधारण प्रकृति, यांचा उदय तिर्यंचगतींतच होतो. व अपर्याप्तप्रकृतीचा उदय मनुष्यतिर्यंचगतींतच होतो.

सहा संहननें, औदारिक शरीर, औदारिक अंगोपांग, यांचा उदय मनुष्य व तिर्यंच गतींतच होतो. वैक्रियिकशरीर व वैक्रियिक अंगोपांग यांचा उदय देव नारकी यांनाच होतो.

गाथा २८९–उद्योत प्रकृतींचा उदय अग्निकाय, वायुकाय, साधारण वनस्पति या तिहींना सोडून बाकींच्या बादर पर्याप्ततिर्यंचांनाच होतो. बाकी प्रकृतींचा उदयक्रम गुणस्थानाप्रमाणें समजावा.

गाथा २९०– **गतिमार्गणा**. (१)

नरकगतींत ७६ प्रकृतींचा उदय होतो. त्या–४२ घातिकर्मांच्या ४७ प्रकृति असतात. त्यांपैकीं स्त्यानगृद्धि, प्रचलाप्रचला, निद्रानिद्रा, स्त्रीवेद, पुरुषवेद, या पांच सोडून. १ नरकायु. १ नीचगोत्र. २ वेदनीय, साता, असाता. २९ नाम कर्मांच्या भाषापर्याप्तिस्थानांत उदयांस येतांत त्या. यांचा तपशील पुढील गाथेंत आहे. १ नरकगत्यानुपूर्वी = ७६

गाथा २९१–भाषापर्याप्तिस्थानांत उदय येण्यायोग्य २९ प्रकृतींचा तपशील. २ वैक्रियकद्विक, २ तैजसद्विक, २ स्थिरअस्थिर, २ शुभाशुभ, १ अप्रशस्त विहायोगति १ हुंडक संस्थान, १ निर्माण, १ पंचेंद्रिय जाति, १ नरकगति. १ दुर्भग, १ दुःस्वर,

१ अनादेय, १ अयशस्कीर्ति, १ अगुरु लघु, १ उपघात, १ परघात, १ उच्छ्वास, त्रस, १ बादर, १ पर्याप्ति, १ प्रत्येक शरीर, ४ वर्णादि.

गाथा २९२ प्रथम नरकांत उदयादि प्रकृतींचें को. नं. ६२

या नरकांत ७६ प्रकृतींचा उदय होतो.

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	२	७४	१	२ = मिश्र, सम्यक्त्व. १ = मिथ्यात्व
२ सासादन	४	७२	४	४ = ३ + १ नरकगत्यानुपूर्वी ४ = अनंतानुबंधी
३ मिश्र	७	६९	१	७ = ८ − १ मिश्र. १ = मिश्र
४ असंयत	६	७०	१२	६ = ८ − २ सम्यक्त्वप्रकृति व नरकगत्यानुपूर्वी १२=४ अप्रत्याख्यान, १ दुर्भग, १ अनादेय, १ अयश, १ नरकायु, २ नरकद्विक, २ वैक्रियकद्विक

गाथा २९३–दुसऱ्या नरकापासून सातव्या नरकापर्यंत उदयादि प्रकृतींचें कोष्टक. या नरकांत ही ७६ प्रकृतींचा उदय असतो.

कोष्टक नं. (६३)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष
१ मिथ्यात्व	२	७४	२	२ व्युच्छित्ति = मिथ्यात्व, नरकगत्यानुपूर्वी
२ सासादग	४	७२	४	मागील कोष्टकाप्रमाणें
३ मिश्र	७	६९	१	,,
४ असंयत	७	६९	११	७ = ८ − १ सम्यक्त्व प्रकृति. ११=१२−१ नरक गत्यानुपूर्वी

गाथा २९४–तिर्यंच गतींत १२२ पैकीं १०७ प्रकृतींचा उदय असतो. ज्या १५ प्रकृतींचा उदय होत नाहीं त्या—

३—१ देव, १ मनुष्य, १ नरक-आयु, १ उच्चगोत्र, २ मनुष्यद्विक, २ आहारकद्विक, २ वैक्रियकद्विक, २ देवद्विक. २ नरकद्विक, १ तीर्थंकर एकूण १५ यांत गुणस्थानें ५ होतात.

सामान्य तिर्यंच गतीचें कोष्टक (नं. ६४)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	२	१०५	५	२=मिश्र व सम्यक्त्व प्रकृति ५=मिथ्यात्व, आतप, सूक्ष्म, साधारण, अपर्याप्त कोष्टक नं. ६० प्रमाणें.
२ सासादन	७	१००	९	
३ मिश्र	१६	९१	१	१६=१६+१ तिर्यंचगत्यानुपूर्वी–१ मिश्र. १=मिश्र.
४ असंयत	१५	९२	८	१७–सम्यक्त्व, तिर्यंचगत्यानुपूर्वी. ८=४ अप्रत्याख्या. तिर्यंचगत्यानुपूर्वी, दुर्भग. १ अनादेय. १ अयश.
५ देशसंयत	२३	८४	८	८=४ प्रत्याख्या. १ उद्योत. १ तिर्यंचगति. १ नीचगोत्र. १ तिर्यंचायु.

गाथा २९५–पंचेंद्रिय तिर्यंच सामान्यांत उदय ९९ प्रकृतींचा असतो. तिर्यंचगतींत १०७ चा उदय होता त्यापैकीं ८ प्रकृतींचा उदय पंचेंद्रिय तिर्यंच सामान्यांत होत नाहीं. त्या आठ प्रकृतिः–१ स्थावर, १ सूक्ष्म, १ साधारण, १ आतप, ४ एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रिय = ८.

पंचेंद्रिय तिर्यंच सामान्याच्या उदयादिकांचें कोष्टक ६५.

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	२	९७	२	२ अनुदय=मिश्र, सम्यक्त्व. २ व्यच्छित्ति=मिथ्यात्व, अपर्याप्त.
२ सासादन	४	९५	४	४ अनंतानुबंधी.
३ मिश्र	८	९१	१	८=४+४–१ मिश्र+१ तिर्यंचगत्यानुपूर्वी १=मिश्र.
४ असंयत	७	९२	८	७=९–२ सम्यक्त्व व तिर्यंचगत्यानुपूर्वी. ८=पूर्व कोष्टकाप्रमाणें.
५ देशविरत	१५	८४	८	पूर्ववत्.

पंचेंद्रियातिर्यंच पर्याप्त अवस्थेंत ९७ प्रकृतींचा उदय असतो. स्त्रीवेद व अपर्याप्त या दोन प्रकृतींचा उदय नसतो म्हणून ९९–२=९७.

पुढील कोष्टक पुंवेद व नपुंसक वेदाचेंच आहे म्हणून स्त्रीवेदाचा उदय नसतो, असें म्हटलें आहे. स्त्रीवेदाचा उदय असतो त्याचें कोष्टक पुढें दिलें जाईल.

तिर्यंचपंचेंद्रियपर्याप्त स्त्रीवेदाशिवाय ९७ प्रकृतींचा उदय.

[कोष्टक नं. ६६.]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	२	९५	१	२=मिश्र, सम्यक्त्व, १=मिथ्यात्व.
२ सासादन	३	९४	४	४=अनंतानुबंधी
३ मिश्र	७	९०	१	१=मिश्र. ७=७+१ तिर्यंचगत्यानुपूर्वी–१ मिश्र
४ असंयत	६	९१	८	६=८–२ सम्यक्त्व, तिर्यंचगत्यानुपूर्वी ८=४ अप्रत्याख्यान+४ दुर्भग, अनादेय, अयश, तिर्यंचगत्यानुपूर्वी.
५ देशसं.	१४	८३	८	८=पूर्वोक्त.

गाथा २९६–योनिमत् तिर्यंच [तिर्यंचिणी] ला ९६ चा उदय होतो. वरील ९७ प्रकृतींत पुंवेद, नपुंसकवेद, कमी होऊन स्त्रीवेद मिळविल्यानें ९६ चा उदय होतो.

[कोष्टक नं. ६७]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष
१ मिथ्यात्व	२	९४	१	पूर्वीप्रमाणें
२ सासादन	३	९३	५	५=४ अनंतानुबंधी+१ तिर्यंचगत्यानुपूर्वी.
३ मिश्र	७	८९	१	७=८–१ मिश्र. १ मिश्र.
४ असंयत	७	८९	७	७ अनुदय=८–१ सम्यक्त्वमोहनीय. ७ व्युच्छित्ति=८ पूर्वोक्त–१ तिर्यंचगत्यानुपूर्वी.
५ देशसंयत	१४	८२	८	८ पूर्वोक्तव्युच्छित्ति.

गाथा २९६–२९७–लब्ध्यपर्याप्तक पंचेंद्रिय तिर्यंचांना उदययोग्य ७१ प्रकृति असतात. गुणस्थान मिथ्यादृष्टि पूर्वोक्त २९६ गाथेप्रमाणें ९६ प्रकृतींचा उदय असतो त्यापैकीं २७ कमी होऊन २ वाढतात म्हणून ७१ चा उदय असतो.

२७ प्रकृति—१ स्त्रीवेद, ३ स्त्यानगृध्यादि निद्रा. १ परघात. १ उच्छ्वास, १ पर्याप्त, १ उद्योत, २ स्वरद्विक, २ विहायोगति.

१ यश, १ आदेय, ५ आरंभीचीं पांच संस्थानें, ५ संहननें आरंभीचीं, १ सम्यक्त्व, १ मिश्र, १ सुभग=२७ ह्या प्रकृति कमी होतात. २ प्रकृति वाढतात त्या–१ अपर्याप्त, १ षंढवेद.

गाथा २९८ **ते** ३००–सामान्य मनुष्यांत १०२ प्रकृतींचा उदय असतो म्हणजे १२२ मध्यें २० प्रकृति कमी होतात त्या–१ स्थावर, १ सूक्ष्म, २ तिर्यंचद्विक, १ आतप, १ उद्योत, ४ एकेंद्रियादि, १ साधारण, ३ नरक, तिर्यंच, देवायु, ६ वैक्रियिक षट्क=२०

कोष्टक नं. (६८)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	५	९७	२	५=मिश्र, सम्यक्त्व, आहारकद्विक, तीर्थ. २=मिथ्यात्व, अपर्याप्त.
२ सासादन.	७	९५	४	४=अनंतानुबंधी.
३ मिश्र.	११	९१	१	११=११+मनुष्यगत्यानु०–मिश्र. १=मिश्र.
४ असंयत.	१०	९२	८	१०=१२–मनुष्यगत्यानु., १ सम्यक्त्व. ८=४अप्रत्याख्यान, १दुर्भग, १अनादेय, १अयश, १ मनुष्यगत्यानुपूर्वी.
५ देशसं.	१८	८४	५	५=४प्रत्याख्यानावरणं १ नीचगोत्र.
६ प्रमत्त.	२१	८१	५	२१=२३–२ आहारकद्विक, ५=३ स्त्यानगृध्यादि निद्रा, २ आहारकद्विक.
७ अप्रमत्त.	२६	७६	४	४=१ सम्यक्त्व ३ अर्धनाराचादि तीन संहननें.
८ अपूर्वक.	३०	७२	६	६=हास्यादि.
९ अनिवृ.	३६	६६	६	६=३ वेद, ३ कषाय (लोभ सोडून)
१० सूक्ष्म.	४२	६०	१	१=लोभ.

११ उपशां.	४३	५९	२	२=नाराच, वज्रनाराच.
१२ क्षीण.	४५	५७	१६	१६=निद्रा, प्रचला, ज्ञानावरण, दर्शनावरण, अंत.
१३ सयोग	६०	४२	३०	६०=६१–१ तीर्थंकर. ३०=कोष्टक नं. ६० प्रमाणें.
१४ अयोग	९०	१२	१२	१२ ,, ,, ,,

गाथा ३००–पर्याप्त मनुष्य [स्त्रीवेदेतर] मध्यें १०० प्रकृतींचा उदय असतो. १०२ मधून स्त्रीवेद व अपर्याप्त-या दोन प्रकृति कमी झाल्या.

(कोष्टक नं. ६९)

गुणस्थान.	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	५	९५	१	५ वरील नकाशाप्रमाणें. १=मिथ्यात्व.
२ सासादन.	६	९४	४	४ अनंतानुबंधी.
३ मिश्र.	१०	९०	१	१०=१०+मनुष्यगत्यानुपूर्वी–१ मिश्र, १=मिश्र.
४ असंयत.	९	९१	८	९=११–२ मनुष्यगत्यानुपूर्वी, सम्यक्त्व. ८=पूर्वोक्त.
५ देशसंय.	१७	८३	५	५=पूर्वोक्त.
६ प्रमत्त.	२०	८०	५	२०=२२–२ आहारकद्विक. ५=पूर्वोक्त.
७ अप्रमत्त.	२५	७५	४	४=पूर्वोक्त.
८ अपूर्वक.	२९	७१	६	६=पूर्वोक्त.
९ अनिवृ.	३५	६५	५	५=पुरुषवेद, नपुंसकवेद, ३ क्रोध, मान माया.
१० सूक्ष्म.	४०	६०	१	१=पूर्वोक्त.
११ उपशां.	४१	५९	२	२ ,,
१२ क्षीण	४३	५७	१६	१६ ,,
१३सयो.के.	५८	४२	३०	५८=५९–१ तीर्थंकर. ३० पूर्वोक्त.
१४अयोग.	८८	१२	१२	१२ ,,

गाथा ३०१–योनिमत् मनुष्य=उदय ९६=मागील कोष्टकांत १०० चा उदय होता त्या पैकीं ५ (१ तीर्थंकर, २ आहारकद्विक, १ पुंवेद, १ नपुंसकवेद.) प्रकृति गेल्या व स्त्रीवेदाची प्रकृति वाढली म्हणून ९६ चा उदय.

योनिमत् मनुष्याच्या उदयादिकांचें [कोष्टक नं. ७०]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	२	९४	१	२=मिश्र, सम्यक्त्व. १=मिथ्यात्व.
२ सासादन.	३	९३	५	४ अनंतानुबंधी+१ मनुष्यगत्यानुपूर्वी=५.
३ मिश्र.	७	८९	१	७=८-१ मिश्र. १=मिश्र.
४ असंयत.	७	८९	७	७=८-१ सम्यक्त्व प्रकृति. ७व्यु.=८ पूर्वोक्त-१ मनुष्यगत्यानुपूर्वी.
५ देशसंयत	१४	८२	५	५ पूर्वोक्त.
६ प्रमत्त.	१९	७७	३	३=स्त्यानगृध्यादि निद्रा.
७ अप्रमत्त.	२२	७४	४	४ पूर्वोक्त.
८ अपूर्व.	२६	७०	६	६ ,,
९ अनिवृ.	३२	६४	४	४=१ स्त्रीवेद, ३ कषाय [क्रोध, मान, माया.]
१० सूक्ष्म.	३६	६०	१	१ लोभ.
११ उपशां.	३७	५९	२	२ पूर्वोक्त.
१२ क्षीण.	३९	५७	१६	१६ ,,
१३ सयोग.	५५	४१	३०	३० ,,
१४ अयोग.	८५	११	११	

लब्ध्यपर्याप्त मनुष्याला ७१ प्रकृतींचा उदय गाथा २९६-२९७ मध्यें लब्ध्यपर्याप्तक पंचेंद्रिय तिर्यंचांचा उदय सांगितल्याप्रमाणें होतो. पण पूर्वींच्या ७१ मध्यें ३ [तिर्यंचायु तिर्यंचद्विक] कमी झाल्या व ३ (मनुष्यायु, मनुष्यद्विक) वाढल्या म्हणून ७१ चाच उदय राहिला. गुणस्थान १ मिथ्यात्व असतें.

गाथा ३०२-३०३-भोगभूमींतील मनुष्याला ७८ प्रकृतींचा उदय असतो. सामान्यमनुष्यांत गाथा २९८ प्रमाणें १०२ प्रकृतींचा उदय असतो त्यांत २४ प्रकृति खालीं लिहिल्याप्रमाणें कमी होतात.

१ दुर्भग, १ दुःस्वर, १ अनादेय, १ अयश, १ नीचगोत्र, १ नपुंसकवेद, ३ स्त्यानगृध्यादिनिद्रा, १ अप्रशस्त विहायोगति, १ तीर्थंकर, १ अपर्याप्त, ५ शेवटचीं पांच संहननें ५ अंतचीं पांच संस्थानें, २ आहारकद्विक=२४.

भोगभूमींतील मनुष्याच्या उदयादिकांचें [कोष्टक नं. ७१.]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	२	७६	१	२ व १ मागील कोष्टकांप्रमाणें (गाथा२०१च्या)
२ सासादन	३	७५	४	४ अनंतानुबंधी
३ मिश्र	७	७१	१	७=७+१ मनुष्यगत्या. -१ मिश्र. १=मिश्र.
४ असंयत	६	७२	५	६=८-१ सम्यक्त्व, १ मनुष्यगत्यानु. ५=४ अप्रत्याख्यान, १ मनुष्यायु.

भोगभूमींतील पंचेंद्रिय तिर्यंचांना ७९ चा उदय असतो. भोगभूमींतील मनुष्याला ७८ चा उदय असतो. त्यांतून २ मनुष्यद्विक, १ मनुष्यायु, १ उच्चगोत्र या चार प्रकृति निघून जातात व १ नीचगोत्र, २ तिर्यंचद्विक, १ तिर्यंचायु, १ उद्योत. या पांच प्रकृति मिळतात म्हणून ७९ चा उदय होतो.

भोगभूमींतलि तिर्यंचाच्या उदयादिप्रकृतींचें (कोष्टक नं. ७२.)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	२	७७	१	वरील कोष्टकाप्रमाणें
२ सासादन	३	७६	४	,,
३ मिश्र	७	७२	१	७=७+१ तिर्यंचगत्यानु.-१ मिश्र. १=मिश्र.
४ असंयत	६	७३	५	६=८-२ सम्यक्त्व, तिर्यंचगत्यानु. ५=४ अप्रत्याख्यान, १ तिर्यंचायु.

गाथा २०४-सामान्य देवगतींत ७७ चा उदय असतो. भोगभूमींतील मनुष्यांना ७८ चा उदय सांगितला आहे. (२०२ गाथा पहा.) यांतून २ मनुष्यद्विक १ मनुष्यायु, २ औदारिकद्विक, १ वज्रवृषभनाराच संहनन या ६ प्रकृति कमी होतात. व देवद्विक, देवायु, वैक्रियिकद्विक या पांच प्रकृति मिळतात म्हणून ७७ प्रकृतींचा उदय होतो.

सामान्य देवगतींत प्रकृतींच्या उदयादिकांचें (कोष्टक नं. ७३.)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि	विशेष.
१ मिथ्यात्व	२	७५	१	मागील कोष्टकाप्रमाणें.
२ सासादन	३	७३	४	,,
३ मिश्र	७	७०	१	७=७+१ देवगत्यानुपूर्वी-१ मिश्र. १=मिश्र
४ असंयत	६	७१	९	६=८-१ सम्यक्त्व १ देवगत्यानुपूर्वी. ९=४ अप्रत्याख्यान २ देवद्विक २ वैक्रियिकद्विक १ देवायु.

जे पुरुषवेदीदेव पहिल्या स्वर्गापासून ९ ग्रैवेयकपर्यंत असतात. त्यांना ७६ प्रकृतींचा उदय असतो. सामान्य देवांना ७७ चा उदय याच गाथेंत सांगितला आहे. त्यांत स्त्रीवेद ही प्रकृति कमी झाल्यामुळें ७६ चा उदय राहील.

पुरुषवेदीदेवाच्या [प्रथमस्वर्गापासून ९ ग्रैवेयकापर्यंत] उदयादि प्रकृतींचे

[कोष्टक नं० ७४.]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	२	७४	१	वरील कोष्टकाप्रमाणें
२ सासादन	३	७३	४	,,
३ मिश्र	७	६९	१	,,
४ असंयत	६	७०	९	,,

गाथा २०५—नव अनुदिश व पांच अनुत्तर विमानांत सर्व सम्यग्दृष्टि असल्यामुळें त्यांचे गुणस्थान चौथें असतें म्हणून वरील कोष्टकांत दाखविल्याप्रमाणें ७० प्रकृतींचाच उदय असतो.

भवनत्रिक देव व देवी व १६ स्वर्गांतील देवी यांना सामान्य देवाप्रमाणें ७७ प्रकृतींचा उदय असतो. परंतु देवींना पुरुषवेदाचा व देवांना स्त्रीवेदाचा उदय होत नाहीं म्हणून ७६ चा उदय होतो. त्याचें कोष्टक पुढें दिलें आहे.

भवनत्रिकदेव, देवी, व कल्पवासिनी देवी यांच्या उदयादि प्रकृतींचें

(कोष्टक नं. ७५)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	२	७४	१	मागील कोष्टकाप्रमाणें.
२ सासादन.	३	७३	५	५=४ अनंतानुबंधी १ देवगत्यानुपूर्वी.
३ मिश्र.	७	६९	१	७=८-१ मिश्र.१=मिश्र.
४ असंयत.	७	६९	८	७=८-१ सम्यक्त्व.८=९ पूर्वोक्त-१देवगत्या.

गतिमार्गणा समाप्त.

गाथा ३०६ ते ३०८. इंद्रियमार्गणा. [२]

एकेंद्रिय जीवांना ८० प्रकृतींचा उदय असतो. गाथा २९६ २९७ मधें लब्ध्य-पर्याप्तक पंचेंद्रिय तिर्यंचाना ७१ प्रकृतींचा उदय सांगितला आहे. त्यांत ४ प्रकृति कमी होतील त्या:-१औदारिक अंगोपांग, १ त्रस, १ सृपाटिक-संहनन, १ पंचेंद्रियजाति. बाकी ६७ राहिल्या व १३ प्रकृति वाढतील. त्या-१ परघात, १ आतप, १ उद्योत, १ उच्छ्वास, १ पर्याप्त, १ साधारण, १ एकेंद्रिय १ यश, ३ स्त्यानगृद्धित्रिक, १ स्थावर, १ सूक्ष्म, एकूण १३ मिळून ८० झाल्या. गुणस्थानें १ व २.

एकेंद्रिय जीवांच्या उदयादि प्रकृतींचें (कोष्टक नं० ७६)

गुणस्थान.	अनुदय	उदय	व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	०	८०	११	११=१ मिथ्यात्व, १सूक्ष्म, १ साधारण, १अपर्याप्त ३निद्रा, १परघात, १उद्योत, १आतप, १उच्छ्वास.
२ सासादन.	११	६९	६	६=४ अनंतानुबंधी, १ एकेंद्रिय, १ स्थावर.

विकलत्रयांत ८१ प्रकृतींचा उदय असतो. एकेंद्रियांना ८० चा उदय असतो. त्यांत ५ (१ स्थावर, १ सूक्ष्म, १ साधारण, १ एकेंद्रिय, १ आतप,) प्रकृति कमी होऊन ६ [१ त्रस, १ अप्रशस्तविहायोगति, १ दु:स्वर, १ औदारिक अंगोपांग, १ सृपाटिका संहनन, १ आपआपली जाति.] प्रकृति वाढतात. मिळून ८१ चा उदय होतो. गुण. १–२

विकलत्रय जीवांच्या उदयादिप्रकृतींचें [कोष्टक नं० ७७.]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	व्युच्छि.	विशेष
१ मिथ्यात्व	०	८१	१०	१०=१ मिथ्यात्व, १ अपर्याप्त, ३ निद्रा, १ परघात, १ उच्छ्वास, १ उद्योत, १ दु:स्वर, १ अप्रशस्तविहायोग.
२ सासादन	१०	७१	५	५=४ अनंतानुबंधी, १ जाति जी असेल.

पंचेंद्रियांत ११४ प्रकृतींचा उदय असतो. उदययोग्य प्रकृति १२२ त्यांत ८ (१ साधारण, ४ एकेंद्रियादि जाति, १ आतप, १ स्थावर, १ सूक्ष्म.) प्रकृतींचा उदय नसतो म्हणून ११४ चा उदय होतो. गुणस्थानें १४ ही असतात.

पंचेंद्रियाला ११४ प्रकृतींचा उदय असतो. त्याचें कोष्टक नं. ७८.

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	५	१०९	२	५=तीर्थंकर, आहारकद्विक, मिश्र, सम्यक्त्व. २=१=मिथ्यात्व, १ अपर्याप्त.
२ सासादन.	८	१०६	४	८=७+१ नरकगत्यानुपूर्वी. ४=अनंतानुबंधी
३ मिश्र.	१४	१००	१	१४=१२+३ नरकविना गत्यानुपूर्वी–१ मिश्र. १=मिश्र.
४ असंयत.	१०	१०४	१७	१०=१५–४ गत्यानुपूर्वी, १ सम्यक्त्व प्रकृति. १७=गाथा २६४ कोष्टक नं. ६० प्रमाणें.
५ देशसंयत	२७	८७	८	८= ,, ,, ,, ,,
६ प्रमत्त.	३३	८१	५	३३=३५–२ आहारकद्विक. ५=गाथा २६४ कोष्टक नं. ६० प्रमाणें.
७ अप्रमत्त.	३८	७६	४	४= ,, ,, ,, ,,

८ अपूर्व.	४२	७२	६	६= ,, ,, ,, ,,
९ अनिवृ.	४८	६६	६	६= ,, ,, ,, ,,
१० सूक्ष्म.	५४	६०	१	१= ,, ,, ,, ,,
११ उपशां.	५५	५९	२	२= ,, ,, ,, ,,
१२ क्षीण.	५७	५७	१६	१६= ,, ,, ,, ,,
१३ सयोग.	७२	४२	३०	७२=७३–१ तीर्थंकर. ३०=गाथा २६४ कोष्टक नं. ६० प्रमाणें.
१४ अयोग.	१०२	१२	१२	१२= ,, ,, ,, ,,

इंद्रियमार्गणा समाप्त.

कायमार्गणा. [३]

गाथा ३०९–पृथ्वीकायिकजीवांत ७९ प्रकृतींचा उदय असतो. एकेंद्रियांत ८० प्रकृतींचा उदय गाथा ३०६ ते ३०८ मध्यें सांगितला आहे. त्यापैकीं १ साधारण प्रकृति कमी होऊन ७९ चा उदय होतो. गुणस्थानें १–२.

पृथ्वीकायिकांत उदयादिप्रकृतींचें (कोष्टक नं० ७९)

गुणस्थान.	अनुदय	उदय	व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	०	७९	१०	१०=१ मिथ्यात्व, १ आतप, १ उद्योत, १ सूक्ष्म, १ अपर्याप्त ३ स्त्यानगृध्यादि, १ उच्छ्वास. १ परघात, १
२ सासादन.	१०	६९	६	६=४ अनंतानुबंधी, १ एकेंद्रिय, १ स्थावर.

सासादन गुणस्थान निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेंतच होतें. त्यावेळीं स्त्यानगृध्यादि तीन निद्रा, उच्छ्वास, परघात यांचा उदय होत नाहीं. कारण कीं इंद्रियपर्याप्ति पूर्ण झाल्यावर तीन निद्रांचा व उच्छ्वासपर्याप्तिपूर्ण झाल्यावर उच्छ्वासाचा व शरीरपर्याप्तिनंतर परघाताचा उदय होतो.

जलकायिकांत ७८ चा उदय असतो. पृथ्वीकायिकांत ७९ चा उदय वर सांगितला आहे त्यांतून आतप प्रकृति कमी होऊन ७८ चा उदय होतो. गुणस्थानें १–२.

जलकायिकांत उदयादिप्रकृतींचें (कोष्टक नं० ८०)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	०	७८	९	९=१०-१ आतप.
२ सासादन.	९	६९	६	६=कोष्टक नं. ७९ प्रमाणें.

अग्निकायिक, वायुकायिक जीवांत ७७ प्रकृतींचा उदय असतो. जलकायिकांत ७८ चा उदय सांगितला त्यांतून १ उद्योतप्रकृति कमी होते म्हणून ७७ चा उदय होतो. गुणस्थान मिथ्यात्वच असतें. सासादन गुणस्थान होत नाहीं. याचें कारण सासादन गुणस्थानवाला मरून अग्निकाय, वायुकाय, व साधारण वनस्पतींत उत्पन्न होत नाहीं. किंतु पृथ्वीकाय, जलकाय, व प्रत्येक वनस्पतींतच उत्पन्न होतो.

वनस्पतिकायिक जीवांत ७९ प्रकृतींचा उदय होतो. एकेंद्रियांत ८० चा उदय सांगितला आहे त्यांत १ आतप प्रकृति कमी होईल. गुणस्थानें १-२

वनस्पतिकायिकांत उदयादिप्रकृतींचें (कोष्टक नं. ८१)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	०	७९	१०	१०=१ मिथ्यात्व, १ साधारण, १ सूक्ष्म, १ अपर्याप्त, ३ स्त्यानगृध्यादि, १ उच्छ्वास, १ परघात, १ उद्योत.
२ सासादन.	१०	६९	६	६=कोष्टक नं. ७९ प्रमाणें.

गाथा ३१०-त्रसकायिकजीवांत ११७ चा उदय. १२२ तून पांच कमी होतील त्या—१ स्थावर, १ सूक्ष्म, १ साधारण, १ एकेंद्रियजाति, १ आतप, गुणस्थानें १-१४.

(कोष्टक नं. ८२.)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	५	११२	२	५= गाथा २६४ मधील नकाशाप्रमाणें. २=१ मिथ्यात्व, १ अपर्याप्त.
२ सासादन	८	१०९	७	८=७+१ नरकागत्यानुपूर्वी. ७=४अनंतानुबंधी,

				१ द्वींद्रिय, १ त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय.
३ मिश्र	१७	१००	१	१७=१५+३ गत्यानुपूर्वी (नरकविना)–१ मिश्र, १=मिश्र.
४ असंयत	१३	१०४	१७	१३=१८–४ गत्यानुपूर्वी, १ सम्यक्त्वप्रकृति. १७=गाथा २६४ मधील नकाशाप्रमाणें.
५ देशसं.	३०	८७	८	८= ,, ,, ,,
६ प्रमत्त.	३६	८१	५	३६=३८–२आहारकद्विक.५=६०को.प्रमाणें.
७ अप्रमत्त.	४१	७६	४	४= ,, ,, ,, ,,
८ अपूर्व.	४५	७२	६	६= ,, ,, ,, ,,
९ अनि.	५१	६६	६	६= ,, ,, ,, ,,
१० सूक्ष्म.	५७	६०	१	१= ,, ,, ,, ,,
११ उप.	५८	५९	२	२= ,, ,, ,, ,,
१२ क्षीण.	६०	५७	१६	१६ ,, ,, ,, ,,
१३	७५	४२	३०	७५=७६–१ तीर्थकर. ३० गाथा २६४ मधील नकाशाप्रमाणें
१४	१०५	१२	१२	१२= गाथा २६४ मधील नकाशाप्रमाणें.

योगमार्गणा. (४)

चार मनोयोग [सत्य, असत्य, उभय, अनुभय,] व तीन वचनयोग [सत्य, असत्य, उभय.] या सात योगांत १०९ प्रकृतींचा उदय होतो. अनुभय वचनयोग द्वींद्रियादि असंज्ञीनांही होतो. म्हणून त्याचें कोष्टक पुढें दिलें जाईल.

उदययोग्य प्रकृति १२२ त्यांत १ आतप, ४ एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रिय, ४ गत्यानुपूर्वी, ४ स्थावरचतुष्क या तेरा प्रकृति कमी होतात म्हणून १०९ चा उदय होईल.

सात योगांत उदयादिप्रकृतींचें (कोष्टक नं. ८३)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	५	१०४	१	५=गाथा२६४ मधील नकशाप्रमाणें १=मिथ्यात्व,
२ सासादन.	६	१०३	४	४=अनंतानुबंधी.
३ मिश्र.	९	१००	१	९=१०–१ मिश्र. १=१ मिश्र.
४ असंयत.	९	१००	१३	९=१०–१ सम्यक्त्व, १३=४ अप्रत्याख्यान, वैक्रि शरीरअंगोपांग, देवायुनरकायु, देवगतिनरकगति, दुर्भग, अनादेय, अयश.

५ देशसं.	२२	८७	८	८=गाथा २६४मधील नकाशा पहा.
६ प्रमत्त	२८	८१	५	२८=३०-२ आहारकद्विक.५=गाथा२६४वत्.
७ अप्रमत्त	३३	७६	४	४=गाथा २६४ वत्.
८ अपूर्वक.	३७	७२	६	६= ,, ,, ,,
९ अनिवृ.	४३	६६	६	६= ,, ,, ,,
१० सूक्ष्म.	४९	६०	१	१= ,, ,, ,,
११ उपशां.	५०	५९	२	२= ,, ,, ,,
१२ क्षीण.	५२	५७	१६	१६=,, ,, ,,
१३ सयोग	६७	४२	४२	६७=६८-१ तीर्थंकर. योग १३व्या गुणस्थानापर्यंतच असतात. म्हणून १४व्यांत उदय नाहीं.

गाथा ३११-अनुभय वचनयोग. गुणस्थान १३. उदय ११२=पूर्वोक्त १०९ प्रकृतींत ३ तीन विकलत्राय मिळतील. **कोष्टक नं० (८४)**

गुणस्थान.	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	५	१०७	१	५=गाथा २६४ वत्. १=गाथा २६४ वत्.
२ सासादन.	६	१०६	७	७=४ अनंतानुबंधी ३ विकलत्राय.
३ मिश्र.	१२	१००	१	१२=१३-१ मिश्र. १=मिश्र.
४ असंयत.	१२	१००	१३	१२=१३-१ सम्यक्त्व. १३=को. नं.८३ प्रमाणें
५ देशसंय.	२५	८७	८	८= गाथा २६४ वत्.
६ प्रमत्त.	३१	८१	५	३१=३३-२ आहारकद्विक. ५= गाथा २६४ वत्.
७ अप्रमत्त.	३६	७६	४	४= ,, ,,
८ अपूर्वक.	४०	७२	६	६= ,, ,,
९ अनिवृ.	४६	६६	६	६= ,, ,,
१० सूक्ष्म.	५२	६०	१	१= ,, ,,
११ उपशां.	५३	५९	२	२= ,, ,,
१२ क्षीण	५५	५७	१६	१६= ,, ,,
१३सयो.के.	७०	४२	४२	७०=७१-१ तीर्थंकर.

औदारिक काययोग. गुणस्थान १३. प्रकृति १०९ चा उदय असतो. म्हणजे १२२ प्रकृतींतून ३ प्रकृति निघून जातात. त्या—२ आहारकद्विक, ६ वैक्रियकषट्क. २ देवनरकायु, २ मनुष्यतिर्यंचत्यानुपूर्वी. १ अपर्याप्त एकूण १३ प्रकृति कमी होतात.

[कोष्टक नं० ८५.]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१मिथ्यात्व	३	१०६	४	३=१ तीर्थंकर. १ सम्यक्त्व. १ मिश्र. ४= मिथ्यात्व. आतप. सूक्ष्म. साधारण.
२सासादन	७	१०२	९	९=गाथा २६४ वत्.
३ मिश्र	१५	९४	१	१५=१६-१ मिश्र. १=मिश्र.
४ असंयत	१५	९४	७	१५=१६-१ सम्यक्त्व. ७=४अप्रत्याख्यान दुर्भग. अनादेय. अयश.
५ देशसं.	२२	८७	८	८=प्रत्याख्यान. तिर्यंचगति. तिर्यंचआयु. नीचगोत्र. उद्योत.
६ प्रमत्त	३०	७९	३	३=स्त्यानगृध्यादि निद्रा.
७ अप्रमत्त	३३	७६	४	४=गाथा २६४ वत्.
८ अपूर्व	३७	७२	६	६= ,, ,,
९ अनिवृ	४३	६६	६	६= ,, ,,
१० सूक्ष्म	४९	६०	१	१= ,, ,,
११ उपशां	५०	५९	२	२= ,, ,,
१२ क्षीण.	५२	५७	१६	१६=,, ,,
१३ सयोग.	६७	४२	४२	६७=६८-१ तीर्थंकर.

गाथा ३१२-३१३--औदारिक मिश्रकाययोगांत ९८ प्रकृतींचा उदय असतो. औदारिक काययोगांत १०९ चा उदय गाथा ३११ मध्यें सांगितला आहे. त्यांत अपर्याप्त प्रकृतीची वाढ होईल, व १२ प्रकृति कमी होतील. त्या-मिश्र, स्त्यानगृद्ध्यादिनिद्रा, सुस्वर दुःस्वर, विहायोगति, परघात, १ आतप, उद्योत, उच्छ्वास = १२ गुणस्थानें १-२-४-१३हीं चार होतात.

[कोष्टक नं. ८६]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष
१ मिथ्यात्व	२	९६	४	२=तीर्थंकर, सम्यक्त्व. ४=मिथ्यात्व, सूक्ष्म, अपर्याप्त, साधारण.
२ सासादन	६	९२	१४	१४=अनंतानुबंधी, एकेंद्रिय, विकलत्रय, स्थावर· २ स्त्री, नपुंसकवेद. दुर्भग. अनादेय. अयश-१४
४ असंयत	१९	७९	४४	१९=२०-१सम्यक्त्व प्रकृति. ४४=अप्रत्याख्यान,प्रत्याख्यान,तिर्यंचायु,ति.गति नीचगोत्र, सम्यक्त्व प्रकृति, हास्यादिक. संहननें अंतचीं. पुरु.वेद, संज्वलन, नाराच. वज्रनाराच, क्षीण कषायामधील=४४ [गाथा २६४ प्रमाणें]
१३ सयोग.	६२	३६	३६	६२=६३-१ तीर्थंकर.

केवली भगवंताना कपाट समुद्घाताचे वेळीं औदारिकमिश्रकाययोग असतो. म्हणून १३ वें गुणस्थान औदारिक मिश्रकाययोगांत होतें.

गाथा ३१४-वैक्रियिककाययोगांत ८६ प्रकृतींचा उदय असतो. गाथा ३०४ मध्यें देवगतींत ७७ प्रकृतींचा उदय लिहिला आहे. त्यांत १ देवगत्यानुपूर्व्य ही प्रकृति कमी होऊन ७६ शिल्लक राहतील. त्यांत नरकगती संबंधी आणखी १० प्रकृति मिळतील. त्या—१ नरकायु, १ नरकगति-१ हुंडसंस्थान, १ अप्रशस्त विहायोगति, १ दुर्भग, १ दुःस्वर, १ अनादेय, १ अयश, १ नीचगोत्र, १ नपुंसकवेद=१० गुणस्थानें ४.

[कोष्टक नं. ८७.]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	२	८४	१	२=मिश्र, सम्यक्त्व. १=मिथ्यात्व.
२ सासादन	३	८३	४	४=अनंतानुबंधी.
३ मिश्र	६	८०	१	६=७-१ मिश्र, १=मिश्र.
४ असंयत	६	८०	१३	६=७-१ सम्यक्त्व, १३=४ अप्रत्याख्यान, २ वैक्रियिकद्विक, १ नरकगति, १ नरकायु, १देवगति, १ देवायु, १ दुर्भग, १ अनादेय १ अयश.

गाथा ३१५-३१६-वैक्रीयिक-मिश्रकाययोगांत ७९ प्रकृतींचा उदय असतो. वैक्रीयिककाययोगांत ८६ चा उदय असतो. त्यांत ७ प्रकृति कमी होतील. त्या-१ मिश्र, १ परघात, १ उच्छ्वास, १सुस्वर, १दु:स्वर, २ विहायोगति=७ गुणस्थानें १-२-४.

वैक्रियिक-मिश्रकाययोगांत ७९ चा उदय असतो. [कोष्टक नं. ८८]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	१	७८	१	१ अनुदय=सम्यक्त्व, १ व्युच्छित्ति=मिथ्यात्व.
२ सासादन	१०	६९	५	१०=हुंडसंस्थान, नपुंसकवेद, दुर्भग, अनादेय, अयश, नरकगति, नरकायु, नीचगोत्र=८+२ सम्यक्त्व, मिथ्यात्व. ५=४ अनंतानुबंधी, १स्त्रीवेद
४ असंयत	६	७३	१३	६=१५-९ हुंडसंस्थान वगैरे आठ व सम्यक्त्व.) [वर दुसऱ्या गुणस्थानांत अनुदय असलेल्या] १३=गाथा ३१४ च्या [८७]नकाशाप्रमाणें.

गाथा ३१६-३१७-आहारक काययोगांत ६१ प्रकृतींचा उदय असतो. गाथा २६४ मध्यें सहाव्या गुणस्थानांत ८१ प्रकृतींचा उदय दाखविला आहे. त्यांत २० प्रकृति कमी होतील. त्यांचा तपशील ३ स्त्यानगृध्यादि निद्रा. २ स्त्री.नपुंसकवेद १ अप्रशस्त विहायोगति. १ दुःस्वर. ६ संहनन २ औदारिकद्विक ५ शेवटील संस्थानें=२० गुणस्थान ६ वेंच राहील.

आहारक मिश्रकाय योगांत ५७ चा उदय असतो. वरील ६१ प्रकृतींत ४ प्रकृति [सुस्वर, परघात, प्रशस्तविहायोगति, उच्छ्वास] कमी होतील. गुणस्थान ६वेंच होईल.

कार्मणकाययोग.

गाथा ३१८-३१९—कार्मणकाययोगांत ८९ प्रकृतींचा उदय असतो. एकंदर उदययोग्य प्रकृति १२२ असतात. त्यापैकीं ३३ प्रकृतींचा उदय कार्मणकाययोगांत नसतो. त्या प्रकृति खालीं लिहिल्याप्रमाणें—

२ स्वर. २ विहायोगति. २ प्रत्येक साधारण. २ आहारकद्विक. २ औदारिकद्विक १ मिश्र. १ उपघात. १ परघात. १ आतप. १ उद्योत. १ उच्छ्वास २ वैक्रियकद्विक ३ स्त्यानगृद्धयादिनिद्रा. ६ संस्थानें. ६ संहनन=३३ गुणस्थानें १,२,४,१३.

कार्मणकाय योगांतील ८९ प्रकृतींचें कोष्टक (नं. ८९)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	२	८७	३	२ तीर्थकर,सम्यक्त्व, ३=मिथ्यात्व,सूक्ष्म, अपर्याप्त.
२ सासादन	८	८१	१०	८=५+३नरकद्विक,नरकायु, १०=४ अनंतानुबंधी ४ एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रिय, १ स्थावर, १स्त्रीवेद.
४ असंयत	१४	७५	५१	१४=१८−४ १ सम्यक्त्व,२ नरकद्विक,१नरकायु ५१=१५ चौथ्या गुणस्थानांत १७ ची व्युच्छित्ति पैकीं २ वैक्रियिकद्विक ३३ प्रकृतींत आहेत. त्या कमी+७ पांचव्या गु०८−१उद्योत + १ सम्यक्त्व [७ व्या गुण.] +६ हास्यादि (८ व्या गुण.)+५ नवव्या गुणस्थानांतील (६−१ स्त्रीवेद)+१ लोभ [१०व्या गुण]+१६ बाराव्या गुणस्थानांतलि=५१
१३ सयोग.	६४	२५	२५	६४=६५−१तीर्थकर.

वेदमार्गणा (५)

गाथा ३२०—पुरुषवेदांत १०७ प्रकृतींचा उदय. उदययोग्य प्रकृति १२२ पैकीं १५ प्रकृतींचा उदय पुरुषवेदांत नसतो म्हणून १०७ चा उदय असतो. १५ प्रकृति पुढें लिहिल्याप्रमाणें १ स्थावर. १ सूक्ष्म. १ अपर्याप्त. १ साधारण. २ नरकद्विक. १ तीर्थकर. १ एकेंद्रिय. ३ विकलत्रय. २ स्त्री, नपुंसकवेद. १ आतप. १ नरकायु. गुणस्थानें ९ होतील.

कोष्टक नं० (९०)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१मिथ्यात्व	४	१०३	१	४=१ मिश्र. सम्यक्त्व. आहारकद्विक. १=मिथ्यात्व
२सासादन	५	१०२	४	४=अनंतानुबंधी.
३मिश्र	११	९६	१	११=९+३गत्यानुपूर्व्य [नरकांवाचून]−मिश्र १=मिश्र
४ असंयत	८	९९	१४	८=१२−गत्युानुपूर्व्य, सम्यक्त्व. १४=अप्रत्याख्यान वैक्रियक.देवायु. मनुष्यतिर्यंचगत्यानुपूर्व्य देवद्विक दुर्भग. अनादेय. अयश.

५ देशसं.	२२	८५	८	८=गाथा २६४ वत् [गुणस्थानवत्]
६ प्रमत्त	२८	७९	५	२८=३०–आहारकद्विक. ५=गाथा २६४वत्
७ अप्रमत्त	३३	७४	४	४= ,, ,, ,,
८ अपूर्व	३७	७०	६	६= ,, ,, ,,
९ अनिवृ	४३	६४	६४	

गाथा ३२१–स्त्रीवेदांत १०५ चा उदय असतो. पुरुषवेदांत **१०७** चा उदय असतो. त्यांतून १ पुरुषवेद व २ आहारकद्विक, या तीन प्रकृति कमी होऊन १ स्त्रीवेद ही प्रकृति मिळेल. म्हणून १०५ चा उदय. गुणस्थानें. ९ **(कोष्टक नं० ९१)**

गुणस्थान.	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	२	१०३	१	२=१ सम्यक्त्व. १ मिश्र. १=मिथ्यात्व.
२ सासादन.	३	१०२	७	७=४ अनंतानुबंधी. ३ देवमनुष्यतिर्यंचगत्यानुपूर्व्य
३ मिश्र.	९	९६	१	९=१०–मिश्र. १=मिश्र.
४ असंयत.	९	९६	११	९=१०–सम्यक्त्व. ११=अप्रत्यख्यान. देवगति, देवायु, वैक्रियकद्विक, दुर्भग, अनादेय, अयश.
५ देशसंय.	२०	८५	८	८=गुणस्थानप्रमाणें गाथा २६४ पहा.
६ प्रमत्त.	२८	७७	३	३=स्त्यानगृध्यादि निद्रा.
७ अप्रमत्त.	३१	७४	४	४=गुणस्थानप्रमाणें गाथा २६४ पहा.
८ अपूर्वक.	३५	७०	६	६= ,, ,,
९ अनिवृ.	४१	६४	६४	

नपुंसकवेद.

नपुंसक वेदांत ११४ प्रकृतींचा उदय असतो. उदययोग्य प्रकृति १२२ त्यांत ८ प्रकृति (२ देवद्विक, २ आहारकद्विक, १ देवायु, २ स्त्रीपुंवेद, १ तीर्थंकर.) कमी होतील. गुणस्थानें ९.

(कोष्टक नं० ९२)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	२	११२	५	२=सम्यक्त्व, मिश्र. ५=गुणस्थानाच्या कोष्ट. प्र.
२ सासादन.	८	१०६	११	८=७+१ नरकगत्या. ११=४अनंतानु. १एकेंद्रिय,१स्थावर, ३विकलत्रय, २मनुष्यतिर्यंचगत्यानु.
३ मिश्र.	१८	९६	१	१८=१९-१ मिश्र, १=मिश्र.
४ असंयत.	१७	९७	१२	१७=१९-१सम्यक्त्व, १ नरकगत्यानु. १२=४ अप्रत्याख्यान, २ वैक्रियिक,२ नरकद्विक,१नरकायु १ दुर्भग, १ अनादेय, १ अयश.
५ देशसंयत	२९	८५	८	८=गुणस्थानाच्या कोष्टकाप्रमाणें. गाथा२६४पहा.
६ प्रमत्त.	३७	७७	३	३=स्त्यानगृध्यादि निद्रा.
७ अप्रमत्त.	४०	७४	४	४=गुण. कोष्टकाप्रमाणें गाथा २६४ पहा.
८ अपूर्व.	४४	७०	६	६= ,, ,, ,, ,, ,,
९ अनिवृ.	५०	६४	६४	

कषायमार्गणा ६.

गाथा ३२२-क्रोधकषायांत १०९ प्रकृतींचा उदय असतो. १२२ प्रकृतींतून १३ प्रकृति [१२ ४ मान, ४ माया, ४ लोभ अंनतानुबंध्यादि+ १ तीर्थंकर.] कमी होऊन १०९ चा उदय राहील. गुणस्थानें ९.

(कोष्टक नं. ९३)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	४	१०५	५	४= १ मिश्र, १ सम्यक्त्व, २ आहारकद्विक. ५=मिथ्यात्व, आतप, सूक्ष्म, साधारण, अपर्याप्त.
२ सासादन	१०	९९	६	१०=९+१ नरकगत्यानुपूर्वी. ६=अनंतानुबंधीक्रोध,एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रिय,स्थावर
३ मिश्र	१८	९१	१	१८=१६-१ मिश्र+३ गत्यानुपूर्व्य=१८ १=मिश्र

४ असंयत	१४	९५	१४	१४=१९-सम्यक्त्व, गत्यानुपूर्व्य=[अनुदय १४] १४ व्यु.=१अप्रत्या. क्रोध. वैक्रियिकषट्क२देव-नरकायु,मनुष्यतिर्यचगत्या. दुर्भग,अनादेय,अयश.
५ देशसं.	२८	८१	५	५=१ प्रत्याख्यान क्रोध, १ तिर्यंचगति. १ तिर्यंचायु, १उद्योत, १नीचगोत्र.
६ प्रमत्त.	३१	७८	५	३१=३३-२ आहारकद्विक. ५ गाथा २६४पहा.
७ अप्रमत्त.	३६	७३	४	४=गुणस्थानवत् गाथा २६४ पहा.
८ अपूर्व.	४०	६९	६	६= ,, ,, ,, ,,
९ अनि.	४६	६३	६३	

मानमायाकषायांत ही १०९ चाच उदय राहील. १३ प्रकृति कमी करावयाच्या त्या ज्या कषायाचें कोष्टक करावयाचें तो सोडून बाकी तीन कषाय कमी करावेत. व्युच्छित्तिमध्यें ज्या कषायाचें कोष्टक होईल तो कषाय यथास्थान कमी होईल.

गाथा ३२३- लोभकषाय.

लोभ कषायांत ही १०९ प्रकृतींचा उदय होईल पण गुणस्थानें १० होतील. ९ गुणस्थानाचें कोष्टक मागील कोष्टकाप्रमाणें. [यथास्थान कषायाचा फेर करून] च होईल परंतु ९ व्या गुणस्थानांत उदयव्युच्छित्ति ३ वेदांची होईल. यामुळें १० व्या गुणस्थानांत अनुदय ४९ प्रकृतींचा व उदय ६० चा होईल.

नोटः— अनंतानुबंधी ४ कषायांचें विसंयोजन ज्या जीवानें करून उपशमश्रेणीवर आरोहण केलें असेल तो जीव उपशमश्रेणींतून खालीं पडून मिथ्यात्वाच्या उदयानें पहिल्या गुणस्थानांत आल्यास त्याला अनंतानुबंधी चारही कषायांचा उदय असणार नाहीं. कारण कीं, सत्तेंत अनंतानुबंधी कषाय नव्हते. परंतु पहिल्या गुणस्थानांत आल्यावर अनंतानुबंधीचा नवीन बंध झाल्यावर मग त्याचा उदय यथाकाळीं होईल. मिथ्यात्व गुणस्थानांत अनंतानुबंधी ४ कषायांचा उदय नसतो. तेव्हां १०५ च्या ऐवजीं ९१ चा उदय होईल. अर्थात् खालील १४ प्रकृतींचा उदय होणार नाहीं.

१ अनंतानुबंधी क्रोध, मान, माया, लोभ या पैकीं, चार जाति. [एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रिय.] १ आतप, १ सूक्ष्म, १साधारण, १अपर्याप्त, १स्थावर, ४ गत्यानुपूर्व्य=१४.

ज्ञानमार्गणा. (७)

कुमति, कुश्रुत, ज्ञानांत ११७ प्रकृतींचा उदय होईल. १ तीर्थकर, २ आहारकद्विक, १मिश्र, १सम्यक्त्व, या पांच प्रकृति १२२ मधून कमी होतील. गुणस्थानें १-२

[कोष्टक नं. ९४.]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	०	११७	६	६=१ मिथ्यात्व, १आतप, १सूक्ष्म, १ साधारण, १ अपर्याप्त, १ नरकगत्यानुपूर्व्य.
२ सासादन.	६	१११	९	९=गुणस्थानवत् गाथा २६४ पहा.

विभंग (कुअवधि) ज्ञानांत १०४ चा उदय असतो. वरील ११७ मधून १३ प्रकृति (१ आतप, ४ एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रिय, १ स्थावर, १ सूक्ष्म, १ साधारण, १ अपर्याप्त व ४ गत्यानुपूर्व्य) कमी होतील गुणस्थानें २.

(कोष्टक नं० ९५)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	०	१०४	१	१ = मिथ्यात्व.
२ सासादन.	१	१०३	४	४ = अनंतानुबंधी.

गाथा ३२४–मति, श्रुत, अवधिज्ञानांत १०६ प्रकृतींचा उदय असतो. १२२ उदययोग्य प्रकृतींतून (१ मिथ्यात्व. १ आतप. १ सूक्ष्म. १ साधारण. १ अपर्याप्त १ स्थावर. ४ एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रिय. ४ अनंतानुबंधी कषाय. १ मिश्र १ तीर्थकर=१६) कमी होतील. गुणस्थानें ४ ते १२

मतिश्रुतावधिज्ञानत्रयरचना [कोष्टक नं.·९६]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि	विशेष.
४ असंय	२	१०३	१७	२=आहारकद्विक. १७=गुणस्थान. गाथा२६४प.
५ देशसं.	१९	८७	८	८=गुणस्थानवत् गाथा २६४ पहा.
६ प्रमत्त	२५	८१	५	२५=२७–२आहारकद्विक. ५=गुणस्थानवत्.

७ अप्रमत्त	३०	७६	४	४=गुणस्थानवत् गाथा २६४ पहा.
८ अपूर्वक.	३४	७२	६	६= ,, ,, ,,
९ अनिवृ.	४०	६६	६	६= ,, ,, ,,
१० सूक्ष्म.	४६	६०	१	१= ,, ,, ,,
११ उपशां.	४७	५९	२	२= ,, ,, ,,
१२ क्षीण.	४९	५७	१६	१६=,, ,, ,,

मन:पर्ययज्ञानांत ७७ प्रकृतींचा उदय असतो. ६ व्या गुणस्थानांत मागें ८१चा उदय सांगितला आहे. त्यांतून ४ प्रकृति (२ आहारकद्विक. १ स्त्रीवेद. १ नपुंसकवेद) कमी होतील. कारण मन:पर्ययज्ञान्यांस आहारकसमुद्घात होत नाहीं व स्त्री नपुंसकवेदाचा उदय नसतो. मन:पर्यय ज्ञान ६ व्या गुणस्थानापासून होतें. गुणस्थानें ७. [६ ते १२ पर्यंत.]

(कोष्टक नं. ९७)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
६ प्रमत्त	०	७७	३	३=स्त्यानगृध्यादिनिद्रा.
७ अप्रमत्त	३	७४	४	४=गुणस्थानवत् गाथा २६४ प्रमाणें
८ अपूर्व	७	७०	६	६= ,, ,,
९ अनिवृ.	१३	६४	४	४=पुरुषवेद. ३ क्रोध. मान, माया.
१० सूक्ष्म.	१७	६०	१	१= गुणस्थानवत् गाथा २६४ प्रमाणें
११ उपशां.	१८	५९	२	२= ,, ,, ,,
१२ क्षीण.	२०	५७	१६	१६=,, ,, ,,

केवलज्ञानांत ४२ प्रकृतींचा उदय असतो. गुणस्थानें १३–१४.

[कोष्टक नं. ९८]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष
१३ सयोग.	०	४२	३०	गाथा २६४ कोष्टक नं. ६० प्रमाणें.
१४ अयोग.	३०	१२	१२	,, ,, ,, ,,

संयममार्गणा. (८)

सामायिक छेदोपस्थापना हे दोन संयम ६ ते ९ गुणस्थानापर्यंत होतात. व ६व्या गुणस्थानांत ८१ चा उदय गाथा २६४ मध्यें दाखविला आहे. त्याप्रमाणें ८१ चा उदय होईल.

(कोष्टक नं. ९९)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
६ प्रमत्त	०	८१	५	५=गुणस्थानवत् गाथा २६४ पहा.
७ अप्रमत्त	५	७६	४	४= ,, ,,
८ अपूर्व	९	७२	६	६= ,, ,,
९ अनिवृ	१५	६६	६	६= ,, ,,

परिहारविशुद्धिसंयमांत ७७ प्रकृतींचा उदय होतो. सामायिक, छेदोपस्थापना संयमात ८१ चा उदय वर लिहिला आहे. त्यातून ४ प्रकृति (२ आहारकद्विक २ स्त्रीवेदनपुंसकवेद) कमी होऊन ७७ चा उदय होतो. गुणस्थानें ६-७.

(कोष्टक नं. १००.)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
७ प्रमत्त	०	७७	३	३=स्त्यानगृध्यादि निद्रा.
६ अप्रमत्त	३	७४	४	४=गुणस्थानवत् गाथा २६४ पहा.

सूक्ष्मसांपराय संयमांत ६० प्रकृतींचा उदय होतो. गुणस्थान १० वें.

६० प्रकृति गाथा २६४ प्रमाणें. यथाख्यात संयमांत ६० प्रकृतींचा उदय होतो. गुणस्थानें ४ [११-१२-१३-१४] ११ व्या गुणस्थानांत ५९ प्रकृतींचा उदय गाथा २६४ मध्यें दाखविला आहे. त्यांत १ तीर्थंकर प्रकृति मिळून ६०चा उदय होतो.

[कोष्टक नं. १०१]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	व्युच्छि.	विशेष
११ उप.	१	५९	२	गुणस्थानवत् १=तीर्थंकर.
१२ क्षीण.	३	५७	१६	१६=,,
१३ सयो.	१८	४२	३०	१८=१९-१ तीर्थंकर, ३०=गुणस्थानवत्.
१४ अयो.	४८	१२	१२	१२=गुणस्थानवत्.

देश संयमांत ८७ प्रकृतींचा उदय. गुणस्थानवत्. [गाथा २६४ पहा.] गुणस्थान ५ वें. असंयम नामक संयम मार्गणेंत ११९ प्रकृतींचा उदय होईल. २ आहारकद्विक, १ तीर्थंकर या तीन प्रकृति १२२ मधून कमी होतील. गुणस्थानें ४.

असंयमनामक संयममार्गणेंत ११९ प्रकृतींचा उदय होतो व गुणस्थानें ४ (१-२-३-४) त्याचें कोष्टक. **कोष्टक नं० १०२**

गुणस्थान.	अनुदय	उदय	व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	२	११७	५	२=मिश्र, सम्यक्त्व, ५=गुणस्थानवत्.
२ सासादन	८	१११	९	८=७+१नरकगत्यानुपूर्व्य, ९ गुणस्थानवत्.
३ मिश्र.	१९	१००	१	१९=१७+३नरकाविना-गत्यानु. १ मिश्र. १=मिश्र.
४ असंयत	१५	१०४	१७	१५=२०-४ गत्यानुपूर्व्य, १ सम्यक्त्व. १७=गुणस्थानवत्.

गाथा ३२५- **दर्शनमार्गणा. (९)**

या मार्गणेंत चक्षु, अचक्षु, अवधि, केवल असे चार ४ भेद आहेत.

चक्षुर्दर्शनमार्गणेंत ११४ प्रकृतींचा उदय असतो. १२२ प्रकृतींतून ८ प्रकृति (१ साधारण, १ आतप, ३ एकेंद्रिय ते त्रींद्रिय, १ स्थावर, १ सूक्ष्म, १ तीर्थंकर.) कमी होऊन ११४ चा उदय होईल. गुणस्थानें १२.

चक्षुर्दर्शन मार्गणा. [कोष्टक नं. १०३]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	४	११०	२	४=२ आहारकद्विक. १ मिश्र. १ सम्यक्त्व. २=१ मिथ्यात्व, १ अपर्याप्त.
२ सासादन	७	१०७	५	७=६+नरकगत्यानुपूर्व्य. ५=४ अनंतानुबंधी १ चतुरिंद्रिय जाति.
३ मिश्र	१४	१००	१	१४=१२+३ गत्यानुपूर्व्य-१ मिश्र. १=मिश्र.
४ असंयत	१०	१०४	१७	१०=१५-४ गत्यानुपूर्व्य -१ सम्यक्त्व. १७=गुणस्थानवत् गाथा २६४ पहा.
५ देशसंयत	२७	८७	८	८= ,, ,,

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
६ प्रमत्त	३३	८१	५	३३=३५-२ आहारकद्विक. ५=गुणस्थानवत्
७ अप्रमत्त	३८	७६	४	४= ,,
८ अपूर्व	४२	७२	६	६= ,,
९ अनिवृ.	४८	६६	६	६= ,,
१० सूक्ष्म.	५४	६०	१	१= ,,
११ उपशां.	५५	५९	२	२= ,,
१२ क्षीण.	५७	५७	१६	१६= ,,

अचक्षुर्दर्शनमार्गणेंत १ तीर्थंकर प्रकृति कमी होऊन १२.१ चा उदय होईल.

गुणस्थानें १२

(कोष्टक नं. १०४)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	४	११७	५	४=१ मिश्र, सम्यक्त्व, आहारकद्विक. ५=मिथ्यात्व आतप; सूक्ष्म, साधारण, अपर्याप्त. (गुणस्थावत)
२ सासादन.	१०	१११	९	१०=९+१ नरकगत्यानुपूर्व्य. ९=गुणस्थानवत् गाथा २६४ पहा.
३ मिश्र.	२१	१००	१	२१=१९+३ गत्यानुपूर्व्य.-१ मिश्र. १=मिश्र
४ असंयत.	१७	१०४	१७	१७ अनुदय=२२-४ गत्यानुपूर्व्य १ सम्यक्त्व. १७ व्युच्छित्ति=गुणस्थानवत्.
५ देशसंयत	३४	८७	८	८=गुणस्थानवत्
६ प्रमत्त.	४०	८१	५	४०=४२-२ आहारकद्विक. ५=गुणस्थानवत्.
७ अप्रमत्त.	४५	७६	४	४= ,, ,,
८ अपूर्व.	४९	७२	६	६= ,, ,,
९ अनिवृ.	५५	६६	६	६= ,, ,,
१० सूक्ष्म.	६१	६०	१	१= ,, ,,
११ उपशां.	६२	५९	२	२= ,, ,,
१२ क्षीण.	६४	५७	१६	१६= ,, ,,

अवधिदर्शन मार्गणेंत. गाथा ३२४ मतिश्रुत अवधिज्ञानाप्रमाणें १०६ प्रकृतींचा उदय होईल. गुणस्थानें ९ [४ ते १२] होतील.

केवलदर्शन मार्गणेंत केवलज्ञानमार्गणे प्रमाणें ४२ प्रकृतींचा उदय होईल. [गाथा ३२४ पहा.] गुणस्थानें २ [१३-१४]

गाथा ३२५ व ३२६- लेश्यामार्गणा. [१०]

कृष्ण, नील लेश्यांत ११९ प्रकृतींचा उदय असतो. १२२ मधून २ आहारकद्विक व १ तीर्थंकर या तीन प्रकृति कमी होऊन ११९ चा उदय होईल. गुणस्थानें १-४.

(कोष्टक नं. १०५.)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	२	११७	६	२=मिश्र.सम्यक्त्व. ६=९गुणस्थानवत् १ नरकगत्या.
२ सासादन	८	१११	१३	१३=४ अनंतानुबंधी ४ जाति एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रिय, १ स्थावर, २ देवद्विक, १ देवायु, १ तिर्यंचगत्यानु.
३ मिश्र	२१	९८	१	२१=२१-१ मनुष्यगत्यानुपूर्व्य+१ मिश्र. १=मिश्र.
४ असंयत	२०	९९	१२	२०=२२-१ सम्यक्त्व, १ मनुष्यगत्यानुपूर्व्य. १२=४ अप्रत्या. २ वैक्रियिकद्वि. १ मनुष्यगत्यानुपूर्व्य, १ अयश, १ दुर्भग, १ अनादेय, २ नरकगति, नरकायु

नरकगत्यानुपूर्व्याची व्युच्छित्ति पहिल्या गुणस्थानांत आहे. कारण चौथ्या गुणस्थानांतील जीव मरून कृष्ण नील लेश्यांसहित नरकांत जात नाहीं.

चौथ्या गुणस्थानांत मनुष्यगत्यानुपूर्व्य प्रकृति अनुदयांतून कमी केली कारण तिचा उदय त्या गुणस्थानांत असतो. याचें कारण हें आहे कीं, कृष्णनील लेश्यावान् सम्यग्दृष्टि जीव नरकांतून येऊन कर्मभूमींत मनुष्य होऊं शकतो.

कपोतलेश्या.

कपोत लेश्येंतही ११९ प्रकृतींचा उदय [कृष्णनील लेश्येप्रमाणेंच तीन प्रकृति कमी होऊन] होतो. गुणस्थानें ४.

(कोष्टक नं० १०६)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	२	११७	५	२ मिश्र, सम्यक्त्व. ५ गुणस्थानवत्.
२ सासादन	८	१११	१२	८=७+१ नरकगत्यानु. १२=९ गुणस्थानवत्, ३ देवद्विक, देवायु.
३ मिश्र	२१	९८	१	२१=२०+मनुष्यतिर्यंचगत्यानु-१मिश्र,१=मिश्र.
४ असंयत	१८	१०१	१४	१८=२२-३मनुष्य,तिर्यंच,नरकगत्यानु.सम्यक्त्व. १४=१२कोष्टक नं.१०५प्रमाणें१नरकगत्यानुपूर्व्य १तिर्यंचगत्यानुपूर्व्य.

भवनवासी व्यंतरज्योतिषी देवांना निर्वृत्यपर्याप्त अवस्थेमध्यें कृष्ण, नील, कापोत, या तीन लेश्याच असतात. व पर्याप्तकालांत पीतलेश्येचा जघन्यांश असतो. पहिल्या तीन अशुभ लेश्यांचा धारक असंयत सम्यग्दृष्टि भवनत्रिकांत जन्म पावत नाहीं. म्हणून देवद्विक व देवायूची व्युच्छित्ति सासादनामध्यें सांगितली आहे.

पीतपद्मलेश्या—

गाथा ३२७–यांत उदय १०८ चा असतो. १२२ मधून १४ प्रकृति कमी होतील. त्या खालीलप्रमाणें १ आतप, ४ एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रिय. १ स्थावर, १ सूक्ष्म, १ साधारण, १ अपर्याप्त, २ नरकद्विक, १ नरकायु, १ तिर्यंचगत्यनुपूर्व्य, १ तीर्थंकर. गुणस्थानें १ ते ७.

[कोष्टक नं. १०७]

गुणस्थान.	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	५	१०३	१	५=मिश्र,सम्यक्त्व,आहारकद्विक,मनुष्यगत्यानुपूर्व्य
२ सासादन.	६	१०२	४	४=अनंतानुबंधी. १=मिथ्यात्व.
३ मिश्र.	१०	९८	१	१०=१०+१ देवगत्यानुपूर्व्य-१ मिश्र.
४ असंयत.	८	१००	१३	८=११-१ सम्यक्त्व, २ मनुष्यदेवगत्यानुपूर्व्य. १३=४अप्रत्याख्यान,देवद्विक, देवायु, वैक्रियकद्विक मनुष्यगत्यानुपूर्व्य, दुर्भग, अनादेय, अयश.
५ देशसंय.	२१	८७	८	८=गुणस्थानवत्. गाथा २६४ पहा.
६ प्रमत्त.	२७	८१	५	२७=२९-२ आहारकद्विक. ५=गुणस्थानवत्.
७ अप्रमत्त.	३२	७६	४	४= ,,

शुक्कलेश्या.

शुक्कलश्येंत १०९ प्रकृतींचा उदय राहील. पीतपद्मलेश्येंत १०८ प्रकृति आहेत त्यांत १ तीर्थकर प्रकृति वाढेल. गुणस्थानें १३. (कोष्टक नं. १०८)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यत्व	६	१०३	१	६=कोष्टक नं. १०७ मधील ५ व १ तीर्थंकर
२ सासादन	७	१०२	४	४ अनंतानुबंधी. १=मिथ्यात्व.
३ मिश्र	११	९८	१	११=११+१ देवगत्यानुपूर्व्य-१ मिश्र.
४ असंयत	९	१००	१३	९=१२-१ सम्यक्त्व, २ देवमनुष्यगत्यानु. १३=कोष्टक नं. १०७ प्रमाणें.
५ देशसं.	२२	८७	८	८=गुणस्थानवत्. गाथा २६४ पहा.
६ प्रमत्त	२८	८१	५	२८=३०-२ आहारकाद्विक. ५=गुणस्थानवत्.
७ अप्रमत्त	३३	७६	४	४= ,,
८ अपूर्व	३७	७२	६	६= ,,
९ अनिवृ	४३	६६	६	६= ,,
१० सूक्ष्म.	४९	६०	१	१= ,,
११ उप.	५०	५९	२	२= ,,
१२ क्षीण.	५२	५७	१६	१६= ,,
१३ सयो.	६७	४२	४२	६७=६८-१तीर्थंकर.

भव्यमार्गणा. [११]

गाथा ३२८-भव्यमार्गणेंत १२२ प्रकृतींचा उदय १४गुणस्थानें याचें कोष्टक गुणस्थानाप्रमाणें समजावें [गाथा २६४ पहा.]

अभव्यमार्गणेंत ११७ प्रकृतींचा उदय असतो आणि गुणस्थान मिथ्यात्वच असतें. १२२ प्रकृतींतून १ तीर्थकर, २ आहारकाद्विक, १ मिश्र, १ सम्यक्त्व या प्रकृति कमी झाल्यामुळें ११७ चा उदय होतो.

सम्यक्त्व मार्गणा. [१२]

उपशमसम्यक्त्वांत १०० प्रकृतींचा उदय असतो. गुणस्थानाच्या कोष्टकांत १०४ चा उदय दाखविला आहे. त्यांतून ४ प्रकृति (१ मनुष्य, १ तिर्यंच, १ नरकगत्यानुपूर्व्य, १ सम्यक्त्व प्रकृति) कमी होतील. गुणस्थानें ४ ते ११.

(कोष्टक नं. १०९.)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
४ असंय.	०	१००	१४	१४=१७गुणस्थानवत्-मनुष्य,तिर्यंच, नरकगत्यानु.
५ देश.	१४	८६	८	८= ,,
६ प्रमत.	२२	७८	३	३=स्त्यानगृध्यादि निद्रा. उपशम सम्यग्दृष्टीला आहारक समुद्घात होत नाहीं म्हणून अनुदयांत २ प्रकृति कमी केल्या नाहींत,
७ अप्रम.	२५	७५	३	३=अर्धनाराच, कीलित, सृपाटिक.
८ अपूर्व.	२८	७२	६	६=गुणस्थानवत्.
९ अनिवृ	३४	६६	६	६= ,,
१० सूक्ष्म	४०	६०	१	१= ,,
११ उप.	४१	५९	२	२= ,,

क्षयोपशम सम्यक्त्व.

क्षयोपशम [वेदक] सम्यक्त्वांत १०६ प्रकृतींचा उदय होतो. १२२ मधून १६ प्रकृति [प्रथम गुणस्थानांतील व्युच्छित्ति पावणाऱ्या प्र० ५+दुसऱ्या गुणस्थानांतील व्युच्छित्ति पावणाऱ्या प्रकृति ९ + तिसऱ्या गुणस्थानांतील व्युच्छित्ति पावणारी प्र० १+१ तीर्थकर =१६] कमी होतील. गुणस्थानें ४ ते ७.

कोष्टक (नं. ११०)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
४ असंय	२	१०४	१७	२=आहारकद्विक. १७=गुणस्थानवत्.
५ देश.	१९	८७	८	८=गुणस्थानवत्.
६ प्रमत्त.	२५	८१	५	२५=२७-२ आहारकद्विक. ५=गुणस्थानवत्
७ अप्रमत्त	३०	७६	७६	

कोणकोणत्या ठिकाणीं मरण होत नाहीं.

१ निर्वृत्यपर्याप्त अवस्थेंत व मिश्र गुणस्थानांत.

२ आहारक मिश्रयोगधारणावस्थेंत.

३ क्षपक श्रेणींत.

४ उपशम श्रेणी चढतांना अपूर्व करणाच्या पहिल्या भागांत.

५ प्रथमोपशम सम्यक्त्वांत.

६ सातव्या नरकांत सम्यक्त्वावस्थेंत.

७ अनंतानुबंधीचें विसंयोजन करणारा जीव मिथ्यात्वगुणस्थानांत आल्यावर एक अंतर्मुहूर्तपर्यंत.

८ दर्शनमोहनीयाचा क्षय करीत असतां कृतकृत्य वेदक सम्यक्त्वी होईपर्यंत.

देवायूचा बंध केला असून उपशमश्रेणी चढल्यानंतर उतरतांना द्वितीयोपशम सम्यक्त्वांत आठव्या गुणस्थानापर्यंत जो जीव मरण पावेल तो चवथ्या गुणस्थानांत येऊन देवच होईल.

देवायू शिवाय इतर आयूचा बंध ज्यानें केला असेल तो अणुव्रती महाव्रती होणार नाहीं.

गाथा ३२९- क्षायिकसम्यक्त्व मार्गणा.

या मार्गणेंत १२२ प्रकृतीं पैकीं १६ प्रकृति (प्रथम गुणस्थानांतील व्युच्छित्तीच्या ५ प्र०, दुसऱ्या गुणस्थानांतील व्युच्छित्तीच्या प्रकृति ९ तिसऱ्यांतील १ व १सम्यक्त्व प्रकृति मिळून १६.) कमी होऊन १०६ चा उदय होईल. गुणस्थानें ४ ते १४ (अकरा)

क्षायिकसम्यक्त्व मार्गणेंतील १०६ प्रकृतींचें (कोष्टक नं० १११)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	व्युच्छि.	विशेष
४ असंयत	३	१०३	२०	३=२ आहारकद्विकद्विक, १ तीर्थंकर. २०=१७गुणस्थानवत्,तिर्यंचगति,तिर्यं.आयु,उद्यो.
५ देशसंयत	२३	८३	५	५=४ प्रत्याख्यानावरण, १ नीचगोत्र.
६ प्रमत्त	२६	८०	५	२६=२८-२आहारकद्विक, ५ गुणस्थानवत्
७ अप्रमत्त	३१	७५	३	३=अंतचीं ३ संहननें.
८ अपूर्व	३४	७२	६	६=गुणस्थानवत्.
९ अनिवृ	४०	६६	६	६= ,,
१० सूक्ष्म.	४६	६०	१	१= ,,
११ उप.	४७	५९	२	२= ,,
१२ क्षीण.	४९	५७	१६	१६= ,,
१३ सयोग.	६४	४२	३०	६४=६५-१ तीर्थंकर. ३०=गुणस्थानवत्.
१४ अयोग.	९४	१२	१२	

गाथा ३३०–मिथ्यात्व, सासादन व मिश्र या तीन सम्यक्त्वमार्गणांत त्यांच्या गुणस्थानाप्रमाणें अनुदय व्युच्छित्ति होईल. म्हणजे मिथ्यात्व मार्गणेंत ११७ चा, सासादनांत १११ चा व मिश्रांत १०० चा उदय होईल.

गाथा ३३० व ३३१– संज्ञीमार्गणा [१३]

संज्ञीमार्गणेंत ११३ प्रकृतींचा उदय होईल १२२ प्रकृतींतून ९ प्रकृति कमी होतील. त्या–४ एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रिय जाति १ आतप, १ स्थावर, १ सूक्ष्म, १ साधारण, १ तीर्थंकर. गुणस्थानें १२.

[कोष्टक नं. ११२]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि	विशेष.
१ मिथ्यात्व	४	१०९	२	४=मिश्र, सम्यक्त्व, आहारकद्विक. २=१ मिथ्यात्व १ अपर्याप्त.
२ सासादन.	७	१०६	४	७=६+१ नरकगत्यानुपूर्व्य, ४=अनंतानुबंधी
३ मिश्र	१३	१००	१	१३=११+३ आनुपूर्वी–१ मिश्र. १=मिश्र.
४ असंयत	९	१०४	१७	१४–५ आनुपूर्व्य, सम्यक्त्व, प्रकृति=९ १७=गुणस्थानवत्
५ देशसंयत	२६	८७	८	८= ,,
६ प्रमत्त	३२	८१	५	३२=३४–२ आहारकद्विक. ५=गुणस्थानवत्.
७ अप्रमत्त	३७	७६	४	४= ,,
८ अपूर्वक.	४१	७२	६	६= ,,
९ अनिवृ.	४७	६६	६	६= ,,
१० सूक्ष्म	५३	६०	१	१= ,,
११ उप.	५४	५९	२	२= ,,
१२ क्षीण.	५६	५७	५७	

नोटः–१३ व्या गुणस्थानांत द्रव्यमन असतें परंतु भावमन नसतें. तसेंच
१४ ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, म्हणून
संज्ञीमार्गणेंत हीं दोन गुणस्थानें होत नाहींत.

असंज्ञीमार्गणा.

या मार्गणेंत ९१ प्रकृतींचा उदय असतो. १२२ मधून ३१ प्रकृति कमी होतील त्या–१ मिश्र, १ सम्यक्त्व, २ आहारकद्विक, १ तीर्थंकर, २ मनुष्यद्विक, १ उच्चगोत्र, ६ वैक्रियिकषट्क, ५ प्रथमचीं संहननें, ५ प्रथमचीं संस्थानें, १ प्रशस्तविहायोगति, १ सुभग, १ आदेय, १ यश, ३ मनुष्य, नरक, देवायु=३१.

[कोष्टक नं. ११३.]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	०	९१	१३	१३=३ स्त्यानगृध्यादि निद्रा, परघात. उद्योत. उच्छ्वास. आतप. दुःस्वर. अप्र. विहायो. अपर्याप्त. साधारण. सूक्ष्म. मिथ्यात्व=१३
२ सासादन.	१३	७८	९	९ गुणस्थानवत्.

आहारमार्गणा. [१४]

या मार्गणेंत ११८ प्रकृतींचा उदय असतो. विग्रहगतींत जीव अनाहारक असतो. म्हणून चार गत्यानुपूर्व्य प्रकृति १२२ मधून कमी होतील. गुणस्थानें १३.

(कोष्टक नं. ११४)

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष
१ मिथ्यात्व	५	११३	५	५ अनुदय=१मिश्र, सम्यक्त्व, आहारकद्विक, १ तीर्थंकर. ५=गुणस्थानवत्.
२ सासादन	१०	१०८	९	९= ,,
३ मिश्र	१८	१००	१	१८=१९-१ मिश्र. १=मिश्र.
४ असंय	१८	१००	१३	१८=१९-१ सम्यक्त्व. १३=१७ गुणस्थानवत्-४ गत्यानुपूर्व्य.
५ देश	३१	८७	८	८=गुणस्थानवत्.
६ प्रमत्त	३७	८१	५	३७=३९=२ आहारकद्विक ५ गुणस्थानवत्
७ अप्रमत्त	४२	७६	४	४=गुणस्थानवत्.
८ अपूर्व	४६	७२	६	६= ,,
९ अनिवृ.	५२	६६	६	६= ,,
१० सूक्ष्म	५८	६०	१	१= ,,
११ उप.	५९	५९	२	२= ,,
१२ क्षीण.	६१	५७	१६	१६= ,,
१३ सयोग.	७६	४२	४२	७६=७७-१तीर्थंकर.

गाथा ३३२- **अनाहारमार्गणा.**

या मार्गणेंत ८९ प्रकृतींचा उदय [कार्मणकाययोग गाथा ३१८-३१९ कोष्टक नं. ८९ प्रमाणें] असतो. गुणस्थानें ५ [१-२-४-१३-१४ होतात.

[कोष्टक नं. ११५.]

गुणस्थान	अनुदय	उदय	उदय व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	२	८७	३	२=सम्यक्त्व,तीर्थंकर. ३=मिथ्यात्व,सूक्ष्म, अपर्याप्त.
२ सासादन	८	८१	१०	८=५+२ नरकद्विक, १ नरकायु. १०=९ गुणस्थानाप्रमाणें व १ स्त्रीवेद.
४ असंयत	१४	७५	५१	१४=१८-१ सम्यक्त्व, ३ तिर्यग्मनुष्य देवानुपूर्व्य ५१=कार्मणकाययोगाच्या नकाशाप्रमाणें गाथा ३१८, ३१९. पाहा.
१३ सयोग.	६४	२५	१३	६४=६५-तीर्थंकर. १३=१ साताअसातापैकीं एक. १ निर्माण, २ स्थिरद्विक, २ शुभद्विक, २ तैजसद्विक. १ अगुरुलघु, ४ वर्णादि=१३.
१४ अयोग.	७७	१२	१२	

इति उदयप्रकरण समाप्त.

सत्त्वप्रकरण.

गाथा ३३३-मिथ्यादृष्टि गुणस्थानांत ज्याला तीर्थकरत्व प्रकृतीचें सत्त्व असेल त्याला आहारकद्विकाचें सत्त्व नसतें व ज्याला आहारकद्विकाचें सत्त्व असतें त्याला तीर्थकराचें सत्त्व नसतें. हें एका जीवाच्या अपेक्षेनें समजावें. अनुक्रमानें किंवा नाना जीवांच्या अपेक्षेनें त्या दोन्हीं प्रकृतींचें सत्त्व असूं शकतें. तीर्थंकर व आहारकद्विक या दोहोंचें सत्त्व असतांना मिथ्यात्व गुणस्थान नसतें.

सासादन गुणस्थानांत तीर्थंकर व आहारकद्विक या प्रकृतीचें सत्त्व नसतें. मिश्र गुणस्थानांत तीर्थंकरप्रकृतीचें सत्त्व नसतें.

या प्रकृतींचें सत्त्व ज्यांना असतें त्यांना हें गुणस्थान प्राप्त होत नाहीं. तीर्थंकर व आहारकद्विक या दोहोंचें सत्त्व असणारांना मिथ्यात्व गुणस्थान नसतें.

गाथा ३३४-चारहीं आयूंपैकीं कोणत्याही आयूचा बंध झाला असल्यास सम्यक्त्वधारण होऊं शकतें.

अगोदर नरक, तिर्यंच व मनुष्य या आयूंचा बंध झाला असेल त्यांस अणुव्रत व महाव्रत धारण करण्याचें सामर्थ्य नसतें. परंतु देवायूचा बंध झाला असेल तर तो अणुव्रत व महाव्रत धारण करूं शकतो.

गाथा ३३५–३३६–नरकायू भोगीत असतांना किंवा आगामी नरकायूचा बंध झाला असतांना देशव्रत होऊं शकत नाहीं.

नरक, तिर्यंच या दोन आयूंचें सत्त्व असतांना महाव्रत होऊं शकत नाहीं.

नरक, तिर्यंच व देव या आयूंचें सत्त्व असेल तर क्षपकश्रेणी होऊं शकत नाहीं.

अनंतानुबंधी ४ प्रकृति व दर्शनमोहनीयाच्या तीन प्रकृतींचा नाश चौथ्यापासून सातव्या गुणस्थानापर्यंत कशा प्रकारें करून क्षायिक सम्यग्दृष्टि होतात तें सांगतात.

प्रथम अधःकरण, अपूर्वकरण व अनिवृत्तिकरण करतो. अनिवृत्तिकरणाचा काल अंतर्मुहूर्ताचा असतो. त्याच्या शेवटच्या समयांत अनंतानुबंधिचतुष्काचें एकदम एकच वेळीं विसंयोजन करून त्या अनंतानुबंधीचें परिणमन अप्रत्याख्यानादि बारा कषायांत किंवा नोकषायांत करवितो. अशा प्रकारें विसंयोजन करून अंतर्मुहूर्तपर्यंत विश्राम करितो. नंतर दर्शनमोहाचा नाश करण्याचा उद्यम करितो. अनिवृत्तिकरणाच्या अंतर्मुहूर्त कालाला संख्यातानें भागून बहुभाग व्यतीत झाल्यानंतर जो एक भाग शिल्लक राहतो त्याच्या पाहिल्या समयापासून मिथ्यात्वाचा क्षय करितो. त्यानंतर मिश्रप्रकृतीचा व त्या नंतर सम्यक्त्वप्रकृतीचा क्षय करितो तेव्हां क्षायिक सम्यग्दृष्टि होतो.

आतां गुणस्थानामध्यें सत्ता सांगतात.—मिथ्यादृष्टि गुणस्थानांत आहारकद्विक व तीर्थंकरप्रकृतिचें सत्व अनुक्रमें कसें असतें तें दाखवितात. [एका जीवापेक्षेनें]

कोणी जीव वरील गुणस्थानांत आहारकाद्विकाचा बंध करून मिथ्यात्व गुणस्थानांत आला. तेथें आहारकाद्विकाचें उद्वेलन केलें व नंतर नरकायूचा बंध केला. त्या मागून असंयतगुणस्थानांत येऊन तेथें तीर्थंकर प्रकृतीचा बंध केला. नंतर दुसऱ्या किंवा तिसऱ्या नरकांत जातांना मिथ्यादृष्टि झाला. अशा मिथ्यादृष्टि जीवाला आहारकाद्विक व तीर्थंकर प्रकृतीचें सत्त्व अनुक्रमानें संभवतें. नानाजीवापेक्षेनें पाहिल्यास एकच वेळीं आहारकाद्विक व तीर्थंकरप्रकृतीचें सत्त्व संभवतें.

गाथा ३३७–ज्या गुणस्थानांत ज्या प्रकृतीची व्युच्छित्ति झाली त्या प्रकृतीच्या सत्तेचा अभाव पुढील गुणस्थानांत समजावा.

गाथा ३३८ ते ३४२–पुढें उपशमी व क्षयोपशमी सम्यग्दृष्टि जीवाच्या (चार ते सात गुणस्थानापर्यंत) ७ प्रकृति [४ अनंतानुबंधी ३ दर्शनमोहनीय] सत्त्वातून कमी कराव्या.

कोणत्या गुणस्थानांत किती प्रकृतीचें सत्त्व असतें त्याचें क्षपकश्रेणीच्या अपेक्षेनें कोष्टक. एकंदर प्रकृति १४८ (**कोष्टक नं. ११६**)

गुणस्थान	असत्त्व	सत्त्व	सत्त्व व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यत्व	०	१४८	०	
२ सासादन	३	१४५	०	३=२ आहारकाद्विक, १ तीर्थकर,
३ मिश्र	१	१४७	०	१=तीर्थकर.
४ असंयत	०	१४८	१	१=नरकायु.
५ देशसं.	१	१४७	१	१ असत्व=नरकायु. १ व्युच्छित्ति=तिर्यंचायु.
६ प्रमत्त	२	१४६	०	२=नरकायु, तिर्यंचायु.
७ अप्रमत्त	२	१४६	८	८=४अनंतानुबंधी, ३ दर्शनमोहनी, १ देवायु.
८ अपूर्वक्ष.	१०	१३८	०	१०=४अनंतानुबंधी३दर्शनमोहनी३नरकतिर्यंचदे.
९ अनिवृ भाग १ क्षपकः	१०	१३८	१६	१३८=आठव्या गुणस्थानाप्रमाणें. १६=२नरकगति,गत्यानुपूर्व्य,२तिर्यंचगति,गत्यानुपूर्व्य,३विकलत्रय, ३स्त्यानगृध्यादि, १उद्योत, १ आतप,१एकेंद्रि.१साधारण.१सूक्ष्म, १स्थावर=१६
भाग २	२६	१२२	८	८=४ अप्रत्याख्यान, ४ प्रत्याख्यान.
,, ३	३४	११४	१	१=नपुंसकवेद.
,, ४	३५	११३	१	१=स्त्रीवेद.
,, ५	३६	११२	६	६=नोकषाय हास्यादि.
,, ६	४२	१०६	१	१=पुरुषवेद.
,, ७	४३	१०५	१	१=संज्वलन क्रोध.
,, ८	४४	१०४	१	१= ,, मान.
,, ९	४५	१०३	१	१= ,, माया.
१० सूक्ष्म. क्षपक	४६	१०२	१	१= ,, लोभ.
१२ क्षीण.	४७	१०१	१६	१६=५ज्ञानावरण,४दर्शनावरण,५अंतराय,१निद्रा १ प्रचला.
१३ सयो.	६३	८५	०	६३=४७घाति+३नरकदेव तिर्यंचायु+२नरकद्विक +२तिर्यंचद्विक+४एकेंद्रियादि+१आतप+१ उद्योत +१साधारण+१सूक्ष्म+स्थावर=६३.

१४ अयोग. केवली द्विचरम समय-पर्यंत.	६३	८५	७२	७२=५ शरीर, ५ बंधन, ५ संघात, ६ संस्थान, ३ अंगोपांग, ६ संहनन, ५वर्ण, २गंध, ५रस, ८ स्पर्श, २ स्थिरास्थिर, २ शुभाशुभ, २ स्वर, २ देवगत्यानुपूर्व्य, २ विहायोगति, १ दुर्भग, १ निर्माण, १ अयश, १ अनादेय. १ प्रत्येक, १ अपर्याप्त, १ अगुरु, १ उद्योत, १ परघात, १उच्छ्वास, १साता वा असातावेद, १ नीचगोत्र = ७२.
अयोग केवली अंतसमय.	१३५	१३	१३	१३=१ साता असातापैकीं, १ मनुष्यगति, १पंचेंद्रिय, १ सुभग, १ त्रस, १ बादर, १ पर्याप्त, १ आदेय, १ यश, १ तीर्थंकर, १ मनु.आयु, १ उच्चगोत्र, १ मनुष्यानुपूर्व्य=१३.

गाथा ३४३–आठव्या गुणस्थानांपासून अकराव्या गुणस्थानापर्यंत उपशम-श्रेणी चढणाऱ्या जीवाला नरकायु व तिर्यंचायु या दोन प्रकृति कमी होऊन १४६ प्रकृतींचें सत्त्व असतें; व जो क्षायिक सम्यग्दृष्टि जीव उपशमश्रेणी चढतो त्यास ८पासून ११ गुणस्थानापर्यंत १३८ प्रकृतींचें सत्त्व असतें. तसेंच आयुर्बंध ज्यास झाला नाहीं अशा क्षायिक सम्यग्दृष्टीला ४ ते ७ गुणस्थानापर्यंत १३८ प्रकृतींचें सत्त्व असतें.

नपुंसकवेद, स्त्रीवेद, नोकषाय, पुरुषवेद यांचा उपशम क्रमानें होतो. व क्रोध, मान, माया, लोभाचा उपशम कशा प्रकारें होतो तें खालीं दाखवितात. पुरुषवेदाच्या उपशमानंतर नव्यानें बांधलेल्या पुंवेदकर्माचा अप्रत्याख्यान व प्रत्याख्यान क्रोधासह उपशम करतो. नंतर संज्वलन क्रोधाचा उपशम करतो. त्यापुढें नवीन बांधलेल्या संज्वलन क्रोधाचा अप्रत्याख्यान व प्रत्याख्यान मानासह उपशम करतो. नंतर संज्वलन मानाचा उपशम करितो. नंतर नवीन बांधलेल्या संज्वलन मानाचा अप्रत्याख्यान व प्रत्याख्यान मायेसह उपशम करितो. नंतर संज्वलन मायेचा उपशम करितो. नंतर नवीन बांधलेल्या संज्वलन मायेचा अप्रत्याख्यान व प्रत्याख्यान लोभासह उपशम करितो. नंतर बादर संज्वलन लोभाचा उपशम करितो. हें कार्य नवव्या गुणस्थानांत होतें. कर्मबंध झाल्यानंतर एक आवलीपर्यंत त्याचा उपशम, क्षय, उदय वगैरे होत नाहीं.

गाथा ३४४– **गतिमार्गणा.** [१]

नरकगत्यादि मार्गणांत प्रकृति, स्थिति, अनुभाग, प्रदेश या चार प्रकारच्या भेदांसह जें कर्माचें सत्त्व असेल तें यथायोग्य समजून घ्यावें.

गाथा ३४५–तिर्यंचांत तीर्थंकर प्रकृतींचें सत्त्व नाहीं. नरकगतींत भोगित असलेलें नरकायु व बध्यमान तिर्यंचायु व मनुष्यायूचें सत्त्व असतें. देवायूचें सत्त्व नसतें. तिर्यंचगतींत चारही आयूंचें सत्त्व असतें. मनुष्यगतींतही चार आयूंचें सत्त्व असतें. देवगतींत नरकायु सोडून तीन आयूंचें सत्त्व असतें. बाकी प्रकृतींचें सत्त्व गुणस्थानवत् समजावें.

गाथा ३४६–नरकगतीमध्यें देवायूचें सत्त्व नाहीं. म्हणून सत्त्वयोग्य प्रकृति १४७; तीर्थंकर प्रकृतींचें सत्त्व चौथ्या पृथ्वीपासून पुढें नाहीं म्हणून ४-५-६ या नरकांत सत्त्व-योग्य प्रकृति १४६ व सातव्या पृथ्वींत मनुष्यायूचें सत्त्व नाहीं. सहाव्या पृथ्वीपर्यंतच मनुष्यायूचें सत्त्व असतें म्हणून सातव्या पृथ्वींत सत्त्व १४५ चें असतें.

घर्मा, वंशा, मेघा या पहिल्या तीन पृथ्वींत देवायूचें सत्त्व नसतें म्हणून सत्त्वयोग्य प्रकृति १४७ गुणस्थानें ४.

पहिल्या तीन नरकांतील सत्त्वप्रकृतींचें [कोष्टक नं. ११७]

गुणस्थान	असत्त्व	सत्त्व	व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	०	१४७	०	
२ सासादन	३	१४४	०	३=१ तीर्थंकर. २ आहारकद्विक.
३ मिश्र	१	१४६	०	१=तीर्थंकर.
४ असंयत	०	१४७	०	

अंजना, अरिष्टा, मघवी या [४।५।६] पृथ्वींत देवायु व तीर्थंकर प्रकृतिचें सत्त्व नसतें म्हणून १४६ प्रकृतींचें सत्त्व. गुणस्थानें ४ **(कोष्टक नं० ११८)**

गुणस्थान	असत्त्व	सत्त्व	व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	०	१४६	०	
२ सासादन	२	१४४	०	२=आहारकद्विक.
३ मिश्र	०	१४६	०	
४ असंयत	०	१४६	०	

सातव्या माघवी पृथ्वीमध्यें १४५ प्रकृतींचें सत्त्व असतें. मनुष्यायु देवायु व तीर्थंकर या तीन प्रकृति कमी होतात. म्हणून १४५ चें सत्त्व. गुणस्थानें ४.

(कोष्टक नं० ११९)

गुणस्थान	असत्त्व	सत्त्व	व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	०	१४५	०	
२ सासादन.	२	१४३	०	२=आहारकद्विक.
३ मिश्र.	०	१४५	०	
४ असंयत.	०	१४५	०	

गाथा ३४७–लब्ध्यपर्याप्तक तिर्यंचांत १४५ प्रकृतीचें सत्त्व असतें [१४८–१ तीर्थंकर. १ देवायु. १ नरकायु.] गुणस्थान. एक मिथ्यादृष्टि.

तसेंच लब्ध्यपर्याप्तक मनुष्यांतही १४५ प्रकृतीचें सत्त्व असतें.

तिर्यंचगतींत तीर्थंकर बिना १४७ चें सत्त्व. गुणस्थानें ५ तिर्यंच गतींतील सत्त्व प्रकृतींचें

(कोष्टक नं. १२०)

गुणस्थान	असत्त्व	सत्त्व	व्युच्छि.	विशेष
१ मिथ्यात्व	०	१४७	०	
२ सासादन	२	१४५	०	२=आहारकद्विक.
३ मिश्र	०	१४७	०	
४ असंयत	०	१४७	२	२=नरकायु, मनुष्यायु.
५ देश.	२	१४५	०	२= ,, ,,

याचप्रमाणें सामान्यतिर्यंच, पंचेंद्रियतिर्यंच, योनिमत्तिर्यंच, पर्याप्ततिर्यंच व अपर्याप्त तिर्यंच यांत समजावें.

विशेष—लब्ध्यपर्याप्तक तिर्यंचांत त्याचप्रमाणें लब्ध्यपर्याप्तक मनुष्यांत तीर्थंकर, नरकायु व देवायु या तीन प्रकृति नसतात म्हणून १४५ प्रकृतींचें सत्त्व राहतें. गुणस्थान मिथ्यादृष्टि एकच.

सामान्यमनुष्य, पर्याप्तमनुष्य, योनिमत् मनुष्य यांत गुणस्थानाप्रमाणें रचना समजावी.

योनिमत् मनुष्यांत क्षपक श्रेणीमधें कांहीं विशेष आहे. म्हणजे सामान्य व पर्याप्त मनुष्यांत १ पासून १४ गुणस्थानापर्यंत सत्त्व, असत्त्व प्रकृतींची रचना गुणस्थानाप्रमाणें समजावीं. पण देशसंयत गुणस्थानांत तिर्यंचायूची सत्ता नसते म्हणून तिथें सत्त्व १४६ असत्त्व २ बाकी सर्व गुणस्थानाप्रमाणें. योनिमत् मनुष्यांत क्षपक श्रेणीमध्यें तीर्थंकर प्रकृतीचें सत्त्व असणारांना ७ व्या गुणस्थानापुढें स्त्रीवेदाचा अभाव असतो. म्हणून अपूर्व करणांत १३७ प्रकृतीचें सत्त्व, असत्त्व १०, याचप्रमाणें ९ व्या गुणस्थानांतील ९ भाग व सूक्ष्मसांपरायादि अयोगीपर्यंत गुणस्थानांतील सत्त्वापेक्षेनें एक एक प्रकृति कमी समजावी. असत्त्वाचें प्रमाण गुणस्थानाप्रमाणेंच.

सामान्य व पर्याप्त मनुष्यापेक्षेनें कर्मप्रकृतीचें सत्त्व, असत्त्व व व्युच्छित्ति यांचें

(कोष्टक नं. १२१)

गुणस्थान	असत्त्व	सत्त्व	व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व.	०	१४८	०	
२ सासादन.	३	१४५	०	३=२ आहारकद्विक, १ तीर्थंकर.
३ मिश्र.	१	१४७	०	१=तीर्थंकर.
४ असंयत	०	१४८	२	२=नरकायु, तिर्यंगायु.
५ देशसंयत	२	१४६	२	
६ प्रमत्त	२	१४६	०	
७ अप्रमत्त	२	१४६	८	८=४ अनंतानुबंधी, ३ दर्शनमोह. १ देवायु.
८ अपूर्व	१०	१३८	०	क्षायिकसम्यग्दृष्टि उपशमश्रेणी चढतांना १३८ चें सत्त्व उपशमसम्यग्दृष्टि ,, ,, ,, १४६ चें सत्त्व.
९अनिवृ१भा.	१०	१३८	१६	कोष्टक ११७ प्रमाणें.
,, २ भा.	२६	१२२	८	,, ,, ,,
,, ३ ,,	३४	११४	१	,, ,, ,,
,, ४ ,,	३५	११३	१	,, ,, ,,
,, ५ ,,	३६	११२	६	,, ,, ,,
,, ६ ,,	४२	१०६	१	,, ,, ,,
,, ७ ,,	४३	१०५	१	,, ,, ,,
,, ८ ,,	४४	१०४	१	,, ,, ,,

,, ९ ,,	४५	१०३	१	कोष्टक ११७ प्रमाणें.
१० सूक्ष्म.	४६	१०२	१	,, ,, ,,
१२ क्षीण.	४७	१०१	१६	,, ,, ,,
१३ सयोग.	६३	८५	०	
१४ अयोग.	६३	८५	८५	

गाथा ३४८ — **देवगति.**

१ ते १२ स्वर्गापर्यंत नरकायूचें सत्व नसतें म्हणून १४७ प्रकृतीचें सत्व असतें १२व्या स्वर्गापर्यंत तिर्यंचायूचें सत्व असतें. पुढें नसतें. गुणस्थानें ४.

१२ व्या स्वर्गापर्यंत सत्त्वप्रकृतीचें [कोष्टक नं. १२२]

गुणस्थान	असत्त्व	सत्त्व	व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	१	१४६	०	१=तीर्थंकर.
२ सासादन.	३	१४४	०	३=१ तीर्थंकर, २ आहारकद्विक.
३ मिश्र	१	१४६	०	१=तीर्थंकर.
४ असंयत	०	१४७	०	

आनतादि ४ स्वर्ग व नवग्रैवेयकामध्यें नरकायु व तिर्यंचायु सोडून सत्त्व १४६ प्रकृतीचें. गुणस्थानें ४.

तेराव्या स्वर्गापासून ९ ग्रैवेयकपर्यंत सत्त्वप्रकृतीचें (कोष्टक नं. १२३)

गुणस्थान	असत्त्व	सत्त्व	व्युच्छि.	विशेष
१ मिथ्यात्व	१	१४५	०	१=तीर्थंकर.
२ सासादन	३	१४३	०	३=१ तीर्थंकर, २ आहारकद्विक.
३ मिश्र	१	१४५	०	१=तीर्थंकर.
४ असंयत	०	१४६	०	

नव अनुदिश व पंच अनुत्तर विमानांत नरकायु, तिर्यंचायु या दोन प्रकृति वांचून सत्त्व १४६ प्रकृतीचें, गुणस्थान ४ थें एकच.

भवनत्रिक व कल्पस्त्रीच्या सत्त्वप्रकृतींचें [कोष्टक नं. १२४]

भवनत्रिक व कल्पवासिनी स्त्री यांत तीर्थंकर व नरकायु सोडून सत्त्व १४६ प्रकृतींचें असतें गुणस्थानें ४.

गुणस्थान	असत्त्व	सत्त्व	व्युच्छि.	विशेष
१ मिथ्यात्व	०	१४६	०	
२ सासादन	२	१४४	०	२=आहारकद्विक.
३ मिश्र	०	१४६	०	
४ असंयत	०	१४६	०	

गाथा ३४९— **इंद्रियकाय मार्गणा** [२]

इंद्रियमार्गणा व काय मार्गणा यांत पंचेंद्रिय व त्रसकाय यामध्यें सामान्याप्रमाणें सत्त्व १४८ प्रकृतींचें. गुणस्थानें १४ रचना गुणस्थानवत्.

एकेंद्रिय,द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय मार्गणा व पृथ्वी,अप्, वनस्पतिकाय या मार्गणांमध्यें लब्ध्यपर्याप्तप्रमाणें तीर्थकर, नरकायु, देवायु सोडून सत्त्वयोग्य प्रकृति१४५मिथ्यात्व गुणस्थानांत सत्त्व १४५ असत्त्व शून्य सासादनांत सत्त्व१४३ असत्त्व २ आहारकद्विक.

कायमार्गणा [३]

तेजस्कायांत व वातकायांत मनुष्यायु नाहीं म्हणून सत्त्व १४४ गुणस्थान १ मिथ्यात्व. सर्व इंद्रियमार्गणा व कायमार्गणा यांत उद्वेलनही होतें.

गाथा ३५०— **उद्वेलन प्रकृति**

उद्वेलनाचें विधान पुढें विस्तारानें सांगणार आहेत तरी इथें थोडेंसे सांगतात्. खालील १३ प्रकृतींचें क्रमानें उद्वेलन होतें.

२ आहारकद्विक. १ सम्यक्त्व मोहनीय. १ मिश्र मोहनीय. २ देवगति देवगत्यानुपूर्व्य. ४ नारकचतुष्क. (१ नरकगति, १ नरकगत्यानुपूर्व्य. १ वैक्रि.शरीर, १ वैक्रियक अंगोपांग.) १ उच्चगोत्र. २ मनुष्यगति, मनुष्यगत्यानुपूर्व्य. = १३.

उद्वेलन—पीळ घालून वळलेल्या दोरीचा पीळ उकलावा त्याप्रमाणें बंध झालेल्या प्रकृतींस अन्यरूप परिणमवून तिचा नाश करणें यांस उद्वेलन म्हणतात.

गाथा ३५१—कोणता जीव कोणत्या प्रकृतीची उद्वेलना करितो ?

तीर्थंकर, देवायु, नरकायु यांचें सत्त्व ज्यांना नसेल [गाथा ३३६ पहा.] अशा

(चतुर्गतींतील) संक्लेशपरिणामी मिथ्यादृष्टि जीवाला उद्वेलन झालें नसेल तर १४५ प्रकृतींचें सत्त्व असतें. आहारकद्विकाची उद्वेलना झाल्यास सत्त्व १४३ चें
सम्यक्त्वमोहनीयाची उद्वेलना झाल्यास सत्त्व १४२ चें
मिश्र ,, ,, ,, ,, १४१ चें
हें स्वस्थान सत्त्व समजावें. चतुर्गतींतील मिथ्यादृष्टि जीव २ आहारकाद्विक, १ सम्यक्त्व प्रकृति आणि १ मिश्र प्रकृति यांची, विकलत्रय, जलकायिक व वनस्पतिकायिक जीव २ देवद्विक आणि ४ नरकचतुष्क यांची व तेजस्कायिक, वायुकायिक जीव १ उच्चगोत्र व २ मनुष्यद्विक प्रकृतींची उद्वेलना करितात.

उत्पन्न स्थानांत एकेंद्रिय, द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय, पृथ्वी, अप्, वनस्पतिकाय यांमध्यें ही वरीलप्रमाणेंच १४५ । १४३ । १४२ । १४१ चें सत्त्व असतें. देवगति व देवगत्यानुपूर्व्य यांची उद्वेलना झाल्यास स्वस्थानांत त्या एकेंद्रियादिकांना १३९ प्रकृतीचें सत्त्व असतें. वैक्रियिकचतुष्काची उद्वेलना झाल्यास १३५ चें सत्त्व असतें.

उत्पन्नस्थानांत तेजःकाय व वातकाय यामध्यें मनुष्यायूचें सत्त्व नसतें म्हणून सत्त्व १४४ चें असतें.

आहारकाद्विकाची उद्वेलना झाली म्हणजे १४२ चें सत्त्व.
सम्यक्त्वमोहनीयची उद्वेलना झाल्यास १४१ ,, ,,
मिश्र ,, ,, ,, १४० ,, ,,

देवगति व आनुपूर्व्याची उद्वेलना झाल्यास १३८ चें सत्व. वैक्रियिकचतु० ची उद्वेलना झाल्यास १३४ चें सत्त्व. स्वस्थानीं तेजोवातकायिकाला उच्चगोत्राची उद्वेलना झाल्यास १३३ चें सत्त्व. मनुष्यद्विकाची उद्वेलना झाल्यास १३१ चें सत्त्व. उत्पन्न स्थानांत एकेंद्रिय ते ४ इंद्रिय, पृथ्वी, अप् व वनस्पतिमध्यें ही सत्त्व [१३३–१३१ चें] असतें.

पूर्वपर्यायांत उद्वेलना झाल्यावांचून ज्या प्रकृतींचें सत्त्व असतें त्या प्रकृतिसह उत्तर पर्यायांत उत्पन्न होतांना त्या उत्तरपर्यायांत जें सत्त्व तें उत्पन्नस्थानसत्त्व म्हणावें व त्या विवक्षित पर्यायांत उत्पन्न झाल्यानंतर उद्वेलना होऊन किंवा न होतां जें सत्त्व असतें तें स्वस्थान सत्त्व म्हणावें.

गाथा ३५२– योगमार्गणेविषयीं.

चार मनोयोग, चार वचनयोग व १ औदारिक काययोग, या ९ योगांत १४८ प्रकृतींचें सत्त्व असतें व गुणस्थानें १२ किंवा १३ असतात. चार मनोयोग, चार वचन योग व १ औदारिक काययोग यांतील सत्त्व प्रकृतीचें—

(कोष्टक नं. १२५)

गुणस्थान	असत्व	सत्व	सत्व व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	०	१४८	०	
२ सासादन	३	१४५	०	३=गुणस्थानाप्रमाणें. कोष्टक १२२ पहा.
३ मिश्र	१	१४७	०	१= ,, .
४ असंयत	०	१४८	१	१=नरकायु.
५ देशसं.	१	१४७	१	१ असत्व=नरकायु. १ व्युच्छित्ति तिर्यंचायु.
६ प्रमत्त	२	१४६	०	२=नरकायु, तिर्यंचायु.
७ अप्रमत्त	२	१४६	८	२= ,, ,, ८= गुणस्थानवत्. नकाशा ११६ पहा.
८ अपूर्वक्ष.	१०	१३८	०	१०= ,, ,, ,,
९ अनिवृ				
भाग १	१०	१३८	१६	१०व१६= ,, ,, ,,
,, २	२६	१२२	८	२६ व ८= ,, ,, ,,
,, ३	३४	११४	१	१=नपुंसकवेद ,, ,, ,,
,, ४	३५	११३	१	१=स्त्रीवेद. ,, ,, ,,
,, ५	३६	११२	६	६=नोकषाय ,, ,, ,,
,, ६	४२	१०६	१	१=पुरुषवेद. ,, ,, ,,
,, ७	४३	१०५	१	१=संज्वलन क्रोध ,, ,, ,,
,, ८	४४	१०४	१	१= ,, मान ,, ,, ,,
,, ९	४५	१०३	१	१= ,, माया ,, ,, ,,
१० सूक्ष्म.	४६	१०२	१	१= ,, लोभ ,, ,, ,,
११ उप. १	२	१४६	०	२=नरकायु तिर्यंचायु. गाथा ३४३ पहा.
,, ,, २	१०	१३८	०	१०=८ व्या गुणस्थानाप्रमाणें.
१२ क्षीण.	४७	१०१	१६	४७-१६ गुणस्थानाप्रमाणें कोष्टक ११६.
१३ सयो.	६३	८५	०	६३=४७ घाति +१६ [९व्या गुणस्थानांत ज्याची व्युच्छित्ति दाखविली आहे.

हा नकाशा ४ मनोयोग ४ वचन योग व १ औदारिककाययोग मिळून ९ योगांच्या अपेक्षेनें तयार केला आहे.

१२ गुणस्थानापर्यंत ९ ही योग असूं शकतील. परंतु १३ व्या गुणस्थानांत असत्य मनोयोग, उभय मनोयोग, असत्य वचनयोग, उभय वचनयोग, मिळून चार योग रहाणार नाहींत. ५ योगच राहतील.

या नकाशांत ८ ते १० गुणस्थानापर्यंत जी रचना दाखविली आहे ती क्षपक श्रेणीच्या अपेक्षेनें आहे.

११ व्या गुणस्थानांत [भाग २ मधें] ज्या १० प्रकृतींचें असत्व दाखविलें आहे. तें ज्या क्षायिक सम्यग्दृष्टि मुनींनीं देवायूचा बंध न करतां उपशमश्रेणीचें आरोहण केलें असेल त्यांच्या अपेक्षेनें दाखविलें आहे.

११ व्या गुणस्थानाच्या पहिल्या भागांत २ प्रकृतींचें असत्त्व व १४६ चें सत्त्व दाखविलें आहे तें उपशमश्रेणी चढणाऱ्या द्वितीयोपशम सम्यग्दृष्टीच्या अपेक्षेनें दाखविलें आहे.

या नकाशावरून असें दिसतें कीं, ज्या क्षायिक सम्यग्दृष्टि जीवानें देवायूचा बंध केला असून तो उपशमश्रेणी चढत असेल त्याला असत्त्व ९ प्रकृतींचें असेल. [३ दर्शन मोहनीय, ४ अनंतानुबंधी कषाय, १ नरकायु, १ तिर्यंचायु=९ प्रकृति] व सत्त्व १३९ प्रकृतींचें.

आहारक व आहारक मिश्रकाय योगांत एक प्रमत्तगुणस्थान असतें. त्यावेळीं २ प्रकृति [१ नरकायु, १ तिर्यंचायु] चें असत्त्व व १४६ प्रकृतीचें सत्त्व असतें. वैक्रियिक काययोगांत १४८ चें सत्त्व–गुणस्थानें ४ व रचना गुणस्थानांप्रमाणें समजावी. [कोष्टक नं. ११६ पहा.]

वैक्रियिकमिश्रकाययोगांत २ प्रकृतीं [१ तिर्यंचायु, १ मनुष्यायु]चें असत्त्व असून सत्त्व १४६ प्रकृतींचें असतें व गुणस्थानें तीन [१–२–४]

मिथ्यादृष्टि व असंयत या दोन गुणस्थानांत १४६ प्रकृतींचें सत्त्व व सासादन गुणस्थानांत ४ प्रकृतीं [२ आहारकद्विक, १ तीर्थंकर, १ नरकायु]चें असत्त्व व १४२ चें सत्त्व असतें.

गाथा ३५३–औदारिक मिश्रकाययोगांत असत्त्व २प्रकृतीं [१देवायु,१नरकायु]चें व सत्त्व १४६ चें असतें, गुणस्थानें ४ [१–२–४–१३]

१ मिथ्यात्व गुणस्थानांत १ तीर्थंकर प्रकृतिचें असत्व व १४५ चें सत्त्व. २ सासादन गुणस्थानांत ३ प्रकृतीं [२ आहारकद्विक, १ तीर्थंकर] चें असत्त्व व १४३ चें सत्त्व असतें. ४ असंयतगुणस्थानांत २ प्रकृतीं [१ देवायु, १ नरकायु] चें असत्त्व १४६ चें सत्त्व. १३ सयोगकेवली गुणस्थानांत ६१ चें असत्त्व व ८५ चें सत्त्व.

कार्मणकाय योगांत १४८ प्रकृतींचें सत्त्व. गुणस्थानें ४ [१–२–४–१३] १–४ गुणस्थानांत १४८ चें सत्त्व.

२ गुणस्थानांत ४ प्रकृतीं [१ तीर्थंकर २ आहारकद्विक, १ नरकायु]-चें असत्त्व व १४४ सत्त्व. १३ व्या गुणस्थानांत ६३ चें असत्त्व व ८५ चें सत्त्व.

गाथा ३५४– **वेदमार्गणा. [५]**

पुरुष वेदांत १४८ प्रकृतींचें सत्त्व. रचना गुणस्थानवत्. (कोष्टक ११६-पहा.) नपुंसक व स्त्री वेदांत १४८ चें सत्त्व असतें परंतु क्षपकश्रेणीच्या गुणस्थानांत १ तीर्थंकर प्रकृतीचें सत्त्व असूं शकणार नाहीं. बाकीची रचना गुणस्थानाप्रमाणें फक्त तीर्थंकर प्रकृतीचें सत्त्व कमी होईल.

कषायमार्गणा. [६]

१४८ चें सत्त्व गुणस्थानें ९ (क्रोध, मान, माया, या कषायांचीं) व लोभ कषायाचीं गुणस्थानें १० रचना गुणस्थानवत्.

ज्ञानमार्गणा. [७]

कुमति, कुश्रुत, कुअवधि या तीन ज्ञानांत गुणस्थानें २ [पहिलें व दुसरें] रचना गुणस्थानवत्.

मति, श्रुत, अवधि या तीन ज्ञानांत गुणस्थानें नऊ (चार ते बारापर्यंत) रचना गुणस्थानवत्.

मनःपर्यय ज्ञानांत असत्त्व २ प्रकृतीं [नरकायु १ तिर्यं.] चें व सत्त्व १४६ चें गुणस्थानें सात (६ ते १२) रचना गुणस्थानवत्–नरकायु, तिर्यंचायु या दोन प्रकृतींचें असत्त्व कमी होईल.

केवलज्ञानांत असत्त्व६३सत्त्व ८५चें, गुणस्थानें २ (१३–१४) रचना गुणस्थानवत्.

संयममार्गणा. [८]

१ असंयत मार्गणेंत सत्त्व १४८ गुणस्थानें १,२,३,४ रचना गुणस्थानत्.

२ देशसंयत मार्गणेंत सत्त्व १४७ चें व असत्त्व १ नरकायूचें गुणस्थान पांचवें.

३–४ सामायिक व छेदोपस्थापना मार्गणांत २ प्रकृतीचें [नरकायु, तिर्यंचायुचें] असत्त्व व १४६ चें सत्त्व. गुणस्थानें ४ (६ ते ९) रचना गुणस्थानवत्. असत्त्वांत दोन प्रकृति कमी कराव्यात.

५ परिहारविशुद्धि मार्गणेंत वरप्रमाणें सत्त्व १४६ चें व असत्त्व २ चें, गुणस्थानें २ [६–७].

६ सूक्ष्मसांपराय मार्गणेंत सत्त्व १०२ प्रकृतींचें [क्षपकश्रेणीच्या अपेक्षेनें] व

असत्त्व ४६ चें. रचना गुणस्थानवत् गुणस्थान १० वें, आणि उपशमश्रेणीच्या अपेक्षेनें सत्त्व १४६ प्रकृतींचें. असत्त्व २ प्रकृतीं [१ नरकायु, तिर्यंचायु] चें

७ यथाख्यात संयममार्गणेंत गुणस्थानें ४ (११-१२-१३-१४)

११ व्या उपशांतमोहगुणस्थानांत द्वितीयोपशम सम्यग्दृष्टीच्या अपेक्षेनें सत्त्व १४६ चें व असत्त्व २ [१ नरकायु १ तिर्यंचायु] क्षायिक सम्यग्दृष्टी असल्यास सत्त्व १३८ चें व असत्त्व १० प्रकृतीं [३ दर्शनमोहनीय, ४ अनंतानुबंधी, १ नरक, १ तिर्यंच, १ देवायु मिळून दहा.] चें असतें. परंतु ज्यानें देवायूचा बंध केला असेल त्याला १३९ प्रकृतींचें सत्त्व राहील आणि ९ प्रकृतींचें असत्त्व.

१२ व्या क्षीणमोह गुणस्थानांत सत्त्व १०१ प्रकृतींचें व असत्त्व ४७ चें. रचना गुणस्थानाप्रमाणें.

१३ व्या सयोगकेवली गुणस्थानांत ६३ प्रकृतींचें असत्त्व व ८५ चें सत्त्व.

१४ व्या अयोगकेवलीगुणस्थानाच्या द्विचरम समयापर्यंत ८५ चें सत्त्व व चरमसमयांत १३ चें सत्त्व.

दर्शनमार्गणा. [९]

चक्षु, अचक्षुदर्शनांत सत्त्व १४८ चें. गुणस्थानें १२ रचना गुणस्थानवत्. अवधिदर्शनांत सत्त्व १४८ चें गुणस्थानें ९ [४ ते १२] रचना गुणस्थानवत्. केवलदर्शनांत सत्त्व व गणस्थानें केवलज्ञानाप्रमाणें.

लेश्यामार्गणा. [१०]

कृष्ण व नील लेश्यांत सत्त्व १४८ गुणस्थानें ४ (१ ते ४)

मिथ्यात्व गुणस्थानांत १४७ चें सत्त्व व १ तीर्थंकर प्रकृतीचें असत्त्व. २-३-४ या गुणस्थानांत सत्त्वासत्त्व गुणस्थानाच्या ११६ कोष्टकाप्रमाणें समजावें.

कपोतलेश्या-सत्त्व १४८ चें. गुणस्थानें १ ते ४ रचना गुणस्थानवत.

पीतपद्मलेश्या-सत्त्व १४८ चें. गुणस्थानें १ ते ७.

मिथ्यादृष्टि गुणस्थानांत तीर्थंकर प्रकृति सोडून १४७ चें सत्त्व. २ ते ७ गुणस्थानांत गुणस्थानवत् रचना.

शुक्ललेश्या-सत्त्व १४८ चें. गुणस्थानें १३.

मिथ्यात्व गुणस्थानांत १ तीर्थंकर प्रकृति सोडून १४७ प्रकृतींचें सत्त्व असतें. २ ते १३ गुणस्थानांत गुणस्थानाप्रमाणें रचना.

मिथ्यात्वगुणस्थानांत पीत, पद्म, शुक्ल, लेश्या असतांना तीर्थंकर प्रकृतीचें सत्त्व असत नाहीं कारण तीर्थंकर प्रकृतीचें सत्त्व असून तो नरकांत जाण्याच्या सन्मुख असेल

तेव्हांच त्याचें सम्यक्त्व सुटेल आणि सम्यक्त्व सुटतांना अशुभ लेश्या प्राप्त होईल कारण कीं, तीन शुभ लेश्या असतांना सम्यक्त्वाची विराधना होत नाहीं.

भव्यमार्गणा. [११]

भव्यजीवास १४८ प्रकृतींचें सत्त्व व गुणस्थानें १४ रचना गुणस्थानवत्.

गाथा ३५५–अभव्यजीवास १४१ प्रकृतींचें सत्त्व व ७ प्रकृतींचें [१ तीर्थकर १ सम्यङ्मिथ्यात्व. १ सम्यक्त्व प्रकृति १ आहारक शरीर. १ आहारक अंगोपांग. १ आहारक बंधन. १ आहारकसंघात] असत्त्व असतें गुणस्थान १ मिथ्यात्व.

सम्यक्त्वमार्गणा. [१२]

१ मिथ्यात्वामध्यें १४८ चें सत्त्व गुणस्थान पहिलें.

२ सासादन–सत्त्व १४५ असत्त्व ३ (१ तीर्थकर, २ आहारकद्विक) गुण. २ रें.

३ मिश्र–सत्त्व १४७ असत्त्व १ [तीर्थकरप्रकृति] गुणस्थान ३ रें.

४ उपशम–सत्त्व १४८ गुणस्थानें ८. ४ ते ११.

उपशमसम्यक्त्वामधील सत्त्वप्रकृतींचें [कोष्टक नं. १२६]

गुणस्थान	असत्त्व	सत्त्व	व्युच्छि.	विशषे.
४ अविरत	०	१४८	१	१=नरकायु,
५ देशविरत	१	१४७	१	१ व्युच्छित्ति = तिर्यंचायु.
६ प्रमत्त	२	१४६	०	
७ अप्रमत्त	२	१४६	०	
८ अपूर्वक.	२	१४६	०	
९ अनिवृ.	२	१४६	०	
१० सूक्ष्म.	२	१४६	०	
११ उपशां.	२	१४६	०	

५ वेदक किंवा क्षयोपशम सम्यक्त्व–सत्त्व १४८ गुणस्थानें ४ [४ते७] याची रचना उपशमसम्यक्त्वाच्या नकाशाप्रमाणें.

६ क्षायिक सम्यक्त्व–सत्त्व १४१ असत्त्व ७ [४ अनंतानुबंधि, ३ दर्शन मोहनीय = ७] गुणस्थानें ११ [४ तें १४]

क्षायिकसम्यक्त्वांतील सत्त्वप्रकृतीचें (कोष्टक नं. १२७)

गुणस्थान	असत्त्व	सत्त्व	व्युच्छि.	विशेष
४ अविरत	०	१४१	२	२=नरकायु तिर्यंचायु.
५ देशविरत	२	१३९	०	या गुणस्थानांत क्षायिक सम्यक्त्वी मनुष्यच असूं शकेल तिर्यंच असूं शकणार नाहीं.
६ प्रमत्त	२	१३९	०	
७ अप्रमत्त	२	१३९	१	१=देवायु. क्षपकश्रेणीच्या अपेक्षेनें.
८ अपूर्वक.	३	१३८	०	क्षपकश्रेणीच्या अपेक्षेनें पूर्वी देवायूचा बंध झाला असतांना कोणी क्षायिक सम्यग्दृष्टि उपशम श्रेणी चढत असेल तर त्यास १३९चें सत्त्व असू शकेल आणि देवायूचा बंध झाला नसेल तर १३८ चें सत्त्व राहील.
९ते१४गुण.				गुणस्थानाच्या नकाशाप्रमाणें.

संज्ञिमार्गणा. [१३]

१ संज्ञी जीवास १४८ चें सत्त्व. गुणस्थानें १ ते १२ रचना गुणस्थानवत्. असंज्ञी जीवांस १४७ चें सत्त्व व १ असत्त्व. (तीर्थंकर) गुणस्थानें १ व २.

मिथ्यात्वगुणस्थानांत १४७ चें सत्त्व व १ एक तीर्थंकरप्रकृतींचें असत्त्व. सासादन गुणस्थानांत १४५ चें सत्त्व व असत्व ३ प्रकृति [१ तीर्थंकर २ आहारकद्विक]

आहारमार्गणा. [१४]

१ आहारमार्गणेंत १४८ चें सत्त्व व गुणस्थानें १ ते १३ रचना गुणस्थानवत्.

गाथा-३५६-२ अनाहारमार्गणा—यांत सत्त्व १४८ चें व गुणस्थानें ५ (१-२-४-१३-१४)

अनाहारक मार्गणेंतीलसत्त्वप्रकृतीचें (कोष्टक नं. १२८)

गुणस्थान	असत्त्व	सत्त्व	व्युच्छि.	विशेष.
१ मिथ्यात्व	०	१४८	०	
२ सासादन	४	१४४	०	४=१ तीर्थंकर. २ आहारकद्विक. १ नरकायु.
४ असंयत	०	१४८	६३	६३=कोष्टक ११६. १३ व्या गु०प्रमाणें.
१३ सयोग.	६३	८५	०	

गुणस्थान	असत्त्व	सत्त्व	सत्त्व व्युच्छि.	विशेष.
१४ अयोग द्विचरम समयांत	६३	८५	७२	गुणस्थानवत् कोष्टक ११६ प्रमाणें.
१४ अयोग चरम समय	१३५	१३	१३	,, ,,

बलदेव व कृष्ण यांनीं पूजित श्रीनेमिचंद्र तीर्थकरांनीं अथवा आपले बंधु बलदेव व माधवचंद्र त्रैविद्य पूजित नेमिचंद्र सिद्धांत चक्रवर्तींनीं याप्रमाणें मार्गणांत प्रकृतींच्या सत्तेचें कथन केलें आहे.

गाथा ३५७–त्रैलोक्यपूज्य, सिद्ध, बुद्ध, निरंजन व नित्य असे 'नेमिनाथ भगवान् मला बुधजनांनीं याचनीय जें परमशुद्ध व उत्कृष्ट ज्ञान तें देवोत.

बंध–उदय–सत्त्व–प्ररूपण नामक दुसरा अधिकार समाप्त.

अध्याय तिसरा.

गाथा ३५८:—इंद्रपूज्य कनकवर्ण श्रीवर्धमानतीर्थकराला नमस्कार करून प्रकृतींची सत्त्वस्थानें भंगांसह गुणस्थानांत सांगेन.

सत्वस्थान भंगाधिकार.

सत्त्वस्थान:—एके वेळीं एका जीवांत जितक्या कर्मप्रकृतींच्या समूहाची सत्ता संभवेल तितक्या कर्मप्रकृतींच्या समूहाला एकस्थान म्हणतात. जसें–कोण्या जीवाला १४६ चीं सत्ता व कोणाला १४५ ची सत्ता असेल तर हीं दोन स्थानें म्हणवतील.

सत्त्वभंग:—कर्मप्रकृतींची संख्या सारखी असूनही प्रकृतींत बदल होणें यास भंग म्हणतात. जसें–कोणा १४५ प्रकृतिवाल्यास मनुष्यायु व देवायूची सत्ता असेल तर कोणाला तिर्यंचायु व नरकायूची सत्ता असूं शकेल.

गाथा ३५९:—अगोदर आयुकर्माच्या बंध अबंधाचा भेद न करितां वर्णन केलें आहे. नंतर आयुकर्माच्या बंध अबंधाचा भेद करून वर्णन केलें आहे.

गाथा ३६०–३६१:—गुणस्थानापेक्षेनें सत्त्वस्थानाचा नकाशा. यांत आयुबंधाची व अबंधाची अपेक्षा ठेविली नाहीं. **[कोष्टक नं० १२९]**

गुणस्थान	असत्त्व	सत्व	विशेष.
१ मिथ्यात्व	०	१४८	
२ सासादन	३	१४५	३ = १ तीर्थकर २ आहारकद्विक
३ मिश्र	१	१४७	१ = १ तीर्थकर
४ अविरत	०	१४८	
५ देशविरत	१	१४७	१ = नरकायु
६ प्रमत्त	२	१४६	२ = ,, तिर्यंचायु
७ अप्रमत्त	२	१४६	२ = ,, ,,
८ अपूर्वकरण			
प्रकार १	२	१४६	२ = ,, ,,
प्रकार २	६	१४२	६=२ नरकायु, तिर्यंचायु+४ अनंतानुबंधि उपशमश्रेणी चढण्यापूर्वी ४ अनं. बंधचिं विसंयोजन होऊन जातें. म्हणून
,, ३	१०	१३८	१० = ३ नरक तिर्यंच, देवायू, ३ दर्शन मोहनीय ४ अनंतानुबंधि = १० [क्षपकश्रेण्यपेक्षया]
९ अनिवृत्तिकर			
प्रकार १	२	१४६	अपूर्वकरण गुणस्थानाप्रमाणें
,, २	६	१४२	
,, ३	१०	१३८	
१० सूक्ष्मसांपराय			
प्रकार १	२	१४६	२= ,, ,,
,, २	६	१४२	६= ,, ,,
,, ३	४६	१०२	४६=गुणस्थानवत् कोष्टक ११६ पहा. क्षपकश्रेण्यपेक्ष.
११ उपशांत प्र. १	२	१४६	२=अपूर्वकरणाप्रमाणें
प्रकार २	६	१४२	६= ,,
१२ क्षीणमोह	४७	१०१	कोष्टक ११६ प्रमाणें
१३ सयोगके	६३	८५	,, ,, ,,
१४ अयोगके			
१ द्विचरम	६३	८५	,, ,, ,,
२ चरम	१३५	१३	,, ,, ,,

गाथा ३६२ ते ३६४—आयु:कर्माच्या बंधाबंधापेक्षेनें १४ गुणस्थानांत जीं सत्त्वस्थानें व जे भंग होतात त्यांची संख्या खालील कोष्टकांत दाखविली आहे. आयुर्बंधाबंधापेक्षेनें सत्त्वस्थान व भंग यांच्या संख्येचें

[कोष्टक नं. १३०]

गुणस्थान	स्थान	भंग
१ मिथ्यात्व	१८	५०
२ सासादन	४	१२
३ मिश्र	८	३६
४ असंयत	४०	१२०
५ देश	४०	४८
६ प्रमत्त	४०	४०
७ अप्रमत्त	४०	४०
८ अपूर्व	२४ उपशम. ४/२८ क्षपक	२८
९ आनिवृ.	२४ उपश. ३६/६० क्षपक	६२
१० सूक्ष्म	२४ उपश. ४/२८ क्षपक	२८
११ उपशांत	२४	२४
१२ क्षीण	८	८
१३ सयोग	४	४
१४ अयोग	६	८

गाथा ३६५ते३६७—मिथ्यात्वगुणस्थानाच्या सत्त्वस्थानाचा व भंगाचा नकाशा.

(कोष्टक नं. १३१)

गुणस्थान	सत्त्व-स्थान	भंग	प्रकृति	विशेष.
मिथ्यात्व	१ बद्धायु	१	१४६	१४८—२ तिर्यंचायु, देवायु = १४६. मिथ्यादृष्टि मनुष्यानें नरकायूचा बंध केल्यानंतर तो वेदकसम्यग्दृष्टि झाला. व त्यावेळीं तीर्थंकर प्रकृतीचा त्यास बंध झाला. मरणापूर्वी अंतर्मुहूर्तांत मिथ्यात्वगुणस्थानांत आल्यास त्यावेळीं १४६ कर्मप्रकृतींची सत्ता असेल. १ नोट—ज्या मनुष्यानें मनुष्यायु व तिर्यंचायु बांधलें असेल त्या सम्यग्दृष्टि मनुष्यांस तीर्थंकर प्रकृतीच्या बंधाचा आरंभ होणार नाहीं. २नोट—ज्या मनुष्यानें देवायु बांधलें असेल तो४ते७ गुणस्थानांतून मिथ्यात्व गुणस्थानांत येणार नाहीं. ३ नोट—ज्या नारकीनें मनुष्यायु बांधलें असेल व त्यास तीर्थंकर प्रकृतीची सत्ता असेल तर तो मरणापूर्वीच्या ६ महिन्यांत मिथ्यादृष्टि राहणार नाहीं. सम्यक्त्वी होईल. कारण तो तीर्थंकर होणार असल्यामुळें गर्भावतरणापूर्वी सहा महिन्यांपासून गर्भकल्याणिकोत्सव सुरू होतो. या जीवाला ही १४६ प्रकृतींची सत्ता असतें परंतु गुणस्थान ४थ होतें.

गुणस्थानें	सत्वस्थानें	भंग	प्रकृति.	विशेष
	(२)अब-द्धायु १	२	१४५	१४८–३ मनुष्य, तिर्यंच, देव–आयु वरील तीर्थंकर प्रकृतीची सत्ता असणारा नारकी जीव निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेंत असतांना त्याला १४५ची सत्ता असेल कारण त्या अवस्थेंत पुढील आयूचा बंध होत नाहीं म्हणून पुढील आयुबंधांची एक प्रकृति कमी होईल. (१४६–१=१४५)
	(३) ब-द्धायु २	३न.ति. ४न.म. ५ति.म ६ति.दे. ७म.दे.	१४५	१४८–३–१ तर्थिकर व १ भुज्यमान, बद्धयमान आयु सोडून बाकीचीं २ दोन आयु =१४५ या स्थानांत १२ भंगांचा संभव असतो कारण मनुष्य गतींतील व तिर्यंचगतींतील जीवांना चारही आयूंचा बंध होऊं शकतो आणि नरक व देवगतींतील जीवांना तिर्यंच व मनुष्य [दोनच] गतींचा बंध होऊं शकतो. त्याचा नकाशा.

भुज्यमान आयु	बध्यमान	भंग
१ नरक	तिर्यंच	१
२ ,,	मनुष्य	२
३ तिर्यंच	नरक	०
४ ,,	तिर्यंच	०
५ ,,	मनुष्य	३
६ ,,	देव	४
७ मनुष्य	नरक	०
८ ,,	तिर्यंच	०
९ ,,	मनुष्य	०
१० ,,	देव.	५
११ देव	तिर्यंच	०
१२ देव	मनुष्य	०

या बारा भागांत पुनरुक्त भंग व बध्यमान भुज्यमान आयु एकच असेल त्या भागापुढें शून्य दिलें आहे. म्हणून १२ पैकीं ५ भंगच गणतींत येतात.

गुणस्थान	सत्व-स्थान	भंग	प्रकृति	विशेष.
	४ अबद्धायु२	८ न. ९ ति. १० म. ११देव	१४४	१४५ प्रकृतींची सत्ता असणाऱ्या वरील जीवाच्या प्रकृतींतून बध्यमान आयु १ प्रकृति कमी केली म्हणजे १४४ प्रकृतींची सत्ता अबद्धायूंना राहील. अर्थात् ४गतींच्या अपेक्षेनें हें चार[८-९-१०-११] भंग होतात. १४८-१ तीर्थंकर ३ आयु (भुज्यमान सोडून)=१४४.
	५बद्धायु ३	१२	१४२	१४८-२ तिर्यंचायु, देवायु, ४ आहारकचतुष्क [१आहारक शरीर, २आहा.अंगो,३आहा.बंधन, ४ आहारकसंघात]एकादा मिथ्यादृष्टि मनुष्य७व्या अप्रमत्तगुणस्थानांत गेला परंतु तिथें त्यानें आहारकचतुष्काचा बंध केला नाहीं व मिथ्यात्व गुणस्थानांत आला, किंवा आहारकचतुष्काचा बंध केला व मिथ्यात्व गुणस्थानांत आल्यानंतर आहारकचतुष्काची उद्वेलना केली व तिथें नरकायूचा बंध करून चौथ्या गुणस्थानांत वेदकसम्यग्दृष्टि होऊन तीर्थंकर प्रकृति बांधिली आणि मरणापूर्वी अंतर्मुहूर्तात नरकांत जाण्याकरितां मिथ्यात्व गुणस्थानांत आला. त्याजविास १४२ प्रकृतींची सत्ता असेल. नोट (१) ज्या मनुष्यानें तीर्थंकर प्रकृतीचा आरंभ केला असेल त्याचें सम्यक्त्व न सुटेल तर समय समयास आठ वर्ष व एक अंतर्मुहूर्त उणे दोन कोटि पूर्व व तेहतीस सागरापर्यंत उत्कृष्टपणें त्यास तीर्थंकर प्रकृतींचा बंध समयप्रबद्धांत होत राहील.या दृष्टीनें देव व नारकी यांना ही तीर्थंकरप्रकृतीचा बंध संभवतो.
	६ अबद्धायु३	१३	१४१	१४८-३ आयु (भुज्यमान १ आयु सोडून) व ४ आहारकचतुष्क=१४१. वरील जीव नरकांत गेल्यावर निर्वृत्यपर्याप्त अवस्थेंत १४१ची सत्ता राहील. कारण या अवस्थेंत बद्ध्यमान आयूची सत्ता असत नाहीं.

गुणस्थानें	सत्त्व-स्थान	भंग	प्रकृति.	विशेष.
	[७]बद्धायु ४	१४न.ति. १५न.म. १६ति.म १७ति.दे. १८म.दे.	१४१	१४८-२ आयु (भुज्यमान व बद्ध्यमान आयु शिवाय) १ तीर्थकर ४ आहारचतुष्क=१४१ बद्धायु नंबर २ मध्यें चार गतींतील जीवाचें १२ भंग व पुनरुक्तादि सोडून पांच भंग दाखविले आहेत. त्याच प्रमाणें येथें ही भंग समजावेत.त्यांत व यांत एवढाच फरक आहे कीं त्यांत आहारकचतुष्काची सत्ता होती व यांत ती कमी केली आहे.
	[८]अबद्धायु ४	१९ न. २० ति. २१ म. २२ दे.	१४०	१४८-३ आयु [भुज्यमान सोडून] १ तीर्थकर ४ आहारकचतुष्क=१४० वरील बद्धायु मधील ४ गतींतील जीवांना बध्यमान आयु वगळून केवल भुज्यमान आयूच्या अपेक्षेनें ४ भंग झाले.
	[९]बद्धायु ५	२३न.ति. २४न.म. २५ति.म. २६ति.दे. २७म.दे.	१४०	१४८-२ आयु (भुज्यमान बध्यमान सोडून) १ तीर्थकर ४ आहारकचतुष्क १ सम्यक्त्वमोहनयि =१४० बद्धायुमधील जीवाप्रमाणेंच या ठिकाणीं ही ५ भंग झाले आहेत.फक्त सम्यक्त्व मोहनीय १ प्रकृति कमी झाली आहे.
	[१०]अबद्धायु ५	२८ न. २९ ति. ३० म. ३१ दे.	१३९	१४८-३ आयु [भुज्यमाना शिवाय] १ तीर्थकर ४ आहारचतुष्क १ सम्यक्त्वमोहनीय=१३९ अबद्धायु ४प्रमाणें येथेंही चार भंग झाले आहेत. फक्त सम्यक्त्व मोहनीय ही प्रकृति कमी झाली आहे.
	[११]बद्धायु६	३२न ति. ३३न.म. ३४ति.म. ३५ति.दे. ३६म.दे.	१३९	१४८-२ [भुज्यमान बध्यमान आयु सोडून] १तीर्थकर ४ आहारकचतुष्क १ सम्य. मोहनीय १ मिश्रमोहनीय=१३९ बद्धायु ५ प्रमाणें येथेंही पांच भंग झाले आहेत. १ मिश्रमोहनीय प्रकृति कमी झाली आहे.

गुणस्थान	सत्त्व.	भंग	प्रकृति	विशेष.
	१२ अबद्धायु६	३७ न. ३८ ति. ३९ म. ४० दे.	१३८	सत्त्वस्थान [११]व बद्धायु६मधें१३९प्रकृति आहेत त्यांतून १बध्यमानआयु कमी होऊन१३८प्र. राहतील.सत्त्वस्थान१०अबद्धायु५प्रमाणें४ भंग समजावे.
	१३ बद्धायु ७	४१	१३७	१४८–२ आयु [भुज्यमान तिर्यंच बध्यमान मनुष्य सोडून] आहारकचतुष्क तीर्थंकर सम्यक्त्व मोहनीय, मिश्रमोहनीय १ देवगति देवगत्यानुपूर्व्य=१३७ या १३७ प्रकृतींची सत्ता एकेंद्रियापासून चतुरिंद्रियापर्यंत तिर्यंचास असेल. ज्यानें देवद्विकांची उद्वेलना केली असेल असला जीव तिर्यंचायु व मनुष्यायु बांधू शकेल म्हणून २ भंग होतील. परंतु भुज्यमान तिर्यंचायु व बध्यमान तिर्यंचायुस पुनरुक्तभंग मानून तो गणण्यांत आला नाहीं; म्हणून एकच भंग होतो.
	१४ अबद्धायु७	४२	१३६	१३६=१३७(सत्त्वस्थान१३बद्धायुप्रमाणें) यापैकीं बध्यमान आयु कमी केलें म्हणजे १३६ राहतात.
		४३	१३६	सत्त्वस्थान१३ बद्धायु७ वाला एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रिय पर्यंतचा जीव [मिथ्यादृष्टी] मरून मनुष्य जन्माला आला त्याला अपर्याप्तावस्थेंत १३६प्रकृतींची सत्ता असेल. १४८–३ आयु (भुज्यमान मनुष्यायु सोडून) १तीर्थंकर, ४आहारकचतुष्क १सम्यक्त्व, मोहनीय, मिश्रमोहनीय, २ देवद्विक,=१३६
		४४	१३६	तोच एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रियपर्यंतचा जीव त्याची वैक्रियिकाष्टका [२देवद्विक २ नरकद्विक २ वैक्रियिकद्विक, १ वैक्रियिक बंधन १ वैक्रियिक संघात) ची उद्वेलना झाली आहे तो मरून पंचेंद्रिय तिर्यंच झाला व पर्याप्तावस्थेंत सुरषट्का (२ देवद्विक २ वैक्रियिकद्विक १वैक्रि. बंधन १वैक्रियिक संघात) चा बंध केला अशा जीवाला १३६ प्रकृतींची सत्ता असेल. १४८–३ आयु [भुज्यमान तिर्यंचायु सोडून] १ तीर्थंकर, ४ आहारकचतुष्क, १सम्यक्त्वमोहनीय,१मिश्र मो. २नरकद्विक=१३६
		४५	१३६	हा४४व्या भंगांतील पंचें. तिर्य.मरून मनु. जन्माला

गुणस्थान सत्त्व.	भंग	प्रकृति.	विशेष.
			आला तिथें बध्यमान आयुर्बंध न होतां सुरषट्काचा बंध केल्यास त्या जीवाला १३६ ची सत्ता असूं शकेल. १३६ प्रकृति वरप्रमाणेंच समजाव्या. फक्त [भुज्यमानतिर्यंच आयु सोडून] च्या ठिकाणीं [भुज्यमानमनुष्यायु] एवढाच बदल होईल.
१५बद्धायु. ८	४६	१३१	एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रियापर्यंतचा जीव याची नारकषट्काची उद्वेलना झाली व मनुष्यायूचा बंध केला असेल त्यास १३१ची सत्ता खालीं लिहिल्याप्रमाणें असेल. १४८–२आयु–देव नरक १ तीर्थकर ४आहारक चतुष्क १सम्यक्त्वमोहनीय, १मिश्रमोहनी, २देवद्विक २नरकद्विक, २वैक्रियकद्विक, १वै.बंधन, १वै.संघात =१३१. याचें २भंग होऊं शकतील. म्हणजे १ भुज्यमानतिर्यंचायु व बध्यमानतिर्यंचायु. २ भुज्यमानतिर्यंचायु–बध्यमान मनुष्यायु. यांपैकीं पहिला भंग पुनरुक्त असल्यामुळें एकच भंग मानिला आहे.
१६अ बद्धायु८	४७	१३०	**गाथा** ३७०–३७१–वरील ४६व्या भागांतील १३१ प्रकृतिवाल्या जीवाची बध्यमानमनुष्यायु प्रकृति कमी होऊन १३० प्रकृति राहतील.
	४८	१३०	वरील [एकेंद्रिय ते चतुरिंद्रियवाला] जीव मरून मनुष्यजन्माला आला. त्याला ही १३० प्रकृतींची सत्ता असेल. ४७व्या भंगांत भुज्यमान तिर्यंचायु होते. आणि या ४८ व्या भंगांत भुज्यमान मनुष्यायु झालें, ही दशा निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेंत समजावी.
१७बद्धायु ९		१२९	हें स्थान उच्चगोत्राची उद्वेलना झालेल्या तेज.कायिक व वातकायिक जीवाला प्राप्त होईल. १२९=१३० [भंग ४७प्रमाणें]–१उच्च गोत्र =१२९ तेजःकायिक व वातकायिक जीव तिर्यंच असून तिर्यंच आयुच बांधतात. दुसऱ्या आयूचा बंध होणार नाहीं. हा भंग पुनरुक्त आहे तथापि अन्यभंग नसल्यामुळें हा भंग घ्यावा लागतो.

गुणस्थानें	सत्त्वस्थानें	भंग	प्रकृति.	विशेष
	(१७)अबद्धायु९	४९	१२९	वरील जीवानें बध्यमान तिर्यंच आयूचा बंध केला नसेल तेव्हांही १२९ चीच सत्ता राहील व भंगही तोच राहील व प्रकृतीही त्याच राहतील म्हणून सत्त्वस्थान व भंग बदलला नाहीं.
	[१८] बद्धा१०	५०	१२७	वरील तेजःकायिक व वातकायिक [भंग४९] जीवांनीं मनुष्यगति व मनुष्यगत्यानुपूर्व्याचीही उद्वलना केल्यामुळें १२७ ची सत्ता राहील. हा जीवानें तिर्यंचायु बांधिलें. हा भंग पुनरुक्त आहे तरी अन्य भंग नसल्यामुळें घ्यावा लागतो.
	[१८] अबद्धायु १०	५०	१२७	वरील जीवानें तिर्यंचायुचा पुढील बंध केला नसेल तेव्हां ही १२७ ची सत्ता राहील. सत्त्व-स्थान भंग तोच आहे.
[२] सासादन गाथा३७२ ते ३७५	(१)बद्धायु १	१न.ति, २न.म. ३ति.मं. ४ति.दे. ५म. दे.	१४१	१४१=१४८–२आयु भुज्यमान व बध्यमान आयु सोडून १तीर्थंकर, ४ आहारकचतुष्क=१४१ चारही आयु बांधलेले जीव या गुणस्थानांत येऊं शकतात. मिथ्यात्वाच्या तिसऱ्या स्थानांत दाख-विल्याप्रमाणें याचे १२ भंगही होतात, आणि पुनरुक्त सोडून दिल्यास ५ भंग राहतात.
	(२)अबद्धायु १	६ न. ७ ति. ८ म. ९ दे.	१४०	१४०=वरील १४१–१ बध्यमान आयु याचे ४ भंग होतील चार गतींच्या अपेक्षेनें.
	[३] बद्धायु २	१०	१४५	१४५=१४८–२ आयु [भुज्यमान बध्यमान सोडून] १ तीर्थंकर=१४५. हा जीव आहारकचतुष्काचा बंध केल्यानंतर या गुणस्थानांत आला असला पाहिजे. कोण्या आचार्यांच्या मतें या अवस्थेंत आहारकचतुष्कचें सत्त्व नसतें म्हणजे १४१ प्रकृतीचें सत्त्व असतें.
	[४] अद्धायु २	११	१४४	वरील १० व्या भंगांतून बध्यमान आयु कमी होऊन १४४ प्रकृति राहतील. भुज्यमानमनुष्यायुवाला जीव [उपशम सम्यग्दृष्टि]

गुणस्थान	सत्त्व	भंग	प्रकृति	विशेष.
				सासादनांत आला तर त्याला १४४ प्रकृतींची सत्ता राहील.
		१२	१४४	ज्या उपशमसम्यग्दृष्टि जीवानें अगोदर देवायूचा बंध केला असेल व ७व्या गुणस्थानांत आहारक चतुष्काचा बंध केल्यावर दुसऱ्या गुणस्थानांत येऊन मरण पावला व देव झाला. त्या स्थितींत १४४ ची सत्ता राहील. ११ व्या भंगांत भुज्यमान मनुष्यायु होतें. इथें भुज्यमान देवायु असेल. या गुणस्थानाचें भंग १२ न होतां ११च होतात असें कित्येक आचार्यांचें मत आहे. [गाथा ३९४ पहा] देवायूचा बंध झालेला द्वितीयोपशम सम्यग्दृष्टि जीव सासादन गुणस्थानांत मरत नाहीं असें त्यांचें मत आहे.
३ मिश्र	१ बध्दायु	१न.ति. २न.म. ३ति.म. ४ति.दे. ५म.दे.	१४५	१४५=१४८−२आयु. (भुज्यमान बध्यमान सोडून) १ तीर्थंकर = १४५. चार ही गतींतील जीवांना हें गुणस्थान प्राप्त होतें. व चार ही प्रकारच्या आयूंचा बंध झालेला जीव या गुणस्थानांत येतो. म्हणून याचेंही मिथ्यात्वाच्या ३ ऱ्या स्थानांत दाखविल्याप्रमाणें १२ भंग होतील व पुनरुक्त काढून टाकल्यास ५ भंगच राहतील.
	२ अबध्दायु	६ न. ७ ति. ८ म. ९ दे.	१४४	वरील १४५ मधून बद्ध्यमान आयु प्रकृति काढून टाकली म्हणजे १४४ प्रकृति राहतील. चार गतींच्या भुज्यमान आयूच्या अपेक्षेनें चार भंग होतील.
	३ बद्धायु २	१०न ति ११न.म. १२ति.म १३ति.दे १४म.दे.	१४१	१४१=१४८−२ आयु [भुज्यमान बध्यमान सोडून] १ तीर्थंकर ४ अनंतानुबंधि कषाय=१४१ असंयतादि ४ गुणस्थानांपैकीं कोणत्याही गुणस्थानांत तीन करणांनीं चार अनंतानुबंधि कषायांचें विसंयोजन ज्यानें केलें असेल व दर्शन मोहनीयाचा क्षय करण्यास जो सम्मुख झाला

गुणस्थान	सत्त्व-स्थान	भंग	प्रकृति	विशेष.
				नसेल तो जीव संक्लिष्टपरिणामांमुळें मिश्र मोहनीयाच्या उदयानें या तिसऱ्या गुण–स्थानांत येतो. व त्यास १४१ प्रकृतींची सत्ता असेल. या तिसऱ्या सत्त्वस्थानांत मिथ्या० च्या तिसऱ्या स्थानांत दाखविल्याप्रमाणें १२ भंग होतील व पुनरुक्त भंग कमी केले म्हणजे ५ भंग राहतील.
	[४] अ-वद्धायु २	१५ न. १६ ति. १७ म. १८ दे.	१४०	१४०=१४१ (सत्त्वस्थान तीन प्रमाणें) त्यांत बध्यमान आयु कमी झाल्यामुळें १४० ची सत्ता राहील. भुज्यमान चार आयूही असूं शकतात म्हणून चार भंग होतील.
	५) ब-द्धायु ३	१९न.ति २०न.म. २१ति.म २२ति.दे २३म.दे.	१४१	१४१=१४८–२ आयु [भुज्यमान व बध्यमान सोडून] १ तीर्थकर ४ आहारकचतुष्क=१४१. चार गतींचें जीव या गुणस्थानांत जाऊं शकतात. म्हणून मिथ्या० च्या ३ ऱ्या स्थानांत दाखविल्या प्रमाणें १२ भंग होतील. अपुनरुक्त ५ होतात.
	(६)अब-द्धायु ३	२४ न. २५ ति. २६ म. २७ दे.	१४०	सत्त्वस्थान ५ बद्धायु ३ मधें १४१ प्रकृति सांगितल्या त्यांतून बध्यमान आयु कमी होऊन १४० प्रकृति राहतील. चार गतींच्या अपेक्षेनें चार भंग होतील.
	[७]बध्य मान ४	२८न.ति २९न.म. ३०ति.म ३१ति दे ३२म दे.	१३७	१३७=१४८–२ आयु [भुज्यमान व बध्यमान सोडून] १ तीर्थकर, ४ अनंतानुबंधी, ४ आहा-रकचतुष्क=१३७. सत्त्वस्थान ३ बद्धायु २ मधें जशा प्रकारचा जीव दाखविला आहे तसलाच हा जीव समजावा. आहारकचतुष्काच्या ४ प्रकृति या जीवाला नाहींत एवढाच फरक. भंगही १२ होतील पण पुनरुक्त सोडले म्हणजे ५ च भंग राहतात.
	८] अब द्धायु ४	३३ न. ३४ ति.	१३६	१३६=१३७ वरील प्रकृतींतून बध्यमान आयु कमी होईल. चार गतींच्या अपेक्षेनें ४ भंग होतील.

गाथा ३७६ ते ३८१–असंयत नामक चौथ्या गुणस्थानांतील सत्त्वस्थानाचा व भंगाचा नकाशा. **[कोष्टक १३२ पुढें चालूं]**

गुणस्थान	सत्त्व.	भंग	प्रकृति	विशेष.
	[१]	३५म. ३६दे.		
४ असंयत	१ बद्धायु	२	१४६	१४६=१४८–१ तिर्यंचायु १ अन्य एखादें आयु. १४६ प्रकृतींची सत्ता असणाऱ्या जीवांचें चार भंग होतात ते. १ भुज्यमान मनुष्यायु बध्यमान नरकायु. २ ,, ,, ,, देवायु. ३ ,, नरकायु ,, मनुष्यायु. ४ ,, देवायु. ,, मनुष्यायु. या चार भंगांत १ व ३ मध्यें आयु समान (नरकायु-मनुष्यायु) आहेत व भंग २ व ४ मध्यें ही आयु समान [मनुष्यायु–देवायु] आहेत. म्हणून दोन भंग कमी करून २च भंग लिहिले आहेत.
	[२] २ बद्धायु	२	१४२	१४२=१४८–१ तिर्यंचायु १ अन्य कोणतें तरी ४ अनंतानुबंधिकषाय. २ भंग=१ भुज्यमान मनुष्यायु बध्यमान नरकायु. १ ,, ,, ,, देवायु
	[३] ३ बद्धायु	२	१४१	१४१=१४२–१ मिथ्यात्व. २ भंग मागील १४२ प्रकृतिप्रमाणें.
	४ बद्धायु ४	२	१४०	१४०=१४१–१ मिश्रमोहनीय. २ भंग वरप्रमाणेंच.
	५ बद्धायु ५	२	१३९	१३९=१४०–१ सम्यक्त्वमोहनीय. २ भंग वरप्रमाणेंच.
	६ अबद्धायु ?	३	१४५	१४५=१४६ बद्धायु नंतर १ पैकीं बध्यमान आयु कमी करावें म्हणजे १४५ प्रकृति राहतील. कारण यानें आयुर्बंध अजून केला नाहीं. अबद्धायु आहे. ३ भंग=१ भुज्यमान नरकायु. १ ,, मनुष्यायु. १ ,, देवायु. ३

गुणस्थान	सत्त्व	भंग	प्रकृति	विशेष.
	७अबद्धायु २	३	१४१	१४१=१४२ बद्धायु नंबर २ प्रमाणें—१बध्यमान आयु ३ भंग वरील प्रमाणें.
	८अबद्धायु ३	१	१४०	१४०=१४१ बद्धायु नंबर ३प्रमाणें—१बध्यमान आयु. १ भंग=१ भुज्यमान मनुष्यायु. हा जीव क्षायिक सम्यक्त्वाला प्रारंभ करणारा असतो.कारण मनुष्यगतींतच त्याचा प्रारंभ होतो. म्हणून एकच भंग होतो.
	९अबद्धायु ४	३	१३९	१३९=१४० बद्धायु नंबर ४—१बध्यमानआयु. ३ भंग=१भुज्यमान नरकायु. २ ,, मनुष्यायु. ३ ,, देवायु. क्षायिक सम्यक्त्वाला ज्या मनुष्यानें प्रारंभ केलें असेल असा कृतकृत्य वेदक सम्यग्दृष्टि जीव देव किंवा नरकगतींत गेला या अपेक्षेनें भुज्यमान ३ आयु होतात म्हणून भंग ३.
	१०अबद्धायु५	३	१३८	१३८=१३९ बद्धायु नंबर ५ प्रमाणें—१ बध्यमान आयु. ३ भंग=१ भुज्यमान मनुष्यायु. २ ,, देवायु. ३ ,, नरकायु हा १३८ प्रकृतींची सत्ता असणारा जीव क्षायिक सम्यग्दृष्टि तीर्थंकर प्रकृतिवाला जीव होय १३८ प्रकृति म्हणजे १४८—३ आयु ४ अनंतानुबंधी १ मिथ्यात्व, १ मिश्रमोहनीय, १ सम्यक्त्व मोहनीय=१३८ अशा जीवाचें भुज्यमान आयु जर मनुष्य असेल व क्षायिक सम्यग्दृष्टि होऊन तीर्थंकर प्रकृति बांधील व त्याच भवांत मोक्षास जाईल तर त्याची १ तप, १ ज्ञान, १ निर्वाण हीं तीन कल्याणिकें होतील. १ गर्भ, १ जन्म हीं दोन कल्याणिकें होणार नाहींत. आणि तिसऱ्या जन्मांत मोक्षाला जाणार असेल तर देवायु बांधून देवगतींत जाईल तिथें त्यारा १३८

गुणस्थान	सत्त्व	भंग	प्रकृति.	विशेष.
				प्रकृतींचीं सत्ता राहील. व तेथून मनुष्यभवांत येऊन पंचकल्याणिकें होतील व मोक्षास जाईल. जर त्या मनुष्यानें पूर्वी नरकायूचा बंध केला असेल तर तो नरकास जाईल. तिथें त्यास १३८ प्रकृतींची सत्ता राहील. तिथून मनुष्यभवास येऊन पंचकल्याणिकें होतील व मग मोक्षास जाईल नरकांतून मनुष्य भवांत येऊन तीर्थंकर होणाऱ्या जीवास नरकांतून निघण्यापूर्वी ६ महिने कांहीं उपसर्ग होत नाहीं. नरक व देवगतींतून मनुष्यगतींत येणाऱ्या जीवाला १३८ प्रकृतींची सत्ता असते परंतु मनुष्यायूचा बंध झाला म्हणजे एक बद्धायु वाढून १३९ ची सत्ता राहील.
	११बद्धायु ६	५	१४५	१४५=१४८– आयु [भुज्यमान व बद्ध्यमान आयू सोडून बाकींची]१ तीर्थंकर. भंग ५ मिथ्यात्व गुणस्थानांत १४५ प्रकृतींची सत्ता असणाऱ्या बद्धायु २नंबरचे पांच भंग दाखविले आहेत. त्याप्रमाणें पांच भंग इथेंही समजावे वस्तुत: १२ भंग होतात पण पुनरुक्त सोडून दिले म्हणजे पांचच शिल्लक राहतात.
	१२बद्धायु ७	५	१४१	१४१=१४५ वरप्रमाणें–४अनंतानुबंधि. ५ भंग वरप्रमाणेंच.
	१३बद्धायु ८	३	१४०	१४०=१४१–१ मिथ्यात्व. ३भंग=भुज्यमान मनुष्यायु बद्ध्यमान नरकायु. १ ,, ,, ,, तिर्यंचायु १ ,, ,, ,, मनुष्यायु १ ,, ,, ,, देवायु या चार भंगांतून भुज्यमान मनुष्यायु बद्धमान मनुष्यायु हा भंग कमी होईल कारण हा पुनरुक्त भंग समजला जाईल. मनुष्यायु व मनुष्यायु हीं

गुणस्थानें	सत्त्व	भंग	प्रकृति	विशेष.
				एकच प्रकृति आहे म्हणून पुनरुक्त.
	१४बद्धायु ९	३	१३९	१३९=१४०-१ मिश्रमोहनीय. ३ भंग=वरप्रमाणेंच [१३बद्धायु ८ प्रमाणें]
	१५बद्धायु१०	४	१३८	१३८=१३९-१ सम्यक्त्व मोहनीय ४ भंग=७ भंग-३ पुनरुक्त खालीलप्रमाणें १ भुज्यमान नरकायु बध्यमान मनुष्यायु. २ ,, तिर्यंचायु ,, देवायु ३ ,, मनुष्यायु ,, नरकायु ४ ,, ,, ,, तिर्यंचायु ५ ,, ,, ,, मनुष्यायु ६ ,, ,, ,, देवायु ७ ,, देवायु ,, मनुष्यायु [१] ५वा भंग पुनरुक्त आहे. कारण मनुष्यायूच भुज्यमान व बध्यमान आहे. [२] १व३ हे भंग समान आहेत. [३] ६व७ हे भंग समान आहेत. असे ३ भंग कमी झाले.
	१६अबद्धयु६	४	१४४	१४४=१४८-३ आयु (एक भुज्यमान सोडून) १ तीर्थकर. ४ भंग=भुज्यमान चार ही आयूंच्या अपेक्षेनें ४भंग
	१७अबद्धायु७	४	१४०	१४०=१४४-४ अनंतानुबंधि. ४ भंग=वरप्रमाणेंच.
	१८अबद्धायु८	१	१३९	१३९=१४०-१ मिथ्यात्व. १ भंग=भुज्यमान मनुष्यायु.
	१९अबद्धायु९	४	१३८	१३९-१ मिश्रमोहनीय. ४ भंग=भुज्यमान चारही आयूंच्या अपेक्षेनें नरक तिर्यंच व देव आयु कृतकृत्य वेदक सम्यग्दृष्टीच्या अपेक्षेनें जाणावे.
				मनुष्यगतींत क्षायिक सम्यक्त्वाचा आरंभ करून मरणोत्तर अन्यगतींत क्षायिक सम्यक्त्वाचें निष्ठा-

गुणस्थानें	सत्त्व	भंग	प्रकृति	विशेष.
				पन (पूर्णता) करतो त्यास कृतकृत्य वेदक सम्यग्दृष्टि म्हणतात.
	२०अबद्धायु१०	४	१३७	१३७=१३८–अबद्धायु [१९]प्रमाणें–१सम्य. मोहनीय. ४ भंग=भुज्यमान ४आयूंच्या अपेक्षेनें.
	२१बद्धायु११	२	१४२	१४२=१४८–१तिर्यंचायु १अन्यआयु४आहारक चातुष्क=६ २ भंग=असंयत बद्धायु १ प्रमाणें.
	२२बद्धायु१२	२	१३८	१३८=१४२–४ अनंतानुबंधि. २ भंग=असंयत बद्धायु २ प्रमाणें
	२३बद्धायु१३	२	१३७	१३७=१३८–१ मिथ्यात्व. २ भंग=असंयत बद्धायु ३प्रमाणें
	२४बद्धायु१४	२	१३६	१३६=१३७–१ मिश्र मोहनीय. २ भंग=असंयत बद्धायु ४प्रमाणें
	२५बद्धायु१५	२	१३५	१३५=१३६–१ सम्यक्त्व मोहनीय. २ भंग=असंयत बद्धायु नंबर ५.प्रमाणें.
	२६अबद्धायु११	३	१४१	१४१=बद्धायु नंबर ११ क्रम नंबर २१प्रमाणें १४२ त्यांतून १ बध्द्यमान आयु कमी. ३ भंग=अबध्दायु नं. १ क्रम नं. ६ असंयत.प्र०
	२७अबद्धायु१२	३	१३७	१३७=१४१–४ अनंतानुबंधि. ३ भंग=अबध्दायु नं. २ क्रम नं. ७ असंयत.प्र०
	२८अबद्धायु१३	१	१३६	१३६=१३७–१ मिथ्यात्व. १ भंग=अबध्दायु नं. ३ क्रम नं.८प्रमाणें असंयत
	२९अबद्धायु१४	३	१३५	१३६–१ मिश्र. ३ भंग=अबध्दायु नं. ४ क्रम नं. ९ असंयतप्रमाणें
	३०अबद्धायु१५	३	१३४	१३४=१३५–१सम्यक्त्व मोहनीय. ३ भंग=अबध्दायु नं. ५ क्रम नं. १० असंयतप्र०
	३१बद्धायु१६	५	१४१	१४१=१४८–२आयु(भुज्यमान व बद्ध्यमान सोडून) तीर्थंकर, आहारकचतुष्क.

गुणस्थान	सत्त्व	भंग	प्रकृति.	विशेष.
				५ भंग=क्रम नंबर ११ बद्धायु नंबर ६ प्रमाणें.
	[३२]बद्धायु१७	५	१३७	१३७=१४१-४ अनंतानुबंधी. ५ भंग=बद्धायु नंबर ७ क्रम नंबर १२ प्रमाणें.
	[३३]बद्धायु१८	३	१३६	१३६=१३७-१ मिथ्यात्व. ३ भंग=बद्धायु नंबर ८ क्रम नंबर १३ प्रमाणें.
	[३४]बद्धायु१९	३	१३५	१३५=१३६-१ मिश्र. ३ भंग=बद्धायु नंबर ९ क्रम नंबर १४ प्रमाणें.
	(३५)बद्धायु२०	४	१३४	१३४=१३५-१ सम्यक्त्वमोहनीय. ४ भंग=बद्धायु १० क्रम नंबर १५ प्रमाणें.
	३६अबद्धायु१६	४	१४०	१४०=१४१ बद्धायु १६ क्रम नं. ३१ प्रमाणें त्यांत कमी १ बध्यमान [बांधलेलें] आयु. ४ भंग=अबद्धायु ६ क्रम नं. १६ प्रमाणें.
	३७अबद्धायु१७	४	१३६	१३६=१४०-४ अनंतानुबंधी. ४ भंग= अबद्धायु नंबर ७ क्रम १७ प्रमाणें.
	३८अबद्धायु१८	१	१३५	१३५=१३६-१ मिथ्यात्व. १ भंग=अबद्धायु नंबर ८ क्रम नंबर १८ प्रमाणें.
	३९अबद्धायु१९	४	१३४	१३४=१३५-१ मिश्र. ४ भंग=अबद्धायु ९ क्रम १९ प्रमाणें.
	४०अबद्धायु२०	४	१३३	१३३=१३४-१ सम्यक्त्वमोहनीय. ४ भंग=अबद्धायु १० क्रम २० प्रमाणें.
		१२०		

या प्रमाणें ४ थ्या गुणस्थानांतील ४० सत्त्वस्थानें व १२० भंगांचें विवरण समाप्त झालें.

चौथ्या गुणस्थानांतील ४० सत्त्वस्थानें व १२० भंगांचा संक्षिप्त नकाशा.

				४अनंता रहित	मिथ्यात्व रहित	मिश्र रहित	सम्यक्त्व रहित	कोष्टक नं. (१३३)
तीर्थंकर सहित	बद्धायु	सत्त्व	१४६	१४२	१४१	१४०	१३९	बेरजि ५
		भंग	२	२	२	२	२	१०
	अबद्धायु	सत्त्व	१४५	१४१	१४०	१३९	१३८	५
		भंग	३	३	१	३	३	१३

तीर्थंकररहित	बद्धायु	सत्त्व	१४५	१४१	१४०	१३९	१३८	५
		भंग	५	५	३	३	४	२०
	अबद्धायु	सत्त्व	१४४	१४०	१३९	१३८	१३७	५
		भंग	४	४	१	४	४	१७
तीर्थंकर सहित व आहारकचतुष्करहित	बद्धायु	सत्त्व	१४२	१३८	१३७	१३६	१३५	५
		भंग	२	२	२	२	२	१०
	अबद्धायु	सत्त्व	१४१	१३७	१३६	१३५	१३४	५
		भंग	३	३	१	३	३	१३
तीर्थंकर व आहारक चतुष्करहित	बद्धायु	सत्त्व	१४१	१३७	१३६	१३५	१३४	५
		भंग	५	५	३	३	४	२०
	अबद्धायु	सत्त्व	१४०	१३६	१३५	१३४	१३३	५
		भंग	४	४	१	४	४	१७
						एकूण	सत्त्वस्थानें	४०
							भंग ,,	१२०

ग.था ३८२–पांचव्या गुणस्थानांत असंयताप्रमाणें सत्त्वस्थानें ४० परंतु भंग ४८ आहेत. त्यांचें कोष्टक.

[कोष्टक नं. १३४]

बद्धायु	सत्त्व	१४६	१४२	१४१	१४०	१३९
	भंग	१	१	१	१	१
अबद्धायु	सत्त्व	१४५	१४१	१४०	१३९	१३८
	भंग	१	१	१	१	१
बद्धायु	सत्त्व	१४५	१४१	१४०	१३९	१३८
	भंग	२	२	१	१	१
अबद्धायु	सत्त्व	१४४	१४०	१३९	१३८	१३७
	भंग	२	२	१	१	१

बद्धायु	सत्त्व	१४२	१३८	१३७	१३६	१३५
	भंग	१	१	१	१	१
अबद्धायु	सत्त्व	१४१	१३७	१३६	१३५	१३४
	भंग	१	१	१	१	१
बद्धायु	सत्त्व	१४१	१३७	१३६	१३५	१३४
	भंग	२	२	१	१	१
अबद्धायु	सत्त्व	१४०	१३६	१३५	१३४	१३३
	भंग	२	२	१	१	१

इथें १ देवायुभंग आहे (बद्धायूंत) त्याचा अर्थ भुज्यमान मनुष्यायु बध्यमान अबद्धायूंत १ भंग आहे. त्याच्या अर्थ भुज्यमानमनुष्यायु. बध्दायूचे २ भंग–म्हणजे १ भुज्यमान मनुष्यायु व बध्यमान देवायु व

२ ,, तिर्यंचायु ,, देवायु.

अबद्धायूचें २ भंग म्हणजे १ भुज्यमान मनुष्यायु

२ ,, तिर्यंचायु.

सहाव्या व ७ व्या गुणस्थानाचीं सत्त्वस्थानें ५ व्या गुणस्थानाप्रमाणेंच समजावीं पण भंग एक एकच राहील. म्हणजे ४० स्थानें–४० भंग.

बध्दायूंत भुज्यमान मनुष्यायु बध्यमान देवायु व अबध्दायूंत भुज्यमान मनुष्यायु. पांचव्या गुणस्थानांच्या १३४ कोष्टकांत जिथें जिथें २ भंग लिहिले आहेत तिथें तिथें एक भंग समजावा म्हणजे सहाव्या व सातव्या गुणस्थानांत सत्त्वस्थानें ४० व भंगही ४० च समजावेत.

गाथा ३८३–३८४–उपशमश्रेणीच्या आठव्या गुणस्थानांत बध्दायूचीं १२ व अबद्धायूचीं १२ मिळून २४ सत्त्वस्थानें व भंगही २४ होतात. त्यांचें कोष्टक.

(कोष्टक नं. १३५)

गुणस्थान	सत्त्व	भंग	प्रकृति	विशेष.
८ अपूर्वकरण उपशम श्रेणी.	१] बद्धायु १	१	१४६	१४६=१४८–१ नरकायु १ तिर्यंचायु. १ भंग=भुज्यमान मनुष्यायु बध्यमान देवाय.

गुणस्थानें	सत्त्व	भंग	प्रकृति	विशेष.
	[२] बद्धायु२	१	१४२	१४२=१४६–४ अनंतानुबंधि. १ भंग=वरप्रमाणेंच.
	[३] बद्धायु३	१	१३९	१३९=१४२–३ दर्शनमोहनीय. हा जीव क्षायिकसम्यग्दृष्टि असून तीर्थंकरप्रकृति वाला असेल. १ भंग=वर प्रमाणेंच.
	[४]अबद्धायु १	१	१४५	१४५=बद्धायुनंबर १ प्रमाणें प्रकृति १४६यांतून१ भंग बध्यमान आयु कमी होऊन१४५प्रकृ.राहतील. १भंग=भुज्यमान मनुष्यायु.
	[५]अबद्धायु २	१	१४१	१४१=बद्धायु २ प्रमाणें.१४२–१बध्यमानआयु. १ भंग=भुज्यमान मनुष्यायु.
	(६)अबद्धायु ३	१	१३८	१३८=बद्धायु नंबर ३ प्रमाणें १३९ त्यांत बध्यमान १ आयु कमी होईल.
	[७] बद्धायु ४	१	१४५	१४५=१४८–२ आयु, १ तीर्थंकर. १ भंग=भुज्यमान मनुष्यायु, बद्ध्यमान देवायु.
	[८] बद्धायु ५	१	१४१	१४१=१४५–४ अनंतानुबंधि. १ भंग=वरप्रमाणेंच.
	(९)बद्धायु ६	१	१३८	१३८=१४१–३ दर्शनमोहनीय. १ भंग= वरप्रमाणें.
	[१०]अबद्धायु४	१	१४४	१४४=बद्धायु नंबर ४ क्रम ७ प्रमाणें. १४५–१ बध्यमान आयु कमी. १ भंग=भुज्यमान मनुष्यायु.
	[११]अबद्धायु५	१	१४०	१४०=बद्धायु नंबर ५ क्रम ८ प्रमाणें १४१ त्यांत बध्यमान आयु १ कमी. १ भंग=भुज्यमान मनुष्यायु.
	[१२]अबद्धायु६	१	१३७	१३७=बद्धायु नंबर ६ क्रम ९ प्रमाणें १३८–१ बध्यमान आयु. १ भंग भुज्यमान मनुष्यायु.
	(१३)अबद्धायु७	१	१४२	१४२=१४८–२ आयु, ४ आहारक.चतुष्क. १ भंग=भुज्यमान मनुष्यायु बध्यमान देवायु.

गुणस्थान	सत्त्व	भंग	प्रकृति	विशेष.
	१४बद्धायु ८	१	१३८	१३८=१४२-४ अनंतानुबंधि. १ भंग=भुज्यमान मनुष्यायु, बध्यमान देवायु.
	१५बद्धायु ९	१	१३५	१३५=१३८-३ दर्शनमोहनीय. १ भंग वरप्रमाणें.
	१६अ-बद्धायु ७	१	१४१	१४१=१४२-बद्धायु नंबर ७ प्रमाणें-१ बध्य-मान आयु. १ भंग=भुज्यमान मनुष्यायु.
	१७अ-बद्धायु ८	१	१३७	१३७=१३८ बध्दायु नंबर ८ प्रमाणें-१ बध्य-मान आयु. १ भंग=वरप्रमाणें
	१८अ-बद्धायु ९	१	१३४	१३४=१३५-बद्धायु ९प्रमाणें-१बध्यमानआयु. १=भंग=भुज्यमान मनुष्यायु.
	१९बद्धायु १०	१	१४१	१४१=१४८-२ आयु, १ तीर्थंकर ४आहा.चतु. १ भंग=भुज्यमान मनुष्यायु, बध्यमान देवायु.
	२०बद्धायु ११	१	१३७	१३७=१४१-४अनंतानुबंधि. १ भंग वरप्रमाणें.
	२१बद्धायु १२	१	१३४	१३४=१३७-३दर्शनमोहनीय. १ भंग=वरप्रमाणें.
	२२अबद्धायु१०	१	१४०	१४०=१४१-बद्धायु नंबर १० प्रमाणें-१ बध्यमान आयु. १ भंग=भुज्यमान मनुष्यायु.
	२३अबद्धायु ११	१	१३६	१३६=१३७-बद्धायु नंबर ११ प्रमाणें-१ बध्यमान आयु. १ भंग=वरप्रमाणें.
	२४अबद्धायु१२	१	१३३	१३३=१३४ बद्धायु नंबर १२ प्रमाणें- बध्य-मान आयु. १ भंग=वरप्रमाणें.

गाथा ३८५-९ । १० । ११ या गुणस्थानाच्या उपशम श्रेणींत वर प्रमाणेंच २४ सत्त्वस्थानें, २४ भंग व प्रकृति राहतील.

अपूर्वकरण क्षपकश्रेणींतील सत्त्वस्थानें व भंग यांचें कोष्टक. नं. (१३६)

गुणस्थान	सत्त्व-स्थान	भंग	प्रकृति	विशेष.
८ अपूर्व करण क्षपकश्रेणी	[१]	१	१३८	१३८=१४८–३ आयु. [भुज्यमान एक सोडून] ४ अनंतानुबंधि, ३ दर्शनमोहनीय. भंग १=भुज्यमान मनुष्यायु.
	[२]	१	१३७	१३७=१३८–१ तीर्थंकर. भंग १=वरप्रमाणें.
	[३]	१	१३४	१३४=१३८–पहिल्या सत्त्वस्थानाप्रमाणें त्यांतून ४ आहारकचतुष्क कमी झालें. भंग १=वरप्रमाणें.
	[४]	१	१३३	१३३=१३८–पहिल्या सत्त्वस्थानाप्रमाणें. त्यांत १ तीर्थंकर व ४ आहारकचतुष्क कमी. १ भंग=वरप्रमाणें.

एकूण स्थानें ४ व भंग चार.

गाथा ३८६ ते ३८८–नवव्या गुणस्थानाच्या क्षपकश्रेणींत सत्त्वस्थानें ३६ व भंग ३८ होतात. त्यांचें कोष्टक. **(कोष्टक नं. १३७)**

सत्त्व	१३८	१२२	११४	११३	११२	१०६	१०५	१०४	१०३
भंग	१	१	१	१	१	१	१	१	१
सत्त्व	१३७	१२१	११३	११२	१११	१०५	१०४	१०३	१०२
भंग	१	१	१	२	१	१	१	१	१
सत्त्व	१३४	११८	११०	१०९	१०८	१०२	१०१	१००	९९
भंग	१	१	१	१	१	१	१	१	१
सत्त्व	१३३	११७	१०९	१०८	१०७	१०१	१००	९९	९८
भंग	१	१	१	२	१	१	१	१	१

पहिल्या पंक्तीतील प्रकृतीचें विवरण.

१३८=१४८-३ आयु [मनुष्यायु सोडून] ४ अनंतानुबंधि, ३ दर्शनमोहनीय.

१२२=१३८-२ नरकद्विक, २ तिर्यंचद्विक ४ एक ते चार इंद्रियजाति, ३ निद्रा, (निद्रानिद्रा, १ प्रचलाप्रचला, १ स्त्यानगृद्धि) १ आतप, १ उद्योत १ साधारण, १ सूक्ष्म, १ स्थावर.

११४=१२२-४ अप्रत्याख्यानावरण, ४ प्रत्याख्यानावरण.

११३=११४-१ नपुंसकवेद.

११२=११३-१ स्त्रीवेद.

१०६=११२-६ नोकषाय (हास्य, रति, अरति, शोक, भय, जुगुप्सा.)

१०५=१०६-१ पुरुषवेद.

१०४=१०५-१ संज्वलनक्रोध.

१०३=१०४-१ ,, मान.

दुसऱ्या पंक्तींत ज्या प्रकृति आहेत त्यांत पहिल्या पंक्तींतील एक तीर्थकरप्रकृति कमी झाल्यामुळें एक एक सत्त्वस्थानांतील प्रकृति कमी कमी आहे.

तिसऱ्या पंक्तींत ज्या प्रकृति आहेत त्यांत पहिल्या पंक्तींतील ४ आहारकचतुष्क कमी झाल्या आहेत. ९ ही स्थानांत आहारक चतुष्क नाहीं. चौथ्या पंक्तींत ज्या प्रकृति आहेत त्यांत पहिल्या पंक्तीपैकीं १ तीर्थकर व ४ आहारकचतुष्क कमी झाल्या आहेत. (नऊही स्थानांत)

भंगांचें विवरण.

एक एक भंग आहे तिथें भुज्यमानमनुष्यायु हा भंग समजावा. दोन दोन भंग आहेत त्यांचें स्पष्टीकरण असें आहे कीं तीर्थंकर प्रकृतीची सत्ता नसणारा जो जीव नवव्या गुणस्थानांतील क्षपकश्रेणी चढत असतांना त्याला स्त्रीवेद वा पुरुष वेदाचा उदय असेल तर अगोदर तो नपुंसक वेदाचा नाश करून मग स्त्रीवेदाचा करील. परंतु जर श्रेणी चढतांना नपुंसक वेदाचा उदय असेल तर अगोदर स्त्रीवेदाचा नाश करून नंतर नपुंसकवेदाचा नाश करील. म्हणून दोन दोन भंग होतात. म्हणजे १ भुज्यमान मनुष्यायुचा भंग व दुसरा भंग पुरुषवेद वा नपुंसक वेद या अपेक्षेनें समजावा.

९ व्या गुणस्थानाच्या उपशमावस्थेचे भंग २४ व क्षपकश्रेणीचे ३८ मिळून एकंदर भंग ६२ होतात.

गाथा ३८९.—क्षपकश्रेणीच्या दहाव्या गुणस्थानांत ४ सत्त्वस्थानें व भंग ४ खालीं लिहिल्याप्रमाणें—

(१) १०२ प्रकृतीचें सत्त्वस्थान=१०३ नवव्या गुणस्थानांतील नवमस्थानाप्रमाणें त्यांत १ संज्व.माया कषाय कमी होऊन १०२ प्रकृति राहतील.

(२) १०१ प्रकृतीचें १०२ प्रकृति नवम गुणस्थानांतील दुसऱ्या पंक्तींतील शेवटच्या स्थानाप्रमाणें असतात त्यांतून १ संज्व.मायाकषाय गेला.

(३) ९८ प्रकृतीचें=तिसऱ्या पंक्तींतील ९९ प्रकृती पैकीं १ संज्व. मायाकषाय कमी.

(४) ९७ प्रकृतीचें=चौथ्या पंक्तींतील ९८ प्रकृतींपैकीं १ मायाकषाय कमी.

म्हणजे १० व्या गुणस्थानांत सत्त्वस्थानें ४ [१०२–१०१–९८–९७] व ४ भंग (एक एक=भुज्यमान मनुष्यायु).

क्षपकश्रेणीच्या १२ व्या गुणस्थानांत ८ स्थानें खालीलप्रमाणें व ८ भंग

नंबरस्थान प्रकृति

[१] १०१-१०२ दहाव्या गुणस्थानांतील प्रथम स्थानाप्रमाणें त्यांत १ सूक्ष्म लोभ कमी.

[२] १००=१०१ दहाव्या गुणस्थानांतील दुसऱ्या स्थानाप्रमाणें त्यांत लोभ कमी

[३] ९७=९८ दहाव्या ,, तिसऱ्या ,, ,, ,, ,, ,,

[४] ९६=९७ ,, ,, चौथ्या ,, ,, ,, ,, ,,

हीं चार स्थानें १२व्या गुणस्थानांतील २ समय बाकी शिल्लक राही पर्यंत असतात. त्या नंतर दुसरीं ४ स्थानें होतात.

त्या दोन समयां पैकीं पहिल्या समयांत निद्रा व प्रचला या दोन प्रकृतींचा नाश होऊन ९९–९८–९५–९४ इतक्या प्रकृतिक्रमानें चार स्थानांत क्षीणकषायाच्या अंतसमयीं राहतील.

नंबरस्थान	प्रकृति.
[५]	९९
[६]	९८
[७]	९५
[८]	९४

गाथा ३९०–तेराव्या गुणस्थानांत सत्त्वस्थानें ४ असतील व भंग **४**. बाराव्या गुणस्थानाच्या अंतसमयीं ९९–९८–९५–९४ हीं चार स्थानें असतात.

त्यांतून १४ प्रकृति प्रत्येकांत कमी केल्या म्हणजे ८५–८४–८१–८० हीं चार सत्त्वस्थानें १३ व्या गुणस्थानांत होतील. १४ प्रकृति कमी होतात त्याचा तपशील.

१४ प्रकृति=५ ज्ञानावरण, ४ दर्शनावरण, ५ अंतराय.

चौदाव्या गुणस्थानांतील शेवटच्या २ समयापूर्वी १३ व्या गुणस्थानाप्रमाणेंच ४ स्थानें राहतील. या दोन समयांपैकीं पहिल्या समयांत ८५ व ८४ पैकीं ७२ प्रकृतींचा नाश होईल आणि ८१ व ८० या दोन प्रकृतींत ४ आहारकचतुष्क नसल्यामुळें ६८ प्रकृतींचा नाश होईल. ७२ प्रकृति ज्या नष्ट होतील त्यांचा तपशील अयोग केवली गुणस्थानांत [कोष्टक ११७ मध्यें] दाखविला आहे. म्हणजे १३–१२–१३ १२ अशीं चार स्थानें होतील. यांत दोन स्थानें १३ | १२ पुनरुक्त आहेत म्हणून दोनच स्थानें होतात. १३ | १२

या गुणस्थानांत ४ भंग होतील ते पुढें लिहिल्याप्रमाणें.

पहिला भंग १३ प्रकृतींचें सत्त्व व साताचा उदय.
दुसरा भंग १३ ,, ,, व असाताचा उदय.
तिसरा भंग १२ ,, ,, व साताचा उदय.
चौथा भंग १२ ,, ,, व असाताचा उदय.

म्हणजे १४ व्या गुणस्थानांत ६ सत्त्वस्थानें व भंग ८ होतील.

गाथा ३९१–कनकनंदि आचार्यांचें मत असें आहे कीं, अनंतानुबंधि कषायाची सत्ता असणारा जीव उपशमश्रेणी चढत नाहीं म्हणून उपशमश्रेणीच्या [८-९-१०-११] चार गुणस्थानांत २४ स्थानां (उपशमश्रेणीच्या आठव्या गुणस्थानाप्रमाणें) ऐवजीं १६ सत्त्वस्थानें होतील. बद्धायूचीं अनंतानुबंधींनीं युक्त चार स्थानें व अबद्धायूचीं हीं अनंतानुबंधींनीं युक्त अशीं ४ स्थानें मिळून ८ स्थानें कमी होतील.

आठ स्थानें कमी होतील त्यांचा तपशील.

बद्धायु						अबद्धायु				
१४६	प्रकृतिक्रम	१	भंग	१		१४५	प्रकृति क्रम	४	भंग	१
१४५	,, ,,	७	,,	१		१४४	,, ,,	१०	,,	१
१४२	,, ,,	१३	,,	१		१४१	,, ,,	१६	,,	१
१४१	,, ,,	१९	,,	१		१४०	,, ,,	२२	,,	१
				४						४

क्षपकश्रेणीच्या नवव्या गुणस्थानांत अगोदर १६ प्रकृतींचा क्षय होतो व नंतर ८ प्रकृतींचा क्षय होतो असें पूर्वीं सांगितलें आहे. परंतु कनकनंदि आचार्यांचें मत असें आहे कीं ८ प्रकृतींचा क्षय अगोदर होतो व नंतर १६ प्रकृतींचा क्षय होतो.

गाथा ३९२–क्षपकश्रेणीच्या ९ व्या गुणस्थानांत मायाकषायाचा क्षय दाखविला नाहीं. फक्त संज्वलन क्रोध व मानच दाखविला आहे परंतु कित्येक आचार्यांचें मत असें आहे कीं नवव्या गुणस्थानाच्या क्षपकश्रेणींतच संज्वलन मायाकषायाचा क्षय होण्याचीं चार स्थानें वाढविलीं पाहिजेत म्हणजे ३६ स्थानां ऐवजीं ४० स्थानें होतील.

गाथा ३९३–३९४ चौदा गुणस्थानांतील सत्त्वस्थानें दाखविणारें कोष्टक.

(कोष्टक नं. १३८)

गुणस्थान	सत्त्वस्थानांची संख्या	भंगाची संख्या	विशेष.
१ मिथ्यात्व	१८	५०	गाथा ३६५ ते ३६७ चें कोष्टक [१३१] पहा.
२ सासादन	४	१२	इथें ११ भंगही होतात. गाथा ३७२ ते ३७५ च्या कोष्टकांतील सासादनावरील टीप पहा.
३ मिश्र	८	३६	गाथा ३७२ ते ३७५ चें कोष्टक [१३१] पहा.
४ असंयत	४०	१२०	गाथा ३७६ ते ३८१ चें कोष्टक [१३२] पहा.
५ देशसंयत	४०	४८	गाथा ३८२ चें कोष्टक [१३९] पहा.
६ प्रमत्त	४०	४०	,, ,, ,, ,, [१३४] च्या पुढें पहा.
७ अप्रमत्त	४०	४०	,, ,, ,, ,, [१३४] ,, ,, ,,
८ अपू. उपशम	१६	१६	२४ स्थानें व २४ भंग होतात परंतु गाथा ३९१ प्रमाणें ८ स्थानें व भंग कमी कोष्टक १३५ व गाथा ३९१ पहा.
८ अपू. क्षपक	४	४	कोष्टक १३६ पहा.
९ अनि उपश	१६	१६	२४ स्थानें व भंग होतात. कोष्टक १३५ व गाथा ३९१ पहा.
९ अनि क्षपक	४०	४२	स्थानें ३६ व भंग ३८ लिहिले आहेत परंतु गाथा ३९२ प्रमाणें मायाकषायामुळे ४ स्थानें व भंग वाढले. कोष्ट. १३७ पहा.
१० सू. उपश.	१६	१६	गाथा ३९१ प्रमाणें ८ स्थानें व भंग कमी झाले.
१० सू. क्षपक.	४	४	,, ३८९ पहा.
११ उपशांत	१६	१६	गाथा ३९१ प्रमाणें ८ स्थानें व भंग कमी केले.
१२ क्षीण.	८	८	,, ३८९ पहा.
१३ सयोगी	४	४	,, ३९० ,,
१४ अयोगी	६	८	,, ,, ,,

गाथा ३९५–मी याप्रमाणें सत्त्वस्थानांचें वर्णन केलें आहे जो सम्यक् प्रकारें वाचील व ऐकेल त्याला निर्वाणसुख लाभेल.

गाथा ३९६ आचार्यवर्य इंद्रनंदि नामक भट्टारकाजवळ संपूर्ण सिद्धांतांचें श्रवण करून कनकनंदि सिद्धान्तचक्रवर्तीनीं हें सत्त्वस्थानांचें प्ररूपण केलें आहे.

गाथा ३९७–चक्रवर्तीनीं सहा खंड निर्विघ्नपणें साधून घेतले त्याच प्रमाणें मी मतिरूपी चक्रानें सहा खंड [१ जीवस्थान २ क्षुद्रकबंध ३ बंधस्वामी ४ वेदनाखंड ५ वर्गणाखंड ६ महाबंध] रूप सिद्धान्तशास्त्र उत्तम प्रकारें साधून घेतलें आहे.

सत्त्वस्थान–भंगप्ररूपणनामक तिसरा अधिकार पूर्ण झाला.

—=*=—

त्रिचूलिकानामक चतुर्थाधिकार.

गाथा ३९८–वृषभादि महावीरान्त २४ तीर्थकरांना नमस्कार करून १ नवप्रश्न, १ पंचभागहार, १ दशकरण या तीन चूलिकांचें व्याख्यान करितात.

चूलिका म्हणजे–उक्तानुक्तदुरुक्तचिंतनं=जे सांगितले असेल वा नसेल वा विशेष प्रकारें सांगितलें नसेल त्याचें चिंतन ज्यांत असेल ती चूलिका होय.

गाथा ३९९ प्रथम चूलिका ९ प्रश्नांचीं आहे. त्यांचे तीन भाग.

३ प्रथमभाग.

(१) प्रश्न–उदयाची व्युच्छित्ति होण्यापूर्वी बंधाची व्युच्छित्ति ज्या प्रकृतींची होते त्या प्रकृति कोणत्या ?

(२) प्रश्न–उदयाची व्युच्छित्ति झाल्यानंतर बंधाची व्युच्छित्ति ज्या प्रकृतींची होते त्या प्रकृति कोणत्या ?

(३) प्रश्न--उदयाची व बंधाची व्युच्छित्ति ज्यांची एकदम होते त्या प्रकृति कोणत्या ?

३ द्वितीय भाग.

(१) प्रश्नः- ज्या प्रकृतींचा उदय होतो त्यांचा बंध त्या वेळींच होतो अशा प्रकृति कोणत्या ?

(२) प्रश्नः–उदय एका प्रकृतीचा असतांना बंध दुसऱ्या प्रकृतींचा होतो अशा प्रकृति कोणत्या म्हणजे आपला उदय असतांना ज्या प्रकृति बंध पावत नाहींत त्या कोणत्या ?

(३) प्रश्नः-आपला किंवा अन्य प्रकृतींचा उदय होतांना ज्यांचा बंध होतो अशा प्रकृति कोणत्या ?

३ तृतीय भाग.

(१) प्रश्नः-निरंतर बंध कोणत्या प्रकृतींचा होतो ?

(२) प्रश्नः-सांतर बंध कोणत्या प्रकृतींचा होतो ?

(३) प्रश्नः-निरंतर व सांतर बंध कोणत्या प्रकृतींचा होतो ?

१

गाथा ४००-४०१—उदयव्युच्छित्तीच्या नंतर ज्यांची व्युच्छित्ति होते त्या प्रकृति ८ आहेत.

४ देवचतुष्क=१ देवगति. १ देवगत्यानुपूर्वी. १ वैक्रियिक शरीर. १ वैक्रियिक अंगोपांग. या चार प्रकृतींची उदयव्युच्छित्ति ४ थ्या गुणस्थानांत होते. व बंधव्युच्छित्ति अपूर्वकरणाच्या ६ व्या भागांत होते.

२ आहारकद्विकाची उदय व्युच्छित्ति ६ व्या गुणस्थानांत व बंधव्युच्छित्ति अपूर्व करणाच्या ६ व्या भागांत होते.

१ अयशस्कीर्तीची उदयव्युच्छित्ति चौथ्या गुणस्थानांत व बंधव्युच्छित्ति ६ व्या गुणस्थानांत होते.

१ देवायुची उदयव्युच्छित्ति चौथ्या गुणस्थानांत व बंधव्युच्छित्ति सातव्या गुणस्थानांत होते.

८

३१ बंधव्युच्छित्ति व उदयव्युच्छित्ति ज्यांची एकदम [एकाच गुणस्थानांत] होते अशा प्रकृति ३१

१ मिथ्यात्व. १ आतप १ मनुष्यगत्यानुपूर्वी १ स्थावर १ सूक्ष्म १ अपर्याप्तक १ साधारण १५ कषाय [१ संज्वलन लोभ सोडून] १ भय १ जुगुप्सा १ हास्य १ रति ४ एकेंद्रियादि चार जाति १ पुरुषवेद यांची उदयव्युच्छित्ति व बंधव्युच्छित्ति समान गुणस्थानांत होते.

एकंदर बंधयोग्य प्रकृति १२० त्या पैकीं ८+३१=३९ प्रकृतींची उदय व्युच्छित्ति व बंधव्युच्छित्ति वर दाखविली आहे. बाकी ८१ प्रकृति शिलक राहिल्या त्यांची बंधव्युच्छित्ति अगोदर होते व उदयव्युच्छित्ति नंतर होते त्या ८१ प्रकृतींचा तपशील,

(कोष्टक नंबर १३९)

प्रकृति	बंधव्युच्छित्ति गुणस्था.	उदयव्युच्छित्ति गुणस्था.	विशेष
५ ज्ञानावरण	१०	१२	
९ दर्शनावरण	१० चक्षु, अचक्षु, अवधि, केवल.	१२	
	२ स्त्यानगृ. निद्रानिद्रा प्रचलाप्रचला	६	
	८ च्या प्रथम भागांत निद्रा, प्रचला.	१२	
१ अ० वेदनीय	६	१३-१४	
१ साता वेदनीय	१३	१३-१४	
१ संज्वलन लोभ	९ चा भाग ५ वा	१०	
१ स्त्रीवेद	२	९	
१ नपुंसकवेद	१	९	
१ अरति	६	८	
१ शोक	६	८	
१ नरकायु	१	४	
१ तिर्यंचायु	२	५	
१ मनुष्यायु	४	१४	
१ नरकगति	१	४	
१ तिर्यंचगति	२	५	
१ मनुष्यगति	४	१४	
१ पंचेंद्रिय जाति	८ चा भाग ६ वा.	१४	
१ औदारिक शरीर	४	१३	
२ तैजस कार्मण शरीर	८ चा ६ वा भाग	१३	
६ संहनन	१ असंप्राप्त [१]	७	
	२ वज्रनाराच [२]	११	
	२ नाराच [३]	११	
	२ अर्धनाराच [४]	७	
	२ कीलक [५]	७	
	४ वज्रवृषभ नाराच [६]	१३	

प्रकृतीचें नांव	बंधव्युच्छित्ति गुणस्थान.	उदयव्युच्छित्ति गुणस्थान	विशेष
१ औदारिक अंगोपांग	४	१३	
६ संस्थान	१ हुंडक संस्थान	१३	
	२ न्यग्रो. स्वा.	१३	
	कुब्ज वामन	१३	
	८भाग ६संहनन चतु.	१३	
४ वर्णादिक	८ च्या ६च्या भागांत.	१३	
१ नरकगत्यानुपूर्वी	१	४	
१ तिर्यंचगत्यानुपूर्वी	२	४	
४ अगुरुलघुचतुष्क	८ व्या च्या ६ व्या		
१ अगुरुलघु	भागांत	१३	
१ उपघात	,,	१३	
१ परघात	,,	१३	
१ उद्योत	२	५	
४			
१ उच्छ्वास	८ च्या ६व्या भागांत	१३	
१ प्रशस्त विहायोगति	,,	१३	
१ अप्रशस्त विहायोगति	२	१३	
४ त्रसचतुष्क=	८ च्या ६व्या भागांत		
त्रस, बादर, पर्याप्त	,,	१४	
प्रत्येक	,,	१३	
१ स्थिर	,,	१३	
१ अस्थिर	६	१३	
१ शुभ	८ च्या ६व्या भागांत	१३	
१ अशुभ	६	१३	
१ सुभग	८च्या ६ व्या भागांत	१४	
१ दुर्भग	२	४	
१ सुस्वर	८च्या ६ व्या भागांत	१३	
१ दुःस्वर	२	१३	
१ आदेय	८च्या ६ व्या भागांत	१४	
१ अनादेय	२	४	

प्रकृतींचें नांव.	बंधव्युच्छित्ति गुणस्थान	उदयव्युच्छित्ति गुणस्थान	विशेष.
१ यशस्कीर्ति	१०	१४	
१ निर्माण	८ च्या ६ व्या भागांत	१३	
१ तीर्थकर	"	१४	
१ उच्चगोत्र	१०	१४	
१ नीचगोत्र	२	५	
५ अंतराय	१०	१२	
	८१		

एकाच गुणस्थानांत बंधव्युच्छित्ति व उदयव्युच्छित्ति पावणाऱ्या ३१ प्रकृतींचा नकाशा.

(कोष्टक नं. १४०)

प्रकृतींचें नांव	बंधव्युच्छित्ति गुणस्थान	उदयव्युच्छि. गुणस्थान	विशेष.
१ मिथ्यात्व	१	१	हा नकाशा महाधवलाचें अथवा कषायप्राभृताचे कर्ते यतिवृषभाचार्य यांच्या मताप्रमाणें केला आहे. कोष्टक १४५९ पहा.
१ आतप.	१	१	
१ मनुष्यगत्यानु.	४	४	
१ स्थावर	१	१	
१ सूक्ष्म	१	१	
१ अपर्याप्तक	१	१	
१ साधारण	१	१	
४ अनंतानुबंधि.	२	२	
४ अप्रत्याख्यान	४	४	
४ प्रत्याख्यान	५	५	
३ संज्वलन= क्रोध,मान,माया	९	९	
२ भय, जुगुप्सा	८	८	
२ हास्यरति	८	८	
४ एकेंद्रियादिजाति	१	१	
१ पुरुषवेद.	९	९	
३१			

गाथा ४०२–४०३— दुसऱ्या भागाचे तीन प्रश्न आहेत त्यांचें उत्तर या दोन गाथांत दिलें आहे.

११—परप्रकृतींचा उदय असतांना पर उदयांत ज्यांचा बंध होतो त्या ११ प्रकृतींचीं नांवें.

१ देवायु, १ नरकायु, १ तीर्थंकर, २ वैक्रियिकद्विक, २ देवद्विक, २ नरकद्विक. २ आहारकद्विक = ११.

२७—उदय होतांना ज्यांचा बंध होतो त्या प्रकृति २७.

१ मिथ्यात्व, ५ ज्ञानावरण, ४ दर्शनावरण, ५ अंतराय, २ तैजसद्विक, ४ वर्णादि, २ स्थिरद्विक, २ शुभद्विक, १ अगुरुलघु, १ निर्माण=२७.

८२—प्रकृति अशा आहेत कीं, ज्यांचा उदय असतांना बंध होतो व उदय नसतानाही बंध होतो.

५ निद्रा, २ वेदनीय, २५ मोहनीय, २ मनुष्य तिर्यंचायु, २ तिर्यंचमनुष्यगति ५ जाति, २ औदारिक, ६ संहनन, ६ संस्थान, २ तिर्यंच मनुष्यगत्यानुपूर्वी, १ उपघात, १ परघात, १ आतप, १ उद्योत, १ उच्छ्वास, २ विहायोगति, २ त्रसस्थावर, २ बादर सूक्ष्म, २ पर्याप्त अपर्याप्त, १ प्रत्येक, १ साधारण, १ सुभग, १ दुर्भग, २ सुस्वर दुःस्वर, २ आदेय अनादेय, २ यशअयश, २ उच्चनीच गोत्र, एकूण ८२.

१२०

गाथा ४०४–४०७—तृतीय भागाचे तीन प्रश्न आहेत. त्यांचें उत्तर.

५४—निरंतर बंध पावणाऱ्या प्रकृतींचीं [५४] नांवें. त्यांत ४७ प्रकृति ध्रुवोदयी (उदयव्युच्छित्तिपर्यंत नेहमीं उदय पावणाऱ्या) आहेत त्या.

५ ज्ञानावरण, ९ दर्शनावरण, ५ अंतराय, १ मिथ्यात्व, १६ कषाय, २ भय जुगुप्सा, २ तैजसकार्मण २ अगुरुलघुद्विक [१ अगुरुलघु, १ उपघात] १ निर्माण, ४ वर्णादि =४७

अध्रुवोदयी प्रकृति ७ आहेत त्या–१तीर्थंकर, २ आहारकद्विक, ४ आयु. =७

५४

तीर्थंकर आहारकद्विक यांचा बंध ज्या गुणस्थानांत प्रारंभ होतो त्या गुणस्थानांत निरंतर [प्रत्येक समयांत] बंध होतो म्हणून निरंतर बंध असें म्हटलें आहे.

आयुर्बंध होण्याचा वेळ एक अंतर्मुहूर्ताचा आहे त्या एका अंतर्मुहूर्तांत

बंध झाला तर तो अंतर्मुहूर्त पूर्ण होईपर्यंत आयुबंध सारखा होत जातो म्हणून त्याला निरंतर बंध असें म्हटलें आहे. आयुर्बंधाचा काल ८ अपकर्षणांत केव्हां तरी येतो.

३४ सांतरबंध प्रकृति म्हणजे ज्यांचा बंध कधीं होतो व कधीं होत नाहीं त्या—या प्रकृति ३४ आहेत,

२ नरकद्विक, ४ एकेंद्रियादि, ५ वृषभनाराचविना संहनन, ५ संस्थान (समचतुरस्र सोडून) १ अप्रशस्त विहायोगति १ आतप, १ उद्योत, १० स्थावर दशक [१ स्थावर, १ सूक्ष्म, १ अपर्याप्त, १ साधारण, १अस्थिर, १अशुभ, १दुर्भग, १ दुःस्वर, १ अनादेय, १ अयश,]१असातावेदनीय, १ स्त्रीवेद, १नपुंसकवेद, १ अरति, १ शोक = ३४.

३२ सांतर व निरंतर बंध पावणाऱ्या प्रकृति.

२ देवद्विक, २ मनुष्य द्विक, २ तिर्यंचद्विक, २ औदारिकद्विक, २ वैक्रियकद्विक, १ प्रशस्त विहायोगति, १ वज्रवृषभनाराच संहनन, १ परघात, १ उच्छ्वास, १ समचतुरस्र संस्थान, १ पंचेंद्रिय जाति, १० त्रसदशक [१ त्रस, १ बादर, १ पर्याप्त, १ प्रत्येक, १ स्थिर, १ शुभ, १ सुभग, १ सुस्वर, १ आदेय, १ यशस्कीर्ति], १ सातावेदनीय, १हास्य, १रति, १पुरुषवेद, २गोत्रद्विक=३२

१२०

वरील ३२ प्रकृतिमध्यें ज्या प्रकृतींच्या प्रतिपक्षी प्रकृतींचा बंध संभवनीय असेल त्या प्रकृतींचा बंध सांतर होईल व प्रतिपक्षी प्रकृतींची बंधव्युच्छित्ति जिथें होईल किंवा झाली असेल तिथें त्या प्रकृतींचा बंध निरंतर होत राहील; म्हणजे प्रतिपक्षी प्रकृतींची बंधव्युच्छित्ति झाल्यानंतर त्या सांतरबंध होणाऱ्या प्रकृतींची बंधव्युच्छित्ति होईपर्यंत सांतरच्या ऐवजीं निरंतर बंध होत राहील.

स्वजातीय अन्य प्रकृतींचा जिथें बंध होऊं शकेल तिथें त्या प्रकृतीला सप्रतिपक्ष प्रकृति म्हणावें व तों पर्यंतच ती प्रकृति सांतरबंधी असते व जिथें केवल आपलाच बंध होत असेल तिथें तिला निष्प्रतिपक्षी प्रकृति म्हणावें व त्या वेळीं ती निरंतर बंधी असते.

उभयबंधी ३२ प्रकृतींच्या सांतर निरंतर बंधाचें विवरण करणारा नकाशा.

(कोष्टक नं. १४१)

प्रकृतींची संख्या.	उभयबंधी प्र०चें नांव	प्रतिपक्षी प्रकृतींचीं नांवें.	कोणत्या गुणस्थानापर्यंत सांतर बंध होतो.	निरंतरबंध कोठें कोठें होईल.	विशेष.
२	देवद्विक	नरकद्विक तिर्यंचाद्विक मनुष्यद्विक	१ मिथ्यात्व २ सासादन ४ असंयत	५व्या गुणस्थानापासून ८व्याच्या ६व्या भागापर्यंत	भोगभूमींत देवद्विकाचा निरंतर बंध होईल.
२	मनुष्यद्विक	नरकद्विक तिर्यंचद्विक देवद्विक	१ मिथ्यात्व २ सासादन ४ असंयत	१३व्या स्वर्गापा. सर्वार्थसिद्धीपर्यंत प्रथमच्या ४ गुण०	
१	नीचगोत्र	उच्चगोत्र	२ सासादन	७व्या नरकांत तेज.कायवायु–कायतिर्यंचांत.	
२	तिर्यंचद्विक	नरकाद्विक मनुष्यद्विक देवद्विक	१ मिथ्यात्व २ सासादन २ सासादन	वरप्रमाणें	
२	औदारिक.	वैक्रियिकद्विक	४ असंयत	नरकदेवगतींत	नरक व देव गतींत वैक्रियिकद्विकाचा बंध होत नाहीं
१	उच्चगोत्र	नीचगोत्र	२ सासादन	३ऱ्यापासून १० व्या गुणस्थापर्यंत	भोगभूमींत उच्च गोत्राचा निरंतर बंध होते
२	वैक्रियिकद्वि.	औदारिकद्विक	४ असंयत	५व्या गुणस्थानापासून ८व्या गुणस्थानाच्या ६ व्या भागापर्यंत	भोगभूमींत निरंतर बंध होतो.
१	प्रशस्तविहायोगति	अप्रशस्त विहायोगति	२ सासादन	३ऱ्या गुणस्थानापासून ८ व्याच्या ६व्या भागापर्यंत	
१	वज्रवृषभनाराच संहनन.	सृपाटिकसंहनन कीलक ,,	१ २	३ व ४ गुणस्थानांत	

प्रकृतींची संख्या	उभयबंधी प्रकृतीचें नांव	प्रतिक्षी प्रकृतींची नांवें.	कोणत्या गुणस्थानापर्यंत सांतर बंध होतो	निरंतर बंध कोठें कोठें होईल.	विशेष.
		अर्धनाराच ,,	२		
		नाराच ,,	२		
		वज्रनाराच ,,	२		
१	परघात	अपर्याप्त	१	२ऱ्यापासून ८व्या	ही आतप
१	उच्छ्वास	अपर्याप्त	१	च्या ६व्या भागा-	प्रकृति उभय-
१	आतप	,,	१	पर्यंतच्या गु० त.	बंधाच्या ३२
				पर्याप्तप्रकृतिबरो-	प्रकृतींत नाहीं
				बर निरंतर बंध	पण टीकेत हि
				होईल अपर्याप्ताशीं	चें नांव आहे
				होणार नाहीं. गु-	गोम्मटसार
				णस्थान १	पान५७१पह
१	समचतुरस्र	हुंडक	१	३ऱ्या गु०पासून	
	संस्थान	कुब्जक	२	८व्याच्या ६ व्या	
		वामन	२	भागापर्यंत.	
		स्वाति	२		
		न्यग्रोध	२		
१	पंचेंद्रिय	४ एकेंद्रियादि	१	सासादनापासून	
				अपूर्व करणाच्या	
				६व्या भागापर्यंत	
४	त्रस	स्थावर	१	२ऱ्या गु०पासून	
	बादर	सूक्ष्म	१	८व्याच्या ६ व्या	
	पर्याप्त	अपर्याप्त	१	भागापर्यंत.	
	प्रत्येक	साधारण	१	७ व्या पासून	
१	स्थिर	अस्थिर	६	८व्याच्या ६ व्या	
				भागापर्यंत.	
१	शुभ	अशुभ	६	,,	
१	यशस्कीर्ति	अयशस्कीर्ति	६	७ व्यापासून	
१	सुभग	दुर्भग	२	१०व्या गु०पर्यंत	
१	सुस्वर	दुःस्वर	२	तिसऱ्यापासून	
१	आदेय	अनादेय	२	८ व्याच्या ६ व्या	
				भागापर्यंत	

प्रकृतींची संख्या	उभयबंधी प्रकृतींचें नांव	प्रतिपक्षीं प्रकृतींचीं नांवें	कोणत्या गुणस्थानापर्यंत सांतर बंध होतो	निरंतर बंध कोठें कोठें आहे.	विशेष
१	सातावेद	असातावेदनीय	६	७ते१३गु०पर्यंत	
१	हास्य	शोक	६	७ पासून ८ व्या गुणस्थानाच्या अंतिम भागापर्यंत	
१	रति	अरति	६		
१	पुरुषवेद	नपुंसकवेद	१	तिसऱ्या पासून नवव्याच्या १ल्या भागापर्यंत	
		स्त्रीवेद	२	,,	

इति नवप्रश्नचूलिका नाम प्रथम चूलिका समाप्त.

—=*=—

पंचभागहार द्वितियचूलिका.

गाथा ४०८ अभयनंदी आचार्यांचा निर्मल शास्त्रसमुद्र जीवांच्या पापमलाला दूर करो. त्याच शास्त्रसमुद्रांतून मंथन न करितां ही उत्कृष्ट नेमिचन्द्र निर्मल झाला. म्हणजे अभयनंदि आचार्यांनीं उपदेशिलेल्या शास्त्रसमुद्राचें थोडेंसें अध्ययन केल्यानें नेमिचन्द्र आचार्यरूपी निर्मलचन्द्र प्रकट झाला.

गाथा ४०९ संक्रमणाचे प्रकार पांच आहेत.

१ उद्वेलन, १ विध्यात, १ अधःप्रवृत्त, १ गुणसंक्रम, १ सर्व-संक्रम=५

भागहार म्हणजे भाजक.

पांच प्रकारच्या संक्रमणांत पांच प्रकारचे भागहार होतात. एखाद्या प्रकृतीच्या परमाणूंना या पांच भागहारापैकीं कोणत्या एका भागहारानें भाग दिल्यास जें लब्ध येईल तितके परमाणु जीवाच्या परिणामानुरूप अन्य प्रकृतीरूप होऊन जातील जसें— उद्वेलन भागहाराचें प्रमाण पांच मानिलें व उद्वेलनकर्मप्रकृतीचे परमाणु (१००) मानिले तर भाग कार २० येईल. हे वीस परमाणु अन्य-प्रकृतीरूप होऊन जातील.

गाथा ४१० ज्या कर्मप्रकृतीचा जेथ पावेतों बंध होतो तेथपर्यंत त्या प्रकृतीमध्यें अन्य कर्म-प्रकृतीचें संक्रमण होईल जसें—

असाताचा बंध ६ व्या गुणस्थानापर्यंत होतो त्या अर्थी साताचें संक्रमण सहाव्या गुणस्थानापर्यंत होऊन असातारूप होईल. त्याच प्रमाणें साताचा बंध १३ व्या गुणस्थानापर्यंत होतो म्हणून असाताचें संक्रमण १३ व्या गुणस्थानापर्यंत होतें. परंतु दर्शनमोहनीयाचा जिथें बंध होतो तिथें हा नियम नाहीं. मूल प्रकृतीचें परस्पर संक्रमण होत नाहीं. जसें ज्ञानावरणाचें दर्शनावरणांत संक्रमण होत नाहीं.

उत्तर प्रकृतींत परस्पर संक्रमण होतें. परंतु दर्शनमोहनीय व चारित्रमोहनीयाचें परस्पर संक्रमण होत नाहीं व चार आयूंचें ही परस्पर संक्रमण होत नाहीं.

गाथा ४११ सम्यक्त्वमोहनीयाचे संक्रमण चौथ्यापासून सातव्या गुणस्थानापर्यंत होत नाहीं. मिथ्यात्वाचें संक्रमण मिथ्यात्व गुणस्थानांत होत नाहीं व सम्यङ्मिथ्यात्वाचें संक्रमण ३ ऱ्या गुणस्थानांत होत नाहीं. सासादन आणि मिश्र गुणस्थानांत तीनही दर्शन-मोहनीय प्रकृतींचें संक्रमण होत नाहीं. सामान्यपणें दर्शनमोहनीयाचें संक्रमण असंयतादि [४ ते ७] चार गुणस्थानापर्यंत होतें.

गाथा ४१२ कोणी सम्यग्दृष्टि जीव जेव्हां मिथ्यात्वगुणस्थानांत येतो त्या वेळीं सम्यक्त्वमोहनीय व मिश्रमोहनीय या दोन प्रकृतींत अधःप्रवृत्त संक्रमण अंतर्मुहूर्त-पर्यंत होतें. नंतर उद्वेलनभागहार संक्रम उपांत्यकांडा [कांड=भाग] पर्यंत होतो.

एका समयांत संक्रमण होतें त्यास फालि म्हणतात.

अधःप्रवृत्त संक्रमणांत फालिरूप संक्रमण होतें व समयसमुदायांत जें संक्रमण होतें त्यांस कांडक म्हणतात. उद्वेलनासंक्रम कांडकरूपानें होतो.

गाथा ४१३ उद्वेलन प्रकृतींत द्विचरमकांडापर्यंत उद्वेलनसंक्रमण होतें व अंतकांडांत गुणसंक्रमण होतें. व अंतकांडकांच्या अंतफालींत सर्वसंक्रमण होतें. सम्यक्त्वमोहनीय व मिश्रमोहनीय या प्रकृति उद्वेलनप्रकृतींत समाविष्ट आहेत म्हणून त्या प्रकृतींत उद्वेलन, गुण व सर्वसंक्रमण होतें. (गाथा ६१२ ते ६१७ पहा)

पांच प्रकारच्या संक्रमणांचें स्वरूप.

अधःप्रवृत्त संक्रमण—ज्या प्रकृतींचा बंध झाला आहे त्या प्रकृतींच्या परमाणूंचें आपल्या बंधांत संभवणाऱ्या प्रकृतींत संक्रमण होणें तें अधःप्रवृत्त संक्रमण होय.

उद्वेलन संक्रमण—तीन करणपरिणामावांचून कोणत्याही कर्मप्रकृतींच्या परमाणूंचें अन्य प्रकृतींत परिणमन होणें तें उद्वेलन संक्रमण होय.

विध्यातसंक्रमणः—स्थिति, अनुभाग कमी करणारें कांडक संपल्यानंतर व गुणश्रेण्यादि परिणाम होऊन गेल्यानंतर मंदविशुद्धि असणाऱ्या जीवाच्या कर्म प्रकृतींचें जें संक्रमण होणें तें विध्यातसंक्रमण होय.

गुणसंक्रमण:—असंख्यात असंख्यात पट परमाणूंचें समयासमयाला श्रेणीरूप जें संक्रमण होणें तें गुणसंक्रमण होय.

सर्वसंक्रमण:—शेवटच्या कांडकाची जी शेवटची फाली तींत अन्य प्रकृति-रूप परिणमन पावलेल्या उर्वरित परमाणूंचें जें संक्रमण होणें तें सर्वसंक्रमण होय.

सर्वसंक्रमण होणाऱ्या प्रकृतींतील तिर्यक् एकादश प्रकृति.

गाथा ४१४— २ तिर्यंचद्विक, ४ एकेंद्रियादि चार जाति, १ आतप, १ उद्योत, १ स्थावर, १ सूक्ष्म, १ साधारण. या ११ प्रकृतींचा उदय तिर्यंच गतींतच होतो.

१३ उद्वेलन होणाऱ्या प्रकृति व त्यांचीं नांवें.

गाथा ४१५— २ आहारकद्विक, १ सम्यक्त्वमोहनीय, १ मिश्रमोहनीय, २ देवद्विक, २ नरकद्विक, २ वैक्रियिकद्विक, १ उच्चगोत्र, २ मनुष्यद्विक.

गाथा ४१६–बंधव्युच्छित्ति होईपर्यंत बंध पावणाऱ्या प्रकृतींत अन्य प्रकृतींचें अधःप्रवृत्त संक्रमण होतें परंतु मिथ्यात्वाचें संक्रमण पहिल्या गुणस्थानांत होत नाहीं.

बंधव्युच्छित्ति झाली असतां चौथ्यापासून सातव्या गुणस्थानापर्यंत विध्यात-संक्रमण होतें.

आठव्या गुणस्थानापासून अकराव्या गुणस्थानापर्यंत बंधरहित अप्रशस्त प्रकृतींत गुणसंक्रमण होतें. प्रथमोपशम सम्यक्त्वग्रहण होऊं लागण्याच्या प्रथम समयापासून अंत-र्मुहूर्तपर्यंत गुणसंक्रमण होतें व क्षायिकसम्यक्त्व होतांना मिथ्यात्वाचा क्षय करण्यास्तव अपूर्व–करणाचें जे परिणाम होतात त्या परिणामामुळें मिथ्यात्वाच्या अंतकांडाच्या उपांत्य-फालीपर्यंत गुणसंक्रमण व चरमफालींत सर्व संक्रमण होतें.

सर्वसंक्रमण होणाऱ्या ५२ प्रकृतींचीं नांवें.

गाथा ४१७—११ तिर्यक् एकादश [गाथा ४१४ पहा], १३ उद्वेलनप्रकृति [गाथा ४१५ पहा], २५ मोहनीयाच्या प्रकृति [२८–३ संज्वलन लोभ १, सम्य-क्त्वमोहनीय मिश्रमोहनीय] ३ स्त्यानगृद्धि निद्रा=५२.

कोणत्या प्रकृतींत किती संक्रमणें होतात.

गाथा ४१८–प्रकृतींची संख्या	संक्रमणांची संख्या.
३९	१
३०	४
७	२
२०	३

१	३
१	४
१२	५
४	२
४	२
४	३
१२२	

या १२२ प्रकृतींत ४ आयु: प्रकृति आल्या नाहींत परंतु वर्णादिकांच्या प्रकृति ४ च्या ऐवजीं ४ शुभवर्णादि व ४ अशुभवर्णादि मिळून ८ प्रकृति यांत घेतल्यामुळें १२२ प्रकृति झाल्या.

गाथा ४१९ ते ४२८–कोणत्या प्रकृतींत कोणतें संक्रमण होतें याचा नकाशा.

[कोष्टक नं. १४२]

प्रकृतींचें नांव	अध:प्रवृत्त	उद्वेलन संक्रमण	विध्यात संक्रमण	गुण संक्रमण	सर्व संक्रमण
३९ प्रकृतींचा तपशील.	,,				
५ ज्ञानावरण	,,				
४ दर्शनावरण	,,				
५ अंतराय	,,				
१ सातावेदनीय	,,				
१ संज्वलनलोभ	,,				
१ पंचेंद्रिय जाति	,,				
२ तैजसकार्मण.	,,				
१ समचतुरस्रसंस्था	,,				
४ वर्णादि शुभ	,,				
१ अगुरुलघु	,,				
१ परघात	,,				
१ उच्छ्वास	,,				
१ प्रशस्तविहायोगति	,,				
१ त्रस	,,				
१ बादर	,,				
१ पर्याप्त	,,				
१ प्रत्येक	,,				

प्रकृतीचें नांव	अध:प्रवृत्त	उद्वेलन संक्रमण	विध्यात संक्रमण	गुण संक्रमण	सर्व संक्रमण
१ स्थिर	,,				
१ शुभ	,,				
१ सुभग	,,				
१ सुस्वर	,,				
१ आदेय	,,				
१ यशस्कीर्ति	,,				
१ निर्माण.	,,				
२९					
३० प्रकृतींचा तपशील.	,,	०	,,	,,	,,
३ स्त्यानगृध्यादि	,,	०	,,	,,	,,
१२ कषाय. अनंतानुबंधि अप्रत्याख्यान, प्रत्याख्यान	,,	०	,,	,,	,,
१ नपुंसकवेद	,,	०	,,	,,	,,
१ स्त्रीवेद	,,	०	,,	,,	,,
१ अरति	,,	०	,,	,,	,,
१ शोक	,,	०	,,	,,	,,
२ तिर्यंचद्विक	,,	०	,,	,,	,,
४ एकेंद्रियादिजाति	,,	०	,,	,,	,,
१ आतप	,,	०	,,	,,	,,
१ उद्योत	,,	०	,,	,,	,,
१ स्थावर	,,	०	,,	,,	,,
१ सूक्ष्म	,,	०	,,	,,	,,
१ साधारण	,,	०	,,	,,	,,
३०					
७ प्रकृतींचा तपशील					
१ निद्रा	,,	०	०	,,	०
१ प्रचला	,,	०	०	,,	०
४ अशुभवर्णादि	,,	०	०	,,	०
१ उपघात	,,	०	०	,,	०
७					

प्रकृतीचें नांव	अध:प्रवृत्त संक्रमण	उद्वेलन संक्रमण	विध्यात संक्रमण	गुण संक्रमण	सर्व संक्रमण
२० प्रकृतींचा तपशील	,,	०	,,	,,	०
१ असातावेदनीय	,,	०	,,	,,	०
१ अप्रशस्तविहायोग.	,,	०	,,	,,	०
५ संहनन (वज्रवृषभ नाराच सोडून)	,,	०	,,	,,	०
५ संस्थान [पहिलें समचतुरस्र सोडून]	,,	०	,,	,,	०
१ नीचगोत्र	,,	०	,,	,,	०
१ अपर्याप्त	,,	०	,,	,,	०
१ अस्थिर	,,	०	,,	,,	०
१ अशुभ	,,	०	,,	,,	०
१ दुर्भग	,,	०	,,	,,	०
१ दुःस्वर	,,	०	,,	,,	०
१ अनादेय	,,	०	,,	,,	०
१ अयशस्कीर्ति	,,	०	,,	,,	०
२०					
१ मिथ्यात्व	०	०	,,	,,	,,
१ सम्यक्त्वमोहनीय	अध:प्रवृत्त	,,	०	,,	,,
१२ प्रकृतींचा तपशील	,,	,,	विध्यात	,,	,,
२ आहारकाद्विक	,,	,,	,,	,,	,,
१ मिश्रमोहनीय	,,	,,	,,	,,	,,
२ देवद्विक	,,	,,	,,	,,	,,
२ नरकद्विक	,,	,,	,,	,,	,,
२ वैक्रियिकद्विक	,,	,,	,,	,,	,,
१ उच्चगोत्र	,,	,,	,,	,,	,,
२ मनुष्यद्विक	,,	,,	,,	,,	,,
१२					
४ प्रकृतींचा तपशील	,,	०	०	०	,,
३ संज्वलन १क्रोध, १मान १ माया.	,,	०	०	०	,,
१ पुरुषवेद	,,	०	०	०	,,
४					

प्रकृतींचें नांव	अध:प्रवृत्त संक्रमण	उद्वेलन संक्रमण	विध्यात संक्रमण	गुण संक्रमण	सर्व संक्रमण
४ प्रकृतींचा तपशील					
२ औदारिक	,,	०	,,	०	०
१ वज्रवृषभनाराच.	,,	०	,,	०	०
१ तीर्थंकर	,,	०	,,	०	०
४					
४ प्रकृतींचा तपशील					
१ हास्य	,,	०	०	गुण संक्रमण	सर्व संक्र.
१ रति	,,	०	०	,,	,,
१ भय	,,	०	०	,,	,,
१ जुगुप्सा	,,	०	०	,,	,,
	१२१	१३	६७	७५	५२

गाथा ४२९–दहाव्या गुणस्थानापर्यंतच कषायांचा उदय असल्यामुळे स्थिति व अनुभागबंधही १० व्या गुणस्थानापर्यंतच होतो. सातावेदनीयाचा प्रकृति व प्रदेशबंध ११ ते १३ गुणस्थानापर्यंत होतो. बंधरूप झालेल्या परमाणूंचें संक्रमण १० व्या गुणस्थानापर्यंतच होतें.

गाथा ४३० ते ४३५ पंचभागहारा [गाथा ४०९ पहा] चें अल्पबहुत्व.

[१] सर्वसंक्रमण भागहाराचें प्रमाण सर्वांहून कमी म्हणजे एक आहे.

[२] गुणसंक्रमणाच्या भागहाराचें प्रमाण सर्वसंक्रमणाच्या भागहाराच्या असंख्यातपट आहे म्हणजे पल्ल्याच्या अर्धच्छेदाच्या असंख्यातव्या भागा [इतकें]

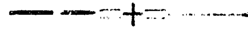
[३] अध:प्रवृत्त-संक्रमणाच्या भागहाराचें प्रमाण गुणसंक्रमणाच्या भागहाराच्या असंख्यात पट–तें प्रमाण ही पल्ल्याच्या अर्धच्छेदाच्या असंख्यातव्या भागाइतकेंच आहे.

[४] विध्यातसंक्रमणाच्या भागहाराचें प्रमाण अध:प्रवृत्ताच्या असंख्यातपट म्हणजे सूच्यंगुलाच्या असंख्यातव्या भागाइतकें.

[५] उद्वेलन-संक्रमणाच्या भागहाराचें प्रमाण विध्यातसंक्रमणाच्या असंख्यातपट म्हणजे सूच्यंगुलाच्या असंख्यातव्या भागाइतकें.

नोट—ज्याच्या भागहाराचें प्रमाण ज्यास्त त्याचा भागाकार कमी येईल म्हणजे **कमी परमाणूंचें संक्रमण होईल.** व ज्याचा भागहार कमी त्याचा भागाकार ज्यास्त येईल **म्हणजे** ज्यास्त परमाणूंचें संक्रमण होईल.

पंचभागहारचूलिका समाप्त.

दशकरणनामक तृतीय चूलिका.

गाथा ४३६—ज्यांच्या पादप्रसादानें वीर इंद्रनंदि आचार्यांचा शिष्य जो मी ग्रंथकर्ता संसारसमुद्रांतून उत्तीर्ण झालों त्या अभयनंदिश्रुतगुरूस मी नमस्कार करितों.

गाथा ४३७—कर्मप्रकृतींत दहा करणें होऊं शकतात.

१ बंध, २ उत्कर्षण, ३ संक्रम, ४ अपकर्षण, ५ उदीरणा, ६ सत्त्व, ७ उदय ८ उपशम, ९ निधत्ति, १० निष्काचना.

गाथा ४३८—

[१] **बंधः**—मिथ्यात्वादि परिणामांनीं पुद्गलद्रव्यांचें जें ज्ञानावरणादिरूप परिणमन तें.

[२] **उत्कर्षण**—कर्मांच्या स्थिति व अनुभागांत वाढ होणें तें.

[३] **संक्रमः**—कर्मप्रकृतीचें पहिलें रूप बदलून दुसऱ्या प्रकृतींत परिणमन होणें तें.

[४] **अपकर्षणः**—कर्मांच्या स्थिति व अनुभागांत हानि होणें तें.

गाथा ४३९—

[५] **उदीरणाः**—उदयावलीच्या बाहेर असणाऱ्या द्रव्याचें अपकर्षण होऊन उदयावलींत येणें म्हणजे ज्या कर्मप्रकृतीच्या निषेकाचा उदयकाल अजून आला नाहीं त्याची स्थिति कमी करून तो निषेक उदय पावणाऱ्या द्रव्यांत मिळविणें तें.

[६] **सत्त्वः**—पुद्गलांचें कर्मरूप राहणें तें.

[७] **उदयः**—कर्मांच्या स्थितिकालाची समाप्ति ती.

गाथा ४४०—

[८] **उपशमः**—कर्माचें उदयावलींत न येऊं शकणें.

[९] **निधत्ति**—जींत उदीरणा व संक्रमण होऊं शकत नाहीं अशी कर्माची स्थिति ती.

[१०] **निष्काचनाः**—जींत उदीरणा, संक्रमण, उत्कर्षण व अपकर्षण होऊं **शकत** नाहीं अशी कर्माची स्थिति ती.

गाथा ४४१–चार आयूंत संक्रमण सोडून बाकीचीं ९ करणें होतात आणि बाकीच्या सर्व कर्मांत दहाही करणें होऊं शकतील. पहिल्या गुणस्थानापासून ८ व्या गुणस्थानापर्यंत दहाही करणें होतात.

गाथा ४४२–९ । १० या दोन गुणस्थानांत उपशम, निधत्ति व निष्काचना हीं तीन करणें होत नाहींत बाकीचीं ७ करणें होतात. व ११-१२-१३ या गुणस्थानांत संक्रमण हीं होत नाहीं म्हणजे या तीन गुणस्थानांत ६ च करणें होऊं शकतात व अयोगी गुणस्थानांत सत्त्व व उदय हीं दोनच करणें होतात.

गाथा ४४३–उपशांतकषाय नामक ११ व्या गुणस्थानांत मिथ्यात्व व मिश्र प्रकृतींच्या परमाणूंचें संक्रमण सम्यक्त्वमोहनीयांत होतें म्हणून ७ करणें होतात. इतर कर्मांत संक्रमणकरण होत नसल्यामुळें ६ करणें होतात.

गाथा ४४४–ज्या प्रकृतीचीं जेथपर्यंत (ज्या गुणस्थानांत) बंधव्युच्छित्ति होईल तेथपर्यंतच त्या प्रकृतीचें बंधकरण व उत्कर्षणकरण होतें. आपल्या जातीच्या प्रकृतींत संक्रमण होतें तें त्या प्रकृतीची बंध व्युच्छित्ति जेथें होत असेल तेथपर्यंतच होईल. जसें—

ज्ञानावरणाच्या ५ प्रकृति एका जातीच्या आहेत त्यांची बंधव्युच्छित्ति दहाव्या गुणस्थानांत होते. म्हणून त्यांचें संक्रमणही १० व्या गुणस्थानापर्यंत होईल.

गाथा ४४५–अयोगीगुणस्थानांत ज्या ८५ प्रकृतींचें सत्त्व असतें त्यांचें अपकर्षण सयोगी गुणस्थानापर्यंत होतें म्हणजे १३ व्या गुणस्थानाच्या अंतसमयापर्यंत होतें. (कोष्टक ११६ व १२५ पहा.)

क्षीणकषाय गुणस्थानांत १६ प्रकृतींची व १० व्या गुणस्थानांत सूक्ष्मलोभाची सत्ता-व्युच्छित्ति सांगितली आहे. या १७ प्रकृतींचें अपकर्षण "**क्षयदेश**" पर्यंत होईल. [कोष्टक ११६ व १२५ पहा.]

ज्या प्रकृति अन्यप्रकृतिरूप होऊन नष्ट होतात त्या प्रकृतींस '**परमुखोदयी**' म्हणतात व ज्या प्रकृति आपल्या रूपांनच उदय पावून नष्ट होतात त्यांना '**स्वमुखोदयी**' म्हणतात.

परमुखोदयी प्रकृतींचा **क्षयदेश** अंतकांडकाची अंतफाली व स्वमुखोदयी प्रकृतींचा **क्षयदेश** एक आवली व एक समय असतो.

वर लिहिलेल्या १७ प्रकृति स्वमुखोदयी आहेत म्हणून यांचा क्षयदेश एक आवली एक समय आहे म्हणजे एक आवली एक समयपर्यंत या प्रकृतींचें अपकर्षण होतें.

गाथा ४४६–देवायूचें अपकर्षणकरण उपशांतकषायापर्यंत होतें व मिथ्यात्व, सम्यङ्मिथ्यात्व, व सम्यक्त्वप्रकृति या तीन प्रकृति व नवव्या गुणस्थानांत नष्ट होणाऱ्या

१६ प्रकृति मिळून १९ प्रकृतींचें अपकर्षण क्षयदेशापर्यंत होतें म्हणजे अंतकांडकाच्या अंतफालीपर्यंत होतें. अनिवृत्ति करणाच्या दुसऱ्या भागापासून नवव्या भागापर्यंत नष्ट होणाऱ्या २० प्रकृतींचें अपकर्षण आपआपल्या क्षयदेशापर्यंत होतें. ज्या स्थानांत क्षय होतो त्या स्थानास क्षयदेश म्हणतात. (कोष्टक ११६ पहा.)

गाथा ४४७–उपशमश्रेणींत मिथ्यात्व, मिश्र, व सम्यक्त्वप्रकृति आणि नवव्या गुणस्थानाच्या पहिल्या भागांत नष्ट होणाऱ्या नरकद्विकादि १६ प्रकृति या १९ प्रकृतींचें अपकर्षण ११व्या गुणस्थानापर्यंत होतें. परंतु बाकीच्या आठ कषाय वगैरे (नवव्या गुणस्थानांत नष्ट होणाऱ्या) २० प्रकृतींचें अपकर्षण उपशमश्रेणींत आपआपल्या उपशमस्थानापर्यंत होते. [को. ११६ पहा.]

गाथा ४४८–अनंतानुबंधि चार कषायांचें अपकर्षण ४थ्या पासून ७व्या गुणनापर्यंत (जिथें त्यांचें विसंयोजन होईल तेथपर्यंत) होईल. नरकायुची उदीरणा, सत्त्व व उदय हीं ४ थ्या गुणस्थानापर्यंत व तिर्यंचायूची उदीरणा, सत्त्व व उदय हीं ५ व्या गुणस्थानापर्यंत होतील.

गाथा ४४९–मिथ्यात्वप्रकृतीची उदीरणा मिथ्यात्व गुणस्थानांत उपशम सम्यक्त्वाप्रत सन्मुख झालेल्या जीवांस एक समय अधिक एक आवलीपर्यंत होते. सूक्ष्मलोभाची उदीरणा १०व्या गुणस्थानांतच होते.

गाथा ४५०–उपशमकरण, निधत्तिकरण, व निकाचित करण, हीं तीन द्रव्यें ८ व्या गुणस्थानापर्यंतच असतात.

दशकरण–चूलिका समाप्त. चतुर्थाधिकार समाप्त

स्थानसमुत्कीर्तनाधिकार. (५)

गाथा ४५१–सत्ययुधिष्ठिरांनीं ज्याला प्रत्यक्ष नमस्कार केला त्या नेमिनाथ तीर्थंकराला नमस्कार करून बंध, उदय, सत्ता यांनीं युक्त असें स्थान–समुत्कीर्तन मीं सांगेन.

पूर्वी प्रकृति–समुत्कीर्तन नामक अधिकारांत ज्या प्रकृति सांगितल्या त्यांचा बंध वगैरे क्रमानें होतो कीं क्रमावांचून होतो हें कळण्याकरितां हा अधिकार सांगितला आहे.

एका जीवाला एके काळीं जितक्या प्रकृति संभवतात. म्हणजे एका जीवाला एकेकाळीं जितक्या प्रकृतींचा बंध, उदय व सत्ता हीं असूं शकतात त्यांच्या समूहाला '**स्थान**' म्हणतात.

गाथा ४५२–तिसरें गुणस्थान सोडून अप्रमत्तापर्यंत [१-२-४-५-६-७] सहा गुणस्थानांत आयुवांचून सात व आयुसहित ८ आठ प्रकारच्या मूलकर्मांचा बंध होतो,

३--८--९ या तीन गुणस्थानांत आयु सोडून ७ मूल प्रकृतींचा बंध होतो. १० व्या गुणस्थानांत आयु व मोह सोडून ६ मूल प्रकृतींचा व ११--१२--१३ या गुणस्थानांत एक वेदनीय कर्माचाच बंध होतो. १४ व्या गुणस्थानांत बंध नाहीं.

याप्रमाणें सर्व गुणस्थानांत मिळून मूलप्रकृतींच्या बंधाचीं चार स्थानें झालीं. (८--७--६--१ या प्रकृतींचा बंध संभवतो म्हणून चार स्थानें होतात.)

गाथा ४५३–बंध चार प्रकारचा होतो ते प्रकार.

१ भुजाकार, २ अल्पतर, ३ अवस्थित, ४ अवक्तव्य.

[१] भुजाकार—पूर्वी थोड्या प्रकृति बांधून पुढें अधिक प्रकृतींचा बंध होणें तो.

[२] अल्पतर—पूर्वी अधिक प्रकृति बांधून नंतर कमी बांधणें तो.

[३] अवस्थित—जितक्या प्रकृति पहिल्या समयांत बांधिल्या तितक्याच पुढील समयांत बांधणें तो.

[४] अवक्तव्य—ज्या मूळ प्रकृतींचा पूर्वी बंध मुळींच नव्हता तिचा पुढें बंध होणें. हा अवक्तव्य बंध मूळप्रकृतींत होत नाहीं उत्तर प्रकृतींत संभवतो.

४

मूळप्रकृतींत बंधस्थानें (८-७-६-१ अशीं) चार होतात. यांतून भुजाकार बंध तीन होतात. उपशांतकषायांत एका वेदनीय कर्माचा बंध होता तिथून सूक्ष्मसांपरायांत आला. त्यावेळीं ६ मूल प्रकृतींचा बंध होऊं लागला म्हणजे एका नंतर ६ प्रकृतींचा बंध होणें हा एक भुजाकार.

सूक्ष्मसांपरायांतील जीव नवव्या गुणस्थानांत आला तेव्हां ७ मूल प्रकृतींचा बंध होऊं लागतो म्हणून हा दुसरा भुजाकार.

९ व्या गुणस्थानांतून ८ व्या गुणस्थानांत आला तर ७ च प्रकृतींचा बंध होईल. ८ व्यांतून खालील गुणस्थानांत गेल्यास आयुबंधासह ८ प्रकृतींचा बंध संभवतो. म्हणजे सात ७ नंतर ८ आठ प्रकृतींचा बंध आला म्हणून हा तिसरा भुजाकार. (हीं तीन स्थानें भुजाकाराचीं झालीं) १ ते ६, ६ ते ७, ७ ते ८. वरील गुणस्थानांत चढतांना अल्पतर बंधाचीं तीन स्थानें संभवतात. ८ प्रकृतींचा बंध अगोदर होत होता त्याला पुढील गुणस्थानांत ७ प्रकृतींचा बंध झाला तर अल्पतर बंधाचें हें **पहिलें स्थान.**

७ प्रकृतींचा बंध होत होता त्याला पुढील गुणस्थानांत ६ प्रकृतींचा बंध होऊं लागला म्हणजे हें अल्पतर बंधाचें **दुसरें स्थान.** व ६ प्रकृतींचा बंध होत होता त्याला पुढें १ प्रकृतीचा बंध होऊं लागला म्हणजे अल्पतरबंधाचें हें **तिसरें स्थान.** (८ ते ७, ७ ते ६, ६ ते १ हीं अल्पतरबंधाचीं तीन स्थानें)

अवस्थित बंधाचीं चार स्थानें (८-७-६-१) कारण पहिल्या समयांत व पुढील
(८-७-६-१)
समयांत ८ चाच ७ चाच ६ चाच व १ चाच बंध होणें संभवनीय आहे. सातव्या गुणस्थानापासून ११ व्या गुणस्थानापर्यंत उपशमश्रेणी चढणारा जीव क्रमा क्रमानें एक एक गुणस्थान चढत जातो व ११ व्या गुणस्थानापासून सातव्या गुणस्थानापर्यंत उतरणारा जीवही क्रमा क्रमानें एक एक गुणस्थान उतरत जातो. क्रम सोडून एकदम चढत ही नाहीं व उतरतही नाहीं

शंका:—११ व्या गुणस्थानांत एखादा जीव मरण पावला व तो देवगतीत गेला तर [११ व्या गुणस्थानांत १ वेदनीयाचाच बंध देवगतींत ४ व्या गुणस्थानांत आयुर्बंध सोडून ७ प्रकृतींचा बंध असतो म्हणून) १ नंतर ७ हा भुजाकार बंध किंवा एक नंतर ८ हा भुजाकारबंध संभवतो पण तो कां सांगितला नाहीं याचें समाधान.

उत्तर:—अबद्धायूला मरण नसतें म्हणून एकापासून ७ साताचा बंधरूप भुजाकाराचा अभाव आहे. व बद्धायूचें मरण होऊन तो असंयत गुणस्थानवर्ती देव होतो तेथें देवायूंतून सहा महिने उरले असतांच आयुर्बंध होतो त्या अर्थी एकापासून आठाच्या बंधरूप भुजाकाराचा अभाव आहे म्हणून सांगितले नाहीत.

उदय

गाथा ४५४—दहाव्या गुणस्थानापर्यंत आठही कर्मांचा उदय असतो; ११-१२ गुणस्थानांत मोहनीय सोडून सात कर्मांचा व १३-१४ या गुणस्थानांत चार अघाति कर्मांचा उदय असतो.

उदीरणा,

गाथा ४५५—मोहनीयकर्माची उदीरणा १० व्या गुणस्थानापर्यंत होते बाकीच्या तीन (ज्ञानावरण, दर्शनावरण, अंतराय) कर्मांची उदीरणा १२ व्या गुणस्थानापर्यंत होते. वेदनीय आणि आयुकर्माची उदीरणा ६ व्या गुणस्थानापर्यंत होते. व नाम आणि गोत्र कर्मांची उदीरणा १३ व्या गुणस्थानापर्यंत होते.

गाथा ४५६—मिश्रगुणस्थानांत भुज्यमान आयूचा एक आवलिकाल शिल्लक राहिला म्हणजे ३ रें गुणस्थान सुटून अन्य गुणस्थानांत जातो. मिश्र वगळून प्रमत्तापर्यंत [१—२—४—५—६] पांच गुणस्थानांत आयूचा एक आवलिकाल बाकी राहील तेव्हां त्या आवलींत आयु विना सात कर्मांची उदीरणा होते. सूक्ष्मसांपराय गुणस्थानांतही एक आवलिकाल बाकी राहील तेव्हां त्या आवलिकालांत आयु, मोहनीय, व वेदनीय हीं सोडून बाकीच्या पांच कर्मांची उदीरणा होते.

क्षीणकषाय गुणस्थानांतही एक आवलिकाल बाकी राहील तेव्हां त्या आवलिकालांत नाम गोत्र या दोन कर्मांची उदीरणा होते.

सत्ता.

गाथा ४५७–एक पासून अकराव्या गुणस्थानापर्यंत ८ कर्मांची, बाराव्यांत मोह सोडून ७ कर्मांची व १३–१४ या गुणस्थानांत ४ अघाति कर्मांचीच सत्ता असते.

उत्तर प्रकृतींचें स्थानसमुत्कीर्तन.

गाथा ४५८–दर्शनावरणाचीं बंध स्थानें		३
मोहनीयचीं	,,	१०
नाम कर्माचीं	,,	८
ज्ञानावरणाचें	,,	१
अंतरायचें	,,	१
गोत्राचें	,,	१
आयूचें	,,	१
वेदनीयाचें	,,	१

गाथा ४५९.–दर्शनावरणाचीं तीन बंधस्थानें ९–६–४ अशीं होतील.

९=चक्षु, अचक्षु, अवधि, केवल दर्शनावरण + ५ निद्रा.

६=९–३=स्त्यानगृद्धि, निद्रानिद्रा, प्रचलाप्रचला.

४=६–२=निद्रा व प्रचला.

यांत भुजाकार बंध २ होतील. उपशमश्रेणींतून उतरतांना अपूर्वकरणाच्या दुसऱ्या भागांत चार प्रकृतींचा बंध करून अपूर्वकरणाच्या प्रथम भागांत आल्यास सहा प्रकृतींचा बंध होतो म्हणून हा एक भुजाकार–मग मिश्र गुणस्थानापर्यंत सहा प्रकृतींचा बंध होतो व तेथून पहिल्या गुणस्थानांत आल्यास नऊ प्रकृतींचा बंध होतो अथवा मिश्र गुणस्थानांतून प्रथमोपशम सम्यक्त्वी होऊन सासादन गुणस्थानांत गेल्यास ९ प्रकृतींचा बंध होईल हा दुसरा भुजाकार

४	६
६	९

अल्पतर बंधस्थानें २ होतील. प्रथमोपशम सम्यक्त्वाला सन्मुख झालेला मिथ्यादृष्टि जीव अनिवृत्तिकरण लब्धीच्या शेवटच्या समयांत ९ दर्शनावरणीय प्रकृतींचा बंध पावून पुढें तो ४-५-७ या पैकीं एखाद्या गुणस्थानांत गेल्यास ६ प्रकृति बांधील हा एक अल्पतर (१) उपशमक अथवा क्षपक जीव अपूर्वकरणाच्या पहिल्या भागाच्या अंतिम समयांत

६ दर्शनावरण प्रकृतींचा बंध पावेल नंतर दुसऱ्या भागाच्या पहिल्या समयांत १ निद्रा, १ प्रचला कमी होऊन ४ प्रकृतींचा बंध पावेल. हा दुसरा अल्पतर ($\frac{६}{४}$)

अवस्थित बंध तीन होतील.

९	६	४
९	६	४

अवक्तव्यबंध दोन होतील. $\frac{०}{४}$ $\frac{०}{६}$

अकराव्या गुणस्थानांत दर्शनावरणाचा बंध नसतो. तेथून १० व्या गुणस्थानांत आल्यास ४ दर्शनावरणाचा बंध होईल. हा १ ला अवक्तव्य बंध होय.

११ व्या गुणस्थानांतील बद्धायु जीव मरून देव [असंयत] होईल. तिथें ६ दर्शनावरणाचा बंध होईल म्हणून हा दुसरा अवक्तव्य बंध होय.

गाथा ४६०—दर्शनावरणाच्या ९ प्रकृतींचा बंध सासादन गुणस्थानापर्यंतच होतो. पुढें ८ व्याच्या १ ल्या भागापर्यंत ६ प्रकृतींचाच होतो. आणि पुढें १० व्याच्या अंत समयापर्यंत ४ प्रकृतींचाच बंध होतो.

दर्शनावरणाचा उदय.

गाथा ४६१—दर्शनावरणाच्या ४ प्रकृतींचा उदय होतो असें एकस्थान जाग्रत जीवांत १ ल्या गुणस्थानापासून १२ व्या गुणस्थानाच्या अंतापर्यंत होतें (चार प्रकृती म्हणजे चक्षु, अचक्षु, अवधि, केवलदर्शन.) परंतु निद्रावान् जीवांत ६ व्या गुणस्थानापर्यंत ५ प्रकृतींचें एक उदयस्थान होतें. पांच प्रकृति म्हणजे वरील ४ व पांच निद्रांपैकीं कोणती तरी एक निद्रा. सातव्या पासून १२ व्या गुणस्थानाच्या द्विचरम समयापर्यंत ही पांच प्रकृतींचें एक उदयस्थान होईल. म्हणजे चक्षु आदि ४ व पहिल्या दोन निद्रांपैकीं एक निद्रा, कारण कीं स्त्यानगृद्धि, निद्रानिद्रा, प्रचलाप्रचला या ३ हींचा उदय ६ व्या गुणस्थानापर्यंतच असतो.

दर्शनावरणाची सत्ता.

गाथा ४६२-दर्शनावरण ९ प्रकृतींचें सत्त्वस्थान पहिल्या गुणस्थानापासून उपशम श्रेणीच्या ११ व्या गुणस्थानापर्यंत व क्षपकश्रेणींत ९ व्या गुणस्थानाच्या प्रथम भागापर्यंत असतें.

पुढें क्षीणकषायाच्या द्विचरमसमयापर्यंत ६ प्रकृतींचें सत्त्वस्थान असतें ६=९-३ स्त्यानगृद्ध्यादि निद्रा.

क्षीणकषायाच्या अंतसमयांत निद्रा, प्रचला सोडून चार प्रकृतींचेंच सत्व असतें. पुढें सत्त्वाचा अभाव असतो.

मोहनीय कर्माचीं बंधस्थानें.

गाथा ४६३–मोहनीय कर्माचीं बंधस्थानें १०

बंधस्थान पहिलें—२२ प्रकृतीचें	बंधस्थान सहावें पांच ५ प्रकृतीचें
,, दुसरें—२१ ,,	,, सातवें ४ चार ,,
,, तिसरें—१७ ,,	,, आठवें ३ ,,
,, चौथें—१३ ,,	,, नववें २ ,,
,, पांचवें ९ ,,	,, दहावें १ ,,

गाथा ४६४ गुणस्थानापेक्षनें बंधस्थानें.

मिथ्यात्वगुणस्थानांत २२ प्रकृतींचा बंध.

सासादन ,, २१ ,, प्रमत्त, अप्रमत्त } ,, ९ ,, ,,

मिश्र व असंयत १७ ,, अपूर्वकरण }

देशसंयत ,, १३ ,, अनिवृत्तिकरण५,४,३,२,१ प्रकृतींचा बंध

गाथा ४६५–वरील गाथेंत सांगितलेल्या प्रकृतींत ध्रुवबंधयोग्य प्रकृति किती असतात तें सांगतात. ज्यांचा बंध अवश्य होतो त्यांना ध्रुवबंध–प्रकृति म्हणतात.

पहिल्या गुणस्थानांत—१९ प्रकृति ध्रुवबंधाच्या आहेत. = (१९ = १ मिथ्यात्व, १६ कषाय, १ भय, १ जुगुप्सा).

३ प्रकृति अध्रुव बंधांच्या=हास्य व शोकांपैकीं १ एक, रति अरतिपैकीं १ एक, तीन वेदांपैकीं १ एक मिळून ध्रुव-प्रकृति १९ + अध्रुव प्रकृति ३ = २२.

२ ऱ्या गुणस्थानांत—१८ प्रकृति ध्रुव [१९–१ मिथ्यात्व = १८]

३ ,, अध्रुव पहिल्या गुणस्थानाप्रमाणें.

२१.

३-४ गुणस्थानांत —१४ प्रकृति ध्रुव [१८–४ अनंतानुबंधि कषाय]

३ ,, अध्रुव १ ल्या गु०प्रमाणें.

१७.

५ऱ्या ,, १० प्र०ध्रुव [१४–४ अप्रत्याख्यानावरण]

३ प्र०अध्रुव १ल्या गु०प्रमाणें.

१३.

६,७,८ व्या ,, ६ प्र०ध्रुव [१०–४, प्रत्याख्यानावरण]

३ प्र० अध्रुव.
—
९.

९ व्या गुणस्थानाच्या प्रथम भागांत ४ ध्रुव संज्वलन (६–२ भय–जुगुप्सा)
,, ,, १ अध्रुव पुरुष वेद.
—
५

,, २ऱ्या ,, ४ संज्वलन.
,, ३ऱ्या ,, ३ ,, [४–१ संज्वलन क्रोध]
,, ४थ्या ,, २ ध्रुवप्रकृति [३–१ संज्वलन मान]
,, ५व्या ,, १ ,, [२–१ माया.]

गाथा ४६६– बंधस्थानांचे भंग.

मिथ्यात्वगुणस्थानांत २२ प्रकृतींचा बंध होतो. त्याचे भंग ६.

१ भंग = १ मि. + १६ कषाय + १ पु.वेद + २ हास्यरति, + २ भयजुगुप्सा
१ ,, = १ मि. + १६ कषाय + १ स्त्रीवेद + २ हास्यरति + २ भयजुगुप्सा
१ ,, = १ मि. + १६ कषाय + १ नपुं.वेद + २ ,, + २ ,,
१ ,, = १ मि. + १६ ,, + १ पु० वे० + २ शोक अरति + २ ,,
१ ,, = १ मि. + १६ ,, + १ स्त्रीवेद + २ ,, + २ ,,
१ ,, = १ मि. + १६ ,, + १ नपुं.वेद + २ ,, + २ ,,
—
६ सासादन गुणस्थानांत २१ प्रकृतींचा बंध होतो. त्याचे भंग ४.

१ भंग = १६ कषाय + १ पु. वेद. + २ हास्यरति + २ भय जुगुप्सा.
१ भंग = १६ ,, + १ स्त्री ,, + २ ,, + २ ,,
१ भंग = १६ ,, + १ पु. वेद. + २ शोक अरति २ ,,
१ भंग = १६ ,, + १ स्त्री ,, + २ ,, + २ ,,

३–४ गुणस्थानांत १७ प्रकृतींचा बंध होतो. त्याचे भंग. २ | २

१ भंग = १२ कषाय + १ पु. वेद. + २ हास्यरति + २ भय जुगुप्सा
१ भंग = १२ ,, + १ ,, + २ शोक अरति + २ ,,

५ व्या गुणस्थानांत १३ प्रकृतींचा बंध होतो. त्यांचे भंग २

१ भंग = ८ कषाय + १ पु. वेद + २ हास्यरति + २ भयजुगुप्सा.
१ ,, = ८ ,, + १ ,, + २ शोक अरति + २ ,,

६ व्या गुणस्थानांत ९ प्रकृतींचा बंध होतो. त्याचे भंग २

१ भंग = ४ कषाय + १ पु. वेद + २ हास्यरति + २ भयजुगुप्सा.

१ ,, = ४ ,, + १ ,, + २ शोकअरति+ २ ,,

७ व्या व ८ व्या गुणस्थानांत ९ प्रकृतींचा बंध होतो. त्याचा भंग १ | १

१ भंग = ४ कषाय + १ पु. वेद + २ हास्यरति + २ भय जुगुप्सा.

९ व्या गुणस्थानांतील. प्रथम भागांत ५ प्रकृतींचा बंध होतो. त्याचा भंग १

१ भंग = ४ कषाय + १ पु. वेद.

दुसऱ्या भागांत ४ प्रकृतींचा बंध होतो. त्याचा भंग १

१ भंग = ४ संज्वलनकषाय.

३ ऱ्या भागांत ३ प्रकृतींचा बंध होतो. त्याचा भंग १

१ भंग = ३ कषाय संज्वलन [१ मान, १ माया, १ लोभ]

४ थ्या भागांत २ प्रकृतींचा बंध होतो त्याचा भंग १

१ भंग = २ कषाय संज्वलन [माया, लोभ]

५ व्या भागांत १ बंध होतो त्याचा भंग १

१ भंग = १ कषाय संज्वलन लोभ.

गाथा ४६७-भंगांची संख्या.

१ ल्या गुणस्थानांत	६	९ व्या गुण. दुसऱ्या भागांत	१
२ ऱ्या ,,	४	तिसऱ्या ,,	१
३ ऱ्या ,,	२	चौथ्या ,,	१
४ थ्या ,,	२	पांचव्या ,,	१
५ व्या ,,	२		——
६ व्या ,,	२		२५
७ व्या ,,	१		
८ व्या ,,	१		
९ व्या ,, च्या पहिल्या भागांत	१		

गाथा ४६८ मोहनीय कर्माच्या बंधाचे प्रकार ३.

१ भुजाकार—यांचीं स्थानें २०

१ अल्पतर— ,, ,, ११

१ अवस्थित— ,, ,, ३३

गाथा ४६९ अगोदर थोड्या प्रकृतींचा बंध होऊन पुढील समयांत अधिक प्रकृतींचा बंध होतो तो **भुजाकारबंध.**

अगोदर अधिक प्रकृतींचा बंध होऊन पुढील समयांत कमी प्रकृतींचा बंध होतो

तो अल्पतरबंध,

पहिल्या समयांत जितक्या प्रकृतींचा बंध होईल तितक्याच प्रकृतींचा बंध पुढील समयांत होतो तो **अवस्थितबंध.**

नोट—अगोदर मोहनीय कर्माचा बंध नसून पुढील समयांत त्याचा बंध झाल्यास तो **अवक्तव्यबंध.**

गाथा ४७० अवक्तव्यबंधांचीं स्थानें दोन आहेत.

(१) उपशमश्रेणीच्या दहाव्या गुणस्थानीं मोहनीयाचा बंध नव्हता तो जीव नवव्या गुणस्थानांत आल्यास त्यास मोहनीयाचा बंध होतो. हें पहिलें स्थान.

(१) दहाव्या गुणस्थानांत मरण पावून चौथ्या गुणस्थानांत आल्यावर जो मोहनीयाचा बंध होतो तें दुसरें स्थान.

वरील अवक्तव्य बंधस्थानांत दोन अवस्थित बंध ही होतात.

उदाहरणार्थः—[१] दहाव्या गुणस्थानांतून नवव्या गुणस्थानांत आल्यावर पहिल्या समयांत लोभकषायाचा बंध होईल व पुढील समयांत ही लोभकषायाचा बंध होऊं शकेल म्हणून तो अवस्थितबंध म्हटला जाईल.

[२] दहाव्या गुणस्थानांत मरून चौथ्या गुणस्थानांत आल्यास प्रथम समयांत १७ प्रकृतींचा बंध होईल व नंतरच्या समयांत ही १७ प्रकृतींचा बंध होऊं शकेल. या अपेक्षेनें तो अवस्थितबंध म्हटला जाईल.

भुजाकार, अल्पतर व अवस्थित बंध उत्पन्न होण्याचें विधान. भुजाकार—

१ नवव्या गुणस्थानांतील पांचव्या भागांत उपशम श्रेणीमध्यें संज्वलन लोभाचा बंध होत होता तो पतन पावून चौथ्या भागांत गेल्यास लोभ व माया या दोहोंचा तिथें बंध होईल. हा एक भुजाकार बंध. १ अथवा बद्धायु असल्यास नवव्या गुणस्थानाच्या पांचव्या भागांत मरण पावून चौथ्या गुणस्थानांत जाईल त्यावेळीं १७ प्रकृतींचा बंध होईल. हा एक भुजाकारबंध. मिळून २

१ नवव्या गुणस्थानांतील चौथ्या भागांत लोभ व माया यांचा बंध होता तो पतन पावून तिसऱ्या भागांत जाईल त्यावेळीं लोभ, माया, मान, या तिहींचा बंध होईल हा एक भुजाकारबंध व—

१ चौथ्या भागांत मरण पावून चौथ्या गुणस्थानांत जाईल त्यावेळीं १७ प्रकृतींचा बंध होईल. हा एक भुजाकार बंध.

—
२

१ नवव्या गुणस्थानांतील तिसऱ्या भागांत लोभ, माया, मान या कषायांचा बंध होता

तेथून पतन पावून दुसऱ्या भागांत जाईल. त्यावेळीं लोभ, मान, माया व क्रोध या चार संज्वलन कषायांचा बंध होईल. हा एक भुजाकार बंध व–

१ तिसऱ्या भागांत मरण पावून चौथ्या गुणस्थानांत जाईल त्यावेळीं १७ प्रकृतींचा बंध होईल. हा एक भुजाकार बंध.

२

१ नवव्या गुणस्थानांतील दुसऱ्या भागांत चार संज्वलन कषायांचा बंध असतो तेथून पतन पावून पहिल्या भागांत येईल. त्यावेळीं चार संज्वलन कषाय व पुरुषवेद एक मिळून पांचांचा बंध होईल. हा एक भुजाकार बंध व–

१ या दुसऱ्या भागांत मरण पावून चौथ्या गुणस्थानांत जाईल त्यावेळीं १७ प्रकृतींचा बंध होईल. हा एक भुजाकारबंध.

२

१ नवव्या गुणस्थानांतील पहिल्या भागांत पांच प्रकृतींचा बंध होता तेथून पतन पावून आठव्या गुणस्थानांत जाईल तेथें ९ प्रकृतींचा बंध होईल (**गाथा ४६६ पहा**) हा एक भुजाकार व–

१ मरण पावून चौथ्या गुणस्थानांत जाईल तेथें १७ प्रकृतींचा बंध होईल हा एक भुजाकार बंध.

२

१ आठव्या गुणस्थानांतून ७ व्यांत व तेथून ६ व्यांत जाईल तेथें ९ प्रकृतींचा बंध होईल. सहाव्यांतून पतन पावून पांचव्या गुणस्थानांत जाईल तेथें १३ प्रकृतींचा बंध होईल हा एक भुजाकार बंध. अथवा–

१ सहाव्या गुणस्थानांतून एकदम चौथ्या गुणस्थानांत जाईल किंवा मरणोत्तर चौथ्या गुणस्थानांत जाईल व तिथें १७ प्रकृतींचा बंध होईल हा एक भुजाकार बंध.

१ सहाव्या गुणस्थानांतील प्रथमोपशम सम्यक्त्वी जीव तेथून पतन पावून एकदम २ ऱ्या गुणस्थानांत जाईल. तेथें २१ प्रकृतींचा बंध होईल हा एक भुजाकार बंध.

१ तोच सहाव्या गुणस्थानांतील प्रथमोपशमसम्यक्त्वी अथवा वेदक सम्यक्त्वी जीव एकदम १ल्या गुणस्थानांत जाईल तिथें २२प्रकृतींचा बंध होईल हा एक भुजाकार बंध.

४ याप्रमाणें ६ व्या गुणस्थानांतील जीवाचें ४ भुजाकार बंध झाले.

१ पांचव्या गुणस्थानांत १३ प्रकृतींचा बंध होता तेथून एकदम किंवा मरणोत्तर चौथ्या गुणस्थानांत जाईल तेव्हां १७ प्रकृतींचा बंध होईल हा एक भुजाकार बंध.

१ पांचव्या गुणस्थानांतील प्रथमोपशम सम्यक्त्वी जीव एकदम पतन पावून दुसऱ्या गुण-

स्थानांत जाईल तिथें २१ प्रकृतींचा बंध होईल. हा एक भुजाकार बंध.

१ पांचव्या गुणस्थानांतील प्रथमोपशम सम्यक्त्वी किंवा वेदकसम्यक्त्वी जीव एकदम पहिल्या गुणस्थानांत जाईल तिथें २२ प्रकृतींचा बंध होईल. हा एक भुजाकार बंध.

३

१ चौथ्या गुणस्थानांत १७ प्रकृति बांधणारा प्रथमोपशमसम्यक्त्वी जीव पतन पावून दुसऱ्या गुणस्थानांत जाईल तेथें २१ प्रकृतींचा बंध होईल. हा एक भुजाकार बंध.

१ चौथ्या गुणस्थानांतील प्रथमोपशम अथवा वेदकसम्यक्त्वी जीव पतन पावून पहिल्या गुणस्थानांत जाईल अथवा मिश्र गुणस्थानवर्ती जीव मिथ्यात्व गुणस्थानांत येईल त्या वेळीं २२ प्रकृतींचा बंध होईल. हा एक भुजाकार बंध.

२

१ सासादन गुण. त २१ प्रकृतींचा बंध होता तेथून पतन पावून १ ल्या गुणस्थानांत येईल त्यावेळीं २२ प्रकृतींचा बंध होईल. हा एक भुजाकार बंध.

१

२० एकूण २० भुजाकार बंध झाले.

अल्पतर:—

१ अनादि वा सादि मिथ्यादृष्टि जीव अनिवृत्तिकरण लब्धीच्या अंतसमयांत २२ प्रकृति बांधीत होता अनंतर समयांत ४ थ्या गुणस्थानांत प्रथमोपशमसम्यक्त्वी झाला किंवा सादिमिथ्यादृष्टि जीव सम्यक्त्व मोहनीयाच्या उदयानें वेदकसम्यक्त्वी होऊन ४ थ्या गुणस्थानांत आला तिथें १७ प्रकृति बांधील हा एक अल्पतर बंध.

१ तोच मिथ्यात्वी जीव एकदम पांचव्या गुणस्थानांत जाऊन तेरा प्रकृति बांधील हा एक अल्पतर बंध.

१ तोच मिथ्यात्वी जीव एकदम ७ व्या गुणस्थानांत जाऊन ९ प्रकृति बांधील हा एक अल्पतर बंध.

३

१ चौथ्या गुणस्थानांतील वेदक अथवा क्षायिक सम्यक्त्वी जीव १७ प्रकृति बांधीत होता तो पांचव्या गुणस्थानीं चढल्यास १३ प्रकृति बांधील हा एक अल्पतर किंवा

१ तोच चौथ्या गुणस्थानांतील जीव सातव्या गुणस्थानांत जाईल तेव्हा ९ प्रकृति बांधील

२ हा एक अल्पतर.

१ पांचव्या गुणस्थानांतील जीव १३ प्रकृति बांधीत होता तो ७ व्या गुणस्थानांत येऊन ९ प्रकृति बांधील हा एक अल्पतर.

१

१ आठव्या गुणस्थानांतील जीव ९प्रकृति बांधीत होता तो ९व्या गुणस्थानांतील पांचव्या भागांत ५ प्रकृति बांधितो हा एक अल्पतर.

१

१ नवव्या गुण. तील प्रथम भागांत ५ प्रकृति बांधीत होता तो द्वितीय भागांत ४ प्रकृति बांधतो हा एक अल्पतर.

१

१ नवव्या गुणस्थानांतील दुसऱ्या भागांत ४ प्रकृति बांधित होता तो तिसऱ्या भागांत ३ प्रकृति बांधितो हा एक अल्पतर बंध.

१

१ नवव्या गुणस्थानांतील तिसऱ्या भागांत ३ प्रकृति बांधित होता तो चौथ्या भागांत दोन बांधील हा एक अल्पतर.

२

१ नवव्याच्या ४ थ्या भागांत २ प्रकृति बांधित होता तो पांचव्या भागांत एक बांधील हा एक अल्पतर.

१

एकूण ११ अल्पतर बंध झाले.

अवस्थित बंध

अवक्तव्य बंधस्थानांत २ अवस्थित बंध होतात. [याच गाथेंत मागें पहा] भुजाकार बंध २० वीस व अल्पतर बंध ११ अकरा मिळून ३३ तेहतीस बंध अवस्थित बंधस्थानाचे होतील कारण सर्व तऱ्हेचे बंध पहिल्या समयात होतील तितकेच दुसऱ्या समयांतही होऊं शकतील.

गाथा ४७१–भंगाच्या अपेक्षेनें भुजाकार बंध १२७, अल्पतर बंध ४५, अवस्थित बंध १७५ होतील.

२४ सासादन गुणस्थानांतील जीव मिथ्यात्व गुणस्थानांत जातो. सासादनाचे भंग ४ आहेत व मिथ्यात्वाचे भंग ६ आहेत म्हणून ४×६=२४ भंग झाले कारण सासादनांतील पहिल्या भागांत २१ प्रकृति बांधणारा जीव मिथ्यात्व गुणस्थानांत ६ प्रकारांनीं २२ प्रकृति बांधू शकेल त्याचप्रमाणें सासादनांतील बाकीच्या ३ भंगाचेही जीव पहिल्या गुणस्थानांत ६ प्रकारांनीं २२ प्रकृति बांधूं शकतील. मिळून सासादन गुणस्थानाच्या अपेक्षेनें २४ भंग होतील.

१२ मिश्र गुण. चे भंग २ आहेत तेथून जीव मिथ्यात्वांत येतो मिथ्यात्वाचे भंग

६ ह्मणून २×६=१२ भंग झाले.

२० चौथ्या गुण. चे भंग २ आहेत तेथून जीव सासादन गुणस्थानांत जातो. सासादनाचे भंग ४ म्हणून २×४=८ झाले. तसेंच ४ थ्या गुण. तील जीव मिथ्यात्वांतही जातो. चौथ्याचे भंग २ व मिथ्यात्वाचे भंग ६ म्हणून २×६=१२ एकूण ८+१२=२० भंग.

२४ देशसंयताचे भंग २ आहेत तेथून जीव मिश्र अथवा असंयत किंवा मरणोत्तर असंयत गुणस्थानांत जातो. तेथें म्हणजे तिसऱ्या व ४ थ्या गुणस्थानांत १७ प्रकृतींचाच बंध होतो व भंग दोन आहेत म्हणून २×२=४ भंग झाले.

पांचव्या गुणस्थानांतून २ ऱ्या गुणस्थानांत जाईल तेथें ४ भंग होतात म्हणून २×४=८ भंग झाले.

पांचव्या गुणस्थानांतून १ ल्या गुणस्थानांत जातो तेथें ६ भंग होतात म्हणून २×६=१२ भंग झाले. एकूण ४ + ८ + १२ = २४ भंग झाले.

२८ प्रमत्तगुणस्थानाचे भंग २ आहेत तेथून ५ व्यांत, ४ थ्यांत किंवा ३ ऱ्यांत, दुसऱ्यांत व पहिल्यांत जाईल म्हणून त्याचे भंग खालीं लिहिल्याप्रमाणें होतील.

४	प्रमत्तांतून	देशसंयतांत २×२=४
४	,,	मिश्र किंवा असंयतामधें २×२=४
८	,,	सासादनांत २×४=८
१२	,,	मिथ्यात्वांत २×६=१२
२८		

२ अप्रमत्ताचा भंग एक. या गुणस्थानांत मरून चौथ्यांत जातो चौथ्याचे भंग २ म्हणून १ × २ = २

२ अपूर्वकरणाचा भंग १ या गुणस्थानांत मरून ४ थ्यांत जातो ह्मणून १×२=२

१५ अनिवृत्तिकरण गुणस्थानाचे पांच भांग आहेत.

३ पहिल्या भागांतून ८ व्या गुण. त येतो म्हणून १ × १ = १ किंवा मरून ४ थ्या गुणस्थानांत जाईल म्हणून १×२=२ मिळून १+२=३

३ दुसऱ्या भागांतून पहिल्या भागांत जाईल म्हणून १×१=१ किंवा मरून ४ थ्या गुणस्थानांत जाईल म्हणून १×२=२ मिळून १+२=३

३ तिसऱ्या भागांतून दुसऱ्या भागांत येईल किंवा मरून चौथ्यांत जाईल म्हणून वर प्रमाणें ३.

३ चौथ्या भागांतून तिसऱ्या भागांत किंवा मरून ४ थ्या गुणस्थानांत जाईल म्हणून वर प्रमाणें ३

३ पांचव्या भागांतून ४थ्या भागांत किंवा मरून ४थ्या गुणस्थानांत जाईल म्हणून वरप्रमाणें ३.

१५

१२७

गाथा ४७२–मागील गाथेंतील भुजाकार भंगांची संख्या.

गुणस्थान	भंगसंख्या
१	०
२	२४
३	१२
४	२०
५	२४
६	२८
७	२
८	२
९	१५
पांच भाग.	प्रत्येक भागांत ३
	एकूण १२७ भंग.

गाथा ४७३–अल्पतर बंधाचें भंग.

३० मिथ्यात्व गुणस्थानाचे ६ भंग आहेत. तो जीव मिश्र वा असंयत गुणस्थानांत जातो त्याचे भंग २ आहेत म्हणून ६ × २ = १२.

तोच जीव मिथ्यात्वांतून पांचव्या गुणस्थानांत जातो.

त्याचे भंग २ आहेत म्हणून ६ × २ = १२.

तोच जीव सातव्यांत जातो त्याचा एक भंग म्हणून ६ × १ = ६

३०

नोट–सासादनांतून मिथ्यात्वगुणस्थानांतच जातो म्हणून अल्पतर बंध नाहीं.

तिसऱ्या गुणस्थानांतून ४थ्यांत जातो व या दोन्ही गुणस्थानांत समान १७ प्रकृतींचाच बंध होतो. म्हणून तो अवस्थित बंध आहे. अल्पतर नाहीं.

६ चौथ्या गुणस्थानांत २ भंग आहेत तेथून पांचव्या गुणस्थानांत जातो त्याचे २ भंग म्हणून २ × २ = ४

किंवा ७ व्यांत जातो त्याचा १ भंग म्हणून २ × १ = २

६

२ पांचव्यात २भंग आहेत तेथून७व्यांत जातो त्याचा एक भंग म्हणून २ × १ = २

२ ६व्याचें २ भंग तेथून ७व्यांत जातो त्याचा एक भंग म्हणून २ × १ = २

शंका:–६व्या गुण.त व ७व्या गुणस्थानांत ९ प्रकृतींचा बंध होतो व ही संख्या दोहोंत समान आहे त्या अर्थी अवस्थितबंध व्हावा तो अल्पतर कां होतो?

समाधान:–सहाव्या गु०तील ९ प्रकृतींत शोक अरति व हास्यरति, हीं दोन युगलें विकल्पानें होतीं व सातव्यांत शोक अरतीचा बंध होत नाहीं म्हणून अल्पतर बंध मानिला पाहिजे.

सातव्यांतून ८ गुण.त जातो दोन्ही गुण०त समान ९ प्रकृतींचा बंध होतो म्हणून तो अल्पतर बंध नाहीं.

१ आठव्यांतून ९ व्याच्या प्रथम भागांत जातो दोहोंचाही एकेकच भंग आहे म्हणून १ × १ = १

१ ९ व्याच्या प्रथम भागांतून २ ऱ्या भागांत जातो दोहोंचा एकेकच भंग आहे म्हणून १ × १ = १

१ नवव्याच्या २ ऱ्या भागांतून तिसऱ्यांत जातो म्हणून १ × १ = १

१ ,, ३ ऱ्या ,, ४ थ्यांत जातो म्हणून १ × १ = १

१ ,, ४ थ्या ,, ५ व्यांत जातो म्हणून १ × १ = १

नोट:–नवव्याच्या पांचव्या भागांतून १० व्या गुण०त जातो पण तेथें मोहनीयाचा बंध नाहीं म्हणून अल्पतर बंध नाहीं.

४५

याप्रमाणें अल्पतर बंधांची संख्या ४५ अवस्थित बंधांची भंगसंख्या १७५ कशी होते तें दाखवितात.

१२७ भुजाकार + ४५ अल्पतर + ३ अवक्तव्य = १७५.

गाथा ४७४–अवक्तव्य बंधाचे ३ भंग.

दहाव्या गुणस्थानांत मोहनीयाचा बंध नाहीं. तो पतन पावून ९ व्यांत संज्वलन लोभ बांधतो म्हणून १ भंग किंवा दहाव्या गुणस्थानांतील बद्धायुजीव उपशमश्रेणींत

चढत किंवा उतरत असतांना मरण पावल्यास ४ थ्या गुणस्थानांत १७ प्रकृति बांधील व त्याचे २ भंग आहेत म्हणून अवक्तव्याचे २ भंग. एकूण १+२=३

गाथा ४७५–मोहनीयाचीं उदयस्थानें.

मोहनीयकर्माचीं उदयस्थानें ९ आहेत. दहा प्रकृतींचें १ एक स्थान, नऊंचें १ एक स्थान, आठांचें १ एक, सातांचें १ एक, सहांचें १ एक, पांचांचें १ एक, चारांचें १ एक, दोनचें १ एक, एकचें १ एक, =९

गाथा ४७६–दर्शनमोहनीयाच्या तीन प्रकृती पैकीं मिथ्यात्वाचा उदय १ ल्या गुणस्थानांत, मिश्र प्रकृतीचा उदय ३ ऱ्या गुणस्थानांत व सम्यक्त्वमोहनीयाचा उदय वेदकसम्यग्दृष्टीला ४, ५, ६, ७ या चार गुण. त होतो.

क्रोध, मान, माया, लोभ या ४ कषायांचा उदय युगपत् होत नाहीं म्हणजे चोहोंपैकीं एकाचाच उदय एका समयांत होतो. अनंतानुबंधीकषायाचा उदय असेल त्यावेळीं अप्रत्याख्यान, प्रत्याख्यान, व संज्वलन यांचाही उदय होईल. त्याचप्रमाणें अप्रत्याख्यानाचा उदय असेल तेव्हां प्रत्याख्यान व संज्वलानाचाही होईल व प्रत्याख्यानाचा उदय असेल तेव्हां संज्वलनाचाही उदय होईल.

तीन वेदांपैकीं एका समयांत एकच वेदाचा उदय होईल.

हास्यरति व शोक अरति या दोन युगलापैकीं एका समयांत एकाचाच उदय होईल.

गाथा ४७७–पहिल्या गुणस्थानापासून ८ व्या गुणस्थानापर्यंत जीवाला मोहनीयाचा उदय ४ प्रकारांनीं नियमानें होईल.

१ भय व जुगुप्सासहित १ भयासहित १ जुगुप्सासहित १ भय व जुगुप्सारहित.

१ मिथ्यात्वगुणस्थान–यांत ४ उदयस्थानें होतात. (१०-९-९-८)

१ दहा प्रकृति–१ मिथ्यात्व + ४ अनंतानुबंधी, अप्रत्याख्यान, प्रत्याख्यान, संज्वलन क्रोध, किंवा मान किंवा माया किंवा लोभ. +१ वेद (तिहींपैकीं) + २ हास्यरति अथवा शोक अरति + २ भय जुगुप्सा.

१ नऊ प्रकृति–वरील दहा. उणें १ जुगुप्सा

१ नऊ प्रकृति–वरील दहा. उणें १ भय.

१ आठ प्रकृति–वरील दहा. उणें २ भयजुगुप्सा

—

४

२ सासादन गुणस्थानाचीं उदयस्थानें ४ [९-८-८-७]

१ नऊ प्रकृति–४ अनंतानुबंध्यादि क्रोधादि + १ वेद (तिहींपैकीं) + २ हास्यरति अथवा शोक अरति + २ भय जुगुप्सा.

१ आठ प्रकृति–वरील ९–१ जुगुप्सा
१ आठ प्रकृति ,, ९–१ भय
१ सात प्रकृति– ,, ९–२ भय जुगुप्सा
४

३ मिश्रगुणस्थान–याचीं उदयस्थानें चार [९-८-८-७]
१ नऊ प्रकृति–१ मिश्र + ३ अप्रत्याख्यानादि क्रोधादि + १ वेद (तिहींपैकीं) + २ हास्यरति अथवा शोक अरति + २ भय जुगुप्सा.
१ आठ प्रकृति–वरील ९–१ जुगुप्सा
१ आठ प्रकृति– ,, ९–१ भय
१ सात प्रकृति– ,, ९–२ भय जुगुप्सा
४

४ अविरतवेदक–सम्यक्त्वसहित–याचीं उदयस्थानें चार (९-८-८-७)
१ नऊ प्रकृति–१ सम्यक्त्वमोहनीय + ३ अप्रत्याख्यानादि क्रोधादि + १ वेद (तिहींपैकीं) + २ हास्यरति अथवा शोक अरति २ + भयजुगुप्सा.
१ आठ प्रकृति–वरील ९–१ जुगुप्सा
१ आठ प्रकृति– ,, ९–१ भय
१ सात प्रकृति– ,, ९–२ भय जुगुप्सा
४

५ देशसंयत वेदकसम्यक्त्वयुत-याचीं उदयस्थानें चार (८, ७, ७, ६,)
१ आठ प्रकृति– १ सम्यक्त्व प्र. + २ प्रत्याख्यानादि क्रोधादि + १ वेद (ति. पै.) + २ हास्यरति किंवा शोक अरति +२ भय जुगुप्सा
१ सात प्रकृति–वरील आठ ८–१ जुगुप्सा
१ सात प्रकृति– ,, ८–१ भय
१ सहा प्रकृति– ,, ८–२ भय जुगुप्सा
४

६ प्रमत्तवेदक सहित–याचीं उदयस्थानें चार [७-६ ६-५]
१ सात प्रकृति = १ सम्यक्त्व प्र० + १ संज्व. क्रोधादि. + १ वेद (ति. पै.) +२ हास्यरति किंवा शोकअरति + २ भयजुगुप्सा.
१ सहा प्रकृति = वरील ७–१ जुगुप्सा.

१ सहा प्रकृति = ,, ७–१ भय.

१ पांच प्रकृति = ,, ७–२ भयजुगुप्सा.

४

७ अप्रमत्त वेदकसहित–याचीं ही उदयस्थानें ६ व्या गुणस्थानाप्रमाणें चार आहेत. (७–६–६–५).

८ अपूर्वकरण—याचीं उदयस्थानें चार (६, ५, ५, ४)

१ सहा प्रकृति = १ संज्व. क्रोधादि+१ वेद [ति. पै.]+२ हास्यरति किंवा शोकअरति + २ भयजुगुप्सा.

१ पांच प्रकृति = वरील ६—१ जुगुप्सा.

१ पांच प्रकृति = ,, ६—१ भय.

१ चार प्रकृति = ,, ६—२ भय जुगुप्सा.

४

९ अनिवृत्तिकरण—याचें उदयस्थान एक.

(प्रथम भाग) २ प्रकृतीचें स्थान.

१ दोन प्रकृति = १ संज्व. क्रोधादि + १ वेद (ति. पै.)

अनिवृत्तिकरण द्वितीय भाग [वेदरहित] यांचें उदयस्थान १ संज्व. क्रोधादि.

,, तृतीय भाग उदयस्थान १ संज्व. मानादि

,, चतुर्थ भाग ,, १ ,, माया लोभ.

,, पंचम भाग ,, १ ,, बादर लोभ.

१० सूक्ष्मसांपराय—उदयस्थान १ प्रकृति सूक्ष्म लोभ.

गाथा ४७८–अनंतानुबंधीचें विसंयोजन (म्हणजे अप्रत्याख्यानादिरूप होणें) ज्या जीवास झालें असेल असा वेदकसम्यग्दृष्टि जीव मिथ्यात्वकर्माच्या उदयानें पतन पावून मिथ्यात्वगुणस्थानांत येतो तेव्हां एक आवलिपर्यंत अनंतानुबंधीचा उदय होत नाहीं. कारण अनंतानुबंधी सत्तेंत नसतें व मिथ्यात्वांत आल्यावर पहिल्या समयांत अनंतानुबंधीचा बंध करील त्याचा उदय एक आवलीपर्यंत होऊं शकत नाहीं यामुळें अनंतानुबंधी–रहित मिथ्यादृष्टीचीं उदयस्थानें चार होतील. अनंतानुबंधीरहित मिथ्यादृष्टींचीं चार उदयस्थानें. (९–८–८–७)

१ नऊ प्रकृति – १ मिथ्यात्व + ३ अप्रत्याख्यानादि क्रोधादि + १ वेद [तिन्ही पैकीं] + २ हास्यरति किंवा शोक अरति + २ भय जुगुप्सा.

१ आठ प्रकृति – वरील ९–१ जुगुप्सा
१ आठ प्रकृति – ,, ९–१ भय
१ सात प्रकृति— ,, ९–२ भय जुगुप्सा
४

चौथ्यापासून ७ व्या गुणस्थानापर्यंत औपशमिक व क्षायिकसम्य. जीवांची उदयस्थानें खालीं लिहिल्याप्रमाणें असतात.

चौथ्या गुणस्थानांत उदयस्थानें चार [८·७·७·६]

१ आठ प्रकृति—३ अप्र. क्रोधादि + १ वेद [ति. पै.] + २ हास्यरति किंवा शोक अरति + २ भय जुगुप्सा
१ सात प्रकृति—वरील ८—१ जुगुप्सा
१ सात प्रकृति— ,, ८—१ भय
१ सहा प्रकृति— ,, ८—२ भय जुगुप्सा.
४

पंचम गुणस्थानांत उदयस्थानें चार (७-६-६-५)

१ सात प्रकृति—२ प्रत्याख्या. क्रोधादि + १ वेद [ति. पै.] + २ हास्यरति किंवा शोक अरति + २ भयजुगुप्सा
१ सहा प्रकृति—वरील ७—१ जुगुप्सा
१ सहा प्रकृति— ,, ७—१ भय
१ पांच प्रकृति— ,, ७—२ भयजुगुप्सा
४

सहाव्या गुण. उदयस्थानें चार [६-५-५-४]

१ सहा प्रकृति—१ संज्वलन क्रोधादि + १ वेद [ति. पै.] + २ हा. रति किंवा शोक अरति + २ भय जुगुप्सा
१ पांच प्रकृति—वरील ६—१ जुगुप्सा
१ पांच प्रकृति— ,, ६—१ भय
१ चार प्रकृति— ,, ६—२ भय जुगुप्सा
सातव्या गुण. उदयस्थानें ६ व्या गुण. प्रमाणें ४ [६-५-५-४]

गाथा ४७९ गाथा ४७७ व ४७८ मधील उदयस्थानाचें

कोष्टक नंबर (१४३)

गुणस्था	मिथ्यात्व	सासा.	मिश्र	अविर.	दे. वि.	प्रमत्त	अप्रमत्त	अपूर्व	अनि	सूक्ष्म.
उदय-स्थानें	१०–९, ९–८	९–८ ८–७	९–८ ८–७	९–८ ८–७	८–७ ७–६	७–६ ६–५	७–६ ६–५	६–५ ५–४	२–१	१
उदय स्थानें	९–८ ८–७	०	०	८–७ ७–६	७–६ ६–५	६–५ ५–४	६–५ ५–४	०	०	०
बेरीज	८	४	४	८	८	८	८	४	२	१=५५

अनिवृत्तिकरण गुण० चे ५ भाग आहेत त्यांचीं उदयस्थानें २–१–१–१–१ अशीं आहेत. परंतु कोष्टकांत २–१ असा संक्षेप केला आहे.

गाथा ४८०- गुणस्थानाच्या अपेक्षेनें अपुनरुक्त उदयस्थानें व त्यांचे भंग.

(कोष्टक नं. १४४.)

गुणस्थान.	अपुनरुक्त स्थान संख्या	अपुनरुक्त उदयस्थानाच्या प्रकृतींचीं संख्या
१	४	१०, ९, ८, ७
२	३	९, ८, ७,
३	३	९, ८, ७,
४	४	९, ८, ७, ६
५	४	८, ७, ६, ५
६	४	७, ६, ५, ४
७	४	७, ६, ५, ४
८	३	६, ५, ४

मिथ्यात्व गुण. पासून अपूर्वकरण गुण. पर्यंत जितकीं उदयस्थानें सांगितलीं आहेत त्या प्रत्येक उदयस्थानाचे २४ भंग होतात अर्थात् प्रत्येक उदयस्थान २४

प्रकारचें असूं शकेल कारण प्रत्येक उदयस्थानांत क्रोध, मान, माया, लोभ या ४ कषायांचा एका समयांत उदय होत नाहीं. भिन्न भिन्न समयांत होतो तसेंच तिन्ही वेदांचा उदयही भिन्न भिन्न समयांत होतो आणि हास्यरति युगल व शोक अरति युगल यांचाही उदय भिन्न भिन्न समयांत होतो म्हणून ४×३×२=२४ भंग होतील.

उदाहरण—मिथ्यात्व गुणस्थानांत पहिलें उदयस्थान १० प्रकृतींचें आहे. त्याचे भंग २४ खालीं लिहिल्याप्रमाणें—

[१] १ मि. +४ अनं. अप्र. प्र. सं. क्रोध + १ पुंवेद + २ हा. र.+२ भ.जु.= १०
[२] १ मि. + ४ ,, ,, ,, ,, मान + १ ,, + २ ,, ,, +२ ,, ,, = १०
[३] १ मि. + ४ ,, ,, ,, ,, माया + १ ,, + २ ,, ,, +२ ,, ,, = १०
[४] १ मि. + ४ ,, ,, ,, ,, लोभ + १ ,, + २ ,, ,, +२ ,, ,, = १०
[५] १ मि. + ४ ,, ,, ,, ,, क्रोध + १ स्त्रीवेद + २ ,, ,, +२ ,, ,, = १०
[६] १ मि. + ४ ,, ,, ,, ,, मान + १ ,, + २ ,, ,, +२ ,, ,, = १०
[७] १ मि. + ४ ,, ,, ,, ,, माया + १ ,, + २ ,, ,, +२ ,, ,, = १०
[८] १ मि. + ४ ,, ,, ,, ,, लोभ + १ ,, + २ ,, ,, +२ ,, ,, = १०
[९] १ मि. + ४ ,, ,, ,, ,, क्रोध+ १नपुं.वेद+ २ ,, ,, +२ ,, ,, = १०
[१०]१ मि. + ४ ,, ,, ,, ,, मान + १ ,, + २ ,, ,, +२ ,, ,, = १०
[११]१ मि. + ४ ,, ,, ,, ,, माया + १ ,, + २ ,, ,, +२ ,, ,, = १०
[१२]१ मि. + ४ ,, ,, ,, ,, लोभ + १ ,, + २ ,, ,, +२ ,, ,, = १०

हे बारा भंग हास्यरतीच्या अपेक्षेनें समजावे. आणि हास्यरतीच्या ऐवजीं शोक अरति घातल्यास त्याचेही बारा भंग होतील मिळून याप्रमाणें २४ प्रकारचे भंग होतात.

गाथा ४८१–किती प्रकृतींचीं उदयस्थानें किती आहेत तें खालील कोष्टकांत दाखविलें आहे.

(कोष्टक नं. १४५)

प्रकृतींची संख्या	१०	९	८	७	६	५	४	२	१
स्थानांची संख्या	१	६	११	११	११	९	३	१	१

पहिल्या गुणस्थानापासून ८ व्या गुणस्थानापर्यंत उदयस्थानें ५२ होतात व प्रत्येक स्थानाचे २४ भंग होतात म्हणून ५२ × २४ = १२४८ भंग. दोन प्रकृतिरूप स्थानाचे भंग २४ व एक प्रकृतिरूप स्थानाचे भंग ११ होतात. याचें स्पष्टीकरण

पुढील ४८२ व्या गाथेंत येईल.

गाथा ४८२–नवव्या गुण. च्या पहिल्या भागांत ५ प्रकृतींचा बंध होतो. तेथें २ उदयस्थानें म्हणजे ४ संज्वलन कषाय व ३ वेद म्हणून ४×३=१२ भंग होतात.

अनिवृत्तिकरणाच्या दुसऱ्या भागांत चार प्रकृतींचा बंध होतो. या भागांतही कषायाबरोबर कांहीं कालपर्यंत वेदाचा उदय असतो म्हणून या भागांत ४ × ३= १२ भंग होतात.

९ व्या गुण. च्या दुसऱ्या भागाच्या शेवटीं वेदाचा उदय नसतो.	
केवल ४ संज्वलनाचा उदय असतो म्हणून त्याचे भंग	४
९व्या गुण०च्या ३ऱ्या भागांत ३ संज्व०चा उदय असतो म्हणून त्याचे भंग	३
९व्या गुण०च्या चवथ्या भागांत २ कषायांचा उदय असतो म्हणून त्याचे भंग	२
९व्या गुण०च्या ५व्या भागांत १ लोभाचा उदय असतो म्हणून भंग	१
१०गुणस्थानांत सूक्ष्म १लोभाचा उदय असतो म्हणून त्याचा भंग	१
	११

गाथा ४८३–नवव्या गुणस्थानाच्या पहिल्या भागाच्या प्रथम समयापासून नपुंसकवेद किंवा स्त्रीवेद याचा उदयकाल समान असतो आणि याहून पुरुषवेद, संज्वलनक्रोध, मान, माया, लोभ, या प्रत्येकांचा उदयकाल अनुक्रमानें एकापेक्षां दुसऱ्याचा एक अंतर्मुहूर्तानें ज्यास्त असतो.

गाथा ४८४–जो जीव पुरुषवेदाचा उदय असतांना श्रेणी चढत असेल त्याच्या पुरुषवेदाची बंधव्युच्छित्ति व उदयव्युच्छित्ति युगपत् होते अथवा दुसरें मत असें आहे कीं बंधाची व्युच्छित्ति उदयाच्या द्विचरमसमयांत होते. म्हणजे उदयाच्या व्युच्छित्तिपूर्वी दुसऱ्या समयांत होते.

जो जीव स्त्री किंवा नपुंसक वेदाचा उदय असतांना श्रेणी चढत असेल त्याच्या पुरुषवेदाची बंधव्युच्छित्ति या दोन वेदाच्या उदयव्युच्छित्तीच्या द्विचरम समयांत होईल.

गाथा ४८५–नवव्या गुणस्थानाच्या प्रथमभागांत ५ प्रकृतींचा बंध होतो. तेथें २ उदयस्थानें आहेत व दुसऱ्या भागांत ४ प्रकृतींचा बंध होतो तेथें हीं (कांहीं काळपर्यंत) दोन उदयस्थानें असतात. ४ × ३ = १२ भंग प्रत्येकाचे होतात.(गाथा ४८२ पहा.) .

गाथा ४८६–अनिवृत्तिकरणाच्या दुसऱ्या भागांपासून सूक्ष्म सांपरायापर्यंत कषायाच्या अपेक्षेनें ११ भंग होतात. त्यांचें वर्णन गाथा ४८२ मध्यें केलें आहे.

गाथा ४८७–मोहनीय कर्माच्या उदयस्थानाचे भंग १२४८ आठव्या गुण-

स्थानापर्यंत होतात व नवव्या, दहाव्या गुणस्थानाचे २४ + ११ = ३५ भंग होतात. मिळून एकंदर भंग १२८३ झाले. (गाथा ४८१ पहा).

प्रकृतींच्या अपेक्षेनें ८५०७ भंग होतात त्यांचा तपशील.

८४४८ आठव्या गुणस्थानापर्यंत ५२ उदयस्थानाच्या प्रकृतींची संख्या ३५२ होते. त्याचें भंग प्रत्येकीं २४ असतात म्हणून ३५२ × २४ = ८४४८.

४८ नवव्या गुणस्थानांत २ प्रकृतींचा उदय असतो त्याचे भंग २×२४=४८

११ नवव्या व दहाव्या गुणस्थानांत एक प्रकृतीचा उदय असतो त्याचे भंग ११ (गाथा ४८२ पहा)

८५०७

गाथा ४८८–४८९—अपुनरुक्त उदयस्थान व प्रकृति यांचे भंग.

प्रकृति–स्थान

१० १

९ ६

८ ११

७ १० गाथा ४८१ मधें ११ स्थानें सांगितलीं आहेत परंतु वेदकसम्यक्त्वसहित प्रमत्त अप्रमत्ताच्या ७ प्रकृतींचीं दोन स्थानें समान असल्यामुळें एक कमी झालें.

६ ७ गाथा ४८१ मध्यें ६ प्रकृतींचीं स्थानें ११ सांगितलीं होतीं. इथें ४ स्थानें कमी झालीं. कारण वेदकसहित ६ व्या ७ व्या गुणस्थानांत ६-६ प्रकृति समान आल्यामुळें २ पुनरुक्त कमी झालीं व वेदकरहित प्रमत्त व अप्रमत्त व अपूर्वकरण यांत ३ ठिकाणीं ६ प्रकृतींची स्थानें आहेत म्हणून २ पुनरुक्त कमी झालीं मिळून ४ कमी झालीं.

५ ४ गाथा ४८१ मध्यें ५ प्रकृतींचीं ९ स्थानें सांगितलीं आहेत. इथें पांच स्थानें कमी झालीं कारण वेदकसहित प्रमत्त अप्रमत्त समान आहेत. दोहोंतही ५ प्रकृतींचें स्थान आहे म्हणून १ पुनरुक्त कमी. वेदकरहित देशसंयतांत ५ प्रकृतींचें एक स्थान आहे व प्रमत्त, अप्रमत्त यांत दोन दोन स्थानें आहेत व अपूर्वकरणांत २ स्थानें आहेत. यांत ४ पुनरुक्त स्थानें कमी केलीं कारण ६-७-८ या गुण. चीं २–२ स्थानें समान आहेत म्हणून १ + ४ = ५ कमी झालीं.

४   १ गाथा ४८१ मध्यें चार प्रकृतींचीं ३ स्थानें सांगितलीं आहेत एथें २स्थानें कमी झालीं कारण ६-७-८ या गुणस्थानांत ४-४ प्रकृतींचें एक एक स्थान समान आहे म्हणून २ पुनरुक्त कमी झालीं.

४० स्थानें अपुनरुक्त आहेत प्रत्येकांचे २४-२४ भंग होतात म्हणून एकंदर भंग ४० × २४ =   ९६०

दोन प्रकृतींच्या उदयस्थानाचे भंग चोवीस होतात म्हणून गाथा ४८२ त सांगितलें आहे. त्यांत पुनरुक्त १२ कमी केले म्हणून २४ − १२ =   १२

एक प्रकृतींच्या उदयस्थानाचे भंग गाथा ४८२ मध्यें ११ सांगितले त्यांत ६ पुनरुक्त आहेत ते कमी केले म्हणजे ११−६ =   ५

एकूण ९७७ भंग स्थान अपेक्षेनें झाले.   ९७७

वरील अपुनरुक्त ४० उदयस्थानाच्या प्रकृति २८८ होतात व प्रत्येकाचे भंग २४-२४ होतात म्हणून २८८ × २४ =   ६९१२

१०× १=१०	दोन प्रकृतींचें प्रत्येकीं भंग १२ म्हणून २×१२=	२४
९× ६=५४	एक प्रकृतीचें भंग ५ =	५
८×११=८८		६९४१
७×१०=७०	एकूण ६९४१ भंग प्रकृतीच्या अपेक्षेनें झाले.	
६× ७=४२		
५× ४=२०		
४× १= ४		
२८८		

यावर सांगितलेल्या स्थान व प्रकृतिद्वारा तीन काल संबंधीं त्रिलोकवासी चराचर संसारी जीव मोहित आहेत.

गाथा ४९०–मोहनीयकर्मांचीं उदयस्थानें व त्यांच्या प्रकृति यांस गुणस्थानापेक्षया उपयोग, योग, संयम, लेश्या व सम्यक्त्व यांच्या संख्येनें गुणून किती स्थानें व भंग होतात तें दाखवितात.

गाथा ४९१–जीवाचे उपयोग १२ होतात ४ दर्शनोपयोग (१ चक्षु २ अचक्षु ३ अवधि ४ केवल) व ८ ज्ञानोपयोग (१ मति २ श्रुत ३ अवधि ४ मनःपर्यय ५ केवल ६ कुमति ७ कुश्रुत ८ कुअवधि) मिळून १२.

(कोष्टक नं. १४६)

गुणस्थान	उपयोग संख्या	उपयोग कोणते
१	५	१ चक्षुर्दर्शन २ अचक्षुर्दर्शन ३ कुमति ४ कुश्रुत ५ कुअवधि
२	५	,, ,, ,, ,, ,,
३	६	वरील ५+१ अवधिदर्शन (त्यांतील तीन ज्ञानें मिश्र असतात)
४	६	१ चक्षुर्दर्शन २ अचक्षुर्दर्शन ३ अवधिदर्शन ४ मति ५ श्रुत ६ अवधि
५	६	,, ,, ,, ,, ,, ,,
६	७	वरील ६ + १ मनःपर्यय ज्ञान
७	७	,, ,, ,,
८	७	,, ,, ,,
९	७	,, ,, ,,
१०	७	,, ,, ,,
११	७	,, ,, ,,
१२	७	,, ,, ,,
१३	२	१ केवलदर्शन २ केवलज्ञान
१४	२	,, ,,

गुणस्थानापेक्षया उपयोग, मोहनीयाचीं उदयस्थानें व प्रकृतींचीं संख्या यांचा गुणाकार करून जीं स्थानें होतात तीं खालील कोष्टकांत दाखविली आहेत.

(कोष्टक नं. १४७)

गुणस्थान	उदयस्थान संख्या	प्रकृतींची संख्या	उपयोग संख्या	उदयस्थान ×उपयोग	प्रकृति × उपयोग
मिथ्यात्व	८	६८=३६+३२	५	४०	३४०
सासादन	४	३२	५	२०	१६०
मिश्र	४	३२	६	२४	१९२
अविरत	८	६०=३२+२८	६	४८	३६०
देशविरत	८	५२=२८+२४	६	४८	३१२
प्रमत्त	८	४४=२४+२०	७	५६	३०८

गुणस्थान	उदयस्थान संख्या	प्रकृतींची संख्या	उपयोग संख्या	उदयस्थान ×उपयोग	प्रकृति × उपयोग
अप्रमत्त	८	४४=२४+२०	७	५६	३०८
अपूर्वकरण	४	२०	७	२८	१४०
बेरीज	५२	३५२	४९	३२०	२१२०
अनि.प्र.भाग	१	२	७	७	१४
अ.शेष भाग	१	१	७	७	७
सूक्ष्मसांपराय	१	१	७	७	७

उदयस्थान संख्या व प्रकृतींची संख्या कोष्टक नंबर १४९ मध्यें पहा.

आठव्या गुणस्थानापर्यंत उदयस्थानांची संख्या उपयोगापेक्षेनें ३२० होते.
व प्रत्येकाचे भंग २४ होतात म्हणून ३२० × २४= ७६८० भंग झाले
अनिवृत्तिकरण गुणस्थानाच्या प्रथम सवेद भागांत उदयस्थानांची
संख्या उपयोगापेक्षेनें ७ व प्रत्येकाचे भंग १२ म्हणून ७×१२= ८४
अनिवृत्ति करणाच्या अवेद भागांत उपयोगापेक्षेनें स्थानें ७
आहेत प्रत्येकाचे भंग ४ म्हणून ७ × ४ = २८
सूक्ष्मसाम्परायाचीं उपयोगापेक्षेनें ७ स्थानें आहेत व प्रत्येकाचा ७७९
१ भंग म्हणून ७ × १ =७

गाथा ४९२–७७९९ उपयोगापेक्षेनें भंग झाले.

गाथा ४९३–उपयोगापेक्षेनें ८व्या गुणस्थानापर्यंत प्रकृतींची संख्या २१२० होते
प्रत्येकाचे भंग २४ म्हणून २१२० × २४ = ५०८८०
अनिवृत्तिकरण गुणस्थानाच्या प्रथम सवेदभागाच्या प्रकृति १४ व प्रत्येकाचे
भंग १२ म्हणून १४ × १२ = १६८
अनिवृत्तिकरण गुणस्थानाच्या अवेदभागाच्या प्रकृति ७ व प्रत्येकाचे
भंग ४ म्हणून ७ × ४ = २८
सूक्ष्मसांपरायाच्या उपयोगापेक्षेनें प्रकृति ७ व प्रत्येकीं भंग १ म्हणून ७×१=७ ५१०८३

गाथा ४९४–योग १५ आहेत. ४ सत्य, असत्य, उभय, अनुभयमन, ४ सत्य, असत्य, उभय, अनुभयवचन, ७ काय = १ औदारिक २ औदारिक मिश्र, ३ वैक्रियिक, ४ वैक्रियिक मिश्र, ५ आहारक, ६ आहारक मिश्र, ७ कार्मण.

गुणस्थानापेक्षेनें योगाचें [कोष्टक १४८]

गुणस्थान.	योगसंख्या.	विवरण.
१	१०+३	४मन ४वचन १औदारिक १वैक्रियिक. ३=२मिश्र १कार्मण
२	१०+३	,, ,, ,, ,, ,, ,,
३	१०	४ मन ४ वचन १ औदारिक-काय १ वैक्रियिक-काय.
४	१३	४ मन ४ वचन १ औदारिक १ वैक्रियिक २ मिश्र १ कार्मण
५	९	४ मन ४ वचन १ औदारिक.
६	१०+१	४मन ४वचन १औदारिक १आहारक=१०+१आहारकमिश्र
७	९	४ मन ४ वचन १ औदारिक
८ ते १२	प्रत्येकीं ९	,, ,, ,,
१३	५ + २	५–सत्यमन, अनुभयमन, सत्यवचन, अनुभयवचन, ५औ. २–औदारिकमिश्र १, कार्मण २.
१४	०	

गाथा ४९५-१ –२–४व६ या चार गुणस्थानांत अपर्याप्तयोग व पर्याप्तयोग मिळून मोहनीयकर्माच्या उदयस्थानाचें व प्रकृतीचें प्रमाण केलें जातें बाकीच्या गुणस्थानांत केवल पर्याप्त योग धरून मोहनीयकर्माच्या उदयस्थानाचें व प्रकृतीचें प्रमाण केलें जातें. अपर्याप्त व पर्याप्तावस्थेंत गुणस्थानापेक्षया योग व मोहनीयाचीं उदयस्थानें व प्रकृति यांचा गुणाकार करून जीं स्थानें होतात त्यांचें कोष्टक.

(कोष्टक नं. १४९)

गुणस्थान	उदय. संख्या	प्रकृतिसंख्या	योगसंख्या.	उदयस्थान× योग	प्रकृति×योग	विशेष.
मिथ्यात्व	४	३६	१३	५२	४६८	
,,	४	३२	१०–३योग कमी होण्याचें कारण येथें मरण नाहीं म्हणून २मिश्र व १ कार्मण कमी.	४०	३२०	येथें अनंतानुबंधीचें विसंयोजन आहे.
सासादन	४	३२	१२वैक्रियिक मिश्र वेगळें सां.	४८	३८४	

मिश्र	४	३२	१०	४०	३२०
असंयत	८	३२+२८-६०	१० मिश्र व कार्मण वेगळे सां.	८०	६००
देशसंयत	८	२८+२४-५२	९	७२	४६८
प्रमत्त	८	२४+२०-४४	आहारकद्विक वेगळें सांगतील	७२	३९६
अप्रमत्त	८	२४+२०-४४	९	७२	३९६
अपूर्वकरण	४	२०	९	३६	१८०
				५१२	३५३२
अनि. सवेद	१	२	९	९	१८
अनि. अवेद	१	१	९	९	९
सूक्ष्मसंपाराय	१	१	९	९	९

मागील उदयस्थानें व प्रकृति यांचे भंग. **उदयस्थानाचे भंग.**

पहिल्या गुणस्थानापासून आठव्या गुणस्थानापर्यंत योगापेक्षेनें उदयस्थानें ५१२ व प्रत्येकाचे भंग २४ म्हणून ५१२×२४= १२२८८

नवव्या गुणस्थानाच्या सवेदभागांत योगापेक्षेनें उदयस्थानें ९ व प्रत्येकाचें भंग १२ म्हणून ९×१२- १०८

नवव्याच्या अवेदभागांत योगापेक्षेनें उदयस्थानें ९व प्रत्येकाचे भंग ४ म्हणून ९×४-३६

सूक्ष्मसाम्परायाचीं स्थानें ९ व भंग १ म्हणुन ९×१- ९

१२४४१

प्रकृतींचे भंग

पहिल्या गुणस्थानापासून आठव्या गुणस्थानापर्यंत योगापेक्षेनें प्रकृति ३५३२ व प्रत्येकाचे भंग २४ म्हणून ३५३२×२४-८४७६८

नवव्या गुणस्थानाच्या सवेदभागांत योगापेक्षेनें प्रकृति १८ व प्रत्येकाचे भंग १२ म्हणून १८×१२- २१६

नवव्या गुणस्थानाच्या अवेदभागांत प्रकृति ९ व भंग ४ म्हणून ९×४- ३६

सूक्ष्मसाम्परायाच्या प्रकृति ९ भंग १ म्हणून ९×१- ९

८५०२९

गाथा ४९६–सासादन, असंयत व प्रमत्त या गुणस्थानांतील अकथित योगांच्या अपेक्षेनें उदयस्थान, प्रकृति, व भंग यांचें वर्णन.

सासादन—या गुणस्थानांत वैक्रियिकमिश्र योगामध्यें नपुंसकवेदाचा उदय नसतो कारण या गुणस्थानांतून नरकांत जात नाहीं. या गुणस्थानाचीं उदयस्थानें ४

(९--८--८--७) आहेत परंतु तीन वेदां ऐवजीं दोनच वेदांचा उदय असतो म्हणून ४ कषाय × २ वेद × २ हास्ययुगल = १६.

असंयत—या ठिकाणीं वैक्रियिकमिश्र व कार्मण या दोन योगांत स्त्रीवेदाचा उदय नाहीं कारण सम्यग्दृष्टि जीव मरून स्त्रीपर्याय पावत नाहीं. याचीं उदयस्थानें ९-८-८-७व ८-७-७-६ अशीं दोन प्रकारचीं मिळून आठ आहेत. यांत दोनच [पुरु. नपुं.] वेदांचा उदय असतो म्हणून कषाय ४ × वेद २ × २ हास्ययुगल = १६. याच गुणस्थानांत औदारिकमिश्रयोगामध्यें स्त्रीवेद व नपुंसक वेद यांचा उदय नसतो कारण सम्यग्दृष्टि देव अथवा नारकी, किंवा पुरुषवेदोदयासहित मनुष्य होतो. यांचींही वर लिहिल्याप्रमाणेंच आठ उदयस्थानें आहेत म्हणून ४ कषाय × १ वेद × २ हास्ययुगल = ८

प्रमत्त—या ठिकाणीं आहारकद्विकांत स्त्री व नपुंसकवेदाचा उदय नसतो. यांची उदयस्थानें ७-६-६-५ / ६-५-५-४ अशा प्रकारें ८ आहेत म्हणून ४कषाय×१वेद×२हास्ययुगल=८.

सासादन, असंयत व प्रमत्त या गुणस्थानांतील उदयस्थानें व प्रकृति यांचें योगापेक्षेनें कोष्टक.

कोष्टक नंबर (१५०)

गुणस्थान	उदयस्थान	प्रकृतिसंख्या	योगसंख्या.	उदयस्थान×योग	प्रकृति×योग
सासादन	४	३२	१ वैक्रियिक मिश्र	४	३२
असंयत	८	६०	२ वै०मि०कार्मण	१६	१२०
,,	८	६०	१ औदारिक मिश्र	८	६०
प्रमत्त	८	४४	२ आहारकद्विक	१६	८८

उदयस्थानापेक्षया भंग.

सासादन उदयस्थान	४	प्रत्येकीं भंग	१६	म्हणून	४ × १६ =	६४
असंयत उदयस्थान	१६	,,	,, १६	म्हणून	१६ × १६ =	२५६
,, ,,	८	,,	,, ८	,,	८ × ८ =	६४
प्रमत्त ,,	१६	,,	,, ८	,,	१६ × ८ =	१२८
						५१२

प्रकृत्यपेक्षया भंग.

सासादन–प्रकृति	३२	प्रत्येकीं भंग	१६	म्हणून	३२ × १६=		५१२
असंयत–प्रकृति	१२०	प्रत्येकीं भंग	१६	म्हणून	१२० × १६=		१९२०
असंयतप्रकृति	६०	,, ,,	८	,,	६० × ८=		४८०
प्रमत्त ,,	८८	,, ,,	८	,,	८८ × ८=		७०४
							३६१६

गाथा ४९७–सासादन गुणस्थानांत वैक्रियिकमिश्र योगामध्यें नपुंसकवेदाचा उदय नसतो कारण दुसऱ्या गुणस्थानांतून नरकांत जात नाहीं.

असंयत गुणस्थानांत वैक्रियिक मिश्र व कार्मणयोगामध्यें स्त्रीवेदाचा उदय नसतो कारण चौथ्या गुणस्थानांतील जीव मरून स्त्री होत नाहीं. मिथ्यादृष्टयादिक अपूर्वकरणापर्यंत जितकीं स्थानें आहेत तीं एकत्र करून चोवीस भंगांनीं गुणिल्यानें जें प्रमाण होतें त्यांत अनिवृत्तिच्या सवेद अवेद भागाचीं किंवा सूक्ष्मसांपरायाचीं एकशे त्रेपन्न स्थानें मिळवावीत आणि अपर्याप्त सासादन असंयत व प्रमत्त यांचीं पांचशें बारा स्थानें मिळवावी व सर्वांची बेरीज करावी.

गाथा ४९८–गाथा ४९५ मध्यें योगापेक्षेनें उदयस्थानाचे भंग १२४४१, व गाथा ४९६ मध्यें ५१२ भंग, दाखविले आहेत. दोन्हीं मिळून १२९५३ भंग झाले.

गाथा ४९९–गाथा ४९६ मध्यें प्रकृत्यपेक्षया भंग ३६१६ सांगितले. आहेत.

गाथा ५००–गाथा ४९५ मध्यें योगापेक्षया मोहनीयकर्माच्यां उदयप्रकृतींची संख्या ८५०२९ व गाथा ४९६ मध्यें ३६१६ दाखविली आहे. दोन्हीं मिळून ८८६४५ भंग झाले.

गाथा ५०१–संयमाच्या अपेक्षेनें मोहनीय कर्माच्या उदयस्थानाचे व प्रकृतींचे भंग दाखवितात.

गुणस्थानापेक्षेनें संयम.

प्रमत्तगुणस्थान—यांत संयम ३ सामायिक, छेदोपस्थापना, परिहारविशुद्धि.

अप्रमत्तगुणस्थान—यांत संयम ३ ,, ,, ,,

अपूर्वकरण—यांत संयम २ सामायिक, छेदोपस्थापना.

अनिवृत्तिकरण—यांत संयम २ ,, ,,

सूक्ष्मसाम्पराय—यांत संयम १ सूक्ष्मसाम्पराय.

११ ते १४ गुणस्थान—यांत संयम १ यथाख्यात.

संयमाच्या अपेक्षेनें मोहनीयाचीं उदयस्थानें व प्रकृति दाखविणारें कोष्टक.

(कोष्टक नं. १५१.)

गुणस्थान	उदयस्थान	प्रकृति	संयम	उदयस्थान×संयम	प्रकृति × संयम
६ प्रमत्त	८	४४	३	२४	१३२
७ अप्रमत्त	८	४४	३	२४	१३२
८ अपूर्वकरण	४	२०	२	८ ५६	४० ३०४
९ अनि. सवेदभाग	१	२	२	२	४
,, अवेदभाग	१	१	२	२	२
१० सूक्ष्मसांपराय	१	१	१	१	१

संयमापेक्षेनें उदयस्थान व प्रकृति यांचे भंग

उदयस्थानाचे भंग.

६–७–८ या गुणस्थानांतील उदयस्थान × संयमाची संख्या ५६ आहे. प्रत्येकाचे भंग २४ ह्मणून ५६×२४ = १३४४

९ व्या गुणस्थानांतील सवेदभागाच्या उदयस्थान × संयमाची संख्या २ आहे. प्रत्येकाचे भंग १२ म्हणून २ × १२ = २४

९ व्या गुणस्थानांतील अवेदभागाच्या उदयस्थान × संयमाची संख्या २ आहे. प्रत्येकाचे भंग ४ म्हणून २ × ४ = ८

१० व्या गुणस्थानाची संख्या १ भंग १ म्हणून १ × १ = १

१३७७

गाथा ५०२–गाथा ५०१ मध्यें सांगितल्याप्रमाणें ६–७–८ या गुणस्थानांतील मोहनीयाच्या प्रकृति × संयमाची संख्या ३०४ प्रत्येकाचे भंग २४ म्हणून ३०४×२४ = ७२९६

नवव्या गुणस्थानाच्या सवेदभागांत प्रकृति × संयमाची संख्या ४ प्रत्येकाचे भंग १२ म्हणून ४ × १२ = ४८

नवव्या गुणस्थानाच्या अवेदभागांत प्रकृति × संयमाची संख्या २ प्रत्येकाचे भंग ४ म्हणून २ × ४ = ८

दहाव्या गुणस्थानांतील प्रकृति × संयमाची संख्या १ व भंग १ म्हणून १×१ = १

७३५३

याप्रमाणें संयमाच्या अपेक्षेनें मोहनीयकर्माच्या उदयप्रकृतींचे भेद ७३५३ झाले.

गाथा ५०३–गुणस्थानांत लेश्या किती असतात तें सांगतात—

गुणस्थान	लेश्या व नांवें
१–२–३–४	६ = कृष्ण, नील, कापोत, पीत, पद्म, शुक्ल
५–६–७	३ = पीत, पद्म, शुक्ल
८ ते १३	१ शुक्ल
१४	०

गाथा ५०४–गुणस्थानांत लेश्यांच्या अपेक्षेनें मोहनीयाचीं उदयस्थानें ५२९७ होतात. त्यांचें कोष्टक.

कोष्टक नं. १५२

गुणस्थान	उदयस्थान	प्रकृति	लेश्या	उदयस्थान × लेश्या	प्रकृति × लेश्या
१	८	६८	६	४८	४०८
२	४	३२	६	२४	१९२
३	४	३२	६	२४	१९२
४	८	६०	६	४८	३६०
५	८	५२	३	२४	१५६
६	८	४४	३	२४	१३२
७	८	४४	३	२४	१३२
८	४	२०	१	४	२०
				२२०	१५९२
९ सवेद	१	२	१	१	२
९ अवेद	१	१	१	१	१
१०	१	१	१	१	१

लेश्यापेक्षेनें आठव्या गुणस्थानापर्यंत उदयस्थानें २२० × २४ प्रत्येकीं भंग	=	५२८०
नवव्याच्या सवेदभागांत उदयस्थान १ × १२ भंग	=	१२
नवव्याच्या अवेदभागांत उदयस्थान १ × ४ भंग	=	४
दहाव्या गुणस्थानांत १ × १ भंग	=	१
		५२९७

गाथा ५०५–लेश्यांच्या अपेक्षेनें मोहनीयाच्या उदयप्रकृतींचे भंग ३८२३७ होतात. खालीं लिहिल्याप्रमाणें.

आठव्या गुणस्थानापर्यंत प्रकृतिसंख्या १५९२ व प्रत्येकाचे × २४ भंग	= ३८२०८
नवव्या गुणस्थानाच्या सवेदभागांत प्रकृतिसंख्या २ व प्रत्येकाचे × १२ भंग	= २४
,, अवेदभागांत प्रकृतिसंख्या १ व प्रत्येकाचे × ४ भंग	= ४
दहाव्या गुणस्थानांत प्रकृतिसंख्या १ व प्रत्येकाचे × १ भंग	= १
	३८२३७

गाथा ५०६–सम्यक्त्वापेक्षेनें मोहनीयाच्या उदयस्थानाचे भंग १३७८ होतात. पुढें कोष्टक पाहा.

गुणस्थान	सम्यक्त्वें	
४ ते ७	३	= उपशम, क्षयोपशम, क्षायिक
८ ते ११	२	= औपशमिक, क्षायिक
१२ ते १४	१	= क्षायिक

सम्यक्त्वापेक्षेनें मोहनीयाच्या उदयस्थानाचे भंग दाखविणारे

[कोष्टक नं. १५३]

गुणस्थान	उदयस्थान	प्रकृति	सम्यक्त्व	उद०स्थान×सम्यक्त्व	प्रकृति×सम्य.
४	४	३२	१ वेदक	४	३२
,,	४	२८	२ औपशमिकक्षायिक	८	५६
५	४	२८	१ वेदक	४	२८
,,	४	२४	२ औपशमिकक्षायिक	८	४८
६	४	२४	१ वेदक	४	२४
,,	४	२०	२ औपशमिकक्षायिक	८	४०
७	४	२४	१ वेदक	४	२४
,,	४	२०	२ औपशमिकक्षायिक	८	४०
८	४	२०	२ औपशमिकक्षायिक	८	४०
				५६	३३२
९ सवेद	१	२	२ औपशमिकक्षायिक	२	४
९ अवेद	१	१	२ औपशमिकक्षायिक	२	२
१०	१	१	२ औपशमिकक्षायिक	२	२

पहिल्या गुणस्थानापासून आठव्या गुणस्थानापर्यंत उदयस्थान प्रत्येकाचे भंग

५६ × २४ = १३४४

नवव्या गुणस्थानाच्या सवेदभागांत उदयस्थानें व प्रत्येकीं भंग

२ × १२ = २४

नवव्या गुणस्थानाच्या अवेदभागांत उदयस्थानें व प्रत्येकीं भंग

२ × ४ = ८

दहाव्या गुणस्थानांत उदयस्थानें व प्रत्येकीं भंग

२ × १ = २

सम्यक्त्वापेक्षेनें मोहनीयाच्या उदयस्थानाचे भंग किंवा प्रकार १३७८ होतात. १३७८

गाथा ५०७–सम्यक्त्वाच्या अपेक्षेनें मोहनीयाच्या उदयप्रकृतींचे भंग ८०२६ होतात.

पहिल्या गुणस्थानापासून आठव्या गुणस्थानापर्यंत प्रकृति×सम्यक्त्वाची संख्या भंग

३३२×२४=७९६८

नवव्या गुणस्थानाच्या सवेदभागांत प्रकृति×सम्यक्त्वाची संख्या भंग

४ × १२ = ४८

,, अवेद भागांत प्रकृति×सम्यक्त्वाची संख्या भंग

२ × ४ = ८

दहाव्या गुणस्थानांत प्रकृति × सम्यक्त्वाची संख्या भंग

२ × १ = २

८०२६

वर गाथा ४९० पासून गाथा ५०७ पर्यंत गुणस्थानानुरूप उपयोग, योग संयम, लेश्या व सम्यक्त्व यांच्या आश्रयानें होणारीं मोहनीयांचीं उदयस्थानें व प्रकृति यांचे भेद सांगितले. त्याचप्रमाणें जीवसमास व गतिमार्गणा किंवा पुढें सांगितलीं जाणारीं ४१ जीवपदें यांच्या आश्रयानें होणारीं मोहनीयाचीं उदयस्थानें व प्रकृति यांचे भेद काढतां येतील.

मोहनीयकर्माच्या सत्त्वस्थानाचें प्रकरण.

गाथा ५०८–मोहनीयकर्माचीं सत्त्वस्थानें १५ आहेत.

सत्त्वस्थान	प्रकृति	प्रकृतींचें विवरण
१	२८	= ३ दर्शनमोहनीय + २५ चारित्रमोहनीय
२	२७	= २८–१ सम्यक्त्वप्रकृति [उद्वेलना झाल्यास]
३	२६	= २७–१ मिश्रमोहनीय [,,]

४	२४	= २८–४	अनंतानुबंधीकषाय [विसंयोजन झाल्यास]
५	२३	= २४–१	मिथ्यात्व [क्षय पावल्यास]
६	२२	= २३–१	मिश्र [क्षय पावल्यास]
७	२१	= २२–१	सम्यक्त्वप्रकृति [क्षय पावल्यास]
८	१३	= २१–८	अप्रत्याख्यान ४ व प्रत्याख्यान ४[क्षय पावल्यास]
९	१२	= १३–१	स्त्री किंवा नपुंसकवेद (क्षय पावल्यास)
१०	११	= १२–१	अवशिष्ट स्त्री किंवा नपुंसकवेद [क्षय पावल्यास]
११	५	= ११–६	हास्यादिषट्क ,,
१२	४	= ५–१	पुरुषवेद ,,
१३	३	= ४–१	संज्वलनक्रोध ,,
१४	२	= ३–१	संज्वलनमान ,,
१५	१	= २–१	संज्वलनमाया ,,

या १५ व्या स्थानांत १ बादरलोभ आहे व दहाव्या गुणस्थानांत १ सूक्ष्म लोभ असतो. ती ही एकच प्रकृति असल्यामुळें वेगळें स्थान गणलें नाहीं.

गाथा ५०९–५१०–५११–गाथा ५०८ मध्यें मोहनीयकर्माचीं सत्त्वस्थानें सांगितलीं. त्यांपैकीं कोणतीं सत्त्वस्थानें कोणत्या कोणत्या गुणस्थानांत असतात तें सांगतात.

(कोष्टक नं. १५४)

गुणस्थान	सत्त्वस्थान संख्या	विवरण
१	३	२८–२७–२६ सम्यक्त्व व मिश्रप्रकृतीची उद्वेलना पहिल्या गुणस्थानांत चारही जीव करतात. नोट–अनादि मिथ्यादृष्टीस २६ प्रकृतींचें सत्त्व असतें.
२	१	२८
३	२	२८–२४
४	५	२८–२४–२३–२२–२१
५	५	,, ,, ,, ,, ,,
६	५	,, ,, ,, ,, ,,
७	५	,, ,, ,, ,, ,,
८ उ. श्रे.	३	२८ २४ २१
८ क्ष. श्रे.	१	२१

९ उ. श्रे.	३	२८ २४ २१
९ क्ष. श्रे.	९	२१ १३ १२ ११ ५ ४ ३ २ १
१० उ. श्रे.	३	२८ २४ २१
१० क्ष. श्रे.	१	सूक्ष्म लोभ
११ [illegible]	३	२८ २४ २१

गाथा ५१२–९व्या गुणस्थानांत ८ प्रकृतीचा क्षय झाल्यानंतर जो जीव पुरुष-वेदाच्या उदयासहित श्रेणी चढतो त्या जीवास नवव्या गुणस्थानाच्या पहिल्या भागांत (जेथे पुरुषवेद व ४ संज्वलनांचा बंध होता) तीन सत्त्वस्थानें [१३--१२--११] असतात. अशा जीवाच्या नपुंसक व स्त्रीवेदाचा अनुक्रमानें क्षय होतो.

स्त्रीवेदाच्या उदयासहित जो जीव श्रेणी चढतो त्यासही नवव्या गुणस्थानाच्या प्रथमभागांत १३ प्रकृतीचे सत्त्वस्थान असतें. व नपुंसकवेदाचा क्षय झाल्यास १२ प्रकृतीचे सत्त्वस्थान असते. हा जीव ही अगोदर नपुंसकवेदाचा क्षय करून नंतर स्त्रीवेदाचा क्षय करील.

नपुंसकवेदाच्या उदयासहित जो जीव श्रेणी चढतो त्यासही नवव्या गुणस्थानाच्या प्रथम भागांत १३ प्रकृतीचेच सत्त्व असते. त्याच्या नपुंसक व स्त्रीवेदा (पुरुष व स्त्रीवेदाच्या असे संस्कृत टीकेत आहे) च्या क्षपणेचा आरंभ एकदम होतो.

गाथा ५१३–पुरुषवेदाच्या उदयासह जो जीव क्षपकश्रेणी चढेल त्यास पुरुष वेदाच्या अंतिमखंडाच्या अंतिम समयापर्यंत अर्थात् पुरुषवेदाचा क्षय होण्याच्या अंतिम समयापर्यंत पुरुषवेदाचा उदय व बंध होत राहतो म्हणजे पुरुषवेदाच्या उदयाची प्रथम स्थिति असतांना नपुंसकवेद–क्षपणाखंड किंवा स्त्रीवेद–क्षपणाखंड किंवा पुरुषवेदक्षपणा खंड या तिहींच्या अंतिमखंडाच्या अंतिमसमयापर्यंत पुरुषवेदाचा उदय व बंध होत राहतो. पुरुषवेदक्षपणेच्या अंतिमखंडाच्या निकट (पुरुषवेदाच्या अंतखंडाचें क्षपण होण्यापूर्वीचा जो काल त्या कालाच्या अगदी जवळचा जो काल त्या कालीं) नपुंसक व स्त्रीवेदाच्या उदयाचा अभाव होतो.

गाथा ५१४–पुरुषवेदाच्या उदयासहित श्रेणी चढणाऱ्या जीवास अनिवृत्ति–करणाच्या सवेदभागांतील अंतिमखंडांत [हे पहिले स्थान] व त्याच खंडानिकट त्याच खंडकालांत स्त्री व नपुंसक वेदोदयासहित जो श्रेणी चढेल त्या जीवास स्त्री व नपुंसक वेदाचा उदयाभाव झाला. (हें दुसरें स्थान) अशा दोन स्थानांत ११ प्रकृतीं (१पुरुष वेद ६ हास्यादि ४ संज्वलन) चे सत्त्वस्थान असतें.

तीन वेदांपैकीं कोणत्याही एका वेदाच्या उदयासहित श्रेणी चढणाऱ्या जीवास ७ नोकषाया [१ पुरुषवेद + ६ हास्यादिक] च्या क्षपणाचा आरंभ व अंतिमखंडाच्या अंतसमयांत या ७ सातांची सत्त्वव्युच्छित्ति युगपत् होते. नंतर ४ संज्वलन कषायांचेंच सत्त्व राहतें. विशेष हा आहे कीं, जो जीव पुरुषवेदाच्या उदयासहित श्रेणी चढतो त्यास अंतिम आवलींत बांधलेले नूतन समयप्रबद्धाचे निषेक सत्तेंत राहतात म्हणून ५ प्रकृतींचें [४ संज्वलन १ पुरुषवेद] सत्त्व असतें.

नवीन समयप्रबद्ध बद्ध झाल्यापासून एक आवलीपर्यंत तें बद्ध कर्म आहे त्या स्थितींत राहतें. संक्रमण, उदय, उदीरणा, क्षय वगैरे होत नाहीं. त्या कालास **अचलावलि** म्हणतात. पुरुषवेदाचे उर्वरित कर्मपरमाणु क्रोधाच्या क्षपणाकालांत क्रोधरूप होऊन नष्ट होतील.

गाथा ५१५–नपुंसक–वेदोदयासहित श्रेणी चढणाऱ्या जीवास ४ संज्वलनांचा बंध होतो अशा अनिवृत्तिकरणाच्या सवेदभागांत १३ प्रकृतीं (३ वेद + ६ हास्यादि + ४ संज्वलन) चें सत्त्व असतें.

स्त्रीवेदोदयासहित श्रेणी चढतो त्या जीवास वरील अवस्थेंत १२ प्रकृतींचें सत्त्व असतें.

नपुंसक व स्त्रीवेदाच्या उदयासहित श्रेणी चढणाऱ्या जीवास ४ प्रकृतींचा बंध होतो अशा नवव्या गुणस्थानाच्या अवेदभागांत ११ प्रकृतींचें सत्त्व असतें.

नपुंसक व स्त्रीवेदाच्या उदयासहित श्रेणी चढणाऱ्या जीवास ७ नोकषायांचा क्षय झाल्यानंतर ४ चें सत्त्व राहतें. परंतु पुरुषवेदोदयासहित श्रेणी चढणाऱ्या जीवास ४ अथवा ५ प्रकृतींचें सत्त्व असतें.

तिन्ही वेदांच्या उदयासहित श्रेणी चढणाऱ्या जीवास ३–२–१ प्रकृतींचा बंध होणाऱ्या भागांत अनुक्रमें ३–२–१ प्रकृतींचें सत्त्वस्थान असतें.

येथें नूतन समयप्रबद्ध व उच्छिष्टावलि [उदय न होतां शिलक राहिलेले प्रथम स्थितीचे निषेक) यांची विवक्षा केली नाहीं.

पुरुषवेदाचे उर्वरित परमाणु क्रोधरूप होऊन नष्ट होतात त्याचप्रमाणें क्रोध, मान माया यांचे नूतन बद्धांतील उर्वरित कर्मपरमाणु क्रमानें मान, माया, लोभ यांच्या क्षपणाकालांत परमुख होऊन नष्ट होतील.

मोहनीयाच्या बंधस्थानांत कोणकोणतीं सत्त्वस्थानें असतात तें सांगतात.

गाथा ५१६–५१७–गाथा ४६३ मध्यें मोहनीयाचे बंधस्थान व गाथा ५०८ मध्यें सत्त्वस्थानाचें कोष्टक आहे.

मोहनीयाच्या बंधस्थानांत कोणकोणतीं सत्त्वस्थानें असतात हें दाखविणारें कोष्टक.

(कोष्टक नं. १५५)

मोहनीयाचें बंधस्थान	सत्त्वस्थानांची संख्या	सत्त्वस्थानांच्या प्रकृतींचे गट
२२	३	२८–२७–२६
२१	१	२८
१७–१३–९	५	२८-२४-२३-२२-२१
५	६	२८-२४-२३-२२-२१-११ सं. टीकेप्रमाणें
		२८-२४-२१-१३-१२-११ हिंदी ,, ,,
४	७	,, ,, ,, ,, ,, ,, ४
३	४	२८-२४-२१-३
२	४	२८-२४-२१-२
१	४	२८-२४-२१-१

येथेंही नूतन समयप्रबद्ध व उच्छिष्टावलि यांची विवक्षा नाहीं.

गाथा ५१८—मोहनीयकर्मांत बंधस्थानें १० (गाथा ४६३) व उदयस्थानें ९ (गाथा ४७५) व सत्त्वस्थानें १५ [गाथा ५०८] सांगितलीं आहेत. पुढें नामकर्माचीं स्थानें सांगतील.

नामकर्माचीं बंधस्थानें.

गाथा ५१९–५२०—जीवपदें ४१ असतात.

१	नारकी		पर्याप्त	११	,,	,,	अपर्याप्त
२	पृथ्वीकायिक	बादर	,,	१२	,,	सूक्ष्म	पर्याप्त
३	,, ,,	,,	अपर्याप्त	१३	,,	,,	अपर्याप्त
४	,, ,,	सूक्ष्म	पर्याप्त	१४	वायुकायिक	बादर	पर्याप्त
५	,, ,,	,,	अपर्याप्त	१५	,,	,,	अपर्याप्त
६	अप्कायिक	बादर	पर्याप्त	१६	,,	सूक्ष्म	पर्याप्त
७	,,	,,	अपर्याप्त	१७	,,	,,	अपर्याप्त
८	,,	सूक्ष्म	पर्याप्त	१८	साधारण वनस्पति(निगोद)	बादर	पर्याप्त
९	,,	,,	अपर्याप्त	१९	,, ,,	,,	,, अपर्याप्त
१०	तेजस्कायिक	बादर	पर्याप्त	२०	,, ,,	,,	सूक्ष्म पर्याप्त

२१	,, ,, ,, ,,	अपर्याप्त	३१	असंज्ञी पंचेन्द्रिय	अपर्याप्त
२२	प्रत्येक वनस्पति	पर्याप्त	३२	संज्ञी पंचेन्द्रिय तिर्यंच	पर्याप्त
२३	,, ,,	अपर्याप्त	३३	संज्ञी पंचेन्द्रिय तिर्यंच	अपर्याप्त
२४	द्वीन्द्रिय	पर्याप्त	३४	मनुष्य	पर्याप्त
२५	,,	अपर्याप्त	३५	मनुष्य	अपर्याप्त
२६	त्रीन्द्रिय	पर्याप्त	३६	सामान्य	केवलि
२७	त्रीन्द्रिय	अपर्याप्त	३७	तीर्थंकर	केवलि
२८	चतुरिन्द्रिय	पर्याप्त	३८	समुद्घातप्राप्तसामान्य	केवलि
२९	चतुरिन्द्रिय	अपर्याप्त	३९	समुद्घात प्राप्ततीर्थंकर	केवलि
३०	असंज्ञी पंचेन्द्रिय	पर्याप्त	४०	आहारक शरीर	
			४१	देव	

कर्मपदें ३६ चीं नांवें.

१	नरकगति नाम		१९	साधारण स्थावरवि. बादर एकें.	अपर्याप्त
२	पृथ्वीकाय स्थावरवि. बादर एकें.	पर्याप्त	२०	,, ,, सूक्ष्म ,,	पर्याप्त
३	,, ,, ,, ,,	अपर्याप्त	२१	,, ,, ,, ,,	अपर्याप्त
४	,, ,, सूक्ष्म ,,	पर्याप्त	२२	स्थावरबादरविशिष्ट प्रत्येक वन.	पर्याप्त
५	,, ,, ,, ,,	अपर्याप्त	२३	,, ,, ,,	अपर्याप्त
६	अप्काय ,, बादर ,,	पर्याप्त	२४	त्रस विशिष्ट द्वीन्द्रिय	पर्याप्त
७	,, ,, ,, ,,	अपर्याप्त	२५	,, ,, ,,	अपर्याप्त
८	,, ,, सूक्ष्म ,,	पर्याप्त	२६	,, ,, त्रीन्द्रिय	पर्याप्त
९	,, ,, ,, ,,	अपर्याप्त	२७	,, ,, ,,	अपर्याप्त
१०	तेजस्काय ,, बादर ,,	पर्याप्त	२८	,, ,, चतुरिंद्रिय	पर्याप्त
११	,, ,, ,, ,,	अपर्याप्त	२९	,, ,, ,,	अपर्याप्त
१२	,, ,, सूक्ष्म ,,	पर्याप्त	३०	,, ,, असंज्ञी पंचेंद्रिय	पर्याप्त
१३	,, ,, ,, ,,	अपर्याप्त	३१	,, ,, ,,	अपर्याप्त
१४	वायुकाय स्थावरविशिष्ट बादर एकेंद्रिय	पर्याप्त	३२	,, ,, संज्ञीपंचेंद्रिय तिर्यंच	पर्याप्त
१५	,, ,, ,, ,,	अपर्याप्त	३३	,, ,, ,, ,, ,,.	अपर्याप्त
१६	,, ,, सूक्ष्म ,,	पर्याप्त	३४	मनुष्यगति नाम	पर्याप्त
१७	,, ,, ,, ,,	अपर्याप्त	३५	,, ,,	अपर्याप्त
१८	साधारण ,, बादर ,,	पर्याप्त	३६	देवगति नाम	

जीवपदें ४१ व कर्मपदें ३६ सांगितलीं. कर्मपदें ५ कमी व्हावयाचें कारण हें आहे कीं, ४ चार केवलि केवळ जीवपदेंच आहेत कारण केवलिपणा जीवाचा स्वभाव आहे आणि आहारकपदही जीवपद आहे कारण देवगति विना अन्यगतिसहित आहारक प्रकृतीचा बंध होत नाहीं म्हणून देवगतीमध्यें आहारकपद गर्भित केलें आहे.

कर्मपद व जीवपद यांतील विशेष.

नामकर्माच्या बंधस्थानाच्या अपेक्षेनें कर्मपदें आहेत कारण ह्या ३६ प्रकृतिरूपानें नामकर्माचा बंध होतो व जीवपदें नामकर्माच्या उदय व सत्त्व यांच्या विवक्षेनें आहेत कारण यांचा उदय व सत्त्व हीं जीवांतच असतात.

गाथा ५२१—नामकर्माचीं बंधस्थानें ८ असतात.

बंधस्थान	प्रकृति	
१	२३	हीं ७ सात बंधस्थानें पहिल्या गुणस्थानापासून आठव्या गुणस्थानाच्या सहाव्या भागापर्यंत यथासंभव होतात. [बांधिलीं जातात]
२	२५	
३	२६	
४	२८	
५	२९	
६	३०	
७	३१	
८	१	हें एक प्रकृतीचें स्थान दोन्ही श्रेणींत अपूर्वकरणाच्या सातव्या भागाच्या प्रथम समयापासून सूक्ष्मसांपरायाच्या अंतिमसमयापर्यंत बांधिलें जातें.

गाथा ५२२-२३–तेवीस प्रकृतींचें बंधस्थान अपर्याप्त प्रकृतिसहित बांधलें जातें.

२५ प्रकृतींचें स्थान पर्याप्त किंवा अपर्याप्तप्रकृतिसहित बांधलें जातें.

२६ आदिशेषस्थानें पर्याप्त प्रकृतिसहितच बांधिलीं जातात त्यांत

२६ प्रकृतींचें स्थान आतप किंवा उद्योतसहित बांधलें जातें.

२८ प्रकृतींचें स्थान देवगति किंवा नरकगतिसहित बांधलें जातें.

२९ व ३० प्रकृतींचें स्थान तिर्यंच, मनुष्य, देव, यापैकीं कोणत्या तरी एका गतिसहित बांधिलें जातें.

३१ प्रकृतींचें स्थान देवगतिसहितच बांधलें जातें.

१ प्रकृतीचें स्थान कोणत्याही गतिसहित बांधलें जात नाहीं.

ज्या स्थानाला जे परिणाम योग्य असतील त्या परिणामासहित जीव त्या त्या स्थानाला बांधतो.

गाथा ५२४–आतपप्रकृतीचा बंध पृथ्वीकायबादरपर्याप्तसहितच होतो.

उद्योतप्रकृतीचा बंध तेज,वायु,साधारण वनस्पति,एतत्संबंधीं बादर सूक्ष्म व अन्यसूक्ष्म यांना सोडून तिर्यंचसंबंधी बादरपर्याप्त आदि प्रशस्त प्रकृतीपैकीं कोण्या एका प्रकृतीला घेऊन होतो. अर्थात् पृथ्वीकाय बादरपर्याप्त सहित २६ प्रकृतींचा बंध आतप अथवा उद्योतासहित होतो.

बादर अप्कायिकपर्याप्त आणि प्रत्येक वनस्पति पर्याप्त यांपैकीं एक व उद्योत मिळून २६ प्रकृतींचें बंधस्थान होतें.

द्वीन्द्रिय, त्रीन्द्रिय, चतुरिन्द्रिय, असंज्ञीपंचेंद्रिय व संज्ञीपंचेंद्रिय यांपैकीं कोण्या एका प्रकृतिसहित उद्योत प्रकृतीला घेऊन ३० प्रकृतींचें बंधस्थान होतें.

गाथा ५२५-तीर्थंकर प्रकृतीचा बंध देव अथवा नारकी जीव चौथ्या गुण-स्थानांत असतांना होतो व हा बंध मनुष्यगतिनामकर्मासहितच होतो परंतु चौथ्या गुणस्थानापासून ७ व्या गुणस्थानापर्यंत मनुष्यपर्यायांत तीर्थंकर प्रकृतीचा बंध होतो त्यावेळीं देवगतिसाहितच तो बंध होतो.

आहारकद्विक अथवा तर्थिकरप्रकृतिसह आहारकद्विक यांचा बंध देवगतिसहितच संयमी मुनींना होतो म्हणजे देव अथवा नारकीजीव मनुष्यगतिसहित तर्थिकर प्रकृति बांधील. तें बंधस्थान ३० प्रकृतींचें असेल व मनुष्यपर्यायांत देवगतिसाहित तीर्थंकर प्रकृतीचा बंध होईल तें बंधस्थान २९ प्रकृतींचें असेल.

आहारकद्विक (देवगतिसाहित किंवा देवगति व तीर्थंकरसहित) चा बंध ७ व्या गुणस्थानापासून आठव्या गुणस्थानाच्या सहाव्या भागापर्यंत संयमी मुनींना होतो त्यांपैकीं देवगतिसहित आहारकद्विकाचा बंध होतो तें बंधस्थान ३० प्रकृतींचें व देवगति व तीर्थंकरसहित आहारकद्विकाचा बंध होतो तें बंधस्थान ३१ प्रकृतींचें असेल.

गाथा ५२६–५२७–५२८— नामकर्माच्या ९३ प्रकृतिपैकीं ९ ध्रुव प्रकृति आहेत यांचा बंध सर्व जीवांना निरंतर होत असतो-त्या ध्रुवप्रकृति (गाथा ३१७ पहा)

१ तैजस शरीर २ कार्मण शरीर ३ अगुरुलघु ४ उपघात ५ निर्माण व ६-७-८-९ चार वर्णादिक [स्पर्श, रस, गंध, वर्ण] या ९३ प्रकृतींत ९ युगलप्रकृति आहेत. युगलाचा बंध मिळून होत नाहीं. युगलापैकीं एकच प्रकृतीचा बंध होईल.

९ युगल= १ त्रस–स्थावर २ बादर-सूक्ष्म ३ पर्याप्त-अपर्याप्त ४ प्रत्येक-साधारण ५ स्थिर–अस्थिर ६ शुभ–अशुभ ७ सुभग–दुर्भग ८ आदेय–अनादेय ९ यशःकीर्ति–अयशःकीर्ति.

चार गति, पांच एकेंद्रियादि जाति, तीन औदारिक, वैक्रियिक, आहारक शरीर, सहा समचतुरस्रादि संस्थानें, व चार गत्यानुपूर्व्य, या पांच प्रकारच्या पिंडप्रकृतींतून एका पिंडांतील एका प्रकृतीचाच बंध एका वेळेस होतो.

सामान्य बंधयोग्य २३ प्रकृति

९ ध्रुव प्रकृति + ९ युगलांपैकीं एक एक प्रकृति + ५ पिंडप्रकृतींपैकीं एक एक = २३ यांचा बंध सामान्यपणें सर्व जीवांस होतो.

६ संहनन ३ औदारिक अंगोपांग या दोन पिंडप्रकृति पैकीं एक एक प्रकृतीचा बंध त्रस पर्याप्त किंवा त्रस अपर्याप्त यांसह होतो.

सुस्वर दुःस्वर, प्रशस्त-अप्रशस्त विहायोगति या दोन युगलांपैकीं एक एक प्रकृतीचा बंध त्रस पर्याप्तासहितच होतो.

उच्छ्वास व परघात कर्माचा बंध त्रस किंवा स्थावर पर्याप्तासहितच होतो.

आतप, उद्योत, तीर्थंकर, आहारकद्विक यांचा बंध गाथा ५२४–२५ मध्यें वर्णिल्याप्रमाणें योग्य पदांत होतो.

नोट—नामकर्माच्या ९३ प्रकृती पैकीं ६७ प्रकृति बंधयोग्य मानिल्या आहेत व २६ प्रकृति बंधयोग्य नाहींत.

५ बंधन + ५ संघात + १६ वर्णादिक वीस पैकीं चारांचाच बंध होतो म्हणून एकंदर २६ बंधयोग्य नाहींत.

या ६७ प्रकृतींचा बंध कसा होतो तें गाथा ५२६–५२७–५२८ यांत दाखविलें आहे.

आहारकद्विकाच्या दोन प्रकृति, औदारिकादि तीन शरीरें व औदारिकादिक तीन अंगोपांग यांत गार्भित आहेत त्या दोन कमी केल्या म्हणजे बाकी ६७ शिलक राहतात.

गाथा ५२९–तीर्थंकर व आहारकाद्विकाचा युगपत् ही बंध होतो. सामान्य बंधयोग्य प्रकृति २३–यांत यथायोग्य प्रकृति मिळवून बंधस्थानें व प्रकृतींची संख्या काढतां येतें.

गाथा ५३०–३१–नामकर्माच्या बंधस्थानाचें व प्रकृतींचें विवरण.

(कोष्टक नं. १५६)

बंधस्थान	प्रकार	संकेताक्षर	प्रकृति विवरण
(१)२३	एकेंद्रिय अपर्याप्तयुत	ए. अ.	९ ध्रुव १ तैजसशरीर १ कार्मणशरीर १ अगुरुलघु १ उपघात १ निर्माण ४ वर्णादि = ९ १ स्थावर १ अपर्याप्त १ तिर्यंचगति १ एकेंद्रियजाति १ औदारिकशरीर १ तिर्यंचगत्यानुपूर्व्य १ संस्थान सहा पैकीं १बादर सूक्ष्मापैकीं, १ प्रत्येक साधारणा पैकीं, १ स्थिर अस्थिरापैकीं १ शुभ अशुभापैकीं, १ सुभग दुर्भगापैकीं, १ आदेय अनादेयापैकीं १ यश अयशापैकीं एकूण २३
(२)२५	१ एकेंद्रियपर्याप्तयुत	ए. प.	२५ = २३ वरील—१ अपर्याप्त + ३ पर्याप्त, उच्छ्वास, परघात.
	२ द्वींद्रिय अपर्याप्तयुत	द्वि. अ.	२५=वरील २५–५ स्थावर, पर्याप्त एकेंद्रिय, उच्छ्वास, परघात + ५ त्रस, अपर्याप्त, द्वीन्द्रिय, १ संहनन[स्फाटिक] १ औदारिक अंगोपांग
	३ त्रींद्रिय अपर्याप्तयुत	त्रि. अ.	२५=दुसऱ्या प्रकारांतील २५–१ द्वींन्द्रिय + १ त्रीन्द्रिय
	४ चतुरिंद्रिय अपर्याप्तयुत	च. अ.	२५=तिसऱ्या प्रकारांतील २५ –१ त्रीन्द्रिय + १ चतुरिंदिय.
	५ पंचेंद्रिय अपर्याप्तयुत	पं. अ.	२५=चवथ्या प्रकारांतील २५ – १ चतुरिंद्रिय + १ पंचेंद्रिय.
	६ मनुष्य अपर्याप्तयुत	म. अ.	२५=पांचव्या प्रकारांतील २५ – १ तिर्यचगति १ तिर्यचगत्यानुपूर्व + १ मनुष्यगति १ मनुष्यगत्यानुपूर्व.
(३)२६	१ एकेंद्रिय पर्याप्त आतपयुत	ए. प. आ.	२६=२५च्या सहाव्या प्रकारांतील २५–७ त्रस, अपर्याप्त, मनुष्यगति, मनुष्यगत्यानुपूर्व्य, पंचेंद्रिय, संहनन (स्फाटिक), औदारिकअंगोपांग + ८ स्थावर, पर्याप्त,

बंधस्थान	प्रकार	संकेताक्षर	प्रकृति विवरण
			तिर्यंचगति, एकेंद्रियं, उच्छ्वास,आतप, परघात, तिर्यंचगत्यानुपूर्व्य.
	[२] एकेंद्रिय पर्याप्त उद्योतयुत	ए. प. उ.	२६ वरील–आतप + उद्योत
(४)२८	१ देवगतियुत	दे.	२८=९ ध्रुव प्रकृति + १ त्रास, १ बादर, १ पर्याप्त, १ प्रत्येक १ स्थिर अस्थिरापैकीं एक १ शुभाशुभपैकीं एक, १सुभग,१आदेय,१यश अयशापैकीं एक, देवगति १ देवगत्यानुपूर्व्य, १ पंचेंद्रिय, १ वैक्रियिकशरीर, १ समचतु० संस्थान, १ वैक्रि०अंगोपांग १सुस्वर, १प्रशस्तविहायोगति, १ उच्छ्वास, १ परघात.
	(२) नरकगतियुत	न.	२८=९ध्रुव+त्रास, बादर, पर्याप्त, प्रत्येक, अस्थिर, अशुभ, दुर्भग, अनादेय, अयश, नरकगति, नरकगत्यानुपूर्व्य, पंचेंद्रिय, वैक्रियिकशरीर, वैक्रि०अंगोपांग, हुंडसंस्थान, दुःस्वर, अप्रशस्तविहायोगति, उच्छ्वास, परघात.
(५)२९	(१) द्वींद्रियपर्याप्तयुत	द्वि. प.	२९=९ ध्रुव + २० [त्रस, बादर, पर्याप्त, प्रत्येक, स्थिर अस्थिरापैकीं एक शुभाशुभापैकीं एक, दुर्भग, अनादय, यश अयशापैकीं एक, तिर्यंचद्विक, द्वींद्रिय, औदारिकद्विक, हुंडकसंस्थान, सृपाटिकसंहनन, दुःस्वर, अप्रशस्त विहायोगति, उच्छ्वास, परघात.]
	[२] त्रींद्रियपर्याप्तयुत	त्रि. प.	२९=पहिल्या प्रकारांतील२९–द्वींद्रिय+त्रींद्रिय
	[३] चतुरिंद्रियपर्याप्तयुत	च. प.	२९=वरील प्रकारांतील२९–त्रींद्रि+चतुरिंद्रिय
	(४)पंचेंद्रियपर्याप्तयुत	पं. प.	२९=वरील २९–चतुरिंद्रि+पंचेंद्रिय विशेष गोष्ट ही आहे कीं, या प्रकारांत स्थिर अस्थिरापैकीं एक, शुभअशुभापैकीं एक, सुभग दुर्भगापैकीं एक, आदेय अनादेयापैकीं एक, यशअयशापैकीं एक, सहासंस्थानापैकीं एक, सहासंहननापैकीं एक, सुस्वर दुस्वरापैकीं

बंधस्थान	प्रकार	संकेताक्षर	प्रकृतीविवरण
			एक, प्रशस्त अप्रशस्तविहायोगतिपैकीं एक, याप्रमाणें कोणास कोणता कोणास कोणता तरी बंध होईल.
	[५]मनुष्यपर्याप्तियुत	म. प.	२९=वरील २९ पैकीं तिर्यंचद्विक कमी करून मनुष्यद्विक वाढवावें.
	[६]देवतीर्थयुत	दे. ती.	२९=९ ध्रुव+२०[त्रास,बादर,प्रत्येक,पर्याप्त, स्थिरअस्थिरापैकीं एक, शुभाशुभापैकीं एक, सुभग,आदेय,यशअयशापैकीं एक, देवद्विक, पंचेंद्रिय, वैक्रियिकद्विक, समचतुरस्रसंस्थान, सुस्वर, प्रशस्तविहायोगति, उच्छ्वास, परघात, तीर्थंकर.
[६]३०	[१]द्वींद्रियपर्याप्त उद्योतयुत	द्वी. प. उ०	३०=पंचमस्थानांतील पहिल्या प्रकारांत २९ प्रकृति आहेत त्या व + १ उद्योत.
	[२]त्रींद्रियपर्याप्त उद्योतयुत	त्रीं. प. उ०	३०=पंचमस्थानांतील दुसऱ्या प्रकारांत २९ प्रकृति आहेत त्यांत + १ उद्योत.
	[३]चतुरिंद्रियपर्याप्त उद्योतयुत	च. प. उ०	३०=पंचमस्थानांतील तिसऱ्या प्रकारांत २९ प्रकृति आहेत त्यांत + १ उद्योत.
	[४]पंचेंद्रियपर्याप्त उद्योतयुत	पं. प. उ०	३०=पंचमस्थानांतील चवथ्या प्रकारांत २९ प्रकृति आहेत त्यांत + १ उद्योत.
	[५] मनुष्यतीर्थयुत	म. ती.	३०=पंचमस्थानांतील पांचव्या प्रकारांत २९ प्रकृति आहेत त्यांत + १ तीर्थंकर यांत विशेष गोष्ट ही आहे कीं, स्थिर अस्थिर पैकीं एक, शुभाशुभा पैकीं एक, यश अयशा पैकीं एक, सुभग दुर्भगा पैकीं एक, यापैकीं कोणत्या तरी एका प्रकृतीचा बंध होतो. नोट:—या प्रकारांतील बंध चवथ्या गुणस्थानांतील देव किंवा नारकी जीवांस होईल.
	[६] देवआहारकयुत	दे. आ.	३०=पंचमस्थानांतील सहाव्या प्रकारांत २९ प्रकृति आहेत त्यांत − १ तीर्थंकर + २ आहारकद्विक

बंधस्थान	प्रकार	संकेताक्षर	प्रकृति विवरण
[७]३१	देवआहारक तीर्थयुत	दे. आ. ती.	३१= पंचमस्थानांतील सहाव्या प्रकारांतील प्रकृति २९ + दोन आहारकद्विक.
[८]१	(१) यश	य.	यशःकीर्ति प्रकृतीचा बंध अपूर्वकरणाच्या सातव्या भागापासून सूक्ष्मसांपराय गुणस्थानापर्यंत होतो.

गाथा ५३२–सहा संस्थानें, सहा संहननें, विहायोगतियुगल, प्रत्येक साधारण, स्थिर अस्थिर, शुभ अशुभ, सुभग दुर्भग, आदेय अनादेय, यश अयश, या पिंडप्रकृतिपैकीं एक एक प्रकृतीचा बंध एका समयांत होईल.

प्रकृतीच्या परिवर्तनामुळें परस्पर गुणाकार केल्यास(६×६×२×२×२×२×२×२×२) ४६०८ भंग होतात.

गाथा ५३३-नरकगतिसहित बंधस्थानांत हुंडक संस्थान,अप्रशस्त विहायोगत्यादि अप्रशस्त प्रकृतीचाच बंध होतो. तसेंच त्रासस्थावरसहित अपर्याप्ताच्या बंधस्थानांत दुर्भग, अनादेय आदि अप्रशस्त प्रकृतींचाच बंध होतो. म्हणून २८ प्रकृतींच्या (न) प्रकारांत व २३ प्रकृतीच्या (ए, अ) प्रकारामध्यें व २५ प्रकृतीच्या पांच अपर्याप्त प्रकारांत एक एकच भंग होईल.

गाथा ५३४–एकेंद्रियांच्या अकरा भेदांत साधारण,बादर,पर्याप्त आणि सर्व सूक्ष्मपर्याप्त सहित २५ प्रकृतींच्या बंधस्थानांत पूर्वोक्त अप्रशस्त प्रकृतींचाच बंध होतो, परंतु स्थिर अस्थिरा पैकीं एक, शुभाशुभापैकीं एक, कोणत्याही प्रकृतीचा बंध होतो. पृथ्वी, अप्, तेज, वायु, साधारण यांच्या सूक्ष्मपर्याप्त सहित पंचवीसाच्या स्थानांतील पांच स्थानांमध्यें चार चार भंग समजावेत. म्हणून २ × २ = ४ भंग होतील.

गाथा ५३५–पृथ्वी, अप्, तेज, वायु, प्रत्येक वनस्पति, द्वींद्रिय, त्रींन्द्रिय, चतुरिंद्रिय, असंज्ञीपंचेंद्रियासहित २५, २६, २९, ३० च्या बंधस्थानांत दुर्भग अनादेयादि अप्रशस्त प्रकृतींचाच बंध होतो; परंतु तीन युगलांतून [स्थिर, अस्थिर, शुभ अशुभ, यश अयश] कोणत्या तरी एका प्रकृतीचा बंध होईल म्हणून(२×२×२) = ८ भंग होतील.

सारांश खालीं लिहिलेल्या स्थानांत आठ आठ भंग होतात.

[१] पृथ्वीकाय बादर पर्याप्तयुत २५ चें स्थान

[२] पृथ्वीकाय बादर आतपयुत २६ चें स्थान.

[३] ,, ,, उद्योतयुत २६ चें स्थान.

[४] अप्काय ,, २५ चें स्थान.

[५] ,, ,, उद्योतसहित २६ चें स्थान.

[६] तेजस्काय ,, २५ चें स्थान.

[७] वायुकाय ,, २५ चें स्थान.

[८] प्रत्येक वनस्पति पर्याप्तयुत २५ चें स्थान.

[९] ,, ,, उद्योतसहित २६ चें स्थान.

[१०] द्वीन्द्रिय पर्याप्तयुत २९ चें स्थान.

[११] त्रींद्रिय पर्याप्तयुत २९ चें स्थान.

[१२] चतुरिंद्रिय पर्याप्तयुत २९ चें स्थान.

[१३] असंज्ञी पंचेंद्रिय पर्याप्तयुत २९ चें स्थान.

[१४] द्वीन्द्रिय पर्याप्त उद्योतयुत ३० चें स्थान.

[१५] त्रींद्रिय ,, ,, ,, ३० चें स्थान.

[१६] चतुरिंद्रिय ,, ,, ,, ३० चें स्थान.

[१७] असंज्ञीपंचेंद्रिय पर्याप्त उद्योतयुत ३० चें स्थान.

गाथा ५३६–तिर्यंचगति पर्याप्तयुत संज्ञी २९ चें स्थान (प्रकार ४ था) व उद्योतयुत ३० चें स्थान (प्रकार ४ था) व मनुष्यगति पर्याप्तयुत २९ चें स्थान (प्रकार ५ वा) यांत ६ संस्थान, ६ संहनन, ७ युगल (स्थिर अस्थिरादि) या पैकीं कोणास कशाचा कोणास कशाचा बंध होईल म्हणून ६×६×२×२×२×२×२×२×२ =४६०८ भंग होतील. मिथ्यात्व गुणस्थानांत हा बंध होतो.

उद्योतरहित २९ चें स्थान (प्रकार ४ था) व उद्योतसहित ३० चें स्थान (प्रकार ४ था) १ मनुष्यगति पर्याप्तयुत २९ चें स्थान (प्रकार ५ वा) यांचा बंध सासादन गुणस्थानांत होईल.तेव्हां हुंडक सोडून बाकीचीं ५ संस्थानें व असंप्राप्तासृपाटिका सोडून ५ संहननें यांचा बंध होतो. हुंडकसंस्थान व असंप्राप्तासृपाटिका यांची बंधव्युच्छित्ति पहिल्या गुणस्थानांतच होऊन जाते. या २ऱ्या गुणस्थानांत स्थिर अस्थिरादि ७ युगलांचाही बंध होतो. या मुळें ५×५×२×२×२×२×२×२×२ =३२०० भंग होतील.

गाथा ५३७ देव अथवा नारक, मिश्र किंवा असंयत गुणस्थानांत असल्यास त्या जीवांस मनुष्यगतियुत २९ (प्रकार ५) चा बंध होईल. तसेंच देव, नारक असंयत असतील तर ३० चा (मनुष्यगति पर्याप्त तीर्थंकरयुत ५ वा प्रकार) बंध होईल. यांत स्थिर अस्थिर, शुभ अशुभ, यश अयश, या तीन युगलांचा बंध होईल. इथें एक

शुभसंस्थान व शुभसंहननाचाच बंध होईल. बाकीच्या ४ युगलांपैकीं शुभ प्रकृतींचाच बंध होईल. म्हणून तीन स्थानाचे २×२×२=८ भंग होतील.

मिथ्यात्वापासून चौथ्या गुणस्थानापर्यंत देवगतियुत २८ चा (पहिला प्रकार) बंध होतो. व ४ थ्या गुणस्थानवर्ती जीवास देवगतितीर्थंकरयुत २९ चा [६ वा प्रकार) बंध होतो व पांचव्या आणि सहाव्या गुणस्थानांत देवगतियुत २८ चा [प्रकार १ ला] व देवगति तीर्थंकरयुत २९ चा (६ वा प्रकार) बंध होतो. स्थिर अस्थिर, शुभ अशुभ, यश अयश, या तीन युगलांचा बंध होतो. बाकीच्या चार युगलांपैकीं शुभ प्रकृतींचाच बंध होईल म्हणून याचे आठ भंग होतील. २×२×२=८

अप्रमत्त व अपूर्वकरण गुणस्थानांत देवयुत २८ चा व तीर्थंकरयुत देवगति २९ चा व तीर्थंकररहित आहारकद्विकयुत ३० चा (६ वा प्रकार) बंध होईल व तीर्थंकर आहारकद्विकयुत ३१ चा बंध होईल. या चारही बंधस्थानांत प्रतिपक्षी अशुभ प्रकृतींचा बंध होत नाहीं, शुभचाच बंध होतो, म्हणून १ एकच भंग होतो.

अपूर्वकरणाच्या अंतिम भागांतील प्रथमसमयापासून सूक्ष्मसांपरायाच्या अंतिमसमयापर्यंत एक यशस्कीर्ति नामकर्माचाच बंध होतो म्हणून एक एकच भंग होतो.

कोणता पर्याय सोडून कोणत्या पर्यायांत जन्मतो याचें वर्णन.

नरकगति.

गाथा ५३८—पहिल्या नरकापासून तिसऱ्या नरकापर्यंतचे नारकी जीव मरून गर्भज, पंचेंद्रिय, पर्याप्त, संज्ञी, कर्मभूमीचे मनुष्य किंवा तिर्यंचच होतात; परंतु ते चक्रवर्ती, बलभद्र, नारायण, प्रतिनारायण होत नाहींत.

विशेष—अडीच द्वीपांत १५ कर्मभूमि (जंबूद्वीपांत १ भरत, १ ऐरावत, १ विदेह. धातकीखंडांत २ भरत, २ ऐरावत, २ विदेह, व पुष्करार्धांत २ भरत, २ ऐरावत, २ विदेह, मिळून १५) आहेत. त्यांत तिर्यंच अथवा मनुष्य व लवणोदधि, कालोदधिसमुद्रांत व स्वयंप्रभाचल पर्वताच्यापुढें अर्ध स्वयंभूरमणद्वीपांत व सर्व स्वयभूं रमणसमुद्रांत व त्याच्या पलीकडे मध्यलोकाचे चार कोण आहेत त्यांत पहिल्या तीन नरकाचे जीव जलचर, स्थलचर व नभश्चर तिर्यंच होऊं शकतात.

३० तीस भोगभूमि, (६ जंबूद्वीपांत, १२ धातकीखंडांत, १२ पुष्करार्धांत) व ९६ कुभोगभूमि यांतील तिर्यंच किंवा मनुष्यांत वरील नारकी उत्पन्न होत नाहीं. तसेंच मानुषोत्तर पर्वत व स्वयंप्रभाचलपर्वत या दोहोंच्या मध्यांतील असंख्यांत द्वीप समुद्रांतही उत्पन्न होत नाहीं.

४ । ५ । ६ या नरकांतील जीव मरून पूर्वोक्त मनुष्य व तिर्यंच होतात. तिसऱ्या

नरकापर्यंतचे नारकी तीर्थंकर होऊं शकतात या पुढील नरकांतील नारकी तीर्थंकर होऊं शकत नाहींत. चौथ्या नरकापर्यंतचे नारकी चरमशरीरी होऊं शकतात. पांचव्यापर्यंतचे नारकी सकलसंयमी होऊं शकतात. सहाव्या नरकांतील नारकी देशसंयत गुणस्थानापर्यंत तिर्यंच किंवा मनुष्य होऊं शकतात. सातव्या नरकांतील नारकी मिथ्यादृष्टि तिर्यंच होईल.

गाथा ५३९—सातव्या नरकांतील जीवास तिसऱ्या किंवा चौथ्या गुणस्थानांत असतांना मनुष्यद्विक व उच्चगोत्राचा नियमानें बंध होतो; परंतु या नरकांतील जीव दुसऱ्या, तिसऱ्या किंवा चौथ्या गुणस्थानांत असेल तरी मरतांना त्याचें मिथ्यात्व गुणस्थानच होतें.

तिर्यंचगति.

गाथा ५४०—तिर्यंचगतींतील बादर किंवा सूक्ष्म पर्याप्त किंवा अपर्याप्त, असे अग्निकायिक वा वातकायिक जीव मरून नियमानें तिर्यंच गतींतच उत्पन्न होतात. परंतु भोगभूमींत पंचेंद्रिय तिर्यंच होत नाहींत. तर बादर, सूक्ष्म, पर्याप्त, अपर्याप्त, पृथ्वी, अग्नि, जल, वायु, साधारण वनस्पति, पर्याप्त, अपर्याप्त, प्रतिष्ठित, अप्रतिष्ठित, प्रत्येक वनस्पति, द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय, असंज्ञी, संज्ञी, पंचेंद्रिय तिर्यंचांत ते उत्पन्न होतात.

बादर किंवा सूक्ष्म पर्याप्त किंवा अपर्याप्त पृथ्वीकायिक, जलकायिक, नित्यनिगोद इतरनिगोद, वनस्पति व पर्याप्त अपर्याप्त, प्रतिष्ठित अप्रतिष्ठित प्रत्येक वनस्पति व पर्याप्त अपर्याप्त द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय, जीव मरून अग्नि व वायुकाय सोडून सर्व तिर्यंचांत आणि त्रेसष्ट शलाका पुरुष सोडून सर्व मनुष्यांत उत्पन्न होतात. नित्य व इतर निगोदांतील सूक्ष्म जीव मरून मनुष्य झाल्यास सम्यक्त्व व देशसंयम ग्रहण करूं शकतील. परंतु सकलसंयम ग्रहण करूं शकणार नाहींत.

असंज्ञीपंचेंद्रिय मरून पूर्वोक्त तिर्यंच अथवा मनुष्यांत उत्पन्न होतील किंवा पहिल्या नरकांत व भवनवासी व व्यंतरदेवांत उत्पन्न होतील, अन्यदेव अथवा नारकी होत नाहींत. कारण असंज्ञी जीवाच्या आयूचा उत्कृष्ट स्थितिबंध पल्याच्या असंख्याताव्या भागाहून अधिक असूं शकत नाहीं.

गाथा ५४१—संज्ञीपंचेंद्रिय तिर्यंचाहि असंज्ञी पंचेंद्रिय तिर्यंचाप्रमाणें सर्व ठिकाणीं जन्मतो. तसेंच सर्व नरक, सर्वभोगभूमि व अच्युतस्वर्गापर्यंतच्या देवांत जन्मतो.

मनुष्यगति.

कर्मभूमींतील पर्याप्त मनुष्य संज्ञी पंचेंद्रिय तिर्यंचाप्रमाणें सर्व ठिकाणीं जन्मतो. तसेंच अहमिंद्रही होऊं शकतो.

अपर्याप्त मनुष्य कर्मभूमींतील तिर्यंचांत तसेंच तीर्थकरादि पद सोडून सामान्य मनुष्यांत जन्म घेतो.

तीस भोगभूमींतील तिर्यंच व मनुष्य व असंख्यात द्वीपसमुद्रांतील जघन्य भोग-भूमीचे तिर्यंच सम्यक्दृष्टि असतील तर सौधर्म व ईशानस्वर्गांत जन्मतात आणि त्यांचें गुणस्थान पहिलें किंवा दुसरें असेल तर भवनत्रिक देवांत जन्म होतो.

कुभोगभूमींतील मनुष्य भवनत्रिक देवांत जन्मतात.

चरमशरीरी मनुष्य मोक्षाला जातात.

गाथा ५४२–४३ आहारक देहासः प्रमत्तसंयमी मरण पावल्यास वैमानिक देवांत उत्पन्न होतो.

देवगति.

सर्वार्थसिद्धिपर्यंतचे देव पंधरा कर्मभूमींतील मनुष्यांतच जन्मतात, परंतु बारा स्वर्गापर्यंतचे देव कर्मभूमींतील मनुष्यांत व १५ कर्मभूमींत व लवणोदधि कालोदधि, स्वयंभूरमणाचें अपरार्धद्वीप, स्वयंभूरमणसमुद्र यांत संज्ञी, पर्याप्त जलचर, स्थलचर, नभश्चर, तिर्यंचही होतात.

दुसऱ्या ईशान स्वर्गापर्यंतचे देव वर सांगितल्याप्रमाणें मनुष्य तिर्यंचांत व बादर-पर्याप्त, पृथ्वी, जल, प्रत्येक वनस्पति, एकेंद्रियही होतात.

भवनत्रिक देव मरून सौधर्म ईशान स्वर्गांतील देवाप्रमाणेंच जन्मतात परंतु ते तीर्थंकरादि त्रेसष्ट शलाकापुरुषांत जन्मत नाहींत.

गाथा ५४४–गुणस्थानापेक्षेनें नामकर्माच्या बंधस्थानाचें **कोष्टक नं. १५७**

गुणस्थान	बंधस्थान [गाथा ५३०–३१ प्रमाणें
१	(२३), (२५ चे सहाही प्रकार), (२६ चे दोन्ही प्रकार) (२८ चे दोन्ही प्र.) (२९ चे पहिले ५ प्रकार) (३० चे पहिले चार प्रकार)
२	२९ चा चौथा प्रकार व पांचवा प्रकार, ३० चा चौथा प्र. २८ चा पहिला प्र.
३	२९ चा पांचवा प्रकार, २८ चा पहिला प्रकार.
४	२९ चा पांचवा व सहावा प्र. ३० चा पांचवा प्र. व २८ चा पहिला प्र.
५	२८ चा पहिला प्र, २९ चा सहावा प्र.
६	,, ,,
७	,, ,, व ३० चा ६ वा प्र. ३१
८	,, ,, ,, ,, ,, यशःप्रकृति
९	यशःप्रकृति–एकचें स्थान
१०	,, ,, ,,

नोटः—गाथा २१७ कोष्टक ५३ पहा.

गतिमार्गणेच्या अपेक्षेनें बंधस्थानें.

नरकगतींत २९ चा ४ था व ५ वा प्रकार व ३० चा चौथा पांचवा प्रकार सहाव्या नरकापर्यंत २९ व्या स्थनाचे चौथा ४ व ५ पांचवा प्रका यांतील बंध होतो. सातव्या नरकापर्यंत २९ व्या स्थानाचा ४ था व ३० व्या स्थानाचा ४ था प्रकार यांतील बंध होतो. तिसऱ्या नरकापर्यंत ३० व्या स्थानाचा ५ वा प्र. यांतील बंध होतो.

नारकीच्या गुणस्थानापेक्षेनें बंधस्थानाचें (कोष्टक नं. १५८)

गुणस्थान	बंधस्थान
१	२९ व्या बंधस्थानाचा ४ था प्र. २९ व्या बंधस्थानाचा ५ वा प्र. यांतील बंध होतो
२	,, ,, ,, ,, ,,
३	२९ चा पांचवा प्रकार यांतील बंध होतो.
४	२९ व्या बंधस्थानाचा ५ वा प्रकार व ३० व्या बंधस्थानाचा पांचवा प्रकार यांतील बंध होतो.

तिर्यंचगतिमध्यें बंधस्थानें.

तिर्यंचगतींत ६ ही (२३, २५ सर्व प्रकार, २६ सर्व प्रकार, २८ सर्व प्रकार, २९ चे पहिले चार प्रकार) स्थानें बंधस्थानें आहेत. परंतु लब्ध्यपर्याप्त तिर्यंच २८ व्या स्थानांस बांधीत नाहीं.

मनुष्यगतीमध्यें बंधस्थानें.

मनुष्यगतींत सर्व बंधस्थानें असूं शकतात.

देवगतींत बंधस्थानें.

देवगतींत २५ चा पहिला प्रकार, २६ चा पहिला व दुसरा प्रकार व २९ चा चौथा व पांचवा प्रकार व ३० चा चौथा व पांचवा प्रकार यांतील बंधस्थानें असूं शकतात.

इंद्रिय व कायमार्गणेंत बंधस्थानें.

गाथा ५४५-पंचेंद्रिय व त्रस कायमार्गणेंत बंधांचीं सर्व स्थानें संभवतात. एकेंद्रियापासून चतुरिंद्रियापर्यंत व पृथ्वीकायादि पांच स्थावरांत बंधस्थानें ५ संभवतात. तीं स्थानें २३, २५, २६, २९, ३० (यांतील संभवनीय प्रकार पहावे.)

योगमार्गणेंत बंधस्थानें.

चार मनोयोग, चार वचनयोग व औदारिक काय योग यांत सर्व बंधस्थानें संभवतात वैक्रियिक व वैक्रियिक मिश्र योगांत देवगतीप्रमाणें चार बंधस्थानें संभवतात २५, २६, २९, ३०.

गाथा ५४६–आहारकद्विकयोगांत बंधस्थानें खालीलप्रमाणें संभवतात.

२८ चा पहिला प्रकार, २९ चा सहावा प्रकार.

कार्मण व औदारिकमिश्रयोगांत आदिचीं सहा ही बंधस्थानें संभवतात. म्हणजे २३–२५–२६–२८–२९–३० यथासंभव प्रकार. परंतु मिथ्यादृष्टि मनुष्य व तिर्यंच यांना हे दोन योग असतांना २८ चें बंधस्थान होत नाहीं कारण त्या अवस्थेंत देवद्विक व नरकद्विकाचा बंध होत नाहीं.

सासादन गुणस्थानांत मनुष्य अथवा तिर्यंच कार्मणयोगांत असेल त्यास २९ च्या चौथ्या व पांचव्या प्रकारचें व ३०च्या चौथ्या प्रकारचें बंधस्थान संभवतें.

असंयत गुणस्थानांत कार्मणयोग सहित तिर्यंच असेल त्यास २८ च्या पहिल्या प्रकारांतील बंधस्थान होतें आणि याच गुणस्थानांत कार्मणयोग सहित मनुष्य असेल तर त्यास २८ चें पहिलें व २९ चें सहावें बंधस्थान संभवतें.

वेदमार्गणेंत बंधस्थानें.

तिन्ही वेदांत सर्व बंधस्थानें संभवतात. विशेष हा आहे कीं, पहिल्या तीन नरकांत नपुंसकवेद असतो त्या ठिकाणीं दोन बंधस्थानें असतात म्हणजे २९ चा चौथा, पांचवा प्रकार व ३० चा चौथा पांचवा प्रकार यांचें बंधस्थान संभवतें.

नपुंसकवेदसहित तिर्यंचगतींत २३–२५–२६–२९ चे पहिले पांच प्रकार व ३० चे पहिले चार प्रकार संभवतात. परंतु पंचेंद्रिय तिर्यंच नपुंसकवेदी असेल त्यास २८ चें स्थान हीं संभवतें.

तिर्यंचस्त्रीवेदींत व पुरुषवेदींत हीं ६ स्थानें संभवतात.

लब्ध्यपर्याप्त मनुष्य नपुंसक वेदीला एकेंद्रिय, विकलत्रयाप्रमाणें ५ बंधस्थानें संभवतात [गाथा ५४५ पहा]

पर्याप्त मनुष्य द्रव्यापेक्षेनें नपुंसक किंवा स्त्री किंवा पुरुष वेदवाले असतील ते पुरुषवेद, स्त्रीवेद व नपुंसकवेद या कर्माच्या उदयानें भाव पुरुष, भाव स्त्री व भाव नपुंसक होतात. पण तीर्थंकराना हा नियम लागू नाहीं.

या तिन्ही वेदांचा उदय ९ व्या गुणस्थानाच्या सवेद भागापर्यंत असतो म्हणून सर्व बंधस्थानें संभवतात (नवव्या गुणस्थानापर्यंत वेदाच्या अपेक्षेनें) परंतु जो मनुष्य

क्षपकश्रेणींत नपुंसक किंवा स्त्रीवेदासहित असेल त्यास २९ चा सहावा प्रकार, व ३१ या स्थानाचा बंध होणार नाहीं. कारण हीं दोन्ही स्थानें तीर्थंकरबंधासहित आहेत. जे पुरुष क्षपकश्रेणींत पुरुषवेदासह चढतात त्यानांच तीर्थंकर प्रकृतीचा बंध होतो.

चरमशरीरी पुरुष चौथ्या व पांचव्या गुणस्थानांत तीर्थंकरप्रकृतीचा बंध सुरू करील त्याचीं तप, ज्ञान, व निर्वाण हीं तीन कल्याणिकें होतील. आणि सहाव्या व सातव्या गुणस्थानांत तीर्थंकर प्रकृतीस सुरवात करील तर ज्ञान व निर्वाण हीं दोनच कल्याणिकें होतील. पूर्वभवांत ज्याच्या तीर्थंकर प्रकृतीचा आरंभ झाला असेल त्याचीं ५ हीं कल्याणिकें होतील.

कषायमार्गणेंत बंधस्थानें.

क्रोधादि चार कषायांत ८ ही बंधस्थानें संभवतात.

नरकांत २९ व ३० प्रकृतींचें बंधस्थान असतें. तिर्यंचगतींत आरंभींचीं ६ बंधस्थानें संभवतात. मनुष्यगतींत ८ ही बंधस्थानें संभवतात. देवगतींत ४ बंधस्थानें संभवतात.	गतिमार्गणेंतील बंधस्थानें पहा.

ज्ञानमार्गणेंत बंधस्थानें.

कुमति, कुश्रुत, कुअवधि या तीन ज्ञानांत आदिचीं ६ बंधस्थानें संभवतात.

नारकींचीं बंधस्थानें २ (२९ व ३० प्रकृतींचीं)

एकेंद्रियापासून चतुरिंद्रिय व पंचेंद्रियतिर्यंच, मनुष्य अपर्याप्त यांस कुमति, कुश्रुत हीं दोन ज्ञानें असतात. यांचीं बंधस्थानें ५ (२३,२५,२६–२९,३०)

पर्याप्तपंचेंद्रिय तिर्यंच व मनुष्य यांस तीन कुज्ञानासहित १ व २ गुणस्थानें असतील. बंधस्थानें २३ ते ३० प्रकृतींचीं यथायोग्य संभवतील.

भवनत्रिक व सौधर्म ईशान यांत ५ बंधस्थानें संभवतात. तिर्यंचगतिसहित यथायोग्य २५,२६,२९,३० व मनुष्यगतियुत २९ हीं बंधस्थानें संभवतात.

तिसऱ्या स्वर्गापासून बाराव्या स्वर्गापर्यंत २ बंधस्थानें संज्ञी पंचेंद्रिय पर्याप्त तिर्यंच व मनुष्यगतिसहित २९ (प्रकार ४-५ पहा) व उद्योतसहित ३० (प्रकार ४ पहा) हीं बंधस्थानें संभवतात.

१३ व्या स्वर्गापासून नवग्रैवेयकापर्यंत २९चा पांचवा प्रकार हें बंधस्थान होतें. याप्रमाणें तीन कुज्ञानांचीं बंधस्थानें जाणावीं.

गाथा ५४७—मति, श्रुत, अवधि, मनःपर्यय या चार सम्यग्ज्ञानांत ५ बंधस्थानें संभवतात २८,२९,३०,३१,१

मति, श्रुत, अवधि, हीं तीन ज्ञानें पर्याप्त,अपर्याप्त, नारक, संज्ञी तिर्यंच व मनुष्य आणि देव यांना असूं शकतात. या अवस्थेंत नारकी जीवास २९ चा पांचवा प्रकार व ३० चा पांचवा प्रकार ही बंधस्थानें संभवतात.

सौधर्मादि सर्वदेवांत हींच दोन बंधस्थानें असतात.

भवनत्रिकांत २९ चा पांचवा प्रकार हें बंधस्थान असतें.

तिर्यंचांत २८ चा पहिला प्रकार हें ,, ,,

मनुष्यगतींत २८ चा पहिला व २९ चा सहावा प्रकार हें बंधस्थान असतें.

मन:पर्ययज्ञानासहित चार ज्ञानें असणाऱ्या मुनीला प्रमत्त गुणस्थानांत २८ चा पहिला प्रकार व २९ चा सहावा प्रकार हीं दोन बंधस्थानें संभवतात. आणि सातव्या व आठव्याच्या ६ व्या भागापर्यंतच्या गुणस्थानांत चार बंधस्थानें संभवतात. (२८ चा प्रकार पहिला, २९ चा प्रकार ६ वा, ३० चा प्रकार ६ वा व ३१) आणि आठव्या गुणस्थानाच्या सातव्या भागापासून १० व्या गुणस्थानापर्यंत ८ वें (१ यश:प्रकृतींचें) बंधस्थान असतें. केवलज्ञानांत नामकर्माचा बंध नसतो.

संयममार्गणेंत बंधस्थानें.

सामायिक, छेदोपस्थापना, परिहारविशुद्धि या तीन संयमांत श्रुतज्ञानवत् शेवटचीं ५ बंधस्थानें संभवतात परंतु परिहारविशुद्धि संयमांत अंतिम ८वें बंधस्थान नसतें.

६ ते ९ गुणस्थानांपर्यंत मन:पर्ययासहित चार ज्ञानाप्रमाणें बंधस्थानें ५ संभवतात.

समभावांत परिणमन होणें तें सामायिक–भगवान महावीर तीर्थकराच्यापूर्वी उत्तम संहननधारी जिनकल्पी मुनींचें सामायिकरूप एकच प्रकारचें चारित्र असे. पंचमकालांत स्थविरकल्पी हीनसंहननधारी मुनींना तेरा प्रकारचें चारित्र सांगितलें आहे.

गाथा ५४८–सूक्ष्मसांपराय संयमांत शेवटचें एकच बंधस्थान असतें. यथाख्यात संयमांत नामकर्माचा बंध होत नाहीं. देशसंयमांत मनुष्याला २८ चा पहिला प्रकार व २९ चा सहावा प्रकार हीं दोन बंधस्थानें व तिर्यंचाला २८ चा पहिला प्रकार हें बंधस्थान असतें. असंयमांत आदिचीं ६ बंधस्थानें संभवतात.

नारकी मिथ्यादृष्टि व सासादन गुणस्थानांत २९ चा चौथा व पांचवा प्रकार व ३०चा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें असतात परंतु मिश्रगुणस्थानांत २९चा पांचवा प्रकार हें बंधस्थान असतें. चौथ्या गुणस्थानांत पहिल्या तीन नरकांत २९चा पांचवा प्रकार व ३०चा पांचवा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात. बाकीच्या चार नरकांत २९चा पांचवा प्रकार हें बंधस्थान संभवतें.

तिर्यंचगतींत पहिलीं ६ बंधस्थानें संभवतात.

विशेष—पर्याप्त, अपर्याप्त, एकेंद्रिय, विकलत्रय व अपर्याप्तपंचेंद्रिय यांत २८ प्रकृतींचें बंधस्थान होत नाहीं.

बादर, सूक्ष्म, पर्याप्त, अपर्याप्त, वायुकाय व अग्निकाय जीवांत २५ प्रकृतींच्या सहाव्या प्रकारचें व २९ प्रकृतींच्या पांचव्या प्रकारचें बंधस्थान होत नाहीं.

प्रथमोपशम सम्यक्त्वाची किंवा देशव्रती सम्यक्त्वाची विराधना करून सासादन गुणस्थानांत आलेला तिर्यंच तीन बंधस्थानें पावेल. २९चा चौथा, पांचवा प्रकार, ३०तीसांचा चौथा प्रकार व २८चा पहिला प्रकार हीं तीन बंधस्थानें त्या तिर्यंचांची होतील.

एकेंद्रिय, विकलत्रय, संज्ञी, असंज्ञी, तिर्यंच, सासादन गुणस्थानांत अपर्याप्तावस्थेंत असेपर्यंत २८चें बंधस्थान बांधणार नाहीं. तो मिथ्यात्वगुणस्थानांत येऊन पर्याप्तावस्था पावेल तेव्हां २८ चें बंधस्थान बांधील.

तिसऱ्या चौथ्या गुणस्थानांतील संज्ञी, पंचेंद्रिय पर्याप्त जीव २८ प्रकृतींच्या पहिल्या प्रकारचें बंधस्थान बांधील.

असंयमी लब्ध्यपर्याप्तक मनुष्याला २३, २५, २६, २९, ३० हीं पांच बंधस्थानें संभवतात. .

असंयमी पर्याप्त मनुष्यास पहिलीं सहा बंधस्थानें संभवतात. प्रथमोपशम सम्यक्त्वी किंवा प्रथमोपशम सम्यक्त्वासहित देशव्रती किंवा महाव्रती सासादन गुणस्थानांत आल्यास, २९ प्रकृतींचा चौथा, पांचवा प्रकार व तीसचा चौथा प्रकार व २८चा पहिला प्रकार हीं बंधस्थानें त्यास संभवतात.

सासादन गुणस्थानांत मरून तिर्यंच, मनुष्य किंवा देव झाल्यास जोपर्यंत सासादनांत अपर्याप्त अवस्था राहील तोंपर्यंत २९व३०चीं बंधस्थानें तो बांधील. सासादनाचा काल पूर्ण होऊन मिथ्यात्व गुणस्थानांत निर्वृत्यपर्याप्त अवस्था असे पर्यंत त्यास २८ प्रकृतींचें बंधस्थान सोडून २५, २६, २९, ३० प्रकृतींचीं बंधस्थानें संभवतात. पर्याप्त अवस्था प्राप्त झाल्यास २३, २५, २६, २८, २९, ३० हीं सहा बंधस्थानें त्यांस संभवतात.

कर्मभूमींतील किंवा भोगभूमींतील मनुष्य ३ ऱ्या, ४ थ्या, गुणस्थानांत २८ च्या पहिल्या प्रकारच्या बंधस्थानासच बांधील.

जो तीर्थंकरजीव विग्रहगतींत किंवा निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेंत किंवा गर्भांत किंवा जन्मांत किंवा कुमारावस्थेंत असेल त्यास चौथ्या गुणस्थानांत २९ प्रकृतींच्या सहाव्या प्रकारचें बंधस्थान असूं शकतें. तसेंच देवायूचा किंवा नरकायूचा ज्यानें पूर्वी बंध केला असेल व नंतर तीर्थंकर प्रकृतीच्या बंधांस आरंभ केला असेल, किंवा तीर्थंकर प्रकृतीची सत्ता ठेवणारा चरम शरीरी मनुष्य, चौथ्या गुणस्थानांत २९ प्रकृतींच्या सहाव्या प्रकारचें बंधस्थान बांधील.

भवनत्रिक व सौधर्म ईशान स्वर्गांतील देव जर मिथ्यादृष्टि पर्याप्त, असंयमी असतील तर त्यांना २५ प्रकृतींचा पहिला प्रकार व २६ प्रकृतींचे दोन्हीं प्रकार व २९चा चौथा पांचवा प्रकार व ३०चा चौथा प्रकार हीं चार बंधस्थानें संभवतील.

तिसऱ्यापासून बाराव्या स्वर्गापर्यंतचे देव मिथ्यादृष्टि पर्याप्त असंयमी असतील तर त्यांस २९ चा चौथा पांचवा प्रकार व ३० चा चौथा प्रकार हीं दोन बंधस्थानें असूं शकतील.

तेराव्या स्वर्गापासून सोळाव्या स्वर्गापर्यंत देव व नवग्रैवेयकांतील अहमिंद्र मिथ्यादृष्टि पर्याप्त असंयमी असतील तर त्यांस २९ प्रकृतींचा पांचवा प्रकार हें बंधस्थान संभवेल.

कोणते व कसले मिथ्यादृष्टि कशा प्रकारचे देव होतात ?

१ भोगभूमींतील मिथ्यादृष्टि व तापसी ज्यास्तींत ज्यास्त भवनत्रिकांत जन्मतात.

२ भरत, ऐरावत, विदेह यांतील मनुष्य व तिर्यंच व स्वयंभूरमण अर्धद्वीप व स्वयंभूरमणसमुद्र व लवणोदधि कालोदधि समुद्र यांतील जलचर, स्थलचर, व नभश्चर संज्ञी तिर्यंच पर्याप्त भद्र मिथ्यादृष्टि व उपशमी (शांत परिणामी) ब्रह्मचर्य धारक, वानप्रस्थाश्रमी व एकजटी, शतजटी, सहस्रजटी, नग्न, कांजीभक्षक, कंदमूल पत्रपुष्पफलभक्षक, अकामनिर्जरा करणारे, एकदंडी, त्रिदंडी, व बालतप करणारे हे सर्व आप आपल्या विशुद्धतेप्रमाणें भवनत्रिकापासून अच्युतस्वर्गापर्यंत जन्मतात.

३ द्रव्यलिंगी जैनमुनि (मिथ्यादृष्टि) नवग्रैवेयकापर्यंत जन्मतात.

निर्वृत्त्यपर्याप्त देवांचीं बंधस्थानें.

निर्वृत्यपर्याप्त मिथ्यादृष्टि भवनत्रिक देव, कल्पवासिनी स्त्री, सौधर्म, ईशान स्वर्गांतील देव यांना २५ प्रकृतींचा पहिला प्रकार, २६ प्रकृतींचे दोन्ही प्रकार, २९ चा चौथा पांचवा प्रकार व ३० चा चौथा प्रकार अशीं चार बंधस्थानें संभवतील.

तिसऱ्या स्वर्गापासून बाराव्या स्वर्गापर्यंतचे निर्वृत्त्यपर्याप्त मिथ्यादृष्टि देव यांना २९ चा चौथा, पांचवा प्रकार व ३० चा चौथा प्रकार हीं दोन बंधस्थानें संभवतात.

तेराव्या स्वर्गापासून नवग्रैवेयकापर्यंतचे वरील प्रकारच्या देवांना २९ चा पांचवा प्रकार हें बंधस्थान संभवतें.

प्रथमोपशम व द्वितीयोपशम सम्यक्त्वधारी तिर्यंच किंवा मनुष्य आपल्या पर्यायांतील एक समय जघन्य किंवा सहा आवली उत्कृष्ट काल शिल्लक असतांना अनंतानुबंधी कोणत्या एखाद्या कषायाच्या उदयानें सासादन गुणस्थानांत येतो. त्यानें पूर्वी देवायूचा बंध केला असेल किंवा अंतसमयीं देवायूचा बंध करून मरण पावेल तर तो देव होईल; त्यावेळीं निर्वृत्त्यपर्याप्तावस्थेंत सासादन गुणस्थान राहील. या अवस्थेंत भवनत्रिक देव, कल्पवासिनी स्त्री, किंवा सौधर्मद्विकांतील देव २९ चा चौथा, पांचवा प्रकार व ३०चा चौथा प्रकार हीं दोन बंधस्थानें बांधील.

निर्वृत्त्यपर्याप्तावस्थेंतील दुसऱ्या गुणस्थानाचा काल संपून मिथ्यात्व गुणस्थानांत तो जीव येईल व शरीरपर्याप्ति अजून पूर्ण झाली नाहीं. ती पूर्ण होईपर्यंत त्यांस २५ चा पहिला प्रकार, २६चे दोन्ही प्रकार, २९चा चौथा पांचवा प्रकार व ३०चा चौथा प्रकार हीं चार बंधस्थानें संभवतात.

याच अवस्थेंतील तिसऱ्या स्वर्गापासून बाराव्या स्वर्गापर्यंतचे देवांना २९चा चौथा पांचवा प्रकार व ३०तीसचा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात; व तेराव्या स्वर्गापासून नवग्रैवेयकापर्यंतच्या देवांना वरील अवस्थेंत २९ चा पांचवा प्रकार हें बंधस्थान असतें.

भवनत्रिकापासून नवग्रैवेयकापर्यंतचे तृतीयगुणस्थानवर्ती देव व चौथ्या गुणस्थानांतील पर्याप्त भवनत्रिक देव व कल्पवासिनी स्त्री यांना २९प्रकृतीच्या पांचव्या प्रकारचें बंधस्थान होतें.

चौथ्या गुणस्थानांतील सर्व वैमानिक (पहिल्या स्वर्गापासून सर्वार्थसिद्धिपर्यंतचे) देवांना २९ प्रकृतींच्या पांचव्या प्रकारचें व ३० प्रकृतींच्या पांचव्या प्रकारचें बंधस्थान संभवतें.

दर्शनमार्गणेंतील बंधस्थानें.

चक्षु अचक्षुर्दर्शनांत आठही बंधस्थानें संभवतात.

चक्षुर्दर्शनासहित नारकी जीवाला दोन बंधस्थानें असतात. [म्हणजे २९ चा चौथा, पांचवा प्रकार व ३०चा ही चौथा पांचवा प्रकार]

चक्षुर्दर्शनासहित चतुरिंद्रिय जीवाचीं बंधस्थानें पांच, २३, २५, २६, २९, ३०.

चक्षुर्दर्शनासहित पंचेंद्रिय तिर्यंचाचीं बंधस्थानें सहा, २३, २५, २६, २८, २९, ३०

,, ,, मनुष्याला आठही बंधस्थानें संभवतात.

,, ,, देवाचीं बंधस्थानें चार, २५, २६, २९, ३०.

अचक्षुर्दर्शनवाल्याचीं बंधस्थानें.

नारकीचीं बंधस्थानें दोन, २९, ३०.

एकेंद्रियापासून चतुरिंद्रियापर्यंत बंधस्थानें पांच, २३, २५, २६, २९, ३०. पंचेंद्रियतिर्यंचाचीं बंधस्थानें सहा २३, २५, २६, २८, २९, ३०. मनुष्याची बंधस्थानें आठही. देवांचीं बंधस्थानें चार, २५, २६, २९, ३०.

अवधिदर्शनधारकाचीं बंधस्थानें.

अवधिदर्शनांत अवधिज्ञानाप्रमाणें अंतिम पांच बंधस्थानें असतात म्हणजे, २८, २९, ३०, ३१, १.

नोटः—चतुर्थगुणस्थानवर्ती देव नारकीयांना व चतुर्थ पंचम गुणस्थानधारी संज्ञीपर्याप्त तिर्यंचांना व चौथ्यापासून बाराव्या गुणस्थानापर्यंतच्या मनुष्यांना, देशावधिज्ञान असतें. सहाव्या गुणस्थानापासून बाराव्या गुणस्थानापर्यंतच्या चरमशरीरी साधूंना परमावधि व सर्वावधि ज्ञान असूं शकतें. अवधिज्ञान असेल त्यासच अवधिदर्शन होतें.

तिसऱ्या नरकापर्यंतच्या नारकी जीवास ३० चा पांचवा प्रकार व २९ चा पांचवा प्रकार हीं बंधस्थानें असूं शकतील.

चौथ्यापासून सातव्या नरकापर्यंत २९ चा पांचवा प्रकार हें एकच बंधस्थान असतें.

तिर्यंचास २८ चा पहिला प्रकार हें एकच बंधस्थान असतें. मनुष्याला अंतिम पांच बंधस्थानें असूं शकतात. (२८, २९, ३०, ३१, १) देवांना ३० चा पांचवा प्रकार व २९ चा पांचवा प्रकार हीं बंधस्थानें असतात. केवलदर्शनांत बंधस्थान नसतें.

लेश्यामार्गणा.

गाथा ५४९—कृष्ण, नील, कापोत या लेश्यांत आदीचीं सहा बंधस्थानें.

तेजो (पीत) लेश्येंत सहा बंधस्थानें २५, २६, २८, २९, ३०, ३१.

पद्मलेश्येंत चार बंधस्थानें २८, २९, ३०, ३१.

शुक्ललेश्येंत अंतिम पांच बंधस्थानें, २८, २९, ३०, ३१, १.

द्रव्यलेश्याः—वर्णनामा नामकर्माच्या उदयानें शरीराचा जो वर्ण होतो त्यास द्रव्यलेश्या म्हणतात. या मार्गणेंत द्रव्यलेश्येचें वर्णन केलें नाहीं.

भावलेश्याः—मोहनीय कर्माच्या उदयानें, उपशमानें, क्षयानें किंवा क्षयोपशमानें जीवाची जी चंचलता होते तीस भावलेश्या म्हणतात.

नरकांतील भावलेश्या.

पहिल्या नरकाच्या पहिल्या इंद्रकबिळांत कापोतलेश्येचा जघन्य अंश असतो.

तिसऱ्या नरकाच्या द्विचरम इंद्रक बिळांत कापोत लेश्येचा उत्कृष्ट अंश असतो.

तिसऱ्या नरकाच्या अंतिम इंद्रक बिळांत नीललेश्येचा जघन्य अंश असतो.

पांचव्या नरकाच्या द्विचरम इंद्रक बिळांत नील लेश्येचा उत्कृष्ट अंश असतो.

पांचव्या नरकाच्या अन्तिम इंद्रक बिळांत कृष्ण लेश्येचा जघन्य अंश असतो. सातव्या नरकाच्या अवधिस्थाननामक इंद्रक बिलांत कृष्णलेश्येचा उत्कृष्ट अंश असतो.

जघन्य आणि उत्कृष्ट या दोन स्थानांमधील लेश्या मध्यम अंशाची समजावी.

कोणते जीव नरकांत जातात.

पहिल्या नरकांत—मिथ्यादृष्टि, कर्मभूमिज, सहाही संहनन धारक, १ असंज्ञी पंचेंद्रिय, २ सरीसृप (म्हणजे सापसुरळी असावी) ३ पक्षी ४ सर्प, ५ सिंह, ६ स्त्री, ७ मासा व ८ मनुष्य जातात.

दुसऱ्या नरकांत—असंज्ञी पंचेंद्रिय सोडून बाकीचे वरील सर्व जीव जातात.

तिसऱ्या नरकांत—असंज्ञी पंचेंद्रिय व सरीसृप सोडून बाकीचे वरील सर्व जीव जातात.

चौथ्या नरकांत—असंप्राप्तासृपाटिका संहनन सोडून बाकीचे, पांचसंहनन धारी सर्पापासून मनुष्यापर्यंतचे, जीव जातात.

पांचव्या नरकांत—सिंहापासून मनुष्यापर्यंतचे जीव जातात.

सहाव्या नरकांत—प्रथमचीं चार संहननें धारण करणारे स्त्री, मासा व मनुष्य जातात.

सातव्या नरकांत—वज्रवृषभ नाराच संहननधारी मासा व मनुष्य जातात.

नारकी जीवांचीं बंधस्थानें.

पर्याप्त व अपर्याप्त नारकी जीवास मिथ्यात्व गुणस्थानांत २९ प्रकृतींचा चौथा, पांचवा प्रकार व ३० प्रकृतींचा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात. परंतु सातव्या नरकांत मिथ्यात्व गुणस्थानामध्यें २९ चा चौथा व ३०चा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात.

सासादन गुणस्थानांत २९ चा चौथा पांचवा व ३० चा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात.

तिसऱ्या व चौथ्या गुणस्थानांत २९ चा पांचवा प्रकार हें बंधस्थान संभवतें.

पहिल्या नरकांत चौथ्या गुणस्थानांतील निर्वृत्त्यपर्याप्त किंवा पर्याप्त, क्षायिक, वेदक, कृतकृत्य–वेदक, सम्यग्दृष्टि, (ज्यांत तीर्थंकरप्रकृतीची सत्ता नाहीं.) यांस २९ चा पांचवा प्रकार हें बंधस्थान असतें; आणि त्या जीवांत तीर्थंकर प्रकृतीची सत्ता असेल, तर ३०चा पांचवा प्रकार हें बंधस्थान संभवतें.

तीर्थंकरप्रकृतीची सत्ता ज्यांत आहे असा जीव मिथ्यात्वगुणस्थानांत मरण पावेल तर तो २ ऱ्या किंवा ३ ऱ्या नरकांत जाईल; आणि तिथें पर्याप्ति पूर्ण झाल्यावर नियमानें तो सम्यग्दृष्टि होईल व त्यांत ३० प्रकृतींचा पांचवा प्रकार हें बंधस्थान प्राप्त होईल.

तिर्यंचगतींतील लेश्या.

पर्याप्त, निर्वृत्त्यपर्याप्त व लब्ध्यपर्याप्त असे सर्व एकेंद्रिय, द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय, व लब्ध्यपर्याप्त व निर्वृत्त्यपर्याप्त असंज्ञी असे पंचेंद्रिय व नरकादिकांतून आलेला (अपर्याप्त) संज्ञी मिथ्यादृष्टि, किंवा सासादनांतील अपर्याप्त संज्ञी, या सर्वांत तीन अशुभ लेश्या असतात.

पर्याप्तमिथ्यादृष्टि असंज्ञींत कृष्ण, नील, कापोत व पीत या चार लेश्या असतात.

मिथ्यात्व, सासादन व मिश्र या तीन गुणस्थानांतील पर्याप्त संज्ञी तिर्यंच व चतुर्थ गुणस्थानांतील अपर्याप्त व पर्याप्त संज्ञी तिर्यंच या सर्वांना सहा लेश्या संभवतात.

भोगभूमींत निर्वृत्त्यपर्याप्तक असंयत तिर्यंचांत जघन्य कापोत लेश्याच असते.

भोगभूमींत पर्याप्तावस्थेमध्यें मिथ्यादृष्टि वा सम्यग्दृष्टि यांस पीतादि तीन शुभ लेश्याच संभवतात.

तिर्यंचगतींत लेश्यांच्या अपक्षेनें बंधस्थानें.

१९ प्रकारचे तिर्यंच [सूक्ष्म १ पृथ्वी, २ जल, ३ अग्नि, ४ वायु, ५ नित्यनिगोद ६ चतुर्गति म्हणजे इतर निगोद व बादर पृथ्व्यादि ६, १३ सप्रतिष्ठित प्रत्येक १४ अप्रतिष्ठित प्रत्येक, १५ द्वींद्रिय, १६ त्रींद्रिय, १७ चतुरिंद्रिय, १८ असंज्ञीपंचेंद्रिय, १९ संज्ञीपंचेंद्रिय] लब्ध्यपर्याप्तक यांचीं बंधस्थानें ५ असतात. तीं २३, २५, २६. २९, ३०.

वरील १९ प्रकारच्या तिर्यंचांतून आलेल्या किंवा पर्याप्ततिर्यंचांतून वा पर्याप्त अपर्याप्त कर्मभूमींतील मनुष्यांतून आलेल्या (हे सर्व मिथ्यात्व अवस्थेंतून आलेले असतात)

जीवांतून जे कोणी तीन अशुभ लेश्यांसह तिर्यंच उत्पन्न होतील त्यांनाही वरील पांच बंधस्थानें संभवतात; परंतु अग्निकाय व वायुकाय जीव तिर्यंचगतिसहित त्या पांच स्थानांस बांधतील.

१९ प्रकारचे वर लिहिलेले लब्ध्यपर्याप्तक तिर्यंच व याच १९ प्रकारचे पर्याप्त तिर्यंच व पर्याप्त, अपर्याप्त मनुष्य असे ४० प्रकारचे मिथ्यादृष्टि अशुभ तीन लेश्यासह मरण पावल्यास पूर्वोक्त १९ प्रकारच्या पर्याप्त तिर्यंचमिथ्यादृष्टींत उत्पन्न होतील.

अग्निकाय व वायुकाय यांत जे उत्पन्न होतील ते तीन अशुभ लेश्यांच्या मध्यमांशासह उत्पन्न होतील.

भवनत्रिक–देव, सौधर्मद्विकांतील देव[दोन्ही मिथ्यादृष्टि] पीतलेश्येच्या मध्यमांशांत मेलेले व तिर्यंच, अशुभ तीन लेश्यांच्या मध्यमांशांत मेलेले मनुष्य ह्या सर्वांपैकीं कोणी बादर पृथ्वीकाय व अप्रतिष्ठित प्रत्येक यांत उत्पन्न होतील.

भवनत्रिकांपासून बाराव्या स्वर्गापर्यंतचे देव व सर्व नारकी मिथ्यादृष्टि यांनीं तिर्यंचायु बांधलें असेल तर ते आप आपल्या लेश्यांसह मरून कर्मभूमिज गर्भज संज्ञी तिर्यंच उत्पन्न होतील.

चारही गतींतील आलेले पूर्वोक्त १९ प्रकारचे तिर्यंच निर्वृत्त्यपर्याप्त मिथ्यादृष्टि यांस ५ बंधस्थानें संभवतात. तीं–२३, २५, २६, २९, ३०.

तिर्यंचायूचा बंध झालेले कर्मभूमींतील तिर्यंच व मनुष्य सासादन गुणस्थानांत मरून बादर, पृथ्वी, जल, प्रत्येक वनस्पति, विकलत्रय, असंज्ञी संज्ञी पंचेंद्रियांत उत्पन्न होतील. तसेंच ईशान स्वर्गापर्यंतचे देव आप आपल्या लेश्यांसह मरून बादर, पृथ्वी, जल व प्रत्येक वनस्पतींत उत्पन्न होतील. तसेंच भवनत्रिकादि सहस्रारपर्यंतचे देव व ६ व्या नरकांपर्यंतचे नारकी हे मरून कर्मभूमिज, गर्भज संज्ञी तिर्यंचांत उत्पन्न होतात.

हे सर्व तिर्यंच सासादन गुणस्थानांत उत्पन्न होऊन त्यांस २९ प्रकृतीचा चौथा व पांचवा प्रकार व ३०चा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात; परंतु सासादनचा काल संपल्यावर मिथ्यादृष्टि होऊन निर्वृत्त्यपर्याप्त अवस्थेंत ५ बंधस्थानें त्यांस संभवतात. तीं, २३, २५, २६, २९, ३०.

तिर्यंच-आयु बांधलेले देव, नारकी वेदक सम्यग्दृष्टि आपआपल्या लेश्यासह मरून ४थ्या गुणस्थानांत तिर्यंच उत्पन्न होतात. [परंतु सातव्या नरकांतील नारकी जीवाचें मरण मिथ्यात्वगुणस्थानांतच होतें.] हे तिर्यंच निर्वृत्त्यपर्याप्तावस्थेंत २८प्रकृतींचा पहिला प्रकार हें बंधस्थान बांधतात. पर्याप्ति पूर्ण झाल्यानंतर हे जीव पांचव्या गुणस्थानापर्यंत जाऊं शकतात. या तिर्यंचांना चौथ्यागुणस्थानापर्यंत सहाही लेश्या व पांचव्या गुणस्थानांत तीन शुभलेश्याच असतात.

लेश्यांत आयुर्बंध कसा होतो.

कषायांच्या अनुभागानें रंजित अशा योगप्रवृत्तीला लेश्या म्हणतात.

कषायांच्या अनुभागांचीं उदयस्थानें असंख्यात लोकप्रमाण आहेत. (असंख्यात × असंख्यात इतकीं), यांना यथायोग्य असंख्यात लोकानें भागल्यास भागाकार जो येईल तो भाग विशुद्धिस्थानाचा (शुभलेश्यांचा) समजावा व भाज्यांतून आलेला भागाकार [म्हणजे फल] वजा करून जी बाकी राहील ती संक्लेशस्थान (अशुभलेश्यांच्या परिणामांची संख्या) समजावी.

क्रोधाच्या अपेक्षेनें अनुभाग शक्तीचे चार भेद होतात. १ शिलाभेद, २ पृथ्वी भेद ३ धूलिरेखा, ४ जलरेखा या समान, या शक्तींत लेश्यांचीं स्थानें चौदा होतात. या लेश्यास्थानांत आयुर्बंधांचीं व अबंधांचीं वीस स्थानें होतात. [याचें कोष्टक जीवकांड गाथा २९५ कषायमार्गणा पृष्ठ ६३९ वर आहे.]

लेश्यांचे अंश २६ होतात. त्यांतलि मध्यम ८ अंश आयुर्बंधांचीं कारणें होतात. व बाकीच्या १८ अंशांत मरण येतें. हे १८ अंश कृष्णादि ६ लेश्यांच्या जघन्य, मध्यम, उत्कृष्ट भेदांमुळें होतात. या १८ अंशापैकीं ९ अंश तीन अशुभलेश्यांचे आहेत. या ९ अशांत जे मरतात, ते नरक किंवा तिर्यंचगतींत जन्मतात. बाकीच्या शुभ-अशुभलेश्यांचे ९ अंश आहेत; त्यांत मरण पावणारे जीव तिर्यंच, मनुष्य व देवगतींत जन्मतात. [लेश्यांच्या संक्रमणाचें वर्णन जीवकांडांत आहे तें पहा.]

मिथ्यात्वगुणस्थानांत तिर्यंचांना २३ आदि ६ बंधस्थानें संभवतात.

सासादन गुणस्थानांत २८–२९–३० हीं तीन बंधस्थानें संभवतात.

मिश्र, असंयत व देशसंयत या तीन गुणस्थानांत २८चें एकच बंधस्थान असतें.

मिथ्यादृष्टि मनुष्य किंवा तिर्यंच यांनीं तीन प्रकारच्या पात्रांत [उत्तम, मध्यम, जघन्य] दान दिलें असेल किंवा दान देण्याची अनुमोदना केली असेल व त्यांनीं तिर्यंचायु बांधलें असेल तर ते जीव तीन अशुभलेश्यासह मरून भोगभूमींत मिथ्यादृष्टि तिर्यंच उत्पन्न होतील. अशा जीवाला निर्वृत्त्यपर्याप्तावस्थेंत २९चा ४–५ प्रकार व ३०चा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात.

दान देणारा मनुष्य किंवा तिर्यंच सासादन गुणस्थानांत मरून भोगभूमींत तिर्यंच उत्पन्न झाला त्यावेळीं तो सासादन गुणस्थानांत राहील. त्यांस २९ चा ४–५ प्रकार व ३० चा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात.

नरकादिकांतून सासादन गुणस्थानांत मरून कर्मभूमींत ३ अशुभलेश्यासहित तिर्यंच उत्पन्न झाला तर, त्यांसही २ ऱ्या गुणस्थानांत २९ चे ४ व ५ प्रकार व ३० चा ४ था प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात.

कर्मभूमींतील तिर्यंच अथवा मनुष्य (ज्यांस तिर्यंचायूचा पूर्वीं बंध झाला आहे.) वेदकसम्यग्दृष्टि, कृतकृत्य वेदकसम्यग्दृष्टि किंवा क्षायिकसम्यग्दृष्टि असतांना मरेल व भोगभूमींत कापोतलेश्येच्या जघन्य अंशासह तिर्यंच उत्पन्न होईल, त्यांस निर्वृत्त्यपर्याप्तावस्थेंत २८ चा पहिला प्रकार हें बंधस्थान होईल.

भोगभूमींतील जीवांस पर्याप्तावस्थेंत पहिल्या चारही गुणस्थानांत तीन शुभ-लेश्याच असतात.

भोगभूमींतील पर्याप्त तिर्यंचास पहिल्या व दुसऱ्या गुणस्थानांत २८ चा पहिला व २९चा ४–५वा व ३०चा ४था प्रकार हीं तीन बंधस्थानें संभवतात. परंतु तेच तिसऱ्या, चवथ्या गुणस्थानांत असल्यास त्यांना २८ चा पहिला प्रकार हें एकच बंधस्थान असतें. याप्रमाणें तिर्यंचाचीं बंधस्थानें सांगितलीं आहेत.

लेश्यांच्या अपेक्षेनें मनुष्यगतीचीं बंधस्थानें.

लब्ध्यपर्याप्त मनुष्यांत तीन अशुभलेश्याच असतात. निर्वृत्त्यपर्याप्त मनुष्यांत ६ ही लेश्या संभवतात.

अपर्याप्तावस्थेंत मिथ्यात्व गुणस्थानामध्यें २३, २५, २६, २९, ३०. हीं पांच बंधस्थानें संभवतात. सासादनांत २९ व ३० हीं दोन बंधस्थानें; असंयत गुणस्थानांत २८ चा पहिला २९ चा सहावा प्रकार हीं दोन बंधस्थानें संभवतात. पर्याप्तावस्थेंत मनुष्यांस सहाही लेश्या असतात.

पर्याप्तावस्थेंतील मनुष्यांस पहिल्या गुणस्थानांत तेवीसादि सहा बंधस्थानें, सासादनांत २८ चा पहिला प्रकार, २९ चा चौथा व पांचवा व ३० चा चौथा हीं तीन बंधस्थानें; मिश्रगुणस्थानांत २८ चा पहिला प्रकार हें बंधस्थान; चौथ्या गुणस्थानांत किंवा ३ अशुभ लेश्यासहित पांचव्या व सहाव्या गुणस्थानांत २८ चा पहिला प्रकार व २९ चा सहावा प्रकार हीं बंधस्थानें, सातव्या गुणस्थानांत २८ चा पहिला प्रकार, २९ चा सहावा प्रकार व ३० चा सहावा प्रकार व ३१ अशीं चार बंधस्थानें; आठव्या गुणस्थानांत (शुक्ललेश्याच असते) वरील चार बंधस्थानें संभवतात; परंतु आठव्याच्या अंतिम भागांत आठवें बंधस्थान (यशःप्रकृतीचें) होतें. नऊ व दहा गुणस्थानांतही आठवेंच बंधस्थान (यशः प्रकृतीचें) असतें.

भोगभूमींतील मनुष्यांस भोगभूमींतील तिर्यंचाप्रमाणें बंधस्थानें असतात.

देवगतींत लेश्यांच्या अपेक्षेनें बंधस्थानें.

भवनात्रिक अपर्याप्त देवांत तीन अशुभ लेश्याच असतात व पर्याप्तावस्थेंत पीत लेश्येचा जघन्य अंश असतो.

पर्याप्त व अपर्याप्त वैमानिक देवांत खालीं लिहिल्याप्रमाणें लेश्या असतात.

१ सौधर्म ईशानाच्या प्रथम इंद्रक श्रेणीबद्ध प्रकीर्णक विमानांत पीतलेश्येचा जघन्य अंश.

२ सौधर्म ईशानाच्या दुसऱ्या इंद्रकापासून सनत्कुमार माहेंद्राच्या सहावें इंद्रकापर्यंत पीतलेश्येचा मध्यम अंश.

३ सनत्कुमार माहेंद्रचा ७ वा इंद्रक व श्रेणीबद्ध विमानांत पीतलेश्येचा उत्कृष्ट व पद्मलेश्येचा जघन्य अंश असतो.

४ ब्रह्म ब्रह्मेंद्राचें ४थें इंद्रक व लांतव, कापिष्ठचें २ इंद्रक व शुक्रमहाशुक्राचें एक इंद्रक यांत पद्मलेश्येचा मध्यमांश.

५ शतार सहस्राराच्या १ इंद्रकांत पद्मलेश्येचा उत्कृष्ट व शुक्ललेश्येचा जघन्य अंश असतो.

६ आनतादि ४ स्वर्गाच्या ६ इंद्रकांत व नवग्रैवेयकांत व नवअनुदिशांत व चार श्रेणीबद्ध अनुत्तरांत शुक्ललेश्येचा मध्यमांश;

७ सर्वार्थसिद्धि स्वर्गांत शुक्ललेश्येचा उत्कृष्ट अंश असतो.

कर्मभूमींतील मिथ्यादृष्टि मनुष्य व संज्ञी गर्भज तिर्यंच (ज्यांना कृष्णादि चार लेश्या असतील) हे भवनात्रिकांत उत्पन्न होतील.

पीत लेश्याधारक गर्भज असंज्ञी तिर्यंच हे भवनवासि व व्यंतर यांत उत्पन्न होतील. ज्योतिषांत उत्पन्न होणार नाहींत कारण असंज्ञीतिर्यंचांना देवायूचा बंध पल्याच्या असंख्यातव्या भागा इतका असतो. व ज्योतिष देवांची जघन्य आयुर्मर्यादा पल्याच्या अष्टमांशा इतकी असते.

मानुषोत्तर पर्वत व स्वयंप्रभाचल पर्वत यांच्यामधील असंख्यातद्वीपांत उत्पन्न होणारे, जघन्य भोगभूमींतील तिर्यंच व तीन प्रकारच्या भोगभूमींतील मनुष्य व शहाण्णव कुभोगभूमींतील जीव हे सर्व पीत लेश्याधारक मरून भवनात्रिकांत उत्पन्न होतात; परंतु सम्यग्दृष्टि तेथें उत्पन्न होत नाहींत.

देवायूचा ज्यांना बंध झाला आहे असे तिर्यंच व मनुष्य कृष्णादि चार लेश्यांसहित सासादनगुणस्थानांत मरून भवनत्रिकांत उत्पन्न होतात. तेव्हां सासादन गुणस्थानांत २९चा चौथा पांचवा व ३०चा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें होतात. हेंच

निर्वृत्त्यपर्याप्त अवस्थेंत मिथ्यादृष्टि असतांना त्यांस २५चा पहिला प्रकार, २६चा पहिला प्रकार, २९चा चौथा पांचवा प्रकार व ३०चा चौथा प्रकार हीं चार बंधस्थानें संभवतात.

पहिल्या दुसऱ्या स्वर्गांत मिथ्यात्व गुणस्थानामध्यें निर्वृत्त्यपर्याप्तावस्थेंत २५ चा पहिला प्रकार, २६ चा पहिला दुसरा प्रकार, २९ चा चौथा, पांचवा व ३० चा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात.

पहिल्या दुसऱ्या स्वर्गांत सासादन गुणस्थानामध्यें निर्वृत्त्यपर्याप्त अवस्थेंत २९ चा चौथा पांचवा प्रकार व ३० चा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात. यानांच चौथ्या गुणस्थानांत असतांना २९चा पांचवा प्रकार व ३०चा पांचवा प्रकार हीं दोन बंधस्थानें संभवतात.

तिसऱ्या, चौथ्या स्वर्गांत निर्वृत्त्यपर्याप्तावस्थेंत मिथ्यात्व व सासादनगुणस्थानांत २९ चा चौथा पांचवा व ३० चा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात आणि तोच जीव चौथ्यागुणस्थानांत असेल तर २९ चा पांचवा व ३० चा पांचवा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात.

पांच ते बारा या स्वर्गांत निर्वृत्त्यपर्याप्तावस्थेंत मिथ्यात्व व सासादनगुणस्थानांत २९ चा चौथा पांचवा व ३० चा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात, व चौथ्या गुणस्थानांत २९ चा पांचवा व ३० चा पांचवा प्रकार हीं दोन बंधस्थानें संभवतात.

तेरा ते सोळा या चार स्वर्गांत व नवग्रैवेयकांत निर्वृत्त्यपर्याप्तावस्थेंत पहिल्या दुसऱ्या गुणस्थानामध्यें २९ चा पांचवा प्रकार हें बंधस्थान व चौथ्या गुणस्थानांत २९ चा पांचवा व ३० चा पांचवा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात.

नवअनुदिश व पांच अनुत्तरवासि देवास निर्वृत्त्यपर्याप्तावस्थेंत चौथ्या गुणस्थानांत २९ चा पांचवा व ३० चा पांचवा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात.

अनुत्तरविमानांतून आलेले जीव नारायण व प्रतिनारायण होत नाहींत.

सौधर्म इंद्राची पट्टदेवी (शची) व चार लोक पाल, व सौधर्मादि दक्षिणदिशेचे इंद्र (सहा) लौकांतिक देव व सर्वार्थसिद्धीचे देव हे सर्व मनुष्यभव धारण करून मोक्षास जातात (हे सर्व एकभवधारी असतात.]

मनुष्यगति, तिर्यंचगति व भवनत्रिक यांतून च्युत झालेले जीव त्रेसष्टशलाका पुरुषांत उत्पन्न होत नाहींत.

सारांश तीन अशुभलेश्यांत तेवीसादि ६ स्थानें असतात, पीतलेश्येंत पंचवीसादि ६ स्थानें, पद्मलेश्येंत २८ आदि ४ स्थानें व शुक्ललेश्येंत २८ आदि ५ स्थानें असतात.

लेश्याधिकार समाप्त.

भव्यमार्गणापेक्षया बंधस्थानें.

गाथा ५५०—भव्यांना आठही बंधस्थानें संभवतात.

अभव्यांना मिथ्यात्वगुणस्थानांत होणारीं २३ आदि सहा बंधस्थानें संभवतात.

सम्यक्त्व मार्गणेंतील बंधस्थानें.

उपशम व क्षायिक सम्यक्त्वांत २८,२९,३०,३१,१हीं पांच बंधस्थानें असतात.

वेदकसम्यक्त्वांत, २८, २९, ३०, ३१ हीं चार बंधस्थानें संभवतात.

खालील अवस्थांत जीव मरत नाहींत. (गाथा ५६० व ६१ पहा)

१ दर्शनमोहनीयकर्माचें क्षपक करणारे; २ क्षपक श्रेणी धारण करणारे; ३ उपशम श्रेणी चढणारे, अपूर्वकरणांतील प्रथम भागांत असणारे; ४ प्रथमोपशम सम्यक्त्वधारी; ५ सातव्या नरकांतील २, ३, ४ या गुणस्थानांत असणारे प्रथमोपशमसम्यक्त्व चारही गतींत पर्याप्तावस्थेंमध्येंच होतें.

द्वितीयोपशमसम्यक्त्व पर्याप्त मनुष्य व निर्वृत्यपर्याप्त वैमानिक देव यांनाच होतें.

क्षायिकसम्यक्त्व पहिल्या नरकांतील नारकी, भोगभूमींतील तिर्यंच, व मनुष्य, व कर्मभूमींतील मनुष्य, व वैमानिक देव, या सर्वांना पर्याप्त व अपर्याप्तावस्थेंत असूं शकतें.

वेदकसम्यक्त्व चारही गतींत पर्याप्त व निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेंत असूं शकतें.

चारही गतींच्या आयुर्बंधात प्रथमोपशमसम्यक्त्व होऊं शकतें परंतु मनुष्य, तिर्यंच व नारक आयूंचा बंध झाला असेल तर त्यांस अणुव्रत किंवा महाव्रत होऊं शकणार नाहीं, आणि देवायूचा बंध झाला असल्यास त्यांस अणुव्रत, महाव्रत होऊं शकतें.

पहिल्या तीन नरकांत चवथ्या गुणस्थानामध्यें २९ चा ५ वा प्रकार व ३० चा ५ वा प्रकार हीं दोन बंधस्थानें होऊं शकतात.

प्रथमोपशम सम्यग्दृष्टि तिर्यंच ४ थ्या, ५ व्या गुणस्थानांत २८ चा पहिला प्रकार हें बंधस्थान बांधील.

प्रथमोपशम सम्यग्दृष्टि—मनुष्यांस ४ थ्या व ५ व्या व ६ व्या गुणस्थानांत २८ चा पहिला प्रकार २९ चा सहावा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात. (प्रथमोपशम सम्यक्त्वाच्या अवस्थेंतही तीर्थंकरप्रकृतीच्या बंधाचा आरंभ होऊं शकतो.)

प्रथमोपशम सम्यक्दृष्टि मनुष्यांस ७ व्या गुणस्थानांत २८ चा पहिला, २९ चा सहावा ३० चा सहावा व ३१ हीं चार बंधस्थानें संभवतात.

देवांत नवमग्रैवेयकापर्यंत प्रथमोपशम सम्यक्त्व होऊं शकतें. अशा देवांस चौथ्या गुणस्थानांत २९ चा पांचवा प्रकार हें बंधस्थान असतें.

वेदक सम्यग्दृष्टि जीव ७ व्या गुणस्थानांत द्वितीयोपशम सम्यक्त्वास ग्रहण करतो या सम्यक्त्वाचा काल अंतर्मुहूर्त आहे या अंतर्मुहूर्ताच्या पहिल्या समयांत २८, २९, ३०, ३१. हीं चार बंधस्थानें असूं शकतील. तो जीव ८ व्या गुणस्थानांत चढून ८व्या गुणस्थानाच्या सहाव्या भागापर्यंत वरील चार बंधस्थानें बांधूं शकेल. त्याच जीवास ८व्या गुणस्थानाच्या ७ व्या भागांत व ९ व्या, १० व्या गुणस्थानांत एक प्रकृतीचें आठवें बंधस्थान असूं शकतें. तोच जीव उपशम श्रेणींतून उतरून ६, ५, ४ या गुणस्थानांत आल्यास त्यास २८ चा पहिला प्रकार व २९ चा सहावा प्रकार हीं दोन बंधस्थानें संभवतात. तोच द्वितीयोपशमसम्यक्त्वी जीव [जर त्यानें उपशमश्रेणी चढण्यापूर्वी देवायूचा बंध केला असेल] उपशम श्रेणींत असतांना (चढतांना किंवा उतरतांना) मरण पावेल तर तो वैमानिक देव होईल. तिथें द्वितीयोपशम सम्यक्त्वांत ४ थ्या गुणस्थानामध्यें निर्वृत्यपर्याप्तावस्थेंत त्यांस २९ चा पांचवा प्रकार व ३० चा पांचवा प्रकार हीं दोन बंधस्थानें असूं शकतात.

द्वितीयोपशमसम्यक्त्व ४ ते ११ या आठ गुणस्थानांत असूं शकतें.

प्रथमोपशम व द्वितीयोपशम सम्यक्त्वांत ज्यांस ३१ नाम कर्माच्या प्रकृतीचें बंधस्थान सत्तेंत असेल तो जीव ६ व्या गुणस्थानांतून १ ल्या गुणस्थानांत येणार नाहीं.

४, ५, ६ या गुणस्थानांत, ज्या जीवांस तीर्थंकर प्रकृतीची किंवा आहारक प्रकृतीची सत्ता असेल त्यांस अनंतानुबंधीचा उदय होणार नाहीं, म्हणून तो सासादनांत येणार नाहीं.

तीर्थंकर व आहारक या दोन प्रकृतींची सत्ता असणारा जीव पहिल्या गुणस्थानांत जाऊं शकत नाहींत.

आहारकप्रकृतींची सत्ता असणारा जीव दुसऱ्या गुणस्थानांत जाऊं शकत नाहीं.

क्षायिकसम्यक्त्व.

दर्शनमोहनीय कर्माच्या क्षपणाचा आरंभ कर्मभूमींतील मनुष्य, तीर्थंकर किंवा केवली किंवा श्रुतकेवली यांच्या पादमूलांत (चरणापाशीं) होतो. व निष्ठापन (पूर्णता) तेथें होईल किंवा मरण पावल्यास वैमानिक देवांत, भोगभूमींतील मनुष्य व तिर्यंच अवस्थेंत किंवा पहिल्या नरकांत होईल.

दर्शनमोहनीय कर्माच्या क्षपणाचा आरंभ करणाऱ्या जीवास कृतकृत्य—वेदक सम्यग्दृष्टि म्हणतात. व हा जीव चारही गतींत उत्पन्न होऊं शकेल.

क्षायिकसम्यग्दृष्टि जीवांस २८, २९, ३०, ३१, १ हीं पांच बंधस्थानें यथासंभव बांधली जातील.

वेदकसम्यक्त्व.

४, ५, ६, ७ या गुणस्थानांतील द्वितीयोपशम सम्यक्त्वधारी मनुष्य मरून वैमानिक देवांत उत्पन्न होतो. व तेथें त्यांस द्वितीयोपशम सम्यक्त्वाचा काल संपल्यानंतर वेदकसम्यक्त्व प्राप्त होतें.

कर्मभूमींतील प्रथमोपशमसम्यक्त्वी मनुष्य उपशमसम्यक्त्वाचा काल संपल्यानंतर सम्यक्त्वमोहनीयाच्या उदयानें वेदकसम्यक्त्वी होतो.

कर्मभूमींतील सादिमिथ्यादृष्टि मनुष्य मिथ्यात्वाच्या उदयाचा अभाव करून सम्यक्त्व मोहनीयाच्या उदयानें असंयतादि चार गुणस्थानांत (४ ते ७ गुणस्थान) वेदक सम्यग्दृष्टि होतो. वेदक किंवा कृतकृत्यवेदक सम्यग्दृष्टि जीवांस ४, ५, ६, या गुणस्थानांत २८ चा पहिला प्रकार, २९ चा सहावा प्रकार हीं दोन बंधस्थानें संभवतात. परंतु याच जीवास अप्रमत्त गुणस्थानांत २८-२९-३०-३१ हीं चार बंधस्थानें संभवतात.

पहिल्या तीन नरकांतील वेदकसम्यग्दृष्टि जीवांस २९ चा पांचवा व ३० चा पांचवा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतील. बाकीच्या नरकांत २९ चा पांचवा प्रकार हें बंधस्थान संभवतें.

कर्मभूमींतील तिर्यंच व भोगभूमींतील मनुष्य व तिर्यंच हे वेदकसम्यत्वावस्थेंत असतांना व भोगभूमींतील कृतकृत्यवेदकसम्यग्दृष्टि २८ चा पहिला प्रकार बांधतील.

कृत्यकृत्यवेदकसम्यग्दृष्टि देव २९ चा ५ वा प्रकार व ३० चा पांचवा प्रकार बांधतील.

भवनत्रिकांपासून नवग्रैवेकापर्यंतचे सादि मिथ्यादृष्टि [मिथ्यात्वांतून तीन करण केल्यावांचून] वेदकसम्यग्दृष्टि होतील. ते वेदकसम्यग्दृष्टि देव २९चा ५वा प्रकार बांधतील.

प्रथमोपशम सम्यक्त्वी देव व देवपर्यायांत ज्यांना वेदकसम्यक्त्व झालें आहे असे देव २९ चा ५ वा प्रकार बांधतील.

गाथा ५५१–सासादन सम्यक्त्वांत २८, २९, ३० हीं तीन बंधस्थानें संभवतात. निर्वृत्यपर्याप्तक अवस्थेंतील बादर; पृथ्वी, जल, प्रत्येक वनस्पति त्रींद्रिय चतुरिंद्रिय, असैनी सैनी, तिर्यंच मनुष्य आणि पर्याप्त नारकी व पर्याप्त अपर्याप्त, भवनत्रिकापासून बाराव्या स्वर्गापर्यंतचे देव या सर्वांना सासादन सम्यक्त्वांत २९ चा ४–५ प्रकार व ३० चा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात.

पर्याप्त सैनी तिर्यंच व मनुष्य यांस सासादनांत २८ चा पहिला प्रकार २९ चा ४–५ वा प्रकार व ३० चा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात.

तेराव्या स्वर्गांपासून नवग्रैवेयकापर्यंत पर्याप्त, अपर्याप्त अवस्थेंत सासादनगुणस्थानामध्यें २९ चा ५ वा प्रकार हें बंधस्थान असतें.

मिश्रसम्यक्त्वांत २८ व २९ हीं दोन बंधस्थानें संभवतात.

पर्याप्त देव व नारकी यांना २९ चा ५ वा प्रकार व तिर्यंच आणि मनुष्य यांना २८ चा पहिला प्रकार हें बंधस्थान संभवतें.

मिथ्यात्वांत २३ आदि ६ बंधस्थानें संभवतात. पहिल्यापासून सहाव्या नरकापर्यंतचे अपर्याप्त व पर्याप्तनारकी यांच्या मिथ्यात्वांत २९ चा ४–५ वा प्रकार व ३० चा चौथा प्रकार हीं बंधस्थानें संभवतात.

सातव्या नरकांत त्याच अवस्थेंत असणाऱ्या जीवांस २९ चा चौथा व ३० चा चौथा प्रकार हीं दोन बंधस्थानें संभवतात.

लब्ध्यपर्याप्त किंवा निर्वृत्त्यपर्याप्त, बादर पृथ्वी, जल, सूक्ष्म अग्नि, वायु, साधारण प्रत्येक वनस्पति, द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय, असंज्ञी, संज्ञी, तिर्यंच आणि मनुष्य या सर्वांना २३, २५, २६, २९, ३० हीं पांच बंधस्थानें संभवतात; परंतु अग्नि व वायुकायिकांमध्यें २५ चा ६ वा प्रकार व २९ चा ५ वा प्रकार हीं दोन बंधस्थानें होत नाहींत.

पर्याप्त असंज्ञी व संज्ञी तिर्यंच व मनुष्य यांना मिथ्यात्वांत २३ आदि सहा बंधस्थानें संभवतात.

लब्ध्यपर्याप्त व निर्वृत्त्यपर्याप्त मनुष्यांत २८ सोडून २३ आदि पांच बंधस्थानें होतात. मिथ्यात्वांत अपर्याप्त व पर्याप्त–भवनत्रिकांपासून दुसऱ्या स्वर्गापर्यंतचे देव यांना २५, २६, २९, ३० हीं चार बंधस्थानें संभवतात.

तिसऱ्यापासून बाराव्या स्वर्गापर्यंत २९–३० हीं दोन बंधस्थानें व तेराव्या स्वर्गांपासून नवग्रैवेयकापर्यंत २९ हें एकच बंधस्थान असतें.

गुणस्थानांतून चढण्या उतरण्याचा क्रम— प्रासंगिक गाथा [५५६]

" चदुरेक्क दुपण पंच य छत्तिग ठाणाणि अप्पमत्तंता ।

तिण्णुवसमगे संते तियतियतिय–दोण्णि गच्छंति ॥ १ ॥ पृष्ठ ७५५

अर्थ:—अप्रमत्तापर्यंत ४, १, २, ५,५, ६, ३ हीं स्थानें होतात. उपशमश्रेणीच्या तीन गुणस्थानांत तीन, तीन, तीन, आणि उपशान्तमोहांत दोन स्थानें होतात.

(कोष्टक नं. १५९)

कोणत्या गुणस्थानांतून		कोणत्या गुणस्थानांत जातो.	स्थानसंख्या
१ मिथ्यात्व		३, ४, ५, ७	४
२ सासादन		१	१
३ मिश्र		१, ४	२
४ असंयत		१, २, ३, ५, ७	५
५ देशसंयत		१, २, ३, ४, ७	५
६ प्रमत्त		१, २, ३, ४, ५, ७	६
७ अप्रमत्त		६, ८–[४ मरण पावल्यास]	३
८ अपूर्वकरण	उपशम श्रेणी	७, ९, ४ ,,	३
९ अनिवृत्तिकरण	उपशम श्रेणी	८, १०, ४ ,,	३
१० सूक्ष्मसांपराय	उपशम श्रेणी	९, ११, ४ ,,	३
११ उपशांतमोह	उपशम श्रेणी	१०, ४ ,,	२

संज्ञिमार्गणा.

संज्ञीला सर्व [८] बंधस्थानें संभवतात. नारकींना २९--३० हीं दोन बंधस्थानें संभवतात. तिर्यंचांना २३ आदि ६ बंधस्थानें संभवतात. [तीर्थंकर व आहारकयुत सोडून] मनुष्यांना सर्व (८) बंधस्थानें संभवतात. देवांना २५,२६,२९,३० बंधस्थानें संभवतात. असंज्ञींना २३ आदि ६ बंधस्थानें संभवतात. [तीर्थंकर व आहारकयुत सोडून].

आहारकमार्गणा.

आहारकांना सर्व (८) बंधस्थानें संभवतात. देवनारकींना २९–३० बंधस्थानें संभवतात. तिर्यंचांना २३ आदि ६ बंधस्थानें संभवतात. मनुष्यांना सर्व (८) बंधस्थानें संभवतात. अनाहारकांना २३ आदि ६ बंधस्थानें संभवतात, विग्रहगतींत देवनारकींना २९–३० बंधस्थानें संभवतात. विग्रहगतींत मनुष्य व तिर्यंचांना २३ आदि ६ बंधस्थानें संभवतात. तिर्यंचाच्या ४ थ्या गुणस्थानांत २८ चा पहिला प्रकार हें बंधस्थान संभवतें. याप्रमाणें मार्गणानुसार बंधस्थानांचें वर्णन संपलें.

पुनरुक्तभंग.

गाथा ५५२–५५३—मिथ्यादृष्टीच्या बंधस्थानाच्या भंगांत सासादनाच्या बंधस्थानाचे भंग गर्भित समजावे. कारण, त्यांत समानता आहे. असंयताच्या बंधस्थानाच्या भंगांत मिश्र, देशसंयत व प्रमत्त या गुणस्थानाच्या बंधस्थानाचे भंग गर्भित समजावेत.

अपुनरुक्त भंगांचें (कोष्टक नं. १६०)

गुणस्थान	बंधस्थान	भंग	विशेष
मिथ्यात्व	२३ तिर्यंच	१	गाथा ५३०, ५३१ ते ५३७ व ५४४ पहा.
,,	२५ ,,	८	
,,	२५ मनुष्य	१	
,,	२६ तिर्यंच	८	
,,	२८ नरक	१	
,,	२८ देव	८	
,,	२९ पंचेंद्रियपर्याप्त तिर्यंच	४६०८	
,,	२९ मनुष्यपर्याप्त	४६०८	
,,	३० पंचेंद्रियपर्याप्त [तिर्यंच]उद्योतसहित	४६०८	
असंयत	२९ मनुष्यपर्याप्त	८	
,,	२९ देव, तीर्थंकर......................	८	
,,	३० मनुष्य तीर्थंकर	८	
,,	२८ देव.............................	८	

सासादनाचीं बंधस्थानें व भंग.

बंधस्थान	भंग	
२९ पंचेंद्रिय पर्याप्त (तिर्यंच)	३२००	मिथ्यात्वाच्या ४६०८ मध्यें गर्भित
,, मनुष्य पर्याप्त	३२००	,, ,, ,,
३० पंचेंद्रिय पर्याप्त उद्योत	३२००	,, ,, ,,
२८ देव	८	,, मध्यें गर्भित

मिश्रगुणस्थानाचीं बंधस्थानें व भंग.

बंधस्थान	भंग	
२९ मनुष्य पर्याप्त	८	चौथ्या गुणस्थानाच्या आठ भंगांत गर्भित
२८ देव	८	,, ,, ,,

देशसंयत व प्रमत्तगुणस्थानांचीं बंधस्थानें व भंग.

बंधस्थान	भंग	
२८ देव	८	चौथ्या गुणस्थानाच्या आठमध्यें गर्भित
२९ देव, तीर्थंकर	८	,, ,, ,,

नामकर्माच्या बंधाचे प्रकार.

गाथा ५५४–१ भुजाकार, २ अल्पतर, ३ अवास्थित, ४ अवक्तव्य (गाथा ४६८ व ४६९ यांत यांच्या व्याख्या आहेत)

या चार प्रकारच्या बंधस्थानाच्या भंगांची गणति ३ प्रकारांनीं केली जाते.

१ स्वस्थान, २ परस्थान, ३ सर्वपरस्थान.

गाथा ५५५–१ स्वस्थान म्हणजे आपलें गुणस्थान.

२ परस्थान म्हणजे आपल्या गुणस्थानांतून इतर गुणस्थानांत.

३ सर्वपरस्थान म्हणजे एकगतिसंबंधीं गुणस्थानांतून दुसऱ्या गतीच्या गुणस्थानांत.

गाथा ५५६–या गाथेचा विषय गाथा ५५१ मध्यें प्रासंगिक गाथा लिहिली आहे तींत आला आहे.

गाथा ५५७ । ५५८ । ५५९–या तीन गाथांचा विषय गाथा ५५१ च्या कोष्टकांत आला आहे.

गाथा ५५९–मध्यें संस्कृत चार श्लोक आहेत त्यांचा अर्थ:—

११ व्या गुणस्थानांत मरणारा सर्वार्थसिद्धींत अहमिंद्र होतो. पहिल्या व चौथ्या गुणस्थानांत मरणारा जीव चारही गतींत जातो.

सासादनांत मरणारा जीव नरकगतिविना बाकींच्या तीन गतींत जातो. ५ ते ११ गुणस्थानांत मरणारे जीव देवगतींत जातात.

तिसऱ्या गुणस्थानांत, क्षपकश्रेणींत व १३ व्या गुणस्थानांत मरण नाहीं. चौदाव्या गुणस्थानांतील जीव मोक्षाला जातो.

जीव कोणत्या गुणस्थानांत मरून कोणत्या गतींत जातो.

[कोष्टक नं. १६१]

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	गुणस्थान
४ गति	३	०	४ गति	देव	देव	देव	देव	देव	देव	अहमिंद्र	०	०	शिवगति	गति.

गाथा ५६०–५६१—खालील अवस्थांतील जीव मरत नाहींत. [गाथा ५५० पहा] १ मिश्रगुणस्थानवर्ती, २ आहारकमिश्रकाययोगी, ३ निर्वृत्त्यपर्याप्तमिश्रकाययोगी, ४ क्षपकश्रेणीधारक, ५ उपशमश्रेणी चढणारे. [८ व्या गुणस्थानाच्या पहिल्या

भागांत], ६ प्रथमोपशम सम्यक्त्वी, ७ सातव्या नरकांतील २,३,४ गुणस्थानधारी, ८ अनंतानुबंधीचें विसंयोजन केलेला जीव, मिथ्यात्वांत परतून आल्यास एक अंतर्मुहूर्त-पर्यंत, ९ दर्शनमोहक्षपक कृतकृत्यवेदक सम्यग्दृष्टि होईपर्यंत.

बद्धायु कृतकृत्यवेदक सम्यग्दृष्टि मरुन चार गतींत कशाप्रकारें जातो ?

गाथा ५६२–कृतकृत्यवेदकाचा काल अंतर्मुहूर्त आहे. त्या अंतर्मुहूर्ताचे चार भाग करावे. पहिल्या भागांत मेल्यास देवगतींत जाईल. दुसऱ्या भागांत मेल्यास देव किंवा मनुष्यगतींत जाईल. तिसऱ्या भागांत मेल्यास देव, मनुष्य किंवा तिर्यंचगतींत जाईल. चौथ्या भागांत मेल्यास देव, मनुष्य, तिर्यंच किंवा नारक होईल.

गाथा ५६३–५६४—भुजाकारादि तीन प्रकारच्या बंधस्थानाचें स्वरूप गाथा ४६८, ४६९, ५५४ या गाथांत सांगितलें आहे.

भुजाकारबंधस्थानाचे भंग.

गाथा ५६५–२३ प्रकृतीचें बंधस्थान–याचा १ भंग.

अपर्याप्त असे १ पृथ्वी, १ जल, १ अग्नि, १ वायु, १ साधारणवनस्पति यांचे बादर व सूक्ष्म असे दोन भेद म्हणून १० + १ प्रत्येकवनस्पति मिळून ११. अशीं ११ प्रकारचीं एकेंद्रियप्रकृतियुत बंधस्थानें संसारीजीव बांधतील, म्हणून २३ चें बंधस्थान ११ प्रकारचें व भंग एक एक आहेत. म्हणून भंग ११=$\frac{२३}{११}$

२५ प्रकृतीचें बंधस्थान याचे भंग ८. स्थिर शुभ यश हीं
२ × २ × २ =८

बंधस्थानें बादर, पर्याप्त असे, पृथ्वी, जल, अग्नि, वायु व प्रत्येकवनस्पति असे ५ प्रकारचे एकेंद्रिययुत होतात, म्हणून ५ × ८ = ४० भंग होतात.

२५ बंधस्थानाचा दुसरा प्रकार— भंग ४. स्थिर शुभ
२ × २ = ४.

या बंधस्थानांस पर्याप्त बादर असे १ साधारण आणि सूक्ष्म असे १ पृथ्वी, १ जल, १ अग्नि, १ वायु, १ साधारण, असे १ बादर + ५ सूक्ष्म मिळून ६ प्रकारचे एकेंद्रिययुत बांधतील म्हणून ६ × ४ = २४ भंग झाले.

२५ चा तिसरा प्रकार भंग १.

या बंधस्थानांत १ अपर्याप्तद्वींद्रिययुत, २ त्रींद्रिययुत, ३ चतुरिंद्रिययुत ४ असंज्ञीयुत, ५ संज्ञीयुत, ६ मनुष्ययुत अशा ६ प्रकारांनीं जीव बांधतील म्हणून ६ × १ = ६ भंग.

२५ प्रकृतींच्या बंधस्थानाचे भंग ४० + २४ + ६ = ७० $\left(\frac{२५}{७०}\right)$

२६ च्या बंधस्थानाचे भंग ८. स्थिर शुभ यश

२ × २ × २ = ८

या बंधस्थानांस १ बादर पृथ्वीकाय आतपयुत व २ बादर पृथ्वीकाय उद्योतयुत ३ जलकाय उद्योतयुत, ४ वनस्पतिकाय उद्योतयुत असें चार प्रकारांनीं जीव बांधतील म्हणून ४ × ८ = भंग झाले. $\left(\frac{२६}{३२}\right)$

२८ च्या बंधस्थानाचे भंग ९

२८ देवगतियुत भंग ८

२८ नरकगतियुत भंग १

९ $\left(\frac{२८}{९}\right)$

२९ च्या बंधस्थानाचे भंग.

२९ चा एक प्रकार भंग ८ म्हणजे १ पर्याप्त द्वींद्रिययुत, २ त्रींद्रिययुत, ३ चतुरिंद्रिययुत, ४ पंचेंद्रिययुत असे चार प्रकारें जीव बांधतील म्हणून ४ × ८ = ३२.

२९ चा दुसरा प्रकार तिर्यंच गतियुतभंग ४६०८

२९. चा तिसरा प्रकार मनुष्यगतियुत भंग ४६०८

एकूण ३२ + ४६०८ + ४६०८ = ९२४८ $\left(\frac{२९}{९२४८}\right)$

३० च्या बंधस्थानाचे भंग.

३० चें बंधस्थान उद्योतयुत ८ भंग. १ पर्याप्त द्वींद्रिययुत, २ त्रींद्रिययुत, ३ चतुरिंद्रिययुत, ४ असंज्ञी पंचेंद्रिययुत या चार प्रकारांनीं जीव बांधतील म्हणून ४×८=३२.

३० चे बंधस्थान उद्योतयुक्त भंग संज्ञी पंचेंद्रिय तिर्यंच युत } ४६०८ / ४६४० $\left(\frac{३०}{४६४०}\right)$

वर लिहिल्याप्रमाणें मिथ्यात्वगुणस्थानांत भंग समजावेत.

भुजाकारभग काढण्याचा विधि.

२३ चा १ भंगवाला २५ च्या ७० भंगाला बांधतो, तर २३ चा ११ भंगवाला २५ च्या किती भंगाला बांधील ? — ७० × ११ = ७७० +

याचप्रमाणें २३ चा १ भंगवाला २६ च्या ३२ ला बांधतो, तर २३ चा ११ भंगवाला २६ च्या किती भंगाला बांधील ? — ३२ × ११ = ३५२ +

२३ चा १ भंगवाला जर २८ चे ९ बांधतो, तर २३ चा ११ भंगवाला किती भंगाला बांधील? —९ × ११ = ९९ +

२३ चा १ वाला : २९ चा ९२४८ :: २३ चे ११ वाला किती? = १०१७२८ +

२३ चा १ वाला : ३० चा ४६४० :: २३ चे ११ वाला किती? = ५१०४० +

१५३९८९

२३ च्या बंधस्थानाच्या अपेक्षेनें भुजाकार बंध १५३९८९ झाले. याचप्रमाणें २५ चे भंग २६ आदीशीं व २६ चे भंग २८ आदीशीं, २८ चे भंग २९ व ३० शीं, २९ चे भंग ३० शीं काढावेत.

मिथ्यात्व गुणस्थानांत भुजाकार भंग काढण्याचें (कोष्टक नं. १६२)

२३ १	३० ४६४०	२३ ११	२५ १	३० ४६४०	२५ ७०	२६ १	३० ४६४०	२६ ३२	२८ १	३० ४६४०	२८ ९	२९ १	३० ४६४०	२९ ९२४८
२३ १	२९ ९२४८	२३ ११	२५ १	२९ ९२४८	२५ ७०	२६ १	२९ ९२४८	२६ ३२	२८ १	२९ ९२४८	२८ ९	प्रमाण	फल	इच्छा
२३ १	२८ ९	२३ ११	२५ १	२८ ९	२५ ७०	२६ १	२८ ९	२६ ३२	प्रमाण	फल	इच्छा			
२३ १	२६ ३२	२३ ११	२५ १	२६ ३२	२५ ७०	प्रमाण	फल	इच्छा						
२३ १	२५ ७०	२३ ११	प्रमाण	फल	इच्छा									
प्रमाण	फल	इच्छा												

मिथ्यात्वगुणस्थानांतलि भुजाकारबंधस्थानाचे भंग.

२३ चे बंधस्थान ७० + ३२ + ९ + ९२४८ + ४६४० = १३९९९

१३९९९ × ११ = (१५३९८९)

२५ चें बंधस्थान ३२ + ९ + ९२४८ + ४६४० = १३९२९.

१३९२९ × ७० = (९७५०३०)

२६ चें बंधस्थान ९ + ९२४८ + ४६४० = १३८९७.

१३८९७ × ३२ = (४४४७०४)

२८ चें बंधस्थान ९२४८ + ४६४० = १३८८८ × ९ = (१२४९९२)
२९ चें ,, ४६४० × ९२४८ = (४२९१०७२०)

४४६०९४३५

गाथा ५६६–२३ पासून ३० पर्यंतच्या भुजाकार बंधस्थानाचा बंध मिथ्यादृष्टींला होतो; परंतु २८ चा बंध पर्याप्तपंचेंद्रिय जीवासच होतो.

गाथा ५६७–भोगभूमींत पर्याप्त पंचेंद्रिय सम्यग्दृष्टि किंवा मिथ्यादृष्टि व निर्वृत्यपर्याप्त सम्यग्दृष्टि यांना २८ चा पहिला प्रकार [देवगतियुत] हा बंध होतो. परंतु भोगभूमींतील निर्वृत्यपर्याप्त मिथ्यादृष्टीला २९ चा चौथा प्रकार [तिर्यंचयुत] व पांचवा प्रकार [मनुष्ययुत] व ३० चा चौथा प्रकार [तिर्यंच उद्योतयुत] यांचा बंध होईल.

गाथा ५६८–पूर्वी लिहिल्याप्रमाणें मिथ्यादृष्टीचे स्थान भेदः–२३ चे ११, २५ चे ७०, २६ चे ३२, २८ चे ९, २९ चे ९२४८ व ३० चे ४६४० याप्रमाणें आहेत.

गाथा ५६९--मिथ्यादृष्टीच्या अल्पतर बंधस्थानांच्या भंगाचें.

(कोष्टक नं. १६३)

प्रमाण	फल	इच्छा												
३० १	२३ ११	३० ४६४०	प्र.	फ.	इ.									
३० १	२५ ७०	३० ४६४०	२९ १	२३ ११	२९ ९२४८	प्र.	फ.	इ.						
३० १	२६ ३२	३० ४६४०	२९ १	२५ ७०	२९ ९२४८	२८ १	२३ ११	२८ ९	प्र.	फ.	इ.			
३० १	२८ ९	३० ४६४०	२९ १	२६ ३२	२९ ९२४८	२८ १	२५ ७०	२८ ९	२६ १	२३ ११	२६ ३२	प्र.	फ.	इ.
३० १	२९ ९२४८	३० ४६४०	२९ १	२८ ९	२९ ९२४८	२८ १	२६ ३२	२८ ९	२६ १	२५ ७०	२६ ३२	२५ १	२३ ११	२५ ७०

मिथ्यात्वगुणस्थानांतील अल्पतर बंधस्थानाचे भंग.

३० चे ९२४८ + ९ + ३२ + ७० + ११ = ९३७० × ४६४० = ४३४७६८००
२९ चे ९ + ३२ + ७० + ११ = १२२ × ९२४८ = ११२८२५६

२८ चे ३२ + ७० + ११ = ११३ × ९ = १०१७
२६ चे ७० + ११ = ८१ × ३२ = २५९२
२५ चे ११ × ७० = ७७०

४४६०९४३५

गाथा ५७०–भुजाकार व अल्पतरबंधाचे भंग कसे काढावेत याचा विधि या गाथेंत सांगितला आहे; परंतु मागें (गाथा ५६५ ते ५६८) याचें वर्णन आलें आहे.

गाथा ५७१–मिथ्यादृष्टीचे भुजाकार भंग ४४६०९४३५
,, अल्पतर भंग ४४६०९४३५

८९२१८८७० इतके

भंग अवस्थित जाणावेत.

गाथा ५७२।५७३।५७४ चौथ्या गुणस्थानांत भुजाकार बंधस्थानाचे भंग.

[१] २८ चा पहिला प्रकार (देवयुत)हा बंध करून २९ चा सहावा प्रकार (तीर्थंकरसहित) बांधील तर प्रत्येकाचे ८।८ भंग आहेत म्हणून ८ × ८ भंग होतात. = ६४

[२] २९ चा सहावा प्रकार बांधून ३० चा पांचवा प्रकार (तीर्थ मनुष्ययुत) हा बंध बांधील तर प्रत्येकाचे ८।८ भंग आहेत म्हणून ८×८ = भंग होतात. ६४

[३] २९ चा पांचवा प्रकार (मनुष्ययुत) याचें भंग ४६०८ यांना तीर्थंकराची सत्ता असणारा नारकी मिथ्यादृष्टि अपर्याप्तावस्थेंत बांधील. पर्याप्त झाल्यानंतर सम्यग्दृष्टि होऊन ३० चा पांचवा प्रकार (तीर्थमनुष्ययुत) हा बंध त्यास होईल. याचे भंग ८ आहेत म्हणून ४६०८ × ८ = ३६८६४

३६९९२

चौथ्या गुणस्थानांत भुजाकार बंधस्थानाचे ३६९९२ भंग होतात.

गाथा ५७५–चौथ्या गुणस्थानांत अल्पतर बंधस्थानाचे भंग.

[१] नरकायूचा बंध झालेला मनुष्य सम्यग्दृष्टि होऊन तीर्थंकरप्रकृतीचा बंध त्यास सुरू होईल तर २९ चा सहावा प्रकार (तीर्थदेवयुत) हा बंध तो बांधील. त्याचे ८ भंग आहेत. तो जीव नरकाच्या सन्मुख असतांना मरणापूर्वी एक अंतर्मुहूर्त मिथ्यादृष्टि होऊन २८ चा दुसरा प्रकार (नरकयुत) हा बंध बांधील. त्याचा भंग १ आहे म्हणून ८ × १ = ८

[२] देव अथवा नारकी जीव असंयत अवस्थेंत असतांना त्यास ३० चा पांचवा प्रकार [मनुष्यतीर्थयुत] हा बंध होईल. त्याचे ८ भंग आहेत. तोच जीव मरून आईच्या गर्भात तीर्थंकररूपानें येईल त्यावेळीं त्यास २९ चा सहावा प्रकार [देवतीर्थयुत] हा बंध होईल. त्याचे भंग ८ आहेत. ८×८ = ६४
अल्पतर भंग ७२ आहेत. ७२

नोट:—२९ चा पांचवा प्रकार (मनुष्ययुत याचे भंग ८ आहेत) बांधून २८ चा पहिला प्रकार (देवयुताचे भंग ८) हा बंध बांधील म्हणून ८×८=६४ भंग झाले. हे भंग मिथ्यादृष्टीच्या भंगात गर्भित असल्यामुळे पुनरुक्त होतात. अतः चौथ्या गुणस्थानांत हे भंग गणले नाहींत.

चौथ्या गुणस्थानाचे भुजाकार भंग	३६९९२
,, ,, अल्पतर भंग	७२
	३७०६४

हे ३७०६४ भंग अवस्थित समजावेत.

गाथा ५७६ ते ५८२ अप्रमत्तादि गुणस्थानांत बंधस्थानाचे भंग.

भुजाकारबंधाच्या भंगाचें (कोष्टक नं. १६४)

प्रमत्त	अप्र.	अप्र.	असंयत	अप्र.	अप्र.	अप्र.	अप्र.	अप्र.	अप्र.	पु.अप्र	पु.अप्र	पु.अप्र
२९	३०	३१	३०	३१	३१	२८	२९	३०	३१	२९	३०	३१
८	१	१	८	१	१	१	१	१	१	१	१	१
अप्र.	प्रमत्त	प्रमत्त	अप्रमत्त	प्रमत्त	अप्र.	अ.क.	अपूर्व	अपूर्व	अपूर्व	अप्र.	अप्र.	अप्र.
२८	२८	२८	२९	२९	३०	१	१	१	१	२८	२८	२८
१	८	८	१	८	१	१	१	१	१	१	१	१

कोष्टकाचें विवरण.

(१) अप्रमत्तगुणस्थानांत २८ चा पहिला प्रकार [देवयुतभंग १] बांधीत होता, नंतर प्रमत्तगुणस्थानांत येऊन २९ चा सहावा प्रकार [देवतीर्थयुत भंग ८] बांधील म्हणून १ × ८ = ८

[२] प्रमत्तगुणस्थानांत २८चा पहिला प्रकार [देवयुत भंग ८ सहित] बांधीत होता. नंतर अप्रमत्तांत येऊन ३०चा सहावा प्रकार [आहारकद्विक भंग] बांधील म्हणून ८ × १ = ८

[३] प्रमत्तगुणस्थानांत २८ चा पहिला प्रकार ८ भंगसहित बांधीत होता नंतर अप्रमत्तांत येऊन ३१ चा बंध (तीर्थआहारासहित भंग १ बांधील म्हणून ८ × १ = ८

[४] अप्रमत्तगुणस्थानांत २९ चा सहावा प्रकार (देवतीर्थयुत भंग १ सहित) बांधीत होता. तो मरून चौथ्या गुणस्थानांत देव झाला तेव्हां ३० चा पांचवा प्रकार. (मनुष्यतीर्थयुत ८ भंगसहित) बांधील म्हणून १ × ८ ८

[५] प्रमत्तगुणस्थानांत २९ चा सहावा प्रकार [दे०ती०युत ८ भंग सहित] बांधीत होता. नंतर अप्रमत्तांत जाऊन ३१ चा १ भंग बांधील म्हणून ८ × १ = ८

[६] अप्रमत्त गुणस्थानांत ३० चा सहावा (आहारकसहित भंग १) बांधीत होता. पुढें त्याच गुणस्थानांत तीर्थंकरप्रकृतीच्या बंधास प्रारंभ करून ३१ला बांधील. त्याचा भंग १ म्हणून १ × १ = १

[७] अपूर्वकरणगुणस्थानांतील अवरोहक (उतरणारा) त्या गुणस्थानांत १ प्रकृति (यश) एक भंगसहित बांधीत होता. तो ७ व्या गुणस्थानांत येऊन २८ चा पहिला प्रकार (देवयुत) १ भंगसहित बांधील म्हणूग १ × १ १

[८] तोच जीव ७ व्या गुणस्थानांत २९ चा सहावा प्रकार (देव-तीर्थयुत भंग १) बांधील म्हणून १ × १ = १

[९] तोच जीव ७व्या गुणस्थानांत ३०चा ६वा प्रकार(देव आहारक युत भंग १) बांधील म्हणून १ × १ = १

[१०] तोच जीव ७ व्या गुणस्थानांत येऊन ३१ (आहारक तीर्थ) भंग १ सहित बांधील म्हणून १ × १ = १

४५

भुजाकार बंधस्थानाचे भंग ४५ होतात.

पुनरुक्त भंग

(११) अप्रमत्त गुणस्थानांत २८ चा पहिला प्रकार [देवसहित भंग १]बांधीत होता तेथेंच २९ चा सहावा प्रकार [देवतीर्थयुत] भंग १ बांधील.

(१२) त्याच गुणस्थानांत तोच जीव २८ ला बांधून नंतर ३० चा सहावा प्रकार [आहारक देवभंग १] बांधील.

(१३) तोच जीव त्याच गुणस्थानांत २८ ला बांधून ३१ला [तीर्थ.आहार.युत भंग १ सहित] बांधील.

अप्रमत्तादिगुणस्थानांतील अल्पतर बंधस्थानाचे भंग व अवक्तव्य भंग.

[कोष्टक नं. १६५]

अल्पतर भंग								अवक्तव्य भंग		
४गुण	प्रमत्त	प्र०	प्र०	अपूर्व	अपूर्व	अपूर्व	अपूर्व	१०गुण	४थें गुण	४थेंगुण
३०	२९	२९	२८	१	१	१	१	१	२९	३०
८	८	८	८	१	१	१	१	१	८	८
अप्र.	अप्र.	अप्र.	अप्र.	अपूर्व	अपूर्व	अपूर्व	अपूर्व	११गुण	११गुण	११गुण
३१	३१	३०	३०	२८	२९	३०	३१	०	०	०
१	१	१	१	१	१	१	१			

वरील कोष्टकाचें विवरण.

(१) अप्रमत्तगुणस्थानांत ३१ चा [आहारकतीर्थसहित भंग १] बांधीत होता. तो मरून ४ थ्या गुणस्थानांत देव झाला. ३० चा ५ वा प्रकार (मनुष्यतीर्थसहित भंग ८) बांधलि म्हणून १ × ८ = ८

(२) अप्रमत्तगुणस्थानांत ३१ चा बंध (भंग १) होत होता. तो प्रमत्तांत येऊन २९ चा ६ वा प्रकार (देवतीर्थयुत भंग ८) बांधील म्हणून १×८=८

(३) अप्रमत्तगुणस्थानांत ३०चा सहावा प्रकार (आहारकसहित भंग१) बांधीत होता. तो प्रमत्तांत येऊन तीर्थंकरप्रकृति बंधाचा आरंभ करितो व २९चा ६वा [देवतीर्थयुत भंग ८] प्रकार बांधतो म्हणून १ × ८ = ८

(४) अप्रमत्तगुणस्थानांत ३०चा ६वा प्रकार (आहारकसहित भंग १) बांधीत होता. तो प्रमत्तांत येऊन २८ चा १ ला प्रकार (देवसहित भंग ८) बांधील म्हणून १ × ८ = ८

(५) अपूर्वकरणांतील आरोहक (श्रेणी चढणारा) २८ चा १ ला प्रकार [देवयुत भंग १] बांधीत होता. तो त्याच गुणस्थानाच्या ७ व्या भागांत १ प्रकृति (यश, १ भंगसहित) बांधील म्हणून १×१ = १

(६) अपूर्वकरणांत २९ चा ६ वा प्रकार [दे. ती. युत भंग १] बांधीत होता. तो ७ व्या भागांत येऊन यश प्रकृतीला १ भंगसहित बांधील म्हणून १×१ = १

(७) तोच अपूर्वकरणांत ३० चा ६ वा प्रकार [आहारक सहित भंग १] बांधीत होता. तो ७ व्या भागांत येऊन यशःप्रकृतीला [१ भंग] बांधिलि म्हणून १ × १ = १

(८) तोच अपूर्वकरणांत ३१ ला [आ. ती. युत भंग १] बांधीत होता. तो ७ व्या भागांत येऊन यशः प्रकृति बांधिलि [भंग १] म्हणून १×१ = १

३

असे अल्पतर भंग ३६ झाले.

३६+४५=८१ भंग अवस्थिताचे झाले.

अवक्तव्यभंगांचें विवरण.

(१) उपशांतकषाय गुणस्थानांत नामकर्माच्या कोणत्याच प्रकृतीला बांधीत नव्हता. तो १० व्या गुणस्थानांत येऊन एक यशःप्रकृतीला बांधील. [भंग १] = १

(२) उपशांतकषाय गुणस्थानांत नामकर्माच्या कोणत्याच प्रकृतीला बांधीत नव्हता. तो मरून ४ थ्या गुणस्थानांत देव झाला. तेथें २९ चा पांचवा प्रकार [मनुष्ययुत ८ भंग] बांधील. = ८

(३) उपशांतकषाय गुणस्थानांत नामकर्माच्या कोणत्याच प्रकृतीला बांधीत नव्हता. तो मरून ४ थ्या गुणस्थानांत देव झाला. तेथें ३० चा पांचवा प्रकार [मनु. तीर्थ सहित भंग ८] बांधील. = ८

१७

असे अवक्तव्य भंग १७ झाले.

सर्व नामकर्माच्या बंधस्थानाच्या भंगांचें (कोष्टक नं. १६६)

गुणस्थान	भुजाकार	अल्पतर	अवस्थित	अवक्तव्य
मिथ्यात्व	४४६०९४३५	४४६०९४३५	८९२१८८७०	
असंयत	३६९९२	७२	३७०६४	
अप्रमत्त	४५	३६	८१	
उपशांतमोह			१७ अवक्तव्य	उपशांत कषायांत १७.
बेरीज	४४६४६४७२	४४६०९५४३	८९२५६०३२	१७

नामकर्माच्या बंधस्थानाचें वर्णन संपलें.

॥ घोरसंसारवाराशितरंगनिकरोपमैः । नामबंधपदैर्जीवा वेष्टितास्त्रिजगद्भवाः ॥ १ ॥

अर्थ—घोर संसारसमुद्राच्या तरंगसमूहाप्रमाणें नामकर्माच्या बंधस्थानांनीं त्रैलोक्यांतील जीव वेढलेले आहेत.

नामकर्माचीं उदयस्थानें.

गाथा ५८३।५८४—नामकर्माच्या उदयस्थानाचे पांच नियतकाल आहेत.

(कोष्टक नं. १६७)

नियतकालांचें वर्णन	कालमर्यादा
[१] विग्रहगति किंवा कार्मणशरीरांत [केवलीसमुद्घाताच्या अपेक्षेनें]	१, २, ३ समय
[२] मिश्रशरीर [शरीरपर्याप्ति पूर्ण न होईपर्यंत]	अंतर्मुहूर्त
[३] शरीरपर्याप्ति (शरीरपर्याप्ति पूर्ण झाल्यापासून श्वासोच्छ्वासपर्याप्ति पूर्ण न होईपर्यंत)	,,
[४] श्वासोच्छ्वासपर्याप्ति (श्वासोच्छ्वासपर्याप्ति पूर्ण झाल्यापासून भाषापर्याप्ति पूर्ण न होईपर्यंत.)	,,
[५] भाषापर्याप्ति [भाषापर्याप्ति पूर्ण झाल्यापासून अवशेष आयूपर्यंत]	भुज्यानआयु उणे-वरील चारकाल

पांच नियतकालांचे स्वामी

गाथा ५८५—लब्ध्यपर्याप्त जीवांत वरील पहिले दोन काल असतात.

एकेंद्रियांत पहिले चार काल असतात.

त्रसजीवांत वरील पांचही काल असतात.

आहारकशरीरांत पहिला काल सोडून बाकीचे ४ काल असतात.

समुद्घातकेवलींत कालाचें प्रमाण.

गाथा ५८६, ५८७—समुद्घातकेवलींत अनुक्रमानें ५ काल असतात.

१ कार्मण, २ औदारिकमिश्र, ३ औदारिकशरीरपर्याप्ति, ४ श्वासोच्छ्वास-पर्याप्ति, ५ भाषापर्याप्ति.

हे पांच काल आत्मप्रदेशाच्या संकोचनसमयीं होतात व प्रसरणसमयीं खालील तीन काल असतात:—

[१] दंडरूप प्रदेशांच्या प्रसरणांत व संकोचनांत औदारिकशरीरपर्याप्ति–काल असतो.

[२] कपाटरूप प्रदेशाच्या प्रसरणांत व संकोचनांत औदारिकमिश्रकाल असतो.

[३] प्रतररूप प्रदेशाच्या प्रसरणांत व संकोचनांत व लोकपूरणांत कार्मण काल असतो.

याप्रमाणें शरीरपर्याप्तिकाल, मिश्रकाल व कार्मणकाल हे प्रसरणाच्या चार समयांत होतात.

आत्मप्रदेशाच्या संकोचनानंतर मूळशरिरांत प्रवेश करण्याच्या समयापासून संज्ञी पचेंद्रियाप्रमाणें अनुक्रमानें पर्याप्ति पूर्ण कराव्या लागतात. म्हणून समुद्घातकेवलीचे ५ काल संभवतात.

समुद्घातकेवलीचे ८ समय व योग यांचें [कोष्टक नं. १६८]

प्रसरण	योग
(१) दंड	औदारिक.
(२) कपाट	औदारिक मिश्र.
(३) प्रतर	कार्मण.
(४) लोकपूरण	कार्मण.
संकोचन	योग
(५) प्रतर	कार्मण.
(६) कपाट	औदारिक मिश्र.
(७) दंड	औदारिक.
(८) मूलशरीर प्रमाण	,,

गाथा ५८८, ५८९, ५९०, ५९१, ५९२, ५९३, ५९४, ५९५, ५९६, ५९७, ५९८.– नामकर्माच्या उदयस्थानाचा उत्पत्तिक्रम.

नामकर्माचीं उदयस्थानें बारा होतात.

तीं अशीं–२०, २१, २४, २५, २६, २७, २८, २९, ३०, ३१, ९, ८ त्यांचें

(कोष्टक नं. १६९.)

उदयस्थान.	विवरण.
२० [१]	ध्रुवोदयी (ज्यांचा उदय सर्व जीवांना निरंतर होतो.) १२ प्रकृति अनुक्रमें २ तैजसकार्मण, ४ वर्णादि, २ स्थिर अस्थिर, २ शुभअशुभ, १ अगुरुलघु, १ निर्माण = १२

उदयस्थान		विवरण
		४ गति, ५ जाति, २ त्रसस्थावर, २ बादरसूक्ष्म, २ पर्याप्त अपर्याप्त २ सुभगदुर्भग, २ आदेय अनादेय, २ यशस्कीर्ति, ४ गत्यानुपूर्वी. विग्रहगतींत वरील ९ पिंड प्रकृतींपैकीं एक एक प्रकृतीचा उदय होईल म्हणून विग्रहगतींत १२+९=२१ प्रकृतींचा उदय होईल. परंतु सामान्य समुद्घातकेवलींच्या कार्मणयोगांत आनुपूर्वीचा उदय होत नाहीं. म्हणून २१−१=२०.
२१	(२)	वरील २० प्रकृतींत १ एक आनुपूर्वीप्रकृति मिळविल्यानें २१ चें उदयस्थान होतें. त्याचा उदय विग्रहगतींत १, २, ३, समयापर्यंत होईल परंतु ऋजुगतींत २१ चें उदयस्थान नाहीं. २४ इत्यादींचें उदयस्थान ऋजुगतींत असतें. तीर्थंकर केवली समुद्घाताच्या कार्मणयोगांत आनुपूर्वीप्रकृतीच्या ऐवजीं तीर्थंकरप्रकृति मिळविल्यानें २१ चें उदयस्थान होतें.
२४	[३]	वरील २१ प्रकृतींतून १ आनुपूर्वी प्रकृति काढून टाकून. १ सहा संस्थानांपैकीं एक, १ औदारिकादि तीन शरीरांपैकीं एक १ प्रत्येक साधारण पैकीं १ उपघात ४ या चार प्रकृति जोडल्यानें २४ चें उदयस्थान होतें. या स्थानाचा उदय स्थावरजीवाच्या शरीरमिश्रकालांत होतो.
२५	[४]	(१) वरील २४ प्रकृतींत १ परघातप्रकृति मिळविली म्हणजे २५ प्रकृति होतील. यांचा उदय एकेंद्रियाच्या शरीरपर्याप्ति कालांत होतो. (२) वरील २४ त १ आहारक अंगोपांग मिळविल्यानें २५ प्रकृति होतील यांचा उदय आहारक शरीरधारी मुनींना आहारकमिश्रकालांत होतो. [३] वरील २४ त वैक्रियिक अंगोपांग मिळविल्यानें २५ प्रकृतींचा उदय देव नारकी यांच्या शरीरमिश्रकालांत होतो. विशेष—आहारक अंगोपांगाचा उदय होईल त्यावेळीं आहारक शरीराचा उदय होईल व वैक्रियिक अंगोपांगाच्या उदयकालांत वैक्रियिक शरीराचा उदय होईल.
२६	[५]	[१] २५ प्रकृतींच्या पहिल्या प्रकारांत, आतप अथवा उद्योत मिळ-मिळविल्यानें २६ चा उदय एकेंद्रियाच्या शरीरपर्याप्ति कालांत होईल. [२] त्याच २५ च्या पहिल्या प्रकारांत उच्छ्वासप्रकृति मिळविल्यानें २६ चा उदय एकेंद्रियाच्या उच्छ्वासपर्याप्तिकालांत होईल.

उदयस्थान		विवरण
		[३] २४ प्रकृतींच्या उदयस्थानांत १ औदारिक अंगोपांग व १ कोणतेंही संहनन मिळविल्यानें २६ चा उदय द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय, पंचेंद्रिय तिर्यंच, सामान्य मनुष्य व निरतिशय सामान्य केवली [कपाटयुगल समुद्घातांत] या सर्वांना औदारिकमिश्रकालांत होईल.
२७	[६]	(१] वरील २४ च्या स्थानांत १ आहारक अंगोपांग, १ परघात १ प्रशस्तविहायोगति या तीन प्रकृति मिळविल्यानें २७ चा उदय ६ व्या गुणस्थानांतील मुनींना आहारक शरीरपर्याप्तिकालांत होईल.
		[२] २६ प्रकृतींच्या तिसऱ्या प्रकारांत समुद्घातकेवलींच्या २६ प्रकृतींत तीर्थंकर प्रकृति मिळविल्याने २७ चा उदय तीर्थंकर समुद्घात केवलींना कपाटद्वयाच्या औदारिकमिश्रकालांत होईल.
		(३) वरील २४ च्या स्थानांत १ वैक्रियिक अंगोपांग, १ परघात १ अप्रशस्तविहायोगति [नारकीयांत] अथवा प्रशस्तविहायोगति [देवांत] मिळविल्यानें २७ चा उदय नारकी व देव यांना शरीरपर्याप्तिकालांत होईल.
		(४) वरील २४ प्रकृतीत १ परघात, १ आतप किंवा उद्योत, १ उच्छ्वास या तीन प्रकृति मिळविल्यानें २७ चा उदय एकेंद्रियांना उच्छ्वासपर्याप्तिकालांत होईल.
२८	[७]	[१] वरील २४ प्रकृतींत १ औदारिक अंगोपांग १ कोणतेंहि संहनन १परघात १प्रशस्त अथवा अप्रशस्त विहायोगति मिळविल्यानें २८ प्रकृतींचा उदय १ सामान्य मनुष्य, २ मूळ शरीरांत प्रवेश करतांना समुद्घातरूप सामान्य केवली, ३ द्वींद्रिय, ४ त्रींद्रिय, ५ चतुरिंद्रिय ६ पंचेंद्रिय तिर्यंच, या सर्वांना शरीरपर्याप्ति कालांत होईल.
		[२] त्याच २४ त १ आहारक अंगोपांग, १ परघात, १ प्रशस्त विहायोगति, १ उच्छ्वास या चार प्रकृति मिळविल्यानें २८ प्रकृतींचा उदय आहारक शरीरधारी मुनींना उच्छ्वास पर्याप्तिकालांत होतो.
		[३] वरील २४ त १ वैक्रियिक अंगोपांग, १ परघात, १ प्रशस्त अथवा अप्रशस्त विहायोगति, १ उच्छ्वास या चार प्रकृति मिळविल्यानें २८ चा उदय देव अथवा नारकी यांना उच्छ्वासपर्याप्तिकालांत होईल.
२९	(८)	[१] २८ च्या पहिल्या प्रकारांत सामान्य मनुष्य व सामान्य समुद्घातकेवलींच्या २८ प्रकृतींच्या उदयस्थानांत उच्छ्वास प्रकृति

उदयस्थान	विवरण
	मिळविल्यानें २९ प्रकृतींचा उदय सामान्य मनुष्य व मूळ शरीरांत प्रवेश करणाऱ्या समुद्घात केवलीस उच्छ्वासपर्याप्तिकालांत होईल.
	[२] २४ च्या उदयस्थानांत १ उद्योत प्रकृति २ औदारिक अंगोपांग, ३ कोणतेंही एक संहनन, ४ परघात, ५ कोणतीही एक विहायोगति, या पांच प्रकृति मिळविल्यानें २९ प्रकृति होतात. यांचा उदय द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय, पंचेंद्रिय, तिर्यंचाच्या शरीरपर्याप्ति कालांत होईल.
	[३] याच २४ त १ औदारिक अंगोपांग,२ कोणतेंही एक संहनन ३ परघात, ४ कोणतीही एक विहायोगति, ५ उच्छ्वास प्रकृति मिळविल्यानें २९ प्रकृति होतात. यांचा उदय द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय, पंचेंद्रिय यांच्या उच्छ्वास पर्याप्तिकालांत होईल.
	[४] वरील २४ त १ औदारिक अंगोपांग, २ प्रथम संहनन, ३ परघात, ४ प्रशस्तविहायोगति, ५ तीर्थंकर प्रकृति या पांच प्रकृति मिळविल्यानें २९ प्रकृति होतात. यांचा उदय समुद्घात तीर्थंकर केवलींना शरीरपर्याप्तिकालांत होईल.
	(५) वरील २४ त १ आहारक अंगोपांग, २ परघात ३ प्रशस्त विहायोगति, ४ उच्छ्वास, ५ सुस्वर या प्रकृति मिळविल्यानें २९ प्रकृति होतात. यांचा उदय सहाव्या गुणस्थानांत आहारक शरीराच्या भाषापर्याप्तिकालांत होईल.
	(६) २८ च्या तिसऱ्या प्रकारच्या प्रकृतींत १ सुस्वर [देवांत] अथवा दुःस्वर [नारकीयांत] मिळविल्यानें २९ प्रकृति होतात. यांचा उदय देवांना किंवा नारकी यांना भाषापर्याप्ति कालांत होईल.
३० (९)	[१] वरील २४ प्रकृतींत, १ औदारिक अंगोपांग २ कोणतेंही एक संहनन, ३ परघात, ४ कोणतीही एक विहायोगति, ५ उच्छ्वास, ६ उद्योत, या सहा प्रकृति मिळविल्यानें ३० प्रकृति होतात. यांचा उदय द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय, पंचेंद्रिय यांच्या उच्छ्वासपर्याप्ति कालांत होईल.

उदयस्थान		विवरण
		[२] वरील ३० तीस प्रकृतींतून १ उद्योत प्रकृति कमी करून १ सुस्वर अथवा दुःस्वर मिळविल्यानें ३० प्रकृति होतात. यांचा उदय १ सामान्य मनुष्य, २ पंचेंद्रिय तिर्यंच, ३ विकलत्रय यांना भाषापर्याप्तिकालांत होतो.
		[३] वरील २४ त १ औदारिक अंगोपांग, २ प्रथम संहनन ३ परघात, ४ प्रशस्तविहायोगति, ५ उच्छ्वास, ६ तीर्थंकर या प्रकृति मिळविल्यानें ३० प्रकृति होतात. यांचा उदय समुद्घात तीर्थंकर केवलींना उच्छ्वासपर्याप्तिकालांत होतो.
		(४) तीस प्रकृतीच्या उदयस्थानांतील तिसऱ्या प्रकरांतून तीर्थंकर प्रकृति कमी करून दोन स्वरांपैकीं कोणताही एक स्वर मिळविल्यानें ३० प्रकृति होतात. यांचा उदय सामान्य समुद्घात केवलींच्या भाषापर्याप्तिकालांत होतो.
३१	(१०)	(१) ३० च्या ४ थ्या प्रकारांतील तीस प्रकृतींत तीर्थंकर प्रकृति मिळविल्यानें ३१ होतात. त्यांचा उदय तीर्थंकर केवलींना भाषापर्याप्तिकालांत होईल.
		(२) वरील २४ प्रकृतींत १ औदारिक अंगोपांग, २ कोणतेंही एक संहनन, ३ परघात, ४ उद्योत ५ कोणतीही एक विहायोगति, ६ उच्छ्वास, ७ दोन स्वरांपैकीं एक अशा सात प्रकृति मिळविल्यानें ३१ प्रकृति होतात. त्यांचा उदय द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय, पंचेंद्रिय यांच्या भाषापर्याप्तिकालांत होईल.
९	(११)	१ मनुष्यगति, २ पंचेंद्रिय, ३ सुभग, ४ त्रस, ५ बादर ६ पर्याप्ति, ७ आदेय, ८ यश, ९ तीर्थंकर, या ९ प्रकृतींचा उदय तीर्थंकर अयोग केवलींना होईल.
८	(१२)	वरील प्रकृतींतून तीर्थंकर प्रकृति कमी केल्यानें ह्या आठ प्रकृति राहतात त्यांचा उदय सामान्य अयोगकेवलींना होतो.

नामकर्मांच्या उदयस्थानाचा काल व स्वामी यांचें [कोष्टक नं. १७०]

स्वामी	एकेंद्रिय	देव	नारक	तिर्यंच	मनुष्य	सामान्य केवली	तीर्थंकर केवली	आहारक मुनि
काल भाषापर्याप्ति	०	२९ प्र. ६	२९ प्र. ६	३१प्र.२ ३०प्र.२	३०प्र.२	३०प्र.४	३१प्र १	२९प्र.५
उच्छ्वास पर्याप्ति	२७ प्रकार ४ था व २६ प्रकार २ रा	२८ प्र ३	२८ प्र. ३	३० प्र. १ २९ प्र. ३	२९ प्र. १	२९ प्र. १	३० प्र. ३	२८ प्र. २
शरीरपर्याप्ति	२६चा प. प्रकार २५चा प. प्रकार	२७ प्र. ३	२७ प्र. ३	२९ प्र. २ २८ प्र. १	२८ प्र. १	२८ प्र. १	२९ प्र. ४	२७ प्र. १
शरीरमिश्रपर्याप्ति	२४	२५ प्र. ३	२५ प्र. ३	२६ प्र. ३	२६ प्र. ३	२६ प्र. ३	२७ प्र. २	२५ प्र. २
विग्रहगति किंवा कार्मण	२१	२१	२१	२१	२१	२०	२१	०

उदयस्थानाचे भंग.

गाथा ५९९—६ संस्थान × ६ संहनन × २ विहायोगति × २ सुभग दुर्भग × २ स्वर × २ आदेय × २ यश = ११५२ भंग संज्ञी, तिर्यंच व मनुष्यांच्या प्रकृति बदलण्यानें होऊं शकतील.

गाथा ६००—१ नारकी, २ साधारण वनस्पति, ३ सर्वसूक्ष्म ४ सर्वलब्ध्यपर्याप्तक या सर्वांना पांचही कालांत अप्रशस्त प्रकृतींचा उदय असतो म्हणून, यांच्या उदयस्थानांत १ एकच भंग होईल.

१ बाकीचें एकेंद्रिय, २ विकलत्रय, ३ असंज्ञी पंचेंद्रिय यांना इतर सर्व अप्रशस्त प्रकृतींचा उदय असतो; परंतु यश अयशाचा उदय विकल्पानें होतो म्हणून यांचे उदयस्थानांत भंग दोन दोन संभवतात.

गाथा ६०१-१ संज्ञीपंचेंद्रिय २ मनुष्य यांचे ५९९ गाथेंत सांगितल्याप्रमाणें ११५२ भंग संभवतात.

केवलज्ञानीमध्यें १ वज्रवृषभ नाराच संहनन, २ सुभग, ३ आदेय, ४ यशस्कीर्ति यांचाच उदय होतो, परंतु ६ संस्थान, २ विहायोगति, २ स्वर यांपैकीं एकेकाचा उदय विकल्पानें होतो ह्मणून ६×२×२ = २४ भंग होतात. तीर्थंकर केवलींत प्रथम शिवाय ५ संस्थान, १ अप्रशस्त विहायोगति, १ दुःस्वर यांचाही उदय होत नाहीं. सर्व प्रशस्त प्रकृतींचाच उदय होतो म्हणून यांचा उदयस्थानाचा एक एकच भंग होतो.

गाथा ६०२-४ प्रकारच्या देवांत व आहारकमुनींत प्रशस्त प्रकृतींचाच उदय होतो. ह्मणून यांच्या सर्वकालाच्या उदयस्थानांत एक एकच भंग होईल.

सासादन गुणस्थान व विग्रहगति यांत यथासंभव भंग समजावेत.

गाथा ६०३, ६०४, ६०५—

एकेचाळीस जीवपदांच्या अपेक्षेनें २० आदि उदयस्थानाचे भंग सांगतात.

(कोष्टक नं. १७१)

उदयस्थान		भंगाचें विवरण	भंगसंख्या	
			आंतरभंग	सर्वभंग
२०	[१]	यांचा उदय सामान्य समुद्घात केवलींना प्रतरद्वय व लोकपूरण यांत कार्मणकालांत होतो. भंग एकच संभवनीय आहे.	१	१
२१	(२)	१ देवगतीच्या विग्रहगतींत एकच १ भंग.	१	
		२ तीर्थंकर समुद्घात कार्मण कालांत भंग १	१	
		३ मनुष्यगतीच्या विग्रहगतींत, २ सुभग × २ आदेय × २ यश = ८	८	
		४ संज्ञीपंचेंद्रिय तिर्यंचाच्या विग्रहगतींतही मनुष्याच्या प्रमाणें आठ भंग होतील.	८	
		५ द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय असंज्ञीपंचेंद्रिय या चौघांच्या विग्रहगतींत यश, अयशाच्या अपेक्षेनें दोन दोन भंग होतात. ह्मणून ४×२ = ८	८	
		६ बादर-पृथ्वी, जल, तेज, वायु, प्रत्येकवनस्पति या पांचांचे विग्रहगतींत यशअयशाच्या अपेक्षेनें		

उदयस्थान	भंगाचें विवरण	भंगसंख्या	
		आतरभंग	सर्वभंग
	२–२ भंग होतात म्हणून ५×२ = १०'	१०	
	(७) सूक्ष्म पृथ्वी, जल, तेज, वायु, सूक्ष्म साधारण, बादर साधारण या ६ चा विग्रहगतींत एक एकच भंग होतो म्हणून ६×१ = ६	६	
	(८) नारकीच्या विग्रहगतीत एकच भंग होतो.	१	
	(९) सतरा प्रकारच्या [पृथ्वी १ जल २ तेज ३ वायु ४ साधारण ५×२ बादर सूक्ष्म = १० + १ प्रत्येक वनस्पति ३ विकलत्रय, असंज्ञीपंचेंद्रिय १, संज्ञिपंचेंद्रिय तिर्यंच १, मनुष्य १ = १७) लब्ध्यपर्याप्तकांत एक एकच भंग आहे म्हणून १७ × १ = १७	१७	
	याप्रमाणें २१ व्या स्थानाचे ६० भंग होतात.		६०
२४ (३)	यांचा उदय खालील जीवांना शरीरमिश्रकालांत होतो.		
	(१) बादर पृथ्वी, जल, तेज, वायु, प्रत्येक वनस्पती या पांचांत यश अयशाच्या विकल्पानें प्रत्येकाचे दोन भंग होतात म्हणून ५×२ = १०	१०	
	(२) सूक्ष्म पृथ्वी, जल, तेज, वायु, बादर साधारण, सूक्ष्म साधारण या सहा जीवांस एक एकच भंग होतो म्हणून ६ × १ = ६	६	
	[३] लब्ध्यपर्याप्तक ११ एकेंद्रियांत एक एकच भंग होतो, म्हणून ११ × १ = ११	११	२७
२५ प्रकार ३ [४] ,, २	[१] १ देव, २ नारक, ३ आहारकमुनि यांचा एक एकच भंग होतो. म्हणून ३×१ = ३	३	
,, प्रकार १	[२] १ बादरपृथ्वी २ जल, ३ वायु, ४ प्रत्येक वनस्पति, तेज ५ या पांचाचे शरीरपर्याप्तिकालांत यश अयशाच्या विकल्पानें दोन दोन भंग होतात म्हणून ५ × २ =	१०	
	[३] १ सूक्ष्मपृथ्वी, २ जल, ३ तेज, ४ वायु, ५ बादर साधारण, ६ सूक्ष्मसाधारण यांचा एक		

उदयस्थान	भंगाचे विवरण	भंगसंख्या आंतरभंग	सर्वभंग
	एकच भंग होतो म्हणून ६×१ —	६	१२
२६ प्रकार ३ (५)	(१) १ द्वींद्रिय, २ त्रींद्रिय, ३ चतुरिंद्रिय, ४ असंज्ञी पंचेंद्रिय या चौघांस शरीरमिश्रकालांत यश अयशाच्या विकल्पानें दोन दोन भंग होतात म्हणून ४ × २ =	८	
	(२) १ संज्ञी तिर्यंच आणि २ मनुष्य × यांत ६ संहननें × ६ संस्थान × २ सुभग दुर्भग × २ आदेय अनादेय × २ यश अयश यांच्या अपेक्षेनें प्रत्येकाचे २८८×२ संज्ञी ति. मनुष्य=	५७६	
	[३] सामान्य समुद्घात केवलींना ६ संस्थानांच्या अपेक्षेनें =	६	
	[४] ६ लब्ध्यपर्याप्तक (३ विकलत्रय, १ असंज्ञी पंचेंद्रिय, १ संज्ञी पंचेंद्रियतिर्यंच, १ मनुष्य) यांचा एक एक भंग होतो म्हणून ६×१ =	६	
प्र. १	[५] शरीरपर्याप्तिकालांत बादरपृथ्वीकायांत आतप किंवा उद्योत प्रकृतीच्या अपेक्षेनें दोन उदयस्थानें आहेत. यांचे यश अयशाच्या विकल्पानें २-२ भंग होतात म्हणून २×२	४	
	(६) बादरजलकाय आणि प्रत्येक वनस्पति यांत यश अयशाच्या अपेक्षेनें दोन दोन भंग होतात२×२=	४	
प्र. २	[७] उच्छ्वास पर्याप्तिकालांत १ बादर पृथ्वी, २ जल ३ तेज, ४ वायु, ५ प्रत्येक वनस्पति यांत यश-अयशाच्या विकल्पनें दोन दोन भंग होतात ५×२	१०	
	[८] सूक्ष्म पृथ्वी १, जल २, तेज ३, वायु ४, बादर साधारण ५, सूक्ष्म साधारण ६ या सहांचा एक एक भंग होतो म्हणून ६×१ =	६	६२०
२७ प्र. २ [६]	[१] शरीरमिश्रकालांत तीर्थंकर समुद्घात केवलींचा एक भंग होतो.	१	
प्र. १; २	(२) देव, नारक, आहारकमुनि यांचा शरीरपर्याप्ति कालांत एक एक भंग होतो म्हणून ३×१ =	३	

उदयस्थान	भंगाचें विवरण.	भंगसंख्या.	
		आंतरभंग	सर्वभंग
३१प्र. १ (१०)	(१) भाषापर्याप्तीमध्यें तीर्थंकराचा एक भंग.	१	
प्र. २	(२) भाषापर्याप्तींत संज्ञिपंचेंद्रिय–तिर्यंचाला उद्योतसहित अवस्थेंत वर लिहिल्याप्रमाणें भंग.	११५२	
	(३) भाषापर्याप्तींत द्वींद्रियापासून असंज्ञीपंचेंद्रियापर्यंत चार जीवांचे उद्योतसहित अवस्थेंत यशअयशाच्या अपेक्षेनें दोन दोन भंग होतील म्हणून ४ × २	८	११६१
९ (११)	[१] तीर्थंकरसहित अयोगकेवलींत एक भंग होतो	१	१
८ (१२)	[१] तीर्थंकररहित अयोगकेवलींत एक भंग होतो	१	१
			७७५८

नामकर्माच्या बारा उदयस्थानाचे सर्वभंग ७७५८ होतात.

नामकर्माची उदयस्थानें व प्रकृति.

उदयस्थान	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
प्रकृति	२०	२१	२४	२५	२६	२७	२८	२९	३०	३१	९	८

गाथा ६०६–भाषापर्याप्तिकालांत सामान्यकेवली व समुद्घातसहित सामान्यकेवली यांच्या ३० प्रकृतींच्या उदयस्थानांत चोवीस चोवीस भंग समान होतात. आणि तीर्थंकरकेवली व समुद्घाततीर्थंकर–केवली यांच्या ३१ प्रकृतींच्या उदयस्थानांत एक एक भंग समान होतात म्हणून २४+१=२५ हे भंग पुनरुक्त होतात म्हणून मागील गणतींत ते घातले नाहीत.

गाथा ६०७–नारक, संज्ञी तिर्यंच, मनुष्य, देव या चौघांचे सासादनादि गुणस्थानांत जे भंग होतात ते मिथ्यात्वगुणस्थानाच्या भंगासारखेच आहेत, म्हणून ते पुनरुक्त भंग कमी करून मिथ्यात्वादिगुणस्थानाचे भंग गणतींत धरावेत.

गुणस्थानापेक्षेनें उदयस्थानाच्या अपेक्षेनें (कोष्टक १७२)

गुणस्थान	उदयस्थान		भंगसंख्या	विशेष.
	प्रकृति	प्रकार		
१ मिथ्यात्व	२१	०	५९	पूर्वी सांगितल्याप्रमाणें भंग ६० उणा १ भंग तीर्थंकर संबंधी.
,,	२४	०	२७	

गुणस्थान	उदयस्थान प्रकृति	प्रकार	भंगसंख्या	विशेष.
	२५	१,२,३	१८	एकंदर भंग १९—१ आहारकमुनीचा शरीरमिश्रकाल संबंधीं.
	२६	१,२,३	६१४	एकंदर भंग ६२० उणे ६ समुद्घात-केवली संबंधीं.
	२७	३,४	१०	एकंदर भंग १२—२ आहारकमुनि व तीर्थंकरसंबंधी.
	२८	१,३	११६२	एकंदर ११७५—१३ सामान्यकेवली व आहारकमुनीसंबंधीं.
	२९	१,२,३,६	१७४६	एकंदर भंग १७६०—१४ (१२ सामान्यकेवलीचे व १ तीर्थंकर, १आहारकमुनि)
	३०	१,२	२८९६	एकंदर २९२१—२५ (सामान्यकेवलीचे २४ व तीर्थंकर १.)
	३१	२	११६०	एकंदर ११६१—१ तीर्थंकर
			७६९२	

गुणस्थान	उदयस्थान	प्रकार	आंतरभंग	भंगसंख्या	विशेष.
२ सासादन	२१	०	६		(१) बादरपृथ्वी, जल, ३प्रत्येकवनस्पति यांचे १यश, २अयशाच्या अपेक्षेनें ६भंग होतात.
			८		(२)द्वींद्रिय ते असंज्ञीपंचेंद्रिय या चार जीवांचे यश अयशाच्या अपेक्षेनें ८ भंग होतात.
			८		(३)१संज्ञीपंचेंद्रिय तिर्यंच×२सुभग×२आदेय ×२यश यांच्या अपेक्षेनें आठ भंग होतात.
			८		(४) मनुष्याचेंही संज्ञीपंचेंद्रियाप्रमाणें ८ भंग होतात.
			१		(५) देवगतीचा भंग एक.
			३१	३१	हे सर्वभंग मिथ्यात्वगुणस्थानांत गर्भित आहेत.
	२४			६	शरीर मिश्रकालांत बादरपृथ्वी, जल, प्रत्येक वनस्पति यांचे यश अयशाच्या अपेक्षेनें ६ भंग होतात. (हे भंग मिथ्यात्व गुणस्थानांत गर्भित आहेत.)

गुणस्थान	उदयस्थान प्रकृति	उदयस्थान प्रकार	अंतरभंग	भंगसंख्या	विशेष
	२५	३		१	शरीरमिश्रकालांत देवांच्या अपेक्षेनें.
	२६	३	८		शरीरमिश्रकालांत द्वींद्रियांपासून असंज्ञीपंचेंद्रियापर्यंत २ यशाच्या अपेक्षेनें.
			५७६ / ५८४	५८४	शरीर मिश्रकालांत संज्ञीपंचेंद्रिय, तिर्यंच, व मनुष्य यांचे मिथ्यात्व गुणस्थानांत सांगितल्याप्रमाणें.
	२९	६		२	देव, नारकांच्या भाषापर्याप्तिकालांत २७-२८ च्या उदयस्थानाचें भंग येथें दाखविले नाहींत. कारण, शरीर पर्याप्ति आदिकालांत एकेंद्रियांत सासादनगुणस्थान नसतें.
	३०	२		२३०४	भाषापर्याप्तिकालांत संज्ञीतिर्यंच व मनुष्य यांचे मिथ्यात्व गुणस्थानाप्रमाणें प्रत्येकीं ११५२
	३१	२		११५२	भाषापर्याप्तींत संज्ञीपचेंद्रिय तिर्यंचाचे उद्योतयुत मिथ्यात्व गुणस्थानाप्रमाणें.
				४०८०	हे सर्व मिथ्यात्वांत गर्भित आहेत.
३ मिश्र	२९	६		२	भाषापर्याप्तिकालांत देव,नारक,यांचा १ भंग होतो.
	३०	२		२३०४	भाषापर्याप्तींत संज्ञीपंचेंद्रिय, तिर्यंच व मनुष्य यांचे मिथ्यात्व गुणस्थाना प्रमाणें.
	३१	२		११५२	भाषापर्याप्तींत संज्ञीपंचेंद्रिय, तिर्यंच उद्योतसहित यांचे मिथ्यात्वगुणस्थानाप्रमाणें.
				३४५८	
असंयत	२१	०		४	चार गतींच्या अपेक्षेनें एक एक भंग.
	२५	३		२	शरीर मिश्रकालांत पहिल्या नरकांत व वैमानिकदेवांत प्रत्येकाचा एक एक भंग.

गुणस्थान	उदयस्थान		आंतरभंग	भंगसंख्या	विशेष.
	प्रकृति	प्रकार			
	२६	३	१		शरीरमिश्रकालांत भोगभूमींतील तिर्यंचाचा एक भंग.
		३	३६		कर्मभूमींतीलें संज्ञी (मनुष्य) यांचे शरीरमिश्रकालांत ६ संस्थान × ६ संहनन या अपेक्षेनें.
			३७	३७	
	२७	३		२	शरीरपर्याप्तिंत पहिला नरक व वैमानिक देव यांत एक एक भंग.
	२८	१	१		शरीरपर्याप्तींत भोगभूमीमध्यें भंग १
		३	२		उच्छ्वासपर्याप्तींत पहिला नरक व वैमानिक देव यांत एक एक.
		१	७२		शरीरपर्याप्तींत मनुष्यांचीं ६ संस्थानें व सहा संहनन व २ विहायोगति यांच्या अपेक्षेनें
			७५	७५	
	२९	१,३	२		उच्छ्वासपर्याप्तींत तिर्यंच आणि मनुष्य यांचा एक एक भंग होतो. [भोगभूमींत]
		६	२		भाषापर्याप्तींत देव व नारक यांचा एक एक भंग होतो,
		१	७२		उच्छ्वासपर्याप्तींत कर्मभूमींतील मनुष्याचे ६ संस्थान × ६ संहनन ×२ विहायोगति असे ७२ भंग होतात.
			७६	७६	
	३०	१	१		उच्छ्वासपर्याप्तींत भोगभूमींतील तिर्यंचाचा उद्योतसहित अवस्थेंत एक भंग होतो.
		२	२३०४		भाषापर्याप्तींत संज्ञी पंचेंद्रिय, तिर्यंच व मनुष्य यांचे वर सांगितल्याप्रमाणें प्रत्येकाचे ११५२ भंग होतात.
			२३०५	२३०५	
	३१	२		११५२	भाषापर्याप्तींत संज्ञी पंचेंद्रिय तिर्यंचाचे उद्योतसहित मागें लिहिल्या प्रमाणें.
				३६५३	

गुणस्थान	उदयस्थान प्रकृति	उदयस्थान प्रकार	आंतरभंग	भंगसंख्या	विशेष.
५ देशविरत	३०	२		२८८	भाषापर्याप्तींत संज्ञी पंचेंद्रिय तिर्यंच व मनुष्याचे ६ संस्थान × ६ संहनन × २ विहायोगति × २ स्वर मिळून प्रत्येकाचे १४४ भंग होतील.
	३१	२		१४४	भाषापर्याप्तींत संज्ञी पंचेंद्रिय तिर्यंचाचे उद्योतसहित वर लिहिल्याप्रमाणें
				४३२	
६ प्रमत्त	२५	२		१	१ शरीरमिश्रांत आहारकमुनीचा
	२७	१		१	शरीरपर्याप्तींत ,, ,,
	२८	२		१	उच्छ्वास पर्याप्तींत ,, ,,
	२९	६		१	भाषापर्याप्तींत ,, ,,
	३०	२		१४४	,, सामान्यमुनींचे ६ संस्थान × ६ संहनन × २ विहायोगति × २ स्वर या अपेक्षेनें
				१४८	
७ अप्रमत्त	३०	२		१४४	भाषापर्याप्तींत सामान्यमुनींचे ६ व्या गुणस्थानाप्रमाणें.
८ अपूर्वकरण उपशमक	३०	२		७२	भाषापर्याप्तींत मुनींचे ६ संस्थान × ३ संहनन × २ विहायोगति × २ स्वर या अपेक्षेनें
९ अनि. उप.	३०	२		७२	वरील प्रमाणें
१० सूक्ष्म. उप.	३०	२		७२	,,
११ उप. मोह	३०	२		७२	,,
८ अपूर्वक्षपक	३०	२		२४	भाषापर्याप्तींत मुनींचे ६ संस्थान × १ संहनन × २ विहायोगति × २ स्वर या अपेक्षेनें.
९ अनि. क्षपक	३०	२		२४	वरील प्रमाणें
१० सूक्ष्म क्षपक	३०	२		२४	,,
१२ क्षीणमोह	३०	२		२४	,,
१३ सयोग केवली	२०	०	०	१	समुद्घात सामान्यकेवलींना कार्मण योगांत.

गुणस्थान	उदयस्थान प्रकृति	प्रकार	आंतरभंग	भंगसंख्या.	विशेष.
	२१	०		१	समुद्घात तीर्थकर केवलीचा कार्मण योगांत.
	२६	३		६	औदारिकमिश्रांत सामान्य केवलीचे ६ संस्थानाच्या अपेक्षेनें.
	२७	२		१	औदारिकमिश्रकालांत तीर्थकराचा.
	२८	१		१२	शरीरपर्याप्तींत सामान्य केवलीचे ६ संस्थान × २ विहायोगति.
	२९	४	१		शरीपर्याप्तींत तीर्थंकराचा
	२९	१	१२		उच्छ्वासपर्याप्तींत सामान्य केवलीचे
			१३	१३	६ संस्थान × २ विहायोगति.
	३०	३	१		उच्छ्वासपर्याप्तींत तीर्थंकरांचा.
	३०	४	२४		भाषापर्याप्तींत सामान्यकेवलीचे ६
			२५	२५	संस्थान ×२ विहायोगति×२ स्वर.
	३१	१		१	भाषापर्याप्तींत तीर्थंकराचा.
				६०	
१४ अयोग-	९		०	१	अयोगीचा
केवली	८			१	
				२	,,

अपुनरुक्तभंग

४ सहाव्या गुणस्थानांतील आहारकमुनींचे
६० तेराव्या गुणस्थानांतील सयोग केवलीचे
२ चौदाव्या गुणस्थानांतील अयोगकेवलीचे
७६९२ मिथ्यात्व गुणस्थानांतील
७७५८

याशिवाय बाकीचे गुणस्थानांत दाखविलेले भंग मिथ्यात्वगुणस्थानाच्या भंगांत गर्भित आहेत.

गाथा ६०८—श्रीवर्धमानस्वामीनीं नामकर्माच्या १२ उदयस्थानांत अपुनरुक्तभंग ७७५८ सांगितले आहेत.

—— नामकर्माच्या उदयस्थानाचें प्रकरण समाप्त.

नामकर्माच्या सत्वस्थानाचें प्रकरण.

सत्वस्थानाचें प्रकरण.

गाथा ६०९— नामकर्माची सत्वस्थानें १३ होतात.

नंबर	प्रकृति	नंबर	प्रकृति
१	९३	८	८०
२	९२	९	७९
३	९१	१०	७८
४	९०	११	७७
५	८८	१२	१०
६	८४	१३	९
७	८२		

गाथा ६१०, ६११—नामकर्माच्या १३ सत्वस्थानाचें विवरण.

(कोष्टक नं. १७३)

नंबर	सत्वस्थानें	विवरण
१	९३	नामकर्माच्या सर्व प्रकृति असतात.
२	९२	९३—१ तीर्थंकर प्रकृति.
३	९१	९३—२ आहारकद्विक.
४	९०	९३—१ तीर्थंकर + २ आहारकद्विक.
५	८८	९३—१ तीर्थंकर, २ आहारद्विक, २ देवद्विक(उद्वेलना झाल्यास)
६	८४	८८—४ नारक चतुष्क (१ नरकगति, २ नरकगत्यानुपूर्वी, ३ वैक्रियिक शरीर ४ वैक्रियिक अंगोपांग] यांची उद्वेलना झाल्यास
७	८२	८४—२ मनुष्यद्विक (उद्वेलना झाल्यास)
८	८०	९३—१३ [नारकद्विक, तिर्यंचद्विक, विकलत्रय, उद्योत, आतप एकेंद्रिय, साधारण, सूक्ष्म, स्थावर यांचा क्षय ९ व्या गुणस्थानांत होतो.
९	७९	८०—१ तीर्थंकर
१०	७८	८०—२ आहारकद्विक.
११	७७	८०–१ तीर्थंकर, २ आहारकद्विक.
१२	१०	२ मनुष्यद्विक, १ पंचेंद्रिय, १ सुभग, १ त्रस, १ बादर, १ १ पर्याप्त १ आदेय, १ यश, १ तीर्थंकर यांची सत्ता १४ व्या गुणस्थानाच्या अंतांपर्यंत असते.
१३	९	१०—१ तीर्थंकर.

गाथा ६१२–उद्वेलनेचीं स्थानें व त्यांचे काल–(गाथा ४१३ ते ४१५ पहा)

मिथ्यात्वगुणस्थानांत १ सम्यक्त्वमोहनीय, १ सम्यङ्मिथ्यात्व २ आहारकद्विक या चार प्रकृतींची उद्वेलना होते. यांचा बंध किंवा उदय या गुणस्थानांत होत नाहीं. बाकीच्या ९ प्रकृतींचीही उद्वेलना याच गुणस्थानांत होते.

उद्वेलनप्रकृति १३ आहेत [गाथा ४१५ पाहा]

गाथा ६१३–आहारकद्विक ही प्रकृति प्रशस्त आहे म्हणून चारही गतींतील मिथ्यादृष्टि जीव प्रथम आहारकद्विकाची उद्वेलना करतात; नंतर, सम्यक्त्वमोहनीयाची, नंतर सम्यङ्मिथ्यात्वाची, त्यानंतर, २ देवद्विक, २ नरकद्विक, २ वैक्रियिकद्विक, १ उच्चगोत्र, २ मनुष्यद्विक या ९ प्रकृतींची उद्वेलना एकेंद्रिय, विकलत्रय किंवा पंचेंद्रिय करितात.

गाथा ६१४–वेदकयोग्यकालांत आहारकद्विकाची उद्वेलना होते. उपशम कालांत सम्यक्त्व प्रकृति व सम्यङ्मिथ्यात्व प्रकृतीची उद्वेलना होते. एकेंद्रिय व विकलत्रय जीव, वैक्रियिकषट्काची उद्वेलना करतात.

गाथा ६१५–सम्यक्त्वमोहनीय, व मिश्रमोहनीय या दोन प्रकृतींची सत्तारूप स्थिति त्रसजीवांत पृथक्त्वसागर–प्रमाण शिल्लक राहील; व एकेंद्रियांत १ सागराला पल्याचा असंख्याताचा भाग कमी इतकी शिल्लक राहील तों पर्यंतचा काल **वेदकयोग्य-काल** ह्मटला जातो; व याहून ज्याची स्थिति कमी असते त्यांस **उपशमयोग्य काळ** म्हणतात.

गाथा ६१६–तेजस्कायिक, वायुकायिक जीवांत २ मनुष्यद्विक व उच्चगोत्र १ या तीन प्रकृतींची उद्वेलना होते.

उद्वेलना करण्याचा काल जघन्य किंवा उत्कृष्ट पल्याच्या असंख्याताच्या भागा इतका आहे. ह्मणजे इतक्या कालांत त्या तीन प्रकृतींच्या निषेकांचें उद्वेलन होईल.

गाथा ६१७–पल्याच्या असंख्याताच्या भागा इतकी ज्याची स्थिति आहे त्या सत्तारूपस्थितीची उद्वेलना एक अंतर्मुहूर्तांत होते, तर संख्यात सागराइतक्या सत्तारूप स्थितीची उद्वेलना किती कालांत होईल ? असा प्रश्न केल्यास त्याचें उत्तर पल्याच्या असंख्याताच्या भागांत होईल हें होय. म्हणजे, त्या उद्वेलनास पल्याचा असंख्याताचा भाग लागेल.

सम्यक्त्वादिकांची विराधना किती वेळां होईल.

गाथा ६१८–प्रथमोपशमसम्यक्त्व, वेदकसम्यक्त्व, देशसंयम व अनंतानुबंधीचें विसंयोजन या चार अवस्थांस एकजीव उत्कृष्टपणें पल्याच्या असंख्याताच्या भागाचे जितके

समय होतात तितके वेळां सोड सोडून पुन्हां ग्रहण करूं शकेल, नंतर अवश्य सिद्धपदाची त्यास प्राप्ति होईल.

गाथा ६१९–एकजीव अधिकांत अधिक चारच वेळां उपशमश्रेणी चढूं शकतो नंतर, क्षपकश्रेणी चढून तो मोक्षास जाईल. एक जीव अधिकांत अधिक सकल संयम ३२ वेळांच धारण करूं शकेल. पुढें तो मोक्षास जाईल.

विशेष गाथा १–मिथ्यात्वगुणस्थानांत एका जीवांत तीर्थंकर प्रकृति व आहारक-द्विक यांची युगपत् सत्ता असूं शकणार नाहीं; परंतु भिन्नभिन्न जीवांत तीर्थंकर अथवा आहारकद्विक यांची सत्ता संभवनीय आहे. कारण ज्या जीवांत तीर्थंकर व आहारकद्विक यांची सत्ता युगपत् असेल तो मिथ्यात्वगुणस्थानांत जाणार नाहीं. सासादनगुणस्थानांत तीर्थंकर व आहारकद्विक या प्रकृतींची सत्ता नसते कारण ज्या जीवांत तीर्थंकर किंवा आहारकद्विकांची सत्ता असेल त्यास मिथ्यात्वरहित अनंतानुबंधीचा उदय होणार नाहीं.

मिश्रगुणस्थानांत तीर्थंकरप्रकृति व आहारकद्विक यांची सत्ता नसते.

गाथा ६२०–६२१–६२२—चार गतींत नामकर्माचें सत्वस्थान.

(कोष्टक नं. १७४)

सत्त्वस्थानाचा नंबर.	सत्त्वस्थानाच्या प्रकृति.	कोणत्या गतींत व कोणत्या अवस्थेंत या प्रकृतींचें सत्त्व असेल.
१	९३	देव (असंयतसम्यग्दृष्टि), असंयतादिसम्यग्दृष्टि मनुष्य, यांत.
२	९२	सासादन गुणस्थान सोडून चारही गतींत.
३	९१	सम्यग्दृष्टिदेव, सम्यग्दृष्टि अथवा मिथ्यादृष्टि मनुष्य किंवा नरक यांत
४	९०	९व्या गुणस्थानांत १३ प्रकृतींचा क्षय होतो. त्यापूर्वीच्या गुणस्थानांत चार ही गतीमध्यें ९० प्रकृतींचें सत्त्व संभवतें.
५	८८	मिथ्यादृष्टितिर्यंच अथवा मनुष्यांत.
६	८४	मिथ्यादृष्टितिर्यंच अथवा मनुष्यांत.
७	८२	मिथ्यादृष्टितिर्यंचांत.

सत्त्वस्थाना-चा नंबर.	सत्त्वस्थाना-च्या प्रकृति	कोणत्या गतींत व कोणत्या अवस्थेंत या प्रकृतींचें सत्त्व असेल.
८	८०	९ व्या गुणस्थानांत १३ प्रकृतींचा क्षय होतो. तेथपासून अयोगकेवलीच्या द्विचरमसमयापर्यंत.
९	७९	
१०	७८	
११	७७	
१२	१०	अयोगीच्या अंतसमयांत.
१३	९	

गाथा ६२३–नारकजीवांत ९२, ९१, ९० हीं तीन सत्त्वस्थानें असतात.

पृथ्वीकायादि सर्व तिर्यंचांत ९२-९०-८८-८४-८२ हीं पंचसत्त्वस्थानें असतात.

गाथा ६२४–मनुष्यांत ८२प्रकृतींचें सत्त्वस्थान सोडून बाकीचीं १२सत्त्वस्थानें असतात.

सयोगकेवलींत ८०-७९-७८-७७ हीं चार स्थानें असतात.

अयोगकेवलींत ८०-७९-७८-७७-१०-९ हीं ६ स्थानें असतात.

गाथा ६२५–तीर्थंकर–सयोगकेवलींत ८०-७८ हीं दोन स्थानें असतात.

तीर्थंकर अयोगकेवलींत ८०-७८-१० हीं ३ स्थानें असतात.

सामान्य सयोगकेवलींत ७९-७७ हीं २ स्थानें असतात.

सामान्य अयोगकेवलींत ७९-७७-९ हीं ३ स्थानें असतात.

आहारकमुनींत ९३-९२ हीं २ सत्त्वस्थानें असतात.

वैमानिक देवांत ९३-९२-९१-९० हीं चार स्थानें असतात.

गाथा ६२६–भवनत्रिक देवांत, सर्वभोगभूमींतील मनुष्य-तिर्यंचांत व ४-५-६-७ या नरकांत ९२-९० हीं २ सत्त्वस्थानें असतात.

सासादन गुणस्थानांतील सर्व जीवांत ९० चें सत्त्वस्थान असतें.

[कोष्टक नं. १७५]

नरकगतींत सत्त्वस्थानें

गुणस्थान	सत्त्वस्थान
१	९२, ९१, ९०
२	९०
३	९२, ९०
४	९२–९१–९०

[कोष्टक नं. १७६]

देवगतींत सत्त्वस्थानें

गुणस्थान	सत्त्वस्थान
१	९२, ९०
२	९०
३	९२, ९०
४	९३, ९२, ९१, ९०

[कोष्टक नं. १७७.]

तिर्यंचगतींत सत्त्वस्थानें

गुणस्थान	सत्त्वस्थान
१	९२—९०—८८ —८४—८२
२	९०
३	९२—९०
४	९२—९०
५	९२—९०

मनुष्यगतींत सत्त्वस्थानें (कोष्टक नं. १७८.)

गुणस्थान	सत्त्वस्थान
१	९२—९१—९०—८८—८४
२	९०
३	९२—९०
४	९३—९२—९१—९०
५	९३—९२—९१—९०
६	९३-९२—९१-९०
७	९३—९२—९१—९०
८उपशामक	९३—९२—९१—९०

चारही गतीच्या सत्व-स्थानाची कोष्टकें चार वेगवेगळीं दाखविलीं; परंतु चारही गतींचीं सत्वस्थानें एके ठिकाणीं गुणस्थानापेक्षेनें दाखविल्यास मिथ्यात्व गुणस्थानांत ८२चें सत्वस्थानही दाखवावें लागेल, व

गुणस्थान	सत्वस्थान	बाकीचीं सत्त्वस्थानें मनुष्यगतींतील सत्त्वस्थानाप्रमाणेंच राहतील.
,, क्षपक	९३-९२-९१-९०	
९उपशमक	९३-९२-९१-९०	
,, क्षपक	९३-९२-९१-९०-८०-७९-७८-७७	
१०उपशम.	९३-९२-९१-९०	
,, क्षपक	८०-७९-७८-७७	
११	९३-९२-९१-९०	
१२	८०-७९-७८-७७	
१३	८०-७९-७८-७७	
१४ द्विचरम	८०-७९-७८-७७	
,, चरम	१०—९	

गाथा ६२७–मूळ व उत्तर प्रकृतींचीं बंध उदय व सत्त्वस्थानें व भंग मागें सांगितले. आतां पुढें बंध, उदय, सत्त्व या तिहींच्या संयोगांत स्थानें व भंग सांगतील.

मूळ आठ कर्मांच्या अपेक्षेनें त्रिसंयोगांत स्थान व भंग.

गाथा ६२८–जिथें ८-७ किंवा ६ प्रकृतींचा बंध होईल तिथें उदय व सत्त्व आठही प्रकृतींचें राहील.

जिथें १ प्रकृतीचा बंध होईल तिथें उदय ७ प्रकृतींचा व सत्त्व ८ प्रकृतींचें असेल किंवा उदय व सत्व ७ प्रकृतींचेंच किंवा उदय ४ चा व सत्त्व ४ चें राहील; व जिथें एकाही प्रकृतीचा बंध होणार नाहीं तिथें उदय व सत्व चार चार प्रकृतीचें राहील.

मूळ प्रकृतीच्या बंध, उदय, सत्त्वस्थानाचें (कोष्टक नं. १७९)

बंध	८ मूळ प्रकृतीचा	७मूळ प्र.चा (१ आयुकमी)	६ मूळ प्र. चा (आयु, मोह कमी)	मूळ प्र. चा १सातावेदनीय	मूळ प्र. चा १सातावेदनीय	मूळ प्र. चा १साता	मूळ प्र. चा ०
उदय	८ मूळ प्र. चा	८मूळ प्र.चा	८मूळ प्र.चा	७मूळ प्र. चा [मोहकमी]	७मूळ प्र.चा (मोह नाहीं)	मूळ प्र. चा ४ अघाति	मूळ प्र. चा ४ अघाति
सत्व	८ मूळ प्र.चें	८मूळ प्र. चें	८मूळ प्र. चें	८मूळ प्र. चें	मूळ प्र.चें ७ (मोह विना)	मूळ प्र. चें ४ अघाति	मूळ प्र. चें ४ अघाति

गाथा ६२९- **गुणस्थानापेक्षया त्रिसंयोगी भंग.**

गुणस्थानापेक्षया ८ मूळ प्रकृतींच्या बंध उदय सत्वाचें [कोष्टक १८०]

गुणस्थान	मिथ्यात्व १		सासादन २		मिश्र ३	असंयत ४		देशसंयत ५		प्रमत्त ६		अप्रमत्त ७		अपूर्व ८	अनिवृत्ति ९	सूक्ष्म १०	उपशांत ११	क्षीण १२	सयोग १३	अयोग १४
बंध	८	७	८	७	७	८	७	८	७	८	७	८	७	७	७	६	१	१	१	०
उदय	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	७	७	४	४
सत्व	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	८	७	४	४

नोटः—एका गुणस्थानांतच ८ व ७ हे दोन अंक लिहिले आहेत. त्याचा अर्थ ८ म्हणजे आयुसहित व ७ म्हणजे आयुविना.

उत्तर प्रकृतींच्या बंध उदयसत्त्वांचें वर्णन.

गाथा ६३०-ज्ञानावरणाच्या ५ प्रकृति व अंतरायाच्या ५ प्रकृति या दोहींचा बंध, उदय व सत्त्व हीं १० व्या गुणस्थानापर्यंत राहतात.

या प्रकृतींचा बंध ११-१२ व्या गुणस्थानांत होत नाहीं; परंतु उदय व सत्व वरील १० ही प्रकृतींचें १२ व्या गुणस्थानापर्यंत असतें.

ज्ञानावरण व अंतराय यांच्या उत्तर प्रकृतींचें गुणस्थानापेक्षेनें बंध, उदय व सत्त्व यांचें (कोष्टक नं. १८१.)

गुण.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
बंध	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	०	०
उदय	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५
सत्व	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५

गाथा ६३१-६३२--दर्शनावरणाच्या ९ प्रकृतींचा बंध पहिल्या व दुसऱ्या गुणस्थानांत होईल. त्यावेळीं उदय ४ किंवा ५ प्रकृतींचा व सत्त्व ९ प्रकृतींचें असतें.

४ चा उदय म्हणजे चक्षु, अचक्षु, अवधि व केवलदर्शनावरण यांचा उदय समजावा व ५ चा उदय म्हणजे १ निद्रा अधिक समजावी.

६ प्रकृतींचा [९--३ स्त्यानगृद्धि, प्रचलाप्रचला, निद्रानिद्रा] बंध मिश्रगुणस्थानापासून अपूर्व करणाच्या प्रथम भागापर्यंत दोन्ही श्रेणींत होईल. त्यावेळीं उदय ४ किंवा ५ प्रकृतींचा [वर लिहिल्याप्रमाणें] व सत्व ९ प्रकृतींचें राहील.

४ प्रकृतींचा (६--१ निद्रा, १ प्रचला) बंध अपूर्व करणाच्या दुसऱ्या भागापासून १० व्या गुणस्थानापर्यंत होईल. त्यावेळीं उपशमक सूक्ष्मसांपरायपर्यंत व १६ प्रकृतींचा क्षय ९ व्या गुणस्थानांत होतो, तेथपर्यंत उदय ४ किंवा ५ प्रकृतींचा व सत्त्व ९ प्रकृतींचें राहील; परंतु, १६ प्रकृतींचा क्षय झल्यावर ९ व्या व क्षपक १० व्या गुणस्थानांत ६ प्रकृतींचें सत्व राहील.

११ व्या व १२ व्या गुणस्थानांत दर्शनावरण प्रकृतींचा बंध होत नाहीं.

११ व्यांत १२ व्या गुणस्थानांत द्विचरमसमयांपर्यंत ४ किंवा ५ प्रकृतींचा उदय असतो व ११ व्यांत ९ प्रकृतींचें सत्व व १२ व्याच्या द्विचरमसमयांपर्यंत ६ प्रकृतींचें सत्त्व राहील.

क्षीण कषायाच्या अंतिम समयांत उदय व सत्त्व ४-४ प्रकृतींचें असतें.

दर्शनावरण उत्तर प्रकृतींचें गुणस्थानापेक्षेनें बंध व उदय सत्वाचें

(कोष्टक नं. १८२)

गुणस्थान	मिथ्यात्व	सासादन	मिश्र	असंयत	देशसंयत	प्रमत्त	अप्रमत्त	अपूर्वकरण		अनिवृत्ति		सूक्ष्मसां		उपशांत	क्षीणकषाय	
								उप.	क्षप	उप.	क्षप	उप.	क्षप		द्वि.	चरम
बंध	९	९	६	६	६	६	६	६,४	६,४	४	४	४	४	०	०	०
उद.	४,५	४,५	४,५	४,५	४,५	४,५	४,५	४,५	४,५	४,५	४,५	४,५	४,५	४,५	४,५	४
सत्व	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९	९,६	९	६	९	६	४

गाथा ६३३-६३४—साता व असाता प्रकृतींपैकीं कोणत्यातरी एकाच प्रकृतींचा बंध अथवा उदय होईल. सत्त्वमात्र दोन्हीं प्रकृतींचें १३ व्या गुणस्थानापर्यंत राहतें.

अयोगी गुणस्थानाच्या अंतिमसमयांत ज्या प्रकृतींचा उदय असेल तिचेंच सत्व राहील.

पहिल्या गुणस्थानांपासून ६ व्या गुणस्थानापर्यंत वेदनीय कर्माचे खालीं लिहिल्या प्रमाणें ४ भंग होतात.

१	बंध साताचा,	उदय साताचा	सत्त्व दोन्हींचें	[१]	अपुनरुक्त
२	,,	उदय असाताचा	,,	[२]	,,
३	बंध असाताचा	उदय साताचा	,,	[३]	,,
४	,,	उदय असाताचा	,,	[४]	,,

सातपासून १३ व्या गुणस्थानांपर्यंत खालीलप्रमाणे २ भंग होतील.

१	बंध साताचा	उदय साताचा	सत्त्व दोन्हींचें	पुनरुक्त
२	,,	उदय असाताचा	,,	,,

१४ व्या गुणस्थानांत खालीलप्रमाणें ४ भंग.

१	बंध ०	उदय साताचा	सत्त्व दोन्हींचें	[५]	अपुनरुक्त
२	,,	उदय असाताचा	,,	[६]	,,
३	,,	उदय साताचा	सत्त्व साताचें	[७]	,,
४	,,	उदय असाताचा	सत्त्व असाताचें	[८]	,,

वेदनीय कर्माचे अपुनरुक्त मूळ भंग आठ (८) आहेत.

गुणस्थानापेक्षेनें वेदनीय कर्माच्या भंगांची संख्या. (कोष्टक नं. १८३)

गुणस्थान	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	एकूण भंग
भंगसंख्या	४	४	४	४	४	४	२	२	२	२	२	२	२	४	४४

गाथा ६३५—उच्च व नीच गोत्रांपैकीं एकाच प्रकृतीचा बंध अथवा उदय यथासंभव होतो.

दोन्ही गोत्रकर्माची सत्ता अयोगी गुणस्थानाच्या द्विचरमसमयापर्यंत राहते, पण चरमसमयांत उच्च गोत्राचेंच सत्त्व राहतें.

गाथा ६३६, ६३७—उच्चगोत्राची उद्वेलना ज्याची झाली असेल अशा तेजस्काय व वायुकायांत नीचगोत्राचेंच सत्व राहील व तेजस्काय व वायुकाय मरून एकेंद्रिय विकलत्रय वा पंचेंद्रिय तिर्यंच उत्पन्न होईल तेव्हां अंतर्मुहूर्तपर्यंत नीच गोत्राचेंच सत्त्व राहील. पुढें, उच्चगोत्राचा बंध झाल्यास दोहींचें सत्व राहील.

गाथा ६३८–गुणस्थानापेक्षेनें गोत्रकर्माचे भंग खालील प्रमाणें होतील.

मिथ्यात्व गुणस्थान	[१]	बंध नीच	उदय नीच	सत्त्व दोहींचें	(१) भंग	अपुनरुक्त
	[२]	,,	,, उच्च	,,	(२)	,,
	[३]	,, उच्च	,, उच्च	,,	(३)	,,
	[४]	,, ,,	,, नीच	,,	(४)	,,
	[५]	,, नीच	,, ,,	सत्त्व नीचाचें	(५)	,,

सासादन–वरील पांच भंगांपैकीं पांचवा भंग कमी करून बाकीचे चार भंग होतील.

मिश्र असंयत देशसंयत	(१)	बंध उच्च	उदय उच्च	सत्त्व दोहींचें	पुनरुक्त भंग
	(२)	,,	उदय नीच	,,	,,
प्रमत्तपासून १० व्या गुणस्थानापर्यंत	(१)	बंध उच्च	उदय उच्च	सत्त्व दोहींचें	,,
गु. ११-१२-१३ पर्यंत	(१)	०	,,	,,	६ अपुनरुक्त
गुणस्थान १४	(१)	०	,,	,,	पुनरुक्त
	(२)	०	,,	सत्त्व उच्च	[७] अपुनरुक्त

याप्रमाणें गोत्राकर्माचे अपुनरुक्त मूलभंग सात (७) होतात.

गुणस्थानापेक्षेनें गोत्राकर्माच्या भंगसंख्येचें (कोष्टक नं. १८४.)

गुणस्थान	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	एकूण भंग
भंगसंख्या	५	४	२	२	२	१	१	१	१	१	१	१	१	२	२५ होत.

गाथा ६३९-४०--देव व नारक यांच्या भुज्यमान आयुष्यांत सहा महिने शिल्लक राहिले असतां ते (देव व नारक) मनुष्यायु व तिर्यंचायूचा बंध होण्यास योग्य होतात. मनुष्य व तिर्यंच यांच्या भुज्यमान आयूचा तिसरा भाग उरला म्हणजे, त्यांना यथायोग्य चारही प्रकारचा आयुर्बंध होऊं शकतो. भोगभूमींतील जीवाचें आयुष्य सहा महिने शिल्लक राहिले म्हणजे त्यांना देवायूचाच बंध होतो. एकेंद्रिय व विकलेंद्रिय जीवांना मनुष्यायु वा तिर्यंचायूचाच बंध होतो. आणि तेजस्कायिक, वातकायिक, किंवा सातव्या पृथ्वींतील नारकी यांना तिर्यंचायूचाच बंध होतो.

गाथा ६४१–नारकादिकांना आप आपल्या गतिसंबंधी एक आयूचा उदय असतो व परभवायूचा बंध झाला असल्यास सत्ता दोन आयूंची राहील. एक बध्यमान व एक भुज्यमान, परंतु अबद्धायु जीवांना एका भुज्यमान आयुचीच सत्ता असते.

गाथा ६४२–एक जीव एका भवांत एकच आयूचा [चार आयूपैकीं] बंध करील आणि तोही योग्यकाळीं आठ वेळां करील. भुज्यमान आयूचा तिसरा भाग अवशिष्ट राहिल्यावर आयुर्बंध होतो. याप्रमाणें पुढेंही तिसरा तिसरा भाग शिल्लक राहिला असतां एकंदर मिळून ८ वेळां आयुर्बंध होऊं शकतो.

नोटः—भुज्यमान आयूचा तिसरा भाग शिल्लक राहिला म्हणजे तो काल पहिल्या आयुर्बंधाला योग्य होतो. त्यावेळीं न झाल्यास पुढील त्रिभागांत होऊं शकेल. याप्रमाणें आयुर्बंधाचा अवसर आठ वेळां येतो.

गाथा ६४३–आयुर्बंध झाल्यानंतर पुढील अपकर्षकालांत बध्यमान आयूची स्थिति कायम राहील, किंवा, ज्यास्त होईल. किंवा कमी होईल. परिणामानुसार जीवांच्या आयुः स्थितीचें अपवर्तन होतें [म्हणजे स्थिति कमी होते] त्यांस **"अपवर्तनघात"** म्हणतात.

नोटः—जसें १६ व्या स्वर्गातील बावीस सागर स्थितीचा आयुर्बंध कोणास झाल्यास त्याच्या दुसऱ्या अपकर्षकालांत परिणामांची विशुद्धि कमी झाल्यामुळें बाराव्या स्वर्गाची १८ सागरांहून कांहीं अधिक स्थिति राहील.

आयुःकर्माचे भंग.

गाथा ६४४–बंध, अबंध व उपरतबंध या अपेक्षेनें एका जीवाच्या एका पर्यायांत एका आयुसंबंधी तीन भंग होतात.

बंधः—वर्तमानकाळीं परभवाच्या आयूचा बंध होतो. तेथें बंध आगामी आयूचा, उदय भुज्यमान आयूचा, व सत्त्व भुज्यमान व बध्यमान आयूचें याप्रमाणें भंग तीन होतात. (बंध १, उदय १, सत्त्व २)

अबंधः—अगामी आयूचा, पूर्वीही बंध झाला नाहीं व वर्तमानकाळींही होत नाहीं म्हणून त्यास अबंध म्हणतात. येथें उदय व सत्त्व केवल एका भुज्यमान आयूचेंच असतें. (बंध०, उदय १, सत्त्व१.)

उपरतबंधः—आगामी आयूचा पूर्वी बंध केला असून वर्तमानकाळीं बंध होत नाहीं म्हणून उपरत बंध, उदय भुज्यमानआयु १, सत्त्व पूर्वबद्ध व भुज्यमान आयु २ [उपरत बंध, १ उदय, २ सत्त्व.]

गाथा ६४५–नारकगतींत आयुकर्माच्या बंध उदय सत्त्वाचें कोष्टक नं. १८५

नरकगतींत बंध = १ मनुष्यायु
उदय = नरकायु
सत्त्व = १ नरकायु,
मनुष्यायु
अथवा
बंध = १ तिर्यंचायु
उदय = १ नरकायु
सत्त्व = १ नरकायु, तिर्यंचायु

} बंधापेक्षेनें २

	तिर्यंचायु.			मनुष्यायु		
	बंध	अबंध	उपरत बंध	बंध	अबंध	उपरत बंध
बंध	ति. १	०	१उप	म.	०	१उप
उदय	न.१	न.१	१न.	न.	न.१	न.१
सत्त्व	२ति. नं.	१न.	२ति. न.	२म. न.	न.१	२म. न.

नरकगतींत बंध = ०
,, उदय = १ नरकायु
,, सत्त्व = १ नरकायु

} अबंधापेक्षेनें १

नरकगतींत बंध = उपरत
,, उदय = नरकायु
,, सत्त्व = मनुष्यायु, नरकायु
अथवा
नरकगतींत बंध = उपरत
,, उदय = नरकायु
,, सत्त्व = तिर्यंचायु, नरकायु

} उपरत बंधापेक्षेनें २

५ एकूण

याप्रमाणें नरकगतींत ५ अपुनरुक्त भंग झाले पण अबंधापेक्षेनें मनुष्य व तिर्यंच आयु वेगवेगळे घेतल्यास अबंधापेक्षेनेंही दोन भंग होतील, म्हणजे एकंदर भंग ६ सहा होतील; परंतु पुनरुक्त १ असल्यामुळें ५ च भंग धरले आहेत. देवगतींतही याचप्रमाणें मनुष्य व तिर्यंच आयुचा बंध होत असल्यामुळें ६ भंग होतात व पुनरुक्त १ भंग कमी केल्यास ५ भंग होतात. मनुष्यगतींत चारही आयूंचा बंध होत असल्यामुळें त्याचे भंग ४×३ = १२ होतात व अपुनरुक्त भंग ९ होतात.

मनुष्यगतींत आयुकर्माच्या बंध उदयसत्वाचें [कोष्टक नं. १८६]

	नरकायु			तिर्यंचायु			मनुष्यायु			देवायु		
	बंध	अबंध	उ.बंध	बंध	अबंध	उ.बंध	बंध	अबंध	उ.बंध	बंध	अबंध	उ.बंध
बंध	न. १	०	उप.१	ति. १	०	उप.१	म. १	०	उप.१	दे. १	०	उप. १
उदय	म. १	म. १	म. १	म. १	म. १	म. १	म. १	म. १	म १	म. १	म.१	म. १
सत्त्व	न.म.२	म. १	न.म.२	ति.म.२	म. १	ति.म.२	म.म.२	म. १	म.म.२	दे.म.२	म. १	दे म.२

याप्रमाणें १२ भंग होतात. अबंधाचे ४ ही भंग समान आहेत म्हणून ३ भंग पुनरुक्त होतात. ते वजा केले म्हणजे अपुनरुक्त भंग९ होतात. तिर्यंचगतींतही मनुष्यगतीप्रमाणें ४ही आयूंचा बंध होत असल्यामुळें मनुष्यगतीप्रमाणें १२ भंग होतात. व अपुनरुक्त भंग९ होतात.

याप्रमाणें नरकगतींत ५, देवगतींत ५, मनुष्यगतींत ९, तिर्यंचगतींत ९, मिळून २८ अपुनरुक्त भंग होतात,

मूळ गाथेचा सारांश असा आहे कीं, एक एक आयूच्या अपेक्षेनें तीन तीन भंग होतात. ज्या गतींत जितक्या आयूंचा बंध होत असेल त्या आयुर्बंधाच्या संख्येनें ३ भंगांस गुणल्यानें सर्व भंगांची संख्या निघते.

ज्या गतींत जितक्या आयूंचा बंध होत असेल त्यांत १ कमी केला म्हणजे बाकीचे पुनरुक्त रहातात. व सर्व भंगांतून पुनरुक्त भंग वजा केले म्हणजे बाकी अपुनरुक्त भंग रहातात. जसें देवायूंत मनुष्य व तिर्यंच या दोन आयूंचा बंध होतो. म्हणून २×३=६ भंग झाले. या देवगतींत २ आयूंचा बंध आहे; त्यांतून १ कमी केला म्हणजे १ पुनरुक्त भंग झाला. तो वजा केला म्हणजे ६–१=५ अपुनरुक्त भंग झाले.

गाथा ६४६ ते ६४९.–गुणस्थानापेक्षेनें आयुर्बंधाचे भंग.

गुणस्थानापेक्षेनें अपुनरुक्त भंगाचें (कोष्टक नं. १८७.)

नं.	गुणस्थान	नरकगतींत भंग	तिर्यंचगतींत भंग	मनुष्यगतींत भंग	देवगतींत भंग	एकूण	विशेष.
१	मिथ्यात्व	५	९	९	५	२८	
२	सासादन	५	८	८	५	२६	मनुष्य व तिर्यंचगतींत नरकायूचा बंध नाहीं म्हणून एक भंग कमी झाला.
३	मिश्र	३	५	५	३	१६	या गुणस्थानांत आयुबंध होत नाहीं. म्हणून बंधाचे भंग कमी झाले.
४	असंयत	४	६	६	४	२०	देव व नरकगतींत तिर्यंचायूचा बंध होत नाहीं म्हणून एक एक भंग कमी झाला व मनुष्य तिर्यंचगतींत मनुष्य, तिर्यंच व नरक आयूंचा बंध होत नाहीं, म्हणून ३-३ भंग कमी झाले.

नं.	गुणस्थान	नरकगतींत भंग	तिर्यंचगतींत भंग	मनुष्यगतींत भंग	देवगतींत भंग	एकूण	विशेष
५	देशसंयत	०	३	३	०	६	तिर्यंच व मनुष्यगतींत एक देवायूचाच बंध होतो म्हणून बंध, अबंध, उपरत बंध यांच्या अपेक्षेनें ३-३ भंग झाले.
६	प्रमत्त	०	०	३	०	३	,, ,,
७	अप्रमत्त	०	०	३	०	३	,, ,,
८	अपूर्वकरण उपशमश्रेणी	०	०	२	०	२	देवायूचा अबंध व उपरत बंध मिळून २ भंग होतात.
८	अपूर्वकरण क्षपकश्रेणी	०	०	१	०	१	हा १ भंग अबंध. अपेक्षेनें आहे
९	अनिवृत्तिउपशमश्रेणी	०	०	२	०	२	८व्या गुण.च्या उप०श्रेणीप्र-
९	अनिवृत्तिक्षपकश्रेणी	०	०	१	०	१	,, ,, क्षपक ,, ,,
१०	सूक्ष्मसांपराय उपशमश्रेणी	०	०	२	०	२	,, ,, उपशम ,, ,,
१०	सूक्ष्मसांपराय क्षपकश्रेणी	०	०	१	०	१	,, ,, क्षपक ,, ,,
११	उपशांतमोह	०	०	२	०	२	,, ,, उपशम ,, ,,
१२	क्षीण. मोह	०	०	१	०	१	हा १ भंग अबंधा. अपेक्षेनें आहे
१३	सयोगकेवली	०	०	१	०	१	,, ,, ,, ,, ,,
१४	अयोगकेवली	०	०	१	०	१	,, ,, ,, ,, ,,
						११६	

वेदनीय, गोत्र, आयु या कर्मांच्या भंगांची बेरीज.

गाथा ६५०–वेदनीय कर्माचे भंग ४२ (गाथा ६३३-६३४ पहा.)

गोत्रकर्माचे भंग २५ (गाथा ६३८ पहा.)

आयुकर्माचे भंग ११६ (गाथा ६४६ते६४९ पहा.)

वेदनीय, गोत्र व आयु कर्माच्या अपुनरुक्त मूलभंगांची संख्या.

गाथा ६५१–वेदनीय कर्माचे अपुनरुक्त मूलभंग ८ (गाथा ६३३-६३४ पहा)
गोत्रकर्माचे ,, ,, ७ (गाथा ६३८ पहा)
आयु कर्माचे ,, ,, ५ नरकगतीच्या अपेक्षेनें.
९ तिर्यंच ,, ,,
९ मनुष्य ,, ,,
५ देव ,, ,,
[गाथा ६४६ ते ६४९ पहा]

मोहनीय कर्माचे त्रिसंयोगी भंग

गाथा ६५२–मोहनीय कर्मांच्या बंध उदय सत्त्व या स्थानांचे भंग पूर्वी वेगवेगळे सांगितले आहेत. आतां बंध, उदय, सत्त्व यांचे त्रिसंयोगी भंग सांगतात.

गाथा ६५३ ते ६५९–मोहनीय कर्माच्या बंध, उदय, सत्त्वाचे त्रिसंयोगी

[गुणस्थानापेक्षया] **(कोष्टक नं. १८८)**

गुणस्थान	बंध-स्थानाची संख्या	बंधस्थानाचा तपशील	उदय-स्थानाची संख्या	उ. स्थानाचा तपशील	सत्त्व-स्थानाची संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील
१ मिथ्यात्व	१	२२ प्रकृतीचें	४	१०,९,८,७ प्र	३	२८,२७ २६, प्र.
२ सासादन	१	२१ ,,	३	९,८,७ ,,	१	२८ प्र. चें
३ मिश्र	१	१७ ,,	३	९,८,७ ,,	२	२८,२४ प्रकृतीचें
४ असंयत	१	१७ ,,	४	९,८,७,६,	५	२८,२४ २३,२२,२१
५ देशसंयत	१	१३ ,,	४	८,७,६,५,	५	२८,२४ २३,२२,२१
६ प्रमत्त	१	९ ,,	४	७,६,५,४,	५	२८,२४ २३,२२,२१
७ अप्रमत्त	१	९ ,,	४	७,६,५,४,	५	२८,२४ २३,२२,२१

गुणस्थान	बंध स्थानाची संख्या	बंधस्थानाचा तपशील	उदय-स्थ नाची संख्या	उ. स्थानाचा तपशील	सत्त्व-स्थानाची संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील
८अपूर्वकरण उपशमश्रेणी	१	९ ,,	३	६,५,४ ,,	३	२८,२४, २१
८अपूर्वकरण क्षपकश्रेणी	१	९ ,,	३	६,५,४ ,,	१	२१
९अनि.करण उप. श्रेणी	५	५,४,३, २,१ ,,	२	२,१ ,,	३	२८,२४, २१
९ अनि.करण क्षपकश्रेणी	५	५,४,३, २,१ ,,	२	२,१ ,,	८	१३,१२, ११,५,४,३ २,१
१०सूक्ष्मसांपराय उ.श्रेणी	०	०	१	१	३	२८,२४, २१
१०सू. सांपराय क्ष.श्रेणी	०	०	१	१	१	१
११ उपशांत मोह	०	०	०	०	३	२८,२४, २१

विशेष—नवव्या गुणस्थानाच्या क्षपकश्रेणींत १ ल्या भागामध्यें २१ प्रकृतींचीही सत्ता असते. इथें ९व्या गुणस्थानाच्या २ ऱ्या भागाला अनुसरून कथन आहे.

टीप:—बंधस्थानाकरितां गाथा ४६४, उदयस्थानाकरितां ४७९ व सत्त्वस्थानाकरितां गाथा ५०८ ते ५११ पहा.

गाथा ६६०— यापुढें खालील गोष्टींचें विवरण येईल.

१ मोहनीयकर्माच्या बंधस्थानांत उदयस्थानें व सत्त्वस्थानें कोणतीं ?

२ ,, ,, उदयस्थानांत बंधस्थानें व सत्त्वस्थानें कोणतीं ?

३ ,, ,, सत्त्वस्थानांत बंधस्थानें व उदयस्थानें कोणतीं ?

ज्या स्थानांत इतर स्थानें असतात त्यास अधिकरण म्हणतात. व इतर स्थानांस आधेय म्हणतात.

गाथा ६६१ ते ६६४–बंधस्थानाधिकरणांत कोणतीं उदयस्थानें व सत्त्वस्थानें आधेयरूप असतात ? त्याचें (**कोष्टक नं. १८९**)

बंधस्थान प्रकृति	उदय स्थानाची संख्या	उदयस्थानाचा तपशील	सत्त्वस्थानाची संख्या	सत्त्वस्थानांचा तपशील.
२२	४	१०,९,८,७ प्र.स्था.	३	२८,२७, २६ प्रकृतिचीं स्थानें
२१	३	९,८,७ प्र. ,,	१	२८ प्रकृति ,,
१७	४	९,८,७,६ प्र. ,,	५	२८,२४,२३,२२,२१ प्र. ,,
१३	४	८,७,६,५ प्र. ,,	५	२८,२४,२३,२२,२१ प्र. ,,
९	४	७,६,५,४ प्र. ,,	५	२८,२४,२३,२२,२१ प्र. ,,
५	१	२ प्र. ,,	६	२८,२४,२१,१३,१२,११ प्र. ,,
४	२	२,१ प्र. ,,	८	२८,२४,२१,१३,१२,११,५,४प्र
३	१	१ प्र. ,,	५	२८,२४,२१,४,३ प्रकृति ,,
२	१	१ प्र. ,,	५	२८,२४,२१,३,२ ,, ,,
१	१	१ प्र. ,,	५	२८,२४,२१,२,१ ,, ,,

गाथा ६६५ ते ६६८–उदयस्थानाधिकरणांत कोणकोणतीं बंधस्थानें व व सत्त्वस्थानें आधेयरूप असतात. त्यांचें [**कोष्टक नं. १९०**)

उदयस्थानाच्या प्रकृति	बंध स्थानाची संख्या।	बंधस्थानाचा तपशील	सत्त्वस्थानांची संख्या	सत्त्वस्थानांचा तपशील.
१०	१	२२ प्रकृतीचें स्थान	३	२८,२७,२६, प्रकृतींची स्थानें
९	३	२२,२१,१७ प्र.	६	२८,२७,२६,२४,२३,२२ प्र.स्थानें
८	४	२२,२१,१७,१३,प्र	७	२८,२७,२६,२४,२३,२२,२१ प्र.
७	५	२२,२१,१७,१३,९ प्र.	५	२८,२४,२३,२२,२१ प्रकृति ,,
६	३	१७,१३,९ प्र.	५	२८,२४,२३,२२,२१ प्र. ,,
५	२	१३, ९ प्र.	५	२८,२४,२३,२२,२१ प्र. ,,
४	१	९	३	२८,२४,२१ प्र. ,,
२	२	५, ४ प्र.	६	२८,२४,२१,१३,१२,११ प्र. ,,
१	४	४,३,२,१	९	२८,२४,२१,११,५,४,३,२,१ प्र. ,,

गाथा ६६९ ते **६७२**—सत्त्वस्थानाधिकरणांत कोणकोणतीं बंधस्थानें व उदयस्थानें आधेयरूप असतात. त्याचें **[कोष्टक १९१]**

सत्त्वस्थाना-च्या प्रकृति	बंधस्थानाची संख्या	बंधस्थानांचा तपशील	उदयस्थाना-ची संख्या	उदयस्थानांचा तपशील
२८	१०	२२,२१,१७,१३,९,५, ४,३,२,१.	९	१०-९-८-७-६-५-४-२-१
२७	१	२२	३	१०–९–८
२६	१	२२	३	१०–९–८
२४	८	१७-१३-९-५-४-३-२-१	८	९-८-७-६-५-४-२-१
२३	३	१७–१३–९	५	९–८–७–६-५
२२	३	१७–१३–९	५	९–८–७– ६-५
२१	८	१७-१३-९-५-४-३-२-१	७	८-७-६-५-४-२-१
१३	२	५–४	१	२
१२	२	५–४	१	२
११	२	५–४	२	२–१
५	१	४	१	१
४	२	४–३	१	१
३	२	३–२	१	१
२	२	२–१	१	१
१	१ एक बंध ० एक अबंध	१ ०	१	१

गाथा ६७३—दोन अधिकरणांत एक आधेय खालीं लिहिल्याप्रमाणें मोहनीय कर्मांत होतें.

१—बंधस्थान व उदयस्थान या दोन अधिकरणांत आधेयरूप सत्त्वस्थानें.

२—बंधस्थान व सत्त्वस्थान या दोन अधिकरणांत आधेयरूप उदयस्थानें.

३—उदयस्थान व सत्त्वस्थान या दोन अधिकरणांत आधेयरूप बंधस्थानें.

गाथा ६७४ ते ६७९—बंधस्थान व उदयस्थान या दोन अधिकरणांत आधेय-रूप सत्त्वस्थानाचें **(कोष्टक नं. १९२.)**

अधिकरण			आधेय	
बंधस्थान	उदयस्थानाची संख्या	उदयस्थानाचा तपशील	सत्त्वस्थानाची संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील
२२	३	१०—९—८ प्र०	३	२८—२७—२६
२२	१	७ प्र०	१	२८
२१	३	९—८—७ प्र०	१	२८
१७	२	८—७ प्र०	५	२८—२४—२३—२२—२१
१७	१	९	४	२८—२४—२३—२२
१७	१	६	३	२८—२४—२१
१३	१	८	४	२८—२४—२३—२२
१३	२	७—६	५	२८—२४—२३—२२—२१
१३	१	५	३	२८—२४—२१
९	१	७	४	२८—२४—२३—२२
९	२	६—५	५	२८—२४—२३—२२—२१
९	१	४	३	२८—२४—२१
९	३	६—५—४	३	२८—२४—२१
५	१	२	६	२८—२४-२१-१३-१२-११
४	१	२	६	२८—२४-२१-१३-१२-११
४	१	१	६	२८-२४-२१-११-५-४
३	१	१	५	२८—२४—२१—४—३
२	१	१	५	२८—२४-२१—३—२
१	१	१	५	२८—२४—२१—२—१

दरील कोष्टकाचें आवश्यक विवरण.

[१] ४–५–६ व ७ या चार गुणस्थानांपैकीं कोणत्याही एका गुणस्थानांतील जीव ४ अनंतानुबंधी कषायांचें विसंयोजन करून नंतर, मिथ्यात्वाच्या उदयानें मिथ्यात्व गुणस्थानांत आला तर तेथें पहिल्या समयांत त्यास २२ प्रकृतींचा बंध होईल, व उदय

७ प्रकृतींचा होईल. अर्थात् अनंतानुबंधीचा उदय एक आवलीपर्यंत होणार नाहीं. कारण त्यांची सत्ता नव्हती व पहिल्या समयांत नवीन बंध केला त्याचा उदय एक आवली कालापर्यंत होऊं शकत नाहीं. अशा जीवाला २८ प्रकृतींची सत्ता राहील. या जीवास सम्यक्त्व व मिश्र या प्रकृतींचें उद्वेलन होत नाहीं. सात प्रकृतींचा उदय असतो त्यांचीं नांवें.

१ मिथ्यात्व + ३ अप्रत्याख्यानदि + १ वेद + २ हास्यरति किंवा शोकअरति (गाथा ४७८ पहा)

(२) सासादनगुणस्थानांत २१ प्रकृतींचा बंध होतो व उदयस्थान ३ [९,८,७] असतात व सत्ता २८ प्रकृतींची असते, कारण, उपशमसम्यग्दर्शनांतून च्युत होऊन सासादनांत येतो. त्याचा काल १ समयापासून ६ आवलीपर्यंत असतो. हा काल उपशमसम्यक्त्वांतीलच असतो, ह्मणून त्यावेळीं सम्यक्त्व मोहनीय व मिश्रमोहनीयाच्या उद्वेलनाचा अवसर नसतो व अनंतानुबंधीचें विसंयोजन करणारा वेदकसम्यग्दृष्टि जीव सासादनांत येत नाहीं, ह्मणून, २८ प्रकृतींचें सत्त्व असतें.

[३] मिश्रगुणस्थानांत १७ प्रकृतींचा बंध होतो. उदयस्थानें ३ (९,८,७) असतात. व सत्ता २८ किंवा २४ प्रकृतींची राहील. २३ व २२ प्रकृतींची सत्ता राहूं शकणार नाहीं कारण मिश्रमोहनीय कर्माचा उदय असतांना मोहनीयकर्माच्या क्षपणास आरंभ होत नाहीं

[४] असंयत गुणस्थानांत १७ प्रकृतींचा बंध होतो. उदयस्थानें ४[९,८,७,६] असतात. ९ प्रकृतींचा उदय असल्यास वेदकसम्यग्दृष्टि होतो. तो जीव कर्मभूमींतील मनुष्य असेल तर दर्शनमोहनीयाच्या क्षपणास आरंभ करूं शकतो. अशा जीवांचीं सत्त्वस्थानें ४ [२८,२४,२३,२२] असतात. २१ प्रकृतींचें सत्त्वस्थान क्षायिकसम्यग्दृष्टीलाच असतें.

प्रथमोपशमसम्यक्त्वी जीवाला ८ किंवा ७ प्रकृतींचा उदय असतांना २८ प्रकृतींचेंच सत्त्व असेल.

द्वितीयोपशम सम्यक्त्वांत ८ किंवा ७ प्रकृतींचा उदय असतांना २८ किंवा २४ प्रकृतींचें सत्त्व राहील. अनंतानुबंधीचें विसंयोजन झाल्यास २४ प्रकृतींचें सत्त्व व न झाल्यास २८ चें सत्त्व राहील.

वेदकसम्यक्त्वांत ८ किंवा ७ प्रकृतींचा उदय असतांना २८–२४–२३ प्रकृतींचें सत्त्व राहील.

क्षायिकसम्यक्त्वांत २१ प्रकृतींचें सत्त्व राहील व उदय ८ व ७ प्रकृतींचा राहील.

६ प्रकृतींचा क्षायिकसम्यक्त्वांत उदय असल्यास सत्त्व २१ प्रकृतींचें राहील.

उपशमसम्यग्दर्शनांत ६ प्रकृतींचा उदय असतांना २८ किंवा २४ प्रकृतींचें सत्त्व राहील.

[५] १३ प्रकृतींचा बंध देशसंयतगुणस्थानांत तिर्यंचास, उपशम अथवा वेदकसम्यक्त्वांत होईल व मनुष्यास उपशम, वेदक किंवा क्षायिकसम्यक्त्वांत होईल.

८ प्रकृतींचा उदय असतांना वेदकसम्यक्त्वी तिर्यंचांत २८ व २४ प्रकृतींचें सत्त्व राहील. व मनुष्यांत २८, २४, २३, २२ प्रकृतींचीं चार सत्त्वस्थानें राहतील. याच बंधस्थानांत ७ व ६ प्रकृतींचा उदय असतांना तिर्यंच व मनुष्य यांना उपशम-सम्यक्त्वांत २८ व २४ या दोन प्रकृतींचें सत्त्व राहील, आणि तिर्यंचांना वेदकसम्यक्त्व असतांना २८ व २४ या दोन प्रकृतींचें सत्त्व राहील; परंतु, मनुष्यांना वेदकसम्यक्त्व असतांना २८, २४, २३, २२ या प्रकृतींचीं ४ सत्त्वस्थानें राहतील व मनुष्यांना क्षायिकसम्यक्त्व असतांना २१ प्रकृतींचें सत्त्वस्थान राहील.

याच बंधस्थानांत ५ प्रकृतींचा उदय असतांना मनुष्य व तिर्यंच यांना उपशम सम्यक्त्वांत २८ व २४ प्रकृतींचें सत्त्वस्थान राहील. क्षायिकसम्यग्दृष्टि मनुष्यांत २१ प्रकृतींचें सत्त्वस्थान राहील.

[६] प्रमत्त व अप्रमत्त या गुणस्थानांत ९ प्रकृतींचें बंधस्थान असतें. व ४ (७, ६, ५, ४) उदयस्थानें असतात. यांपैकीं ७ प्रकृतींचा उदय वेदकसम्यक्त्वींनाच होतो व त्याचीं सत्त्वस्थानें ४ [२८, २४, २३, २२] असतात. ६ व ५ प्रकृतींचा उदय असतांना उपशम सम्यक्त्वीला २८ व २४ चें सत्त्व असतें. आणि वेदकसम्य-क्त्वींस २८, २४, २३, २२चें सत्त्व असतें. क्षायिकसम्यक्त्वींना २१ चें सत्त्व असतें. ४ प्रकृतींचा उदय असतांना उपशम सम्यक्त्वीला २८–२४ चें सत्त्व असतें व क्षायिक सम्यक्त्वीला २१ चें सत्त्व असतें.

[७] अपूर्वकरण गुणस्थानांत ९ प्रकृतींचा बंध असतांना ३ उदयस्थानें [६,५,४] असतात. त्यावेळीं उपशमसम्यक्त्वीला २८–२४ चें सत्त्व असतें व क्षायिक सम्यक्त्वीला२१ चें सत्त्व असतें.

[८] अनिवृत्तिकरण गुणस्थानांत ५ व ४ चें बंधस्थान असतांना २ प्रकृतींचा उदय असतो. त्यावेळीं उपशम सम्यक्त्वीला २८ व २४ प्रकृतींचे सत्त्व असतें. व क्षायिकसम्यक्त्वीला २१, १३, १२, ११ चें सत्त्व असतें.

४ चा बंध व १ चा उदय असतांना उपशम सम्यक्त्वीला २८ व २४ चें व क्षायिक सम्यक्त्वीला २१, ११, ५, ४, चें सत्त्व असतें.

[९] अनिवृत्तिकरणांत ३ चा बंध व १ चा उदय असतांना उपशम सम्यक्त्वीला २८–२४ चें व क्षायिक सम्यक्त्वीला २१, ४, ३ चें सत्त्व असतें.

[१०] अनिवृत्तिकरणांत २ प्रकृतीचा बंध व १ प्रकृतीचा उदय असतांना उपशम सम्यक्त्वीला २८, २४ चें सत्त्व व क्षायिकसम्यक्त्वीला २१, ३, २ चें सत्त्व असतें.

[११] अनिवृत्तिकरणांत १ प्रकृतींचा बंध व १ प्रकृतीचा उदय असतांना उपशम सम्यक्त्वींना २८ व २४ चें व क्षायिकसम्यक्त्वीला २१, २, १ चें सत्त्व असतें.

नोट—अनिवृत्तिकरणाच्या क्षपकश्रेणींत ४, ३, २, १ चा बंध असतांना क्रमानें [५–४] (४–३) [३–२] [२–१] चें सत्त्व असतें. हे सत्त्व वेद व कषाय यांचा नवीन बंध होतो या अपेक्षेनें सांगितलें आहे.

गाथा ६८० ते ६८४—बंधस्थान व सत्त्वस्थान या दोन अधिकरणांत आधेयरूप उदयस्थानाचें

(कोष्टक नं. १९३.)

अधिकरण			आधेय		विशेष
बंधस्थान	सत्त्वस्थान संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील	उ. स्था. संख्या	उदयस्थानाचा तपशील	
२२ मिथ्यादृष्टिजीवांत.	१	२८ प्रकृति	४	१०-९-८-७ अनंतानुबंधी सहित व रहित.	
२२ मि० जीवांत.	२	२७–२६ प्र. चीं	३	१०-९-८ येथें सम्यक्त्व मोहनीयाची व मिश्र मोहनीयाची उद्वेलना असते. अनंतानुबंधी रहिताचें उयदस्थान नाहीं.	
२१ सासादनमध्यें.	१	२८	३	९–८–७	
१७ मिश्रांत.	२	२८–२४	३	९–८–७ मिश्र प्रकृतिसहित.	

अधिकरण			आधेय		विशेष
बंधस्थान	सत्वस्थान संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील	उ. स्था. संख्या	उदयस्थानाचा तपशील	
१७ असंयतामध्यें.	२	२८–२४	४	९-८-७-६ सम्यक्त्व मोहनीयसहित व रहित ८ कूट आहेत (गाथा ४७९ पहा.)	
१७ असंयत क्षायिकामध्यें.	१	२१	३	८-७-६ सम्यक्त्व मोहनीयरहित	
१७ दर्शनमोहनीयाचें क्षपण करणाऱ्या वेदक सम्यक्त्वी मनुष्यांत असंयत गुणस्थानांत.	२	२३–२२	३	९-८-७ सम्यक्त्व प्रकृतीचा उदय असतांना.	
१३ देशसंयत गुणस्थानांतील तिर्यंच व मनुष्यांत.	२	२८–२४	४	८-७-६-५ प्र० चीं	
१३ देशसंयत क्षायिक सम्यग्दृष्टींत.	१	२१	३	७-६-५ ,,	
१३ देशसंयत दर्शनमोह–क्षपक, वेदक मनुष्यांत.	२	२२–२३	३	८-७-६ ,,	
९ प्रमत्त अप्रमत्त व अपूर्वकरण उपशामक व क्षपक यांत.	२	२८–२४	४	७-६-५-४ ,,	हीं सत्त्वस्थानें व उदयस्थानें क्षायिकास नसतात

अधिकरण			आधेय		विशेष
बंधस्थान	सत्त्वस्थान संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील	उ. स्था. संख्या	उदयस्थानाचा तपशील	
९	१	२१	३	६, ५, ४प्र०चीं	क्षायिक सम्यग्दृष्टिला
९	२	२३--२२	३	७, ६, ५ प्रमत्त अप्रमत्त वेदक सम्यग्दृष्टि दर्शनमोहनी याचें क्षपण करणारांस. ,,	
५ अनिवृत्तिकरण उपशम श्रेणींत.	३	२८-२४-२१	१	२ प्रकृतींचें	
५ अनिवृत्तिकरण क्षपक श्रेणींत.	३	१३, १२, ११	१	२ ,,	
४नवव्या गुणस्थानांत.	६	२८-२४-२१-१३, १२-११	१	२ ,,	
४नवव्या गुणस्थानांत.	६	२८,२४,२१,११ ५,४	१	१ ,,	
३नवव्या गुणस्थानाच्या उपशम व क्षपक श्रेणींत.	५	२८—२४—२१ उपशमश्रेणींत व ४,३क्षपक श्रेणींत.	१	१ ,,	
२ ,, ,,	५	२८,२४,२१ उप० श्रेणींत. ३,२क्षपक श्रेणींत.	१	१ ,,	
१ ,, ,,	५	२८,२४,२१ उप० श्रेणींत. २, १ क्षपकश्रेणींत.	१	१ ,,	

गाथा ६८५ ते ६९१–उदयस्थान व सत्त्वस्थान या दोन अधिकरणांत आधेय रूप बंधस्थानाचें

[कोष्टक नं. १९४.]

अधिकरण			आधेय	
उदयस्थान	स. स्था. संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील	बंधस्था. संख्या	बंधस्थानाचा तपशील
१०	३	२८,२७,२६ सम्यक्त्व प्र०चें उद्वेलन झाल्यास २७प्र०चें सत्त्व व सम्यक्त्व आणि मिश्र प्र०चें उद्वेलन झाल्यास २६ प्रकृतीचें सत्त्व.	१	२२
९	१	२८	३	२२, २१, १७
९	२	२७, २६	१	२२
९ असंयतग.	३	२४,२३,२२ मिश्रांत २४चें सत्त्व व असंयतांत २४,२३,२२चें सत्त्व	१	१७
८देशसंयत.	१	२८	४	२२, २१, १७, १३
८	२	२७-२६	१	२२
८	३	२४,२३,२२	२	१७,१३ देशसंयतांत १३ चा बं. होतो
८क्षा.असं.	१	२१	१	१७
७	१	२८	५	२२,२१,१७,१३,९–हें ७ चें उ. स्था. अनंतानुबंधी रहित मिथ्यादृष्टींत, भय व जुगुप्सारहित सासादनांत व भय जुगुप्सापैकीं एकासहित मिश्रांत व वेदक सम्यग्दृष्टि असंयतांत आणि वेदक व उपशमसम्यग्दृष्टि देशसंयतांत व वेदकसम्यक्त्वी प्रमत्त अप्रमत्तांत असतें.
७	३	२४,२३,२२ २४ चें सत्त्व भयजुगुप्सारहित मिश्र व असंयतांत, २३, २२ चें सत्त्व दर्शन	३	१७, १३, ९

अधिकरण.			आधेय.	
उदयस्थान	स. स्था. संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील	बंधस्था. संख्या	बंधस्थानाचा तपशील
		मोहनीयाच्या क्षपणास आरंभ करणाऱ्यांत व २४ चें सत्त्व अनंतानुबंधीरहित मनुष्यांत ४ ते ७ गुणस्थानापर्यंत		
७	१	२१	२	१७–१३ क्षायिकसम्यक्त्वी जीवांस असंयत गुणस्थानांत बंध १७प्रकृतींचा व देशसंयत क्षायिकसम्यक्त्वी मनुष्यांत १३प्रकृतींचा बंध होतो.
६	३	२८–२४–२१	३	१७-१३-९ ⎫ ४ते८ गुणस्थानांत ६ प्रकृतींचा उदय, व ५-६-७-८ या गुणस्थानांत उपशम व क्षायिकसम्यक्त्वीला ५ प्रकृतींचा उदय होतो, व ६चा उदय वेदक सम्यक्त्वांत मिथ्यात्वाचा क्षय करून२३ ची सत्ता असल्यास व मिश्राचाही क्षय करून २२ची सत्ता असल्यास
६	२	२३—२२	१	१३
५	३	२८–२४–२१	२	१३–९
५प्रमत्तअप्र.	२	२३—२२	१	९
४अपूर्वकर०	३	२८–२४–२१	१	९
२सवेद्रअनिवृतिकरणांत	६	२८–२४–२१ १३–१२–११	२	५–४ पुरुषवेदोदयाच्या अंतिमसमयापर्यंत ५ प्रकृतींचा बंध व नपुंसक व स्त्रीवेदासहित श्रेणी चढणाऱ्यास ४ प्रकृतींचा बंध असतो.
१अनि.करण उप.श्रेणींत.	३	२८–२४–२१	४	४–३–२–१

अधिकरण.			आधेय.	
उदयस्थान	स. स्था. संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील.	बंधस्था. संख्या	बंधस्थानाचा तपशील.
१ अनिवृत्ति क्षपकश्रेणी.	२	११—५	१	४
१ ,,	१	४	२	४—३
१ ,,	१	३	२	३—२
१ ,,	१	२	२	२—१
१ ,,	१	१	१	१
१ ,,	१	१	०	० सूक्ष्मसांपरायांत.

याप्रमाणें मोहनीयकर्माचे त्रिसंयोगी भंग सांगितले आहेत.

गाथा ६९२—नामकर्माच्या बंध, उदय व सत्त्वस्थानांचे भंग पूर्वी प्रत्येकाचे वेगवेगळे सांगितले होते. आतां त्यांचे त्रिसंयोगी भंग सांगतात. (बंधस्थानांचें वर्णन **गाथा** ५३०–५३१ पहा) (उदयस्थानांचें वर्णन गाथा ५८८ ते ५९८ पहा.) [सत्त्वस्थानांचें वर्णन गाथा ६१०–६११ पहा]

गाथा ६९३ ते ७०३—नामकर्माच्या बंध उदय सत्त्वस्थानांचें गुणस्थानापेक्षेनें **कोष्टक** (गाथा ६९३ ते ७०३ पर्यंतचें) **(कोष्टक नं. १९५.)**

गुणस्थान	बंध. ची संख्या	बंधस्थानाचा तपशील.	उद. ची संख्या	उदयस्थानाचा तपशील.	सत्व. ची संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील.	विशेष.
१ मि०	६	२३-२५-२६-२८ २९-३०	९	२१-२४-२५ २६-२७-२८ २९-३०-३१	६	९२-९१-९०-८८ ८४-८२	
२ सासादन	३	२८-२९-३०	७	२१-२४-२५ २६-२९-३० ३१	१	९०	

गुणस्थान	बंध. ची संख्या	बंधस्थानाचा तपशील.	उद. ची संख्या	उदयस्थानाचा तपशील.	सत्व. ची संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील.	विशेष.
३मिश्र	२	२८—२९	२	२९-३०-३१	२	९२—९०	२४ प्रकृतींचा उदय एकेंद्रियांतच होतो म्हणून ते स्थान इथे नाहीं.
४असंयत	३	२८—२९—३०	८	२१-२५-२६ २७-२८-२९ ३०-३१	४	९३-९२-९१-९०	
५देश.	२	२८—२९	२	३०—३१	४	९३-९२-९१-९०	
६प्रमत्त	२	२८—२९	५	२५-२७-२८ २९—३०	४	,, ,, ,, ,,	
७अप्रमत्त	४	२८—२९—३०—३१	१	३०	४	,, ,, ,, ,,	
८अपूर्वक.	५	२८-२९-३०-३१-१	१	३०	४	,, ,, ,, ,,	
९अनि.,,	१	१ यशस्कीर्ति	१	३०	८	९३-९२-९१-९० ८०-७९-७८-७७	
१०सूक्ष्म	१	१ यशस्कीर्ति	१	३०	८	९३-९२-९१-९० ८०-७९-७८-७७	
११उप.	०	०	१	३०	४	९३-९२-९१-९०	
१२क्षीण.	०	०	१	३०	४	८०-७९-७८-७७	
१३सयो.	०	०	२	३०—३१	४	८०-७९-७८-७७	
१४अयो.	०	०	२	९—८	६	८०-७९-७८-७७ १०-९	

गाथा ७०४ते७०९—चौदा जीवसमासांत नामकर्माच्या बंध उदय सत्त्वस्थानांचे कोष्टक.

[कोष्टक नं. १९६]

जीवसमास	बंध. ची संख्या	बंधस्थानाचा तपशील.	उदय. ची संख्या	उदयस्थानाचा तपशील.	सत्व. ची संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील.
सात अपर्याप्त	५	२३-२५-२६-२९-३०	२ २	२१-२४ स्थावरांत २१-२६ त्रसांत	५	९२-९०-८८ ८४-८२

जीवसमास	बंध.की संख्या	बंधस्थानांचा तपशील	उदय.की संख्या	उदयस्थानांचा तपशील.	सत्व.की संख्या	सत्त्वस्थानांचा तपशील.
सूक्ष्मपर्याप्त एकें.	५	२३-२५-२६-२९-३०	४	२१-२४-२५-२६	५	९२-९०-८८ ८४-८२
पर्याप्तबादर एकें.	५	,, ,, ,, ,, ,,	५	२१-२४-२५-२६ २७	५	९२-९०-८८ ८४-८२
विकलत्रय	५	,, ,, ,, ,, ,,	६	२१-२६-२८-२९ ३०-३१	५	९२-९०-८८ ८४-८२
असं.पंचेंद्रिय	६	२३-२५-२६-२८-२९. ३०	६	२१-२६-२८-२९ ३०-३१	५	९२-९०-८८ ८४-८२
संज्ञीपंचेंद्रिय	८	सर्व [२३-२५-२६-२८ २९,३०-३१-१]	८	२१-२५-२६-२७ २८-२९-३०-३१	११	९३-९२-९१ ९०-८८ ८४-८२-८० ७९-७८-७७

चौदा जीवसमासांचा तपशिल.

सात अपर्याप्त—१ एकेंद्रियसूक्ष्म, १ एकेंद्रियबादर, १ द्वींद्रिय, १ त्रीन्द्रिय, १ चतुरिन्द्रिय, १ असंज्ञीपंचेंद्रिय, १ संज्ञीपंचेंद्रिय = ७

सात पर्याप्त—१ एकेंद्रियसूक्ष्म, १ एकेंद्रियबादर, १ द्वीन्द्रिय, १ त्रीन्द्रिय, १ चतुरिन्द्रिय, १ असंज्ञीपंचेंद्रिय, १ संज्ञीपंचेंद्रिय = ७

चौदा मार्गणांत नामकर्माचीं बंध उदय व सत्त्वस्थानें.

गाथा ७१० ते ७१४—१ गतिमार्गणेंत बंध, उदय व सत्त्वस्थानांचें कोष्टक.

(कोष्टक नं. १९७)

गति	बंधस्थान संख्या	बंधस्थानांचा तपशील.	उदयस्थान संख्या	उदयस्थानांचा तपशील	सत्त्वस्थान संख्या	सत्त्वस्थानांचा तपशील.
नरक	२	२९—३०	५	२१-२५-२७-२८-२९	३	९२-९१-९०
तिर्यंच	६	२३-२५-२६ २८-२९-३०	९	२१-२४-२५-२६-२७ २८-२९-३०-३१	५	९२-९०-८८-८४-८२

गति मार्गणा	बंधस्थान संख्या	बंधस्थानांचा तपशील.	उदयस्थान संख्या	उदयस्थानांचा तपशील	सत्त्वस्थान संख्या	सत्त्वस्थानांचा तपशील.
मनुष्य	८ सर्व	२३,२५,२६,२८ २९,३०,३१,१	११	२०-२१-२५-२६-२७ २८-२९-३०-३१-९-८ (२४सोडून सर्व प्रकृति स्थानें)	१२	९३-९२-९१-९०-८८ ८४-८०-७९-७८-७७ १०-९ (८२ सोडून सर्व)
देव	४	२५-२६-२९ ३०	५	२१-२५-२७-२८-२९	४	९३-९२-९१-९०

गाथा ७१५ ते ७१६-२ इंद्रियमार्गणेचें कोष्टक **(कोष्टक नं. १९८)**

इंद्रिय मार्गणा	बंधस्थान संख्या	बंधस्थानांचा तपशील.	उदयस्थान संख्या	उदयस्थानांचा तपशील	सत्त्वस्थान संख्या	सत्त्वस्थानांचा तपशील.
एकेंद्रिय	५	२३-२५-२६ २९-३०	५	२१-२४-२५,२६-२७	५	९२-९०-८८-८४-८२
विकलें-द्रिय	५	२३-२५-२६ २९-३०	६	२१-२६-२८-२९-३० ३१	५	९२-९०-८८-८४-८२
पंचेंद्रिय	८	सर्व	११	२०-२१-२५-२६-२७ २८-२९-३०-३१-९ ८	१३	सर्व

गाथा ७१७-३ कायमार्गणा. [कोष्टक नं. १९९]

काय मार्गणा	बंधस्थान संख्या	बंधस्थानांचा तपशील.	उदयस्थान संख्या	उदयस्थानांचा तपशील	सत्त्वस्थान संख्या	सत्त्वस्थानांचा तपशील.
काय पृथ्व्यादि पांच	५	२३,२५,२६ २९,३०	५	२१,२४,२५,२६,२७ तेज व वायुकायांत २७ चा उदय नाहीं.	५	९२,९०,८८,८४,८२ एकेंद्रियवत्
त्रस	८	सर्व	११	२४ सोडून बाकी सर्व	१३	सर्व पंचेंद्रियवत्

गाथा ७१८ ते ७२१-४ योगमार्गणा. (कोष्टक नं. २००)

योग मार्गणा.	बंधस्थान संख्या	बंधस्थानांचा तपशील.	उदयस्थान संख्या	उदयस्थानांचा तपशील.	सत्त्वस्थान संख्या	सत्त्वस्थानांचा तपशील
मानोवचन योग	८	सर्व	३	२९,३०,३१	१०	१०-९-८२सोडून सर्व
औदारिककाय०	८	,,	७	२५,२६,२७,२८ २९,३०,३१	११	१०-९ सोडून सर्व
औदारिक मिश्र	६	२३,२५,२६ २८,२९,३०	३	२४,२६,२७	११	१०-९ सोडून सर्व
वैक्रियिककाययो.	४	२५,२६,२९ ३०	३	२७,२८,२९	४	९३,९२,९१,९०
वैक्रियिकमिश्र	४	२५,२६,२९ ३०	१	२५	४	,, ,, ,, ,,
आहारक काय	२	२८,२९.	३	२७,२८,२९.	२	९३,९२
आहारक मिश्र	२	,, ,,	१	२५	,,	,, ,,
कार्मण काय	६	२३,२५,२६ २८,२९,३०	२	२०,२१	११	१०-९ सोडून सर्व

गाथा ७२२-५ वेदमार्गणा (कोष्टक नं. २०१)

मार्गणा	बंधस्थान संख्या	बंधस्थानाचा तपशील	उदयस्थान सं०	उदयस्थानाचा तपशील	सत्वस्थान संख्या	सत्वस्थानाचा तपशील
स्त्री	८	सर्व	८	२१,२५,२६,२७,२८ २९,३०,३१,	९	८०,७८,९,१० सोडून सर्व
पुरुष	८	,,	८	,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,	११	९-१० सोडून सर्व
नपुंसक	८	,,	९	२१,२४,२५,२६, २७,२८,२९,३०,३१	९	८०,७८,९,१० सोडून सर्व

नोटः—तीर्थकरप्रकृतीचें सत्त्व असणारा जीव पुरुषवेदाचा उदय असतांनांच क्षपकश्रेणी चढेल.

६ कषायमार्गणा. (कोष्टक नं. २०२)

६ कषाय मार्गणा	८	सर्व	९	२१,२४,२५,२६,२७ २८,२९,३०,३१	११	९-१० सोडून सर्व

गाथा ७२३ ते ७२६—७ ज्ञानमार्गणा (कोष्टक नं २०३)

कुमति, कुश्रुत	६	२३,२५,२६ २८,२९,३०	९	२१,२४,२५,२६,२७ २८,२९,३०,३१	६	९२,९१,९०,८८,८४ ८२
विभंगावधि	,,	,,	३	२९,३०,३१	३	९२,९१,९०
मतिश्रुत अवधि	५	२८,२९,३० ३१,१	८	२१,२५,२६,२७, २८,२९,३०,३१,	८	९३,९२,९१,९० ८०,७९,७८,७७
मनःपर्यय	,,	,, ,, ,, ,,	१	३०	८	,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,
केवलज्ञान	०	०	१०	२४,२५ सोडून बाकी सर्व	६	८०,७९,७८,७७ १०,९

गाथा ७२६ ते ७२९-८ संयममार्गणा (कोष्टक नं. २०४)

संयममार्गणा	बंधस्थान संख्या	बंधस्थानाचा तपशील	उदयस्थान सं.	उदयस्थानाचा तपशील	सत्वस्थान संख्या	सत्वस्थानाचा तपशील
सामायिक छेदोपस्थापना	५	२८,२९, ३०,३१,१	५	२५,२७,२८,२९,३०	८	९३,९२,९१,९०,८० ७९,७८,७७
परिहारविशुद्धि	४	२८,२९, ३०,३१	१	३०	४	९३,९२,९१,९०
सूक्ष्मसाम्प.	१	१	१	३०	८	९३,९२,९१,९०,८० ७९,७८,७७
यथाख्यात	०	०	१०	२४,२५ सोडून सर्व	१०	९३,९२,९१,९०,८० ७९,७८,७७,१०,९
देशसंयम	२	२८,२९	२	३०,३१	४	९३,९२,९१,९०,
असंयम	६	२३,२५,२६ २८,२९,३०	९	२१,२४,२५,२६,२७ २८,२९,३०,३१	७	९३,९२,९१,९०,८८ ८४,८२

गाथा ७२९ ते ७३०-९ दर्शनमार्गणा [कोष्टक नं. २०५]

चक्षुर्दर्शन	८	सर्व	८	२१,२५,२६,२७,२८ २९,३०,३१	११	९-१० सोडून सर्व पुरुष वेदवत्
अचक्षुर्दर्शन	८	,,	९	२१,२४,२५,२६,२७ २८,२९,३०,३१	,,	,,
अवधिदर्शन	५	२८,२९, ३०,३१,१	८	२१,२५,२६,२७,२८ २९,३०,२१	८	९३,९२,९१,९०,८० ७९,७८,७७ अव.ज्ञा.वत्
केवलदर्शन	०	०	१०	२४,२५ सोडून सर्व	६	८०,७९,७८,७७,१० ९ केवलज्ञानवत्

गाथा ७३० ते ७३१–१० लेश्यामार्गणा. (कोष्टक नं. २०६.)

लेश्या मार्गणा.	बंधस्थान संख्या	बंधस्थानाचा तपशील.	उदयस्थान संख्या	उदयस्थानाचा तपशील	सत्त्वस्थान संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील.
कृष्ण, नील कापोत.	६	२३,२५,२६ २८,२९,३०	९	२१,२४,२५,२६,२७ २८,२९,३०,३१	७	९३,९२,९१,९०,८८ ८४,८२ असंयमवत्
पीतलेश्या.	६	२५,२६,२८ २९,३०,३१	८	२१,२५,२६,२७,२८ २९,३०,३१	४	९३,९२,९१,९०
पद्मलेश्या.	४	२८,२९,३० ३१	८	"	४	" " " "
शुक्ललेश्या.	५	२८,२९,३० ३१,१	९	२०,२१,२५,२६,२७ २८,२९,३०,३१	८	९३,९२,९१,९०,८० ७९,७८,७७

गाथा ७३२– ११ भव्यमार्गणा. (कोष्टक नं. २०७)

भव्य	८	सर्व	१२	सर्व	१३	सर्व
अभव्य	६	२३,२५,२६ २८,२९,३० यापैकीं ३०चें बंधस्थान आहारद्वययुत नसून उद्योतयुत आहे.	९	२१,२४,२५,२६,२७ २८,२९,३०,३१	४	९०,८८,८४,८२

गाथा ७३२ ते ७३६–१२ सम्यक्त्वमार्गणा. [कोष्टक नं. २०८.]

उपशम सम्यक्त्व	५	२८,२९,३० ३१,१	५	२१,२५,२९,३०,३१	४	९३,९२,९१,९०

सम्यक्त्व मार्गणा	बंधस्थान संख्या	बंधस्थानाचा तपशील.	उदयस्थान संख्या	उदयस्थानाचा तपशील.	सत्वस्थान संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील.
वेदक सम्यक्त्व	४	२८,२९,३० ३१	८	२१,२५,२६,२७,२८ २९,३०,३१	४	९३,९२,९१,९०
क्षायिक सम्यक्त्व	५	२८,२९,३० ३१,१	११	२४ सोडून सर्व	१०	९३,९२,९१,९०,८० ७९,७८,७७,१०,९
सासादन	३	२८,२९,३०	७	२१,२४,२५,२६,२९ ३०,३१ नोटः-२७,२८ चा उदयकाल येईपर्यंत सासादन रहात नाहीं.	१	९०
मिश्र	२	२८,२९	३	२९,३०,३१	२	९२,९०
मिथ्यात्व	६	२३,२५,२६ २८,२९,३०	९	२१,२४,२५,२६,२७ २८,२९,३०,३१	६	९२,९१,९०,८८,८४ ८२

गाथा ७३६— १३ संज्ञीमार्गणा. (कोष्टक नं. २०९)

संज्ञी	८	सर्व	८	२१,२५,२६,२७,२८ २९,३०,३१	११	१०,९ सोडून सर्व पुरुषवेदवत्
असंज्ञी	६	२३,२५,२६ २८,२९,३०	९	२१,२४,२५,२६,२७ २८,२९,३०,३१	५	९२,९०,८८,८४,८२

गाथा ७३७ ते ७३८— १४ आहारमार्गणा. [कोष्टक नं. २१०]

आहार मार्गणा	८	सर्व	८	२४,२५,२६,२७, २८,२९,३०,३१	११	१०-९ सोडून सर्व
अनाहार मार्गणा	६	२३-२५-२६ २८-२९-३०	४	२०-२१-९-८ ९ व ८ अयोगी गुणस्थानांत	१३	सर्व १०-९ अयोगी गुणस्थानांत असतात.

गाथा ७३९—उत्कृष्ट सम्यग्दर्शन धारण करण्यांत व जगताला आनंद देण्यांत समर्थ अशा नेमिनाथ व महावीर तीर्थंकरांनीं किंवा माधवचंद्र व वीरनंदी आचार्यांनीं हा विस्तार केला आहे.

गाथा ७४० ते ७४५—नामकर्माच्या त्रिसंयोगी भंगाचें कोष्टक बंध अधिकरण व उदय सत्त्व आधेय

कोष्टक नं. २११

अधिकरण	आधेय			
बंधस्थान	उदयस्थान संख्या	उदयस्थानाचा तपशील	सत्त्वस्थान संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील
(१) २३	९	२१,२४,२५,२६,२७,२८, २९,३०,३१	५	९२,९०,८८,८४,८२
[२] २५	९	,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,	५	,, ,, ,, ,, ,,
(३) २६	९	,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,	५	,, ,, ,, ,, ,,
(४) २८	८	२१,२५,२६,२७,२८,२९ ३०,३१	४	९२,९१,९०,८८
(५) २९	९	२१,२४,२५,२६,२७,२८, २९,३०,३१	७	९३,९२,९१,९०,८८,८४,८२
(६) ३०	९	,,	७	,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,
[७] ३१	१	३०	१	९३
[८] १	१	३०	८	९३,९२,९१,९०,८०,७९, ७८,७७
[९] उपरत बंध ०	१०	२४,२५, सोडून सर्व.	१०	९३,९२,९१,९०,८०,७९, ७८,७७,१०,९.

वरील कोष्टकाचें विवरण

[१] २३—हा तेवीसाचा बंध एकेंद्रिय अपर्याप्तयुत आहे. एकेंद्रिय अपर्याप्त (ए. अ) या स्थानाला देव नारकी सोडून इतर त्रस, स्थावर तिर्यंच व मनुष्य मिथ्यादृष्टीच बांधतील. या पैकी एकेंद्रियादि सर्व तिर्यचांना बंध २३ एकेंद्रिय अपर्याप्त (ए. अ.) चा उदय २१,२४,२५,२६,२७,२८,२९,३०,३१ चा, सत्त्व ९२,९० ८८,८४,८२ चें राहील.

कर्मभूमीतील मनुष्यास बंध एकेंद्रिय अपर्याप्त (ए. अ.) २३ चा; उदय २१ २६,२८,२९,३० चा; सत्त्व ९२,९०,८८,८४ चें राहील.

(२) २५—हा पंचवीसाचा बंध एकेंद्रिय पर्याप्तसहित किंवा त्रस अपर्याप्तसहित होतो. याचा बंध तिर्यच, मनुष्य, देव, [मिथ्यादृष्टि] यांनाच होतो. (एकेंद्रिय पर्याप्त = ए. प.) (त्रस अपर्याप्त = त्र. अ.)

या पैकीं सर्व तिर्यचांस बंध २५ एकेंद्रियपर्याप्त किंवा २५ त्रस अपर्याप्ताचा, उदय २१,२४,२५,२६,२७,२८,२९,३०,३१ चा,व सत्त्व ९२,९० ८८,८४,८२ चें राहील. मनुष्यास बंध २५ एकेंद्रिय पर्याप्ताचा व २५ त्रस अपर्याप्ताचा,उदय २१,२६, २८,२९,३० चा, व सत्त्व ९२,९०,८८,८४ चें राहील.

भवनत्रिक व सौधर्मद्विक यांना बंध २५ एकेंद्रिय पर्याप्ताचा, उदय २१,२५,२७ २८, २९, चा, व सत्त्व ९२,९० चें राहील.

(३) २६—याचा बंध एकेंद्रियपर्याप्त आतपयुत [ए. प. आ.] किंवा एकेंद्रिय पर्याप्त उद्योतयुत (ए. प. उ.) तिर्यच, मनुष्य, देव [मिथ्यादृष्टि] यांनाच होतो. या स्थानांचा उदय, तेजस्काय, वायुकाय, साधारण वनस्पति व सूक्ष्म अपर्याप्तांमध्यें होत नाहीं. तिर्यचांना २६ ए. प. आ. व २६ ए. प. उ. चा बंध, उदय २१-२४-२५ २६-२७-२८-२९ ३०-३१ चा, सत्त्व ९२-९०-८८-८४-८२ चें राहील.

मनुष्यांना २६ एकेंद्रियपर्याप्त आतपयुत व २६ एकेंद्रियपर्याप्त उद्योतयुताचा बंध, उदय २१,२६,२८,२९,३० चा, व सत्त्व ९२,९०,८८,८४ चें राहील.

भवनत्रिक व सौधर्मद्विक यांना बंध २६ ए. प. आ. व २६ ए. प. उ. चा, उदय २१-२५-२७-२८-२९ चा, व सत्त्व ९२,९० चें राहील.

(४) २८—याचा बंध नरकगतियुत [२८ न.], व देवगतियुत, [२८ दे.] असंज्ञी व संज्ञी, तिर्यच व कर्मभूमीचे मनुष्य यांना विग्रहगति व मिश्रशरीरकाल यांचें उल्लंघन झाल्यावर पर्याप्तकालीं होईल.

तिर्यंच मिथ्यादृष्टींना बंध २८ न. व २८ दे. चा, उदय २८,२९,३०-३१ चा, व सत्त्व ९२,९०,८८ चें राहील.

सासादन गुणस्थानवर्ती तिर्यंचांना बंध २८ दे. चा, उदय ३०,३१ चा, व सत्त्व ९० चें राहील.

मिश्रगु.वर्ती तिर्यंचांना बंध २८ दे० चा, उदय ३० ३१ चा, व सत्त्व ९२-९० चें राहील.

असंयत तिर्यंचांना बंध २८ दे० चा, उदय २१,२६,२८,२९,३०,३१ चा,व सत्त्व ९२,९० चें राहील,

देशसंयत तिर्यंचांना बंध२८ दे. चा;उदय ३०,३१ चा,व सत्त्व९२,९० चें राहील.

नोटः—मनुष्यद्विकसहित २५ व २९ चा बंध असतांना ८२ चें सत्त्व असूं शकत नाहीं. ८२ प्रकृतींचें सत्त्व असणारे तेजस्काय व वातकाय जीव मरून पंचेंद्रिय तिर्यंचांत जन्मतात. त्यांना विग्रहगतींत व मिश्रशरीरकालांत तिर्यंचगतियुत २३,२५, २६,२९ चा बंध होईल त्यावेळीं ८२ चें सत्त्व राहील.

(नोटः-एकेंद्रिय, विकलत्रय, नारकचतुष्क [२ नारकद्विक व २ वैक्रियिकद्विक] ची उद्वेलना झाल्यानंतर मरून पंचेंद्रिय पर्याप्त तिर्यंचांत उत्पन्न होतील तेव्हां विग्रहगतींत व शरीरमिश्रकालांत त्यांना ८४ चें सत्त्व राहील म्हणून २८ चा बंध होण्याच्या कालांत ८२ व ८४ चें सत्त्व सांगितलें नाहीं.)

मनुष्याच्या मिथ्यादृष्टि गुणस्थानांत बंध२८ न. व २८ दे. चा,उदय२८-२९-३० सत्त्व ९२-९१-९०-८८ चें असतें.

(नोटः—मनुष्यद्विकाची उद्वेलना झाली किंवा न झाली अशा तेज व वातकायिक जीवाला मनुष्यायूचा बंध होत नसल्यामुळें ते जीव मनुष्यगतींत उत्पन्न होत नाहींत यामुळें मिथ्यादृष्टि मनुष्याला ८२ चें सत्त्व नसतें.)

नारकचतुष्काच्या उद्वेलनेसह एकेंद्रिय व विकलत्रय जीव मनुष्यगतींत उत्पन्न झाल्यास त्यांना विग्रहगतींत व मिश्रशरीरकालांत २८ चा बंध नसतो. म्हणून मिथ्यादृष्टि मनुष्याला ८४ चें ही सत्त्व नसतें.

शरीरपर्याप्ति पूर्ण झाल्यावर नारकचतुष्क किंवा देवचतुष्कचा बंध झाला असतांना मिथ्यादृष्टि मनुष्याला ८८ चें सत्त्व राहील.

पूर्वी नरकायूचा बंध ज्यास झाला आहे. असा असंयत सम्यग्दृष्टि मनुष्य दुसऱ्या किंवा तिसऱ्या नरकांत जाण्यास सन्मुख होतो तेव्हां मिथ्यादृष्टि होतो तेव्हां त्यास २८ न. चा बंध होईल व उदय ३० चा व सत्त्व ९१ चें राहील.

मनुष्य—सासादनांत बंध २८ दे. उदय ३० व सत्त्व ९० चें राहील. मनुष्य मिश्रांत बंध २८ दे. उदय ३० सत्त्व ९२–९० चें राहील.

मनुष्य—असंयतांत बंध २८ दे. उदय २१,२६,२८,२९,३० सत्त्व ९२–९० चें राहील.

नोट—तीर्थंकरप्रकृतीचा बंध आरंभ झाल्यानंतर ज्यास पूर्वी नरकायूचा बंध झाला नाहीं तो सम्यक्त्वांतून भ्रष्ट होणार नाहीं त्यास तीर्थंकर प्रकृतीचा बंध निरंतर होतो म्हणून त्यास देवगति व तीर्थंकरसहित २९ प्रकृतींचा बंध होतो २८ चा होत नाहीं यामुळें येथें २८ च्या बंधांत ९१ प्रकृतींचें सत्त्व नसतें.

मनुष्य—देशसंयतांत बंध २८ दे. उदय ३०, सत्त्व ९२, ९, चें राहील.

मनुष्य—प्रमत्तांत बंध २८ दे. उदय २५,२७,२८,२९,३०, व सत्त्व ९२ ९० चें असतें.

अप्रमत्त व अपूर्वकरण गुणस्थानांत बंध २८ दे. उदय ३०–१ व सत्त्व ९२ ९० चें असतें.

[५] २९—या बंधाचे प्रकार ६ आहेत.

[१]	तिर्यंचगति	द्वीन्द्रिय	पर्याप्तयुत		[२९ द्वीं. प.]
[२]	,, ,,	त्रीन्द्रिय	,,	,,	[२९ त्रीं. प.]
[३]	,, ,,	चतुरिंद्रिय	,,	,,	[२९ च. प.]
[४]	,, ,,	पंचेंद्रिय	,,	,,	[२९ पं. प.]
[५]	मनुष्यपर्याप्तयुत		,,	,,	[२९ म. प.]
[६]	देव तीर्थयुत		,,	,,	[२९ दे. ती]

या स्थानास चारही गतींचे जीव बांधतात. त्याचें विवरण.

नारकी जीवास मिथ्यात्वांत बंध २९ पं. प. अथवा २९ म. प., उदय २१ २५-२७-२८-२९ व सत्त्व ९२-९१-९० चें असतें.

(नोट:—९१ चें सत्त्व पहिल्या तीन नरकांत अपर्याप्त कालांतच संभवतें.)

नारकी जीवास सासादनांत बंध २९ पं. प. अथवा २९ म. प. उदय २९ व सत्त्व ९० चें असतें.

नारकी जीवास मिश्रांत बंध २९ म. प., उदय २९ व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

नारकी जीवास असंयतांत पहिल्या नरकांत बंध २९ म. प. उदय २१-२५ २७-२८-२९ व सत्त्व ९२-९० चें असतें. दुसऱ्या तिसऱ्या नरकांत बंध २९ म. प.

उदय २९ व सत्त्व ९२-९० चें असतें. बाकीच्या नरकांत बंध २९ म. प; उदय २९ व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

तिर्यंचास मिथ्यात्वांत बंध २९ द्वीं. प., २९ त्रीं. प. २९ च. प. २९ पं. प. २९ म. प. अशा पांच स्थानांचा उदय २१-२४-२५-२६-२७-२८-२९-३०-३१ या ९ स्थानांचा व सत्त्व ९२-९०-८८-८४-८२ या पांच स्थानांचें असतें.

तिर्यंचास सासादनांत बंध २९ पं. प. व २९ म. प. उदय २१-२४-२६-३० व सत्त्व ९० चें असतें.

नोटः—येथें २५-२७-२८-२९ चा उदय नसतो.

तिर्यंचास ३,४,५ गुणस्थानांत २९चा बंध होत नाहीं. कारण तिर्यंचांना तिर्यंच व मनुष्यगतीची बंधव्युच्छित्ति सासादन गुणस्थानांत होऊन जाते. यांना देव गतिसहित २८ चाच बंध होतो.

मनुष्यास मिथ्यात्वांत बंध २९ द्वीं. प. २९ त्रीं. प. २९ च. प., २९ पं. प. या २९ म. प. या पांच स्थानांचा, उदय २१-२६-२८-२९-३० व सत्त्व ९२-९१-९०-८८-८४ चें असतें.

नोटः—मनुष्यगतींत तेजस्काय व वातकाय जीव मरून उत्पन्न उत्पन्न होत नाहींत म्हणून ८२ चें सत्त्व येथें सांगितलें नाहीं.

ज्या मनुष्यास पूर्वीं नरकायूचा बंध झाला असेल व नंतर त्यास तीर्थंकर प्रकृतीचा बंध झाल्यास नरकगतींत जाण्याच्या सन्मुख असतांना तो मिथ्यादृष्टि होईल व त्यास २९ म. प. चा बंध होईल अशा जीवास ३० चा उदय, व सत्त्व ९१ चें असतें.

मनुष्यास सासादनांत बंध २९ पं. प. व २९ म. प. उदय २१-२६-३० व सत्त्व ९० चें असतें.

मनुष्यास मिश्रांत २९ चा बंध नसतो.

मनुष्यास असंयत गुणस्थानांत बंध २९ दे. ती., उदय २१-२६-२८-२९-३० व सत्त्व ९३-९१ चें असतें.

मनुष्यास देशसंयतांत बंध २९ दे. ती; उदय ३० व सत्त्व ९३-९१ चें असतें.

प्रमत्तांत बंध २९ दे. ती. उदय २५-२७-२८-२९-३० व सत्त्व ९३-९१ चें असतें.

अप्रमत्तांत बंध २९ दे. ती. उदय ३० व सत्त्व ९३—९१ चें असतें.

अपूर्वकरणांत बंध २९ दे. ती उदय ३०, व सत्त्व ९३ ९१ चें असतें.

भवनत्रिकापासून बाराव्या स्वर्गापर्यंतच्या देवास मिथ्यात्वांत बंध २९ पं. प. व २९ म प० उदय २१-२५-२७-२८-२९ व सत्त्व ९२,९० चें असतें.

त्याच देवास सासादनांत बंध २९ पं. प. व २९ म. प, उदय २१-२५ २७-२८-२९, व सत्त्व ९० चें असतें.

त्याच देवास मिश्रांत बंध २९ म. प. उदय २९ व सत्व ९२-९० चें असतें

त्याच देवास असंयतांत बंध २९ म. प., उदय २१-२५-२७-२८-२९ चा (परंतु भवनत्रिकांस २९ चाच उदय) सत्व ९२-९० चें असतें.

तेराव्या स्वर्गापासून तें नवग्रैवेयकापर्यंतच्या देवांस मिथ्यात्व गुणस्थानांत बंध २९ म. पं., उदय २१-२५-२७-२८-२९, व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

त्याच देवास सासदनांत बंध २९ म. प., उदय २१-२५-२७-२८-२९ व सत्व ९० चें असतें.

त्याच देवास मिश्रगुणस्थानांत बंध २९ म. प. उदय २९ व सत्व ९२-९० चें असतें.

त्याच देवास असंयतांत बंध २९ म. प., उदय २१-२५-२७-२८-२९ व सत्व ९२-९० चें असतें.

नव अनुदिश व पंच अनुत्तर यांतील देवांना असयत गुणस्थानांत बंध २९ म. प., उदय २१-२५-२७-२८-२९ व सत्व ९२-९० चें असतें.

[६] ३०—या बंधाचे प्रकार ६ आहेत.

[१] ३०	द्वीन्द्रिय	पर्याप्त	उद्योत	युत	(३० द्वी. प. उ.)
[२] ३०	त्रींन्द्रिय	,,	,,	,,	(३० त्रीं. प, उ.)
[३] ३०	चतुरिन्द्रि	,,	,,	,,	(३० च. प. उ.)
[४] ३०	पंचेंद्रिय	,,	,,	,,	(३० पं. प. उ.)
[५] ३०	मनुष्य तीर्थयुत				(३० म. ती.)
[६] ३०	देवगति आहारकद्विक युत				(३० दे. आ.)

या स्थानाचा बंध चारही गतींतील जीवांस होतो.

नारकी जीवांस मिथ्यात्वांत बंध ३० पं. प. उ., उदय २१-२५-२७ २८-२९, व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

नारकी जिवांस सासादनांत बंध ३० पं. प. उ., उदय २९ व सत्व ९० चें असतें.

नारकीजीवांस मिश्रांत बंध ३० चा होत नाहीं.

पहिल्या नरकांतील जीवास असंयत गुणस्थानांत बंध ३० म. तीर्थ., उदय २१–२५–२७–२८–२९ व सत्त्व ९१ चें असतें.

दुसऱ्या व तिसऱ्या नरकांतील जीवांस असंयत गुणस्थानांत बंध ३० म. ती. उदय २९, व सत्त्व ९१ चें असतें.

नोटः—४ थ्या नरकापासून ते सातव्या नरकापर्यंत बंध ३० म० तीर्थ. चा होत नाहीं.

तिर्यंचांस मिथ्यात्वांत बंध ३० द्वीं. प. उ., ३० त्रीं. प. उ. ३० च. प. उ ३० पं. प. उ., उदय २१–२४–२५–२६–२७–२८–२९–३०–३१ व सत्त्व ९२–९०–८८–८४–८२ चें असतें.

तिर्यंचांस सासादनांत बंध ३० पं. प. उ. उदय २१–२४–२६–३०–३१ व सत्त्व ९० चें असतें.

नोटः—तिर्यंचांस मिश्रादि तीन गुणस्थानांत ३० चा बंध होत नाहीं.

मनुष्यांस मिथ्यात्वांत बंध ३० द्वीं. प. उ., ३० त्रीं. प. उ., ३० च. प. उ., ३० पं. प. उ, उदय २१–२६–२८–२९–३० व सत्त्व ९२–९०–८८–८४ चें असतें.

मनुष्यांस सासादनांत बंध ३० पं. प. उ; उदय २१–२६–३० व सत्त्व ९० चें असतें.

मनुष्यांस ३-४-५-६ या गुणस्थानांत ३० चा बंध होत नाहीं.

मनुष्यांस अप्रमत्त व अपूर्वकरणांत बंध ३० दे. आ. उदय ३०, व सत्त्व ९२ चें असतें.

भवनत्रिकांपासून बाराव्या स्वर्गापर्यंतच्या देवास मिथ्यात्वगुणस्थानांत बंध ३० पं. प. उ. उदय २१–२५–२७–२८–२९–३०, व सत्त्व ९२-९० चें राहील.

त्याच देवास सासादनांत बंध ३० पं. प. उ; उदय २१–२५–२९ व सत्त्व ९० चें असतें.

भवनत्रिक देवांस मिश्र व असंयत गुणस्थानांत व १ ते १२ स्वर्गांतील देवांस मिश्र गुणस्थानांत ३० चा बंध होत नाहीं. २९ म. प. चा होतो.

पहिल्या स्वर्गापासून १२ व्या स्वर्गापर्यंतच्या देवांस असंयत गुणस्थानांत बंध ३० म. ती० उदय २१–२५–२७–२८–२९ व सत्त्व ९३-९१ चें असतें.

१३ व्या स्वर्गापासून नवग्रैवेयकपर्यंतच्या देवांस मिथ्यात्व, सासादन व मिश्र गुणस्थानांत ३० चा बंध नाही.

तेराव्या स्वर्गापासून सर्वार्थसिद्धीपर्यंतच्या देवांस असंयतगुणस्थानांत बंध ३० म. ती; उदय २१-२५-२७-२८-२९ व सत्त्व ९३-९१ चें असतें.

(७) ३१ चा बंध देव, आहारक तीर्थयुत [दे. आ. ती.]

अप्रमत्त व अपूर्वकरण गुणस्थानांतच हा बंध होतो.

बंध ३१ (दे. आ. ती.) उदय ३० व सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

(८) १ चा बंध यशः (य.)

अपूर्वकरणांत बंध १ यशः उदय ३० सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

अनिवृत्तिकरणांत बंध १ यश, उदय ३०, सत्त्व ९३-९२-९१-९०-८० ७९-७८-७७ चें असतें.

सूक्ष्मसाम्परायांत बंध १ यश, उदय ३०, सत्त्व ९३-९२-९१-९०-८०-७९ ७८-७७ चें असतें.

[९] उपरतबंध—उपशांतकषायांत बंध ०, उदय ३०, सत्त्व ९३-९२ ९१-९० चें असतें.

क्षीणकषायांत बंध ०, उदय ३०, सत्त्व ८०-७९-७८-७७ चें असतें.

सयोगकेवलिस्वस्थानांत बंध ०, उदय ३०-३१, सत्त्व ८०-७९-७८-७७चें असतें.

सयोगकेवलिसमुद्घातांत बंध ०, उदय २०-२१-२६-२७-२८-२९-३० ३१ व सत्त्व ८०-७९-७८-७७ चें असतें.

अयोगगुणस्थानांत बंध ०, उदय ३०-३१-९-८, व सत्त्व ८०-७९-७८ ७७-१०-९ चें असतें.

गाथा ७४६ ते ७५२—नामकर्माचे त्रिसंयोगी भंग, उदय, अधिकरण, व बंध, सत्त्व, आधेय यांचें कोष्टक **[कोष्टक नं. २१२.]**

अधिकरण		आधेय			
नंबर	उदयस्थान	बंधस्था. संख्या	बंधस्थानाचा तपशील	सत्त्वस्था संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील
१	२०	०	०	२	७९-७७
२	२१	६	२३-२५-२६-२८-२९-३०	९	९३-९२-९१-९०-८८-८४ ८२-८०-७८
३	२४	५	२३-२५-२६-२९-३०	५	९२-९०-८८-८४-८२

अधिकरण		आधेय			
नंबर	उ. स्था.	बंधस्था. संख्या	बंधस्थानाचा तपशील	सत्त्वस्था. संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील
४	२५	६	२३-२५-२६-२८-२९-३०	७	९३-९२-९१-९०-८८-८४-८२
५	२६	६	,,	९	९३-९२-९१-९०-८८-८४-८२-७९-७७
६	२७	६	,,	८	९३-९२-९१-९०-८८-८४ ८०-७८
७	२८	६	,,	८	९३-९२-९१-९०-८८ ८४-७९-७७
८	२९	६	,,	१०	९३-९२-९१-९०-८८-८४ ८०-७९-७८-७७
९	३०	८	सर्व	१०	,,
१०	३१	६	२३-२५-२६-२८-२९-३०	६	९२-९०-८८-८४-८०-७८
११	९	०	०	३	८०-७८-१०
१२	८	०	०	३	७९-७७-९

वरील कोष्टकाचें विवरण

(नं १) उदयस्थान २०—याचा उदय सामान्यकेवलीच्या समुद्घाताचे वेळीं होतो—तेथें बंधाचा अभाव, व सत्व ७९-७७ चें असतें.

(नं. २) उदयस्थान २१—तीर्थंकर प्रकृतिसहित याचा (उदयस्थान २१ चा) उदय तीर्थंकाराच्या केवलिसमुद्घातांत प्रतर करणांत व संकोच करणांत व लोकपूरणांत होईल. बंध ० व सत्त्व ८०, ७८ चें असतें.

आनुपूर्वीसहित २१ चा उदय चारही गतींतील जीवांस विग्रहगतींत होईल.

१, २, ३, या नरकांतील जीवांस मिथ्यात्व गुणस्थानांत उदय २५ आनुपूर्वीसहित बंध २९ पं. प., २९ म. प. ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२–९१–९० चें असतें.

या जीवांस सासादन व मिश्रांत २१ चा उदय नसतो.

पहिल्या नरकांतील जीवांस असंयतांत उदय २१, बंध २९ म. प., ३० म. ती., व सत्त्व ९२-९१-९० चें असतें.

४ ते ७ नरकांतील जीवांस मिथ्यात्वांत उदय २१, बंध २९ पं. प व २९ म. प., ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें. सासादनादिगुणस्थानांत २१ चा उदय नसतो.

तिर्यंचगतींत मिथ्यात्वांत उदय २१, बंध २३-२५-२६-२९-३०, व सत्त्व ९२-९०-८८-८४-८२ चें असतें.

तिर्यंचास सासादनांत उदय २१, बंध २९ पं. प. व २९ म. प. व ३० पं. प. उ., व सत्व ९० चें असतें.

तिर्यंचास असंयतांत उदय २१, बंध २८ दे. व सत्व ९२-९० चें असतें. मिश्र व देशसंयतांत २१ चा उदय नसतो.

मनुष्यांस मिथ्यात्वांत २१ चा उदय, बंध २३-२५-२६-२९-३०, व सत्व ९२-९०-८८-८४ चें असतें.

मनुष्यांस सासादनांत उदय २१, बंध २९ पं. प. २९ म. प., ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९० चें असतें.

मनुष्यांस मिश्रांत २१ चा उदय नसतो.

मनुष्यांस असंयतांत उदय २१, बंध २८ दे., २९ दे. ती. व सत्त्व ९३-९२-९१-चें असतें.

देशसंयतादि गुणस्थानांत मनुष्यांस २१ चा उदय नसतो.

देवगतींत भवनत्रिक देव व कल्पवासिनी देवी यांना मिथ्यात्वांत उदय २१, बंध २५,२६,२९,३० व सत्त्व ९२, ९० चें असतें.

व यांनाच सासादनांत उदय २१, बंध २९ पं. प; २९ म. प; ३० पं. प. उ. सत्त्व ९० चें असतें.

याच जीवांना मिश्र व असंयतांत २१ चा उदय नसतो.

सौधर्मादिक स्वर्गांतील जीवांस मिथ्यात्वांत उदय २१, बंध २५-२६-२९ ३० व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

व यांनाच सासादनांत उदय २१, बंध २९ पं. प. २९ म. प. ३० पं. प. उ. सत्त्व ९० चें असतें.

याच जीवांना मिश्रांत २१ चा उदय नसतो.

याच जीवांना असंयतांत उदय २१ बंध २९ म. प; ३० म. ती. व सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

तिसऱ्या स्वर्गापासून ते १२ व्या स्वर्गापर्यंतच्या जीवांस मिथ्यात्वांत उदय २१ बंध २९ पं. प; २९ म. प. ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

यांनाच सासादनांत उदय २१, बंध २९ पं. प. २९ म. प. ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९० चें असतें.

याच जीवांना असंयतांत उदय २१, बंध २९ म. प. ३० म. ती. व सत्त्व ९३-९२ ९१-९० चें असतें.

१३ व्या स्वर्गापासून ते नवग्रैवेयकापर्यंतच्या जीवांना मिथ्यात्वांत उदय २१ बंध २९ म. प. व सत्त्व ९२–९० चें असतें.

याच जीवांना सासादनांत उदय २१, बंध २९ म. प. व सत्त्व ९० चें असतें.

यांना मिश्रांत २१ चा उदय नसतो.

यानांच असंयतांत उदय २१, बंध २९ म. प. ३० म. ती. व सत्त्व ९३ ९२-९१-९० चें असतें.

नव अनुदिश व पांच अनुत्तरांतील जीवांस असंयतांत उदय २१ बंध २९ म. प. ३० म. ती. व सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

[३] २४ **उदयस्थान**

याचा उदय अपर्याप्त एकेंद्रिय मिथ्यादृष्टींतच होतो.

स्थावर लब्ध्यपर्याप्तक जीवांस उदय २४, बंध २३-२५-२६-२९-३० व सत्त्व ९२-९०-८८-८४-८२ चें असतें.

निर्वृत्यपर्याप्तक स्थावर जीवांस उदय २४, बंध २३-२५-२६-२९-३० व सत्त्व ९२-९०-८८-८४-८२ चें असतें.

विशेष—तेजस्काय व वातकाय जीवांस मनुष्यगतियुत बंधाचीं स्थानें आणि सर्व सूक्ष्म अपर्याप्त, तेज, वायु, साधारण वनस्पतिसहित स्थानें व आतप उद्योतयुत बंधाचीं स्थानें संभवत नाहींत.

(४) उदयस्थान २५

याचा उदय चारही गतींतील जीवांस अपर्याप्त कालांत आणि पर्याप्त एकेंद्रियांत होतो.

नारकी जीवांस मिथ्यात्वांत उदय २५, बंध २९ पं. प. २९ म. प., ३० पं. प. उ., व सत्त्व ९२-९१-९० चें असतें.

पहिल्या नरकांतील असंयतांत उदय २५, बंध २९ म. प., ३० म. ती. व सत्त्व ९२-९१-९० चें असतें. नारकी यांना अपर्याप्तकालांत १ लें व ४ थें गुणस्थान होतें.

तिर्यंच एकेंद्रिय जीवास उदय २५ परघातयुत, बंध २३-२५-२६-२९-३०, व सत्त्व ९२-९०-८८-८४-८२ चें असतें.

नोटः—त्रसजीवांत २५ चा उदय होत नाहीं. तेथें अंगोपांग व संहनन सहित २६ चा उदय होतो.

मनुष्यांस प्रमत्तगुणस्थानांत आहारक शरीराच्या वेळीं उदय २५ अंगोपांग-सहित व संहननरहित, बंध २८ दे०, २९ दे. ती., व सत्त्व ९३-९२ चें असतें.

भवनत्रिक देव व कल्पवासिनी स्त्री यांना मिथ्यात्वांत उदय २५, बंध २५-२६-२९-३०, व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

यांनाच ससादनांत २५ उदय, बंध २९ पं प., २९ म० प., ३० पं. प. उ., व सत्त्व ९० चें असतें.

सौधर्मद्विकास मिथ्यात्वांत उदय २५, बंध २५-२६-२९-३०, व सत्व ९२-९० चें असतें.

यांनाच सासादनांत उदय २५, बंध २९ पं. प. २९ म. प., ३० पं. प. उ., व सत्व ९० चें असतें.

यांनाच असंयतांत उदय २५, बंध २९ म. प, ३० म. ती. व सत्त्व ९३-९२ ९१-९० चें असतें.

तिसऱ्या स्वर्गापासून ते १२ व्या स्वर्गापर्यंतच्या देवांस मिथ्यात्वांत उदय २५, बंध २९ पं. प. २९ म. प. ३० पं. प. उ० व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

त्यांनाच सासादनांत उदय २५ बंध २९ पं. प. २९ म. प. ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९० चें असतें.

त्यांनाच असंयतांत उदय २५, बंध २९ म. प. ३० म. ती. व सत्त्व ९३ ९२-९१-९० चें असतें.

तेराव्या स्वर्गापासून ते नवग्रैवेयकांतील देवांस मिथ्यात्वांत उदय २५ बंध २९ म. प. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

त्यांनाच सासादनांत उदय २५, बंध २९ म. प. व सत्त्व ९० चें असतें.

त्यांनाच असंयतांत उदय २५ बंध २९ म. प. ३० म. ती. व सत्त्व ९३ ९२-९१-९० चें असतें.

नवअनुदिश व पांच अनुत्तरांतील देवांस असंयतांत उदय २५ बंध २९ म. प. ३० म. ती. व सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

[५] उदयस्थान २६

२६ याचा उदय संहननसहित त्रस निर्वृत्यपर्याप्तक व लब्ध्यपर्याप्तक जीवांस होतो. यांनाच मिथ्यात्वांत बंध २३-२५-२६-२९-३० व सत्त्व ९२-९०-८८-८४-८२ चें असतें. २६ चा उदय उद्योत किंवा आतप, किंवा उच्छ्वाससहित एकेंद्रिय मिथ्यादृष्टि जीवांस शरीरपर्याप्तिकालांत होतो. इथें उदय २६, बंध २३-२५-२६-२९-३० व सत्त्व ९२-९०-८८-८४-८२ चें असतें.

येथें सासादनांत २६ चा उदय नाहीं. कारण हा उदय होण्यापूर्वीच सासादन सुटून जातें. सासादनाच्या अस्तित्वांत २४ चा उदय असतो.

तिर्यंच पंचेंद्रिय यांना सासादनांत उदय २६, बंध २९-३० व सत्त्व ९० चें असतें.

यांना मिश्रांत २६ चा उदय नसतो.

त्यांनाच असंयतांत उदय २६, बंध २८ दे., व सत्त्व ९२–९० चें असतें.

यांना देशसंयतांत २६ चा उदय नसतो-

मनुष्यांस मिथ्यात्वांत उदय २६, बंध २३-२५-२६-२९-३० व सत्त्व ९२-९०-८८-८४ चें असतें.

मनुष्यांस सासादनांत उदय २६, बंध २९ पं. प., २९ म. प. ३० पं. प. उ., व सत्त्व ९० चें असतें.

यांना मिश्रांत २६ चा उदय नसतो.

मनुष्यांस असंयतांत उदय २६, बंध २८ दे०, व २९ दे. ती., व सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

यांना देशसंयतादिकांत २६ चा उदय नसतो.

सामान्यकेवलींना कपाटसमुद्घातांत उदय २६, बंध ० व सत्त्व ७९-७७ चें असतें.

(६) उदयस्थान २७

याचा उदय चारही गतींत शरीरपर्याप्तिकालांत व एकेंद्रियांना उच्छ्वासपर्याप्ति कालांत होतो.

पहिल्या तीन नरकांतील नारकीयांना मिथ्यात्वांत उदय २७, बंध २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

नोट—येथें तीर्थंकरसहित सत्त्वस्थान नसतें, कारण शरीरपर्याप्ति झाल्यावर तीर्थंकर–सत्वसहित नारकीयांना सम्यक्त्व होतें व त्यावेळीं चौथें गुणस्थान असतें.

या जीवांनाच सासादन व मिश्र यांत २७ चा उदय नसतो.

पहिल्या नरकांतील असंयतांत उदय २७, बंध २९ म. प. व ३० म. ती. व सत्त्व ९२-९१-९० चें असतें.

दुसऱ्या व तिसऱ्या नरकांतील असंयतांत उदय २७, बंध ३० म. ती. व सत्त्व ९१ चें असतें.

चौथ्या पांचव्या व सहाव्या नरकांतील मिथ्यात्वांत उदय २७, बंध २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

सातव्या नरकांतील मिथ्यात्वांत उदय २७, बंध २९ पं. प., ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

४ ते ७ नरकांतील सासादनादिकांत २७ चा उदय नसतो.

एकेंद्रियांत उदय २७ उच्छ्वासयुत, आतपयुत किंवा उद्योतयुत बंध २३-२५-२६-२९-३० व सत्त्व ९२-९०-८८-८४ चें असतें

तेजस्कायिक व वातकायिक सोडून बाकी एकेंद्रियांना उच्छ्वास पर्याप्तिकालांत मनुष्यद्विकाचा बंध संभवतो म्हणून ८२ चें सत्त्व विकल्पानें होईल.

आहारक ऋद्धिधारी साधूंत उदय २७, बंध २८ दे; २९ दे. ती. व सत्त्व ९३-९२ चें असतें.

तीर्थंकराच्या कपाटसमुद्घातांत उदय २७ बंध ० व सत्त्व ८०–७८ चें असतें.

भवनत्रिकदेव व कल्पवासिनी स्त्रिया यांना मिथ्यात्वांत उदय २७, बंध २५ २६-२९ पं. प. व २९ म. प. व ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

यांना सासादनादिकांत २७ चा उदय नसतो.

सौधर्मद्विकांतील मिथ्यात्वांत उदय २७, बंध २५-२६-२९ पं. प; २९ म. प; ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

यांना सासादन मिश्रांत २७ चा उदय नसतो.

सौधर्मद्विकांतील असंयतांत उदय २७, बंध २९ म. प. ३० म. ती. व सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

३ ते १२ स्वर्गापर्यंतच्या मिथ्यात्वांत उदय २७, बंध २९ पं. प; २९ म. प. ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

यांना सासादनांत व मिश्रांत २७ चा उदय नसतो.

यांना असंयतांत उदय २७, बंध २९ म. प, ३० म. ती. व. सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

तेराव्या स्वर्गापासून ते नवग्रैवेयका पर्यंत मिथ्यात्वांत उदय २७, बंध २९ म. प., व सत्त्व ९२-९० चें असतें,

यांना सासादनांत व मिश्रांत २७ चा उदय नसतो.

यांना असंयतांत उदय २७, बंध २९ म. प., ३० म. ती. व सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

नव अनुदिश व पांच अनुत्तरांतील असंयतांत उदय २७, बंध २९ म. प., ३० म. ती. व सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

[७] २८ उदयस्थान—याचा उदय तिर्यंचांना व मनुष्यांना शरीरपर्याप्तिकालांत व देव नारकी यांना उछ्वासपर्याप्तिकालांत होतो.

पहिल्या नरकांतील मिथ्यात्वांत उदय २८, बंध २९ पं. प., २९ म. प. ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

विशेष—येथें ९१ चें सत्त्व नसण्याचें कारण हें आहे कीं, ज्याला ९१ चें सत्त्व असेल तो सम्यक्त्वांतून भ्रष्ट होणार नाहीं.

यांना सासादन व मिश्रांत २८ चा उदय नसतो.

यांना असंयतांत उदय २८, बंध २९ म. प. ३० म. ती व सत्त्व ९२-९१ ९० चें असतें.

दुसऱ्या व तिसऱ्या नरकांतील मिथ्यात्वांत उदय २८, बंध २९ पं. प. २९ म. प; ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

येथें सासादन व मिश्रांत २८ चा उदय नसतो.

यांना असंयतांत उदय २८, बंध ३० म. ती; व सत्त्व ९१ चें असतें.

४-५-६ या तीन नरकांतील मिथ्यात्वांत उदय २८, बंध २९ पं. प; २९ म. प. ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

यांना सासादनादिकांत २८ चा उदय नसतो.

७ व्या नरकांतील मिथ्यात्वांत उदय २८, बंध २९ पं. प. ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

यांना सासादनादिकांत २८ चा उदय नसतो.

तिर्यंचांना मिथ्यात्वांत उदय २८, बंध २३-२५-२६-२८-२९-३० व सत्त्व ९२-९०-८८-८४ चे असतें.

यांना सासादन मिश्रांत २८ चा उदय नसतो.

यांना असंयतांत उदय २८, बंध २८ दे. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

यांना देशसंयतांत २८ चा उदय नसतो.

मनुष्यांना मिथ्यात्वांत उदय २८, बंध २३-२५-२६-२८-२९-३० व सत्त्व ९२-९०-८८-८४ चें असतें.

यांना सासादन मिश्रांत २८ चा उदय नसतो.

मनुष्यांना असंयतांत उदय २८, बंध २८ दे. व २९ दे. ती. व सत्त्व ९३ ९२-९१-९० चें असतें.

मनुष्यांत देशसंयतांत २८ चा उदय नसतो.

आहारक शरीरधारी साधूंना उच्छ्वासपर्याप्तिकालांत उदय २८, बंध २८ दे. २९ दे., ती. व सत्त्व ९३-९२ चें असतें.

सामान्य केवलींना दंडसमुद्घातांत औदारिककाययोगांत उदय २८, बंध ० व सत्त्व ७९-७७ चें असतें.

भवनत्रिकदेव व कल्पवासी स्त्रियांना मिथ्यात्वांत उदय २८, बंध २५-२६-२९ ३० व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

यांना सासादनादिकांत २८ चा उदय नसतो.

सौधर्मद्विकांतील मिथ्यात्वांत उदय २८, बंध २५-२६-३० व सत्त्व ९२-९० चें असतें. यांना सासादन मिश्रांत २८ चा उदय नसतो.

यांना असंयतांत उदय २८, बंध २९ म. प. ३० म. ती. व सत्त्व ९३-९२ ९१-९० चें असतें.

३ ते १२ च्या स्वर्गांतील मिथ्यात्वांत उदय २८, बंध २९ पं. प; २९ म. प. ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

यांना सासादन मिश्रांत २८ चा उदय नसतो. यांना असंयतांत उदय २८, बंध २९ म. प., ३० म. ती. व सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

१३ च्या स्वर्गापासून नवग्रैवेयकापर्यंत मिथ्यात्वांत उदय २८, बंध २९ म. प. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

यांना सासादन मिश्रांत २८ चा उदय नसतो. यांना असंयतांत उदय २८, बंध २९ म. प; ३० म. ती. व सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

नव अनुदिश व पांच अनुत्तरांतील असंयतांत उदय २८ बंध २९ म. प., ३० म. ती. व सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

(८) **उदयस्थान** २९––याचा उदय दुःस्वरसहित नारकीयांत भाषापर्याप्तिकालामध्यें होतो.

१ ल्या नरकांतील मिथ्यात्वांत उदय २९, बंध २९ पं. प., २९ म. प. ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

पहिल्या नरकांतील सासादनांत उदय २९, बंध २९ पं. प; २९ म. प; ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९० चें असतें.

,, ,, मिश्रांत उदय २९, बंध २९ म. प. सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, ,, असंयतांत उदय २९, बंध २९ म. प., ३० म. ती., सत्त्व ९२ ९१-९० चें असतें.

२ ऱ्या व ३ ऱ्या नरकांतील मिथ्यात्वांत उदय २९, बंध २९ पं. प, २९ म. प. व ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, ,, ,, सासादनांत उदय २९, बंध २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९० चें असतें.

२ ऱ्या व ३ ऱ्या नरकांतील मिश्रांत उदय २९, बंध २९, म. प., सत्त्व ९२-९० चें असतें

,, ,, ,, असंयतांत उदय २९, बंध २९ म. प., ३० म. ती सत्त्व ९२-९१-९० चें असतें.

४-५-६ नरकांतील मिथ्यात्वांत उदय २९, बंध २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ., सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, ,, ,, ,, सासादनांत उदय २९, बंध २९ पं. प, २९ म. प. ३० पं. प. उ. व सत्त्व ९० चें असतें.

,, ,, ,, ,, मिश्रांत उदय २९, बंध २९ म. प., सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, ,, ,, ,, असंयतांत उदय २९, बंध २९ म. प. सत्त्व ९२-९० चें असतें.

७ व्या नरकांतील मिथ्यात्वांत उदय २९, बंध २९ पं. प., ३० पं. प. उ. सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, ,, सासादनांत उदय २९, बंध २९ पं. प. ३० पं. प. उ. सत्त्व ९० चें असतें.

,, ,, मिश्रांत उदय २९, बंध २९ म. प., सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, ,, असंयतांत उदय २९, बंध २९ म. प. सत्त्व ९२-९० चें असतें.

त्रस तिर्यंचांत शरीरपर्याप्तिकालांत उदय २९ उद्योतयुतचा होतो.

याच्या मिथ्यात्वांत उदय २९, बंध २३-२५-२६-२८-२९-३० व सत्त्व ९२-९०-८८-८४ चें असतें.

याच्या सासादन व मिश्रांत २९ चा उदय नसतो,

याच्या असंयतांत उदय २९, बंध २८ दे. सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, देशसंयतांत २९ चा उदय नसतो.

मनुष्यांस उच्छ्वासपर्याप्तिकालांत उदय २९ चा उच्छ्वासयुत होतो.

मनुष्यांच्या मिथ्यात्वांत उदय २९, बंध २३-२५-२६-२८-२९-३० व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

मनुष्यांस सासादन, मिश्रांत २९ चा उदय नसतो.

,, असंयतांत उदय २९, बंध २८ दे., २९ दे. ती. सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

,, देशसंयतांत २९ चा उदय नसतो.

आहारक शरीरधारी साधूंना भाषापर्याप्तिकालांत उदय २९ चा सुस्वरयुत असतो.

यांना उदय २९, बंध २८ दे., २९ दे. ती., सत्त्व ९३-९२ चें असतें.

तीर्थंकरांना दंडसमुद्घातकालांत उदय २९, बंध ०, सत्त्व ८०-७८ चें असतें.

सामान्यकेवलींना समुद्घातांत मूळ शरीरांत प्रवेश करतांना उच्छ्वास पर्याप्तिकालांत उदय २९ उच्छ्वासयुत, बंध ० सत्त्व ७९-७७ चें असतें.

देवांना भाषापर्याप्तिकालांत उदय २९ चा सुस्वरसहित होतो.

भवनत्रिक व कल्पवासिनी स्त्रियांना मिथ्यात्वांत उदय २९, बंध २५-२६ २९-३० व सत्त्व ९२-९० चें असतें.

भ० त्रि. व कल्प० स्त्रियांना सासादनांत उदय २९, बंध २९ पं. प. २९ म. प., ३० पं प. उ. सत्त्व ९० चें असतें.

,, ,, ,, मिश्रांत उदय २९, बंध २९ म. प०, सत्त्व ९२ ९० चें असतें.

,, ,, ,, असंयतांत उदय २९, बंध २९ म. प. सत्त्व ९२-९० चें असतें

सौधर्मादिकांतांक मिथ्यात्वांत उदय २९, बंध २९ पं. प., २९ म. प, ३० पं. प. उ. सत्त्व ९२-९० चें असतें.

सौधर्मद्विकांतील सासादनांत उदय २९, बंध २९ पं. प. २९, म. प , ३० पं. प उ. व सत्त्व ९० चें असतें.

,, ,, मिश्रांत उदय २९, बंध २९ म. प., सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, ,, असंयतांत उदय २९, बंध २९ म. प., ३० म. ती. व सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

३ ते १२ स्वर्गापर्यंत मिथ्यात्वांत उदय २९, बंध २९ पं. प., २९ म. प. ३० पं. प उ., सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, ,, ,, सासादनांत उदय २९, बंध २९ पं. प., २९ म. प. ३० पं. प. उ., व सत्त्व ९० चें असतें.

,, ,, ,, मिश्रांत उदय २९, बंध २९ म. प., सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, ,, ,, असंयतांत उदय २९, बंध २९ म. प, ३० म. ती. व सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

१३ व्या स्वर्गापासून नवग्रैवेयकापर्यंत मिथ्यात्वांत उदय २९, बंध २९ म. प., सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, ,, ,, सासादनांत उदय २९, बंध २९ म. प., सत्त्व ९० चें असतें.

,, ,, ,, मिश्रांत उदय २९, बंध २९ म. प., सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, ,, ,, असंयतांत उदय २९, बंध २९ म. प., ३० म. ती. सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

नवअनुदिश व पांच अनुत्तरांतील असंयतांत उदय २९, बंध २९ म. प., ३० म. ती., सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

(९) **उदयस्थान** ३०—हें स्थान संहननाच्या उदयासहित असतें म्हणून याचा उदय तिर्यंच व मनुष्यातच होतो. तिर्यंचांना उच्छ्वास पर्याप्तिकाळांत उदय ३० चा उद्योतयुत होतो.

तिर्यंचांना मिथ्यात्वांत उदय ३०, बंध २३-२५-२६-२८-२९-३०, सत्त्व ९२-९०-८८-८४ चें असतें.

,, सासादन व मिश्रांत ३० चा उदय नसतो.

,, असंयतांत उदय ३०, बंध २८ दे., सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, देशसंयतांत ३० चा उदय नसतो.

तिर्यंचांना भाषापर्याप्तिकालांत उदय ३० चा उद्योतरहित व सुस्वरदुःस्वरापैकीं एकासहित असतो.

यांना मिथ्यात्वांत उदय ३०, बंध २३-२५-२६-२८-२९-३०, सत्त्व ९२-९० ८८-८४ चें असतें. [८८-८४ चें सत्त्व विकलत्रयाच्या अपेक्षेनें सांगितलें आहे. कारण कीं यांना देवद्विक व नारकचतुष्काचें उद्वेलन झाल्यावर पुनः त्याचा बंध होत नाहीं]

यांना सासादनांत उदय ३०, बंध २९ पं. प. २९ म. प; ३० पं. प. उ. सत्त्व ९० चें असतें

यांना मिश्रांत उदय ३०, बंध २८ दे. सत्त्व, ९२-९० चें असतें.

,, असंयतांत उदय ३०, बंध २८ दे., सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, देशसंयतांत उदय ३०, बंध २८ दे; सत्त्व ९२-९० असतें.

तीर्थंकरांना समुद्घातावस्थेंत मूळ शरीरांत प्रवेश करतांना उदय ३० चा उच्छ्वाससहित, बंध ०, सत्त्व ८०-७८ चें असतें.

सामान्य केवलींना समुद्घातावस्थेंत मूळ शरीरांत प्रवेश करतांना भाषापर्याप्तिकालांत उदय ३० चा सुस्वर अथवा दुःस्वरयुत, बंध ०, सत्त्व ७९-७७ चें असतें.

मनुष्यांना भाषापर्याप्तिकालांत उदय ३० चा सुस्वर अथवा दुःस्वरयुत होईल.

,, मिथ्यात्वांत उदय ३०, बंध २३-२५-२६-२८ २९-३०, सत्त्व ९२-९१-९० चें असतें [येथें ९१ चें सत्त्व नरकगमनास सन्मुख असलेल्या तीर्थंकर प्रकृतीच्या सत्वासहित मनुष्याच्या अपेक्षेनें आहे.]

मनुष्यांना भाषा पर्याप्तिकालांत सासादनांत उदय ३०,बंध २९ पं प; २९ म. प., ३० पं. प. उ. सत्त्व ९० चें असतें,

,, ,, ,, ,, मिश्रांत उदय ३०, बंध २८ दे; सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, ,, ,, ,, असंयतांत उदय ३०, बंध २८ दे; २९ दे. ती., सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

,, ,, ,, ,, देशसंयतांत उदय ३०, बंध २८ दे; २९ दे. ती; सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

,, ,, ,, ,, प्रमत्तांत ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,

,, ,, ,, ,, अप्रमत्तांत उदय ३०, बंध २८ दे; २९ दे. ती, ३० दे. आ, ३१ दे. ती. आ; सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

अपूर्वकरणाच्या दोन्ही श्रेणींत ६ व्या भागापर्यंत उदय ३०, बंध २८ दे; २९ दे. ती; ३० दे. आ., ३१ दे. ती. आ; सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

,, ,, ,, ७ व्या भागांत उदय ३० चा, बंध १ प्रकृतींचा सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

नवव्या व दहाव्या गुणस्थानांत उदय ३०, बंध १, सत्त्व ९३-९२-९१-९०-८०-७९-७८-७७ चें असतें.

उपशांतकषायांत उदय ३०, बंध ०, सत्त्व ९३-९२-९१-९० चें असतें.

१२ व १३ व्या गुणस्थानांत उदय ३०, बंध ०, सत्त्व ८०-७९-७८-७७ चें असतें.

१४ व्या गुणस्थानांत उदय ३० चा नसतो

(१०) **उदयस्थान ३१**—तिर्यंचांना भाषापर्याप्तिकालांत ३१ चा उदय उद्योतसहित व सुस्वर व दुःस्वर यांपैकीं एकासहित होईल.

ति. भा. प. का. मिथ्यात्वांत उदय ३१, बंध २३-२५-२६-२८-२९-३०, सत्त्व ९२ ९०-८८-८४ चें असतें.

,, ,, ,, ,, ससादनांत उदय ३१, बंध २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ., सत्त्व ९० चें असतें.

,, ,, ,, ,, मिश्रांत उदय ३१, बंध २८ दे., सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, ,, ,, ,, असंयतांत उदय ३१, बंध २८ दे., सत्त्व ९२-९० चें असतें.

,, ,, ,, ,, देशसंयतांत उदय ३१, बंध ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,

मनुष्यांना १२ व्या गुणस्थानापर्यंत ३१ चा उदय नसतो.

तीर्थंकरांना १३ व्या गुणस्थानांत भाषापर्याप्तिकालीं उदय ३१, बंध ० सत्त्व ८०-७८ चें असतें.

(११) **उदयस्थान ९**—तीर्थकरांना अयोगी गुणस्थानाच्या अंतिम समयांत उदय ९ तीर्थ. सहित, बंध ०, सत्त्व ८०-७८-१० चें असतें.

(१२) **उदयस्थान ८**—सामान्य अयोगकेवलींना अंतिमसमयांत उदय ८ तीर्थरहित, बंध ०, सत्व ७९-७७-९ चें असतें.

गाथा ७५३ ते ७५९—नामकर्माचे त्रिसंयोगी भंग, सत्त्व, अधिकरण व बंध, उदय, आधेयाचें कोष्टक (कोष्टक नं० २१३)

अधिकरण		आधेय			
भंग नं.	सत्त्व स्थानें	बंधस्था. संख्या	बंधस्थानाचा तपशील	उ. स्था. संख्या	उदयस्थानाचा तपशील
१	९३	४	२९,३०,३१,१	७	२१,२५,२६,२७,२८ २९,३०
२	९२	७	२३-२५-२६-२८-२९-३०-१	९	२१-२४-२५-२६-२७ २८-२९-३०-३१
३	९१	४	२८-२९-३०-१	७	२१-२५-२६-२७-२८ २९-३०
४	९०	७	२३-२५-२६-२८-२९-३०-१	९	२१-२४-२५-२६-२७ २८-२९-३०-३१
५	८८	६	२३-२५-२६-२८-२९-३०	९	,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,
६	८४	५	२३-२५-२६-२९-३०	९	,, ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,
७	८२	५	,, ,, ,, ,, ,,	४	२१-२४-२५-२६
८	८०	१	१ यश	६	२१-२७-२९-३०-३१ ९
९	७९	१	,, ,,	६	२०-२६-२८-२९-३० ८
१०	७८	१	,, ,,	६	२१-२७-२९-३०-३१ ९
११	७७	१	,, ,,	६	२०-२६-२८-२९-३० ८
१२	१०	०	०	१	९
१३	९	०	०	१	८

वरील कोष्टकाचें विवरण

१) ९३ सत्त्वस्थान—हें कर्मभूमींतील मनुष्यांस व वैमानिक देवांस, पर्याप्त व निर्वृत्यपर्याप्त अवस्थेंत होतें.

मिथ्यात्व सासादन व मिश्र या तीन गुणस्थानात ९३ चे सत्त्व नसतें.

मनुष्यांस असंयतांत सत्त्व ९३, बंध २९ दे. ती., उदय २१-२६-२८-२९-३० चा असतो.

,, देशसंयतांत सत्त्व ९३, बंध २९ दे. ती., उदय ३०चा असतो.

मनुष्यांस प्रमत्तांत सत्व ९३, बंध २९ दे. ती., उदय २५-२७-२८-२९-३० चा असतो.

,, अप्रमत्तांत ,, ,. बंध २९ दे. ती. ३१ दे. ती,आ.उदय ३० चा असतो.

,, अपूर्वकरण उपशमकांत सत्त्व ९३, बंध २९ दे. ती., ३१ दे. ती. आ., उदय ३० चा असतो.

,, अनिवृत्तिकरण उपशमकांत सत्त्व ९३, बंध १, उदय ३० चा असतो.

,, सूक्ष्मसांपरायांत सत्त्व ९३, बंध १, उदय ३० चा असतो.

,, उपशांतकषायांत सत्त्व ९३, बंध ०, उदय ३०

,, क्षीणकषायादिकांत ९३ चें सत्त्व नसतें.

वैमानिकांत असंयत गुणस्थानांत सत्व ९३, बंध ३० म. ती., उदय २१-२५-२७ २८-२९ चा असतो.

नोट:—येथें, असंयतादिकांत २८ चा बंध होत नाहीं. कारण नरकास जाण्याच्या सन्मुख असलेल्या जीवांस सोडून इतर तीर्थंकर प्रकृतीचें सत्त्व असणाऱ्या जीवांस तीर्थंकर प्रकृतीचा बंध निरंतर होतो.

[२] ९२ चें सत्त्वस्थानः—याचें सत्त्व चारही गतींतील भव्य जीवांस असतें.

नरकगतीं (पहिल्या नरकांत) तील मिथ्यात्वांत सत्व ९२, बंध २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ., उदय २१-२५-२७-२८-२९ चा असतो.

,, सासादनांत ९२ चें सत्त्व नसतें.

,, मिश्रांत सत्त्व ९२, बंध २९ म. प., उदय २९ चा असतो.

,, असंयतांत सत्त्व ९२, बंध २९ म.प. उदय २१-२५-२७-२८-२९ चा असतो.

२ ते ६ नरकांपर्यंत मिथ्यात्वांत सत्व ९२, बंध २९ पं. प. २९ म. प., ३० पं. प. उ., उदय २१-२५-२७-२८-२९ चा असतो.

,, ,, ,, सासादनांत ९२ चें सत्त्व नसतें

,, ,, ,, मिश्रांत सत्त्व ९२, बंध २९ म. प., उदय २९ चा असतो.

,, ,, ,, असंयतांत सत्त्व ९२, बंध २९ म. प. उदय २९ चा असतो.

सातव्या नरकांतील मिथ्यात्वांत सत्त्व ९२, बंध २९ पं. प. ३० पं. प, उदय २१-२५-२७-२८-२९ चा असतो.

,, ,, सासादनांत ९२ चें सत्त्व नसतें.

,, ,, मिश्रांत सत्त्व ९२, बंध २९ म. प. उदय २९ चा.

,, ,, असंयतांत ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,

तिर्यंचगतींत मिथ्यात्वांत सत्त्व ९२, बंध २३-२५-२६-२८-२९-३०, उदय २१-२४-२५-२६-२७-२८-२९-३०-३१ चा असतो.

तिर्यंचगतींत सासादनांत ९२ चें सत्त्व नसतें.

,, ,, मिश्रांत सत्त्व ९२, बं. २८ दे., उदय ३०-३१ चा असतो.

,, ,, असंयतांत सत्त्व ९२, बंध २८ दे. उदय २१-२६-२८-२९-३०-३१ चा.

,, ,, देशसंयतांत सत्त्व ९२, बंध २८ दे., उदय ३०-३१ चा असतो.

मनुष्यगतींत मिथ्यात्वांत सत्त्व ९२, बंध २३-२५-२६-२८-२९-३०, उदय २१-२६-२८-२९-३० चा असतो.

,, ,, सासादनांत ९२ चें सत्त्व नसतें.

,, ,, मिश्रांत सत्त्व ९२, बंध २८ दे., उदय ३० चा असतो.

,, ,, असंयतांत सत्त्व ९२, बंध २८ दे., उदय २१-२६-२८-२९-३० चा असतो.

,, ,, देशसंयतांत सत्त्व ९२, बंध २८ दे., उदय ३० चा असतो.

,, ,, प्रमत्तांत सत्त्व ९२, बंध २८ दे., उदय २५-२७-२८-२९-३० चा असतो.

,, ,, अप्रमत्तांत सत्त्व ९२, बंध २८ दे., ३० दे. आ., उदय ३० चा असतो.

,, ,, अपूर्वकरण उपशमश्रेणींत ,, ,, ,, ,, ,, ,,

,, ,, अनिवृत्तिकरण उपश० त सत्त्व ९२, बंध १, उदय ३० चा.

,, ,, सूक्ष्मसाम्परायांत ,, ,, ,, ,,

,, ,, उपशांतकषायांत सत्त्व ९२, बंध ०, उदय ३० चा.

,, ,, क्षीणकषायादिकांत ९२ चें सत्त्व नसतें.

भवनत्रिक मिथ्यात्वांत सत्त्व ९२, बंध २५-२६-२९-३०, उदय २१-२५-२७-२८-२९ चा असतो.

,, सासादनांत ९२ चें सत्त्व नसतें.

,, मिश्रांत सत्त्व ९२, बंध २९ म. प., उदय २९ चा असतो.

,, असंयतांत सत्त्व ९२, बंध २९ म. प., उदय २९ चा असतो.

सौधर्मद्विक मिथ्यात्वांत सत्त्व ९२, बंध २५-२६-२९-३०, उदय २१-२५-२७-२८ २९ चा असतो.

,, सासादनांत ९२ चें सत्त्व नसतें.

,, मिश्रांत सत्त्व ९२, बंध २९ म. प. उदय २९ चा असतो.

,, असंयतांत सत्त्व ९२, बंध २९ म. प., उदय २१-२५-२७-२८-२९ चा असतो.

३ ते १२ व्या स्वर्गापर्यंत मिथ्यात्वांत सत्त्व ९२ बंध २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ., उदय २१-२५-२७-२८-२९ चा असतो.

,, ,, ,, सासादनांत सत्त्व ९२ चें नसतें

,, ,, ,, मिश्रांत सत्त्व ९२, बंध २९ म. प., उदय २९ चा असतो.

,, ,, ,, असंयतांत सत्त्व ९२, बंध २९ म. प., उदय २१-२५-२७-२८-२९ चा असतो.

१३ स्वर्गापासून नवग्रैवेयकापर्यंत-मिथ्यात्वांत सत्त्व ९२, बंध २९ म. प., उदय २१-२५-२७-२८-२९ चा असतो.

,, ,, सासादनांत ९२ चें सत्त्व नसतें

,, ,, मिश्रांत सत्त्व ९२, बंध २९ म. प., उदय २९

,, ,, असंयतांत सत्त्व ९२, बंध २९ म. प., उदय २१-२५-२७-२८-२९ चा असतो.

नव अनुदिश व पंचअनुत्तरांत-असंयतांत सत्त्व ९२, बंध २९ म. प.; उदय २१-२५-२७-२८-२९ चा असतो.

(३) ९१ चें **सत्त्वस्थान**—तीर्थकरसहित याची सत्ता तिर्यंचांत नसते. देव, नारक व मनुष्य यांतच असतें

पहिला नरक—मिथ्यात्वांत सत्त्व ९१, बंध २९ म. प.; उदय २१-२५-२७ आदिकांचा येथें होत नाहीं. कारण शरीरपर्याप्ति झाल्यानंतर तीर्थकरप्रकृतीचें सत्त्व असणारा जीव सम्यग्दृष्टीच होतो.

,, ,, सासादन व मिश्र यांत ९१ चें सत्त्व नसतें.

,, ,, असंयतांत-सत्त्व ९१, बंध ३० म. ती., उदय २१-२५-२७-२८-२९

२ व ३ नरकांत-मिथ्यात्वांत सत्त्व ९१, बंध २९ म. प., उदय २१-२५

,, ,, ,, सासादन व मिश्र यांत ९१ चें सत्त्व नसतें

,, ,, ,, असंयतांत सत्त्व ९१, बंध ३० म. ती., उदय २७-२८-२९ चा असतो.
४ ते ७ नरकांत ९१ चें सत्त्व नसतें कारण तीर्थंकरप्रकृतीचें सत्त्व असणारा जीव तिसऱ्या नरकाच्या पुढें जात नाहीं.

मनुष्य—मिथ्यात्वांत सत्त्व ९१, बंध २८ न., २९ म. प., उदय ३० चा असतो.

,, सासादन व मिश्र यांत ९१ चें सत्त्व नसतें.

,, असंयतांत सत्त्व ९१, बंध २९ दे. ती., उदय २१-२६-२८-२९-३०

,, देशसंयतांत सत्त्व ९१, बंध २९ दे. ती. उदय ३०

,, प्रमत्तांत ,, ,, ,, ,, ,,

,, अप्रमत्तांत ,, ,, ,, ,, ,,

,, अपूर्व० उपशमकांत,, ,, ,, ,,

,, ,, ७ व्या भागांत व अनिवृत्ति० उपशमकांत सत्त्व ९१, बंध १, उदय ३० चा असतो.

,, सूक्ष्म० उपशमकांत सत्त्व ९१, बंध १, उदय ३०

,, उपशान्त क० त. सत्त्व ९१, बंध ०, उदय ३०

,, क्षीणकषायादिकांत ९१ चें सत्त्व नसतें.

भवनत्रिक देव व कल्पवासिनी स्त्रियांत ९१ चें सत्त्व नसतें.

वैमानिक देव—असंयतांत सत्त्व ९१, बंध ३० म. ती., उदय २१-२५-२७-२८-२९

,, ,, मिथ्यात्वादिक तीन गुणस्थानांत ९१ चें सत्त्व नसतें.

[४] ९० चें सत्त्वस्थान—

पहिला नरक—मिथ्यात्वांत सत्त्व ९०, बंध २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ., उदय २१-२५-२७-२८-२९

,, ,, सासादनांत सत्त्व ९०, बंध २९ पं. प., २९ म. प. ३० पं. प., उ. उदय २९ चा.

,, ,, मिश्रांत सत्त्व ९०, बंध २९ म. प., उदय २९

,, ,, असंयतांत सत्त्व ९०, बंध २९ म. प., उदय २१-२५-२७-२८-२९

दुसऱ्या नरकापासून सहाव्या नरकापर्यंत—मिथ्यात्वांत सत्त्व ९०, बंध २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ., उदय २१-२५-२७-२८-२९

,, ,, सासादनांत सत्त्व ९०, बंध ,, ,, ,, उदय २९

,, ,, मिश्रांत ,, ,, बंध २९ म. प. उदय २९

,, ,, असंयतांत ,, ,, ,, ,, ,, ,,

सातव्या नरकांत मिथ्यात्वांत सत्त्व ९०, बंध २९ पं. प. ३० पं. प. उ., उदय २१-२५-२७-२८-२९

७ व्या नरकांत-सासादनांत सत्त्व ९०, बंध २९ पं. प. ३० पं. प. उ., उदय २९

,, मिश्रांत ,, ,, बंध २९ म. प., उदय २९

,, असंयतांत ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,

तिर्यंच—मिथ्यात्वांत सत्त्व ९०, बंध २३-२५-२६-२८-२९-३० उदय २१-२४-२५-२६-२७-२८-२९-३०-३१

,, सासादनांत सत्त्व ९०, बंध २८ दे., २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ., उदय २१-२४-२६-३०-३१

,, मिश्रांत सत्त्व ९०, बंध २८ दे., उदय ३०-३१

,, असंयतांत ,, ,, ,, ,, ,, उदय २१-२६-२८-२९-३०-३१

,, देशसंयतांत ,, ,, ,, ,, ,, उदय ३०-३१

मनुष्य—मिथ्यात्वांत सत्त्व ९०, बंध २३-२५-२६-२८-२९-३०, उदय २१-२६-२८-२९-३०

,, सासादनांत सत्त्व ९०, बंध २८ दे., २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ., उदय २१-२६-३०

,, मिश्रांत सत्त्व ९०, बंध २८ दे., उदय ३०

,, असंयतांत ,, ,, ,, ,, ,, उदय २१-२६-२८-२९-३०

,, देशसंयतांत ,, ,, ,, ,, ,, उदय ३०

,, प्रमत्तांत ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,

,, अप्रमत्तांत ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,

,, अपूर्वकरणांत सत्त्व ९०, बंध २८ दे. वा १, उदय ३०

,, अनिवृत्ति. त. ,, ,, बंध १, उदय ३०

,, सूक्ष्म. त ,, ,, ,, ,, ,, ,,

,, उपशांत. त ,, ,, बंध ०, ,, ,,

भवनत्रिक मिथ्यात्वांत ,, ,, बंध २५-२६-२९-३०, उदय २१-२५-२७-२८-२९

,, सासादनांत ,, ,, बंध २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ, उदय २१-२५-२९

,, मिश्रांत सत्त्व ९०, बंध २९ म. प., उदय २९

,, असंयतांत ,, ,, ,, ,, ,, ,, ,,

सौधर्मद्विक-मिथ्यात्वांत,, ,, बंध २५-२६-२९-३०, उदय २१-२५-२७-२८-२९
,, सासादनांत,, ,, बंध २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ., उदय २१ २५-२९

सौधर्मद्विकमिश्रांत सत्त्व ९०, बंध २९ म. प., उदय २९
,, असंयतांत ,, ,, ,, ,, ,, उदय २१-२५-२७-२८-२९

३ ते १२ व्या स्वर्गापर्यंत मिथ्यात्वांत सत्त्व ९० बंध २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ., उदय २१-२५-२७-२८-२९
,, ,, ,, सासादनांत सत्त्व ९०, बंध ,, ,, ,, उदय २१-२५-२९
,, ,, ,, मिश्रांत ,, ,, बंध २९ म. प. उदय २९
,, ,, ,, असंयतांत ,, ,, ,, ,, ,, उदय २१-२५-२७-२८-२९

१३ व्या स्वर्गापासून नवग्रैवेयकापर्यंत मिथ्यात्वांत सत्त्व ९०, बंध २९ म. प., उदय २१-२५-२७-२८-२९
,, ,, सासादनांत सत्त्व ९० बंध २९ म. प. उदय २१-२५-२९
,, ,, मिश्रांत सत्त्व ,, ,, ,, ,, उदय २९
,, ,, असंयतांत ,, ,, ,, ,, ,, उदय २१-२५-२७-२८-२९
नवअनुदिश व ५ अनुत्तरांत } असंयतांत,, ,, ,, ,, ,, ,,

[५] ८८ चें सत्त्वस्थान—देवद्विकाची उद्वेलना झाल्यावर ८८ चें सत्त्व एकेंद्रिय व विकलत्रयांत होतें व हे मरून ज्या तिर्यंचांत व मनुष्यांत उत्पन्न होतात त्यांतही ८८ चें सत्त्व असतें

तिर्यंच—मिथ्यात्वांत सत्त्व ८८, बंध २३-२५-२६-२८-२९-३०, उदय २१-२४-२५-२६-२७-२८-२९-३०-३१
,, सासादनादिकांत ८८ चें सत्त्व नसतें
मनुष्य मिथ्यात्वांत सत्त्व ८८, बंध २३-२५-२६-२८-२९-३०, उदय २१-२६-२८-२९-३०
,, सासादनादि पुढील गुणस्थानांत ८८ चें सत्त्व नसतें

विशेष—हें ८८ चें सत्त्व पंचेंद्रिय तिर्यंच व मनुष्य मिथ्यादृष्टीत शरीरपर्याप्तिकालांत २८ न. २९ पं. प., २९ म. प., ३० पं. प. उ. चा बंध करतो तेव्हां होतें.

अथवा एकेंद्रिय व विकलत्रय हे नारकचतुष्काची उद्वेलना झाल्यावर मरून पंचेंद्रिय तिर्यंचांत अथवा मनुष्यांत उत्पन्न होतात, त्यांच्या शरीरपर्याप्तिकालांत देवचतुष्काला बांधतात तेव्हां त्यांत ८८ चें सत्त्व असूं शकतें.

(६) ८४ चें सत्वस्थान-या स्थानाचें सत्त्व नारकचतुष्काची उद्वेलना झाल्यावर एकेंद्रिय व विकलत्रयांत होतें अथवा हे मरून तिर्यंचांत किंवा मनुष्यांत उत्पन्न होतात तेव्हां मिथ्यात्वगुणस्थानांत होतें.

तिर्यंच---मिथ्यात्वांत सत्त्व ८४, बंध २३-२५-२६-२९-३०, उदय २१-२४ २५-२६-२७-२८-२९-३०-३१.

मनुष्य—मिथ्यात्वांत सत्त्व ८४, बंध २३-२५-२६-२९-३०, उदय २१-२६-२८ २९-३० [हें ८४ चें सत्त्व शरीरपर्याप्तिकालादिकांत तिर्यंच व मनुष्यगतीचा बंध झाल्यावर होतें व देव नरकगतीचा बंध झाला तर पंचेंद्रिय तिर्यंच व मनुष्यांत हें ८४ चें सत्त्व नसतें.]

[७] ८२ चें सत्त्वस्थान—याचें सत्त्व मनुष्यद्विकाची उद्वेलना झाल्यावर तेज व वातकायांत होतें तसेंच ते मरून ज्या तिर्यंचांत उत्पन्न होतात त्यांतही हें सत्त्वस्थान असतें.

,, मिथ्यात्वांत सत्त्व ८२, बंध २३-२५-२६-२९-३० उदय २१-२४ २५-२६

तेज व वातकायिक जीवांत आतप व उद्योताचा उदय होत नसल्यामुळें शरीरपर्याप्ति व उच्छ्वासपर्याप्ति कालांत २५ चाच उदय होतो. इतर तिर्यंचांत मनुष्यद्विकाचा बंध झाला तर २६ चा उदय होतो.

(८) ८० चें सत्त्वस्थान—याचें सत्त्व क्षपकश्रेणींत अनिवृत्तिकरणादिकांत व तीर्थंकरकेवलींत असतें.

,, अनिवृत्तिकरणांत सत्त्व ८०, बंध १, उदय ३० चा असतो.

,, सूक्ष्मसाम्परायांत सत्त्व ८०, बंध १, उदय ३०

,, क्षीणकषायांत ,, ,, ,, ० ,, ३०

,, सयोगस्वस्थानांत सत्त्व ८०, बंध ० उदय ,,

,, सयोगीसमुद्घातांत ,, ,, ,, ,, उदय २१-२७-२९-३०-३१

,, अयोगीगुणस्थानांत सत्त्व ८०, बंध ०, उदय ९

(९) ७९ चें सत्त्वस्थान-याचें सत्त्व तीर्थकरसत्ताविहीन क्षपक अनिवृत्तिकरणादिकांत होतें.

,, अनिवृत्तिकरणांत सत्त्व ७९, बंध १, उदय ३०
,, सूक्ष्मसांपरायांत ,, ,, ,, ,, ,,
,, क्षीणकषायांत ,, ,, बंध ० उदय ३०
,, सयोगीस्वस्था० त ,, ,, ,, ,, ,,
,, सयोगसमुद्घातांत ,, ,, ,, ,, उदय २०-२६-२८-२९-३०
,, अयोगी ,, ,, ,, ,, उदय ८

(१०) ७८ चें सत्त्वस्थान—आहारकद्विकाची सत्ता नसतांना व तीर्थकरप्रकृतीची सत्ता असतांना क्षपक अनिवृत्तिकरणांत याचें सत्त्व असतें.

,, अनिवृत्तिकरणांत-सत्त्व ७८, बंध १, उदय ३०
,, सूक्ष्म. त ,, ,, ,, ,, ,, ,,
,, क्षीणक० त ,, ,, ,, बंध ० ,, ,,
,, सयोगीस्वस्थानी. सत्त्व ७८, बंध०, उदय ३१
,, सयोग समुद्घातांत ,, ,, ,, ,, उदय २१-२७-२९-३०-३१
,, अयोगी.त ,, ,, ,, ,, उदय ९

(११) ७७ चें सत्त्वस्थान—आहारद्विक व तीर्थकरप्रकृतीची सत्ता नसतांना क्षपक
,, अनिवृत्तिकरणादिकांत हें सत्त्वस्थान असतें.
,, अनिवृत्तिकरणांत सत्त्व ७७, बंध १, उदय ३०
,, सूक्ष्मसाम्परायांत ,, ,, ,, ,, ,, ,,
,, क्षीणकषायांत ,, ,, बंध०,, ,, ,,
,, सयोगीस्वस्थानीं ,, ,, ,, ,, ,, ,,
,, सयोगीसमुद्घातांत ,, ,, ,, ,, उदय २०-२६-२८-२९-३०
,, अयोगी. त ,, ,, ,, ,, उदय ८

(१२) १० चें सत्त्वस्थान—तीर्थंकरसहित अयोगी अंतिमसमयीं सत्त्व १०, बंध ०, उदय ९

(१३) ९ चें सत्त्वस्थान—तीर्थकररहित अयोगी अंतिम समयांत सत्त्व ९ बंध ० उदय ८

गाथा ७६० ते ७६८ नामकर्माचे त्रिसंयोगी भंग-बंध उदय अधिकरण व सत्त्व आधेय यांचें कोष्टक

(कोष्टक नं. २१४)

अधिकरण			आधेय		
बंध-स्थान	उ. स्था.	उदयस्थानाचा तपशील.	सत्त्व स्था.	सत्त्वस्थानाचा तपशील	विशेष.
२३	४	२१-२४-२५-२६	५	९२-९०-८८-८४-८२	
२३	५	२७-२८-२९-३०-३१	४	९२-९० ८८-८४	
२५-२६	४	२१-२४-२५-२६	५	९२-९०-८८-८४-८२	
२५-२६	५	२७-२८-२९-३०-३१	४	९२-९०-८८-८४	
२८	१	२१	२	९२-९०	
२८	५	२५-२६-२७-२८-२९	२	९२-९०	२५ व २७
२८	१	३०	४	९२-९१-९०-८८	च्या उदयांत
२८	१	३१	३	९२-९०-८८	९० चें सत्त्व
२९	१	२१	७	९३-९२-९१-९०-८८ ८४-८२	विक्रियर्द्धिच्य अपेक्षेनें आहे.
२९	२	२५-२६	७	९३-९२-९१-९० ८८-८४-८२	आहारक ऋद्धीच्या
२९	१	२४	५	९२-९०-८८-८४-८२	अपेक्षेनें नाहीं.
२९	४	२७-२८-२९-३०	६	९३-९२-९१-९०-८८ ८४	
२९	१	३१	४	९२-९०-८८-८४-	
३०	२	२१-२५	७	९३-९२-९१-९० ८८-८४-८२	
३०	३	२७-२८-२९	६	९३-९२-९१-९० ८८-८४	
३०	२	२४-२६	५	९२-९०-८८-८४-८२	
३०	२	३०-३१	४	९२-९०-८८-८४	
३१	१	३०	१	९३	
१	१	३०	८	९३-९२-९१-९०-८० ७९-७८-७७	

गाथा ७६९ ते ७७४—नामकर्माचे त्रिसंयोगी भंग—बंध सत्त्व अधिकरण व उदय आधेय यांचें कोष्टक **[कोष्टक नं. २१५]**

अधिकरण			आधेय		
बंध-स्थान	सत्त्व स्था.	सत्त्वस्थानाचा तपशील	उ. स्था.	उदयस्थानाचा तपशील.	विशेष.
२३	४	९२-९०-८८-८४	९	२१-२४-२५-२६-२७-२८-२९-३०-३१	
२३	१	८२	४	२१-२४-२५-२६	
२५-२६	४	९२-९०-८८-८४	९	२१-२४-२५-२६-२७-२८-२९-३०-३१	
२५-२६	१	८२	४	२१-२४-२५-२६	
२८	१	९२	८	२१-२५-२६-२७-२८-२९-३०-३१	
२८	१	९१	१	३०	
२८	१	९०	६	२१-२६-२८-२९-३०-३१	हीं उदयस्थानें संज्ञी तिर्यंचांत
२८	१	८८	२	३०-३१	असतात.
२९	१	९३	७	२१-२५-२६-२७-२८-२९-३०	
२९	४	९२-९०-८८-८४	९	२१-२४-२५-२६-२७-२८-२९-३०-३१	
२९	१	९१	७	२१-२५-२७-२८-२९-३०-२६	२१-२५-२७-२८-२९-हीं स्थानें नरकांत
२९	१	८२	४	२१-२४-२५-२६	असतात.
३०	२	९३-९१	५	२१-२५-२७-२८२९	हीं उदयस्थानें
३०	५	९२-९०-८८-८४-८२	९	२१-२४-२५-२६-२७-२८-२९-३०-३१	देवगतींत असतात.
३०	१	८२	४	२१-२४-२५-२६	
३१	१	९३	१	३०	
१	८	९३-९२-९१-९०-८०-७९-७८-७७	१	३०	

गाथा ७७५ ते ७८३ नामकर्माचे त्रिसंयोगी भंग, उदय, सत्त्व अधिकरण व बंध आधेय यांचें कोष्टक

[कोष्टक नं. २१६]

अधिकरण			आधेय		
उदय-स्थान	सत्व स्थानसं.	सत्त्वस्थानाचा तपशील	बंधस्था. संख्या	बंधस्थानाचा तपशील	विशेष
२१	२	९३–९१	२	२९–३०	
२१	२	९२–९०	६	२३-२५-२६-२८ २९-३०	
२१	३	८८–८४–८२	५	२३-२५-२६-२९ ३०	
२४	५	९२-९०-८८-८४-८२	५	,, ,, ,, ,, ,, ,,	
२५	२	९३–९१	२	२९–३०	
२५	१	९२	६	२३-२५-२६-२८ २९-३०	
२५	४	९०–८८–८४–८२	५	२३-२५-२६-२९ ३०	
२६	२	९३–९१	१	२९	
२६	२	९२–९०	६	२३-२५-२६-२८ २९-३०	
२६	३	८८–८४––८२	५	२३-२५-२६-२९ ३०	
२७	२	९३–९१	२	२९-३०	
२७	१	९२	६	२३-२५-२६.२८ २९-३०	
२७	३	९०–८८–८४	५	२३ २५-२६-२९ ३०	
२८	२	९३–९१	२	२९–३०	
२८	३	९२–८८–८४	६	२३-२५-२६-२८ २९-३०	
२८	१	९०	५	२३-२५-२६-२९-३०	

अधिकरण			आधेय		
उदय स्था.	स. स्था. संख्या	सत्त्वस्थानाचा तपशील	बंधस्था. संख्या	बंधस्थानाचा तपशील	विशेष
२९	२	९३–९१	२	२९–३०	
२९	३	९२–८८–८४	६	२३-२५-२६.२८-२९ ३०	
२९	१	९०	५	२३-२५-२६-२९-३०	
३०	१	९३	२	२९–३१	
३०	१	९१	२	२८-२९ नरकगमन-सन्मुख तीर्थकरसत्त्ववाल्या मिथ्यादृष्टि मनुष्यांत २८ २९ चा बंध होतो.	
३०	३	९२–९०–८८	६	२३-२५-२६-२८-२९ ३०	
३०	१	८४	५	२३-२५-२६.२९-३०	
३१	३	९२–९०–८८	६	२३-२५-२६-२८-२९ ३०	
३१	१	८४	५	२३-२५-२६-२९-३०	
३०	४	९३-९२-९१-९०	०	० उपशान्त कषायांत	
३०	४	८०-७९-७८-७७	०	० क्षीणकषायांत	
३०-३१	४	८०-७९-७८-७७	०	० सयोगी गुणस्थानांत	
९–८	६	८०-७९-७८-७७-१०-९	०	० अयोगी ,,	

गाथा ७८४—याप्रमाणें नामकर्माच्या बंध उदय सत्त्वस्थानांतील द्विसंयोगी व त्रिसंयोगी भंग श्रीसन्मति–जिनांनीं (वर्धमान- तीर्थकरांनीं) सांगितले. ते (सन्मति जिन) जैनसिद्धांतरूपी वनास प्रफुल्लित करण्यास वसंत ऋतु सारखे, व गुणसमूहरूपी समुद्रास वाढविण्यास चंद्रासारखे आहेत.

इति बंध–उदय–सत्त्वस्थान–प्ररूपण–नामक–पंचम अधिकार संपूर्ण झाला.

गाथा ७८५—षष्ठ आस्रव अधिकार प्रारंभ.

श्री अभयनंदि मुनीश्वरास, शास्त्रसमुद्राचे पारगामी जे इंद्रनंदि गुरू त्यांस, व

श्री वीरनंदिस्वामीस नमस्कार करून कर्मप्रकृतीचे प्रत्यय म्हणजे आस्रव सांगेन.

गाथा ७८६—सत्तावन ५७ मूलप्रत्ययां (आस्रवां) चीं नांवें

५ मिथ्यात्व १ एकांत २ विनय ३ संशय ४ विपरीत ५ अज्ञान.

१२ अविरति--६ पांच इंद्रियें व मन यांचा निरोध न करणें.

६ पांच स्थावर व एक त्रसाची दया न पाळणें.

१२

२५ **कषाय**—४ अनंतानुबंधी क्रोध मान माया लोभ

४ अप्रत्याख्यानावरण ,, ,, ,,

४ प्रत्याख्यानावरण ,, ,, ,,

४ संज्वलन ,, ,, ,, ,,

१६

९ नोकषाय—हास्य, रति, अरति, शोक, भय, जुगुप्सा,

२५ पुरुष, स्त्री, नपुंसकवेद

१५ **योग**---४ मनोयोग सत्य, असत्य, उभय, अनुभय

४ वचनयोग ,, ,, ,, ,,

७ काययोग १ औदारिक २ औदारिकमिश्र ३ वैक्रियिक

४ वैक्रियिकमिश्र ५ आहारक ६ आहारकमिश्र ७ कार्मण

५७ १५

गाथा ७८७-७८८ गुणस्थानापेक्षेनें चार मूल आस्रवांचें कोष्टक

(कोष्टक नं. २१७)

गुणस्थान	आस्रवसंख्या	आस्रवांचीं नांवें
१ मिथ्यात्व	४	१ मिथ्यात्व २ अविरति ३ कषाय ४ योग
२ सासादन	३	१ अविरति २ कषाय ३ योग
३ मिश्र	३	१ अविरति २ कषाय ३ योग
४ असंयत	३	,, ,, ,,
५ देशसंयत	३	,, ,, ,, येथें संयतासंयत-मिश्रभाव असतो.

गुणस्थान	आस्रवसंख्या	आस्रवांचीं नावें
६ प्रमत्त	२	१ कषाय २ योग
७ अप्रमत्त	२	,, ,,
८ अपूर्वकरण	२	,, ,,
९ अनिवृत्तिकरण	२	,, ,,
१० सूक्ष्मसांपराय	२	,, ,,
११ उपशांतमोह	१	१ योग
१२ क्षीणमोह	१	,,
१३ सयोगकेवलि	१	,,
१४ अयोगकेवलि	०	०

गाथा ७८९–७९०–यांत केशववर्णीच्या सात गाथाही आल्या आहेत.

गुणस्थानापेक्षेनें ५७ उत्तर आस्रवांच्या अनुदय उदय व्युच्छित्तीचें कोष्टक

(कोष्टक नं. २८१)

गुणस्थान	अनुदय संख्या	अनुदयगत आस्रवांचीं नांवें	उ.गत आस्रवांची संख्या	आस्रवव्युच्छित्ति संख्या	व्युच्छित्ति प्राप्त आस्रवांची नांवें
१ मिथ्यात्व	२	१ आहारक १ आहारक मिश्र काययोग	५५	५	५ मिथ्यात्व
२ सासादन	७	५ मिथ्यात्व २ आहा०	५०	४	४ अनंतानुबंधी क.
३ मिश्र	१४	७ वरील १ औ. मि. १ वै. मि. १ कार्मणयोग ४ अनंतानुबंधी	४३	०	०
४ असंयत	११	७ सासादनांतील ४ अनंतानुबंधी	४६	९	४ अप्र. २ वै. वै. मि. १ कार्मण योग १ औ. मि. १ त्रस-हिंसा=९

गुणस्थान	अनुदय संख्या	अनुदयगत आस्रवांचीं नांवें	उ. गत आस्रवांची संख्या	आस्रवव्युच्छित्ति संख्या	व्युच्छित्तिप्राप्त आस्रवांचीं नांवें
५ देशसंयत	२०	११ वरील १ औ. मि. १ वै० मि. १ कार्मण १ वै. काय १ त्रसहिंसा अविरति ४ अप्रत्याख्यान कषाय.	३७	१५	४ प्रत्याख्यान+ ११ अविरति= १५
६ प्रमत्त	३३	२० वरील ११ अविरति ४ प्रत्याख्या० २ आहारक	२४	२	२ आहारक, आहारक मिश्र
७ अप्रमत्त	३५	३३ वरील २ आहारक	२२	०	०
८ अपूर्वकरण	३५	,, ,, ,,	२२	६	६ हास्यादि
९ अनिवृत्ति.	भाग १ ४१	३५ + ६ हास्यादिक	१६	१	१ नपुंसकवेद
	भाग २ ४२	४१ + १ नपुंसकवेद	१५	१	१ स्त्रीवेद
	भाग ३ ४३	४२ + १ स्त्रीवेद	१४	१	१ पुंवेद
	भाग ४ ४४	४३ + १ पुरुषवेद	१३	१	१ संज्वलन क्रोध
	भाग ५ ४५	४४ + १ संज्वलन क्रोध	१२	१	१ संज्वलन मान
	भाग ६ ४६	४५ + १ संज्वलन मान	११	१	१ संज्वलन माया
	भाग ७ ४७	४६ + १ ,, माया स्थूल लोभ असतो	१०	०	०
१० सूक्ष्म.	४७	,, ,, ,, ,, सूक्ष्मलोभ असतो.	१०	१	१ संज्वलन लोभ
११ उप.	४८	४७ वरील + १ सूक्ष्मलोभ	९	०	०
१२ क्षीण	४८	,, ,,	९	४	२ असत्य, उभय मनोयोग + २ असत्य, उभय वचन योग

गुणस्थान	अनुदय संख्या	अनुदयगत आस्रवांचीं नांवें	उ.गत आस्रवांची संख्या	आस्रवव्युच्छित्ति संख्या	व्युच्छित्ति प्राप्त आस्रवांचीं नांवें
१३ सयो०	५०	४८ + २ असत्यउभय मनोयोग +२ असत्य उभय वचन योग ५२−२ औ. मि. कार्मण योग ५०	७	७	२ सत्य अनुभय मनो०यो. २ सत्य, अनुभयवचन योग + ३ काययोग. औ., औ. मि., कार्मण = ७
१४ अयोग.	५७	सर्व	०	०	

गाथा ७९१—आस्रवांचे पांच प्रकार एकाकाळीं होतात. ते खालीं लिहिल्या प्रमाणें—

१ जघन्य मध्यम उत्कृष्टस्थान २ स्थान प्रकार ३ कूट प्रकार

४ कूटोच्चारण विधान ५ भंग

यांचें वर्णन क्रमवार पुढें करतात.

गाथा ७९२-जघन्य मध्यम उत्कृष्ट स्थानांचें गुणस्थानापेक्षेनें.

[कोष्टक नं. २१९]

स्थान—एका जीवांत एकेवेळीं होऊं शकणाऱ्या आस्रवसमूहाला स्थान म्हणतात

गुणस्थान	आस्रव जघन्य स्थान	आस्रव मध्यम स्थान	आस्रव उत्कृष्ट स्थान	गुणस्थान	आस्रव जघन्य स्थान	आस्रव मध्यम स्थान	आस्रव उत्कृष्ट स्थान
१ मिथ्यात्व	१०	११ ते १७	१८	८ अपूर्वकरण	५	६	७
२ सासादन	१०	११ ते १६	१७	९ अनिवृत्ति०	२	०	३
३ मिश्र	९	१० ते १५	१६	१० सूक्ष्म.	०	०	२
४ असंयत	९	१० ते १५	१६	११ उप०	०	०	१

गुणस्थान	आस्रव जघन्य स्थान	आस्रव मध्यम स्थान	आस्रव उत्कृष्ट स्थान	गुणस्थान	आस्रव जघन्य स्थान	आस्रव मध्यम स्थान	आस्रव उत्कृष्ट स्थान
५ देशसंयत	८	९ ते १३	१४	१२ क्षीण.	०	०	१
६ प्रमत्त	५	६	७	१३ सयो.	०	०	१
७ अप्रमत्त	५	६	७	१४ अयो.	०	०	०

गाथा ७९३—वरील स्थानांचे प्रकार **[कोष्टक नं. २२०]**

गुणस्थान १ मि.	स्थान	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	९ बेरीज
	प्रकार	१	३	५	६	६	६	५	३	१	३६
२ सासा.	स्थान	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	×	८
	प्रकार	१	२	३	३	३	३	२	१	×	१८
३ मिश्र	स्थान	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	×	८
	प्रकार	१	२	३	३	३	३	२	१	×	१८
४ असं०	स्थान	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	×	८
	प्रकार	१	२	३	३	३	३	२	१	×	१८
५ देश०	स्थान	८	९	१०	११	१२	१३	१४	×	×	७
	प्रकार	१	२	३	३	३	२	१	×	×	१५
६ प्रमत्त	स्थान	५	६	७	×	×	×	×	×	×	३
	प्रकार	१	१	१	×	×	×	×	×	×	३
७ अप्रमत्त	स्थान	५	६	७	×	×	×	×	×	×	३
	प्रकार	१	१	१	×	×	×	×	×	×	३
८ अपूर्वकरण	स्थान	५	६	७	×	×	×	×	×	×	३
	प्रकार	१	१	१	×	×	×	×	×	×	३
९ अनिवृत्ति०	स्थान	२	३	×	×	×	×	×	×	×	२
	प्रकार	१	१	×	×	×	×	×	×	×	२
१० सूक्ष्म	स्थान	२	×	×	×	×	×	×	×	×	१
	प्रकार	१	×	×	×	×	×	×	×	×	१
११ उपशां.	स्थान	१	×	×	×	×	×	×	×	×	१
	प्रकार	१	×	×	×	×	×	×	×	×	१

गुणस्थान	स्थान										
१२ क्षीण	स्थान	१	×	×	×	×	×	×	×	×	१
	प्रकार	१	×	×	×	×	×	×	×	×	१
१३ सयोग	स्थान	१	×	×	×	×	×	×	×	×	१
	प्रकार	१	×	×	×	×	×	×	×	×	१

एकंदर स्थानें ५५ व प्रकार १२० होतात.

गाथा ७९४—गुणस्थानांत वरील स्थान व प्रकार समजण्याकरितां कूटांची रचना

मिथ्यात्वगुणस्थानाचें अनंतानुबंधी कषायसहिताचें ३ कूट **[कोष्टक नं. २२१]**

(१)

	१ कूट प्रथम भयजुगुप्सारहित	२ कूट भय किंवा जुगुप्सासहित	३ कूट भय जुगुप्सा मिळून
२ भ. जु०	०	१, १	२
१३ योग	१३ पैकीं एक १ कोणताही	१३ पैकीं १ कोणताही	१३ पैकीं १ कोणताही
२ हा० र० } २ शो. अ. }	२ २	२ २	२ २
वेद ३	१ स्त्री. १ पु. १ न०	१ स्त्री. १पु. १ न.	१ स्त्री. १ पु. १ न.
१६ कषाय	४ क्रो. ४ मा. ४माया४लो.	४ क्रो.४मा. ४मा. ४लो	४क्रो.४मा.४मा.४ लो
× ६ काय	१,२,३,४,५,६	१,२,३,४,५,६	१,२,३,४,५,६
इंद्रियें ६	१,१,१,१,१,१	१,१,१,१,१,१	१,१,१,१,१,१
मिथ्यात्वें ५	१,१,१,१,१	१,१,१,१,१	१,१,१,१,१
५५ आस्रव	११,१२,१३,१४,१५,१६	१२,१३,१४,१५,१६, १७	१३,१४,१५,१६,१७ १८

× काय १=पृथ्वीकायादि ६ पैकीं १
२= ,, ,, ,, ,, कोणतेही २
३= ,, ,, ,, ,, ,, ३
४= ,, ,, ,, ,, ,, ४
५= ,, ,, ,, ,, ,, ५
६= पृथ्वीकायादि ६

मिथ्यात्वगुणस्थानांचें अनंतानुबंधी कषायरहिताचें ३ कूट **(कोष्टक नं.२२२)** (२)

	१ कूट भयजुगुप्सारहित	२ कूट भय किंवा जुगुप्सा सहित	३ कूट भयजुगुप्सा मिळून
भय जुगुप्सा २	०	१ १	२
योग १०	१० पैकीं १ कोणताही	१० पैकीं १ कोणताही	१० पैकीं १ कोणताही
हास्य रति २ } शोक अरति २ }	२ २	२ २	२ २
वेद ३	१ स्त्री. १ पु. १ न.	१ स्त्री १ पु. १ न	१ स्त्री. १ पु. १ न.
कषाय १२	३क्रो. ३मा. ३ मा. ३लो	३क्रो. ३मा. ३माया ३लोभ	३क्रो. ३मा. ३मा ३लो.
काय ६	१-२-३-४-५-६-	१-२-३-४-५--६	१-२-३-४-५-६
इंद्रियें ६	१-१-१-१-१-१	१-१-१-१-१-१	१-१-१-१-१-१
मिथ्यात्वें ५	१-१-१-११	१-१-१-१-१	१-१-१-१-१
आस्रव ४८	१०-११-१२-१३-१४-१५	११-१२-१३-१४-१५ १६	१२-१३-१४-१५-१६ १७

स्थान १०-११-१२-१३-१४-१५-१६-१७-१८=९

प्रकार १-३-५-६-६-६-५-३-१ = ३६

गाथा ७९३ चें कोष्टक २२० पहा.

सासादनगुणस्थानाचें ३ कूट **[कोष्टक नं. २२३]**

	१ कूट भयजुगुप्सारहित	२ कूट भयजुगुप्सासहित	३ कूट भयजुगुप्सा मिळून
भय जुगुप्सा २	०	१ १	२
योग १३	१३ पैकीं १.	१३ पैकी १	१३ पैकीं १
हास्यराति २ } शोक अरति २ }	२ २	२ २	२ २
वेद ३	१ १ १	१ १ १	१ १ १
कषाय १६	४क्रो. ४मा. ४मा. ४ लो.	४क्रो. ४मा. ४ मा. ४ लो.	४क्रो. ४मा. ४मा. ४ लो.
काय ६	१,२,३,४,५-६	१,२,३,४,५,६	१,२,३,४,५,६
इंद्रियें ६	१ १ १ १ १ १	१ १ १ १ १ १	१ १ १ १ १ १
आस्रव ५०	१०-११-१२-१३ १४-१५	११-१२-.३-१४-१५ १६	१२-१३-१४-१५-१६ १७

स्थान १०-११-१२-१३-१४-१५-१६-१७ = ८
प्रकार १ - २ - ३ - ३ - ३ - ३ - २ - १ = १८
गाथा ७९३—चें कोष्टक पहा. कोष्टक २२० पहा.

मिश्रगुणस्थानाचे ३ कूट **(कोष्टक नं. २२४)**

	१ कूट भयजुगुप्सारहित	२ कूट भयजुगुप्सासहित	३ कूट भयजुगुप्सा मिळून
भय जुगुप्सा २	०	१ १	२
योग १०	१० पैकीं १	१० पैकीं १	१० पैकीं १
हा. र. २ / शो. अरति २	२ २	२ २	२ २
वेद ३	१ १ १	१ १ १	१ १ १
कषाय १२	३ ३ ३ ३	३ ३ ३ ३	३ ३ ३ ३
काय ६	१ २ ३ ४ ५ ६	१ २ ३ ४ ५ ६	१ २ ३ ४ ५ ६
इंद्रियें ६	१ १ १ १ १ १	१ १ १ १ १ १	१ १ १ १ १ १
आस्रव ४३	९-१०-११-१२-१३-१४	१०-११-१२-१३-१४-१५-	११-१२-१३-१४-१५-१६

स्थान ९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६ = ८ .
प्रकार १ २ ३ ३ ३ ३ २ १ = १८
गाथा ७९३ चें कोष्टक २२० पहा.

असंयतगुणस्थानाचें ३ कूट **(कोष्टक नं. २२५)**

	१ कूट भयजुगुप्सारहित	२ कूट भयजुगुप्सा सहि.	३ कूट भयजुगुप्सा मिळून
भय जुगुप्सा २	०	१ १	२
योग १३	१३ पैकीं १	१३ पैकीं १	१३ पैकी १
हा. र. २ / शो. अ. २	२ २	२ २	२ २
वेद ३	१ १ १	१ १ १	१ १ १

	१ कूटभय जुगुप्सा रहित	२ कूट भयजुगुप्सासहि.	३ कूट भयजुगुप्सा मिळून
कषाय १२	३ ३ ३ ३	३ ३ ३ ३	३ ३ ३ ३
काय ६	१ २ ३ ४ ५ ६	१ २ ३ ४ ५ ६	१ २ ३ ४ ५ ६
इंद्रियें ६	१ १ १ १ १ १	१ १ १ १ १ १	१ १ १ १ १ १
आस्रव ४६	९,१०,११,१२, १३,१४	१०,११,१२,१३,१४ ,१५	११-१२,१३,१४, १५,१६

स्थान=९ १० ११ १२ १३ १४ १५ १६=८

प्रकार=१ २ ३ ३ ३ ३ २ १ = १८

गाथा ७९३ चें कोष्टक २२० पहा

देशसंयतगुणस्थानाचें ३ कूट (**कोष्टक नं. २२६**)

	१ कूट भयजुगुप्सारहित	२ कूट भयजुगुप्सासहित	३ कूट भयजुगुप्सा मिळून
भय जुगुप्सा २.	०	१ १	२
योग ९	९ पैकीं १	९ पैकीं १	९ पैकीं १
हा. र. २ / शो. अ. २	२ २	२ २	२ २
वेद ३	१ १ १	१ १ १	१ १ १
कषाय ८	२ २ २ २	२ २ २ २	२ २ २ २
काय ५	१ २ ३ ४ ५	१ २ ३ ४ ५	१ २ ३ ४ ५
इंद्रियें ६	१ १ १ १ १ १	१ १ १ १ १ १	१ १ १ १ १ १
आस्रव ३७	८-९-१०-११-१२	९-१०-११-१२-१३	१०-११-१२-१३-१४

स्थान ८-९-१०-११-१२-१३-१४=७

प्रकार १ २ ३ ३ ३ २ १ = १५

गाथा ७९३ चें कोष्टक २२० पहा.

प्रमत्तगुणस्थानाचें ३ कूट **(कोष्टक नं. २२७)**

	१ कूटभय जुगुप्सारहित	२ कूट भयजुगुप्सासहित	३ कूट भयजुगुप्सा मिळून
भय जुगु. २	०	१ १	२
योग ११	११ पैकीं १	११ पैकीं १	११ पैकीं १
हा. र. २ / शो. अ. २	२ २	२ २	२ २
वेद ३	१ १ १	१ १ १	१ १ १
कषाय ४	१ १ १ १	१ १ १ १	१ १ १ १
आस्रव २४	५	६	७

स्थान = ५ ६ ७ = ३

प्रकार = १ १ १ = ३

अप्रमत्तगुणस्थानाचे कूट ३ **(कोष्टक नं. २२८)**

	१ कूट भयजुगुप्सारहित	२ कूट भयजुगुप्सासहित	३ कूट भयजुगुप्सा मि.
भय जुगुप्सा २	०	१ १	२
योग ९	९ पैकीं १	९ पैकीं १	९ पैकीं १
हास्य रति२ / शोक अरति२	२ २	२ २	२ २
वेद ३	१ १ १	१ १ १	१ १ १
कषाय ४	१ १ १ १	१ १ १ १	१ १ १ १
आस्रव २२	५	६	७

स्थान = ५ ६ ७ = ३

प्रकार = १ १ १ = ३

अपूर्वकरणगुणस्थानाचे ३ कूट **कोष्टक नं० २२९.**

	१ कूट भयजुगुप्सारहित				२ कूट भयजुगुप्सासहित				३ कूट भयजुगुप्सा मिळून.			
भ. जु. २	०				१		१		२			
योग ९	९ पैकीं १				९ पैकीं १				९ पैकीं १			
हा. र. २ शो. अरति २	२	२			२	२			२	२		
वेद ३	१	१	१		१	१	१		१	१	१	
कषाय ४	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
आस्रव २२	५				६				७			

स्थान ५ ६ ७ = ३

प्रकार १ १ १ = ३

अनिवृत्तिकरणाचे ७ कूट. **कोष्टक नं० २३०**

कूट	१	२	३	४	५	६	७
	३ वेद सहित	२ वेद सहित	१ पु. वेद स.	४ कषाय सहित	३ कषाय सहित	२ कषाय सहित	१ कषाय बादरलोभ सहित
योग ९	९ पैकीं १	९ पैकीं १	९ पैकीं १	९ पैकीं १	९ पैकीं १	९ पैकीं १	९ पैकीं १
वेद ३	१ १ १	१ १	१	०	०	०	०
कषाय ४	१ १ १ १	१ १ १ १	१ १ १ १	१ १ १ १	१ १ १	१ १	१
आस्रव १६	३	३	३	२	२	२	२

स्थान—३ २ = २

प्रकार—१ १ = २

गुणस्थान १० ते १३ पर्यंतचें **कोष्टक नं. २३१**

१० सूक्ष्मलोभ, ११ उपशांत कषाय, १२ क्षीणकषाय, १३ सयोगके.

योग ९ सयोगांत ७	९ पैकीं १	९ पैकीं १	९ पैकीं १	७ पैकीं १
कषाय १	१	०	०	०
आस्रव	२	१	१	१

	गुणस्थान	स्थान	प्रकार
१० दहाव्या गुणस्थानांत	१०	२	१
९ अकराव्या गुणस्थानांत व	११	१	१
बाराव्या गुणस्थानांत	१२	१	१
७ तेराव्या गुणस्थानांत	१३	१	१

गाथा ७९३ कोष्टक २२० पहा.

गाथा ७९५–कूटोच्चारणविधान

मिथ्यात्व गुण० त अनंतानुबंधीरहित कूटाचें उच्चारण कसें करावें तें सांगतात.

(१) एकांत मिथ्या.	स्पर्शनेंद्रियवश,		पृथ्वीका.वधक	त्रिक्रोधी,	षंढवे.	हास्यरति.	सत्य मनो.
(२)	,,	,,	जलकाय वधक	,,	,,	,,	,,
(३)	,,	,,	अग्निकयवधक	,,	,,	,,	,,
(४)	,,	,,	वायुकाय वधक	,,	,,	,,	,,
(५)	,,	,,	वनस्पतिकाय व.	,,	,,	,,	,,
(६)	,,	,,	त्रसकायवधक	,,	,,	,,	,,

याप्रमाणें पृथ्वीकायादिक ६ च्या वधापेक्षेनें प्रत्येकभंग ६ झाले = ६एकसंयोगीभंग पृथ्वीकायादि ६ पैकीं दोहों दोहोंच्या वधापेक्षेनें खालीं लिहिल्याप्रमाणें १५ भंग होतात.

(१) पृथ्वी अप् (२) पृ. अग्नि. (३) पृ.वायु (४) पृ.वन. (५) पृ. त्रस (६) अप् अग्नि (७) अप् वायु [८] अ. वन. [९] अ. त्रस [१०] अग्नि वायु [११] अग्नि वन [१२] अग्नि त्रस [१३] वायु वन. [१४] वायु त्रस [१५] वन. त्रस– = १५ द्विसंयोगी भंग

पृथ्वीकायादि ६ पैकीं तीन तीनच्या वधापेक्षेनें खालीलप्रमाणें २० भंग होतात.

[१] पृ. अप्. अ. [२] पृ. अप् वा. [३] पृ. अप वन. [४] पृ. अप त्रस [५] पृ. अग्नि वा.[६] पृ. अग्नि वन. [७] पृ. अग्नि त्रस (८) अ. अग्नि वायु (९) अ. अग्नि वन. [१०]अ. अग्नि त्रस (११) अप् वा. वन. [१२] अप् वा. त्रस(१३)अप वन त्रस [१४] अग्नि वायु वन (१५) अग्नि वायु त्रस [१६]अग्नि वन त्रस [१७] वायु व. त्रस. (१८) पृ. वायु वन. [१९] पृ. वायु त्रस [२०] पृ. वन. त्रस = २० त्रिसंयोगीभंग पृथ्वीकायादि ६ पैकीं चार चारच्या वधापेक्षेनें खालील प्रमाणें १५ भंग होतात.

(१) पृ. अप् अ. वा. [२] पृ. अप् वा. व. (३) पृ. अप् व. त्र. (४) पृ. अग्नि वा. व. [५] पृ. अग्नि व. त्र. [६] पृ. वा. व. त्र [७] अप् अ. वा. व. (८) अप् अ. वा. त्र. [९] अप् वा. व. त्र (१०) अग्नि वा. व. त्र. [११] अप् अ. व. त्र. (१२) पृ. अग्नि वा. त्र. (१३) पृ. अप्. अ. व. (१४) पृ. अप् अ. त्रस (१५) पृ. अप् वायु त्रस=१५ चतुःसंयोगी भंग. पृथ्वीकायादि ६ पैकीं पांच पांचाच्या वधापेक्षेनें

खालील प्रमाणें ६ भंग होतात.

(१) पृ. अपू. अ. वा. व. (२) पृ. अपू. अ. व. त्र. (३) पृ. अपू. वा. व. त्र. (४) पृ. अग्नि. वा. व. त्रा.[५] पृ. अपू. अ. वा. त्रा. [६] अपू. अ. वायु. व. त्रा.= ६ पंचसंयोगी भंग. पृथ्वीकायादि ६ च्या वधापेक्षेनें भंग १ होईल.

[१] पृ. अपू. अग्नि. वायु. वनस्प० त्रास = १ षट्संयोगी भंग

६३

पृथ्वीकायादिकांच्या वधापेक्षेनें एकंदर भंग ६३ होतात.

(१) एकसंयोगी भंग			६
(२) द्वि	,,	,,	१५
(३) त्रि	,,	,,	२०
[४] चतुः	,,	,,	१५
[५] पंच	,,	,,	६
[६] षट्	,,	,,	१
			६३

एकांतमिथ्यात्वाच्या अपेक्षेनें षट्कायिक जीवाच्या वधाचे ६३ भंग झाले तर पांच प्रकारच्या मिथ्यात्वांच्या अपेक्षेनें ६३×५ = ३१५

स्पर्शनेंद्रियाच्या अपेक्षेनें ३१५ तर पांच इंद्रियें व एक मन मिळून ६ इंद्रियांच्या अपेक्षेनें ३१५ × ६ = १८९०

हे १८९० भंग अनंतानुबंधी सोडून ३ क्रोधाच्या अपेक्षेनें झाले तर ३ प्रकार मान. माया लोभाच्या अपेक्षेनें १८९० × ४ = ७५६०

एक नपुंसकाच्या अपेक्षेनें ७५६० तर तीन वेदाच्या अपेक्षेनें ७५६०×३ =२२६८०

हास्यद्विकानें २२६८० भंग तर शोकद्विकाच्या अपेक्षेनें २२६८०×२ =४५३६०

१ सत्यमनोयोगांत ४५३६० भंग तर १० योगांच्या अपेक्षेनें ४५३६०×१० = ४५३६००

अनंतानुबंधी व भयजुगुप्सारहित १ ल्या कूटाचे ४५३६०० भंग झाले.

याप्रमाणें कूटोच्चारणविधान व भंग काढण्याचा विधि सांगितला.

गाथा ७९६ ते ७९८—गुणस्थानापेक्षेनें आस्रवाच्या भंगांची संख्या.

गुणस्थान	भंग काढण्याची रीत	भंगसंख्या
(१)मिथ्यात्व	अनंतानुबंधीरहित मिथ्यात्व गुणस्थानाचे ध्रुवभंग = ५ मि. × ६ इंद्रि. × ४ कषा. × ३ वेद × २ हास्य युगल × १० योग = ७२००	

गुणस्थान	भंग काढण्याची रीत	भंग संख्या
	अनंतानुबंधीसहित मिथ्यात्व गुणस्थानाचे ध्रुवभंग = ५ मि. × ६ इंद्रि. × ४ कषा. × ३ वेद × २ हास्य- युगल × १३ योग = ९३६० ध्रुवगुण्य १६५६० भयरहित कूटाच्या अपेक्षेनें १६५६० भंग झाले तर भय किंवा जुगुप्सासहित व भयजुगुप्सा मिळून १६५६०×४ अध्रुवगुणाकार = ६६२४० षट्कायवधापेक्षेनें पूर्वी ६३ अध्रुवगुणाकारभंग सांगितले आहेत त्यांचा संबंध प्रत्येक भंगाशीं आहे म्हणून ६६२४०×६३ = ४१७३१२० भंग मिथ्यात्वगुणस्थानांतील आस्रव भावाचे झाले. निश्चल आस्रवाला ध्रुव व कधीं कोणते कधीं कोणते होणाऱ्या आस्रवाला अध्रुव आस्रव म्हणतात.	४१७३१२०
[२] सासादन	भयरहित १ ल्या कूटाच्या अपेक्षेनें ध्रुवभंग= ६ इंद्रि×४ क०× ३ वेद २ हास्ययुगल ×१२ योग— (वैक्रियिकमिश्र सोडून) = १७२८ ६ इं.×४ क.×२ वेद स्त्रीपुरुष × २ हास्ययुगल ×१ वै. मि. योग = ९६ ध्रुवगुण्यभंग १८२४ " भय, किंवा जुगुप्सा व भयजुगुप्सा मिळून १८२४×४ अध्रुव गुणकार = ७२९६ ७२९६×६३ अध्रुव गुणकार (मागें दाखविल्या प्रमाणें) } = सर्व भंग	४५९६४८.
[३] मिश्र	भयरहित १ ल्या कूटाच्या अपेक्षेनें ध्रुव भंग= ६ इं.×४ क.×३वे.×२हास्ययु.×१०यो.=ध्रुवगुण्य१४४० १४४०×४भ. किंवा जु.व भ. जु. मिळून×६३ अध्रु. गुणकारभंग=सर्वभंग	३६२८८०
[४] असंयत	भयरहित १ ल्या कूटाच्या अपेक्षेनें ध्रुवभंग= ६ इं. × ४ क. × ३ वे. × २ हास्ययु. × १० योग [४ मन + ४ वच. + १ औदा. + १ वैक्रि.] = १४४०	

गुणस्थान	भंग काढण्याची रीत	भंग संख्या
	६ इं.×४ क.×२ वेद (पु. न.) ×२ हास्ययु. ×२ योग (वैक्रि. मिश्र+कार्मण) = १९२ ६ इं. × ४ क.×१ वे. (पु.)×२हास्ययु. × १यो. (औ. मिश्र) = ४८ ध्रुवगुण्य १६८० १६८०×४×६३ (वरील प्रमाणें)= सर्वभंग	४२३३६०
[५]देशसंयत	इंद्रिय ६×क.४×वे.३×हास्ययुगल २×योग९= ध्रुवगुण्य १२९६ भयादिकांच्या अपेक्षेनें ४ व ५ स्थावरकायाच्या वधापेक्षेनें ३१ अध्रुवगुणकार झाले. ३१ कसे झाले ते पुढें सांगितलें जाईल (गाथा ७९९ पहा) १२९६×४×३१= सर्वभंग	१६०७०४
[६]प्रमत्त गु.	४ कषाय×३ वेद×२ हास्यादि×९योग (आहारक सोडून)=२१६ ४ कषाय × १ पुंवेद × २ हा. यु. ×२ योग [आहारक]=१६ ध्रुवगुण २३२ २३२ × ४ अध्रुव गुणकार = सर्वभंग	९२८
[७]अप्रमत्त	४ क. × ३ वेद ×२ हास्या.×९ योग=ध्रुवगुण्य २१६ २१६×४ अध्रुव गुणकार = सर्वभंग	८६४
८ अपूर्वकरण	४ कषा.×३ वेद ×२ हा.×९ योग= ध्रुवगुण्य २१६ २१६× ४ अध्रुव गुणकार = सर्वभंग	८६४
९ अनिवृत्ति०	भाग (१) ४ क.×३ वेद×९ योग = १०८ ,, (२)४ क. ×२ वेद×९ योग = ७२ ,, (३)४ क. ×१ वेद×९ योग = ३६	

गुणस्थान	भंग काढण्याची रीत	भंग संख्या
	,, (४)४ क. ×९ योग = ३६	
	,, (५)३ क. ×९ योग = २७	
	,, (६)२ क. ×९ योग = १८	
	,, (७)१ क. ×९ योग = ९	
	३०६	३०६
नोट-	तिसऱ्या भागाचे ३६ भंग संस्कृतांत व हिंदी टांकेंत न दिल्यामुळें तेथें एकंदर भंग २७० दाखविले आहेत परंतु ते ३६ भंग कां वगळले कळत नाहीं.	
१० सूक्ष्म.	१ कषाय × ९ योग = ध्रुवभंग ९	९
११ उपशां.	९ योग ,,	९
१२ क्षीण.	९ योग ,,	९
१३ सयोग.	७ योग ,,	७

चौदा गुणस्थानाचे एकंदर भंग = ५५८२७०८

गाथा ७९५ मध्यें मिथ्यात्व गु. त अनंतानुबंधीरहिताच्या अपेक्षेनें भयरहित व ६३ अध्रुव गुणाकार घेऊन ४५३६०० भंग दाखविले आहेत.

४५३६००×४ अध्रुव गुणकार= १८१४४००

१८१४४०० इतके अनंतानुबंधीरहित आस्रवाचे सर्व भंग झाले.

अनंतानुबंधी सहित मिथ्यात्व गुण० चे ध्रुवगुण्य भंग ५×६×४×३×२×१३=९३६०

९३६०×४×६३= २३५८७२०

४१७३१२०

मिथ्यात्व गुणस्थानाचे ४१७३१२० भंग एकंदर झाले तेच या गाथेंत प्रथम दाखविले आहेत.

गाथा ७९९ द्विसंयोगी, त्रिसंयोगी आदिभंग काढण्याची रीति—

जितक्या अंकापर्यंत संयोगी भंग काढावयाचे असतील तितके अंक उलट क्रमानें लिहावेत यांना भाज्य समजावें व या अंकाखालीं सरळ क्रमानें ते अंक लिहावेत त्यास भाजक [भागहार] समजावें. मग एकसंयोगी भंग काढण्याकरितां भाज्यांकाच्या

पहिल्या अंकास त्या खालील पहिल्या (भागहार) अंकानें भागावें जो भागाकार येईल तो संख्या एकसंयोगी भंगाची समजावी.

द्विसंयोगी भंगाकरितां वरील भाज्याच्या पहिल्या दोन अंकांचा गुणाकार करावा व त्या खालील भाजका [भागहारा] च्या पहिल्या दोन अंकाचा गुणाकार करावा आणि भाज्यांकाच्या गुणाकारास भागहाराच्या गुणाकारानें भागावें. येईल तो भागाकार द्विसंयोगी भंगाची संख्या समजावी. याचप्रमाणें त्रिसंयोगी चतुःसंयोगी आदिभंग काढण्याकरितां तितक्या तितक्या अंकांचा गुणाकार व भागाकार करून भंग काढतां येतील.

उदाहरण

पृथ्वीकायादि ६ कायांचे संयोगी भंग कसे काढावे तें दाखवितात.

६–५–४–३–२–१
१–२–३–४–५–६

यांत ६ या अंकास १ नें भागून एकसंयोगीचे भंग ६
६ × ५ = ३० ÷ १ × २ = द्विसंयोगी भंग १५
६ × ५ × ४ = १२० ÷ १ × २ × ३ = त्रिसंयोगी भंग २०
६ × ५ × ४ × ३ = ३६० ÷ १ × २ × ३ × ४ चतुःसंयोगी भंग १५
६ × ५ × ४× ३ × २ =७२० ÷ १ × २ × ३ × ४ ×५= पंचसंयोगी भंग ६
६ × ५ × ४ ×३×२×१=७२० ÷ १×२×३×४×५×६= षट्संयोगी भंग १
६३

या ६३ भंगांचा उपयोग पहिल्या गुणस्थानापासून चौथ्या गुणस्थानापर्यंतच्या आस्रवांचे भंग काढण्यांत होतो. देशसंयम गुणस्थानांत त्रसाचा वध नाहीं. केवळ ५ स्थावरांचाच वध आहे म्हणून पंचसंयोगी भंगापर्यंत खालीलप्रमाणें ३१ भंग होतात.

५–४–३–२–१
१–२–३–४–५

५ ÷ १ = ५ भंग एकसंयोगी
५×४ = २० ÷ १×२ = १० भंग द्विसंयोगी
५×४×३ = ६० ÷ १ × २ × ३ १० ,, त्रिसंयोगी
५×४×३×२ = १२० ÷ १ × २ × ३ × ४ = ५ भंग चतुःसंयोगी
५×४×३×२×१ = १२० ÷ १ × २ × ३ ×४×५ = १ ,, पंचसंयोगी
३१

गाथा ८०० ते ८१० आठ कर्मांच्या आस्रवांचे विशेष भाव.

कर्माचें नांव	आस्रवांचे विशेष भाव
१ ज्ञानावरण दर्शनावरण	१–प्रत्यनीक = शास्त्र व शास्त्रज्ञांचा अविनय. २ अंतराय = ज्ञानांत विघ्न करणें ३ उपघात = प्रशस्तज्ञानाचें खंडन करणें ४ प्रदोष = तत्त्वज्ञान ऐकून दुष्टभाव ठेवणें ५ निह्नव = आपल्या ज्ञानास किंवा गुरूस प्रकट न करणें ६ आसादन दुसऱ्यानें प्रकट केलेल्या ज्ञानाचें वर्जन करणें.
२ सातवेदनीय असातवेदनीय	१ भूतानुकंपा = सर्व प्राण्यावर दया २ अहिंसादिव्रत पालन ३ योग-शुभपरिणामांत एकाग्रता ४ क्षमाभाव ५ चार प्रकारचें दान ६ पंच परमेष्ठिभक्ति यांनीं सातवेदनीयाचे आस्रव होतात. व याच्या प्रतिपक्षी भावांनीं असातवेदनीयाचे आस्रव होतात.
३ दर्शनमोहनीय	१ अर्हत् २ सिद्ध ३ चैत्य (प्रतिमा) ४ तप ५ जैनशास्त्र ६ निर्ग्रंथ गुरु ७ जिनधर्म ८ मुनिसंघ या सर्वांशीं प्रतिकूलता ठेवणें.
४ चारित्र मोहनीय	१ तीव्र कषाय व नोकषाय २ विशेष मोह परिणति ३ राग द्वेषांनीं संतप्तभाव ४ चारित्रगुणनाश करण्याचा स्वभाव
५ नरकायु	१ मिथ्यात्व २ बहुत आरंभ ३ शीलरहितभाव ४ तीव्र लोभ ५ रौद्रध्यान ६ पापकार्यांत बुद्धि.
६ तिर्यंचायु	१ उन्मार्गाचा उपदेश २ सन्मार्गाचा नाश ३ गूढहृदय ४ माया ५ शठस्वभाव ६ शल्य
७ मनुष्यायु	१ स्वाभाविक मंदकषाय २ दानावर प्रेम ३ शीलसंयमराहित्य ४ मध्यमगुणत्व
८ देवायु	१ सम्यग्दर्शन २ अणुव्रत ३ महाव्रत ४ बालतप ५ अकामनिर्जरा [संतोषपूर्वक पिडा सहन करणें.]
९ शुभाशुभनाम.	१ मन वचन कायांची वक्रता २ कपट ३ गर्व यांनीं अशुभनाम-कर्माचे आस्रव होतात व या उलट शुभनामकर्मांचे आस्रव होतात.
१० उच्चनीच गोत्र	१ अर्हतादिकांत भक्ति २ शास्त्ररुचि ३ शास्त्र विचार व विनय यांनीं उच्चगोत्राचे व या उलट नीचगोत्राचे आस्रव होतात.
११ असंयत	१ प्राणिवधादिकांत प्रीति २ जिनपूजा व मोक्षमार्गांत विघ्न करणें.

इति प्रत्ययप्ररूपणानाम षष्ठ अधिकार पूर्ण

गाथा ८११ अथ भावचूलिका सप्तमाधिकार प्रारंभ—

श्रीगोम्मट जिनेंद्रचंद्र म्हणजे वर्धमान स्वामी व नेमिनाथस्वामीरूपी चंद्र यांस नमस्कार करून गोम्मटसार ग्रंथांतील समीचीन पदार्थयुक्त भावचूलिकेस मी सांगेन.

गाथा ८१२—भावाचें लक्षण.

आपल्या प्रतिपक्षी कर्माचा उपशम वगैरे झाला असतां जे औपशमिकादि भाव होतात त्यांनीं जीवाची ओळख होते. त्या भावास ' गुण ' अशी संज्ञा आहे.

गाथा ८१३—भावांचीं नांवें व त्यांचे भेद.

मूल भाव	भेद संख्या
१ औपशमिक	२
२ क्षायिक	९
३ मिश्र किंवा क्षायोपशमिक	१८
४ औदायिक	२१
५ पारिणामिक	३
५ मूलभाव	५३ उत्तरभाव

गाथा ८१४-८१५—भावांचें स्वरूप

१ औपशमिकभाव—प्रतिपक्षी कर्मांच्या उपशमानें जे होतात.

२ क्षायिकभाव—प्रतिपक्षी कर्मांच्या पूर्णक्षयानें होतात.

३ मिश्रभाव—प्रतिपक्षीकर्मांचे उपशम क्षय व उदय यांनीं जे होतात.

४ औदयिक भाव—कर्मांच्या उदयांनीं जे होतात ते

५ पारिणामिक भाव—उपशम, क्षय, क्षयोपशम व उदय यांच्या अपेक्षेनें जे होतात.

गाथा ८१६ ते ८१९ उत्तर भावांचीं नांवें **[कोष्टक नं. २३२]**

भावांचें नांव	भेद संख्या	भेदांचीं नांवें
१ औपशमिक	२	१ उपशाम सम्यक्त्व १ उपशमचारित्र
२ क्षायिक	९	१ क्षायिकज्ञान १ क्षायिकदर्शन १ क्षायिकसम्यक्त्व १ क्षायिक चारित्र १ क्षायिकदान १ क्षायिकलाभ १ क्षायिकभोग १ क्षायिक उपभोग १ क्षायिकवीर्य
३ मिश्र	१८	४ ज्ञानें मति, श्रुत, अवधि, मनःपर्यय

भावांचें नांव	भेद संख्या	भेदांचीं नांवें
		३ दर्शनें—चक्षु, अचक्षु, अवधि
		३ अज्ञानें—कुमति, कुश्रुत, विभंग
		५ क्षयोपशमलब्धि—दान, लाभ, भोग, उपभोग, वीर्य
		१ वेदकसम्यक्त्व
		१ सरागचारित्र
		१ देशसंयम
		१८
४ औदयिक	२१	४ गति—नरक, तिर्यंच, मनुष्य, देव
		३ वेद—स्त्री, पुरुष, नपुंसक
		४ कषाय—क्रोध, मान, माया लोभ
		१ मिथ्यात्व
		६ लेश्या—कृष्ण, नील, कापोत, पीत, पद्म, शुक्ल
		१ असिद्धत्व
		१ असंयम
		१ अज्ञान
		२१
५ पारिणा-कभाव	३	१ जीवत्व १ भव्यत्व १ अभव्यत्व
	५३	

या ५३ भावांचे भंगाच्या अपेक्षेनें पुष्कळ भेद होतात.

गाथा ८२०–८२२—भंगापेक्षेनें भावांचे भेद

गुणस्थानांत व मार्गणास्थानांत होऊं शकणाऱ्या मूलभावास व उत्तरभावास स्थापित करून भावांची उलटापालट केल्यानें १ प्रत्येक भंग १ अविरुद्ध परसंयोगी भंग व १ स्वसंयोगी भंग होतात.

१ प्रत्येक भंग—वेगवेगळ्या भावास प्रत्येक भंग म्हणतात.

२ अविरुद्ध परसंयोगी भंग—वेगवेगळ्या भावाच्या संयोगानं होणारे जे भंग ते. जसें औदयिक व मिश्र यांचा संयोग.

३ स्वसंयोगी भंग—एक प्रकारच्या भावांतील उत्तर भेदांत परस्पर संयोग होऊन जे भंग होतात ते. जसें औदयिकभावांत गति व कषाय यांचा संयोग.

कोणत्या गुणस्थानांत कोणते मूळभाव होतात हें दाखविणारें (कोष्टक नं.२३३)

गुणस्थान	मूळभावांची संख्या	मूळभावांचीं नांवें				
१	३	औदयिक	मिश्र	पारिणामिक		
२	३	,,	,,	,,		
३	३	,,	,,	,,		
४	५	,,	,,	,,	औपशमिक	क्षायिक
५	५	,,	,,	,,	,,	,,
६	५	,,	,,	,,	,,	,,
७	५	,,	,,	,,	,,	,,
८ उप.	५	,,	,,	,,	,,	,,
९ ,,	५	,,	,,	,,	,,	,,
१० ,,	५	,,	,,	,,	,,	,,
११ ,,	५	,,	,,	,,	,,	,,
८ते१२ क्ष.	४	,,	,,	,,	क्षायिक	
१३	३	,,	क्षायिक	पारिणामिक		
१४	३	,,	,,	,,		
सिद्ध	२	क्षायिक	पारिणामिक			

प्रत्येक गुणस्थानांत ५३ भावांपैकीं कोण कोणते भाव होतात हें दाखविणारें

(कोष्टक नं. २३४)

गुणस्थान	औपश. २ पैकीं किती	क्षायिक ९ पैकीं किती	मिश्र १८ पैकीं किती	औदयिक २१ पैकीं किती	पारिणामिक ३पैकीं किती	भावांची संख्या
१	०	०	१०=३अज्ञान २दर्श.५लब्धि	२१ सर्व	३	३४
२	०	०	१०=पदर	२० मि. सोडून	२अभ. सो.	३२
३	०	०	११=३ज्ञान ३दर्शन ५लब्धि	२० ,,	२ ,,	३३

गुणस्थान	औपश. २ पैकीं किती	क्षायिक ९ पैकीं किती	मिश्र १८ पैकीं किती	औदयिक २१ पैकीं किती	पारिणामिक ३ पैकीं किती	भावांची संख्या
४	१ उपश. सम्यक्त्व	१ क्षायिक सम्य.	१२=३ ज्ञान ३ दर्शन ५ लब्धि १ वेदक सम्यक्त्व १२	२० ,, ,,	२ ,,	३६
५	१ उपश. सम्यक्त्व	१ ,, ,,	१३=वरील १२ १ दे.सं. १३	१४=ग.२म.ति क.४ वेद.३ शुभलेश्या ३ असिद्ध १ अज्ञान १ १४	२ ,,	३१
६	१ उपश. सम्यक्त्व	१ ,, ,,	१४=१२चौ.गु. १मनःप. १स.चारि.	१३=१४-१ति. गति	२ ,,	३१
७	१ उपश. सम्यक्त्व	१ ,, ,,	१४ ,, ,,	१३ ,,	२ ,,	३१
८	२ सर्व	२ क्षा.स.चारि.	१२=१४-१वे. १स.चारि. २	११=१३-२ पीत पद्मलेश्या	२ ,,	२९
९	२ ,,	२ ,, ,,	१२ ,, ,,	,, ,, ,,	२ ,,	२९
१०	२ ,,	२ ,, ,,	१२ ,, ,,	५=१ गति मनु. १ लोभ १ अज्ञान १ असिद्धत्व १ शुभलेश्या	२ ,,	२३
११	२ सर्व	१ क्षा. सम्यक्त्व	१२ ,, ,,	४=५-१ लोभ	२ ,,	२१
१२	०	२ क्षा. स. चा.	१२ ,, ,,	४ ,, ,,	२ ,,	२०

गुणस्थान	औपश. २ पैकीं किती	क्षायिक ९ पैकीं किती	मिश्र १० पैकीं किती	औदयिक २१ पैकीं किती	पारिणामिक ३ पैकीं किती	भावांची संख्या
१३	०	९ सर्व	०	३=१ गतिमनुष्य १ असिद्धत्व १ शुभलेश्या	२ ,,	१४
१४	०	९ ,,	०	२=१ ग. म. १ असिद्धत्व	२ ,,	१३
सिद्ध	०	४ सम्यक्त्व, ज्ञान दर्शन, वीर्य.	०	०	१ जीव.	५

गुणस्थानामध्यें मूलभावांचे प्रत्येक, परसंयोगी व स्वसंयोगी जे भंग होतात त्यांचें कोष्टक.

[कोष्टक नं. २३५]

गुणस्थान	मूलभाव	प्रत्येक भंग	परसंयोगी भंग				स्वसंयोगी	सर्वभंगांची सं०	विशेष
			द्वि संयोगी	त्रि संयोगी	चतुः संयोगी	पंच संयोगी			
१ मि.	मिश्र औदयि. पारिणा. ३	३	मि.×औद. मि.×पा. औद×पा. ३	मि.×औद. ×पा. १	०	०	मि×मि औ×औ पा.×पा ३	१०	औपशमिक व क्षायिकाचा कोणताही भेद परस्पर मिळत नाहीं म्हणून या दोहोंच्या सं.चा भंग कोठेंही आला नाहीं
२सा.	सदर ३	३	,, ३	,, १	०	० ०	,, ३	१०	
३मिश्र	,,३	,,३	,,३	,,१	०	०	,,३	१०	
४असं.	औप. क्षा. मि.	५	औप.×मि. औप ×पा. औप ×औद	औप.×मि × औद क्षा.मि.औद मि.औद.पा.	औप.मि. औद.पा. क्षा. मि. औद. पा. २	०	मि. मि. औ. औ. पा. पा. ३	२६	

गुणस्थान	मूलभाव	प्रत्येक भंग	परसंयोगी भंग द्वि संयोगी	त्रि संयोगी	चतुः संयोगी	पंच संयोगी	स्वसंयोगी	सर्वभंगांची सं०	विशेष
	औद. पारि. ५		क्षा.×औद क्षा.×मि. औद×पा. मि.×पा. क्षा.×पा. मि.×औद ९	क्षा.मि.पा. औप.मि.पा. औप.औ.पा. क्षा.औद.पा. ७					
५देश.	५,,	५,,	९ ,,	७,,	२ ,,	०,,	३,,	२६	
६प्रम.	५,,	५,,	९ ,,	७,,	२ ,,	०,,	३,,	२६	
७अप्र.	५,,	५,,	९ ,,	७,,	२ ,,	०,,	३,,	२६	
८अपूर्व.	५,,	५,,	औप. क्षा.	औप.क्षा.मि.	औप. क्षा. मि. औद.	औप.×	औ. औ.	३५	
उपश.			औप. मि.	औ.क्षा.औद	औप. क्षा. मि. पा.	क्षा.×	मि. मि.		
			औप. औद	औ.औद.पा.	औप. मि. औद. पा.	मि.×	औ. औ.		
			औप. पा.	औ.मि.औ.	औप. क्षा. औद. पा.	औद.×	पा. पा. ४		
			क्षा. मि.	क्षा.मि.औद.	क्षा. मि. औद. पा. ५	पा. १			
			क्षा. औद क्षा. पा. मि. औद मि. पा. औद. पा. १०	क्षा. मि. पा. क्षा.औद.पा. मि.औद.पा. औप.मि.पा. औप.क्षा.पा. १०					
९ उप.	५ ,,	५,,	१० ,,	१० ,,	५ ,,	१ ,,	४ ,,	३५	
१० ,,	५ ,,	५,,	१० ,,	१० ,,	५ ,,	१ ,,	४ ,,	३५	

विशेष: क्षायिक व क्षायिकाचा स्वसंयोगी भंग होत नाहीं. कारण उपशम श्रेणींत क्षायिक सम्यक्त्वाशिवाय दुसरा कोणताही क्षायिक भाव होत नाहीं.

गुणस्थान	मूलभाव	प्रत्येक भंग	परसंयोगी भंग द्वि संयोगी	त्रि संयोगी	चतुः संयोगी	पंच	स्वसंयोगी	सर्वभंगाची सं०	विशेष
११उप.	५,,	५,,	१०,,	१०,,	५,,	१ ,,	४,,	३५	
८क्षपक	क्षायिक मिश्र औद. पारिणा. ४	४	क्षा. मि. क्षा. औद क्षा.×पा. मि.×औद. मि.×पा. औद.×पा. ६	क्षा×मि×औ क्षा×मि×पा क्षा×औ×पा मि×औ×पा. ४	क्षा.मि.औद पारि.	०	क्षा×क्षा मि×मि औ×औ पा×पा ४	१९	
९क्षपक	४,,	४,,	६,,	४,,	१,,	०	४,,	१९	
१०,,	४,,	४,,	६,,	४,,	१,,	०	४,,	१९	
१२,,	४,,	४,,	६,,	४,,	१,,	०	४,,	१९	
१३स.	क्षायिक औदयि. परिणा. ३	३	क्षा×औद क्ष.×पा. औद×पा. ३	क्षा×औ×पा १	०,,	०	क्षा×क्षा औ×औ पा×पा ३	१०	
१४अ.	३,,	३,,	३,,	१,,	०	०	३	१०	
सिद्ध	क्षायिक परिणा २	२	क्षा.×पा. १	०	०	०	क्षा×क्षा पा×पा २	५	

नोटः—सिद्धामध्यें एक जीवत्व हाच पारिणामिकभाव असतो. भव्यत्वभाव रहात नाहीं म्हणून पा × पाचा स्वसंयोगी भंग होऊं नये असें वाटतें.

गाथा ८२३ ते ८२७ उत्तरभावांचे भंग

उत्तरभावांचे भंग २ प्रकारचे होतात. १ स्थानगत २ पदगत

स्थानगत=एकाजीवाचे एकेवाळीं जितके भाव होतात त्यांच्या समूहास स्थान म्हणतात. या स्थानाच्या अपेक्षेनें जे भंग होतात त्यांना स्थानगत भंग म्हणतात.

पदगत=एका जीवाचे एकेकाळीं जितके भाव होतात त्यांपैकीं एका जातीच्या भावास किंवा प्रत्येक भावास पद म्हणतात. पदाच्या अपेक्षेनें जे भंग होतात ते पदगत भंग होत.

एका जीवास एकेकाळीं एका स्थानांत दुसरे कोणतेंही स्थान संभवत नाहीं म्हणून स्थानगत भंगांत स्वसंयोगी भंग होत नाहींत.

गुणस्थानामध्यें १८ मिश्रभावांपैकीं स्थानगतभावांचें **[कोष्टक नं. २१६]**

गुणस्थान	स्थान संख्या	भाव संख्या	भावांचीं नावें.
१ मिथ्यात्व	१	१०	३ अज्ञान, २ दर्शन, ५ लब्धिदानादि = १०
	१	९	२ अज्ञान [कुमति कुश्रुत] २ दर्शन ५ लब्धि = ९
	१	८	२ ,, [,, ,,] १ अचक्षुदर्शन, ५लब्धि= ८
	३		
२ सासादन	३	१०	वरील प्रमाणें.
		९	
		८	
३ मिश्र	१	११	३ ज्ञान ३ दर्शन ५ लब्धिदानादि = ११
	१	९	२ ज्ञान [मतिश्रुत] २ दर्शन (चक्षु,अचक्षु) ५लब्धि=९
	२		
४ असंयत	१	१२	३ ज्ञान, ३ दर्शन १वेदक सम्यक्त्व ५लब्धिदानादि=१२
	१	१०	२ ज्ञान [मतिश्रुत]२ दर्शन (चक्षु,अचक्षु)५ लब्धि १ वेदक स. =१०
	२		
५ देशसंयत	१	१३	३ ज्ञान, ३ दर्शन, १ वेदक सम्यक्त्व, १ देशसंयम ५ लब्धिदानादि =१३
	१	११	वरील १३—२ अवधिज्ञान, अवधिदर्शन =११
	२		
६ प्रमत्त	१	१४	४ज्ञान, ३दर्शन, १वेदकस. १स.चरित्र, ५लब्धि. =१४
	१	१३	वरील १४—१ मनःपर्ययज्ञान =१३
	१	१२	वरील १४—२ (अवधिज्ञान अवधिदर्शन) =१२
	१	११	वरील १४—३ [अवधिज्ञान,अवधिदर्शन,मनःपर्यय] =११
	४		

गुणस्थान	स्थान संख्या	भाव संख्या	भावांचीं नांवें.
७ अप्रमत्त	१	१४	प्रमत्तगुणस्थानाप्रमाणें =१४
	१	१३	=१३
	१	१२	=१२
	१	११	=११
	४		
८ अपूर्वकर.	१	१२	४ ज्ञान, ३ दर्शन, ५ लब्धिदानादि =१२
	१	११	वरील १२–१ मन:पर्ययज्ञान =११
	१	१०	वरील १२–२ (अवधिज्ञान, अवधिदर्शन) =१०
	१	९	वरील १२–३ (अवधिज्ञान, अवधिदर्शन, मन:पर्ययज्ञान) = ९
	४		
९ अनिवृ.	१	१२	अपूर्वकरण गुणस्थानाप्रमाणें = १२
	१	११	= ११
	१	१०	= १०
	१	९	= ९
	४		
१० सूक्ष्म.	४ वरील-प्रमाणें	,,	,, = ,,
		,,	= ,,
		,,	= ,,
		,,	= ,,
११ उपशांत	४ वरील-प्रमाणें	,,	,, = ,,
		,,	= ,,
		,,	= ,,
		,,	= ,,
१२ क्षीण	४ ,,	,,	,, = ,,
		,,	= ,,
		,,	= ,,
		,,	= ,,

गाथा ८२७–गुणस्थानामध्यें २१ औदयिकभावापैकीं स्थानगत भावांचें

[कोष्टक नं. २३७]

गुणस्थान	स्थान संख्या	भाव संख्या	भावांचीं नांवे.	
१ मिथ्यात्व	१	८	१ चार गतींपैकीं १ तीन वेदांपैकी १ चारकषायापैकीं १ सहालेश्यापैकीं १ मिथ्यात्व १ अज्ञान १ असंयम १ असिद्धत्व	८
२ सासादन	१	७	वरील ८ -१ मिथ्यात्व	
३ मिश्र	१	७	,, ,, ,, ,,	
४ असंयत	१	७	,, ,, ,, ,,	
५ देशसंयत	१	६	वरील ७–१ असंयम	६
६ प्रमत्त	१	६	,, ,, ,,	६
७ अप्रमत्त	१	६	,, ,, ,,	६
८अपूर्वकर.	१	६	,, ,, ,,	६
९अनि.सवेद	१	६	,, ,, ,,	६
९अनि अवेद	१	५	६–१ वेद सोडून	५
१० सूक्ष्म.	१	५	,, ,, ,,	५
११ उप.	१	४	५--१ कषाय	
१२ क्षीण.	१	४	,, ,, ,,	
१३सयो.के.	१	३	४- १ अज्ञान	
१४ अयोग	१	२	१ मनुष्यगति १ असिद्धत्व	

गाथा ८२८ ते ८३१–प्रत्येक गुणस्थानांत गतीच्या अपेक्षेनें औदयिक भावांचे किती भंग होतात ते दाखविणारें (**कोष्टक नं. २३८**)

गुणस्थान	गति	भंग काढण्याची विधि		भंग संख्या	सर्व भंग
१ मिथ्यात्व	नरक	१ षंढवेद × ४ कषाय × ३ अशुभलेश्या	–	१२	
	तिर्यंच	३ वेद × ४ कषाय × ६ लेश्या	–	७२	
	मनुष्य	३ वेद × ४ कषाय × ६ लेश्या	--	७२	
	देव	२ वेद × ४ कषाय × ३ शुभलेश्या	–	२४	

गुणस्थान	गति	भंग काढण्याचा विधि		भंगसंख्या	सर्वभंग
	भवन त्राय अपर्याप्त	२ वेद × ४ कषाय × ३ अशुभलेश्या	=	२४	
					२०४
२ सासादन	४ गति	वरील प्रमाणें			२०४
३ मिश्र	नरक	१ वेद × ४ कषाय × ३ लेश्या (अशुभ)	=	१२	
	तिर्यंच	३ वेद × ४ कषाय × ६ लेश्या	=	७२	
	मनुष्य	३ वेद × ४ कषाय × ६ लेश्या	=	७२	
	देव	२ वेद × ४ कषाय × ३ शुभलेश्या	=	२४	
					१८०
४ असंय.	४ गति	वरील प्रमाणें			१८०
५ देश.	तिर्यंच	३ वेद × ४ कषाय × ३ शुभलेश्या	=	३६	
	मनुष्य	३ वेद × ४ कषाय × ३ शुभलेश्या	=	३६	
					७२
६ प्रमत्त	मनुष्य	३ वेद × ४ कषाय × ३ शुभलेश्या	=	३६	३६
७ अप्रम.	,,	वरील प्रमाणें		३६	३६
८ अपूर्व	,,	३ वेद × ४ कषाय × १ शुक्ललेश्या	=	१२	१२
९ अनि.सवेद	,,	३ वेद × ४ कषाय × १ ,, ,,		१२	१२
९ अनि० अवेद(१)	,,	४ कषाय × १ शुक्ललेश्या	=	४	४
,, (२)	,,	३ कषाय (क्रोध सोडून) × १ शुक्ललेश्या	=	३	३
,, (३)	,,	२ कषाय (माया लोभ) ×१ ,, ,,	=	२	२
,, (४)	,,	१ ,, [बादर लोभ] × १ ,, ,,	=	१	१
१० सूक्ष्म	,,	१ ,, [सूक्ष्म लोभ] × १ ,, ,,	=	१	१
११ उप.	,,	१ ,, ,,	=	१	१
१२ क्षीण	,,	१ शुक्ललेश्या		१	१
१३ सयोग	,,	१ ,, ,,		१	१
१४ अयोग	,,	केवल एक मनुष्यगति		१	१
[१] मिथ्या.	तिर्यंच चक्षुर्दर्शन रहित	१ षंढवेद×४ कषाय × ३ अशुभलेश्या	=	१२	१२

गुणस्थान	गति	भंग काढण्याचा विधि		भं. संख्या	एकूण भं.
२ सासा.	,,	वरील प्रमाणें		१२	१२
४ असंयत क्षायिक सम्यक्त्वांत	नरक	१ षंढवेद×४ कषाय×१ कपोत लेश्या	=	४	
	तिर्यंच	१ पुंवेद×४कषाय×४ लेश्या (कपोत. पी.प. शुक्ल)	=	१६	
	मनुष्य	३ वेद × ४ कषाय × ६ लेश्या	=	७२	
	देव	१ पुंवेद × ४ कषाय × ३ शुभलेश्या	=	१२	१०४
५ दे.क्षायिक	मनुष्य	३ वेद × ४ कषाय × ३ शुभलेश्या	–	३६	३६

या भंगांना गुण्य भंग म्हणतात.

गाथा ८३२–तीन पारिणामिक भावांचीं गुणस्थानांत स्थानें

[१] मिथ्यात्वांत–२ स्थानें = १ जीवत्व भव्यत्व १ जीवत्व अभव्यत्व

२ ते १४ गुणस्थानें व सिद्ध यांत } १ स्थान = १ जीवत्व भव्यत्व

२ औपशमिक व ९ क्षायिक भावांचीं स्थानें सांगण्याची आवश्यकता नाहीं कारण औपशमिक सम्यक्त्व असतांना क्षायिक सम्यक्त्व होत नाहीं व औपशमिक चारित्र असतांना क्षायिक चारित्र होत नाहीं.

गाथा ८३३ ते ८४३–गुणस्थानांत भावांच्या स्थानांचे भंग.

(कोष्टक नं. २३९)

गुणस्थान	भावांचीं स्थानें	भंग काढण्याची रीति.	भंग संख्या	सर्व भंग
१ मि.	मिश्र औद. पारिणा १० ८ भव्य ९ अभव्य	**प्रत्येक भंग**–८ औद. =१गुणकार मिश्र–२पारिणा. २– =४क्षेप **द्विसंयोगी भंग** (१०×८)+(९×८)+(८×भ१)+ (८×अ१) = ४ गुणकार		

गुणस्थान	भावांचीं स्थानें	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या	सर्व भंग
		(१०+१भ.)+(१०+१अ.)+(९+भ)+ (९+अ) =४क्षेप **त्रिसंयोगी भंग** (१०×८×भ)+(१०×८×अ) + (९×८×भ)+(९×८×अ)=४गुणकार गाथा८२८च्या कोष्कुटांत (२३८) मिथ्यात्व गुण.त गुण्य भंग २०४ सांगितले आहेत म्हणून २०४×(१+४+४)९+(४+४)८= हे भंग चक्षुर्दर्शनासहिताचे आहेत.	१८४४	
,चक्षुर्दर्शन रहित	मिश्र औद. पारिणा ८ ८ भ. अ.	**'मिथ्यात्वांत चक्षुर्दर्शनरहिताचे भंग'** **प्रत्येक भंग** ४ असतात, त्यांतून मिश्र ८ चें स्थान च ग्रहण करावें. बाकी ३ पुनरुक्त आहेत म्हणून येथें घेतले नाहींत.[मिश्र८] =१ क्षेप **द्विसंयोगी** (८×८) =१ गुणकार (८×भ) (८×अ) हे दोन भंग पुनरुक्त आहेत म्हणून येथें घेतले नाहींत. (८+भ)+(८+अ) =२ क्षेप **त्रिसंयोगी** (८×८×भ)+(८×८×अ) =२ गुणकार गाथा८२८मध्यें चक्षुरहिताचे गुण्यभंग १२ सांगितले आहेत म्हणून १२×३+३=	३९	१८८३
२ सासा.	मिश्र औद. पा. १० ७ भ. ९	**प्रत्येक भंग** ७औद० =१गुणकार मिश्र, मिश्र, पा. =३क्षेप १० ९ भ.		

गुणस्थान	भावांची स्थानें	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या	सर्व भंग
		द्विसंयोगी (१०×७)+(९×७)+[७×भ]=३गुण॰ [१०+भ]+[९+भ] =२क्षेप **त्रिसंयोगी** [१०×७×भ]+[९×७×भ =२गुणकार गाथा ८२८ च्या कोष्टकांत सासादनांत गुण्यभंग २०४ सांगितले आहेत म्हणून २०४×[१+३+२]६+[३+२]५=	१२२९	
,,चक्षुर्दर्शन रहित	मिश्र. औद. पा. ८ ७ भ.	**प्रत्येक भंग** मिश्र ८ =१क्षेप बाकीचे दोन भंग पुनरुक्त असल्यामुळें येथें घेतले नाहींत. **द्विसंयोगी** [८×७] =१गुणकार [७×भ] हा भंग पुनरुक्त असल्यामुळें घेतला नाहीं. [८+भ.] =१ क्षेप **त्रिसंयोगी** [८×७×भ] =१गुणकार गाथा ८२८ च्या कोष्टकांत सासादन चक्षुर्दर्शनरहिताचे गुण्यभंग १२ सांगितले आहेत म्हणून १२ ×[१ + १] २+[१+१] २ =	२६	१२५५
३ मिश्र	मिश्र औद. पा. ११ ७ भ. ९	**प्रत्येक भंग** ७ औद. = गुणकार मिश्र मिश्र पा. =२ क्षेप ११ ९ भ.		

गुणस्थान	भावांचीं नांवें	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या	सर्व भंग
		द्विसंयोगी (११×७)+(९×७)+(७×भ)=३ गुण. (११+भ)+(९+भ) =२क्षेप **त्रिसंयोगी** (११×७×भ)+(९×७×भ)=२गुणकार गाथा ८२८ च्या कोष्टकांत मिश्र गुणस्थानांत गुण्यभंग १८० सांगितले आहेत म्हणून १८०×(१+३+२)६+(३+२) ५ =	१०८५	१०८५
४ असंयत क्षायिक सम्यक्त्व रहित	औप.मिश्र औ.पा १ १२ ७ भ. १० अ.	**प्रत्येक भंग** ७ औद =१ गुणकार औप मिश्र मिश्र पा. =४ क्षेप १ १२ १० भ. **द्विसंयोगी** (१×७),(१२×७),(१०×७), (७×भ.) =४गुणकार (१+भ),(१२+भ),(१०+भ), (१+१२),(१+१०) =५क्षेप **त्रिसंयोगी** (१×७×भ), [१२×७×भ.] (१०×७×भ) (१×१२×७) [१×१०×७] . =५गुणकार [१+१२+भ.] (१+१०+भ.)=२क्षेप **चतुःसंयोगी** [१×१२×७×भ],[१×१०×७×भ] =२गुणकार गाथा ८२८च्या कोष्टकांत चौथ्या		

गुणस्थान	भावांचीं नांवें	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या	सर्व भंग
४ असंयत क्षायिक सम्यक्त्व सहित	क्षा. मिश्र औद. पा १ १२ ७ भ. १०	गुणस्थानांत गुण्यभंग १८० सांगितले आहेत म्हणून १८०×[१+४+५+२] १२+[४+५+२]११= **प्रत्येक भंग** क्षा. =१क्षेप मिश्र मिश्र औद पा. हें चार भंग पुन- १२ १० ७ भ. रुक्त असल्यामुळें येथें घेतले नाहींत. **द्विसंयोगी** [१×७] =१गुणकार [१२×७],(१०×७],(७×भ.] हे पुन-रुक्त असल्यामुळें येथें घेतले नाहींत. [क्षा+भ],[क्षा+१२],[क्षा+१०]=३क्षे. **त्रिसंयोगी** [क्षा.×१२×७],[क्षा×१०×७], [क्षा. ×७×भ.]=३गुणकार [क्षा+१२+भ.],[क्षा+१०+भ.]=२क्षेप **चतुःसंयोगी** [१×१२×७×भ],[१×१०×७×भ.] =२गुणकार	२१७१	
५ देशसं. क्षायिक सम्यक्त्व रहित	औप. मिश्र औ. पा १ १३ ६ भ. ११	गाथा ८२८च्या कोष्टकांत ४ थ्या गुण- [२३८] स्थानांत [क्षायिकसम्यक्त्वासहित] गुण्यभंग १०४ सांगितले आहेत म्हणून १०४×[१+३+२]६×[१+३+२]६= **प्रत्येक भंग.** ६ औद. =१गुणकार औप. मिश्र मिश्र पा. = ४ क्षेप १ १३ ११ भ.	६३०	२८०१

गुणस्थान	भावांचीं नांवें	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या	सर्व भंग
		द्विसंयोगी (१×६)(१३×६),(११×६),(६×भ.) ४गुणकार (१+१३),(१+११),(१३+भ.), (११+भ) (१+भ) =५क्षेप **त्रिसंयोगी** (१×१३×६)(१×११×६)१३×६×भ) (११×६×भ),(१×६×भ) =५गुणकार (१+१३+भ),(१+११+भ) =२क्षेप **चतु:संयोगी** (औप×१३×६×भ),(औप×११×६×भ) =२गुणकार गाथा ८२८च्या कोष्टकांत पांचव्या गुणस्थानांत गुण्यभंग ७२ सांगितले आहेत. म्हणून ७२×(१+४+५+२)१२ +(४+५+२)११ =	८७५	
५ देश. क्षायिक	क्षा.मि.औद.पा. १ १३ ६ भ. ११	**प्रत्येक भंग** क्षा. १ १क्षेप मि. मि. औद. पा. हे चार प्रत्येक भंग १३ ११ ६ भ. पुनरुक्त असल्यामुळें येथें घेतले नाहींत. **द्विसंयोगी** (क्षा×६)= १गुणकार [१३×६],[११×६],[६×भ] हे तीन भंग पुनरुक्त असल्यामुळें येथें दिले नाहींत. [क्षा+१३],[क्षा+११],[क्षा+भ]=३क्षेप		

गुणस्थान	भावांचीं नांवें	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या	सर्व भंग
६ प्रमत्त	औ.क्षा.मि.औ.पा १ १ १४ ६ भ. १३ १२ ११	**त्रिसंयोगी** [क्षा×१३×६], [क्षा×११×६], [क्षा×६×भ] = ३गुणकार [१३×६×भ],[११×६×भ] हे दोन पुनरुक्त असल्यामुळें येथें घेतले नाहींत. [क्षा+१३+भ],[क्षा+११+भ]=२क्षेप **चतुःसंयोगी** [क्षा×१३×६×भ], [क्षा×११×६×भ] =२गुणकार गाथा ८२८च्या कोष्टकांत क्षायिक देश संयतांत गुण्यभंग ३६ आहेत म्हणून ३६×[१+३+२]६+[१+३+२]६= **प्रत्येक भंग** औद ६ =१गुणकार औप, क्षा, मिश्र, मिश्र, मिश्र, मिश्र, भ. १ १ १४ १३ १२ ११ =७ क्षेप. **द्विसंयोगी** [१औप×६],[क्षा×औद.६],[१४×६] [१३×६],[१२×६][११×६] [६×भ] =७गुणकार [क्षा+भ], [औप+१४], [औप+१३] [औप+१२], [औप+११], [क्षा+१४ [क्षा+१३], [क्षा+१२], [क्षा+११], [औप+भ], [१४+भ], (१३+भ), (१२+भ), (११+भ) = १४ क्षेप **त्रिसंयोगी** (क्षा×६×भ), (औप×१४६),	२२२	१०९७

गुणस्थान	भावांची संख्या	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या	सर्व भंग
		[औप+१३×६], (औप×१२×६) (औप×११×६), (औप×६×भ) (क्षा×१४×६), (क्षा×१३×६) (क्षा×१२×६), (क्षा×११×६) (१४×६×भ), (१३×६×भ) (१२×६×भ), (११×६×भ)= १४ गुणकार (औप+१४+भ), (औप+१३+भ) (औप+१२+भ), (औप+११+भ) (क्षा + १४ + भ), (क्षा + १३ + भ) (क्षा + १२ + भ), (क्षा + ११ + भ) = ८ क्षेप **चतुःसंयोगी.** (औप×१४×६×भ),(औप×१३×६भ) औप×१२×६×भ),(औप×११×६×भ (क्षा×१४×६×भ), (क्षा×१३×६×भ) (क्षा×१२×६×भ),(क्षा×११×६×भ) ८ = गुणकार गाथा ८२८ च्या कोष्टकात प्रमत्त [२३८] गुणस्थानांत गुण्यभंग ३६ सांगितले आहेत म्हणून ३६×(१+७+१४+८) ३०+(७+१४+८)२९	११०९	११०९
७ अप्रमत्त	औ.क्षा.मि.औ.पा. १ १ १४ ६ भ. १३ १२ ११	याचे भंग ६ व्या गुणस्थानाप्रमाणे	११०९	११०९

गुणस्थान	भावांची संख्या	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या	सर्व भंग
८ क्षपक अपूर्वकरण	क्षा.मिश्र औद.पा. २ १२ ६ भ. ११ १० ९	**प्रत्येक भंग** औद ६ =१ गुणकार क्षा. मिश्र मिश्र मिश्र मिश्र पा. =क्षेप २ १२ ११ १० ९ भ. **द्विसंयोगी** (२×६)(१२×६)(११×६)(१०×६) (९×६)(६×भ) = ६ गुणकार '२+१२)(२+११) (२+१०(२+९) (२+भ,[१२+भ] [११+भ][१०+भ, [९+भ] ९ = क्षेप **त्रिसंयोगी** [२×१२×६][२×११×६][२×१०× ६][२×९×६][१२×६×भ][११×६ ×भ][१०×६×भ][९×६×भ]=९गुण. [२+१२+भ][२+११+भ][२+१०+ भ][२+९+भ] = ४ क्षेप **चतु:संयोगी** [२×१२×६×भ] [२×११×६×भ] [२×१०×६×भ][२×९×६×भ] = ४ गुणकार गाथा ८२८ च्या कोष्टकांत अपूर्वकरण [२३८] गुणस्थानांत गुण भंग १२ सांगितले म्हणून १२×[१+६+९+४]२०+(६+९+४) १९ =	२५९	२५९
९ अनिवृत्ति सवेद क्षपक	क्षा.मि.औद.पा. २ १२ ६ भ. ११ १० ९	अपूर्वकरणाच्या क्षपका प्रमाणें	२५९	२५९

गुणस्थान	भावांची संख्या	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या	सर्व भंग
९ अनिवृत्ति अवेद [१]	क्षा.मि. औद पा. २ १२ ५ भ. ११ १० ९	यांतही अपूर्वकरण क्षपकाप्रमाणें २० गुणकार व १९ क्षेप होतात परंतु त्यांत औदयिकाचे ६ भाव घेतले आहेत ते यांत ५ भाव समजावे. गाथा ८२८ च्या कोष्टकांत अनिवृत्तिकरण अवेद भाग १ मध्यें गुण्य भंग ४ सांगितले आहेत म्हणून ४ × २० × १९ =	९९	९९
९ अनिवृत्ति अवेद [२] अक्रोध भाग	क्षा.मि. औद पा. २ १२ ५ भ. ११ १० ९	यांतही अपूर्वकरण क्षपकाप्रमाणें २० गुणकार व १९ क्षेप होतात परंतु त्यांत औदयिकाचे ६ भाव सांगितले आहेत ते येथें ५ समजावेत. गाथा ८२८ प्रमाणें या भागाचे गुण्य ३ आहेत म्हणून ३×२०+१९ =	७९	७९
,,भाग [३] अमान भाग	,, ,, ,, ,,	वरील प्रमाणें गुणकार २० व क्षेप १९ आहेत. गाथा ८२८ प्रमाणें या भागाचे गुण्य २ आहेत म्हणून २×२०+१९ =	५९	५९
,,भाग [४] अमाया भाग	,, ,, ,, ,,	गुणकार २० क्षेप १९ वरील प्रमाणें गाथा ८२८ प्रमाणें या भागाचा गुण्य १ आहे म्हणून १×२०+१९ =	३९	३९
१० सूक्ष्म क्षपक	क्षा.मि.औद पा. २ १२ ५ भ. ११ १० ९	गुणकार २० क्षेप १९ वरीलप्रमाणें गाथा ८२८ प्रमाणें या भागाचा गुण्य १ आहे म्हणून १ × २०+१९ =	३९	३९
१२ क्षीण	,, ,, ४ ,,	वरीलप्रमाणें गुणकार २० क्षेप १९ गाथा ८२८ प्रमाणें १ गुण्य म्हणून १ + २० + १९ =	३९	३९

गुणस्थान	भावांची संख्या	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या	सर्व भंग
१३ सयोग	क्षा. औद. पा. १ ३ भ.	औद ३ = १ गुणकार क्षा. पा. = २ क्षेप १ भ. **द्विसंयोगी** [१×३] [३×भ] =२ गुणकार [१ + भ] = १ क्षेप **त्रिसंयोगी** [१×३×भ] = १ गुणकार गाथा ८२८ प्रमाणें १ गुण्य म्हणून १×[१+२+१]४+(२+१) ३=	७	७
१४ अयोग	क्षा. औद. पा. १ २ भ	**प्रत्येक भंग** औद २ = १ गुणकार क्षा. पा. =२ क्षेप १ भ. **द्विसंयोगी** (१×२), (२×भ) =२ गुणकार (१+भ), =१ क्षेप **त्रिसंयोगी** (१×२×भ) = १ गुणकार गाथा ८२८ प्रमाणें १ गुण्य म्हणून १×[१+२+१] ४+(२+१) ३=	७	७
सिद्ध	क्षा. पा. १ जी.	**प्रत्येक भंग** क्षा. पा. १ जी. = २ क्षेप **द्विसंयोगी** (१+जी) = १ क्षेप	३	३
८ अपूर्व उपशमक	औ.क्षा.मि.औ.पा २ १ १२ ६ भ ११ १० ९	**प्रत्येक भंग** – औद ६ = १ गुणकार औप,क्षा,मिश्र मिश्र मिश्र मिश्र पा.—७क्षे. २ १ १२ ११ १० ९ भ.		

गुणस्थान	भावांची संख्या	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या	सर्व भंग
		द्विसंयोगी (२×६) (६×भ) (१×६) (१२×६) (११×६) (१०×६) (९×६)=७गुण. (२+१)(२+भ.)(२+१२) २+११) (२+१०) [२+९] [१+भ] [१+१२] [१+११][१+१०][१+९] [१२+भ] [११+भ][१०+भ][९+भ]=१५क्षेप **त्रिसंयोगी** [२×१×६][२×१२×६][२×११×६] [२×१०×६][२×९×६][२×६×भ] [१×१२×६][१×११×६][१×१०× ६][१×९×६][१२×६×भ][११×६ ×भ] [१०×६×भ] [९×६×भ] [१×६×भ] = १५ गुणकार. (२+१+१२)(२+१+११) (२+१+ १०) २+१+९) (१+१२+भ)(१+ ११+भ) (१+१०+भ) (१+९+भ) (२+१२+भ)(२+११+भ) (२+१०+ भ)(२+९+भ (२+१+भ) = १३ क्षेप **चतुःसंयोगी** (२×१×१२×६)(२×१×११×६) [२×१×१०×६][२×१×९×६] [१×१२×६×भ] [१×११×६×भ] [१×१०×६×भ] [१×९×६×भ] [२×१२×६×भ] [२×११×६×भ] [२×१०×६×भ] [२×९×६×भ] [२×१×६×भ] = १३ गुणकार		

गुणस्थान	भावांची संख्या	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या	सर्व भंग
		[२+१+१२+भ] [२+१+११+भ] (२+१+१०+भ) [२+१+९+भ] = ४ क्षेप **पंचसंयोगी** [२×१×१२×६×भ][२×१×११×६×भ] [२×१×१०×६×भ] (२×१×९×६×भ) = ४ गुणकार गाथा ८२८ प्रमाणें गुण्यभंग १२ म्हणून १२×[१+७+१५+१३+४] ४०+[७+१५+१३+४] ३९ =	५१९	५१९
९ अनिवृत्ति उपशामक सवेद भाग	औ.क्षा.मि.औ.पा. २ १ १२ ६ भ. ११ १० ९	८ अपूर्वउपशमकाप्रमाणें गुणकार ४० व क्षेप ३९ होतात. गाथा ८२८ प्रमाणें १२गुण्यभंग म्हणून १२×४०+३९ =	५१९	५१९
९ अनिवृत्ति अवेद उपशामक भाग (१)	औ.क्षा.मि.औ.पा. २ १ १२ ५ भ. ११ १० ९	अपूर्व उपशमकाप्रमाणें गुणकार ४० व क्षेप ३९ होतात. ८ व्या गु०त ६ औदयिक आहेत त्याबद्दल या गुणस्थानांत औदयिक ५ समजावेत. गाथा ८२८ प्रमाणें ४गुण्यभंग म्हणून ४×४०+३९ =	१९९	१९९
९ अनि. उप. २ भाग अवेद क्रोधरहित	,, ,, ,, ,, ,,	वरीलप्रमाणें ४० गुणकार, ३९ क्षेप होतात व गाथा ८२८ प्रमाणें ३ गुण्यभंग म्हणून ३×४०+३९ =	१५९	१५९
,, ,, (३) भाग अवेद मानरहित	,, ,, ,, ,, ,,	वरीलप्रमाणें गुणकार ४०, क्षेप ३९ व गाथा ८२८ प्रमाणें २ गुण्यभंग म्हणून २×४०+३९	११९	११९

गुणस्थान	भावांची संख्या	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या	सर्व भंग
,, ,, [४] भाग माया रहित	,, ,, ,, ,, ,,	वरीलप्रमाणें गुणकार ४०, क्षेप ३९ व गाथा ८२८ प्रमाणें १ गुण्यभंग म्हणून १×४०+३९ =	७९	७९
१० सूक्ष्म उपशम	,, ,, ,, ,, ,,	वरीलप्रमाणें ४० गुणकार ३९ क्षेप गाथा ८२८प्रमाणें १ गुण्यभंग म्हणून १×४०+३९ =	७९	७९
११ उपशांत	,, ,, ,, ४ ,,	वरीलप्रमाणें ४० गुणकार, ३९ क्षेप गाथा ८२८ प्रमाणें १ गुण्यभंग म्हणून १×४०+३९ =	७९	७९

नोट—वरील भंगांत उपशम, वेदक व क्षायिक या तीन सम्यक्त्वांतून एका जीवास एकेकाळीं तिहींपैकीं एकच सम्यक्त्व धरावें. द्विसंयोगी आदि स्थानांची रचना करण्यांत गुणकार भंग समजण्याकरितां × हें चिह्न व क्षेप समजण्याकरितां + हें चिह्न घातलें आहे.

गुणकार = गुणक

क्षेप = मिळविणें [बेरीज करणें]

गाथा ८४४—पदभंगाचे प्रकार २ [१] जातिपद भंग [२] सर्वपद भंग.

१—एक जाति घेऊन त्याचे जे भंग होतात ते जातिपद भंग होत. जसें मिश्र भावांत ४ ज्ञानें असतात त्यांची ज्ञान ही एक जाति होईल.

२—भिन्न भिन्न सर्व भाव घेऊन जे भंग होतात ते 'सर्व—पदभंग' होत. जसें चारही ज्ञानांस वेगवेगळे घेऊन त्यांचे भंग करणें.

जातिपदरूप जे क्षायिक व मिश्रभाव असतात त्यांच्या पिंडपदरूपी भावांत स्वसंयोगी भंग ही होतात. जसें—क्षायिकभावांत लब्धि पांच असल्यामुळें या लब्धीस पिंडपदरूपभाव समजावें. यांत स्वसंयोगी भंग आहेत. जसें—अनंतदान व अनंत लाभ यांचा संयोग.

गाथा ८४५ ते ८४८ पांच मूल भावांच्या उत्तर ५३ भावांतून कोणकोणते जातिपद भाव कोणकोणत्या गुणस्थानांत होतात ते दाखविणारें कोष्टक नं. २४०

मूलभाव	जातिपद भावांची संख्या	जातिपद भाव	गुणस्थानें.
१ औप.	१	उपशम सम्यक्त्व	४ ते ७ गुणस्थानापर्यंत.
,,	२	१उपशमसम्य. १ उप. चारित्र	उपशमश्रेणींत ८ते११ गुण.पर्यंत.
२ क्षायिक	१	१ क्षायिक सम्यक्त्व	४ ते ७ गुणस्थानपर्यंत.
,,	२	१क्षायिकसम्य.१क्षायिक चारित्र	८–९–१०–१२ क्षपकश्रेणींत.
,,	५	१क्षा. स. १ क्षा. ज्ञा.१ क्षा. दर्श. १ क्षा. चा १ क्षा. लब्धि	१३ व १४ गुणस्थानांत.
,,	४	५–१ क्षा. चारित्र	सिद्धांत.
३ मिश्रभाव	३	१ अज्ञान १ दर्शन १ लब्धि	१ व २ गुणस्थानांत.
,,	३	१ ज्ञान १ दर्शन १ लब्धि	३ ऱ्या गुणस्थानांत.
,,	४	१ज्ञान१दर्शन१ लब्धि १ सम्यक्त्व	४ थ्या गुणस्थानांत.
,,	५	१ज्ञा.१द.१ल.१स.१दे. संयम	५ व्या गुणस्थानांत.
,,	५	,, ,, ,, ,, १ सराग चा.	६–७ गुण.
,,	३	,, ,, ,,	८ ते १२ पर्यंत.
४ औद-यिक भाव	८	१गति१कषाय१ लिंग १ मिथ्यात्व १ अज्ञान १ असंयम १ लेश्या १ असिद्धत्व	१ ल्या गुण०त.
,,	७	८–१ मिथ्यात्व	२–३–४ गुणस्थानांत.
,,	६	७–१ असंयम	५–६–७–८–९ सवेदपर्यंत.
,,	५	६–१ वेद	९ अवेद व १० गु०त.
,,	४	५–१ कषाय	११–१२ गु०त.
,,	३	१ गति१ लेश्या १ असिद्धत्व	१३ व्या गु०त.
,,	२	१ गति १ असिद्धत्व	१४ व्या गु०त.
५ पारिणा.	२	१ भव्यत्व १ अभव्यत्व	१ ल्या गुण०त.
	१	१ भव्यत्व	२ ते १४ पर्यंत.
	१	१ जीवत्व	सिद्धांमध्यें.

मूलभाव	जातिपद भाव संख्या.	जातिपद भाव.	गुणस्थानें.
१औपश.	२	१ सम्यक्त्व १ चारित्र	एकंदर जातिपदभाव किती आहेत हें कळण्याकरितां हें कोष्टक केलें आहे गुणस्थानांत कोठें कोठें हे भाव असतात तें वरील कोष्टकांत दाखविलें आहेत.
१क्षयिक	५	१ज्ञा. १द. १ल. १सम्य. १चारित्र	
१मिश्र	७	१ज्ञा.१अज्ञा.१द.१ल.१स.१चा. सराग १देश संयम	
१औदयि	८	१गति १क. १लिं. १मिथ्यात्व १ अज्ञान १ असंयम १ असिद्धत्व १ लेश्या	
१पारिणा.		१ भव्यत्व १ अभव्यत्व १जीवत्व	

गाथा ८४८ ते ८५५-जातिपद भावांचे भंग

भंग करण्याची रीति—प्रत्येकगुणस्थानांत औदायिक भावांचीं जितकीं जातिपदें असतील त्यांस गुण्य समजावें.

गुणकार व क्षेप काढण्याकरितां मिश्रादिभावांचीं जितकीं जातिपदें असतील तितके भेद घ्यावेत परंतु औदयिकाच्या जातिपदसमूहाचा एकच भेद घ्यावा.

प्रत्येक भंगांत किंवा द्विसंयोगी आदि भंगांत औदयिक किंवा औदायिक संयुक्त भंगास गुणकार समजावें. औदयिकाशिवाय इतर भंगांस क्षेप समजावें. क्षायिक व मिश्र यांच्या जातिपदांत दुसरे भेद संभवतात तेथें स्वसंयोगी भंग काढून त्यांस क्षेप समजावें. गुण्यास गुणकारानें गुणून त्यांत क्षेप मिळविल्यानें सर्वभंग निघतात.

गुणस्थानापेक्षेनें जातिपद भावांच्या भंगाचें (कोष्टक नं.२४१)

गुणस्थान	जातिपद भाव.	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
१ मि	मिश्र औद पारि. अ.द.ल ८ भ.अ.	औदयिकाचे जातिपद = ८ गुण्य प्रत्येक भंग औ. ८ =१ गुणकार अ. द. ल. भ. अ. =५ क्षेप	

गुणस्थान	जातिपद भाव.	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
		द्विसंयोगी (अ×८),(द.×८) (ल.×८) (म.×८) (अम.×८) =५गुण. (अ+म.),(द.+म.),(ल.+म.) (अ.+अम,(द+अम,(ल.+अम)=६ क्षेप **त्रिसंयोगी** [अ×८×म],[द.×८×म],[ल×८×म] [अ×८×अम],[द×८×अम],[ल×८× अम] = ६ गुणकार. **स्वसंयोगी भंग** [अ+अ][द+द][ल+ल] = ३ क्षेप. गुण्य८×[१+५+६]१२+[५+६+३] १४ =	११०
२, सा.	मिश्र / अ.द.ल औद / ७ पा. / म.	औद ७ = ७ गुण्य **प्रत्येक भंग** औद ७ = १ गुणकार अ. द. ल. म. = ४ क्षेप **द्विसंयोगी** [अ×७][द×७][ल×७][म.×७]=४गु. [अ+१][द+म][ल+म] = ३ क्षेप **त्रिसंयोगी** (अ×७×म) (द×७×म) (ल×७×म) = ३ गुणकार **स्वसंयोगी** [अ+अ][द+द][ल+ल] = ३ क्षेप गुण्य७×[१+४+३][८+ [४+३+३] १० =	६६

गुणस्थान	जातिपद भाव.	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
३ मिश्र	मि. औ. पा. ज्ञा.द.ल. ७ भ	गुण्य गुणकार व क्षेप सासादनाप्रमाणें आहेत. तेथें अज्ञान घेतलें आहे येथें त्या ठिकाणीं ज्ञान घ्यावें म्हणून गुण्य गुण. ७× ८+१०=	६६
४ असंयत	औप क्षा.मि. औदु पा. सम्य स.ज्ञा द.ल.वे.स.भ.	औद ७ = ७ गुण्य **प्रत्येक भंग** औद ७ = १ गुणकार सम्य,स;ज्ञा,द,ल,वे,स,भ, = ७ क्षेप **द्विसंयोगी** [सम्य × ७] (स × ७) (ज्ञा×७) (द×७) (ल×७) [वे. स. ×७] (भ × ७) = ७ गुणकार (सम्य+ज्ञा) (सम्य+द) (सम्य+ल) (सम्य+भ) (स+ज्ञा) (स+द) [स+ल] [स+भ] [ज्ञा+भ] [द+भ] [ल+भ] [वे.स.+भ] = १२ क्षेप **त्रिसंयोगी** [सम्य × ज्ञा × ७] [सम्य × द × ७] [सम्य × ल × ७] [सम्य × भ × ७] [स × ज्ञा × ७] [स × द × ७) [स × ल × ७] [स × भ × ७] [वेस × भ ×७] [ज्ञा × भ × ७] [द×भ×७] [ल.×भ×७]=१२गुणकार [सम्य + ज्ञा + भ][सम्य + द + भ] [सम्य + ल + भ][सम्य + ज्ञा + भ] [स + द + भ][स + ल + भ]=६क्षेप **चतुःसंयोगी** (सम्य×ज्ञा×भ×७) (सम्य×द×भ×७)	

गुणस्थान	जातिपद भाव.	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
		[सम्य×ल×भ×७] (स×ज्ञा×भ×७)	
		[स×द×भ×७] [स×ल×भ×७]	
		=६ गुणकार	
		स्वसंयोगी	
		(ज्ञा+ज्ञा) [द+द] (ल+ल) =३क्षेप	
		गुण्य ७×(१+७+१२+६) २६	
		+(७+१२+६+३) २८ =	२१०
५ देश.	औ. क्षा. मि.	औद ६ =गुण्य ६	
	सम्य.स. ज्ञा द ल.वेद.स. द.चा	**प्रत्येक भंग**	
	औद. पा.	औद ६ =गुणकार १	
	६ भ.	सम्य, स,ज्ञा,द,ल, वेस, चा,भ,=क्षेप८	
		द्विसंयोगी भंग	
५ देश.		(सम्य×६) [स×६] [ज्ञा×६]	
		[द×६] (ल×६) [वे. स×६]	
		(चा×६) (भ×६×) गुणकार ८	
		(सम्य+ज्ञा) [सम्य+द] (सम्य+ल)	
		[सम्य+चा] [सम्य+भ] [सम्य+ज्ञा]	
		[स+द] [स+ल] [स+चा]	
		(स+भ) [वेस+भ] [ज्ञा+भ]	
		[द+भ] (ल+भ) [चा+भ]=क्षेप १५	
		त्रिसंयोगी	
		[सम्य×ज्ञा×६] [सम्य×द×६]	
		(सम्य×ल×६) [सम्य×चा×६]	
		[सम्य×भ×६] [स×ज्ञा×६]	
		[स×द×६] [स×ल×६]	
		स×चा६] (स×भ×६)	
		[वेस×भ×६] [ज्ञा×भ×६	
		द×भ×६] ल×भ×६)	

गुणस्थान	जातिपद भाव.	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
		[चा×भ×६]=गुणकार १५ (सम्य+ज्ञा+भ) [सम्य+द+भ] [सम्य+ल+भ] [सम्य+चा+भ] [स+ज्ञा+भ] (स+द+भ) [स+ल+भ] [स+चा+भ] =क्षेपक८ **चतुःसंयोगी** (सम्य×ज्ञा×भ×६) [सम्य×द×भ×६] (सम्य×ल×भ×६) (सम्य×चा×भ×६) [स×ज्ञा×भ×६] [स×द×भ×६] [स×ल×भ×६] (स×चा×भ×६)= ८ गुणकार **स्वसंयोगी** (ज्ञा+ज्ञा [द+द] (ल+ल) क्षेप ३ गुण्य६×(१+८+१५+८)३२+ [८+१५+८+३]३४=	२२६
६ प्रमत्त	वरीलप्रमाणें सर्वभाव फक्त देशचारित्राच्या ऐवजीं सरागचारित्र घ्यावें	वरील प्रमाणें गुण्य ६ गुणकार ३२ व क्षेप ३४=	२२६
७ अप्रमत्त	"	"	२२६
८ अपूर्व. उपशामक	औप. क्षा. मिश्र. सम्य.चा.स.ज्ञा.द.ल. औद पा. ६ भ.	औद६= गुण्य ६ **प्रत्येक भंग** औद ६ =गुणकार १ सम्य, चा, स, ज्ञा, द, ल,भ=क्षेप७ **द्विसंयोगी भंग** [सम्य×६] (चा×६) [स×६] (ज्ञा×६) (द×६) [ल×६] (भ×६ = गुणकार ७ [सम्य+ज्ञा] (सम्य+द) [सम्य+ल]	

गुणस्थान	जातिप्रद भाव.	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
		(सम्य+भ) (चा+स) [चा+ज्ञा]	
		(चा+द) [चा+ल] [चा+भ]	
		(स+ज्ञा) (स+द) (स+ल)	
		(स+भ) [ज्ञा+भ] [द+भ]	
		(ल+भ)= क्षेप १६	
		त्रिसंयोगी	
		(सम्य×ज्ञा×६) (सम्य×द×६)	
		(सम्य×ल×६) (सम्य×भ×६)	
		[चा×ज्ञा×६] (चा×द×६)	
		(चा×ल×६) (चा×भ×६)	
		(स×ज्ञा×६) (स×द×६)	
		(स×ल×६) (स×भ×६)	
		(ज्ञा×भ×६) (द×भ×६)	
		(ल×भ×६) (चा×स×६)=गुणकार १६	
		(सम्य+ज्ञा+भ) (सम्य+द+भ)	
		[सम्य+ल+भ] (चा+ज्ञा+भ)	
		[चा+द+भ] (चा+ल+भ)	
		[चा+स+भ] (स+ज्ञा+भ)	
		[स+द+भ] (स+ल+भ)	
		[चा+स+ज्ञा] [चा+स+द]	
		[चा+स+ल]= क्षेप १३	
		चतुःसंयोगी	
		[सम्य×ज्ञा×भ×६] (सम्य×द×भ×६)	
		[सम्य×ल+भ×६] [चा×स+भ×६]	
		(चा×ज्ञा×भ×६) (चा×द×भ×६)	
		[चा×ल×भ×६] [स+ज्ञा+भ×६]	
		[स×द×भ×६] [स×ल×भ×६]	
		(चा×स×ज्ञा×६ [चा×स×द×६]	

गुणस्थान	जातिपदं भाव.	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
		(चा×स×ल×६) =गुणकार १३	
		(सम्य+चा+ज्ञा+भ) [स+चा+द+भ]	
		(स+चा+ल+भ) = क्षेप ३	
		पंचसंयोगी	
		(स×चा×ज्ञा×भ×६)[स×चा×द×भ×६]	
		[स×चा×ल+भ×६]= गुणकार ३	
		स्वसंयोगी	
		ज्ञा+ज्ञा)(द+द) (ल+ल) =क्षेप ३	
८ अपूर्व उपशमक		गुण्य६×(१+७+१६+१३+३)४०+ (७+१६+१३+३+३)४२ =	२८२
९ सवेद उपशमक	,,	वरील ८ गुण. प्रमाणें गुण्य६× गुणकार ४०+४२ क्षेप=	२८२
९ अवेद उपशमक	वरील भाव फक्त ६औदयिकच्या ठिकाणीं ५ घ्यावेत.	गुण्य५ × गुणकार ४०+४२ क्षेप=	२४२
१० सूक्ष्म उपशमक		,,	२४२
११ उपशांत	औदयिक ५ च्या ठिकाणीं ४ घ्यावे बाकी वरीलप्रमाणें	गुण्य ४ × गुणकार ४० + ४२ क्षेप=	२०२
८ अपूर्व क्षपक	क्षा. स.चा. पा. भ. — मि. ज्ञा द.ल. — औद ६	औद ६ =६ गुण्य	
		प्रत्येक भंग	
		औद ६ =१ गुणकार	
		(स. चा. ज्ञा. द. ल. भ.)=६ क्षेप	
		द्विसंयोगी	
		[स×६] (चा×६) [ज्ञा×६]	
		(द×६) [ल×६] (भ×६)=६गुणकार.	
		(स+ज्ञा) (स+द) (स+ल) (स+भ)	
		[चा+ज्ञा] (चा+द) (चा+ल)	
		(चा+भ) [ज्ञा+भ) [द+भ]	
		(ल+भ)= ११ क्षेप	

गुणस्थान	जातिपद भाव.	भंग काढण्याची रीति	भंगसंख्या
८ अपूर्व क्ष.		**त्रिसंयोगी** (स×ज्ञा×६) [स×द×६] (स×ल×६) (स×भ×६) (चा×ज्ञा×६) (चा×द×६) [चा×ल×६] (चा×भ×६) [ज्ञा×भ×६] (द×भ×६) [ल×भ×६]= ११ गुणकार [स+ज्ञ+भ] (स+द+भ) (स+ल+भ) (चा+ज्ञ+भ) (चा+द+भ) [चा+ल+भ]= ६ क्षेप **चतुः संयोगी** (स×ज्ञा×भ×६) [स×द×भ×६] (स×ल×भ×६) (चा×ज्ञा×भ×६) [चा×द×भ×६] (चा×ल×भ×६) =६ गुणकार स्वसंयोगी–(ज्ञा+ज्ञा) (द+द) (ल+ल) =३ क्षेप गुण्य ६×(१+६+११+६)२४+ (६+११+६+३)२६=	१७०
९ सवेद क्ष.	,, ,,	,, ,, ,,	१७०
९ अवेदक्ष.	औद६च्या ठिकाणीं ५ घ्यावे बाकी वरील प्रमाणें	गुण्य ५×२४गुणकार+२६ क्षेप=	१४६
१०सूक्ष्मक्ष.	,,	,,	१४६
१२क्षीण	औद ५च्या ठिकाणीं ४घ्यावे बाकी वरील प्रमाणें	गुण्य ४×२४गुणकार+२६=	१२२

गुणस्थान	जातिपद भाव.	भंग काढण्याची रीति	भंगसंख्या
१३सयोग	क्षा / ज्ञा.द.स.चा.ल. — औद / ३ — पा / भ.	औद ३= ३ गुण्य	
		प्रत्येक भंग	
		औद ३ = १ गुणकार	
		ज्ञा, द, स, चा, ल, भ ६=क्षेप	
		द्विसंयोगी	
		(ज्ञा×३) [द×३] [स×३]	
		(चा×३) [ल×३] [भ×३]=६गुणकार	
		(ज्ञा+भ) (द+भ) (स+भ) (चा+भ)	
		(ल+भ) ५ क्षेप	
१३ ,,		**त्रिसंयोगी**	
		(ज्ञा×भ×३) [द×भ×३] स×भ×३]	
		[चा×भ×३] [ल×भ×३] =५ गुण.	
		स्वसंयोगी—[ल+ल] = १ क्षेप	
		गुण्य३×[१+६+५]१२+(६+५+१)	
		१२ =	४८
१४अयोग	औद ३च्या ठिकाणीं२ घ्यावे बाकी वरीलप्रमाणें	गुण्य२×१२गुणकार +१२क्षेप=३६	३६
		प्रत्येक	
सिद्ध	क्षा / स ज्ञा.द.ल — पा. / जी.	स, ज्ञा, द, ल, जी, = ५ क्षेप	
		द्विसंयोगी	
		(स.+जी.) (ज्ञा.+जी.) (द+जी)	
		(ल + जी). = ४ क्षेप.	
		५ + ४ क्षेप =	९

गाथा ८५६—सर्व पदाचे प्रकार दोन -- १ पिंडपद १ प्रत्येक पद.

पिंडपद = ज्या भावसमूहांतून एकभाव एका जीवांस एकेवेळीं होऊं शकतो त्या त्या भावसमूहांस पिंडपद म्हणतात.

प्रत्येकपद = जो भाव एका जीवास एकेकाळीं संभवतो त्या भावास प्रत्येकपद म्हणतात.

पिंडपदभाव ६ आहेत.

[१] भव्य — २ भव्य—अभव्य [२] गति — ४ नरकादि
[३] लिंग — ३ स्त्री. पु. न. [४] कषाय – ४ क्रो. मा. माया लोभ
[५] लेश्या—६ कृ. नी. का. पी. प. शु. (६) सम्यक्त्व—३ उपशम; वेदक, क्षायिक या ६ भावापैकीं एक एक भाव यथायोग्य गुणस्थानांत घ्यावा.

गाथा ८५७ ते ८७४— सर्व पदाचे भंग प्रत्येक गुणस्थानात किती किती होतात हें दाखविणारें **[कोष्टक नं. २४२]**

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीत		भंग संख्या
१ मि.	१ कुमति		(१) कुमति—प्रत्येक भंग	१	
	२ कुश्रुत		२) कुश्रुत १ द्विसंयोगी (कु+कु) =	२	
	३ विभंग		(३) विभंग प्रत्येक द्विसंयो.(कुम+वि.)=२	४	
			(कुश्रु+वि.)=२		
			त्रिसंयोगी (कुम.+कुश्रु+वि.) = १		
	४ च.द.		[४] चक्षुद. प्रत्ये. द्वि. सं. [कुम+च,	८	
	५ अच.द.		कुश्रु+च, वि.+च) = ३, त्रिसंयोगी		
	६ दान		(कुम.+कुश्रु + च) [कुम+वि+च]		
	७ लाभ		(कुश्रु+वि+च) = ३,		
	८ भोग		चतुःसंयोगी—[कुम+कुश्रु+वि+च]=१+		
	९ उ.भो.		[५) अचक्षुर्दर्शन—प्रत्येक भंग=१		
	१० वीर्य		द्विसंयोगी [कुम+अच.] [कुश्रु+अच)		
	११ मिथ्यात्व		(वि+अच) (च+अच) =	४+	
	१२ अज्ञान		**त्रिसंयोगी**		
	१३ असंयम		[कुम+कुश्रु+अच] [कुम+वि+अच]		
	१४ असिद्ध.		[कुश्रु+च+अच] [कुश्रु+वि+अच]		
	१५ जीवत्व		[कुम+च+अच] [वि+च+अच] = ६+		

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
	१६	भव्यअभव्य पैकीं १	**चतुःसंयोगी** [कुम, कुश्रु, वि अच] [कुम, कुश्रु, च अच]	
	१७	चारगती पैकीं १	[कुम, वि, च, अच] [कुश्रु. वि, च, अच] = ४०	
	१८	३ लिंगापैकीं	**पंचसंयोगी**	
	१९	चार कषायां पैकीं १	[कुम, कुश्रु, विच, अच] $\frac{१}{१६}$ = १६	
	२०	सहा लेश्यां पैकीं	[६] दान–प्रत्येक भंग =१	
			द्विसंयोगी– [कुम+दा] (कुश्रु+दा) (वि+दा) (च+दा) [अच+दा]=५+	
			त्रिसंयोगी–(कुम, कुश्रु, दा) [कुम, वि,दा] (कुम.च. दा) [कुम. अच,दा] (कुश्रु.वि, दा) (कुश्रु. च. दा.) [कुश्रु. अच. दा] (वि०च. दा) (च. अच.दा.) [वि. अच. दा]=१०	
			चतुःसंयोगी–[कुम. कुश्रु. वि. दा.] [कुम. कुश्रु. च. दा] (कुम. कुश्रु.अच. दा) (कुम. वि. च.दा) (कुम. वि. अच.दा] कुश्रु. वि. च. दा] [कुश्रु. वि. अच. दा.] [वि. च. अच.दा] [कुम, च. अच. दा] [कुश्रु. च. अच. दा.] =१०	
			पंचसंयोगी–[कुम. कुश्रु. वि. च.दा.] [कुम. कुश्रु. वि.अच. दा] [कुश्रु. वि.च. अच.दा. [कुम. वि. च. अच. दा] [कुम. कुश्रु. च. अच. दा] =५	
			षट्संयोगी–[कुम. कुश्रु. वि. च. अच. दा, $\frac{१}{३२}$=३२	

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
			ह्या पदाचे भंग वर करून दाखविले आहेत त्याच प्रमाणें पुढील पदांचे भंग मागील पदें धरून **प्रत्येक द्विसंयोगी** आदि भंग करतां येतील याप्रमाणें प्रत्येक पदाचे सर्व भंग त्या पूर्वील पदाच्या सर्व भंगांच्या दुप्पट होतील. वरील ६ पदांत दुप्पट दुप्पट कसे होतात हें दाखविलें आहे.	
			(७) लाभ सर्वभंग ६४	
			(८) भोग १२८	
			(९) उपभोग २५६	
			(१०) वीर्य ५१२	
			(११) मिथ्यात्व १०२४	
			(१२) अज्ञान २०४८	
			(१३) असंयम ४०९६	
			(१४) असिद्धत्व ८१९२	
			(१५) जीवत्व १६३८४	
			वरील १५पदांच्या भंगांची बेरीज ३२७६७	
			कोणत्याही पदाचे सर्वभंग काढण्याची अशी अटकल आहे कीं पदांच्या आकड्यांत १ उणा करावा. जितके बाकी राहतील तितके-वेळां २ दोन ही संख्या लिहून त्यांचा गुणाकार करावा जसे [६] या पदाचे भंग ६–१=५	
			[गाथा ८६१]	
			२×२×२×२×२=३२ हे भंग सहाव्या स्थानाचे झाले.	
			एक या संख्येपासून क्रमानें दुप्पट दुप्पट संख्या होत गेल्यास शेवटीं जी संख्या येईल तिची दुप्पट करून तींत एक वजा केल्यास	

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
			दुप्पट दुप्पट वाढत गेलेल्या सर्वपदांच्या बेरजे इतकी संख्या येईल. जसें वर १५व्या अंतिम पदाची संख्या १६३८४ आहे. तिची दुप्पट ३२७६८ तींतून १ वजा केला म्हणजे ३२७६७वी संख्या एकपासून १५ पदांच्या संख्येची बेरीज होईल. (गाथा ८६१ पहा) ३२७६७ = पण्णट्ठी $\frac{६५५३६-१}{२}$ ६५५३६या संख्येस प्राकृतांत पण्णट्ठी म्हणतात व ही संख्या२चा चतुर्वर्ग केल्यास येते २×२×४×१६×२५६ = ६५५३६ वर प्रत्येक भावाच्या समुच्चय भंगांची संख्या दिली आहे तींत प्रत्येक द्विसंयोगी,त्रिसंयोगी आदि भंग किती होतील ते काढण्याचा नियम--कोणत्याही क्रमानुगत संख्येचें प्रत्येक किंवा द्विसंयोगी, त्रिसंयोगी आदि भंग काढावयाचे असतील तर प्रत्येक भंग व त्या संख्येचा समुच्चय भंग १--१ होईल. द्विसंयोगीभंग व ज्या संख्येचे भंग काढावयाचे त्यांतून १ कमी करून जी संख्या येईल तिचे संयोगी भंग मूळ संख्येपेक्षां १ कमी इतके येतील. त्रिसंयोगी, व मूळसंख्या उणे (२ दोन) यांचे भंग काढावयाचे असतील तर मूळसंख्येंत १ कमी करून जी संख्या येईल व २ कमी करून जी संख्या येईल त्या दोन संख्येचा गुणाकार करावा व १ व २नीं त्यांस भागावें याचप्रमाणें चतुःसंयोगी वगैरे भंग काढण्या-	

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
			करितां मूळसंख्येंतून ३कमी करून जी संख्या येईल तिला पहिल्या दोन संख्यांनीं गुणावें व १×२×३ यांनीं भागावें. भागाकार येईल ते भंग समजावेत. त्याचप्रमाणें पंचसंयोगी आदि भंग काढतां येतील. (१५) घा प्रत्येक भाव जीवत्व आहे. त्याचे एकंदर समुच्चय भंग १६३८४ होतात. याचे प्रत्येक व द्विसंयोगी, त्रिसंयोगी आदि भंग खालीं दाखविले आहेत.	

$\frac{१४×१३}{१×२}=९१$

$\frac{१४×१३×१२}{१×२×३}=३६४$

$\frac{१४×१३×१२×११}{१×२×३×४}=१००१$

$\frac{१४×१३×१२×११×१०}{१×२×३×४×५}=२००२$

$\frac{१४×१३×१२×११×१०×९}{१×२×३×४×५×६}=३००३$

$\frac{१४×१३×१२×११×१०×९×८}{१×२×३×४×५×६×७}=३४३२$

प्रत्येकभंग	१	१५चा संयोगी भंग	१
द्विसं०	१४	१४ संयोगी	१४
त्रिसं.	९१	१३ संयोगी	९१
चतुःसं.	३६४	१२ सं.	३६४
पंच सं.	१००१	११ सं.	१००१
षट्सं.	२००२	१० सं.	२००२
सप्त सं.	३००३	९ सं.	३००३
अष्ट सं.	३४३२		

एकंदर बेरीज १६३८४ = $\frac{१}{४}$ पणांही

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
			— पिंडपदाचे भंग — (१६) "भव्यत्वा"चे भंग=जीवत्वभंग × २ = ३२७६८ "अभव्यत्वा"चे भंग=जीवत्वभंग × २ = ३२७६८ ६५५३६ (१७) एका गतीचे भंग भव्यत्वाच्या दुप्पट= ६५५३६×२ = ६५ = × २.४ गतींचे भंग — ६५५३६×२×४= ६५ = ×८ **नोट—६५ = याचा अर्थ पण्णट्ठी म्हणजे ६५५३६ समजावा.** (१८) 'लिंगा'चे भंग एका गतीच्या भंगाच्या दुप्पट ६५=×२×२=६५=×४ नरकांत नपुंस० लिं० —१ तिर्यं० लिं० —३ म० लिं० —३ दे. लिं० —२ ९ सर्वलिंगाचे भंग ६५=×४×९=६५=×३६ (१९) कषाय कषायाचे भंग एक लिंगाच्या भंगाच्या दुप्पट ६५=×४×२ , = ६५=×८ चार गतींचीं मिळून लिंगे ९ प्रत्येक लिंगाच्या अपेक्षेने ४ कषाय—९×४=३६ सर्व कषायांचे भंग=६५=×८×३६ =६५=×२८८ (२०) लेश्या एकालेश्येचे भाव एका कषायाच्या दुप्पट	

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
			६५=×८×२ = ६५=×१६ चार गतींच्या अपेक्षेनें लिंग व कषाय यांस धरून लेश्यांचे भेद खालीलप्रमाणें होतात. न. ग—१ लि. ×४ क.×३ले. = १२ ति. ग.–३ लिं. ×४ क.×६ले, = ७२ म. ग. ,, ,, ,, = ७२ दे. ग.–२ लिंग×४ क. ×६ ले. = ४८ २०४ लेश्यांचे सर्वभंग = ६५=×१६×२०४ = ६५=×३२६४ पिंडपदांच्या भंगांची बेरीज म. ६५ = +१ गति ६५ = × ८+ लिं. ६५ = × ३६ + क. ६५ = × २८८ + ले. ६५ = × ३२६४ = ६५ = × ३५९७ १५ प्रत्येक पदांच्या भंगाची बेरीज $\frac{६५=}{२}$ −१= = $\frac{६५ = × ७१९५}{२}$ −१	$\frac{६५=×७१९५}{२}$ −१
२ सासा	[१] कुम.		प्रत्येक पदाचे भंग १	
	[२] कुश्रु.		२	
	[३] विभं.		४	
	[४] च. द.		८	
	[५] अ. च		१६	
	[६] दान		३२	
	[७] लाभ		६४	
	[८] भोग		१२८	
	[९] उ.भो.		२५६	
	[१०] वीर्य		५१२	

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
	[११] अज्ञा. (१२) असंयत [१३] असि. [१४] जीव [१५] भव्यत्व		१०२४ २०४८ ४०९६ ८१९२ १६३८४ ३२७६७= ६५=/२ −१	
		(१६) गति ४	१ गतीचे भंग भव्याच्या दुप्पट=६५=×२/४	
		(१७) लिंग ३	=६५/२ तर चार गतीचे भंग ६५/२ × ४= ६५=×२	
		(१८) कषाय ४ (१९) लेश्या ६	(१७) १ लिंग, भंग गतीच्या दुप्पट= ६५=/२ ×२ = ६५= मिथ्यात्वाप्रमाणें चारही गतीचें लिंग-भाव ९ होतात तर ६५=×९=सर्व लिंग भंग ६५=×९ (१८) एका कषायाचे भंग लिंगाच्या दुप्पट होतात म्हणून ६५=×२ भंग होतात. चारगति व लिंग धरून कषायाचे भाव मिथ्यात्वाप्रमाणें ३६ आहेत तर सर्व कषायाचे भंग=६५=×२×३६=६५=×७२ (१९) लेश्या-यांचे भंग कषायाच्या दुप्पट ६५=×२×२ =६५=×४ मिथ्या० गुण. प्रमाणें गति, लिंग कषाय, धरून लेश्याचे भाव २०४ आहेत तर	

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
			लेश्यांचे सर्व भंग=६५=×४×२०४=६५ =×८१६	
			सर्व भंगांची बेरीज	
			(१५) प्रत्येक पदभावांच्या भंगाची बेरीज= ६५= ×$\frac{१}{२}$−१	
			(१६) गतीच्या ,, ,, ,, = ६५ = ×२	
			(१७) लिंगाच्या ,, ,, ,, = ६५ = ×९	
			(१८) कषाय ,, ,, ,, = ६५ = ×७२	
			(१९) लेश्या ,, ,, ,, = ६५ = ×८१६	
			६५ = ×$\frac{१७०९}{२}$−१ =	६५=×$\frac{१७०९}{२}$−१
	३ मिश्र	(१)मति	प्रत्येक पदभावांचे भंग	
		(२)श्रुत	१	
		(३)अवधि	२	
		(४)चक्षुद	४	
		(५)अच.	८	
		(६)अव.	१६	
		(७)दान	३२	
		(८) लाभ	६४	
		(९) भोग	१२८	
		(१०) उप	२५६	
		(११) वीर्य	५१२	
		(१२)अज्ञान	१०२४	
		(१३)असं.	२०४८	
		(१४)असि.	४०९६	
		(१५)जीवत्व	८१९२	
		(१६)भव्यत्व	१६३८४	
			३२७६८	
			६५५३५ = (६५=) −१	

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
		[१७]गति४	एका गतीचे भंग भव्याच्या दुप्पट = ३२७६८ × २ = ६५ = तर चार गतीचे भंग=६५=×४=६५=×४	
		[१८]लिंग३	(१८) लिंग एकचे भंग गतीच्या दुप्पट = ६५ = × २ मिथ्यात्व गुण० प्रमाणें चार गतींचे लिंगभाव ९ म्हणून सर्वलिंगभंग = ६५ = ×२×९=६५ = × १८	
		[१९]कषाय ४	(१९) एका कषायाचे भंग एक लिंगाच्या भं. च्या दुप्पट= ६५=×२×२ =६५=×४ मिथ्यात्वाप्रमाणें गति लिंग धरून कषायाचे भाव ३६ होतात. तर सर्व कषायांचे भंग ६५=×४×३६=६५=×१४४	
		[२०]लेश्या ६	[२०] लेश्या—एका लेश्येचे भंग एक कषा- याचे दुप्पट =६५=×४×२ = ६५ = ×८ **गति लिंग कषाय धरून लेश्यांचे भाव** नरकगति १×न.लिं.१×क४×ले३ = १२ ति. गति१×३ लिं.×क.४×ले. ६ = ७२ म. ग. १×३ लिं. ×क.४×ले.६ = ७२ देवग.१×२लिं.×क.४×ले.३(शुभ) = २४ १८० लेश्यांचे सर्व भंग = ६५ = ×८×१८० = ६५ = ×१४४० सर्व भंगाची बेरीज. १६ प्रत्येक भं. ची बेरीज६५ = ×१ – १ १७ गतीच्या ,, ,, ६५ = ×४ १८ लिंगाच्या ,, ,, ६५ = ×१८ १९ कषायाच्या ,, ,, ६५ = ×१४४	

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
४ असं.	१६ पदें मिश्रप्रमाणें		२० लेश्या ,, ,, ६५ = ×१४४० ६५ = ×१६०७-१ १६ प्रत्येक पदभावांच्या भंगाची बेरीज = ६५ = ×१-१	६५ = ×१६०७-१
		[१७] गति ४	(१७) एका गतीचे भंग मव्यत्वाच्या दुप्पट = ३२७६८×२ = ६५५३६ = ६५ = ×१ तर ४ गतीचे सर्व भंग = ६५=×४	
		[१८] लिंग ३	(१८) लिंग–एका लिंगाचे भंग गतीच्या दुप्पट ६५=×१×२ = ६५ = ×२ मिथ्यात्वाप्रमाणें ४ गतीचें लिंगभाव म्हणून सर्व लिंगभंग=६५=×२ ×९ =६५=×१८	
		[१९] कषाय ४	[१९] कषाय–एक कषायाचे भाव एक लिं. च्या दुप्पट =६५=×२×२ = ६५ = ×४ मिथ्यात्वाप्रमाणें गति लिंग धरून कषायाचे भाव ३६ होतात तर सर्व कषायाचे भंग = ६५ = ×४×३६ = ६५ = ×१४४	
		[२०] लेश्या	(२०) लेश्या एका ले.चे भाव क. च्या दुप्पट होतात = ६५ = ×४×२ = ६५ = ×८ मिश्रगुण०प्रमाणें गतिलिंग कषाय धरून लेश्याचे भाव १८० होतात. तर सर्व लेश्यांचे भंग = ६५ = ×८×१८० = ६५ = ×१४४०	
		[२१] सम्य.	(२१) सम्यक्त्व–एका सम्यक्त्वाचे भंग लेश्येच्या भंगाच्या दुप्पट असतात = ६५ = ×८×२ = ६५ = ×१६ उपशमसम्यक्त्व–यांत मिश्र गु०प्रमाणें गति	

गुण:	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
			लिंग कषाय धरून लेश्याचे भाव १८० होतील तर उपशमसम्यक्त्वाचे सर्वभंग = ६५ = ×१६×१८० = ६५ = ×२८८० वेदकसम्यक्त्वाचे भंगवरप्रमाणें ६५ = ×२८८० क्षायिकसम्यक्त्वांत लेश्यांचे भाव खालील प्रमाणें होतात. [१] नरकगति १×१ न. लिं.×क.४× ले. कपोत = ४ [२] ति. ग.१×१पु. लिं.×४क.×४ले. कपोतादि = १६ [३] मनु.ग. १×३लिं.×क४×६ ले. = ७२ [४] देवगति. १×१ पुं.×क४×ले. ३ = १२ १०४ क्षायिक सम्यक्त्वाचे सर्वभंग = ६५ = ×१६×१०४ = ६५ = ×१६६४ सर्वभंगांची बेरीज १६प्र.प.च्या भं.ची बेरीज ६५ = ×१-१ [१७] गति प. भं. ,, ६५ = ×४ [१८] लिंग प. भं ,, ६५ = ×१८ [१९] कषाय प. भं ,, ६५ = ×१४४ [२०] लेश्या प. भं. ,, ६५ = ×१४४० [२१] उप.व वे.चे भं. = ६५ = ×५७६० ६५ = ×७३६७-१	६५ = ×७३६७-१
देश.	१६ चौथ्यागु. प्रमाणें फक्त	१७ते२१हीं पांचही पदें	क्षायिकसम्यक्त्वाचे भंग ६५ = ×१६×१०४ = ६५ = ×१६६४ १६ प्र. पदाच्या भंगाची बेरीज = ६५ = ×१-१	६५ = ×१६६४

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
	असंयताच्या ठिकाणी देश संयम घ्यावे	६ व्या गुणस्थानाप्रमाणें	(१७) एका गतीचे भंग भव्याच्या दुप्पट = ३२७६८×२ = ६५ = तर तिर्यंच व मनुष्य गतीचे भंग = ६५ = × २ (१८) लिंग-१ गतीच्या दुप्पट = ६५ = ×२ तिर्यंच व मनुष्यगतींचीं लिंगें ३+३ = ६ तर सर्व लिंगाचे भंग ६५ = ×२×६ = ६५ = ×१२ [१९] कषाय लिंगाच्या दुप्पट = ६५ = ×२ ×२ = ६५ = ×४ दोन्ही गतींत लिंग धरून कषाय १२+१२ = २४ तर सर्व कषायांचे भंग = ६५ = ×४×२४ = ६५ = ९६ (२०) लेश्या—कषायाच्या दुप्पट = ६५ = ×४×२ = ६५ = ×८ तिर्यंचगतींत ३लिंग×४कषाय×३लेश्या = ३६ म. गतींत ,, ,, ,, = ३६ ; ७२ लेश्यांचे सर्व भंग = ६५ = ×८×७२ = ६५ = ×५७६ (२१) सम्यक्त्व—लेश्येच्या दुप्पट भंग ६५ = ×८×२ = ६५ = ×१६ तिर्यंच, मनुष्यगति, तीन लिंग, चार कषाय, तीन लेश्या यांस घेऊन लेश्यांचे भाव ७२ होतात. हें वर दाखविलें आहे. तर उपशम सम्यक्त्वाचे सर्व भंग ६५ = ×१६×७२ = ६५ = ×११५२	

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
			वेदकसम्यक्त्वाचेही भंग = ६५ = ११५२	
			दोन्ही सम्य.चे भंग = ६५ = ×२३०४	
			= ६५ = ×२३०४	
			क्षायिक सम्यक्त्वांत मनु० गति ×३ लिंग× ४ कषाय ×३ लेश्या = ३६ लेश्याभाव तर क्षायिकसम्यक्त्वाचे सर्व भंग =	
			६५ = ×१६×३६ = ६५ = ×५७६	
			सर्व भंगाची वेरीज	
			१६ प्र. भंग सर्व = ६५ = ×१-१	६५ = ×२९९१-१
			[१७] गति सर्व भंग = ६५ = ×२	
			[१८] लिंग सर्व भंग = ६५ = ×१२	
			[१९] कषायाचे सर्वभंग = ६५ = ×९६	
			[२०] लेश्यान्चे सर्वभंग = ६५ = ×५७६	
			[२१] उप. वेद. चे सर्व भंग =	
			६५ = ×२३०४	६५ = ×५७६
			क्षायिकसम्यक्त्वाचे भंग.	
६प्रमत्त	१मति		भंग १	
	२श्रुत		,, २	
	३अवधि		,, ४	
	४मनःपर्य.		,, ८	
	५चक्षुद		,, १६	
	६अचक्षुद		,, ३२	
	७अवधिद		,, ६४	
	८दान		,, १२८	
	९लाभ		,, २५६	
	१०भोग		,, ५१२	
	११उपभोग		,, १०२४	
	१२वीर्य		,, २०४८	

गुण०	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
	१३ अज्ञान		,, ४०९६	
	१४ असि.		,, ८१९२	
	१५ सकष.		,, १६३८४	
	१६ जीवत्व		,, ३२७६८	
	१७ भव्यत्व		,, ६५५३६	
	१८ मनुष्य		,, ६५ = ×२	
			१८ प्रत्येक भावांच्या भंगाची बेरीज	
			= ६५ = ×४–१	
		(१९) लिंग ३	१ लिंगाचे भंग म० ग०च्या दुप्पट	
			= ६५ = ×२×२ = ६५ = ×४	
			३ लिंगाचे सर्व भंग ६५ = ×४×३	
			= ६५ = ×१२	
		(२०) कषाय ४	(२०) कषाय १ चे भंग लिंगाच्या दुप्पट	
			= ६५ = ×४×२ = ६५ = ८	
			३ लिंग धरून कषायांचे भाव १२ होतात	
			तर कषायांचे सर्व भंग = ६५ = ×८×१२	
			= ६५ = ×९६	
		[२१] लेश्या ३	[२१] लेश्या १ चे भाव कषायाच्या दुप्पट	
			६५ = ×८×२ = ६५ = ×१६	
			३ लिंग, ४क., ३ले., धरून लेश्याचे भाव ३६ होतात	
			तर सर्व–लेश्यांचे भंग ६५ = ×१६×३६	
			= ६५ = ×५७६	
		(२२) सम्य. ३	[२२] सम्यक्त्व १ चे भाव लेश्याचे दुप्पट	
			६५ = ×१६×२ = ६५ = ×३२	
			लेश्याचे भाव ३६ वर प्रमाणे तर ३ सम्यक्वाचे १०८ सम्यक्त्वाचे सर्व भंग	
			६५ = ×३२×१०८ = ६५ = ×३४५६	

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
			– सर्व भंगांची बेरीज – १८ प्रत्येक भावाचे भंग ६५=× ४–१ १९ लिंग ,, ,, ६५=× १२ २० कषायाचे सर्व भंग ६५=× ९६ २१ लेश्यांचे ,, ,, ६५=× ५७६ २२ सम्यक्त्वाचेसर्व भंग ६५=×३४५६	६५=×४१४४-१
७अप्रम. ८अपूर्व. उपश.	१ ते १८प्रम-त्ताप्रमाणें १९ लेश्या (शुक्ल)		,, ,, ,, ,, (१८) चे भंग ६५=×२ याचे दुप्पट (१९) लेश्येचे भंग ६५=×४ १९ प्रत्येकपदाच्या भंगांची बेरीज =६५=×८–१	६५=×४१४४-१
		२०लिंग३	१ लिंगाचे भंग लेश्येच्या दुप्पट=६५=×४ ×२=६५=×८ तर ३ लिंगांचे भंग =६५=×२४	
		२१ कषाय ४	कषायाचे भंग लिंगाच्या दुप्पट=६५=×८×२ =६५=×१६ कषायांचे भंग लिंगासुद्धां =६५=×१६×१२=६५=×१९२	
		[२२]सम्य. २	[२२] सम्यक्त्वाचे भंग १ कषायाचे दुप्पट =६५=×१६×२=६५=×३२ लिंग व कषाय धरून सम्यक्त्वाचे भाव ३×४=१२ होतात तर २ सम्यक्त्वाचे सर्व भंग ६५=×३२×१२×२=६५=×७६८	६५=×९९२-१
९उपश. अनि० सवेद.	वरीलप्रमाणें ,,	,, ,,	,,	६५=×९९२-१
९अवेद ,,	१ ते १९ वरीलप्रमाणें		१९ प्रत्येक पदाच्या भंगांची बेरीज वरील-प्रमाणें ६५=×८–१	

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीत	भंग संख्या
		[२०]कषाय ४	१ कषायाचे भंग लेश्येच्या दुप्पट ६५=×४×२ तर ४ कषायाचे भंग=६५=×८×४ =६५=×३२	
		[२१]सम्य. २	एक सम्यक्त्वाचे भंग कषायाच्या दुप्पट = ६५ = ×८×२ = ६५ = ×१६ ४ कषाय धरून उपशम व क्षायिक सम्यक्त्वाचे सर्व भंग = ६५ = ×१६×४×२ =६५=×१२८	६५=×१२८-१
१० सूक्ष्म उपशम.	१ ते १९ शुक्ललेश्येपर्यंत २० सूक्ष्म. लोभ	[२१]सम्य. २	(१९) शुक्ललेश्येचे भंग ६५=×४ (२०) सूक्ष्मलोभाचे भंग लेश्येच्या दुप्पट ६५ = ×८ (२१) एकसम्यक्त्वाचे भंग लोभाच्या दुप्पट =६५ = ×८×२=६५ = ×१६ तर २ सम्यक्त्वाचे भंग = ६५ = ×१६×२= ६५ = ×३२ २० प्रत्येक भंगाची बेरीज =६५=×१६-१	६५=×४८-१
११उप. कषाय	१ ते १९ शुक्ललेश्येपर्यंत	[२०]सम्य. २	शुक्ललेश्येचे भंग ६५ = ×४ १९ प्रत्येक भंगाची बेरीज =६५ = ×८-१ (२०) एका सम्यक्त्वाचे भंग लेश्येच्या दुप्पट =६५ = ×४×२ = ६५ = ×८ तर दोन सम्यक्त्वाचे सर्वभंग = ६५ = ×८×२ = ६५ = ×१६	६५=×२४-१
[८]अपू. क्षपक	१ ते १९ शुक्ललेश्येपर्यंत २० क्षायिक सम्यक्त्व	२१ लिंग ३	क्षायिकसम्यक्त्वाचे भंग लेश्येच्या दुप्पट =६५ = ×४×२ = ६५ = ×८ २० प्रत्येक पदाच्या भंगाची बेरिज =६५ =×१६-१ [२१] एका लिंगाचे भंग सम्यक्त्वाचे दुप्पट =६५=×८×२=६५=×१६ तर तीन लिंगाचे भंग ६५=×१६×३=६५=×४८	

गुण.	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
		२२ कषाय ४	[२२] १कषायाचे भंग लिंगाच्या दुप्पट = ६५ = ×१६×२=६५ = ×३२ तीन लिंग धरून ४कषायांचे भाव १२ होतात तर सर्व कषायांचे भंग ६५ = ×३२×१२ = ६५ = ×३८४	६५=×४४८-१
९ अनि. सवेद	,, ,, ,, ,,	,, ,, ,, ,,	,,	६५=×४४८-१
९ अनि. अवेद	वरीलप्रमाणें २०	२१ कषाय ४	क्षायिक सम्यक्त्वापर्यंत २० प्रत्येक पदांच्या भंगाची बेरीज = ६५=×१६-१ (२०) एका कषायाचे भंग सम्यक्त्वाचे दुप्पट ६५ = ×८×२ = ६५ = ×१६ तर ४ कषायाचे सर्वभंग ६५ = ×१६×४ = ६५ = ×६४	६५=×८०-१
१०क्षप. सूक्ष्मसां.	२०क्षायिक सम्य०पर्यंत २१ सूक्ष्म लोभ		सूक्ष्मलोभाचे भंग सम्यक्त्वाचे दुप्पट ६५ = ×८×२ = ६५ = ×१६ सर्व २१ प्रत्येक भंगाचा बेरीज = ६५ = ×३२-१	६५=×३२-१
१२क्षीण कषाय	२० प्रत्येक पद क्षायिक सम्यक्त्वा-पर्यंत		(२०) क्षायिक सम्यक्त्वाचे भंग ६५=×८ २० प्रत्येकपदाच्या भंगाची बेरीज= = ६५= × १६-१	६५=×१६-१
			प्रत्येकपदाचे भंग	
१३सयो. केवली	१ केवलज्ञान		(१) १	
	२ ,, दर्शन		(२) २	
	३ क्षायिक०		(३) ४	
	४यथा.चारि		(४) ८	
	५ क्षा.दान		(५) १६	
	६ ,, लाभ		(६) ३२	
	७ ,, भोग		(७) ६४	
	८ ,,उपभो.		(८) १२८	

गुण	प्रत्येक पद	पिंडपद	भंग काढण्याची रीति	भंग संख्या
	९ अनंतवीर्य		(९) २५६	
	१० असि.		(१०) ५१२	
	११ जीवत्व		(११) १०२४	
	१२ भव्यत्व		(१२) २०४८	
	१३ मनुष्यग.		(१३) ४०९६	
	१४ शुक्ल०		(१४) ८१९२	
			१६३८३=६५=×१/४–१	=२५६×३२–१·८१९१·१ =२५६×३४–१ ६५=×१/४
१४अयो	१३ मनुष्य-गतिपर्यंत		मनुष्यगतीचे भंग=४०९६	
			१३ प्रत्येक भंगांची बेरीज=८१९१	
			प्रत्येकपदाचे भंग	
सिद्ध	१ केवलज्ञान		१	
	२ ,, दर्शन		२	
	३ क्षायिक.		४	
	४अनंतवीर्य		८	
	५ जीवत्व		१६	
			३१	३१

याप्रमाणें भंगांचें वर्णन असहाय पराक्रमी वर्धमान स्वामींनीं केलें आहे.

गाथा ८७५–गुणस्थानांत स्थानभंग व पदभंग जसे दाखविले आहेत, त्याच प्रमाणें मार्गणांतही समजावे.

गाथा ८७६–३६३ एकांत मतांचें वर्णन,

(१) क्रियावादाचे प्रकार १८०

(२) अक्रियावादाचे प्रकार ८४

(३) अज्ञानवादाचे प्रकार ६७

(४) वैनयिकवादाचे प्रकार ३२

३६३

गाथा ८७७ क्रियावादाचे १८० प्रकार खालीं लिहिल्याप्रमाणें होतात.

१ अस्ति×४ स्वतः, परतः, नित्य, अनित्य× ९ जीव, अजीव, पुण्य, पाप, आस्रव, संवर, निर्जरा, बंध, मोक्ष × ५ काल, ईश्वर, आत्मा, नियति, स्वभाव = १८०

गाथा ८७८ (१) जीवादि ९ पदार्थ द्रव्य, क्षेत्र, काल, भावरूपस्वचतुष्टयानें (स्वतः) आहेत (अस्ति) = ९

(२) जीवादि ९ पदार्थ परचतुष्टयानें (परतः) आहेत = ९

(३) जीवादि ९ पदार्थ **नित्य** आहेत = ९

(४) जीवादि ९ पदार्थ **अनित्य** आहेत = ९

३६

गाथा ८७९ कालवादः—कालच सर्वांना उत्पन्न करतो; कालच सर्वभूतांचा विनाश करतो; प्राण्यांच्या निद्रितावस्थेंतही कालच जागा असतो. कालाची वंचना करण्यास (ठकविण्यास कोणी समर्थ नाहीं.)

गाथा ८८० ईश्वरवादः—आत्मा अज्ञानी व अनाथ आहे. त्या आत्म्याला सुख दुःख जें होतें व स्वर्ग नरकांत जें गमनागमन होतें तें सर्व ईश्वर करतो.

गाथा ८८१ आत्मवाद—एकच महात्मा आहे, तोच पुरुष आहे, देव आहे, सर्वव्यापी आहे, सर्वथा अगम्य आहे, चेतनासहित आहे, निर्गुण आहे, उत्कृष्ट आहे, अशा प्रकारचा जो आत्मा त्यापासूनच सर्व होतें असें मानणें, हा आत्मवाद होय.

गाथा ८८२ नियतिवाद—जें ज्यावेळीं ज्या द्वारें जसें ज्याला नियमानें होतें. तें त्यावेळीं त्याद्वारें तसें त्यालाच होईल, अशा नियमानें सर्वांना मानणें हा नियतिवाद होय.

गाथा ८८३ स्वभाववाद—कंटकादिकांना तीक्ष्णत्व व पशुपक्ष्यांना नानाविधत्व कोण देतें? असा प्रश्न झाल्यास याला कारण स्वभावच आहे याप्रमाणें उत्तर देऊन सर्वाला अकारण-स्वाभाविक मानणें हा **स्वभाववाद** होय. गाथा ८७८ मध्यें एकांतमताचे ३६ भेद दाखविले आहेत. त्यांना काल, ईश्वर, आत्मा, नियति व स्वभाव हे पांच लावून गणना केल्यास क्रियावादाचे १८० प्रकार होतील.

गाथा ८८४—अक्रियावादाचे ८४ प्रकार खालीं लिहिल्याप्रमाणें होतात.

१ नास्ति ×२ स्वतः, परतः × ७ जीव, अजीव, आस्रव, संवर, निर्जरा, बंध, मोक्ष × ५ काल, ईश्वर, आत्मा, नियति, स्वभाव = ७०

स्वतः जीव कालानें नाहीं.

परतः जीव कालानें नाहीं.

याप्रमाणें जीवाजीवादिक ७ पदार्थ स्वतः व परतः कालापेक्षेनें नाहींत म्हणून १ × २ × ७ = १४

त्याचप्रमाणें ईश्वरापेक्षेनें नाहींत म्हणून १ × २ × ७ = १४

,, आत्म्याच्या अपेक्षेनें नाहींत म्हणून १ × २ × ७ = १४

" नियतीच्या अपेक्षेनें " " १ × २ × ७ = १४
" स्वभावाच्या अपेक्षेनें " " १ × २ × ७ = १४.

७०

गाथा ८८५–१ नास्ति × ७ जीव, अजीव, आस्रव, संवर, निर्जरा, बंध, मोक्ष × २ नियति, काळ = १४ याचा अर्थ असा कीं जीवादि ७ तत्त्वें, नियति किंवा काळाच्या अपेक्षेनें नाहींत. गाथा ८८४ मधील ७० व यांतील १४ याप्रमाणें अक्रियावादाचे ८४ भेद आहेत. ८४

गाथा ८८६, ८८७–अज्ञानवादाचे खालीं लिहिल्याप्रमाणें ६७ प्रकार होतात. ७ भंग [१ अस्ति, २ नास्ति, ३ अस्तिनास्ति, ४ अवक्तव्य, ५ अस्ति अवक्तव्य, ६ नास्तिअवक्तव्य, ७ अस्तिनास्ति अवक्तव्य] × ९ पदार्थ (जीवाजीवादि) = ६३

(१) कोण जाणें जीवादि ९ पदार्थ आहेत ? = ९
(२) " " " " नाहींत ? = ९
(३) " " " " आहेत नाहींत ? = ९
(४) " " " " अवक्तव्य आहेत ? = ९
(५) " " " " आहेत व अवक्तव्य आहेत = ९
(६) " " " " नाहींत व " " = ९.
(७) " " " " आहेत व नाहींत व अवक्तव्य आहेत =९

६३

१ शुद्धपदार्थ × ४ अस्ति, नास्ति, अस्तिनास्ति, अवक्तव्य = ४
[१] कोण जाणे शुद्ध पदार्थ आहे = १
[२] " " " " नाहीं १
[३] " " " " आहे कीं नाहीं १
[४] " " " " अवक्तव्य आहे १

४

६७

याप्रमाणें अज्ञानवादाचे ६७ प्रकार आहेत.

वैनयिकवादाचे ३२ प्रकार आहेत.

गाथा ८८८–१ देव, २ नृपति, ३ ज्ञानी, ४ यति ५ वृद्ध, ६ बाल, ७माता, ८ पिता या आठांचा १ मन, २ वचन, ३ काय, ४ दान यांनीं विनय करणें याप्रमाणें

८ × ४ = ३२ प्रकार होतात. विनयवादी गुणावगुणांची परीक्षा केल्यावाचून केवळ विनयानें सिद्धि मानतात.

गाथा ८८९–स्वच्छंदश्रद्धान ठेवणारे ३६३ पाखंड कल्पितात. त्यांचीं वचनें जीवांच्या आकुलतेला कारणीभूत होतात व मिथ्यात्वाच्या उदयानें अज्ञानी जीवांचें मन आकर्षिलें जातें.

इतर एकांतवाद.

गाथा ८९० पौरुषवाद–अळशी व निरुत्साही प्राणी कोणत्याही फलाचा उपभोग घेऊं शकत नाहीं. बालकालासुद्धां उद्यमावांचून स्तनांतील दुग्धाचें पान होऊं शकत नाहीं. पुरुषार्थावांचून कांहीं होऊं शकत नाहीं. याप्रमाणें पौरुषवादी पुरुषार्थानेंच सर्व सिद्धि मानतात.

गाथा ८९१ दैववाद–दैववादी म्हणतात कीं आम्ही केवळ दैवालाच मानतो. निरर्थक पुरुषार्थाला धिक्कार असो. किल्ल्याच्या तटासारखा उंच कर्णराजाही युद्धांत मारला गेला. सारांश दैववादी दैवानेंच सर्वसिद्धि मानतात.

गाथा ८९२ संयोगवाद–संयोगवादी संयोगानेंच कार्यसिद्धि मानतात. एका चाकानें गाडी चालूं शकत नाहीं. अंध व पंगु वनांत होते. अंधळ्याच्या खांद्यावर पंगु बसला तेव्हां ते दोघे नगरांत जाऊं शकले. याप्रमाणें संयोगवादी वस्तुसंयोगानेंच सर्वसिद्धि होते असें मानतात.

गाथा ८९३ लोकवाद–लोकांत एकवेळ प्रसिद्धि पावलेली गोष्ट देवादिकांनाही निवारतां येत नाहीं, जसें, द्रौपदीनें अर्जुनाच्या गळ्यांत माळ घातली परंतु लोकांत अशी प्रसिद्धि झाली कीं द्रौपदीनें पांचही पांडवांच्या गळ्यांत माळ घातली. सारांश, लोकवादी लोकांत जी प्रवृत्ति असेल तिलाच मानतात.

गाथा ८९४–बोलण्याचे जितके मार्ग तितकेच नयवाद व जितके नयवाद तितकेच परसमय. भावार्थः–जें कांहीं बोललें जातें तें सापेक्ष असतें. अपेक्षा हीच नय होय. अपेक्षारहित वचन ग्रहण करणें हेंच मिथ्यामत.

गाथा ८९५ परमतांचीं वचनें सर्वथा एकांती असल्यामुळें तीं मिथ्या आहेत. जैनांचीं वचनें कथंचित (सापेक्ष) असल्यामुळें तीं सम्यक् (यथार्थसत्य) असतात.

इति भावचूलिका नांवाचा सातवा अधिकार समाप्त.

अथ–त्रिकरणचूलिकाधिकार ८ वा प्रारंभ

गाथा ८९६ हे गुणरत्नभूषण चामुंडराय, सिद्धान्तरूपी अमृतसमुद्रांतून उत्पन्न झालेल्या श्रेष्ठ श्रीवीरनंदि आचार्यरूपी चंद्रास व निर्मलगुण धारक इंद्रनंदि गुरूस नमस्कार कर.

गाथा ८९७ (हीच गाथा जीवकांडांतील गुणस्थानाधिकारांत ४७ वी **आहे.**) अनंतानुबंधि ४कषाय सोडून बाकी २१ चारित्रमोहनीय प्रकृतींचें क्षपण किंवा उपशम करण्यास कारणीभूत ३ **करणे** असतात, १ अधःप्रवृत्तकरण २ अपूर्वकरण, ३ अनिवृत्तिकरण. यापैकीं प्रथम अधःप्रवृत्तकरण सातिशय अप्रमत्त गुणस्थानवर्ती करतो.

गाथा ८९८ (जीवकांडांत ४८ वी गाथा हीच आहे.)

ज्या करणांत मागील समयांतील भाव पूर्वसमयांतील भावांची बरोबरी करूं शकतात त्या करणांस अधःप्रवृत्त करण म्हणतात. जसें, एखाद्या जीवांस दुसऱ्या तिसऱ्या वगैरे समयांत करणप्रयोगानें जी शुद्धि प्राप्त झाली तीच शुद्धि दुसऱ्या जीवांस एकच समयांत करतां येते. अशा प्रकारच्या भावशुद्धि करणप्रयोगास अधःप्रवृत्त म्हणतात.

गाथा ८९९ अधःप्रवृत्तकरणाचा काल अंतर्मुहूर्तमात्र असतो. या कलांत होणारे विशुद्धिप्राप्त कषायपरिणाम " **असंख्यात लोका** " इतके असतात. ते परिणाम पहिल्यासमयांपासून पुढील समयांमध्यें सारख्या प्रमाणांत वाढत जातात.

गाथा ९०० ते ९०७—अधःकरणबोधक अंकसंदृष्टि **(कोष्टक २४३)**

सोळा समयाचे परिणाम	प्रथम खंड	द्वितीय खंड	तृतीय खंड	चतुर्थ खंड
२२२	५४	५५	५६	५७
२१८	५३	५४	५५	५६
२१४	५२	५३	५४	५५
२१०	५१	५२	५३	५४
२०६	५०	५१	५२	५३
२०२	४९	५०	५१	५२
१९८	४८	४९	५०	५१
१९४	४७	४८	४९	५०
१९०	४६	४७	४८	४९
१८६	४५	४६	४७	४८
१८२	४४	४५	४६	४७
१७८	४३	४४	४५	४६
१७४	४२	४३	४४	४५
१७०	४१	४२	४३	४४
१६६	४०	४१	४२	४३
१६२	३९	४०	४१	४२
३०७२				

अशी कल्पना करा कीं अधःकरणाचे सर्व परिणाम ३०७२ आहेत. या संख्येस **सर्वधन** म्हणतात. अधःकरणाचा काल १६ समय समजा. याला **"ऊर्ध्व अध्वान"** किंवा **" ऊर्ध्व गच्छ "** म्हणतात. प्रत्येक समयाच्या परिणामांत ४-४ परिणामांची वृद्धि आहे. या समान वृद्धीस **"ऊर्ध्व विशेष "** किंवा **" ऊर्ध्व चय "** म्हणतात. एक एक समयाच्या परिणामांत ४, ४ खंड आहेत. या खंडांस **" तिर्यक् अध्वान "** किंवा **" तिर्यक् गच्छ "** म्हणतात. या खंडांत एक एका परिणामाची वृद्धि आहे. या वृद्धीला **" तिर्यग्विशेष "** किंवा **" तिर्यक् चय "** म्हणतात. ३ या अंकास **" संख्यात "** समजा. सर्व समयांतील चयांच्या बेरजेस **" प्रचयधन "** म्हणतात. प्रचयधनाशिवाय बाकी समयांतील धनांस **" आदिधन "** म्हणतात.

चय काढण्याची रीति-गच्छ (पद) चा वर्ग व संख्यात यांच्या गुणाकाराची जी संख्या येईल तिनें सर्वधनाच्या संख्येस भागावें. जो भागाकार येईल ती चयाची संख्या समजावी. जसें ऊर्ध्वगच्छाची संख्या १६ आहे. तिचा वर्ग २५६ होईल व संख्याताची संख्या ३ कल्पिली आहे म्हणून २५६×३=७६८ झाले. व सर्वधनाची संख्या ३०७२ आहे म्हणून ३०७२ ÷ ७६८=४ ही चयाची संख्या निघाली.

प्रचय धन [याला उत्तरधन ही म्हणतात.] काढण्याची रीति--

गच्छाच्या संख्येंतून १ वजा करून त्याची निमपट करावी. त्या निमपटीस चय व गच्छ यांच्या गुणाकाराच्या संख्येनें गुणावें म्हणजे प्रचयधनाची संख्या निघते. जसें, १६ ही गच्छाची संख्या आहे. तींतून १ वजा केला. १५ राहिले. त्याची निमपट ७॥ झाली. [चय] ४×१६ (गच्छ)=६४×७॥=४८० हें प्रचयधन.

आदिधन काढावयाचें असल्यास सर्वधनांतून प्रचयधन वजा करावें. येईल तें आदिधन. जसें ३०७२-४८०=२५९२ हें आदिधन समजावें.

सर्वधन काढण्याची रीति.

(१) आदिधन व प्रचयधन यांची बेरीज तें सर्वधन

(२) गच्छाचा वर्ग करून त्यास संख्यात व चय यांच्या गुणाकारानें गुणावें म्हणजे सर्वधन निघेल.

जसें, १६×१६×३×४=३०७२ हें सर्वधन.

प्रथम समयाचें एकंदर परिणाम १६२ कल्पिले आहेत. ते काढण्याची रीति अशी आहे कीं, आदिधनास गच्छानें भागावें. येईल तो भागाकार प्रथमसमयाचे परिणाम. जसें २५९२ ÷ १६=१६२

प्रथम समयाच्या परिणामसंख्येंत ४–४ मिळवीत गेले म्हणजे बाकीच्या १५ समयांची परिणामसंख्या निघेल.

" अनुकृष्टिरचना "

एक एक समयाच्या परिणामाचे जे चार चार खंड केले आहेत त्यांत वरील व खालील परिणाम समान ही आहेत. या रचनेस " अनुकृष्टि " रचना म्हणतात. व तिर्यक्‌रचनाही म्हणतात.

या रचनेंत जे चार खंड केले आहेत त्या चार खंडांना गच्छ म्हणतात.

अनुकृष्टीचा चय= अनुकृष्टीच्या गच्छास उर्ध्वचयाचा भाग दिल्यानें अनुकृष्टिचय निघतो. अनुकृष्टिगच्छ ४ आहे त्यांस ऊर्ध्वचय ४ नीं भागिलें ह्मणजे १ येईल हा अनुकृष्टिचय म्हणावा.

अनुकृष्टीचें प्रचयधन अशा रीतीनें निघतें की,

$$\frac{४\ \text{गच्छ} - १}{२} \times १ \times ४ = ६$$ हें अनुकृष्टीचें प्रचयधन—

प्रथम समयाचें सर्वधन १६२ कल्पिलें आहे त्यांतून प्रचयधन ६ उणे केले म्हणजे १५६ राहतात. तें अनुकृष्टीचें आदिधन होय.

अनुकृष्टीचें आदिधन १५६ यांस अनुकृष्टिगच्छ ४ नीं भागिल्यास ३९ हे प्रथम समयाच्या पहिल्या खंडाचे परिणाम होत. यांत १–१ चय मिळविल्यानें ४० ४१–४२ हे तीन खंड पहिल्या समयाचे निघतात. याचप्रमाणें दुसऱ्या तिसऱ्या वगैरे समयाच्या परिणामांचेही चार चार खंड निघतील.

नोटः—वर अनुकृष्टीचें, प्रचयधन ६ दाखविले आहेत. तें असें कीं ३९–४०–४१–४२ या चार संख्यांत ६ चें अंतर पडतें.

जसें, ४०–३९=१
४१–३९=२
४२–३९=३

६ हें अंतर अनुकृष्टीचें प्रचयधन होय.

अधःप्रवृत्त करणाची माहिती गाथा ८९८ मध्यें सांगितली आहे. तिचा परिचय व अनुभव व्हावा म्हणून ३०७२ परिणामाचें कोष्टक दाखविलें आहे. तें पाहिल्यानें हे समजून येईल कीं पहिल्या समयांतील ४०, ४१, ४२ हे परिणाम दुसऱ्या समयांतील परिणामांतही मिळतील. त्याचप्रमाणें खालील समयांतील परिणाम वरील समयांत मिळतील. फक्त ३९ व ५७ हे दोनच परिणाम कोठें मिळत नाहींत.

गाथा ९०८–[ही गाथा जीवकांडांत ५० वी आहे.]

अपूर्वकरण.

सातिशय अप्रमत्त संयमी अंतर्मुहूर्त कालपर्यंत समयासमयास अनंतपट विशुद्धि वाढवीत वाढवीत अधःप्रवृत्तकरण समाप्त करून अपूर्वकरणाला प्राप्त होतो.

गाथा ९०९, ९१० (यांतील ९१० ही गाथा जीवकांडांतील ५३ वी आहे.)

अपूर्वकरणाचा काल अंतर्मुहूर्त आहे. एकेक समयाचे परिणाम " असंख्यात लोका " इतके असतात. प्रथमसमयाच्या परिणामांपेक्षां दुसऱ्या, तिसऱ्या वगैरे समयाचे परिणाम सारख्या प्रमाणांत (चयरूपानें) वाढत जातात. अधःप्रवृत्तकरणाप्रमाणें मागील पुढील परिणामांत समानता राहणार नाहीं. एकाच समयांत अनेक जीव अपूर्वकरणास प्रारंभ करतील तर त्यांचे परिणाम समान अथवा असमान असू शकतील.

" अपूर्वकरण बोधक अंकसंदृष्टि "

अपूर्वकरणाचे परिणाम
५६८
५५२
५३६
५२०
५०४
४८८
४७२
४५६
४०९६ आठ समयाचे सर्व परिणाम

अशी कल्पना करा कीं अपूर्व करणाचे सर्व परिणाम ४०९६ आहेत, व त्याचा काल ८ समयाचा आहे. या ८ समयांस **गच्छ** असें म्हणतात. प्रत्येक समयास १६।१६ परिणामांची वृद्धि होते. या समान वृद्धिस **विशेष** किंवा **चय** म्हणतात. ४ या अंकास संख्यात समजा.

गाथा ९०० ते ९०७ मध्यें चय काढण्याची जी रीति सांगितली आहे. त्याप्रमाणें याचेही चय काढतां येतात. जसें ८ गच्छ याचा वर्ग ६४×४ संख्यात = २५६.

४०९६ सर्वधन ÷ २५६ = १६ चय

त्याच गाथेंतील रीतिप्रमाणें या ४०९६ मध्यें प्रचयधन खालीं लिहिल्याप्रमाणें होईल. ८–१=७ याचे निमे ३॥×८×१६=४४८

आदिधन=४०९६–४४८=३६४८

प्रथमसमयाचे परिणाम = ३६४८ ÷ ८ = ४५६

प्रथमसमयाच्या ४५६ परिणामांत १६, १६ ची वृद्धि अंतसमयांपर्यंत करीत गेलें म्हणजे आठही समयांचे परिणाम निघतील. या कोष्टकावरून दिसून येईल कीं अपूर्वकरणाचे परिणाम समयासमयांत सारख्याप्रमाणांत वाढत जातात.

गाथा ९११–९१२ (जीवकांडांत याच गाथा ५६-५७ आहेत.]

"अनिवृत्तिकरण"

अनिवृत्तिकरणाच्या कोणत्याही एका समयांत जितके जीव असतील त्यांच्या शरीरादिकांचा आकार वगैरे वेगळा असला तरी परिणामांची विशुद्धि समान राहील व त्यांची वृद्धि ही समयासमयास सारखीच होत जाईल. याचा काल अंतर्मुहूर्त आहे. या करणाचे परिणाम शुक्लध्यानाग्नीनें निर्मळ होतात व त्यांच्या योगानें कर्मरूपीवन दग्ध होऊन जातें.

—: त्रिकरणचूलिकानामक आठवा अधिकार समाप्त. :—

"कर्मस्थिति—रचनासद्भाव" नांवाचा नववा अधिकार प्रारंभ.

गाथा ९१३—आठ कर्मांचा ज्यांनीं नाश केला आहे, व ज्यांचा संसार नाहींसा झाला आहे, व ज्यांचा वास आत्मप्रदेशांत आहे अशा सिद्धांस मस्तकानें नमस्कार करून " कर्मस्थिति—रचना—सद्भावास मी सांगेन.

कर्मांच्या स्थितींत समयासमयास कार्मण द्रव्य किती किती असतें म्हणजे त्याची सत्ता किती असतें हें या "कर्मस्थितिरचना—सद्भाव" नामक अध्यायांत सांगितलें जाईल. (या विषयाचें वर्णन जीवकांड योग अधिकार व कर्मकांड बंध उदय सत्व या अधिकारांत केलेलें आहे.

गाथा ९१४ते९२१—या आठ गाथा व १५५ ते १६२ या गाथा एकच आहेत.

"निषेकक्षरणाचें" कोष्टक २४४.

समय	गुणहानि प्रथम	गुणहानि द्वितीय	गुणहानि तृतीय	गुणहानि चतुर्थ	गुणहानि पंचम	गुणहानि षष्ठ
अष्टम	२८८	१४४	७२	३६	१८	९
सप्तम	३२०	१६०	८०	४०	२०	१०
षष्ठ	३५२	१७६	८८	४४	२२	११
पंचम	३८४	१९२	९६	४८	२४	१२
चतुर्थ	४१६	२०८	१०४	५२	२६	१३
तृतीय	४४८	२२४	११२	५६	२८	१४
द्वितीय	४८०	२४०	१२०	६०	३०	१५
प्रथम	५१२	२५६	१२८	६४	३२	१६
९ समय	३२००	१६००	८००	४००	२००	१००

सर्वांची बेरीज ६३००

हें कोष्टक गाथा १६२ मध्येंही दिलें आहे व तेथें याचें सविस्तर विवरणही आहे तें पहावें.

गाथा ९२२–९२३ कर्मांच्या स्थितिरचनेंत ६ राशींची अवश्यकता असते.

१ **द्रव्य**—बंधप्राप्त कर्म–पुद्गल–समूह.

२ **स्थिति आयाम**— बंधप्राप्त कर्माच्या स्थितीचें समयप्रमाण.

३ **गुणहानि आयाम**—एक गुणहानीच्या समयाचें प्रमाण. गुणहानि म्हणजे कर्मपरमाणूंची अर्धी अर्धी वाटणी होणें.

४ **नाना गुणहानि**—एक स्थितींत जितक्या गुणहानि होऊं शकतील त्यांस नाना गुणहानि म्हणतात.

५ **निषेकहार**—दोन गुणहानि आयाम.

६ **अन्योन्याभ्यस्तराशि**–जितक्या गुणहानि असतील तितके वेळां २ या संख्येची दुप्पट दुप्पट करून जी संख्या येईल ती. वरील कोष्टकांत कर्मद्रव्य६३००कल्पून स्थिति ४८ समयाची, गुणहानि आयाम ८, नानागुणहानि ६, निषेकहार किंवा दोन गुणहानि आयाम १६, अन्योन्याभ्यस्तराशि ६४, समजा.

गाथा ९२४–एक समयांत " एक समयप्रबद्ध " कर्माचा बंध होतो व त्याच्या स्थितीचा काळ संख्यातपल्या इतक्या समयांचा असतो.

गाथा ९२५–९२६–आयुकर्म सोडून बाकीच्या सातही कर्मांत १ द्रव्य, २ स्थिति, ३ गुणहानि आयाम, व ४ निषेकहार यांची संदृष्टि सामान्यपणें समान असते. परंतु नानागुणहानि व अन्योन्याभ्यस्तराशि समान नसतात.म्हणून यांचें वर्णन केलें जातें.

मिथ्यात्वकर्माची स्थिति उत्कृष्ट ७० कोडाकोडी सागराची असते. या स्थितींत नानागुणहानि व अन्योन्याभ्यस्तराशी किती किती होतील तें पुढें दाखवितात.

वर्गशलाका—एखाद्या विशिष्ट संख्येचें वर्गमूळ जितके वेळां निघूं शकेल तितक्या संख्येस वर्गशलाका म्हणतात. जसें–

४	३	२	१
२×२=४,	४×४=१६,	१६×१६=२५६,	२५६×२५६=६५५३६

म्हणजे ६५५३६च्या वर्गशलाका ४ झाल्या.यापुढें २ चें वर्गमूळ निघणें शक्य नाही.

अर्धच्छेद–२ या संख्येस २ नीं जितके वेळा गुणून एखादी विशिष्ट संख्या येईल त्या संख्येचे तितके दोनचे आंकडे अर्धच्छेद होत. जसें ४ चे अर्धच्छेद [२×२=४] २ दोन. १६ सोळाचे अर्धच्छेद ४ चार (२×२×२×२=१६)

७० कोडाकोडी सागरास एकपल्य, व पल्यास पण्णट्ठी (६५५३६) मानिलें तर पुढीलप्रमाणें गणित केल्यानें नानागुणहानि व अन्योन्याभ्यस्तराशि काढतां येतील.

(१)	६५५३६ ची वर्गशलाका	४
	या ४ शलाकेचा वर्ग	१६
	६५५३६ चें प्रथम वर्गमूळ	२५६
(२)	४ वर्गशलाकेचा अर्धच्छेद	२
	१६ [वर्गशलाकेचा वर्ग] चा अर्धच्छेद	४
	२५६ चा अर्धच्छेद	८
(३)	वरील वर्गशलाका ४ ची वर्गशलाका	१
	,, १६ ची वर्गशलाका	२
	,, २५६ ची वर्गशलाका	३

पहिल्या पंक्तींतील अंकां [४×१६×२५६] चा गुणाकार १६३८४ येईल. हा अन्योन्याभ्यस्तराशि समजावा.

पल्याच्या वर्गशलाकेनें पल्याच्या संख्येस भागिल्यानेंही अन्योन्याभ्यस्तराशिचें प्रमाण निघतें. येथें पल्य ६५५३६ चें मानिलें आहे याची वर्गशलाका ४ आहे म्हणून—६५५३६ ÷ ४=१६३८४ [अन्योन्याभ्यस्तराशि]

दुसऱ्या पंक्तींतील अंकांची बेरीज केल्यास नानागुणहानीचीं संख्या निघेल (२+४+८=१४) ही नानागुणहानीचीं संख्या.

पल्याच्या वर्गशलाकेच्या अर्धच्छेदास पल्याच्या अर्धच्छेदांतून उणें केल्यानेंही नानागुणहानीची संख्या निघेल. जसें—

पल्याचे अर्धच्छेद	१६
पल्याची वर्गशलाका ४ त्याचे अर्धच्छेद	—२
	१४

मिथ्यात्वकर्माच्या उत्कृष्ट स्थितीस एकपल्य मानिल्यानें व पल्याची संख्या ६५५३६ मानिली तर नानागुणहानि १४ व अन्योन्याभ्यस्तराशि १६३८४ येईल.

पंक्ति ३ मधील आंकड्याचें येथें प्रयोजन नाहीं.

गाथा २२७—नानागुणहानीची स्थिति अमुक होते तर एक गुणहानीची स्थिति किती होईल असें त्रैराशिक मांडून एका गुणहानीची स्थिति म्हणजे गुणहानि आयाम काढतां येतात. जसें मागील कोष्टकांत नानागुणहानि ६ आहे व स्थिति ४८ समयांची आहे तर गुणहानि आयाम ८ समयाचा होईल.

गाथा ९२८–कोणत्याही गुणहानीच्या पहिल्या निषेकाच्या द्रव्याला निषेकहारानें भागून त्या गुणहानीचा विशेष किंवा चय काढतां येईल. जसें मागील कोष्टकांत पहिल्या गुणहानीच्या पहिल्या निषेकाचें द्रव्य ५१२ आहे, व निषेकहार (दोन गुणहानि आयाम) १६ आहे म्हणून ५१२ ÷ १६ = ३२ ही संख्या विशेषाची म्हणजे चयाची निघेल. याचा अर्थ असा की प्रथम निषेकापासून अंतिमनिषेकांपर्यंत ३२–३२ ची हानि होईल.

गाथा ९२९–अन्योन्याभ्यस्तराशीच्या संख्येंतून १ कमी करून त्याचा भाग सर्व द्रव्यास दिल्यास अंतिमगुणहानीचें द्रव्य निघतें. याच्या दुप्पट दुप्पट प्रथम गुणहानीपर्यंत द्रव्य होत जातें. जसें वरील कोष्टकांत अन्योन्याभ्यस्तराशीचें द्रव्य ६४ आहे. यांत १ कमी केला ६३ उरले. त्यानें सर्व द्रव्य जें ६३०० यास भागिलें म्हणजे १०० येतात. ही अंतिमगुणहानीची संख्या होय. बाकीच्या पाच गुणहानि दुप्पट दुप्पट होत जातील. अर्थात् २००–४००–८००–१६००–३२००.

गाथा ९३० गुणहानि आयामाच्या म्हणजे गच्छाच्या संख्येंतून १ वजा करून जी वजाबाकी येईल त्याची निमपट करावी व ती निषेकहाराच्या संख्येंतून वजा करावी. वजाबाकी येईल तिला गुणहानि आयामाच्या संख्येनें गुणावें. येईल त्या गुणाकारानें विवक्षित गुणहानीच्या द्रव्यास भागून जो भागाकार येईल तो त्या गुणहानीचा चय किंवा विशेष समजावा. जसें मागील कोष्टकांत गुणहानि आयाम ८ आहे त्यांत १ वजा केला ७ राहिले. त्याची निमपट ३॥ हे निषेकहाराची संख्या जी १६ तींतून वजा केले म्हणजे १२॥ राहतील त्यास गुणहानि आयामाची संख्या जी ८ तिनें गुणिलें. १०० आले. या १०० नें प्रथम गुणहानीचें द्रव्य ३२०० यास भागिलें तर ३२ चय प्रथम गुणहानीचे निघतील. याचप्रमाणें दुसऱ्या गुणहानीचें द्रव्य १६००आहे. त्यास भागिल्यास १६ येतील. हें दुसऱ्या गुणहानीचे चय समजावे. याचप्रमाणें पुढेंही करीत जावें.

गाथा ९३१–कोणत्याही गुणहानीचें प्रचयधन त्या गुणहानीच्या सर्व द्रव्यांतून वजा केलें म्हणजे जी वजाबाकी येईल त्यास गुणहानि आयामाच्या द्रव्यानें भागून जो भागाकार येईल ती संख्या त्या गुणहानीच्या अंतिम निषेकाची समजावी. जसें–गाथा ९०० ते ९०७ यांत प्रचयधन काढण्याची रीति लिहिली आहे. त्याप्रमाणें ३२०० च्या गुणहानीचें प्रचयधन असें काढावें.

८ गच्छाची संख्या–– १=७ याची निमपट ३॥ × ३२ चय × ८ गच्छ = ८९६ हें प्रचयधन.

३२०० सर्वधन–८९६ प्रचयधन = २३०४ ÷ ८ गुणहानि आयाम=२८८ अंतिम निषेकाचें द्रव्य यांत ३२, ३२ वाढवीत गेल्यास प्रथम निषेकापर्यंतचीं द्रव्यें निघतील याचप्रमाणें १६००–८०० आदि गुणहानीचे निषेक काढतां येतील.

गाथा ९३२–सर्व मूल व उत्तर प्रकृतींचा निषेकहार व गुणहानि आयाम समान असतो. नानागुण-हानि स्थित्यनुसार असते म्हणून ती समान नसते. ही सांगतात.

गाथा ९३३–[१] पल्याचे [६५५३६ चें] प्रथम वर्गमूळ २५६ त्याचे अर्धच्छेद = ८

,, ,, द्वितीय ,, १६ ,, ,, ,, = ४

,, ,, तृतीय ,, ४ ,, ,, ,, = २

= १४

१४ = पल्याचे अर्धच्छेद $\frac{१६\times७}{८}$ म्हणजे = $\frac{७ \text{ छे}}{८}$ *

(२) पल्याचे चतुर्थवर्गमूळ २ त्याचे अर्धच्छेद = $\frac{\text{छे}}{१६}$

,, पंचम ,, जें येईल त्याचे अर्धच्छेद = $\frac{\text{छे}}{३२}$

,, षष्ठ ,, ,, ,, ,, ,, = $\frac{\text{छे}}{६४}$

= $\frac{७ \text{ छे}}{६४}$

(३) पल्याचे सप्तम वर्गमूळ जें येईल त्याचे अर्धच्छेद = $\frac{\text{छे}}{१२८}$

,, अष्टम ,, ,, ,, ,, ,, = $\frac{\text{छे}}{२५६}$

,, नवम ,, ,, ,, ,, ,, = $\frac{\text{छे}}{५१२}$

= $\frac{७ \text{ छे}}{५१२}$

याप्रमाणें पल्याच्या तीन तीन वर्गमूळाचे अर्धच्छेद आठ आठ पटीनें कमी कमी होत जातात.

* **नोटः**—" छे " ही खूण पल्याच्या अर्धच्छेदा (१६) ची आहे.

[१] पल्याची (६५५३६) वर्गशलाका ४ आहे याचा आठवा वर्ग जो येईल त्याचे अर्धच्छेद हे पल्याच्या वर्गशलाकेचा अर्धच्छेद जो २ आहे त्यांस × २५६ बरोबर आहेत. = २ × २५६

त्याचप्रमाणे पल्याच्या शलाकेचा सातवा वर्ग जो येईल त्याचे अर्धच्छेद = २ × १२८

,, ,, ,, सहावा ,, ,, ,, ,, ,, = २ × ६४

= २ × ४४८

[२] त्याचप्रमाणें पांचवा वर्ग जो येईल त्याचे अर्धच्छेद = २ × ३२
,, चौथा ,, ,, ,, ,, ,, = २ × १६
,, तिसरा ,, ,, ,, ,, ,, = २ × ८

२×५६

[३] त्याचप्रमाणें दुसरा वर्ग जो येईल त्याचे अर्धच्छेद = २ × ४
,, पहिला ,, ,, ,, ,, ,, = २ × २
पल्याच्या वर्गशलाकेचा अर्धच्छेद = २ × १

२×७

याप्रमाणें पल्याच्या वर्गशलाकेच्या वर्गाचे अर्धच्छेद तीन तीन मिळून आठ आठ पटीनें वाढत जातील.

या पुढील गणित संस्कृत टीकेंत ९३७ गाथेपर्यंत आहे तें नीट समजलें नाहीं. वाचकांनीं मूळसंस्कृत टीकेंतून पहावें.

गाथा ९३४ ते ९३७ मिथ्यात्वकर्माची उत्कृष्ट स्थिति ७० कोडाकोडीसागर आहे त्यास एक पल्य मानून पल्याची संख्या ६५५३६ कल्पिली आहे. तिची नाना-गुणहानि १४ होते. हें गाथा ९२५–९२६ मध्यें दाखविलें आहे.

पल्याचे (६५५३६ चे) अर्धच्छेद १६ होतात.

या १६ सोळास (छे) ही संक्षिप्त खूण योजिली आहे—

१४ नानागुणहानि = $\frac{७ छे}{८}$

जर ७० कोडाकोडी सागर स्थितीची १४ नानागुणहानि होते तर १० कोडा-कोडी सागराची नानागुणहानि किती होईल ? याचें उत्तर = २

२= = $\frac{७ छे}{५६}$

याचप्रमाणें २० कोडाकोडी सागर स्थितीची नानागुणहानी = ४ = $\frac{७छे}{२८}$

,, ३० ,, ,, ,, ,, = ६ = $\frac{३छे}{८}$

,, ४० ,, ,, ,, ,, = ८ = $\frac{१छे}{२}$

,, ५० ,, ,, ,, ,, = १० = $\frac{५छे}{८}$

,, ६० ,, ,, ,, ,, = १२ = $\frac{३छे}{४}$

,, ७० ,, ,, ,, ,, = १४ = $\frac{७छे}{८}$

ज्या स्थितीची जितकी नानागुणहानि असेल तितकेवेळां २ चा अंक लिहून परस्पर त्यांचा गुणकार करून जी संख्या येईल ती अन्योन्याभ्यस्तराशि समजावी.

गाथा ९३८–ज्ञानावरण, दर्शनावरण, वेदनीय व अंतराय यांची उत्कृष्टस्थिति ३० कोडाकोडीसागराची आहे; म्हणून वरील प्रत्येक कर्माची अन्योन्याभ्यस्तराशि खालीं लिहिलेल्या रीतीनें निघेल.

१ पल्याचे द्वितीय वर्गमूळ काढून त्यास पल्याच्या तृतीय वर्गमूलाच्या असंख्यात पटीनें गुणावें.

नाम व गोत्रकर्माची उत्कृष्ट स्थिति २० कोडाकोडीसागरांची असते. यापैकीं प्रत्येक कर्माचा अन्योन्याभ्यस्तराशि १ पल्याच्या द्वितीय वर्गमूलाच्या असंख्यात पट होईल.

गाथा ९३९–आयुःकर्माच्या स्थितीची नानागुणहानि स्थितीच्या वाटणीप्रमाणें होईल.

७० कोडाकोडीसागराची स्थिति असल्यास तिची नानागुणहानि पल्याच्या अर्धच्छेदांतून पल्याच्या वर्गशलाकेचे अर्धच्छेद उणे केल्यानें निघेल तर ३३ सागर आयुःकर्माच्या उत्कृष्ट स्थितीची नानागुणहानि जितकी निघेल ती ३३ सागर उत्कृष्ट आयुःकर्माची नानागुणहानि समजावी.

गाथा ९४०–कोणत्याही प्रकृतीचा उत्कृष्ट स्थितिबंध होईल त्याच समयीं उत्कृष्ट आबाधाकाल व सर्व स्थितींची रचना दिसून येते. त्या स्थितीच्या अंतिम निषेकाची स्थिति सर्व होईल म्हणजे जी स्थिति पडली असेल ती अंतिमनिषेकाची समजावी व त्या पूर्वीच्या निषेकांची स्थिति प्रथम निषेकापर्यंत एक एक समय कमी कमी होईल.

या गाथेचा अर्थ लक्षांत येण्याकरितां गाथा ९१४ ते ९२१ मधील ६३०० चें कोष्टक पुढें ठेवावें. त्यावरून कळून येईल कीं त्या कोष्टकांत ४८ समयांची स्थिति कल्पिली आहे. त्यांतील ९ परमाणु ४८ व्या समयांत क्षरण पावतील. म्हणून ९ परमाणूंची स्थिति ४८ समयांची आहे. १० परमाणूंची स्थिति ४७ समयांची आहे. याचप्रमाणें एक एक समयाची स्थिति कमी कमी होत जाऊन प्रथम निषेक जो ५१२ आहे त्याची स्थिति १ समयाची होईल. म्हणजे पहिल्या समयांत ५१२ परमाणूंचे, दुसऱ्या समयांत ४८० परमाणूंचें क्षरण होईल व याचप्रमाणें क्षरण होत होत ४८ व्या समयांत ९ परमाणूंचें क्षरण होऊन ६३०० प्रकृतींची निर्जरा होऊन जाईल.

गाथा ९४१—कर्मप्रकृतींचा बंध झाल्यापासून आबाधाकालाला आरंभ होतो. आबाधाकाल समाप्त झाल्यानंतर पुढील प्रथम समयांत प्रथम निषेक, द्वितीय समयांत

द्वितीय निषेक, तृतीय समयांत तृतीय निषेक याप्रमाणें क्रमानें स्थितीच्या अंतसमयांत अन्त्य निषेकाचा उदय होऊन कर्मपरमाणु आपल्या कर्मस्वभावाला सोडून देतो.

गाथा ९४२–गाथा २६० मध्यें त्रिकोणात्मक जें कोष्टक दिलें आहे त्यावरून समजून येईल कीं एका समयांत 'एक समयप्रबद्ध' कर्मांचा बंध होतो व एक समयप्रबद्ध कर्मांचा उदय होतो.

गाथा ९४३—समयप्रबद्धाच्या संख्येला दीड गुणहानि आयामांनीं गुणून जी संख्या येईल त्यांहून थोडी कमी संख्या सत्तेंतील कर्मवर्गणांची प्रतिसमयास असते. जर ६३०० चा समयप्रबद्ध मानिला व गुणहानि आयाम ८ मानिला तर ६३०० × १२ (दीड गुणहानि) = ७५६०० ही संख्या येते. त्यांहून किंचित् कमी म्हणजे ४२९६ कमी केल्यास ७१३०४ ही सत्तेंतील कर्मांची संख्या निघेल. गाथा २६० मध्यें याचें विवरण सविस्तर केलें आहे तें पहावें.

गाथा ९४४—गाथा २६० मध्यें त्रिकोण रचना केली आहे. तीत ४८ पंक्ति आहेत. आठ आठ पंक्तींची एक एक गुणहानि मानिल्यास ६ गुणहानि होतील. पहिल्या गुणहानींत ज्या ८ पंक्ति आहेत त्यांत चयांच्या प्रमाणानें संख्या कमी कमी होत गेली आहे. ती कमी न धरितां सर्व पंक्तींतील संख्या सारखी मानिल्यास प्रथम गुणहानीच्या आठही पंक्तींची बेरीज = ६३०० × ८ होईल.

दुसऱ्या गुणहानीच्या आठ पंक्तींची बेरीज करण्याची रीति अशी आहे कीं प्रथम गुणहानीच्या बेरजेंत शेवटील गुणहानीची बेरीज १०० × ८ वजा करावी म्हणजे ६३०० × ८ – १०० × ८ = ६२०० × ८ यांच्या निम्यानें दुसऱ्या गुणहानीची बेरीज होईल म्हणजे = ३१०० × ८

याचप्रमाणें तिसऱ्या गुणहानीची बेरीज $\frac{३१०० \times ८ - १०० \times ८}{२}$ = १५०० × ८

याचप्रमाणें चौथ्या गुणहानीची बेरीज $\frac{१५०० \times ८ - १०० \times ८}{२}$ = ७०० × ८

,, पांचव्या ,, ,, $\frac{७०० \times ८ - १०० \times ८}{२}$ = ३०० × ८

,, अंतिम सहाव्या ,, ,, $\frac{३०० \times ८ - १०० \times ८}{२}$ = १०० × ८

१२००० × ८

या सहा गुणहानींत चयांच्या प्रमाणानें जितकी संख्या कमी आहे त्यांची बेरीज करून १२००० × ८ या संख्येंत वजा केल्यानें त्रिकोणरचनेच्या सर्व संख्यांची बेरीज होईल.

प्रथम	गुणहानींत	५१२	ही संख्या	७	वेळां	कमी	झाली	= ५१२×७=३५८४
,,	,,	४८०	,, ,,	६	,,	,,	,,	= ४८०×६=२८८०
,,	,,	४४८	,, ,,	५	,,	,,	,,	= ४४८×५=२२४०
,,	,,	४१६	,, ,,	४	,,	,,	,,	= ४१६×४=१६६४
,,	,,	३८४	,, ,,	३	,,	,,	,,	= ३८४×३=११५२
,,	,,	३५२	,, ,,	२	,,	,,	,,	= ३५२×२=७०४
,,	,,	३२०	,, ,,	१	,,	,,	,,	= ३२०×१=३२०
								१२५४४

प्रथम गुणहानींत कमी	१२५४४
दुसऱ्या गुणहानींत निंमी कमी	६२७२
तिसऱ्या ,, ,, ,,	३१३६
चौथ्या ,, ,, ,,	१५६८
पांचव्या ,, ,, ,,	७८४
सहाव्या ,, ,, ,,	३९२
	२४६९६

१२०००×८=९६०००−२४६९६ = ७१३०४ ही संख्या त्रिकोणरचनेची आहे. गाथा २६० मध्यें किंचित् ऊन ४२९६ ही संख्या दाखविली आहे. ती कशी येते हें पुढें दाखवितात.

वर २४६९६ हें ऋण दाखविलें आहे. यांत अंतिम गुणहानीचें द्रव्य १००×८ ६ वेळां कमी केलें होतें तें मिळवावें म्हणजे—

२४६९६ + ४८०० (१०० × ८ × ६ , = २९४९६ हें ऋण ६३००समयप्रबद्ध संख्या × ४ अर्धगुणहानि आयाम = २५२००

२९४९६ − २५२०० = ४२९६

६३०० × १२ (दीड गुणहानि) = ७५६००
यांत किंचित् ऊन ४२९६
७१३०४

तिसरी रीत−६३०० समयप्रबद्धास १६ [दोन गुणहानि आयाम] नीं गुणल्यास १००८०० यांत २९४९६ ऋण वजा केल्यास ७१३०४ ही संख्या येईल.

गाथा ९४५−आयु:कर्म सोडून बाकीच्या सात कर्मांच्या उत्कृष्ट स्थितीपासून अंत:कोडाकोडी सागरप्रमाण जघन्य स्थितिपर्यंत एक एक समय कमी कमी होत

निरंतर स्थितीचे भेद संख्यात पल्याइतके होतात. हे भेद संज्ञी पंचेंद्रिय जीवांचेच होतात.

गाथा ९४६—सांतर स्थितीचे भेद—एक एक समय कमी कमी असा स्थितीचा क्रम न होतां अधिक अधिक समयाची स्थिति जींत कमी असेल त्या स्थितीला सांतर स्थिति म्हणावें, व या स्थितिभेदास सांतर स्थितिभेद म्हणतात. असे सांतर स्थितीचे भेद संख्यात हजार होतात.

हे सांतर स्थितिभेद खालील जीवांत असतात.

१ सम्यग्दर्शनाच्या सन्मुख असलेले मिथ्यादृष्टि जीव.

२ देशसंयमाच्या सन्मुख असलेले असंयत सम्यग्दृष्टि जीव.

३ सकलसंयमाच्या सन्मुख असलेले देशसंयमी जीव.

४ श्रेणीच्या सन्मुख असलेले अप्रमत्त गुणस्थानवर्ती जीव.

५ उपशमश्रेणींत आरूढ झालेले अपूर्वकरण, अनिवृत्तिकरण व सूक्ष्मसांपरायवर्ती जीव.

६ क्षपकश्रेणींत आरूढ झालेले ८-९-१० गुणस्थानांतील जीव.

याचें उदाहरण—अधःप्रवृत्तिकरणांत जीव पहिल्यासमयापासून अंतर्मुहूर्तपर्यंत ज्ञानावरणादि प्रकृतींची स्थिति यथायोग्य अंतःकोडाकोडी सागराइतकी बांधतात. पुढें त्याच करणांत अंतर्मुहूर्तपर्यंत अंतःकोडाकोडी सागरास पल्याच्या असंख्यातावा भाग कमी इतकी स्थिति बांधतात. पुढें त्याच करणांत एक अंतर्मुहूर्तपर्यंत त्या स्थितीहून पल्याचा असंख्यातावा भाग कमी इतकी स्थिति बांधतात. याचप्रमाणें याच करणांत इतकीच स्थिति संख्यात हजारवेळां कमी कमी करीत हें करण पूर्ण करतात. पुढें अपूर्व करण गुणस्थानांत नंतर अनिवृत्तिकरण गुणस्थानांत व नंतर सूक्ष्मसांपराय गुणस्थानांत चढतात. या तिन्ही गुणस्थानांतलि प्रत्येकांत संख्यात हजारवेळां यथायोग्य स्थिति कमी कमी बांधीत सूक्ष्मसांपराय गुणस्थानांत वेदनीयाची जघन्यस्थिति १२ मुहूर्त, नाम व गोत्रकर्माची जघन्यस्थिति ८ मुहूर्त, ज्ञानावरण, दर्शनावरण व अंतरायाची एक अंतर्मुहूर्त स्थिति बांधतात.

संज्ञीपर्याप्त व अपर्याप्त सोडून बाकीच्या १२ जीवसमासांत उत्कृष्ट व जघन्य स्थिति किती असते तें गाथा १४४ पासून गाथा १४८ पर्यंत दाखविलें आहे. या १२ जीवसमासांत उत्कृष्ट स्थितीपासून जघन्यस्थितीपर्यंत एक एक समय क्रमानें कमी कमी होत जाऊन जे भेद होतात ते निरंतर स्थितीचे भेद समजावेत.

गाथा ९४७–९४८ ज्या कषायांच्या अंशांनीं कर्मांची कमी अधिक स्थिति पडते त्यास स्थितिबंधाऽध्यवसायस्थान म्हणतात.

आठही कर्मांचीं स्थिति-बंधाऽध्यवसायस्थानें.

(१) आयुःकर्माचीं स्थानें सर्वांहून कमी आहेत म्हणजे यथायोग्य "असंख्यात-लोकां" इतकीं असतात.

(२-३) नामकर्म व गोत्रकर्मांचीं स्थितिबंधाध्यवसायस्थानें समान आहेत म्हणजे आयुःकर्माचीं जितकीं स्थानें सांगितलीं त्यांना पल्याच्या असंख्याताव्या भागानें गुणून जी संख्या येईल तितकीं.

(४-५-६-७)ज्ञानावरण, दर्शनावरण वेदनीय व अंतराय या चार कर्मांचीं स्थिति-बंधाध्यवसायस्थानें समान आहेत. म्हणजे नाम-कर्मांचीं जितकीं स्थानें सांगितलीं त्यांस पल्याच्या असंख्याताव्या भागानें गुणून जीं स्थानें येतील तितकीं.

(८) मोहनीय कर्माचीं स्थानें सर्वांहून अधिक आहेत. म्हणजे ज्ञानावरण कर्माचीं जितकीं स्थानें सांगितलीं त्यांस पल्याच्या असंख्याताव्या भागानें गुणून जी संख्या येईल तितकीं.

गाथा ९४९–जघन्य स्थितिबंधाकरतां स्थितिबंधाध्यवसायस्थानें असंख्यात लोकां इतकीं असतात.

जघन्यस्थितिपेक्षां एक समय अधिक स्थितिकरितां स्थिति बंधाध्यवसायस्थानें एक-चयाच्या स्थानांनीं अधिक होतील म्हणजे जघन्यस्थितीचीं जितकीं स्थानें असतील त्यांत एकचयाचीं स्थानें मिळवून जितकीं स्थानें होतील तितकीं. याचप्रमाणें समयासमयानें वाढणाऱ्या स्थितीकरितां (उत्कृष्ट स्थितीपर्यंत) स्थितिबंधाध्यवसायस्थानें एक एक चयानें वाढत जातील. जसें मोहनीय कर्माची जघन्यस्थिति (संज्ञी पंचेंद्रियांची) अंतःकोडा-कोडी सागरा इतकी आहे. म्हणजे, संख्यात पल्याइतकी आहे. मोहनीयाची उत्कृष्टस्थिति सत्तर कोडाकोडी सागराइतकीं आहे, म्हणजे, जघन्य स्थितीच्या संख्यातपट आहे. उत्कृष्ट स्थितीच्या समयांतून जघन्य स्थितीचे समय कमी करून, तींत १ मिळवून जी संख्या येईल तितके स्थितीचे भेद होतील. यांतून जघन्य स्थितिबंधाला कारणभूत असणारी स्थिति-बंधाध्यवसायस्थानें " असंख्यात लोकां " इतकीं असतील. यापुढें उत्कृष्ट स्थितीपर्यंत स्थितिभेदाला कारणभूत अध्यवसायस्थानें चय प्रमाणानें वाढत जातील.

गाथा ९५०–स्थितिबंधाध्यवसायस्थानांत चयप्रमाणवृद्धि सांगितली आहे. त्या चयाचें प्रमाण काढण्याकरितां विवक्षित गुणहानींतील अंताच्या निषेकाला दोन गुणहानि आयामांनीं भागानें किंवा त्या गुणहानीच्या प्रथम निषेकाला १ + गुणहानि आयामांनीं भागीलें म्हणजे येईल तो भागाकार चयाचें प्रमाण समजला जाईल. जसें गाथा ९१४

ते ९२१ मध्यें ६३०० चें कोष्टक दिलें आहे.त्यांत सहाव्या गुणहानीचे अंतिम निषेक १६ आहेत, व गुणहानि आयाम ८ आहेत. दोन गुणहानीचे आयाम १६ झाले. या १६ नीं १६ निषेकाला भागिल्यास १ येईल. हीच चयाची संख्या किंवा प्रमाण समजावें, किंवा दुसरी रीत म्हणजे या सहाव्या गुणहानीचा प्रथम निषेक ९ आहे. त्यास १ + गुणहानि आयाम ८ = ९ नीं भागिल्यासही १ हेंच चयाचें प्रमाण निघेल.याच प्रमाणें मागील मागील गुणहानींत दुप्पट दुप्पट चयाचें प्रमाण वाढत जाईल.

गाथा ९५१–कर्मस्थितीची रचना गाथा ९१४ ते ९२१ मध्यें दाखविली आहे. त्याचप्रमाणें स्थितिबंधाध्यवसायस्थानांचीही रचना होईल. त्याच रचनेप्रमाणें गुणहानि आयाम होतील; परंतु नानागुणहानि कर्मस्थितीच्या रचनेंत जितक्या होतील त्याच्या असंख्याताव्या भागा इतक्या नानागुणहानि या स्थितिबंधाध्यवसायस्थानांच्या रचनेंत होतील. मोहनीय कर्माच्या स्थिति रचनेंत नानागुणहानीचें प्रमाण, पल्याच्या अर्धच्छेदांत पल्याच्या वर्गशलाकेचे अर्धच्छेद कमी करून जी संख्या येईल तितकें सांगितलें आहे. (गाथा ९२५–९२६ पहा.) या प्रमाणास असंख्यातानीं भागून जें प्रमाण येईल तितक्या नानागुणहानि स्थितिबंधाध्यवसाय–रचनेंत समजाव्यात.

गाथा ९५२–आयुःकर्म सोडून बाकीच्या सात मूळप्रकृतींची जीं स्थितिबंधाध्यवसायस्थानें असतात, त्यांत सर्व गुणहानि संबंधीचे जे चय असतील, त्यांपैकीं प्रथम गुणहानिसंबंधी जी जघन्यवृद्धि (चय) असेल, त्या चयांत परिणामाच्या अविभाग प्रतिच्छेदाच्या [शक्तीच्या] अपेक्षेनें असंख्यात लोकप्रमाणवेळां षट्स्थान पतितवृद्धि होते. (षट्स्थानपतित वृद्धीचें वर्णन गोमटसार जीवकांड ज्ञानमार्गणा गाथा ३२३ ते ३२८ मध्यें आहे तें पहा.]

गाथा ९५३–आयुःकर्माच्या जघन्यस्थितिबंधाला योग्य स्थितिबंधाध्यवसायस्थानें असंख्यात लोका इतकीं असतात. जघन्य स्थितिपेक्षां एक समयाची अधिक स्थिति असेल तर त्याचीं स्थितिबंधाध्यवसायस्थानें असंख्यातलोकाच्या संख्येला आवलीच्या असंख्याताव्या भागानें गुणून जी संख्या येईल तितकीं होतील. याचप्रमाणें एक एक समयाच्या अधिकस्थितिकरितां (उत्कृष्ट स्थितिपर्यंत) पूर्व पूर्व बंधाध्यवसायस्थान संख्येस आवलीच्या असंख्याताव्या भागानें गुणून स्थितिबंधाध्यवसायस्थानें काढतां येतील.

नानाजीवांच्या अपेक्षेनें कमी स्थितिला कारणभूत जीं स्थितिबंधाध्यवसायस्थानें असतील व त्याहून अधिक स्थितीला कारणभूत जीं बंधाध्यवसायस्थानें असतील त्या दोहोंत समानताही असूं शकते. यामुळें गाथा ९०० ते ९०७ मध्यें दिलेल्या अधःकर-

णाऱ्या कोष्टकाप्रमाणें अनुकृष्टिविधान येथें संभवनीय आहे; परंतु त्या कोष्टकांशीं थोडा फरक आहे. तो खालीं दाखवितात.

आयुःकर्माच्या स्थितिबंधाध्यवसायस्थानांत अनुकृष्टिविधानाची अंकसंदृष्टि—

आयुःकर्माच्या स्थितीचे भेद संख्यात पल्या इतके आहेत त्यांना आपण १६मानूं.

जघन्यस्थितिबंधाला कारणभूत अध्यवसायस्थानें असंख्यात लोकाइतकीं असतात. त्यांना आपण २२ मानूं व आवलीच्या असंख्याताव्या भागास (म्हणजे गुणकारांस) ४ मानूं.

अनुकृष्टीचे गच्छ किंवा खंड ४ मानिल्यास खालीं लिहिल्याप्रमाणें कोष्टक बनेल.

[कोष्टक नं. २४५]

स्थिति	अध्यवसायस्थानें.	अनुकृष्टि खंड.			
(१) जघन्य	२२	४	५	६	७
(२) जघन्य + १ समय	८८	५	६	७	७०
(३) जघन्य + २ समय	३५२	६	७	७०	२६९
(४) जघन्य + ३ समय	१४०८	७	७०	२६९	१०६२

स्पष्टीकरण—जघन्य स्थितीचीं बंधाध्यवसायस्थानें २२ मानिली आहेत. चार ठिकाणीं याची वाटणी करण्याकरितां १ चय व चयधन ६ मानिल्यास २२ तून ६ कमी केले तर १६ राहतील. या १६ स ४ गच्छसंख्येनें भागिल्यास पहिला खंड ४ चा निघाला, मग एक एक चय अधिक ५–६–७ चे दुसरे तीन खंड झाले. याप्रमाणें २२ चे ४-५-६-७ हे चार खंड झाले.

दुसऱ्या स्थितिभेदांत परिणाम २२×४=८८ होतील. यांची वाटणी ४ खंडांत केल्यास पहिल्या खंडांतील शेवटचे तीन अंक (५-६-७) हे दुसऱ्या स्थितिभेदांत प्रथमच्या तीन खंडांत लिहून उरलेली संख्या चौथ्या खंडांत लिहावी. याचप्रमाणें चौपट चौपट परिणाम व त्याचे खंड काढतां येतील. या कोष्टकावरून हें समजून येईल कीं जघन्यस्थितिबंधाला कारण जे परिणाम (५-६-७) आहेत. त्यायोगानें जघन्यस्थिति + १ समयाचाही बंध होईल.

जघन्यस्थिति + १ समय या स्थितिबंधाला कारण ७० परिणाम आहेत. त्या परिणामांनीं जघन्यस्थिति + २ किंवा जघन्यस्थिति + ३ समयाचाही बंध होईल.

" मोहनीयकर्माच्या स्थितिबंधाध्यवसायस्थानांच्या रचनेचें विवरण ."

मोहनीयकर्माची जघन्य स्थिति संज्ञी मिथ्यात्वी जीवाच्या अपेक्षेनें संख्यात पल्याइतकी आहे. त्यांत एक एक समय अधिक स्थिति होत गेल्यास उत्कृष्ट स्थितिपर्यंत स्थितीचे भेद जघन्य स्थितीच्या संख्यातपट होतील. इतक्या स्थितीच्या भेदांस मोहनीय कर्माच्या स्थितिबंधाध्यवसाय–रचनेंत स्थितीचें परिमाण मानावें.

पल्याच्या वर्गशलाकेच्या अर्धच्छेदांस पल्याच्या अर्धच्छेदांतून कमी करून जी संख्या येईल तिच्या असंख्याताव्या भागास नानागुणहानि समजावें.

या नानागुणहानि–शलाकेनें स्थितीच्या प्रमाणास भाग देऊन जी संख्या येईल तीस गुणहानि आयाम समजावें. दोन गुणहानि आयामास निषेकहार किंवा दोन गुणहानि समजावें.

नानागुणहानीच्या शलाके इतके २ चे अंक लिहून, त्यांचा परस्पर गुणाकार करून जी संख्या येईल ती अन्योन्याभ्यस्तराशि समजावा. तो पल्याच्या असंख्याताव्या भागा इतका होईल.

असंख्यात लोकांस तीन वेळां असंख्याताव्या भागानें गुणून जें प्रमाण निघेल तें स्थितिबंधाध्यवसायस्थानांच्या परिणामाचें द्रव्य समजावें.

या द्रव्यास अन्योन्याभ्यस्तराशि उणा १ यानें भागून जें प्रमाण येईल तें प्रथम गुणहानीचें द्रव्य समजावें. द्वितीयादि–गुणहानींत अंतिमगुणहानिपर्यंत द्रव्य दुप्पट दुप्पट होत जाईल.

गाथा ९१४ तें ९२१ मध्यें ६३०० चें जें कोष्टक दिलें आहे त्यांतील प्रथम गुणहानीस येथें अंतिम गुणहानि मानावें व तेथील अंतिमगुणहानीस येथें प्रथम गुणहानि मानावें. तिथें गुणहानीचें द्रव्य निम्में निम्में होत गेलें आहे आणि इथें दुप्पट दुप्पट होत गेलें आहे. बाकीची रचना त्यासारखीच आहे.

मोहनीय कर्मांतही अनुकृष्टिविधान होतें. जितक्या अध्यवसायांनीं कोणी एखादा जीव कमी स्थिति बांधील तितक्याच अध्यवसायांनीं दुसरा एखादा जीव त्याहून ज्यात स्थिति बांधूं शकतो. हें अनुकृष्टिविधान पुढें सांगतात.

गाथा ९५४ ते ९६० स्थिति बंधाध्यवसायस्थानांत गुणहानिआयामाचें जें प्रमाण सांगितलें आहे त्यास संख्याताचा भाग दिल्यानें जो भागाकार येईल तो पल्याचा असंख्याताचा भाग असेल. तितकेच अनुकृष्टिरचनेंत गच्छ म्हणजे खंड समजावे. हे खंड एका पुढें एक असे आडव्या ओळींत लिहावेत. एका खंडाहून दुसरा खंड चयप्रमाणानें अंतखंडापर्यंत अधिक अधिक असतो. दुप्पट तिप्पट नसतो.

प्रथम खंडाहून द्वितीयादिखंड एक एक चयानें अधिक अधिक असतात. ते चय असंख्यात लोक इतके असतात. त्या सर्वांची बेरीज असंख्यात लोकांपेक्षां ज्यास्त होणार नाहीं, कारण असंख्यात लोकाचे भेद ही असंख्यात लोकांइतके असतात.

अनुकृष्टीच्या गच्छांत गुणहानीची रचना नसते. येथें ही अनुकृष्टिविधानाची अंकसंदृष्टि अधःकरणबोधक अंकसंदृष्टिप्रमाणें समजावी. [गाथा ९०० ते ९०७ मधील ३०७२ चें कोष्टक पहावें.] तें कोष्टक पाहिल्यास असें दिसून येईल कीं पहिल्या पंक्तींत १६२ पासून २२२ पर्यंत जे अंक आहेत ते प्रथम गुणहानीच्या सोळा १६ निषेकाचे अंक आहेत. या १६ निषेकांतील प्रथमचे १६ खंड विसदृश आहेत, म्हणजे एक एक चयानें अधिक अधिक आहेत. शक्तीच्या अपेक्षेनेंही प्रथम खंडांतील सर्वांहून लहान जो ३९ वा खंड आहे त्याच्या उत्कृष्टस्थानांत जी शक्ति आहे त्याच्या अनंतपट शक्ति त्यावरील ४० व्या खंडाच्या जघन्यस्थानांत आहे.

द्वितीय खंडांतही जे १६ अंक आहेत त्यांतही एक एक चय अधिक अधिक असल्यानें ते विसदृश आहेत. व शक्तीच्या अपेक्षेनेंही द्वितीय खंडांतील सर्वांहून लहान जो ४० चा खंड आहे त्याच्या उत्कृष्टस्थानांत जी शक्ति आहे त्याच्या अनंतपट शक्ति त्यावरील ४१ व्या खंडाच्या जघन्यस्थानांत आहे. याचप्रमाणें तृतीय, चतुर्थ खंडांतही असमानता व विसदृशता समजावी.

प्रत्येक खंडांत जें उत्कृष्ट अध्यवसायस्थान आहे तें स्थान आपल्या पूर्वस्थानापेक्षां अनंतभागवृद्धि [उर्वंक] नें अधिक आहे. वरील वरील खंडाचें जघन्य अध्यवसाय स्थान खालील खंडाच्या उत्कृष्ट स्थानाहून अनंतगुणवृद्धि (अष्टांक) नें अधिक आहे.

जघन्यस्थितीला कारणभूत प्रथम निषेकाचा जघन्य पहिला खंड जो ३९ व उत्कृष्ट स्थितीला कारणभूत अंत निषेकाचा जो अंतिमखंड ५७ हे दोन्ही खंड कोणत्याही खंडाशीं समान नाहींत. अन्यसर्व खंड ऊर्ध्व रचनेंत इतर खंडाशीं समान आहेत. या प्रथम गुणहानींत जें ३०७२ द्रव्य आहे व ४ चा चय व अनुकृष्टि गच्छ ४ आहे व अनुकृष्टीचा चय १ आहे त्याच्या दुप्पट दुप्पट द्वितीयादि गुणहानींत द्रव्य, चय, अनुकृष्टिगच्छ व अनुकृष्टि चय होतील.

गाथा ९६१–९६२ आठही कर्मांची स्थितिबंधाध्यवसायस्थान–रचना समान आहे. मोहनीय कर्माची रचना वर दाखविली आहे. त्याचप्रमाणें ज्ञानावरणादि कर्मांची समजावी. विशेष एवढाच आहे कीं आयुःकर्माच्या अनुकृष्टींत जे खंड आहेत त्यांतून जघन्य स्थितींतील अंतिम खंडापर्यंत चयप्रमाणानें वाढ आहे. या जघन्य स्थितीच्या उत्कृष्ट खंडापासून पुढील स्थितीच्या उत्कृष्टखंडापर्यंत व बाकीच्या स्थितीच्या आपआपल्या जघन्य खंडापासून आपआपल्या उत्कृष्ट खंडापर्यंत सर्वखंड क्रमानें असंख्यातपट आहेत.

गाथा ९६३ ते ९६४—कषायांच्या ज्या अंशांनीं कर्मांत अनुभाग पडतो. त्यास अनुभागाध्यवसायस्थान म्हणतात. हीं अनुभागाध्यवसायस्थानें असंख्यात लोकगुणित असंख्यात लोका इतकीं असंख्यात लोकप्रमाण आहेत.

जघन्य स्थितिसंबंधी जितकीं स्थितिबंधाध्यवसायस्थानें आहेत त्यांच्या असंख्यात लोकपट अनुभागाध्यवसायस्थानें आहेत. तथापि जघन्येतरस्थितीच्या अनुभागाध्यवसाय-स्थान पेक्षां हीं कमी आहेत.

जघन्य स्थितिसंबंधीं अनुभागाध्यवसायस्थानांची रचना पुढीलप्रमाणें सांगतात.

जघन्य स्थितिसंबंधीं स्थितिबंधाध्यवसायस्थानाच्या संख्येहून असंख्यात लोकपट अनुभागाध्यवसायस्थानांचें प्रमाण आहे. यास द्रव्याचें प्रमाण समजावें.

जघन्य स्थितिसंबंधीं स्थितिबंधाध्यवसायस्थानाचें जें प्रमाण आहे तें या ठिकाणीं स्थितीचें प्रमाण समजावें.

आवलीला दोन वेळां असंख्याताचा भाग देऊन जें प्रमाण येईल तें येथें नाना-गुणहानिशलाकांचें प्रमाण समजावें.

स्थितीच्या प्रमाणाला नानागुणहानीनें भागून जें प्रमाण येईल तें गुणहानि-आयामाचें प्रमाण समजावें.

दोन गुणहानिआयामाचें जें प्रमाण तो एक निषेकहार किंवा दोन गुणहानीचें प्रमाण समजावें.

आवलीच्या असंख्याताच्या भागाइतका अन्योन्याभ्यस्तराशि असतां द्रव्यास अन्योन्याभ्यस्तराशि उणा १ यानें भागून जें प्रमाण येईल तें प्रथम गुणहानीचें द्रव्य समजावें.

याच्या दुप्पट दुप्पट द्वितीयादि गुणहानीचें द्रव्य समजावें. प्रथम गुणहानीच्या द्रव्यास गुणहानिआयामाचा भाग दिल्यानें मध्यमधनाचें प्रमाण निघतें.

गुणहानिआयामांत १ कमी करून उरेल त्याची निमपट करावी व ती दोन गुणहानीच्या संख्येंतून वजा करावी. बाकी राहील त्यानें मध्यमधनास भागून जो भागाकार येईल तें चयाचें प्रमाण समजावें.

या चयास १ अधिक + गुणहानिआयामांनीं गुणून जें प्रमाण निघेल तें प्रथम निषेकाचें प्रमाण समजावें.

जघन्य स्थितीच्या प्रथम निषेकासंबंधीं जीं अनुभागाध्यवसायस्थानें असतात त्यांहून त्याच स्थितीच्या द्वितीयादि निषेकांची अनुभागाध्यवसायस्थानें प्रथम गुणहानिच्या अंत-निषेकापर्यंत चय प्रमाणानें वाढत जातात.

सर्व द्रव्यास असंख्यात लोकाचा भाग दिल्यानें जो भागाकार येईल तें चयाचें प्रमाण समजावें.

द्वितीयादि गुणहानीत द्रव्य व चय यांचें प्रमाण दुप्पट दुप्पट समजावें.

जघन्य स्थितींच्या रचनेप्रमाणेंच अन्य स्थितींची रचना उत्कृष्टस्थितिपर्यंत समजावी.

गाथा ९६५–नय आणि प्रमाण यांनीं ज्याचें ज्ञान होऊं शकतें असें हें गोम्मटसार संग्रहसूत्र श्रीगोम्मटदेव म्हणजे श्रीवर्धमान तीर्थंकर यांनीं तत्त्वार्थाचा निश्चय करतां यावा म्हणून व कर्मांची निर्जरा व्हावी म्हणून रचिलें आहे.

गाथा ९६६–ऋद्धिप्राप्त गणधर देवादिकांचे गुण ज्यांच्या ठिकाणीं वास करतात असे अजितसेनाचार्य ज्या राजाचे गुरु आहेत तो राजा [चामुण्डराय] जयवंत असो.

गाथा ९६७–सिद्धांतरूपी उदयाचलावर उदय पावलेले निर्मल व उत्कृष्ट नेमिनाथरूपी चंद्र अथवा नेमिचंद्र आचार्यरूपी चंद्र यांच्या वचनरूपी किरणांनीं वृद्धि पावलेल्या गुणरत्नभूषित चामुण्डरायरूपी समुद्राच्या बुद्धिरूपी लाटा त्रिभुवनाला व्यापून टाकोत.

गाथा ९६८–हें गोम्मटसार संग्रहसूत्र जयवंत राहो. गोम्मट शिखरावर गोम्मटाजिन म्हणजे चामुण्डरायराजे यांनीं केलेल्या जिनमंदिरांत विराजमान असलेलें एक हात उंचीचें इंद्रनील माणिमय नेमिनाथ तीर्थंकराचें प्रतिबिंब जयवंत राहो.

चामुण्डरायराजांनीं निर्माण केलेलें जगत्प्रसिद्ध दक्षिणकुक्कुटजिनाचें [बाहुबली स्वामीचें प्रतिबिंब जयवंत राहो.

गाथा ९६९–ज्यांनीं निर्मापित केलेल्या जिनप्रतिमेचें मुख सर्वार्थसिद्धींतील देवांनीं आणि सर्वावधि व परमावधिधारक योगीश्वरांनीं पाहिलें ते चामुण्डराय राजे जयवन्त राहोत.

गाथा ९७०–ज्याचें पीठ वज्रासारखें आहे, ज्याचें नांव ईषत्प्राग्भार आहे. ज्यावर सुवर्णाचा कलश आहे व जें त्रिभुवनामध्यें उपमेय आहे असें जिन–मंदिर ज्यानें निर्माण केलें तो चामुण्डराय राजा जयवंत राहो.

गाथा ९७१–ज्यानें चैत्यालयांत निर्माण केलेल्या स्तंभावर यक्षांच्या मूर्ति आहेत व त्यांच्या मुकुटांवरील अग्रभागाच्या किरणरूपीजलांनीं सिद्धपरमेष्ठींचें शुद्धचरण प्रक्षालित केले गेले आहेत तो चामुण्डराजा जयवन्त राहो.

गाथा ९७२–गोम्मटसार सूत्रोलखनावर चामुण्डरायराजानें देश (कर्णाटक) भाषेंत वृत्ति लिहिली तो वीरमार्तण्ड नांवानें प्रसिद्ध असलेला राजा जयवन्त राहो.

शुभं भूयात् ।

गोम्मटसारः ।

(कर्मकाण्डम्)

पणमिय सिरसा णेमिं गुणरयणविभूसणं महावीरं । सम्मत्तरयणणिलयं पयडिसमुक्कित्तणं वोच्छं ॥ १ ॥ पयडी सील सहावो जीवंगाणं अणाइसंबंधो । कणयोवले मलं वा ताणत्थित्तं सयं सिद्धं ॥ २ ॥ देहोदयेण सहिओ जीवो आहरदि कम्म णोकम्मं । पडिसमयं सव्वंगं तत्तायसपिंडओव्व जलं ॥ ३ ॥ सिद्धाणंतिमभागं अभव्वसिद्धादणंतगुणमेव । समयपबद्धं बंधदि जोगवसादो दु विसरित्थं ॥ ४ ॥ जीरदि समयपबद्धं पओगदो णेगसमयबद्धं वा । गुणहाणीण दिवड्ढं समयपबद्धं हवे सत्तं ॥ ५ ॥ कम्मत्तणेण एक्कं दव्वं भावोत्ति होदि दुविहं तु । पोग्गलपिंडो दव्वं तस्सत्ती भावकम्मं तु ॥ ६ ॥ तं पुण अट्ठविहं वा अडदालसयं असंखलोमं वा । ताणं पुण घादित्ति अ- घादित्ति य होंति सण्णाओ ॥ ७ ॥ णाणस्स दंसणस्स य आवरणं वेयणीयमोहणियं । आउगणामं गोदंतरायमिदि अट्ठ पयडीओ ॥ ८ ॥ आवरणमोहविग्घं घादी जी-वगुणघादणत्तादो । आउगणामं गोदं वेयणियं तह अघादित्ति ॥ ९ ॥ केवलणाणं दंसणमणंतविरियं च खयियसम्मं च । खयियगुणे मदियादी खओवसमिए य घादी दु ॥ १० ॥ कम्मकयमोहवड्ढियसंसारम्हि य अणादिजुत्तम्हि । जीवस्स अवट्ठाणं करेदि आऊ हलिव्वं णरं ॥ ११ ॥ गदिआदि जीवभेदं देहादी पोग्गलाण भेदं च । गदियंतरपरिणमनं करेदि णामं अणेयविहं ॥ १२ ॥ संताणकमेणागयजीवायरणस्स गोदमिदि सण्णा । उच्चं णीचं चरणं उच्चं णीचं हवे गोदं ॥ १३ ॥ अक्खाणं अणुभवणं वेयणियं सुहसरूवयं सादं । दुक्खसरूवमसादं तं वेदयदीदि वेदाणियं ॥ १४ ॥ अत्थं देक्खिय जाणदि पच्छा सद्दहदि सत्तभंगीहिं । इदि दंसणं च णाणं सम्मत्तं होंति जीवगुणा ॥ १५ ॥ अब्भरहिदादु पुव्वं णाणं तत्तो हि दंसणं होदि ॥ सम्मत्तमदो विरियं जीवाजीवगदमिदि चरिमे॥ १६ ॥ घादीवि अघादिं वा णिस्सेसं घादणे असक्कादो । णामतियणिमित्तादो विग्धं पडिदं अघादिचरिमम्हि ॥ १७ ॥ आउबलेण अवट्ठिदि भवस्स इदि णाममाउपुव्वं तु ॥ भवमस्सिय णीचुच्चं इदि गोदं णामपुव्वं तु ॥ १८ ॥ घादिंव वेयणीयं मोहस्स बलेण घाददे जीवं । इदि घादीणं मज्झे मोहस्सादिम्हि पढिदं तु ॥ १९ ॥ णाणस्स दंसणस्स य आवरणं वेयणीयमोहणियं । आउगणामं गोदंतरायमिदि पढिदमिदि सिद्धं ॥ २० ॥ पडपडिहारसिमज्जाहलिचित्तकुलालभंडयारीणं । जह एदेसिं भावा तहवि य कम्मा मुणेयव्वा ॥ २१ ॥ पंच णव दोण्णि अट्ठावीसं

चउरो कमेण तेणउदी । तेउत्तरं सयं वा दुगपणगं उत्तरा होंति ॥ २२ ॥ थीणुदयेणुट्ठविदे सोवदि कम्मं करेदि जप्पदि य । णिद्दाणिद्दुदयेण य ण दिट्ठिमुग्घाडिदुं सक्को ॥ २३ ॥ पयलापयलुदयेण य वहेदि लाला चलंति अंगाइं । णिद्दुदये गच्छंतो ठाइ पुणो वइसइ पडेई ॥ २४ ॥ पयलुदयेण य जीवो ईसुम्मीलिय सुवेइ सुत्तोवि । ईसं ईसं जाणदि मुहुं मुहुं सोवदे मंदं ॥ २५ ॥ जंतेण कोद्दवं वा पढमुवसमसम्मभावजंतेण । मिच्छं दव्वं तु तिधा असंखगुणहीणदव्वकमा ॥ २६ ॥ तेजाकम्मेहिं तिए तेजा कम्मेण कम्मणा कम्मं । कयसंजोगे चदुचदुचदुदुग एक्कं च पयडीओ ॥ २७ ॥ णलया बाहू य तहा णियंबपुट्ठी उरो य सीसो य । अट्ठेव दु अंगाइं देहे सेसा उवंगाइं ॥ २८ ॥ सेवट्टेण य गम्मइ आदीदो चदुसु कप्पजुगलोत्ति । तत्तो दुजुगलजुगले खीलियणारायणद्धोत्ति २९ णवगेविज्जाणुद्दिसणुत्तरवासीसु जांति ते णियमा । तिदुगेगे संघडणे णारायणमादिगे कमसो ॥ ३० ॥ सण्णी छस्संहडणो वज्जदि मेघं तदो परं चावि । सेवट्टादीरहिदो पणपणचदुरेगसंघडणो ॥ ३१ ॥ अंतिमतियसंहडणस्सुदओ पुण कम्मभूमिमहिलाणं । आदिमतिगसंहडणं णत्थित्ति जिणेहिं णिद्दिट्ठं ॥ ३२ ॥ मूलुण्हपहा अग्गी आदावो होदि उण्हसहियपहा । आइच्चे तेरिच्छे उण्हूणपहा हु उज्जोओ ॥ ३३ ॥ देहे अविणाभावी बंधणसंघाद इदि अबंधुदया । वण्णचउक्केऽभिण्णे गहिदे चत्तारि बंधुदये ॥ ३४ ॥ पंच णव दोण्णि छव्वीसमवि य चउरो कमेण सत्तट्ठी । दोण्णि य पंच य भणिया एदाओ बंधपयडीओ ॥ ३५ ॥ पंच णव दोण्णि अट्ठावीसं चउरो कमेण सत्तट्ठी । दोण्णि य पंच य भणिया एदाओ उदयपयडिओ ॥ ३६ ॥ भेदे छादालसयं इदरे बंधे हवंति वीससयं । भेदे सव्वे उदये बावीससयं अभेदम्हि ॥ ३७ ॥ पंच णव दोण्णि अट्ठावीसं चउरो कमेण तेणउदी । दोण्णि य पंच य भणिया एदाओ सत्तपयडीओ ॥ ३८ ॥ केवलणाणावरणं दंसणछक्कं कसायबारसयं । मिच्छं च सव्वघादी सम्मामिच्छं अबंधम्हि ॥ ३९ ॥ णाणावरणचउक्कं तिदंसणं सम्मगं च संजलणं । णव णोकसाय विग्घं छव्वीसा देसघादीओ ॥ ४० ॥ सादं तिण्णेवाऊ उच्चं णरसुरदुगं च पंचिंदी । देहा बंधणसंघादंगोवंगाइं वण्णचओ ॥ ४१ ॥ समचउरवज्जरिसहं उवघादूणगुरुछक्क सग्गमणं । तसबारसट्ठसट्ठी बादालमभेददो सत्था ॥ ४२ ॥ जुम्मं । घादी णीचमसादं णिरयाऊ णिरयतिरियदुग जादी-संठाणसंहदीणं चदुपणपणगं च वण्णचओ ॥ ४३ ॥ उवघादमसग्गमणं थावरदसयं च अप्पसत्था हु । बंधुदयं पडिभेदे अडणउदि सयं दु चदुरसीदिदरे ॥ ४४ ॥ जुम्मं । पढमादिया कसाया सम्मत्तं देससयलचारित्तं । जहखादं घादंति य गुणणामा होंति सेसावि ॥ ४५ ॥ अंतोमुहुत्त पक्खं छम्मासं

संखऽसंखणंतभवं । संजलणमादियाणं वासणकालो दु णियमेण ॥ ४६ ॥ देहादी फासंता पण्णासा णिमिणतावजुगलं च । थिरसुहपत्तेयदुगं अगुरुतियं पोग्गलविवाई ॥ ४७ ॥ आऊणि भवविवाई खेत्तविवाई य आणुपुव्वीओ । अट्ठत्तरि अवसेसा जीवविवाई मुणेयव्वा ॥ ४८ ॥ वेदणियगोदघादीणेकावण्णं तु णामपयडीणं । सत्तावीसं चेदे अट्ठत्तरि जीवविवाई (ओ) ॥ ४९ ॥ तित्थयरं उस्सासं बादरपज्जत्तसुस्सरादेज्जं । जसतसविहायसुभगदु चउ गइ पण जाइ सगवीसं ॥ ५० ॥ गदि जादी उस्सासं विहायगदि तसतियाण जुगलं च । सुभगादिचउज्जुगलं तित्थयरं चेदि सगवीसं ॥ ५१ ॥ णामं ठवणा दवियं भावोत्ति चउव्विहं हवे कम्मं । पयडी पावं कम्मं मलंति सण्णा हु णाममलं ॥ ५२ ॥ सरिसासरिसे दव्वे मदिणा जीवट्ठियं खु जं कम्मं । तं एदंत्ति पदिट्ठा ठवणा तं ठावणाकम्मं ॥ ५३ ॥ दव्वे कम्मं दुविहं आगमणोआगमंति तप्पढमं । कम्मागमपरिजाणुगजीवो उवजोगपरिहीणो ॥ ५४ ॥ जाणुगसरीर भवियं तव्वदिरित्तं तु होदि जं विदियं । तत्थ सरीरं तिविहं तियकालगयंति दो सुगमा ॥ ५५ ॥ भूदं तु चुदं चइदं चदंति तेधा चुदं सपाकेण । पडिदं कदलीघादपरिच्चागेणूणयं होदि ॥ ५६ ॥ विसवेयणरत्तक्खयभयसत्थग्गहणसंकिलेसेहिं । उस्सासाहाराणं णिरोहदो छिज्जदे आऊ ॥ ५७ ॥ कदलीघादसमेदं चागविहीणं तु चइदमिदि होदि । घादेण अघादेण व पडिदं चागेण चत्तमिदि ॥५८॥ भत्तपइण्णाइंगिणिपाउग्गविधीहिं चत्तमिदि तिविहं । भत्तपइण्णा तिविहा जहण्णमज्झिमवरा य तहा ॥ ५९ ॥ भत्तपइण्णाइविही जहण्णमंतोमुहुत्तयं होदि । बारसवरिसा जेट्ठा तम्मज्झे होदि मज्झिमया ॥ ६० ॥ अप्पोवयारवेक्खं परोवयारूणमिंगिणीमरणं । सपरोवयारहीणं मरणं पाओवगमणमिदि ॥ ६१ ॥ भावियंति भवियकाले कम्मागमजाणगो स जो जीवो । जाणुगसरीरभवियं एवं होदित्ति णिद्दिट्ठं ॥ ६२ ॥ तव्वदिरित्तं दुविहं कम्मं णोकम्ममिदि तहिं कम्मं । कम्मसरूवेणागय कम्मं दव्वं हवे णियमा ॥ ६३ कम्मद्दव्वादण्णं दव्वं णोकम्मदव्वमिदि होदि । भावे कम्मं दुविहं आगमणोआगमंति हवे ॥ ६४ ॥ कम्मागमपरिजाणगजीवो कम्मागमम्हि उवजुत्तो । भावागमकम्मोत्ति य तस्स य सण्णा हवे णियमा ॥ ६५ ॥ णोआगमभावो पुण कम्मफलं भुंजमाणगो जीवो । इदि सामण्णं कम्मं चउव्विहं होदि णियमेण ॥ ६६ ॥ मूलुत्तरपयडीणं णामादी एवमेव णवरिं तु । सगणामेण य णामं ठवणा दवियं हवे भावो ॥ ६७ ॥ मूलुत्तरपयडीणं णामादि चउव्विहं हवे सुगमं । वज्जित्ता णोकम्मं णोआगमभावकम्मं च ॥ ६८ ॥ पडपडिहारसिमज्जा आहारं देह उच्चणीचंगं । भंडारी मूलाणं णोकम्मं दवियकम्मं तु ॥ ६९ ॥

पडविसयपहुदि दव्वं मदिसुदवाघादकरणसंजुत्तं । मदिसुदबोहाणं पुण णोकम्मं दवियकम्मं तु ॥ ७० ॥ ओहिमणपज्जवाणं पडिघादणिमित्तसंकिलेसयरं । जं वज्झट्ठं तं खलु णोकम्मं केवले णत्थि ॥ ७१ ॥ पंचण्हं णिद्दाणं माहिसदहिपहुदि होदि णोकम्मं । वाघादकरपडादी चक्खुअचक्खूण णोकम्मं ॥ ७२ ॥ ओहीकेवलदंसणणोकम्मं ताण णाणभंगो व । सादेदरणोकम्मं इट्ठाणिट्ठण्णपाणादी ॥ ७३ ॥ आयदणाणायदणं सम्मे मिच्छे य होदि णोकम्मं । उभयं सम्मामिच्छे णोकम्मं होदि णियमेण ॥ ७४ ॥ अणणोकम्मं मिच्छत्तायदणादी हु होदि सेसाणं । सगसगजोग्गं सत्थं सहायपहुदी हवे णियमा ॥ ७५ ॥ थीपुंसंढसरीरं ताणं णोकम्मं दव्वकम्मं तु । वेलंबको सुपुत्तो हस्सरदीणं च णोकम्मं ॥ ७६ ॥ इट्ठाणिट्ठवियोग–जोगं अरदिस्स मुदसुपुत्तादी । सोगस्स य सिंहादी णिंदिददव्वं च भयजुगले ॥ ७७ ॥ णिरयायुस्स अणिट्ठाहारो सेसाणमिट्ठमण्णादी । गदिणोकम्मं दव्वं चउग्गदीणं हवे खेत्तं ॥ ७८ ॥ णिरयादीण गदीणं णिरयादी खेत्तयं हवे णियमा । जाईए णोकम्मं दव्विंदियपोग्गलं होदि ॥ ७९ ॥ एइंदियमादीणं सगसगदव्विंदियाणि णोकम्मं । देहस्स य णोकम्मं देहुदयजदेहखंधाणि ॥ ८० ॥ ओरालियवेगुव्वियआहारयतेजकम्मणोकम्मं । ताणुदयजचउदेहा कम्मे विस्सेचयं णियमा ॥ ८१ ॥ बंधणपहुदिसमण्णियसेसाणं देहमेव णोकम्मं । णवरि विसेसं जाणे सगखेत्तं आणुपुव्वीणं ॥८२॥ थिरजुम्मस्स थिराथिररसरुहिरादीणि सुहजुगस्स सुहं॥ असुहं देहावयवं सरपरिणिदपोग्गलाणि सरे ॥ ८३ ॥ उच्चस्सुच्चं देहं णीचं णीचस्स होदि णोकम्मं । दाणादिचउक्काणं विग्घगणगपुरिसपहुदी हु ॥ ८४ ॥ विरियस्स य णोकम्मं रुक्खाहारादि बलहरं दव्वं । इदि उत्तरपयडीणं णोकम्मं दव्वकम्मं तु ॥ ८५ ॥ णोआगमभावो पुण सगसगकम्मफलसंजुदो जीवो पोग्गलविवाइयाणं णत्थि खु णोआगमो भावो ॥ ८६ ॥

इति प्रकृतिसमुत्कीर्तननामा प्रथमोऽधिकारः ॥

णमिऊण णेमिचंदं असहायपरक्कमं महावीरं । बंधुदयसत्तजुत्तं ओघादेसे थवं वोच्छं ॥८८॥ सयलंगेक्कंगेक्कंगाहियार सवित्थरं ससंखेवं । वण्णणसत्थं थयथुइ धम्मकहा होइ णियमेण ॥ ८८ ॥ पयडिट्ठिदिअणुभागप्पदेसबंधोत्ति चदुविहो बंधो । उक्कस्समणुक्कस्सं जहण्णमजहण्णगंत्ति पुधं ॥ ८९ ॥ सादि अणादी धुव अद्धुवो य बंधो दु जेट्ठमादीसु । णाणेगं जीवं पडि ओघादेसे जहाजोग्गं ॥ ९० ॥ ठिदिअणुभागपदेसा गुणपडिवण्णेसु जेसिमुक्कस्सा तेसिमणुक्कस्सो चउव्विहोऽजहण्णेवि एमेव ॥ ९१ ॥ सम्मेक

तित्थबंधो आहारदुगं पमादरहिदेसु । मिस्सूणे आउस्स य मिच्छादिसु सेसबंधो दु ॥ ९२ ॥ पढमुवसमिये सम्मे सेसतिये अविरदादिचत्तारि । तित्थयरबंधपारंभया णरा केवलिदुगंते ॥ ९३ ॥ सोलस पणवीस णभं दस चउ छक्केक्क बंधवोछिण्णा । दुग तीस चदुरपुव्वे पण सोलस जोगिणो एक्को ॥ ९४ ॥ मिच्छत्तहुंडसंढाऽसंपत्तेयक्खथावरादावं । सुहुमतियं वियलिंदी णिरयदुणिरयाउगं मिच्छे ॥ ९५ ॥ बिदियगुणे अणथीणतिदुभगतिसंठाणसंहदिंचउक्कं । दुग्गमणित्थीणीचं तिरियदुगुज्जोवतिरियाऊ ॥ ९६ ॥ अयदे बिदियकसाया वज्जं ओरालमणुदुमणुवाऊ । देसे तदियकसाया णियमेणिह बंधवोच्छिण्णा ॥ ९७ ॥ छट्ठे अथिरं असुहं असादमजसं च अरदिसोगं च । अपमत्ते देवाऊणिट्ठवणं चेव अत्थित्ति ॥ ९८ ॥ मरणूणम्हि णियट्टीपढमे णिद्दा तहेव पयला य । छट्ठे भागे तित्थं णिमिणं सग्गमणपंचिंदी ॥ ९९ ॥ तेजदुहारदुसमचउसुरवण्णगुरुगचउक्कतसणवयं । चरमे हस्सं च रदी भयं जुगुंछा य बंधवोच्छिण्णा ॥ १०० ॥ जुम्मं । पुरिसं चदुसंजलणं कमेण अणियट्टिपचंभागेसु । पढमं विग्घं दंसणचउजसउच्चं च सुहुमंते ॥ १०१ ॥ उवसंतखीणमोहे जोगिम्हि य समयियट्ठिदी सादं । णायव्वो पयडीणं बंधस्संतो अणंतो य ॥ १०२ ॥ सत्तरसेकग्गसयं चउसत्तत्तरि सगट्ठि तेवट्ठी ॥ बंधा णवट्ठवण्णा दुवीस सत्तारसेकोघे ॥ १०३ ॥ तिय उणवीसं छत्तियताल तेवण्ण सत्तवण्णं च । इगिदुगसट्ठी विरहिय सय तियउणवीससहिय वीससयं ॥ १०४ ॥ ओघे वा आदेसे णारयमिच्छम्हि चारि वोच्छिण्णा । उवरिम बारस सुरचउ सुराउ आहारयमबंधा ॥ १०५ । घम्मे तित्थं बंधदि वंसामेघाण पुण्णगो चेव । छट्ठोत्ति य मणुवाऊ चरिमे मिच्छेव तिरियाऊ ॥ १०६ ॥ मिस्साविरदे उच्चं मणुवदुगं सत्तमे हवे बंधो । मिच्छा सासणसम्मा मणुवदुगुच्चं ण बंधंति ॥ १०७ ॥ तिरिये ओघो तित्थाहारूणो अविरदे छिदी चउरो । उवरिमछण्हं च छिदी सासणसम्मे हवे णियमा ॥ १०८ ॥ सामण्णतिरियपंचिंदियपुण्णगजोणिणीसु एमेव । सुरणिरयाउ अपुण्णे वेगुव्वियछक्कमवि णत्थि ॥ १०९ ॥ तिरियेव णरे णवरि हु तित्थाहारं च अत्थि एमेव । सामण्णपुण्णमणुसिणिणरे अपुण्णे अपुण्णेव ॥ ११० ॥ णिरयेव होदि देवे आईसाणोत्ति सत्त वाम छिदी । सोलस चेव अबंधा भवणतिए णत्थि तित्थयरं ॥ १११ ॥ कप्पित्थीसु ण तित्थं सदरसहस्सारगोत्ति तिरियदुगं । तिरियाऊ उज्जोवो अत्थि तदो णत्थि सदरचऊ ॥ ११२ ॥ पुण्णिदरं विगिविगले तत्थुप्पण्णो हु सासणो देहे । पज्जत्तिं णवि पावदि इदि णरतिरियाउगं णत्थि ॥

११३ ॥ पंचेंदियेसु ओघं एयक्खे वा वणप्फदीयंते । मणुवदुगं मणुवाऊ उच्चं ण हि तेउवाउम्हि ॥ ११४ ॥ ण हि सासणो अपुण्णे साहारणसुहुमगे य तेउदुगे । ओघं तस मणवयणे ओराले मणुवगइभंगो ॥ ११५ ॥ ओराले वा मिस्से ण हि सुरणिरयाउहारणिरयदुगं । मिच्छदुगे देवचओ तित्थं ण हि अविरदे अत्थि ॥ ११६ ॥ पण्णारसमुणतीसं मिच्छदुगे अविरदे छिदी चउरो । उवरिमपणसट्ठीवि य एक्कं सादं सजोगिम्हि ॥ ११७ ॥ देवे वा वेगुव्वे मिस्से णरतिरियआउगं णत्थि । छट्ठगुणं वाहारे तम्मिस्से णत्थि देवाऊ ॥ ११८ ॥ कम्मे उरालमिस्सं वा णाउदुगंपि णव छिदी अयदे । वेदादाहारोत्ति य सगुणट्ठाणाणमोघं तु ॥ ११९ ॥ णवरि य सव्वुवसम्मे णरसुरआऊणि णत्थि णियमेण । मिच्छस्संतिमणवयं बारं ण हि तेउपम्मेसु ॥ १२० ॥ सुक्के सदरचउक्कं वामंतिमबारसं च णव अत्थि । कम्मेव अणाहारे बंधस्संतो अणंतो य ॥ १२१ ॥ जुम्मं । सादि अणादी धुव अध्दुवो य बंधो दु कम्मछक्कस्स । तदियो सादियसेसो अणादिधुवसेसगो आऊ ॥ १२२ ॥ सादी अबंधबंधे सेढिअणारूढगे अणादी हु । अभव्वसिद्धम्हि धुवो भवसिद्धे अद्धुवो बंधो ॥ १२३ ॥ घादितिमिच्छकसाया भयतेजगुरुदुगणिमिणवण्णचओ । सत्तेत्तालधुवाणं चदुधा सेसाणयं तु दुधा ॥ ॥ १२४ ॥ सेसे तित्थाहारं परघादचउक्कसव्वआऊणि । अप्पडिवक्खा सेसा सप्पडिवक्खा हु बासट्ठी ॥ १२५ ॥ अवरो भिण्णमुहुत्तो तित्थाहाराण सव्वआऊणं । समओ छावट्ठीणं बंधो तम्हा दुधा सेसा ॥ १२६ ॥ तीसं कोडाकोडी तिघादितदियेसु वीस णामदुगे । सत्तरि मोहे सुद्धं उवही आउस्स तेत्तीसं ॥१२७॥ दुक्खतिघादीणोघं सादिच्छीमणुदुगे तदद्धं तु । सत्तरि दंसणमोहे चारित्तमोहे य चत्तालं ॥ १२८ ॥ संठाणसंहदीणं चरिमस्सोघं दुहीणमादित्ति । अट्ठरसकोडकोडी वियलाणं सुहुमतिण्हं च ॥ १२९ ॥ अरदीसोगे संढे तिरिक्खभयणिरयतेजुरालदुगे । वेगुव्वादावदुगे णीचे तसवण्णअगुरुतिचउक्के ॥ १३० ॥ इगिपंचेंदियथावरणिमिणासग्गमण अथिरछक्काणं । वीसं कोडाकोडीसागरणामाणमुक्कस्सं ॥ १३१ ॥ हस्सरदिउच्चपुरिसे थिरछक्के सत्थगमणदेवदुगे । तस्सद्धमंतकोडाकोडी आहारतित्थयरे ॥ १३२ ॥ सुरणिरयाऊणोघं णरतिरियाऊण तिण्णि पल्लाणि । उक्कस्सट्ठिदिबंधो सण्णीपज्जत्तगे जोगे ॥ १३३ ॥ कुलयं । सव्वट्ठिदीणमुक्कस्सओ दु उक्कस्ससंकिलेसेण । विवरीदेण जहण्णो आउगतियवज्जियाणं तु ॥ १३४ ॥ सव्वुक्कस्सठिदीणं मिच्छाइट्ठी दु बंधगो भणिदो । आहारं तित्थयरं देवाउं वा विमोत्तूणं ॥ १३५ ॥ देवाउगं पमत्तो आहारयमप्पमत्तविरदो दु । तित्थयरं च मणुस्सो अविरदसम्मो समज्जेइ ॥१३६॥ णरतिरिया सेसाउं वेगुव्वियछक्कवि-

यक्कमुहुमतियं । सुरणिरया ओरालियतिरियंदुगुज्जोवसंपत्तं ॥ १३७ ॥ देवा पुण एइंदियआदावं थावरं च सेसाणं । उक्कस्ससंकिलिट्ठा चदुगदिया ईसिमज्झिमया ॥ १३८ ॥ जुम्मं ॥ बारस य वेयणीये णामागोदे य अट्ठ य मुहुत्ता । भिण्णमुहुत्तं तु ठिदी जहण्णयं सेसपंचण्हं ॥ १३९ ॥ लोहस्स सुहुमसत्तरसाणं ओघं दुगेकदलमासं । कोहतिये पुरिसस्स य अट्ठ य वस्सा जहण्णठिदी ॥ १४० ॥ तित्थाहराणंतोकोडाकोडी जहण्णठिदिबंधो । खवगे सगसगबंधच्छेदणकाले हवे णियमा ॥ १४१ ॥ भिण्णमुहुत्तो णरतिरियाऊणं वासदससहस्साणि । सुरणिरयआउगाणं जहण्णओ होदि ठिदिबंधो ॥ १४२ ॥ सेसाणं पज्जत्तो बादरएइंदियो विसुद्धो य । बंधदि सव्वजहण्णं सगसगउक्कस्सपडिभागे ॥ १४३ ॥ एयं पणकदि पण्णं सयं सहस्सं च मिच्छवरबंधो । इगिविगलाणं अवरं पल्लासंखूणसंखूणं ॥ १४४ ॥ जदि सत्तरिस्स एत्तियमेत्तं किं होदि तीसियादीणं । इदि संपाते सेसाणं इगिविगलेसु उभयठिदी ॥ १४५ ॥ सण्णि असण्णिचउक्के एगे अंतोमुहुत्तमाबाहा । जेट्ठं संखेज्जगुणा आवलिसंखं असंखभागहियं ॥ १४६ ॥ जेट्ठाबाहोवट्टियजेट्ठं आबाहकंडयं तेण । आबाहवियप्पहदेणगूणेणूणजेट्ठमवरठिदी ॥ १४७ ॥ बासूप–बासूअ–वरट्ठिदीओ सूबाअ–सूबाप–जहण्णकालो । बीबीवरो बीबिजहण्णकालो सेसाणमेवं वयणीयमेदं ॥ १४८ ॥ मज्झे थोवसलागा हेट्ठा उवरिं च संखगुणिदकमा । सव्वजुदी संखगुणा हेट्ठुवरिं संखगुणमसण्णित्ति ॥ १४९ ॥ सण्णिस्स दु हेट्ठादो ठिदिठाणं संखगुणिदमुवरुवरिं । ठिदिआयामोवि तहा सगठिदिठाणं व आबाहा ॥ १५० ॥ सत्तरसपंचतित्थाहाराणं सुहुमबादरापुव्वो । छव्वेगुव्वमसण्णी जहण्णमाऊण सण्णी वा ॥ १५१ ॥ अजहण्णट्ठिदिबंधो चउव्विहो सत्तमूलपयडीणं । सेसतिये दुवियप्पो आउचउक्केवि दुवियप्पो ॥ १५२ ॥ संजलणसुहुमचोद्दस–घादीणं चदुविधो दु अजहण्णो । सेसतिया पुण दुविहा सेसाणं चदुविधावि दुधा ॥ १५३ ॥ सव्वाओ दु ठिदीओ सुहासुहाणंपि होंति असुहाओ । माणुसतिरिक्खदेवाउगं च मोत्तूण सेसाणं ॥ १५४ ॥ कम्मसरूवेणागयदव्वं ण य एदि उदयरूवेणं । रूवेणुदीरणस्स व आबाहा जाव ताव हवे ॥ १५५ ॥ उदयं पडि सत्तण्हं आबाहा कोडकोडि उवहीणं । वाससयं तप्पडिभागेण य सेसट्ठिदीणं च ॥ १५६ ॥ अंतोकोडाकोडिट्ठिदिस्स अंतोमुहुत्तमाबाहा । संखेज्जगुणविहीणं सव्वजहण्णट्ठिदिस्स हवे ॥ १५७ ॥ पुव्वाणं कोडितिभा–गादासंखेप अद्ध वोत्ति हवे । आउस्स य आबाहा ण ट्ठिदिपडिभागमाउस्स ॥ १५८ ॥ आवलियं आबाहा उदीरणमासिज्ज सत्तकम्माणं । परभवियआउगस्स य उदीरणा णत्थि णियमेण ॥ १५९ ॥ आबाहूणियकम्मट्ठिदी

णिसेगो दु सत्तकम्माणं । आउस्स णिसेगो पुण सगट्ठिदी होदि णियमेण ॥१६०
आबाहं बोलाविय पढमणिसेगम्मि देय बहुगं तु । तत्तो विसेसहीणं बिदियस्सा-
दिमणिसेओत्ति ॥ १६१ ॥ बिदिये विदियणिसेगे हाणी पुव्विल्लहाणिअद्धं तु ।
एवं गुणहाणिं पडि हाणी अद्धद्धयं होदि ॥ १६२ ॥ सुहपयडीण विसोही तिव्वो
असुहाण संकिलेसेण । विवरीदेण जहण्णो अणुभागो सव्वपयडीणं ॥ १६३ ॥
बादाल तु पसत्था विसोहिगुणमुक्कडस्स तिव्वाओ । बासीदि अप्पसत्था मिच्छु-
क्कडसंकिलिट्ठस्स ॥ १६४ ॥ आदाओ उज्जोओ मणुवतिरिक्खाउगं पसत्थासु ।
मिच्छस्स होंति तिव्वा सम्माइट्ठिस्स सेसाओ ॥ १६५ ॥ मणुओरालदुवज्जं विसु-
द्धसुरणिरयअविरदे तिव्वा । देवाउ अप्पमत्ते खवगे अवसेसबत्तीसा ॥ १६६ ॥
उवघादहीणतीसं अपुव्वकरणस्स उच्चजससादे । सम्मेलिदे हवंति हु खवगस्सऽव-
सेसबत्तीसा ॥ १६७ ॥ मिच्छस्संतिगणवयं णरतिरियाऊणि वामणरतिरये । एइंदि-
यआदावं थावरणामं च सुरमिच्छे ॥ १६८ ॥ उज्जोवो तमतमगे सुरणारयमि-
च्छगे असंपत्तं । तिरियदुगं सेसा पुण चदुगदिमिच्छे किलिट्ठे य ॥१६९॥ वण्ण-
चउक्कमसत्थं उवघादो खवगघादिपणवीसं । तीसाणमवरबंधो सगसगवोच्छेद-
ठाणम्हि ॥ १७० ॥ अणथीणतियं मिच्छं मिच्छे अयदे हु विदियकोधादी ।
देसे तदियकसाया संजमगुणपच्छिदे सोलं ॥ १७१ ॥ आहारमप्पमत्ते पमत्तसु-
द्धे य अरदिसोगाणं । णरतिरिये सुहुमतियं वियलं वेगुव्वछक्काओ ॥ १७२ ॥
सुरणिरये उज्जोवोरालदुगं तमतमम्हि तिरियदुगं । णीचं च तिगदिमज्झिमपरि-
णामे थावरेयक्खं ॥ १७३ ॥ सोहम्मोत्ति य तावं तित्थयरं अविरदे मणुस्सम्हि ।
चदुगदिवामकिलिट्ठे पण्णरस दुवे विसोहीये ॥ १७४ ॥ परघाददुगं तेजदु तस-
वण्णचउक्क णिमिणपंचिंदी । अगुरुलहु च किलिट्ठे इत्थिणउंसं विसोहीये ॥१७५
सम्मो वा मिच्छो वा अट्ठ अपरियत्तमज्झिमो य जदि। परियत्तमाणमज्झिममि-
च्छाइट्ठी दु तेवीसं ॥ १७६ ॥ थिरसुहजससादद्दुगं उभयं मिच्छेव उच्चसंठाणं।
संहादिगमण णरसुरसुभगादेज्जाण जुम्मं च ॥ १७७ ॥ घादीणं अजहण्णोऽणुक्क-
स्सो वेयणीयणामाणं । अजहण्णमणुक्कस्सो गोदे चदुधा दुधा सेसा ॥ १७८ ॥
सत्थाणं धुवियाणमणुक्कस्समसत्थगाण धुवियाणं । अजहण्णं च य चदुधा सेसा
सेसाणयं च दुधा ॥ १७९ ॥सत्ती य लदादारूअट्ठीसेलोवमा हु घादीणं । दारु-
अणंतिमभागोत्ति देसघादी तदो सव्वं ॥ १८० ॥ देसोत्ति हवे सम्मं तत्तो
दारूअणंतिमे मिस्सं । सेसा अणंतभागा अट्ठिसिलाफड्डया मिच्छे ॥ १८१ ॥
आवरणदेसघादंतरायसंजलणपुरिससत्तरसं । चदुविधभावपरिणदा तिविधा
भावा हु सेसाणं ॥ १८२ ॥ अवसेसा पयडीओ अघादिया घादियाण पडिभागा ।

ता एव पुण्णपावा सेसा पावा मुणेयव्वा ॥ १८३ ॥ गुडखंडसक्करामियसरिसा सत्था हु णिंबकंजीरा। विसहालाहलसरिसाऽसत्था हु अणादिपडिभागा ॥ १८४ एयक्खेत्तोगाढं सव्वपदेसेहिं कम्मणो जोग्गं। बंधदि सगेहदूहिं य अणादियं सादियं उभयं ॥ १८५ ॥ एयसरीरोगाहियमेयक्खेत्तं अणेयखेत्तं तु। अवसेसलोयखेत्तं खेत्तणुसारिट्ठियं रूवी ॥ १८६ ॥ एयाणेयक्खेत्तट्ठियरूवि अणंतिमं हवे जोग्गं। अवसेसं तु अजोग्गं सादि अणादी हवे तत्थ ॥ १८७ ॥ जेट्ठे समयपबद्धे अतीदकाले हदेण सव्वेण। जीवेण हदे सव्वं सादी होदित्ति णिद्दिट्ठं ॥ १८८ ॥ सगसगखेत्तगयस्स य अणंतिमं जोग्गदव्वगयसादी। सेसं अजोग्गसंगयसादी होदित्ति णिद्दिट्ठं ॥ १८९ ॥ सगसगसादिविहीणे जोग्गाजोग्गे य होदि णियमेण। जोग्गाजोग्गाणं पुण अणादिदव्वाण परिमाणं ॥ १९० ॥ सयलरसरूवगंधेहिं परिणदं चरमचदुहिं फासेहिं। सिद्धादोऽभव्वादोऽणंतिमभागं गुणं दव्वं ॥ १९१ आउगभागो थोवो णामागोदे समो तदो अहियो। घादितियेवि य तत्तो मोहे तत्तो तदो तदिये ॥ १९२ ॥ सुहदुक्खणिमित्तादो बहुणिज्जरगोत्ति वेयणीयस्स। सव्वेहिंतो बहुगं दव्वं होदित्ति णिद्दिट्ठं ॥ १९३ ॥ सेसाणं पयडीणं ठिदिपडिभागेण होदि दव्वं तु। आवलिअसंखभागो पडिभागो होदि णियमेण ॥ १९४ ॥ बहुभागे समभागो अट्ठण्हं होदि एक्कभागम्हि। उत्तकमो तत्थवि बहुभागो बहुगस्स देओ दु ॥ १९५ ॥ उत्तरपयडीसु पुणो मोहावरणा हवंति हीणकमा। अहियकमा पुण णामाविग्घा य ण भंजणं सेसे ॥ १९६ ॥ सव्वावरणं दव्वं अणंतभागो दु मूलपयडीणं ॥ सेसा अणंतभागा देसावरणं हवे दव्वं ॥ १९७ ॥ देसावरणण्णोण्णब्भत्थं तु अणंतसंखमेत्तं खु। सव्वावरणधणट्ठं पडिभागो होदि घादीणं ॥ १९८ ॥ सव्वावरणं दव्वं विभंजणिज्जं तु उभयपयडीसु। देसावरणं दव्वं देसावरणेसु णेविदरे ॥ १९९ ॥ बहुभागे समभागो बंधाणं होदि एक्कभागम्हि। उत्तकमो तत्थवि बहुभागो बहुगस्स देओ दु ॥ २०० ॥ घादितियाणं सगसगसव्वावरणीयसव्वदव्वं तु। उत्तकमेण य देयं विवरीयं णामविग्घाणं ॥ २०१ ॥ मोहे मिच्छत्तादीसत्तरसण्हं तु दिज्जदे हीणं। संजलणाणं भागेव होदि पणणोकसायाणं ॥ २०२ ॥ संजलणभागबहुभागद्धं अकसायसंगयं दव्वं। इगिभागसहियबहुभागद्धं संजलणपडिबद्धं ॥ २०३ ॥ तण्णोकसायभागो सबंधपणणोकसायपयडीसु। हीणकमो होदि तहा देसे देसावरणदव्वं ॥ २०४ ॥ पुंबंधऽद्धा अंतोमुहुत्त इत्थिम्हि हस्सजुगले य। अरदिदुगे संखगुणा णवुंसकऽद्धा विसेसहिया ॥ २०५ ॥ पणविग्घे विवरीयं सबंधपिंडिदरणामठाणेवि। पिंडं दव्वं च पुणो सबंधसगपिंडपयडीसु ॥ २०६ ॥ छण्हंपि

अणुक्कस्सो पदेसबंधो दु चदुवियप्पो दु । सेसतिये दुवियप्पो मोहाऊणं च दुवियप्पो ॥ २०७ ॥ तीसण्हमणुक्कस्सो उत्तरपयडीसु चउविहो बंधो । सेसतिये दुवियप्पो सेसचउक्केवि दुवियप्पो ॥ २०८ ॥ णाणंतरायदसयं दंसणछक्कं च मोहचोद्दसयं । तीसण्हमणुक्कस्सो पदेसबंधो चदुवियप्पो ॥ २०९ ॥ उक्कडजोगो सण्णी पज्जत्तो पयडिबंधमप्पदरो । कुणदि पदेसुक्कस्सं जहण्णये जाण विवरीयं ॥ २१० आउक्कस्स पदेसं छक्कं मोहस्स णव दु ठाणाणि । सेसाण तणुकसाओ बंधदि उक्कस्सजोगेण ॥ २११ ॥ सत्तर सुहुमसरागे पंचऽणियट्टिम्हि देसगे तदियं । अयदे विदियकसायं होदि हु उक्कस्सदव्वं तु ॥ २१२ ॥ छण्णोकसायणिदापयलातित्थं च सम्मगो य जदी । सम्मो वामो तेरं णरसुरआऊ असादं तु ॥२१३ देवचउक्कं वज्जं समचउरं सत्थगमणसुभगतियं । आहारमप्पमत्तो सेसपदेसुक्कडो मिच्छो ॥ २१४ ॥ विसेसयं ॥ सुहमणिगोदअपज्जत्तयस्स पढमे जहण्णये जोगे । सत्तण्हं तु जहण्णं आउगबंधेवि आउस्स ॥ २१५ ॥ घोडणजोगोऽसण्णी णिरयदुसुरणिरयआउगजहण्णं ॥ अपमत्तो आहारं अयदो तित्थं च देवचऊ ॥ २१६ ॥ चरिमअपुण्णभवत्थो तिविग्गहे पढमविग्गहम्मि ठिओ । सुहमणिगोदो बंधदि सेसाणं अवरबंधं तु ॥ २१७ ॥ जोगट्ठाणा तिविहा उववादेयंतवड्ढिपरिणामा ॥ भेदा एक्केक्कंपि चोद्दसभेदा पुणो तिविहा ॥ २१८ ॥ उववादजोगठाणा भवादिसमयट्ठियस्स अवरवरा ॥ विग्गहइजुगइगमणे जीवसमासे मुणेयव्वा ॥ २१९ ॥ परिणामजोगठाणा सरीरपज्जत्तगादु चरिमोत्ति ॥ लद्धिअपज्जत्ताणं चरिमतिभागम्हि बोधव्वा ॥ २२० ॥ सगपज्जत्तीपुण्णे उवरिं सव्वत्थ जोगमुक्कस्सं । सव्वत्थ होदि अवरं लद्धिअपुण्णस्स जेट्ठंपि ॥ २२१ ॥ एयंतवड्ढिठाणा उभयट्ठाणाणमंतरे होंति ॥ अवरवरट्ठाणाओ सगकालादिम्हि अंतम्हि ॥ २२२ ॥ अविभागपडिच्छेदो वग्गो पुण वग्गणा य फड्डयगं ॥ गुणहाणीवि य जाणे ठाणं पडि होदि णियमेण ॥ २२३ ॥ पल्लासंखेज्जदिमा गुणहाणिसला हवंति इगिठाणे ॥ गुणहाणिफड्डयाओ असंखभागं तु सेढीये २२४ फड्डयगे एक्केक्के वग्गणसंखा हु तत्तियालावा ॥ एक्केक्कवग्गणाए असंखपदरा हु वग्गाओ ॥ २२५ ॥ एक्केक्के पुण वग्गा असंखलोगा हवंति अविभागा ॥ अविभागस्स पमाणं जहण्णउड्ढी पदेसाणं ॥ २२६ ॥ इगिठाणफड्डयाओ वग्गणसंखा पदेसगुणहाणी ॥ सेढिअसंखेज्जदिमा असंखलोगा हु अविभागा ॥ २२७ ॥ सव्वे जीवपदेसे दिवड्ढगुणहाणिभाजिदे पढमा ॥ उवरिं उत्तरहीणं गुणहाणिं पडि तदद्धकमं ॥ २२८ ॥ फड्डयसंखाहि गुणं जहण्णवग्गं तु तत्थ तत्थादी । विदियादिवग्गणाणं वग्गा अविभाग अहियकमा ॥ २२९ ॥

अंगुलअसंखभागप्पमाणमेत्तऽवरफड्डयावड्ढी ॥ अंतरछक्कं मुच्चा अवरट्ठाणाद्दु उक्कस्सं ॥ २३० ॥ सरिसायामेणुवरिं सेढिअसंखेज्जभागठाणाणि । चडिदे चक्केक्कमपुव्वं फड्डयमिह जायदे चयदो ॥ २३१ ॥ एदेसिं ठाणाणं जीवसमासाण अवरवरविसयं ॥ चउरासीदिपदेहिं अप्पाबहुगं परूवेमो ॥ २३२ ॥ सुहुमगलद्धिजहण्णं तण्णिव्वत्तीजहण्णयं तत्तो । लद्धिअपुण्णुक्कस्सं बादरलद्धिस्स अवरमदो ॥ २३३ ॥ णिव्वत्तिसुहुमजेट्ठं बादरणिव्वत्तियस्स अवरं तु । बादरलद्धिस्स वरं बीइंदियलद्धिगजहण्णं ॥२३४॥ बादरणिव्वत्तिवरं णिव्वत्तिबिइंदियस्स अवरमदो ॥ एवं बितिबितितिचतिच चउविमणो होदि चउविमणो ॥ २३५ ॥ तह य असण्णीसण्णी असण्णिसण्णिस्स सण्णिउववादं । सुहुमेइंदियलद्धिगअवरं एयंतवड्ढिस्स ॥ २३६ ॥ सण्णिस्सुववादवरं णिव्वत्तिगदस्स सुहुमजीवस्स । एयंतवड्ढिअवरं लद्धिदरे थूलथूले य ॥ २३७ ॥ तह सुहुमसुहुमजेट्ठं तो बादरबादरे वरं होदि । अंतरमवरं लद्धिगसुहुमिदरवरंपि परिणामे ॥ २३८ ॥ अंतरमुवरीवि पुणो तप्पुण्णाणं च उवरि अंतरियं । एयंतवड्ढिठाणा तसपणलद्धिस्स अवरवरा २३९ लद्धीणिव्वत्तीणं परिणामेयंतवड्ढिठाणाओ । परिणामट्ठाणाओ अंतरअंतरिय उवरुवरिं ॥ २४० ॥ एदेसिं ठाणाओ पल्लासंखेज्जभागगुणिदकमा । हेट्ठिमगुणहाणिसला अण्णोण्णब्भत्थमेत्तं तु ॥ २४१ ॥ अवरुक्कस्सेण हवे उववादेयंतवड्ढिठाणाणं । एक्कसमयं हवे पुण इदरेसिं जाव अट्ठोत्ति ॥ २४२ ॥ अट्ठसमयस्स थोवा उभयदिसासुवि असंखसंगुणिदा । चउसमयोत्ति तहेव य उवरिं तिदुसमयजोग्गाओ ॥ २४३ ॥ मज्झे जीवा बहुगा उभयत्थ विसेसहीणकमजुत्ता । हेट्ठिमगुणहाणिसलादुवरि सलागा विसेसऽहिया ॥ २४४ ॥ दव्वतियं हेट्ठुवरिमदलवारा दुगुणमुभयमण्णोण्णं ॥ जीवजवे चोद्दसयबावीसं होदि बत्तीसं ॥ २४५ ॥ चत्तारि तिण्णि कमसो पण अड अट्ठं तदो य बत्तीसं । किंचूणतिगुणहाणिविभजिदे दव्वे दु जवमज्झं ॥ २४६ ॥ जुम्मं । पुण्णतसजोगठाणं छेदाऽसंखस्सऽसंखबहुभागे । दलमिगिभागं च दलं दव्वदुगं उभयदलवारा ॥ २४७ ॥ णाणागुणहाणिसला छेदासंखेज्जभागमेत्ताओ । गुणहाणिणद्धाणं सव्वत्थवि होदि सरिसं तु ॥ २४८ ॥ अण्णोण्णगुणिदरासी पल्लासंखेज्जभागमेत्तं तु । हेट्ठिमरासीदो पुण उवरिल्लमसंखसंगुणिदं ॥ २४९ ॥ इगिठाणफड्डयाओ समयपबद्धं च जोगवड्ढी य । समयपबद्धचयट्ठं एदं हु पमाणफलइच्छा ॥ २५० ॥ बीइंदियपज्जत्तजहण्णट्ठाणादु सण्णिपुण्णस्स । उक्कस्सट्ठाणोत्ति य जोगट्ठाणा कमे उड्ढा ॥ २५१ ॥ सेढियसंखेज्जदिमा तस्स जहण्णस्स फड्डया होंति । अंगुलअसंखभागा ठाणं पडि फड्डया उड्ढा ॥ २५२ ॥

धुववड्ढीवड्ढंतो दुगुणं दुगुणं कमेण जायंते। चरिमे पल्लच्छेदाऽसंखेज्जादिमो गुणो होदि ॥ २५३ ॥ आदी अंते सुद्धे वड्ढिहिदे रूवसंजुदे ठाणा। सेढिअसंखेज्जादिमा जोगट्ठाणा णिरंतरगा ॥ २५४ ॥ अंतरगा तदसंखेज्जादिमा सेढी असंखभागा हु। सांतरणिरंतराणिवि सव्वाणिवि जोगठाणाणि ॥ २५५ ॥ सुहुमणिगोदअपज्जत्तयस्स पढमे जहण्णओ जोगो ॥ पज्जत्तसण्णिपंचिंदियस्स उक्कस्सओ होदि ॥ २५६ ॥ जोगा पयडिपदेसा ठिदिअणुभागा कसायदो होंति। अपरिणदुच्छिण्णेसु य बंधट्ठिदिकारणं णत्थि ॥ २५७ ॥ सेढिअसंखेज्जादिमा जोगट्ठाणाणि होंति सव्वाणि। तेहिं असंखेज्जगुणो पयडीणं संगहो सव्वो ॥ २५८ ॥ तेहिं असंखेज्जगुणा ठिदिअवसेसा हवंति पयडीणं। ठिदिबंधज्झवसाणट्ठाणा तत्तो असंखगुणा ॥ २५९ ॥ अणुभागाणं बंधज्झवसाणमसंखलोगगुणिदमदो। एत्तो अणंतगुणिदा कम्मपदेसा मुणेयव्वा ॥ २६० ॥ आहारं तु पमत्ते तित्थं केवलिणि मिस्सयं मिस्से। सम्मं वेदगसम्मे मिच्छदुगयदेव आणुदओ ॥ २६१ ॥ णिरयं सासणसम्मो ण गच्छदित्ति य ण तस्स णिरयाणू। मिच्छादिसु सेसुदओ सगसगचरिमोत्ति णायव्वो ॥ २६२ ॥ दस चउरिगि सत्तरसं अट्ठ य तह पंच चेव चउरो य। छ छक्कएक्कदुगदुग चोद्दस उगुतीस तेरसुदयविधि ॥ २६३ ॥ पण णवइगि सत्तरसं अड पंच च चउर छक्क छच्चेव। इगिदुग सोलस तीसं बारस उदये अजोगंता ॥ २६४ ॥ मिच्छे मिच्छादावं सुहुमतियं सासणे अणेइंदी। थावरवियलं मिस्से मिस्सं च य उदयवोच्छिण्णा ॥ २६५ ॥ अयदे बिदियकसाया वेगुव्वियछक्क णिरयदेवाऊ। मणुयतिरियाणुपुव्वी दुब्भगणादेज्ज अज्जसयं ॥ २६६ ॥ देसे तदियकसाया तिरियाउज्जोवणीचतिरियगदी। छट्ठे आहारदुगं थीणतियं उदयवोच्छिण्णा ॥ २६७ ॥ अपमत्ते सम्मत्तं अंतिमतियसंहदी यऽपुव्वम्हि। छच्चेव णोकसाया अणियट्टीभागभागेसु ॥ २६८ ॥ वेदतिय कोहमाणं मायासंजलणमेव सुहुमंते। सुहुमो लोहो संते वज्जंणारायणारायं ॥ २६९ ॥ खीणकसायदुचरिमे णिद्दा पयला य उदयवोच्छिण्णा। णाणंतरायदसयं दंसणचत्तारि चरिमम्हि ॥ २७० ॥ तदियेक्कवज्जणिमिणं थिरसुहसरगदिउरालतेजदुगं ॥ संठाणं वण्णागुरुचउक्क पत्तेय जोगिम्हि ॥ २७१ ॥ तदियेक्कं मणुवगदी पंचिंदियसुभगतसतिगादेज्जं। जसतित्थं मणुवाऊ उच्चं च अजोगिचरिमम्हि ॥ २७२ ॥ णट्ठा य रायदोसा इंदियणाणं च केवलिम्हि जदो। तेण दु सादासादजसुहदुक्खं णत्थि इंदियजं ॥ २७३ ॥ समयट्ठिदिगो बंधो सादस्सुदयप्पिगो जदो तस्स। तेण असादस्सुदओ सादसरूवेण परिणमदि ॥ २७४ ॥ एदेण कारणेण

दु सादस्सेव दु णिरंतरो उदओ । तेणासादणिमित्ता परीसहा जिणवरे णत्थि ॥ २७५ ॥ सत्तरसेक्कारखचदुसहियसयं सगिगिसीदि छदुसदरी । छावट्ठि सट्ठि णवसगवण्णास दुदालबारुदया ॥ २७६ ॥ पंचेक्कारसबावीसट्ठारसपंचतीस इगिछादालं । पण्णं छप्पण्णं बितिपणसट्ठि असीदि दुगुणपणवण्णं ॥ २७७ ॥ उदयस्सुदीरणस्स य सामित्तादो ण विज्जदि विसेसो । मोत्तूण तिण्णिठाणं पमत्त जोगी अजोगी य ॥ २७८ ॥ तीसं बारस उदयुच्छेदं केवलिणमेकदं किच्चा । सादमसादं च तहिं मणुवाउगमवणिदं किच्चा ॥ २७९ ॥ अवणिदतिप्पयडीणं पमत्तविरदे उदीरणा होदि । णत्थित्ति अजोगिजिणे उदीरणा उदयपयडीणं ॥ २८० ॥ पण णव इगि सत्तरसं अट्ठट्ठ य चदुर छक्क छच्चेव । इगि दुग सोलुगदालं उदीरणा होंति जोगंता ॥ २८१ ॥ सत्तरसेक्कारखचदुसहियसयं सगिगिसीदि तियसदरी । णवतिण्णिसट्ठि सगछक्कवण्ण चउवण्णमुगुदालं ॥ २८२ ॥ पंचेक्कारसबावीसट्ठारस पंचतीस इगिणवदालं ॥ तेवण्णेक्कुणसट्ठी पणछक्कडसट्ठि तेसीदी ॥ २८३ ॥ जुम्मं ॥ गदियादिसु जोग्गाणं पयडिप्पहुदीणमोघसिद्धाणं ॥ सामित्तं णेदव्वं कमसो उदयं समासेज्ज ॥ २८४ ॥ गदिआणुआउउदओ सपदे भूपुण्णबादरे ताओ । उच्चुदओ णरदेवे थीणतिगुदओ णरे तिरिये ॥ २८५ ॥ संखाउगणरतिरिए इंदियपज्जत्तगादु थीणतियं ॥ जोग्गमुदेदुं वज्जिय आहारविगुव्वणुट्ठवगे ॥ २८६ ॥ अयदापुण्णे ण हि थी संढोवि य घम्मणारयं मुच्चा । थीसंढयदे कमसो णाणुचऊ चरिमतिण्णाणू ॥ २८७ ॥ इगिविगलथावरचऊ तिरिए अपुण्णो णरेवि संघडणं ॥ ओरालदु णरतिरिए वेगुव्वदु देवणेरयिए ॥ २८८ ॥ तेउतिगूणतिरिक्खेसुज्जोवो बादरेसु पुण्णेसु ॥ सेसाणं पयडीणं ओघं वा होदि उदओ दु ॥ २८९ ॥ थीणतिथीपुरिसूणा घादी णिरयाउणीचवेयणियं । णामे सगवचिठाणं णिरयाणू णारयेसुदया ॥ २९० ॥ वेगुव्वतेजथिरसुहदुग दुग्गदिहुंडणिमिणपंचिंदी । णिरयगदि दुब्भगागुरुतसवण्णचऊ य वचिठाणं ॥ २९१ ॥ मिच्छमणंतं मिस्सं मिच्छादितिए कमा छिदी अयदे । विदियकसाया दुब्भगणादेज्जदुगाउणिरयचऊ ॥ २९२ ॥ बिदियादिसु छसु पुढविसु एवं णवरि य असंजदट्ठाणे ॥ णत्थि णिरयाणुपुव्वी तिस्से मिच्छेव वोच्छेदो ॥ २९३ ॥ तिरिये ओघो सुरणरणिरयाऊउच्च मणुदुहारदुगं ॥ वेगुव्वछक्कतित्थं णत्थि हु एमेव सामण्णे ॥ २९४ ॥ थावरदुगसाहारणताविगिविगलूण ताणि पंचक्खे ॥ इत्थिअपज्जत्तूणा ते पुण्णे उदयपयडीओ ॥ २९५ ॥ पुंसंढूणित्थिजुदा जोणिणिये अविरदे ण तिरियाणू । पुण्णिदरे थी थीणति वरघादद

पुण्णउज्जोवं ॥ २९६ ॥ सरगादिदु जसादेज्जं आदीसंठाणसंहदीपणगं । सुभगं सम्मं मिस्सं हीणा तेऽपुण्णसंढजुदा ॥ २९७ ॥ जुम्मं ॥ मणुवे ओघो थावरतिरियादावदुगएयवियलिंदी ॥ साहरणिदराउतियं वेगुव्वियछक्कपरिहीणो ॥ ॥ २९८ ॥ मिच्छमपुण्णं छेदो अणमिस्सं मिच्छगादितिसु अयदे । बिदियकसायणराणू दुब्भगऽणादेज्जअज्जसयं ॥ २९९ ॥ देसे तदियकसाया णीचं एमेव मणुससामण्णे । पज्जत्तेवि य इत्थीवेदाऽपज्जत्तिपरिहीणो ॥ ३०० ॥ मणुसिणिएत्थीसहिदा तित्थयराहारपुरिससंढूणा ॥ पुण्णिदरेव अपुण्णे सगाणुगदिआउगं णेयं ॥ ३०१ ॥ मणुसोघं वा भोगे दुब्भगचउणीचसंढथीणातियं दुग्गदितित्थमपुण्णं संहदिसंठाणचरिमपणं ॥ ३०२ ॥ हारदुहीणा एवं तिरिए मणुदुच्चगोदमणुवाउं । अवणिय पक्खिव णीचं तिरियदुतिरियाउउज्जोवं३०३ भोगं व सुरे णरचउणराउवज्जूण सुरचउसुराउं । खिव देवे णोवित्थी इत्थिम्मि ण पुरिसवेदो य ॥ ३०४ ॥ अविरदठाणं एक्कं अणुद्दिसादिसु सुरोघमेव हवे । भवणतिकप्पित्थीणं असंजदे णत्थि देवाणु ॥ ३०५ ॥ तिरियअपुण्णं वेगे परघादचउक्कपुण्णसाहरणं । एइंदियजसथीणातिथावरजुगलं च मिलिदव्वं ॥३०६॥ रिणमंगोवंगतसं संहदिपंचक्खमेवमिह वियले । अवणिय थावरजुगलं साहरणेयक्खमादावं ॥ ३०७ ॥ खिव तसदुग्गादिदुस्सरमंगोवंगं सजादिसेवट्टं । ओघं सयले साहरणिगिविगलादावथावरदुगूणं ॥ ३०८ ॥ विसेसयं । एयं वा पणकाये ण हि साहारणमिणं च आदावं । दुसु तद्दुगमुज्जोवं कमेण चरिमम्हि आदावं ॥ ३०९ ॥ ओघं तसे ण थावरदुगसाहरणेयतावमथ ओघं । मणवयणसत्तगे ण हि ताविगिविगलं च थावराणुचओ ॥ ३१० ॥ अणुभयवचि वियलजुदा ओघमुराले ण हारदेवाऊ । वेगुव्वछक्कणरतिरियाणु अपज्जत्तणिरयाऊ ॥ ३११ ॥ तम्मिस्सेऽपुण्णजुदा ण मिस्सथीणातियसरविहायदुगं । परघादचओ अयदे णादेज्जदुदुब्भगं ण संढिच्छी ॥ ३१२ साणे तेसिं छेदो वामे चत्तारि चोद्दसा साणे । चउदाल वोच्छेदो अयदे जोगिम्हि छत्तीसं ॥ ३१३ ॥ जुम्मं । देवोघं वेगुव्वे ण सुराणू पक्खिवेज्ज णिरयाऊ । णिरयगदिहुंडसंढं दुग्गति दुब्भगचओ णीचं ॥ ३१४ ॥ वेगुव्वं वा मिस्से ण मिस्स परघादसरविहायदुगं । साणे ण हुंडसंढं दुब्भगणादेज्ज अज्जसयं ॥ ३१५ णिरयगदिआउणीचं ते खित्तयदेऽवणिज्ज थीवेदं । छट्ठगुणं वाहारे ण थीणातियसंढथीवेदं ॥ ३१६ ॥ जुम्मं । दुग्गादिदुस्सरसंहदि ओरालदु चरिमपंचसंठाणं । ते तम्मिस्से सुस्सर परघाददुसत्थगदिहीणा ॥ ३१७ ॥ ओघं कम्मे सरगदिपत्तेयाहारुरालदुग मिस्सं । उवघादपणविगुव्वदुथीणतिसंठाणसंहदी णत्थि ॥ ३१८ ॥ साणे थीवेदछिदी

णियरदुणिरयाउगं ण तियदसयं । इगिवण्णं पणवीसं मिच्छादिसु चउसु वोच्छेदो ॥ ३१९ मूलोघं पुंवेदे थावरचउणिरयजुगलातित्थयरं । इगिविगलं थीसंढं तावं णिरयाउगं णत्थि ॥ ३२० ॥ इत्थीवेदेवि तहा हारदुपुरिसूणमित्थिसंजुत्तं । ओघं संढे ण हि सुरहारदुथीपुंसुराउतित्थयरं ॥ ३२१ ॥ तित्थयरमाणमायालोहचउक्कूणमोघमिह कोहे । अणरहिदे णिगिविगलं तावऽणकोहाणुथावरचउक्कं ॥ ३२२ ॥ एवं माणादितिए मदिसुदअण्णाणगे दु सगुणोघं । वेभंगेवि ण ताविगिविगलिंदी थावराणुचउ ॥ ३२३ ॥ सण्णाणपंचयादी दंसणमग्गणपदोत्ति सगुणोघं । मणपज्जवपरिहारे णवरि ण संढित्थि हारदुगं ॥ ३२४ ॥ चक्खुम्मि ण साहारणताविगिविगिजाइ थावरंदुतिरथं । किण्हदुगे सगुणोघं मिच्छे णिरयाणुवोच्छेदो ॥ ३२५ ॥ साणे सुराउसुरगादिदेवतिरिक्खाणुवोच्छिदी एवं । काओदे अयदगुणे णिरयतिरिक्खाणुवोच्छेदो ॥ ३२६ ॥ तेउतिये सगुणोघं णादाविगिविगलथावरचउक्कं । णिरयदुतदाउतिरियाणुगं णराणू ण मिच्छदुगे ॥ ३२७ ॥ भव्विदुरुवसमवेदगखइये सगुणोघमुवसमे खयिये । ण हि सम्ममुवसमे पुण णादितियाणू य हारदुगं ॥ ३२८ ॥ मिस्साहारस्सयया खवगा चडमाणपढमपुव्वा य । पढमुवसमया तमतमगुणपडिवण्णा य ण मरंति ॥ १ ॥ अणसंजोगे मिच्छे मुहुत्तअंतोत्ति णत्थि मरणं तु । कदकरणिज्जं जाव दु सव्वपरट्ठाण अट्ठपदा ॥ २ ॥ जुम्मं । खाइयसम्मो देसो णर एव जदो तहिं ण तिरियाऊ । उज्जोवं तिरियगदी तेसिं अयदम्हि वोच्छेदो ॥ ३२९ ॥ सेसाणं सगुणोघं सण्णिस्सवि णत्थि तावसाहरणं । थावरसुहुमिगिविगलं असण्णिणोवि य ण मणुदुच्चं ॥ ३३० ॥ वेगुव्वछ पणसंहदिसंठाण सुगमणसुभगआउतियं आहारे सगुणोघं णवरि ण सव्वाणुपुव्वीओ ॥ ३३१ ॥ जुम्मं । कम्मं व अणाहारे पयडीणं उदयमेवमादेसे । कहियमिणं बलमाहवचंदच्चियणेमिचंदेण ॥ ३३२ ॥ इति उदयप्रकरणं ॥ तित्थाहारा जुगवं सव्वं तित्थं ण मिच्छगादितिए । तस्सत्तकम्मियाणं तग्गुणठाणं ण संभवदि ॥ ३३३ ॥ चत्तारिवि खेत्ताइं आउगबंधेण होइ सम्मत्तं । अणुवदमहव्वदाइं ण लहइ देवाउगं मोत्तुं ॥ ३३४ ॥ णिरयतिरिक्खसुराउगसत्ते ण हि देससयलवदखवगा ॥ अयदचउक्कं तु अणं अणियट्टीकरणचरिमम्हि ॥ ३३५ ॥ जुगवं संजोगित्ता पुणोवि अणियट्टिकरण बहुभागं ॥ वोलिय कमसो मिच्छं मिस्सं सम्मं खवेदि कमे ॥ ३३६ ॥ जुम्मं ॥ सोलट्ठेक्किगिछक्कं चदुसेक्कं बादरे अदो एक्कं । खीणे सोलसऽजोगे बावत्तरि तेरुवत्तंते ॥ ३३७ ॥ णिरयतिरिक्खदु वियलं थीणतिगुज्जोवतावएइंदी । साहरणसुहुमथावर सोलं मज्झिमकसायट्ठं ॥ ३३८ ॥ संढित्थि छक्कसाय

पुरिसे कोहो य माण मायं च । थूले सुहुमे लोहो उदयं वा होदि खीणम्हि ॥ ॥ ३३९ ॥ जुम्मं ॥ देहादीफस्संता थिरसुहसरसुरविहायदुग दुभगं । णिमिणाजसऽणादेज्जं पत्तेयापुण्ण अगुरुचऊ ॥३४० ॥ अणुदयतदियं णीचमजोगिदुचरिमम्मि सत्तवोच्छिण्णा । उदयगबार णराणू तेरस चरिमम्मि वोच्छिण्णा ३४१ जुम्मं ॥ णभतिगिणभइगि दोद्दो दस दससोलट्ठगादिहीणेसु । सत्ता हवंति एवं असहायपरक्कमुद्दिट्ठं ॥ ३४२ ॥ खवणं वा उवसमणे णवरि य संजलणपुरिसमज्झम्हि । मज्झिमदोद्दो कोहादीया कमसोवसंता हु ॥ ३४३ ॥ णिरयादिसु पयडिट्ठिदिअणुभागपदेसभेदभिण्णस्स । सत्तस्स य सामित्तं णेदव्वमिदो जहाजोग्गं ॥ ३४४ ॥ तिरिए ण तित्थसत्तं णिरयादिसु तिय चउक्क चउ तिण्णि । आऊणि होंति सत्ता सेसं ओघादु जाणेज्जो ॥ ३४५ ॥ ओघं वा णेरइये ण सुराऊ तित्थमत्थि तदियोत्ति । छट्ठित्ति मणुस्साऊ तिरिए ओघं ण तित्थयरं ॥ ३४६ ॥ एवं पंचतिरिक्खे पुण्णिदरे णत्थि णिरयदेवाऊ। ओघं मणुसतियेसुवि अपुण्णगे पुण अपुण्णेव ॥ ३४७ ॥ ओघं देवे ण हि णिरयाऊ सारोत्ति होदि तिरियाऊ । भवणतियकप्पवासियइत्थीसु ण तित्थयरसत्तं ॥ ३४८ ॥ ओघं पंचक्खतसे सेसिंदियकायगे अपुण्णं वा । तेउदुगे ण णराऊ सव्वत्थुव्वेल्लणावि हवे ॥ ३४९ ॥ हारदु सम्मं मिस्सं सुरदुग णारयचउक्कमणुक्कमसो । उच्चागोदं मणुदुगमुव्वेल्लिज्जंति जीवेहिं ॥ ३५० ॥ चदुगदिमिच्छे चउरो इगिविगले छप्पि तिण्णि तेउदुगे । सिय अत्थि णत्थि सत्तं सपदे उप्पण्णठाणेवि ॥ ३५१ ॥ पुण्णेक्कारसजोगे साहारयमिस्सगेवि सगुणोघं । वेगुव्वियमिस्सेवि य णवरि ण माणुसतिरिक्खाऊ ॥ ३५२ ॥ ओरालमिस्सजोगे ओघं सुरणिरयआउगं णत्थि । तम्मिस्सवामगे ण हि तित्थं कम्मेवि सगुणोघं ॥ ३५३ ॥ वेदादाहारोत्ति य सगुणोघं णवरि संढथीखवगे । किण्हदुगसुहतिलेस्सियवामेवि ण तित्थयरसत्तं ॥ ३५४ ॥ अभव्वसिद्धे णत्थि हु सत्तं तित्थयरसम्ममिस्साणं । आहारचउक्कस्सवि असण्णिजीवे ण तित्थयरं ॥ ३५५ कम्मेवाणाहारे पयडीणं सत्तमेवमादेसे । कहियमिणं बलमाहवचंदाच्चियणेमिचंदेण ॥ ३५६ ॥ सो मे तिहुवणमहियो सिद्धो बुद्धो णिरंजणो णिच्चो । दिसदु वरणाणलाहं बुहजणपरिपत्थणं परम सुद्धं ॥ ३५७ ॥

॥ इति बंधोदयसत्वनिरूपको द्वितीयोऽधिकारः ॥

णमिऊण वड्ढमाणं कणयणिहं देवरायपरिपुज्जं । पयडीण सत्तठाणं ओघे भंगे समं वोच्छं ॥ ३५८ ॥ आउगबंधाबंधणभेदमकाऊण वण्णणं पढमं ।

भेदेण य भंगसमं परूवणं होदि विदियम्हि ॥३५९॥ सव्वं तिगेग सव्वं चेगं छसु दोण्णि चउसु छद्दस य दुगे। छस्सगदालं दोसु तिसट्ठी परिहीण पडि सत्तं जाणं ॥ ३६० ॥ सासणमिस्से देसे संजददुग सामगेसु णत्थी य। तित्थाहारं तित्थं णिरयाऊ णिरयतिरियआउअणं ॥ ३६१ ॥ बिगुणणव चारि अट्ठ मिच्छतिये अयदचउसु चालीसं। तिय उवसमगे संते चउवीसा होंति पत्तेयं ॥ ३६२॥ चउछक्कदि चउअट्ठं चउछक्क य होंति सत्तठाणाणि। आउगबंधाबंधे अजोगिअंते तदो भंगा ॥ ३६३ ॥ जुम्मं ॥ पण्णास बार छक्कादि वीससयं अट्ठदाल दुसु दालं। अडवीसा वासट्ठी अडचउवीसा य अट्ठ चउ अट्ठ ॥ ३६४ ॥ दुतिछस्सत्तट्ठणवेक्करसं सत्तरसमूणवीसमिगिवीसं। हीणा सव्वे सत्ता मिच्छे बद्धाउगिदरमेगूणं ॥ ३६५ ॥ तिरियाउगदेवाउगमण्णदराउगदुगं तहा तित्थं। देवातिरियाउसहिया हारचउक्कं तु छच्चेदे ॥ ३६६ ॥ आउदुगहारतित्थं सम्मं मिस्सं च तह य देवदुगं। णारयछक्कं च तहा णराउउच्चं च मणुवदुगं ॥ ३६७ ॥जुम्मं॥ उव्वेल्लिददेवदुगे विदियपदे चारि भंगया एवं। सपदे पढमो विदियं सो चेव णरेसु उप्पण्णो ॥ ३६८ ॥ वेगुव्वअट्ठरहिदे पंचिंदियतिरियजादि सुववण्णे। सुरछब्बंधे तदियो णरेसु तब्बंधणे तुरियो ॥ ३६९ ॥ जुम्मं ॥ णारकछक्कुव्वेल्ले आउगबंधुज्झिदे दुभंगा हु। इगिविगलेसिगिभंगो तम्मि णरे विदियमुप्पण्णे ॥ ३७० ॥ बिदिये तुरिये पणगे छट्ठे पंचेव सेसगे एक्कं। बिगचउपणछस्सत्तयठाणे चत्तारि अट्ठगे दोण्णि ॥ ३७१ ॥ सत्ततिगं आसाणे मिस्से तिगसत्तसत्तएयारा। परिहीण सव्वसत्तं बद्धस्सियरस्स एगूणं ॥ ३७२ ॥ तित्थाहारचउक्कं अण्णदराउगदुगं च सत्तेदे। हारचउक्कं वज्जिय तिण्णि य केइं समुद्दिट्ठं ॥ ३७३ ॥ तित्थण्णदराउदुगं तिण्णिवि अणसहिय तह य सत्तं च। हारचउक्के सहिया ते चेव य होंति एयारा ॥३७४॥ साणे पण इगि भंगा बद्धस्सियरस्स चारि दो चेव। मिस्से पण पण भंगा बद्धस्सियरस्स चउ चऊ णेया ॥ ३७५॥ दुग छक्क सत्त अट्ठं णत्ररहियं तह य चउपडिं किच्चा। णभमिगि चउ पणहीणं बद्धस्सियरस्स एगूणं ॥ ३७६ ॥ तित्थाहारे सहियं तित्थूणं अह य हारचउहीणं। तित्थाहारचउक्कणूणं इति चउपडिट्ठाणं ॥ ३७७ ॥ अण्णदरआउसहिया तिरियाऊ ते च तह य अणसहिया। मिच्छं मिस्सं सम्मं कमेण खविदे हवे ठाणा ॥ ३७८॥ आदिमपंचट्ठाणे दुगदुगभंगा हवंति बद्धस्स। इयरस्सवि णादव्वा तिगतिगइगि तिण्णि तिण्णेव ॥ ३७९ ॥ बिदियस्सवि पणठाणे पण पण तिग तिण्णि चारि बद्धस्स। इयरस्स होंति णेया चउचउइगिचारि चत्तारि ॥ ३८० ॥ आदिल्लदससु सरिसा भंगण्ण य तिदियदसयठाणाणि। बिदियस्स चउत्थस्स य दसठाणाणि य समा होंति ॥

३८१ ॥ देसतियेसुवि एवं भंगा एक्केक्क देसगस्स पुणो । पडिरासि बिदियतुरियस्सादीबिदियम्मि दो भंगा ॥ ३८२ ॥ दुगछक्कतिण्णिवग्गेणूणापुव्वस्स चउपडिं किच्चा । णभमिगिचउपणहीणं बद्धस्सियरस्स एगूणं ॥ ३८३ ॥ णिरयतिरियाउ दोण्णिवि पढमकसायाणि दंसणतियाणि । हीणा एदे णेया भंग एक्केक्कगा होंति ॥३८४॥ एवं तिसु उवसमगे खवगापुव्वम्मि दसहिं परिहीणं । सव्वं चउपडि किच्चा णभमेक्कं चारि पण हीणं ॥ ३८५ ॥ एदे सत्तट्ठाणा अणियट्टिस्सवि पुणोवि खविदेवि । सोलस अट्ठेक्केक्कं छक्केक्कं एक्कमेक्क तहा ॥ ३८६ ॥ भंगा एक्केक्का पुण णउंसयक्खविदचउसु ठाणेसु । बिदियतुरियेसु दो दो भंगा तित्थयरहीणेसु ॥ ३८७ ॥ थीपुरिसोदयचडिदे पुव्वं संढ खवेदि थी अत्थि । संढस्सुदये पुव्वं थीखविदं संढमत्थित्ति ॥ ३८८ ॥ अणियट्टिचरिमठाणा चत्तारिवि एक्कहीण सुहुमस्स । ते इगिदोण्णिविहीणं खीणस्सवि होंति ठाणाणि ॥ ३८९ ॥ ते चोद्दसपरिहीणा जोगिस्स अजोगिचरिमगेवि पुणो । बावत्तरिमडसट्ठिं दुसु दुसु हीणेसु दुगदुगा भंगा ॥ ३९० ॥ णत्थि अणं उवसमगे खवगापुव्वं खवित्तु अट्ठा य । पच्छा सोलादीणं खवणं इदि केइ णिदिट्ठं ॥ ३९१ ॥ अणियट्टिगुणट्ठाणे मायारहिदं च ठाणमिच्छंति । ठाणा भंगपमाणा केई एवं परूवेंति ॥ ३९२ ॥ अट्ठारह चउ अट्ठं मिच्छतिये उवरि चाल चउठाणे । तिसु उवसमगे संते सोलस सोलस हवे ठाणा ॥ ३९३ ॥ पणणेक्कारं छक्कदि वीससयं अट्ठदाल दुसु तालं । वीसडतिण्णं वसिं सोलट्ठ य चारि अट्ठेव ॥ ३९४ ॥ एवं सत्तट्ठाणे सवित्थरं वण्णियं मए सम्मं । जो पढइ सुणइ भावइ सो पावइ णिव्वुदिं सोक्खं ॥ ३९५ ॥ वरइंदणंदिगुरुणो पासे सोऊण सयलसिद्धंतं । सिरिकणयणंदिगुरुणा सत्तट्ठाणं समुद्दिट्ठं ॥ ३९६ ॥ जह चक्केण य चक्की छक्खंडं साहियं अविग्घेण । तह मइचक्केण मया छक्खंडं साहियं सम्मं ॥ ३९७ ॥

॥ इति सत्वस्थानभंगप्ररूपकस्तृतीयोऽधिकारः ॥

असहायजिणवरिंदे उसहायपरक्कमे महावीरे । पणमिय सिरसा वोच्छं तिचूलियं सुणह एयमणा ॥ ३९८ ॥ किं बंधो उदयादो पुव्वं पच्छा समं विणस्सदि सो । सपरोभयोदयो वा णिरंतरो सांतरो उभयो ॥ ३९९ ॥ देवचउक्काहारदुगज्जसदेवाउगाण सो पच्छा । मिच्छत्तादावाणं णराणुथावरचउक्काणं ॥ ४०० ॥ पण्णरकसायभयदुगहस्सदुचउजाइपुरिसवेदाणं । सममेक्कत्तीसाणं सेसिगिसीदाण पुव्वं तु ॥४०१॥ जुम्मं ॥ सुरणिरयाऊ तित्थं वेगुव्वियछक्कहारमिदि जेसिं। परउदयेण य बंधो मिच्छं सुहुमस्स घादीओ ॥४०२॥ तेजदुगं वण्णचऊ थिर-

सुहजुगलगुरुणिमिणधुवउदया। सोदयबंधा सेसा बासीदा उभयबंधाओ॥४०३जुम्मं सत्तेताल धुवावि य तित्थाहाराउगा णिरंतरगा। णिरयदुजाइचउक्कं संहदिसंठाणपणपणगं ॥ ४०४ ॥ दुग्गमणादावदुगं थावरदसगं असादसंढित्थि। अरदीसोगं चेदे सांतरगा होंति चोत्तीसा ॥ ४०५ ॥ जुम्मं ॥ सुरणरतिरियोरालियवेगुव्वियदुगपसत्थगदिवज्जं। परघाददुसमचउरं पंचिंदिय तसदसं सादं ॥ ४०६ हस्सरदिपुरिसगोददु सप्पडिवक्खम्मि सांतरा होंति। णट्ठे पुण पडिवक्खे णिरंतरा होंति बत्तीसा ॥ ४०७ ॥ जुम्मं ॥ जत्थ वरणेमिचंदो महणेण विणा सुणिम्मलो जादो। सो अभयणंदिणिम्मलसुओवही हरउ पावमलं ॥ ४०८ ॥ उव्वेलणविज्झादो अधापवत्तो गुणो य सव्वो य। संकमदि जेहिं कम्मं परिणामवसेण जीवाणं ॥ ४०९ ॥ बंधे संकामिज्जदि णोबंधे णत्थि मूलपयडीणं। दंसणचरित्तमोहे आउचउक्के ण संकमणं ॥ ४१० ॥ सम्मं मिच्छं मिस्सं सगुणट्ठाणम्मि णेव संकमदि। सासणमिस्से णियमा दंसणतियसंकमो णत्थि ॥ ४११ मिच्छे सम्मिस्साणं अधापवत्तो मुहुत्तअंतोत्ति। उव्वेलणं तु तत्तो दुचरिमकंडोत्ति णियमेण ॥ ४१२ ॥ उव्वेलणपयडीणं गुणं तु चरिमम्हि कंडये णियमा। चरिमे फालिम्मि पुणो सव्वं च य होदि संकमणं ॥ ४१३ ॥ तिरियदुजाइचउक्कं आदावुज्जोवथावरं सुहुमं। साहारणं च एदे तिरियेयारं मुणेयव्वा ॥ ४१४ ॥ आहारदुगं सम्मं मिस्सं देवदुगणारयचउक्कं। उच्चं मणुदुगमेदे तेरस उव्वेल्लणा पयडी ॥ ४१५ ॥ बंधे अधापवत्तो विज्झादं सत्तमोत्ति हु अबंधे। एत्तो गुणो अबंधे पयडीणं अप्पसत्थाणं ॥ ४१६ ॥ तिरियेयारुव्वेल्लणपयडी संजलणलोहसम्ममिस्सूणा। मोहा थीणतिगं च य बावण्णे सव्वसंकमणं ॥४१७॥ उगुदालतीससत्तयवीसे एक्केक्कबारतिचउक्के। इगिचदुदुगतिगतिगचदुपणदुगदुगतिण्णि संकमणा ॥ ४१८ ॥ सुहुमस्स बंधघादी सादं संजलणलोहपंचिंदी। तेजदुसमवण्णचऊ अगुरुगपरघादउस्सासं ॥ ४१९ ॥ सत्थगदी तसदसयं णिमिणुगुदाले अधापवत्तो दु। थीणतिबारकसाया संढित्थी अरइ सोगो य ॥ ४२० ॥ तिरियेयारं तीसे उव्वेलणहीणचारि संकमणा। णिद्दा पयला असुहं-वण्णचउक्कं च उवघादे ४२१ ॥ सत्तण्हं गुणसंकममधापवत्तो य दुक्खमसुहगदी ॥ संहदि संठाणदसं णीचापुण्णाथिरछक्कं च ॥ ४२२ ॥ वीसण्हं विज्झादं अधापवत्तो गुणो य मिच्छत्ते। विज्झादगुणं सव्वं, सम्मे विज्झादपरिहीणा ॥ ४२३ ॥ कुलयं। सम्मविहीणुव्वेल्ले पंचेव य तत्थ होंति संकमणा। संजलणतिये पुरिसे अधापवत्तो य सव्वो य ॥ ४२४ ॥ ओरालदुगे वज्जे तित्थे विज्झादधापवत्तो य ॥ हस्सरदिभयजुगुच्छे अधापवत्तो गुणो सव्वो ॥ ४२५ ॥ सम्मत्तूणुव्वेल्लणथीण-

तितमिं च दुक्खबीसं च । वज्जोरालदुतित्थं मिच्छं विज्झादसत्तट्ठी ॥ ४२६ ॥ मिच्छूणिगिवीससयं अधापवत्तस्स होंति पयडीओ । सुहुमस्स बंधघादिप्पहुदी उगुदालुरालदुगतित्थं ॥ ४२७ ॥ वज्जं पुंसंजलणति ऊणा गुणसंकमस्स पयडीओ । पणहत्तरिसंखाओ पयडीणियमं विजाणाहि ॥ ४२८ ॥ जुम्मं । ठिदि-अणुभागाणं पुण बंधो सुहुमोत्ति होदि णियमेण । बंधपदेसाणं पुण संकमणं सुहुमरागोत्ति ॥ ४२९ ॥ सव्वस्संकं रूवं असंखभागो दु पल्लछेदाणं । गुणसंकमो दु हारो ओकट्टुक्कट्टणं तत्तो ॥ ४३० ॥ हारं अधापवत्तं तत्तो जोगम्हि जो दु गुणगारो । णाणागुणहाणिसला असंखगुणिदक्कमा होंति ॥ ४३१ ॥ तत्तो पल्लसलायच्छेदाहिया पल्लछेदणा होंति । पल्लस्स पढममूलं गुणहाणीवि य असंखगुणिदक्कमा ॥ ४३२ ॥ अण्णोण्णब्भत्थं पुण पल्लमसंखेज्जरूवगुणिदकमा। संखेज्जरूवगुणिदं कम्मुक्कस्सट्ठिदी होदि ॥ ४३३ ॥ अंगुलअसंखभागं विज्झादुव्वेल्लणं असंखगुणं । अणुभागस्स य णाणागुणहाणिसला अणंताओ ॥ ४३४ गुणहाणिअणंतगुणं तस्स दिवड्ढं णिसेयहारो य । अहियकमाणण्णोण्णब्भत्थो रासी अणंतगुणो॥४३५ जस्स य पायपसायेणणंतसंसारजलहिमुत्तिण्णो । वीरिंदणंदिवच्छो णमामि तं अभयणंदिगुरुं ॥४३६॥ बंधुक्कट्टकरणं संकममोकट्टुदीरणा सत्तं। उदयुवसामणिधत्ती णिकाचणा होदि पडिपयडी ॥४३७॥ कम्माणं संबंधो बंधो उक्कट्टणं हवे वड्ढी । संकममणत्थगदी हाणी ओकट्टणं णाम ॥ ४३८ ॥ अण्णत्थठियस्सुदये संथुहणमुदीरणा हु अत्थित्तं । सत्तं सकालपत्तं उदओ होदित्ति णिद्दिट्ठो ॥ ४३९ ॥ उदये संकममुदये चउसुवि दादुं कमेण णो सक्कं । उवसंतं च णिधत्तिं णिकाचिदं होदि जं कम्मं ॥ ४४० ॥ संकमणाकरणूणा णवकरणा होंति सव्वआऊणं । सेसाणं दसकरणा अपुव्वकरणोत्ति दसकरणा ॥ ४४१ ॥ आदिमसत्तेव तदो सुहुमकसाओत्ति संकमेण विणा । छच्च सजोगित्ति तदो सत्तं उदयं अजोगित्ति ॥ ४४२ ॥ णवरि विसेसं जाणे संकममवि होदि संतमोहम्मि । मिच्छस्स य मिस्सस्स य सेसाणं णत्थि संकमणं ॥ ४४३ ॥ बंधुक्कट्टणकरणं सगसगबंधोत्ति होदि णियमेण । संकमणं करणं पुण सगसगजादीण बंधोत्ति ॥ ४४४ ॥ ओक्कट्टणकरणं पुण अजोगिसत्ताण जोगिचरिमोत्ति । खीणं सुहुमंताणं खयदेसं सावलीयसमयोत्ति ॥ ४४५ ॥ उवसंतोत्ति सुराऊ मिच्छत्तिय खवगसोलसाणं च । खयदेसोत्ति य खवगे अट्ठकसायादिवीसाणं ॥ ४४६ ॥ मिच्छत्तियसोलसाणं उवसमसेढिम्मि संतमोहोत्ति । अट्ठकसायादीणं उवसमियट्ठाणगोत्ति हवे ॥ ४४७ ॥ पढमकसायाणं च विसंजोजकं बोत्ति अयददेसोत्ति । णिरयतिरियाउगाणमुदीरणसत्तोदया सिद्धा ॥ ४४८ ॥ मिच्छस्स य मिच्छोत्ति

य उदीरणा उवसमाहिमुहियस्स । समयाहियावालिचि य सुहुमे सुहुमस्स लोहस्स ॥ ४४९ ॥ उदये संकममुदये चउसुवि दादुं कमेण णो सक्कं । उवसंतं च णिधात्तिं णिकाचिदं तं अपुव्वोत्ति ॥ ४५० ॥

॥ इति त्रिचूलिकाप्ररूपकश्चतुर्थोऽधिकारः ॥

णमिऊण णेमिणाहं सच्चजुहिट्ठिरणमंसियंघिजुगं । बंधुदयसत्तजुत्तं ठाणसमुक्कित्तणं वोच्छं ॥ ४५१ ॥ छसु सगविहमट्ठविहं कम्मं बंधंति तिसु य सत्तविहं । छव्विहमेकट्ठाणे तिसु एक्कमबंधगो एक्को ॥ ४५२ ॥ चत्तारि तिण्णि तिय चउ पयडिट्ठाणाणि मूलपयडीणं । भुजगारप्पदराणि य अवट्ठिदाणिवि कमे होंति ॥ ४५३ ॥ अट्ठुदओ सुहुमोत्ति य मोहेण विणा हु संतखीणेसु । घादिदराण चउक्कस्सुदओ केवलिदुगे णियमा ॥ ४५४ ॥ घादीणं छदुमट्ठा उदीरगा रागिणो हि मोहस्स । तदियाऊण पमत्ता जोगंता होंति दोण्हंपि ॥ ४५५ ॥ मिस्सूणपमत्तंते आउस्सद्धा हु सुहुमखीणाणं । आवलिसिट्ठे कमसो सग पण दो चेवुदीरणा होंति ॥ ४५६ ॥ सतोत्ति अट्ठ सत्ता खीणे सत्तेव होंति सत्ताणि । जोगिम्मि अजोगिम्मि य चत्तारि हवंति सत्ताणि ॥ ४५७ ॥ तिण्णि दस अट्ठ ठाणाणि दंसणावरणमोहणामाणं । एत्थेव य भुजगारा सेसेसेयं हवे ठाणं ॥ ४५८ ॥ णव छक्क चदुक्कं च य बिदियावरणस्स बंधठाणाणि । भुजगारप्पदराणि य अवट्ठिदाणिवि य जाणाहि ॥ ४५९ ॥ णव सासणोत्ति बंधो छच्चेव अपुव्वपढमभागोत्ति । चत्तारि होंति तत्तो सुहुमकसायस्स चरिमोत्ति ॥ ४६० ॥ खीणोत्ति चारि उदया पंचसु णिद्दासु दोसु णिद्दासु । एक्के उदयं पत्ते खीणदुचरिमोत्ति पंचुदया ॥ ४६१ ॥ मिच्छादुवसंतोत्ति य अणियट्टीखवगपढमभागोत्ति । णवसत्ता खीणस्स दुचरिमोत्ति य छच्चदूचरिमे ॥ ४६२ ॥ बावीसमेक्कवीसं सत्तारस तेरसेव णव पंच । चदुतियदुगं च एक्कं बंधट्ठाणाणि मोहस्स ॥ ४६३ ॥ बावीसमेक्कवीसं सत्तर सत्तार तेर तिसु णवयं । थूले पणचदुतियदुगमेक्कं मोहस्स ठाणाणि ॥ ४६४ ॥ उगुवीसं अट्ठारस चोद्दस चोद्दस य दस य तिसु छक्कं । थूले चदुतिदुगेक्कं मोहस्स य होंति धुवबंधा ॥ ४६५ ॥ सगसंभवधुवबंधे वेदेक्कं दोजुगाणमेक्के य । ठाणो वेदजुगाणं भंगहदे होंति तब्भंगा ॥ ४६६ ॥ छब्बावीसे चदु इगिवीसे दो दो हवंति छट्ठोत्ति । एक्केक्कमदो भंगो बंधट्ठाणेसु मोहस्स ॥ ४६७ दस वीसं एक्कारस तेत्तीसं मोहबंधठाणाणि । भुजगारप्पदराणि य अवट्ठिदाणिवि य सामण्णे ॥ ४६८ ॥ अप्पं बंधंतो बहुबंधे बहुगादु अप्पबंधेवि । उभयत्थ समे बंधे भुजगारादी कमे होंति ॥ ४६९ ॥ सामण्णअवत्तव्वो ओदरमाणम्मि एक्कयं मरणे । एक्कं च होदि एत्थवि दो चेव अवट्ठिदा भंगा ॥ ४७० ॥

सत्तावीसहियसयं पणदालं पंचहत्तरिहियसयं । भुजगारप्पदराणि य अवट्ठिदाणिवि विसेसेण ॥ ४७१ ॥ णभ चउवीसं बारस वीसं चउरट्ठवीस दो दो य । थूले पणगादीणं तियतियमिच्छादिभुजगारा ॥ ४७२ ॥ अप्पदरा पुण तीसं णभ णभ छद्दोण्णि दोण्णि णभ एक्कं । थूले पणगादीणं एक्केक्कं अंतिमे सुण्णं ॥ ४७३ ॥ भेदेण अवत्तव्वा ओदरमाणम्मि एक्कयं मरणे । दो चेव होंति एत्थवि तिण्णेव अवट्ठिदा भंगा ॥ ४७४ ॥ दस णव अट्ठ य सत्त य छप्पण चत्तारि दोण्णि एक्कं च । उदयट्ठाणा मोहे णव चेव य होंति णियमेण ॥ ४७५ ॥ मिच्छं मिस्सं सगुणे वेदगसम्मेव होदि सम्मत्तं । एक्का कसायजादी वेददुजुगलाणमेक्कं च ॥ ४७६ ॥ भयसहियं च जुगुच्छासहियं दोहिंवि जुदं च ठाणाणि । मिच्छादिअपुव्वंते चत्तारि हवंति णियमेण ॥ ४७७ ॥ अणसंजोजिदसम्मे मिच्छं पत्ते ण आवलित्ति अणं । उवसमखइये सम्मं ण हि तत्थवि चारि ठाणाणि ॥ ४७८ ॥ पुव्विल्लेसुवि मिलिदे अड चउ चत्तारि चदुसु अट्ठेव । चत्तारि दोण्णि एक्कं ठाणा मिच्छादिसुहुमंते ॥ ४७९ ॥ दसणवणवादि चउतियतिट्ठाण णवट्ठसगसगादि चऊ । ठाणा छादि तियं च य चदुवीसगदा अपुव्वोत्ति ॥ ४८० ॥ एक्क य छक्केयारं एयारेयारसेव णव तिण्णि । एदे चउवीसगदा चदुवीसेयारदुगठाणे ॥ ४८१ ॥ उदयट्ठाणं दोण्हं पणबंधे होदि दोण्हमेक्कस्स । चदुविहबंधट्ठाणे सेसेसंय हवे ठाणं ॥ ४८२ ॥ अणियट्टिकरणपढमा संढित्थीणं च सरिस उदयद्धा । तत्तो मुहुत्तअंते कमसो पुरिसादिउदयद्धा ॥ ४८३ ॥ पुरिसोदएण चडिदे बंधुदयाणं च जुगवदुच्छित्ती । सेसोदयेण चडिदे उदयदुचरिमम्हि पुरिसबंधछिदी ॥ ४८४ ॥ पणबंधगम्मि बारस भंगा दो चेव उदयपयडीओ । दोउदये चदुबंधे बारेव हवंति भंगा हु ॥ ४८५ ॥ कोहस्स य माणस्स य मायालोहाणियट्टिभागम्हि । चदुतिदुगेक्कंभंगा सुहुमे एक्को हवे भंगो ॥४८६॥ बारससयतेसीदीठाणवियप्पेहिं मोहिदा जीवा । पणसीदिसदसगेहिं पयडिवियप्पेहिं ओघम्मि ॥ ४८७ ॥ एक्क य छक्केयारं दससगचदुरेक्कयं अपुणरुत्ता । एदे चदुवीसगदा बार दुगे पंच एक्कम्मि ॥ ४८८॥ णवसयसत्ततरिहिं ठाणवियप्पेहिं मोहिदा जीवा । इगिदालूणत्तारिसयपयडिवियप्पेहिं णायव्वा ॥४८९॥ उदयट्ठाणं पयडिं सगसगउवजोगजोगआदीहिं । गुणयित्ता मेलविदे पदसंखा पयडिसंखा य ॥ ४९० ॥ मिच्छदुगे मिस्सतिये पमत्तसत्ते जिणे य सिद्धे य । पण छस्सत्त दुगं च य उवजोगा होंति दो चेव ॥ ४९१ ॥ णवणउदिसगसयाहियसत्तसहस्सप्पमाणमुदयस्स । ठाणवियप्पे जाणसु उवजोगे मोहणीयस्स

॥ ४९२ ॥ एक्कावण्णसहस्सं तेसीदिसमण्णियं वियाणाहि। पयडीणं परिमाणं उवजोगे मोहणीयस्य ॥ ४९३ ॥ तिसु तेरं दस मिस्से णव सत्तसु छट्ठयम्मि एक्कारा। जोगिम्मि सत्त जोगा अजोगिठाणं हवे सुण्णं ॥ ४९४ ॥ मिच्छे सासण अयदे पमत्तविरदे अपुण्णजोगगदं। पुण्णगदं च य सेसे पुण्णगदे मेलिदं होदि ॥ ४९५ ॥ सासणअयदपमत्ते वेगुव्वियमिस्स तं च कम्मयियं। ओरालमिस्स हारे अडसोलडवग्ग अट्ठवीससयं ॥ ४९६ ॥ णत्थि णउंसयवेदो इत्थीवेदो णउंसइत्थिदुगे। पुव्वुत्तपुण्णजोगगचदुसुट्ठाणेसु जाणेज्जो ॥ ४९७ ॥ तेवण्णणवसयाहियबारसहस्सप्पमाणमुदयस्स। ठाणावियप्पे जाणसु जोगं पडि मोहणीयस्स ॥ ४९८ ॥ बिदिये बिगिपणगयदे खदुणवएक्कं खअट्ठचउरो य। छट्ठे चउसुण्णसगं पयडिवियप्पा अपुण्णम्हि ॥ ४९९ ॥ पणदालछस्सयाहिय-अट्ठासीदीसहस्समुदयस्स। पयडीणं परिसंखा जोगं पडि मोहणीयस्स ॥ ५०० तेरससयाणि सत्तरिसत्तेव य मेलिदे हवंतित्ति। ठाणावियप्पे जाणसु संजमलं-बेण मोहस्स ॥ ५०१ ॥ तेवण्णतिसदसाहियं सत्तसहस्सप्पमाणमुदयस्स। पय-डिवियप्पे जाणसु संजमलंबेण मोहस्स ॥ ५०२ ॥ मिच्छचउक्के छक्कं देसतिये तिण्णि होंति सुहलेस्सा। जोगित्ति सुक्कलेस्सा अजोगिठाणं अलेस्सं तु ॥ ५०३ पंचसहस्सा बेसयसत्ताणउदी हवंति उदयस्स। ठाणावियप्पे जाणसु लेस्सं पडि मोहणीयस्स ॥ ५०४ ॥ अट्टत्तीससहस्सा बेण्णिसया होंति सत्तीसा य। पयडीणं परिमाणं लेस्सं पडि मोहणीयस्स ॥ ५०५ ॥ अट्टत्तरीहिं सहिया तेर-सयसया हवंति उदयस्स। ठाणावियप्पे जाणसु सम्मत्तगुणेण मोहस्स ॥ ५०६ ॥ अट्ठेव सहस्साइं छव्वीसा तह य होंति णादव्वा। पयडीणं परिमाणं सम्मत्त-गुणेण मोहस्स ॥ ५०७ ॥ अट्ठ य सत्त य छक्क य चदुतिदुगेगाधिगाणि वीसाणि। तेरस बारेयारं पणादि एगूणयं सत्तं ॥ ५०८ ॥ तिण्णेगे एगेगं दो मिस्से चदुसु पण णियट्टीए। तिण्णि य थूलेक्कारं सुहुमे चत्तारि तिण्णि उव-संते ॥ ५०९ ॥ पढमतियं च, य पढमं, पढमं चउवीसयं, च मिस्सम्हि। पढमं चउवीसचऊ अविरददेसे पमत्तिदरे ॥ ५१० ॥ अडचउरेक्कावीसं उवसमसे-ढिम्हि, खवगसेढिम्हि। एक्कावीसं सत्ता अट्ठकसायाणियट्टित्ति ॥ ५११ ॥ तेरस बारेयारं, तेरस बारं, च तेरसं कमसो। पुरिसित्थिसंढवेदोदयेण गदपण-गबंधम्हि ॥ ५१२ ॥ पुरिसोदयेण चडिदे अंतिमखंडंतिमोत्ति पुरिसुदओ। तप्प-णिधिम्मिदराणं अवगदवेदोदयं होदि ॥ ५१३ ॥ तट्ठाणे एक्कारस सत्ता तिण्हादयेण चडिदाणं। सत्तण्हं समग छिदी पुरिसे छण्हं च णवगमत्थित्ति ॥ ५१४ ॥ इदि चदुबंधक्खवगे तेरस बारस एगार चउसत्ता। तिदुइगिबंधे

तिदुइगि णवगुच्छिट्ठाणमविवक्खा ॥ ५१५ ॥ तिण्णेव दु बावीसे, इगिवीसे अट्ठवीस, कम्मंसा। सत्तरतेरेणवबंधगेसु पंचेव ठाणाणि ॥ ५१६ ॥ पंचविध-चदुविधेसु य छ सत्त सेसेसु जाण चत्तारि। उच्छिठावलिणवकं अविवक्खिय सत्तठाणाणि ५१७ ॥ जुम्मम्। दसणवपण्णरसाइं बंधोदयसत्तपयडिठाणाणि। भणिदाणि मोहणिज्जे एत्तो णामं परं वोच्छं ॥ ५१८ ॥ णिरया पुण्णा पण्हं बादरसुहुमा तहेव पत्तेया। वियलाऽसण्णी सण्णी मणुवा पुण्णा अपुण्णा य ॥ ५१९ ॥ सामण्णतित्थकेवलि उहयसमुग्घादगा य आहारा। देवावि य पज्जत्ता इदि जीवपदा हु इगिदाला ॥ ५२० ॥ जुम्मम्। तेवीसं पणवीसं छव्वीसं अट्ठवीसमुगतीसं। तीसेक्कतीसमेवं एक्को बंधो दुसेढिम्हि ॥ ५२१ ॥ ठाणमपुण्णेण जुदं पुण्णेण य उवरि पुण्णगेणेव। तावदुगाणण्णदरे-णण्णदरेणमराणिरयाणं ॥५२२॥ णिरयेण विणा तिण्हं एक्कदरेणेवमेव सुरगइणा। बंधंति विणा गइणा जीवा तज्जोगपरिणामा ॥ ५२३ ॥ जुम्मं। भूबादरपज्जत्ते-णादावं बंधजोग्गमुज्जोवं। तेउतिगूणातिरिक्खपसत्थाणं एयदरगेण ॥ ५२४ ॥ णरगइणामरगइणा तित्थं देवेण हारमुभयं च। संजदबंधट्ठाणं इदराहिं गईहिं णत्थित्ति ॥ ५२५ ॥ णामस्स णवधुवाणि य सरूणतसजुम्मगाणमेक्कदरं। गइजाइदेहसंठाणाणूणेक्कं च सामण्णा ॥ ५२६ ॥ तसबंधेण हि संहदिअंगोवंगा-णमेक्कदरगं तु। तप्पुण्णेण य सरगमणाणं पुण एगदरगं तु ॥ ५२७ ॥ पुण्णेण समं सव्वेणुस्सासो णियमदो दु परघादो। जोगट्ठाणे तावं उज्जोवं तित्थमाहारं ॥ ५२८ ॥ विसेसयं। तित्थेणाहारदुगं एक्कसराहेण बंधभेदीदि। पक्खिवत्ते ठाणाणं पयडीणं होदि परिसंखा ॥ ५२९ ॥ एयक्खअपज्जत्तं इगिपज्जत्त बितिचपणरापज्जत्तं। एइंदियपज्जत्तं सुराणिरयगईहिं संजुत्तं ॥ ५३० ॥ पज्जत्तगबितिचप मणुसदेवगादिसंजुदाणि दोण्णि पुणो। सुरगइजुदमगइजुदं बंधट्ठाणाणि णामस्स ॥ ५३१ ॥ जुम्मं। संठाणे संहडणे विहायजुम्मे य चरि-मछज्जुम्मे। अविरुद्धेक्कदरादो बंधट्ठाणेसु भंगा हु ॥ ५३२ ॥ तत्थासत्थो णारयसव्वापुण्णेण होदि बंधो दु। एक्कदराभावादो तत्थेक्को चेव भंगो दु ॥५३३ तत्थासत्थं एदि हु साहारणथूलसव्वसुहुमाणं। पज्जत्तेण य थिरसुहजुम्मेक्क-दरं तु चदुभंगा ॥ ५३४ ॥ पुढवीआऊतेऊवाऊपत्तेयवियलसण्णीणं। सत्थेण असत्थं थिरसुहजसजुम्मट्ठभंगा हु ॥ ५३५ ॥ सण्णिस्स मणुस्सस्स य ओघे-क्कदरं तु मिच्छभंगा हु। छादालसयं अट्ठ य बिदिये बत्तीससयभंगा ॥५३६॥ मिस्साविरदमणुस्सट्ठाणे मिच्छादिदेवजुदठाणे। सत्थं तु पमत्तंते थिरसुहजस-जुम्मगट्ठभंगा हु ॥ ५३७ ॥ णेरयियाणं गमणं सण्णीपज्जत्तकम्मतिरियणरे।

चरिमंचऊतित्थूणे तेरिच्छे चेव सत्तमिया ॥ ५३८ ॥ तत्थतणऽविरदसम्मो मिस्सो मणुवदुगमुच्चयं णियमा। बंधदि गुणपडिवण्णा मरंति मिच्छेव तत्थ भवा ॥ ५३९ ॥ तेउदुगं तेरिच्छे सेसेगअपुण्णावियलगा य तहा। तित्थूणणरेवि तहाऽसण्णी घम्मे य देवदुगे ॥ ५४० ॥ सण्णीवि तहा सेसे णिरये भोगेवि अच्चुदंतेवि। मणुवा जंति चउगादिपरियंतं सिद्धिठाणं च ॥ ५४१ ॥ आहारगा दु देवे देवाणं सण्णिकम्मतिरियणरे। पत्तेयपुढविआऊबादरपज्जत्तगे गमणं ॥ ५४२ ॥ भवणतियाणं एवं तित्थूणणरेसु चेव उप्पत्ती। ईसाणंताणेगे सदरदुगंताण सण्णीसु ॥ ५४३ ॥ णामस्स बंधठाणा णिरयादिसु णवयवीस तीसमदो आदिमछक्कं सव्वं पणछण्णववीस तीसं च ॥ ५४४ ॥ पचक्खतसे सव्वं अडवीसूणादिछक्कयं सेसे। चउमणवयणोराले सड देवं वा विगुव्वदुगे ॥ ५४५ ॥ अडवीसदु हारदुगे सेसदुजोगेसु छक्कमादिल्लं। वेदकसाये सव्वं पढमिल्लं छक्कमण्णाणे ॥ ५४६ ॥ सण्णाणे चरिमपणं केवलजहखादसंजमे सुण्णं। सुदमिव संजमतिदए परिहारे णत्थि चरिमपदं ॥ ५४७ ॥ अंतिमठाणं सुहुमे देसाविरदीसु हारकम्मं वा। चक्खूजुगले सव्वं सगसगणाणं व ओहिदुगे ॥ ५४८ ॥ कम्मं वा किण्हतिये पणुवीसा छक्कमट्ठवीसचऊ। कमसो तेऊजुगले सुक्काए ओहिणाणं वा ॥ ५४९ ॥ भव्वे सव्वमभव्वे किण्हं वा उवसमम्मि खइए य। सुक्कं वा पम्मं वा वेदगसम्मत्तठाणाणि ॥ ५५० ॥ अडवीसतियं दु साणे मिस्से मिच्छे दु किण्हलेस्सं वा। सण्णीआहारिंदरे सव्वं तेवीसछक्कं तु ॥ ५५१ ॥ णिरयादिजुदट्ठाणे भंगणप्पप्पणम्मि ठाणम्मि। ठविदूण मिच्छभंगे सासणभंगा हु अत्थित्ति ॥ ५५२ ॥ अविरदभंगे मिस्सयदेरूपमत्ताण सव्वभंगा हु। अत्थित्ति ते दु अवणिय मिच्छाविरदापमादेसु ॥ ५५३ ॥ जुम्मं। भुजगारा अप्पदरा अवट्ठिदावि य सभंगसंजुत्ता। सव्वपरट्ठाणेण य णेदव्वा ठाणबंधम्मि ॥ ५५४ ॥ अप्पबरोभयठाणे बंधट्ठाणाण जो दु बंधस्स। सट्ठाण परट्ठाण सव्वपरट्ठाणमिदि सण्णा ॥ ५५५ ॥ चदुरेक्कदुपण पंच य छत्तिगठाणाणि अप्पमत्तंता। तिसु उवसमगे संते त्ति य तियतिय दोण्णि गच्छंति ॥ ५५६ ॥ सासणपमत्तवज्जं अपमत्तंतं समल्लियइ मिच्छो। मिच्छत्तं बिदियगुणो मिस्सो पढमं चउत्थं च ॥ ५५७ ॥ अविरदसम्मो देसो पमत्तपरिहीणमप्पमत्तंतं। छट्ठाणाणि पमत्तो छट्ठगुणं अप्पमत्तो दु ॥ ५५८ ॥ उवसामगा दु सेढिं आरोहंति य पडंति य कमेण। उवसामगेसु मरिदो देवतमत्तं समल्लियई ॥ ५५९ ॥ ' मिस्सा आहारस्स य खवगा चडमाणपढमपुव्वा य। पढमुवसम्मा तमतमगुणपडिवण्णा य ण मरंति ॥ ५६० ॥ अणसंजोजिदमिच्छे मुहुत्तअंतं तु णत्थि मरणं तु।

किदकरणिज्जं जाव दु सव्वपरहाण अट्ठपदा ॥ ५६१ ॥ ' देवेसु देवमणुवे सुरणरतिरिये चउग्गईसुंपि । कदकरणिज्जुप्पत्ती कमसो अंतोमुहुत्तेण ॥ ५६२ ॥ तिविहो दु ठाणबंधो भुजगारप्पदरवहिदो पढमो । अप्पं बंधंतो बहुबंधे बिदियो दु विवरीयो ॥ ५६३ ॥ तदियो सणामसिद्धो सव्वे आविरुद्धठाणबंधभवा । ताणुप्पत्तिं कमसो भंगेण समं तु वोच्छामि ॥ ५६४ ॥ जुम्मं । भूबादरतेवीसं बंधंतो सव्वमेव पणुवीसं । बंधदि मिच्छाइट्ठी एवं सेसाणमाणेज्जो ॥ ५६५ ॥ तेवीसट्ठाणादो मिच्छत्तीसोत्ति बंधगो मिच्छो । णवरि हु अट्ठावीसं पंचिंदियपुण्णगो चेव ॥ ५६६ ॥ भोगे सुरट्ठवीसं सम्मो मिच्छो य मिच्छगअपुण्णे । तिरिउगतीसं तीसं णरउगुतीसं च बंधदि हु ॥ ५६७ ॥ मिच्छस्स ठाणभंगा एयारं सदरि दुगुणसोल णवं । अडदालं बाणउदी सदाण छादाल चत्तारियं ५६८ विवरीयेणप्पदरा होंति हु तेरासिएण भंगा हु । पुव्वपरट्ठाणाणं भंगा इच्छा फलं कमसो ॥ ५६९ ॥ लघुकरणं इच्छंतो एयारादीहिं उवरिमं जोग्गं । संगुणिदे भुजगारा उवरीदो होंति अप्पदरा ॥ ५७० ॥ भुजगारप्पदराणं भंगसमासो समो हु मिच्छस्स । पणतीसं चउणउदी सट्ठी चोदालमंककमे ॥ ५७१ ॥ देवट्ठवीस णरदेवुगुतीस मणुसतीस बंधयदे । तिछणवणवदुगभंगा तित्थविहीणा हु पुणरुत्ता ॥ ५७२ ॥ देवट्ठवीसबंधे देवुगुतीसम्मि भंग चउसट्ठी देवगुतीसे बंधे मणुवत्तीसेवि चउसट्ठी ॥ ५७३ ॥ तित्थयरसत्तणारयमिच्छो णरऊणतीसबंधो जो । सम्मम्मि तीसबंधो तियछक्कडछक्कचउभंगा ॥ ५७४ ॥ बावत्तरि अप्पदरा देवुगुतीसा दु णिरयअडवीसं । बंधंत मिच्छभंगेणवगयतित्था हु पुणरुत्ता ॥ ५७५ ॥ देवजुदेक्कट्ठाणे णरतीसे अप्पमत्तभुजयारा । पणदालिगिहारुभये भंगा पुणरुत्तगा होंति ॥ ५७६ ॥ इगि अड आट्ठगि अट्ठिगिभेदड अट्ठड दुणव य वीसतीसेक्के । अडिगिगि अडिगिगि बिहि उणवीगि इगिइगितीस देवचउ कमसो ॥ ५७७ ॥ इगिविहिगिगि खखतीसे दस णव णवडधियवीसमट्ठविहं । देवचउक्केक्कक्के अपमत्तप्पदरछत्तीसा ॥ ५७८ ॥ सव्वपरट्ठाणेण य अयदपमात्तिदरसव्वभंगा हु । मिच्छस्सभंगमज्झे मिलिदे सव्वे हवे भंगा ॥ ५७९ ॥ भुजगारा अप्पदरा हवंति पुव्ववरठाणसंताणे । पयडिसमोऽसंताणोऽपुणरुत्तंत्ति य समुद्दिट्ठो ॥ ५८० ॥ भुजगारे अप्पदरेऽवत्तव्वे ठाइदूण समबंधो । होदि अवट्ठिदबंधो सव्वभंगा तस्स भंगा हु ॥ ५८१ ॥ पडिय मरियेक्कमेक्कूणतीस तीसं च बंधगुवसंते । बंधो दु अवत्तव्वो अवट्ठिदो बिदियसमयादी ॥ ५८२ ॥ विग्गहकम्मसरीरे ससीरमिस्से सरीरपज्जत्ते । आणावचिपज्जत्ते कमेण पंचोदये काला ॥ ५८३ ॥ एक्कं व दो

च तिण्णि व समया अंतोमुहुत्तयं तिसुवि । हेट्ठिमकालूणाओ चरिमस्स य उदय कालो दु ॥ ५८४ ॥ सव्वापज्जत्ताणं दोण्णिवि काला चउक्कमेयक्खे । पंचवि होंति तसाणं आहारस्सुवरिमचउक्कं ॥ ५८५ ॥ कम्मोरालियमिस्सं ओरालुस्सा-सभास इदि कमसो । काला हु समुग्घादे उवसंहरणमाणगे पंच ॥ ५८६ ॥ ओराळं दंडदुगे कवाडजुगले य तस्स मिस्सं तु । पदरे य लोगपूरे कम्मं व य होदि णायव्वो ॥ ५८७ ॥ णामधुवोदयबारस गइजाईणं च तसतिजुम्माणं सुभगादेज्जजसाणं जुम्मेक्कं विग्गहे वाणू ॥ ५८८ ॥ मिस्सम्मि तिअंगाणं संठाणाणं च एगदरगं तु । पत्तेयदुगाणेक्को उवघादो होदि उदयगदो ॥५८९॥ तसमिस्से ताणि पुणो अंगोवंगाणमेगदरगं तु । छण्हं संहडणाणं एगदरो उद-यगो होदि ॥ ५९० ॥ परघादमंगपुण्णे, आदावदुगं विहायमविरुद्धे । सासवची तप्पुण्णे कमेण तित्थं च केवलिणि ॥ ५९१ ॥ जुम्मं । वीसं इगिचउवीसं तत्तो इगितीसओत्ति एयधियं । उदयट्ठाणा एवं णव अट्ठ य होंति णामस्स ॥५९२॥ चदुगदिया एइंदी विसेसमणुदेवणिरयएइंदी । इगिबितिचपसामण्णा विसेससुर-णारगेइंदी ॥५९३॥ सामण्णसयल वियलविसेसमणुस्ससुरणारया दोण्हं । सयल-वियलसामण्णा सजोगपंचक्खवियलया सामी ॥ ५९४ ॥ जुम्मं । एगे इगिवीस-पणं इगिछंव्वीसट्ठवीसतिण्णि णरे । सयले वियलेवि तहा इगितीसं चावि वचि-ठाणे ॥५९५॥ सुरणिरयविसेसणरे इगिपणसगवीसतिण्णि समुग्घादे । मणुसं वा इगिवीसे वीसं रूवाहियं तित्थं ॥ ५९६ ॥ वीसदु चउवीसचऊ पणछव्वीसादि पंचयं दोसु ॥ उगुतीसति पणकाले गयजोगे होंति णव अट्ठ ॥ ५९७ ॥ विसेसयं॥ गयजोगस्स य वारे तदियाउगगोद इदि विहीणेसु । णामस्स य णव उदया अट्ठेव य तित्थहीणेसु ॥ ५९८ ॥ संठाणे संहडणे विहायजुम्मे य चरिमचदु-जुम्मे । अविरुद्धेक्कदरादो उदयट्ठाणेसु भंगा हु ॥ ५९९ ॥ तत्थासत्था णारय-साहारणसुहुमगे अपुण्णे य । सेसेगविगळऽसण्णीजुदठाणे जसजुगे भंगा ॥६००॥ सण्णिम्मि मणुसम्मि य ओघेक्कदरं तु केवले वज्जं । सुभगादेज्जजसाणि य तित्थजुदे सत्थमेदीदि ॥ ६०१ ॥ देवाहारे सत्थं कालवियप्पेसु भंगमाणेज्जो । वोच्छिण्णं जाणित्ता गुणपडिवण्णेसु सव्वेसु ॥ ६०२ ॥ वीसादीणं भंगा इगिदा-ळपदेसु संभवा कमसो । एक्कं सट्टी चेव य सत्तावीसं च उगुवीसं ॥ ६०३ ॥ वीसुत्तरछच्चसया बारस पण्णत्तरीहि संजुत्ता । एक्कारससयसंखा सत्तरसस-याहिया सट्टी ॥ ६०४ ॥ ऊणत्तीससयाहियएक्कावीसा तदोवि एक्कट्टी । एक्कारससयसाहिया एक्केक्क विसरिसगा भंगा ॥ ६०५ ॥ विसेसयं । साम-ण्णकेवलिस्स समुग्घादगदस्स तस्स वचिभंगा । तित्थयरसत्ति सगभंगा समेदि

तत्थेक्कमवणिज्जो ॥ ६०६ णारयसण्णिमणुस्ससुराणं उवरिमगुणाण भंगा जे । पुणरुत्ता इदि अवणिय भणिया मिच्छस्स भंगेसु ॥ ६०७ ॥ अडवण्णा सत्तसया सत्तसहस्सा य होंति पिंडेण । उदयट्ठाणे भंगा असहायपरक्कमुद्दिट्ठा ॥ ६०८ ॥ तिदुइगिणउदी णउदी अडचउदोअहियसीदि सीदी य । ऊणासीदट्ठत्तरि सत्तत्तरि दस य णव सत्ता ॥ ६०९ ॥ सव्वं तित्थाहारुभऊणं, सुरणिरयणरदुचारिदुगे । उव्वेल्लिदे हदे चउ तेरे जोगिस्स दसणवयं ॥ ६१० ॥ गयजोगस्स दु तेरे तदियाउगगोदइदि विहीणेसु । दस णामस्स य सत्ता णव चेव य तित्थहीणेसु ॥ ६११ ॥ गुणसंजादप्पयडिं मिच्छे बंधुदयगंधहीणम्मि । सेसुव्वेल्लणपयडिं णियमेणुव्वेल्लिदे जीवो ॥६१२॥ सत्थत्तादाहारं पुव्वं उव्वेल्लदे तदो सम्मं । सम्मामिच्छं तु तदो एगो विगलो य सगलो य ॥ ६१३ ॥ वेदगजोग्गे काले आहारं उवसमस्स सम्मत्तं । सम्मामिच्छं चेगे वियले वेगुव्वछक्कं तु ॥ ६१४ ॥ उदधिपुधत्तं तु तसे पल्लासंखूणमेगमेयक्खे । जाव य सम्मं मिस्सं वेदगजोग्गो य उवसमस्स तदो ॥ ६१५ ॥ तेउदुगे मणुवदुगं उच्चं उव्वेल्लदे जहण्णिदरं । पल्लासंखेज्जदिमं उव्वेल्लणकालपरिमाणं ॥ ६१६ ॥ पल्लासंखेज्जदिमं ठिदिमुव्वेल्लदि मुहुत्तअंतेण । संखेज्जसायरठिदिं पल्लासंखेज्जकालेण ॥ ६१७ सम्मत्तं देसजमं अणसंजोजणविहिं च उक्कस्सं । पल्लासंखेज्जदिमं वारं पडिवज्जदे जीवो ॥६१८॥ चत्तारि वारमुवसमसेढिं समरुहदि खविदकम्मंसो । बत्तीसं वाराइं संजममुवलहिय णिव्वादि ॥ ६१९ ॥ तित्थाहाराणुभयं सव्वं तित्थं ण मिच्छगादितिये । तस्सत्तकम्मियाणं तग्गुणठाणं ण संभवई ॥ सुरणरसम्मे पढमो सासणहीणेसु होदि वाणउदी। सुरसम्मे णरणारयसम्मे मिच्छे य इगिणउदी ॥ ६२० ॥ णउदी चदुग्गदिम्मि य तेरसखवगोत्ति तिरियणर मिच्छे । अडचउसीदी सत्ता तिरिक्खमिच्छम्मि बासीदी ॥ ६२१ ॥ सीदादिचउट्ठाणा तेरसखवगादु अणुवसमगेसु । गयजोगस्स दुचरिमं जाव य चरिमम्हि दसणवयं ॥ ६२२ ॥ णिरये वा इगिणउदी णउदी भूआदिसव्वतिरियेसु । बाणउदी णउदी अडचउबासीदी य होंति सत्ताणि ॥ ६२३ ॥ बासीदिं वज्जित्ता बारसठाणाणि होंति मणुवेसु । सीदादिचउट्ठाणा छट्ठाणा केवलिदुगेसु ॥ ६२४ समविसमट्ठाणाणि य कमेण तित्थिदरकेवलीसु हवे । तिदुणवदी आहारे देवे आदिमचउक्कं तु ॥ ६२५ ॥ बाणउदिणउदिसत्ता भवणतियाणं च भोगभूमीणं । हेट्ठिमपुढविचउक्कभवाणं च य सासणे णउदी ॥ ६२६ ॥ मूलुत्तरपयडीणं बंधोदयसत्तठाणभंगा दु । भणिदा हु तिसंजोगे एत्तो भंगे परूवेमो॥६२७ अट्ठविहसत्तछब्बंधगेसु अट्ठेव उदयकम्मंसा । एयविहे तिवियप्पो एकवियप्पो

अबंधम्मि ॥ ६२८ ॥ मिस्से अपुव्वजुगले बिदियं अपमत्तओत्ति पढमदुगं । सुहुमादिसु तदियादी बंधोदयसत्तभंगेसु ॥ ६२९ ॥ बंधोदयकम्मंसा णाणावरणंतरायिए पंच । बंधोपरमेवि तहा उदयंसा होंति पचेव ॥६३०॥ बिदियावरणे णवबंधगेसु चदुपंचउदय णवसत्ता। छब्बंधगेसु एवं तह चदुबंधे छडंसा य ॥ ६३१ ॥ उवरदबंधे चदुपंचउदय णव छच्च सत्त चदुजुगलं । तदियं गोदं आउं विभज्ज मोहं परं वोच्छं ॥ ६३२ ॥ जुम्मं । सादासादेक्कदरं बंधुदया होंति संभवट्ठाणे । दोसत्तं जोगित्ति य चरिमे उदयागदं सत्तं ॥ ६३३ ॥ छट्ठोत्ति चारि भंगा दो भंगा होंति जाव जोगिजिणं । चउभंगाऽजोगिजिणे ठाणं पडि वेयणीयस्स ॥ ६३४ ॥ जुम्मं । णीचुच्चाणेकदरं बंधुदया होंति संभवट्ठाणे । दोसत्तं जोगित्ति य चरिमे उच्चं हवे सत्तं ॥६३५॥ उच्चुव्वेल्लिदतेऊ वाउम्मि य णीचमेव सत्तं तु । सेसिगिवियले सयले णीचं च दुगं च सत्तं तु ॥ ६३६ ॥ उच्चुव्वेल्लिदतेऊ वाऊ सेसे य वियलसयलेसु । उप्पण्णपढमकाले णीचं एयं हवे सत्तं ॥ ६३७ ॥ मिच्छादिगोदभंगा पण चदु तिसु दोण्णि अट्ठठाणेसु । एक्केक्का जोगिजिणे दो भंगा होंति णियमेण ॥६३८॥ सुरणिरया णरतिरियं छम्मासवसिट्ठगे सगाउस्स । णरतिरिया सव्वाउं तिभागसेसम्मि उक्कसं ॥ ६३९ ॥ भोगभुमा देवाउं छम्मासवसिट्ठगे य बंधंति । इगिविगला णरतिरियं तेउदुगा सत्तगा तिरियं ॥ ६४० ॥ जुम्मं । सगसगगदीणमाऊ उदेदि बंधे उदिण्णगेण समं । दो सत्ता हु अबंधे एक्कं उदयागदं सत्तं ॥ ६४१ ॥ एक्के एक्कं आऊ एक्कभवे बंधमेदि जोग्गपदे । अडवारं वा तत्थवि तिभागसेसे व सव्वत्थ ॥ ६४२ ॥ इगिवारं वज्जित्ता वड्ढी हाणी अवट्ठिदी होदि ओवट्टणघादो पुण परिणामवसेण जीवाणं ॥ ६४३ ॥ एवमबंधे बंधे उवरदबंधेवि होंति भंगा हु । एक्कस्सेक्कम्मि भवे एक्काउं पडि तये णियमा ॥ ६४४ ॥ एक्काउस्स तिभंगा संभवआऊहिं ताडिदे णाणा । जीवे इगिभवभंगा रूऊणगुणूणमसरित्थे ॥६४५॥ पण णव णव पण भंगा आउचउक्केसु होंति मिच्छम्मि । णिरयाउबंधभंगेणूणा ते चेव बिदियगुणे ॥ ६४६ ॥ सव्वाउबंधभंगेणूणा मिस्सम्मि अयदसुरणिरये । णरतिरिये तिरियाऊ तिण्णाउगबंधभंगूणा ॥६४७ देस णरे तिरिये तियतियभंगा होंति छट्ठसत्तमगे । तियभंगा उवसमगे दो दो खवगेसु एक्केक्को ॥ ६४८ ॥ अडछव्वीसं सोलस वीसं छात्तिगातिगं च चदुसु दुगं । असरिसभंगा तत्तो अजोगिअंतेसु एक्केक्को ॥ ६४९ ॥ बादालं पणुवीसं सोलसअहियं सयं च वेयणिये । गोदे आउम्मि हवे मिच्छादिअजोगिणो भंगा ॥ ६५० ॥ वेयणिये अडभंगा गोदे सत्तेव होंति भंगा हु । पण णव णव पण

भंगा आउचउक्केसु विसरित्था ॥ ६५१ ॥ मोहस्स य बंधोदयसत्तट्ठाणाण सव्वभंगा हु । पत्तेउत्तं व हवे तियसंजोगेवि सव्वत्थ ॥ ६५२ ॥ अट्ठसु एक्को बंधो उदया चदु ति दुसु चउसु चत्तारि । तिण्णि य कमसो सत्तं तिण्णेगदु चउसु पणगं तियं ॥ ६५३ ॥ अणियट्टीबंधतियं पणदुगएक्कारसुहुमउदयंसा । इगि चत्तारि य संते सत्तं तिण्णेव मोहस्स ॥ ६५४ ॥ जुम्मं । बावीसं दसयं चऊ अडवीसतियं च मिच्छबंधादी । इगिवीसं णवयतियं अट्ठावीसे व बिदियगुणे ॥ ६५५ ॥ सत्तरसं णवयंतियं अडचउवीसं पुणोवि सत्तरसं । णवचउ अडचउवीस य तिवीसतियमंसयं चउसु ॥ ६५६ ॥ तेरट्टचऊ देसे पमदिदरे णव सगादिचत्तारि । तो णवगं छादितियं अडचउरिगिवीसयं च बंधतियं ॥६५७॥ पंचादिपंचबंधो णवमगुणे दोण्णि एक्कमुदयो दु । अट्ठचदुरेक्कवीसं तेरादीअट्ठयं सत्तं ॥ ६५८ ॥ लोहेक्कुदओ सुहुमे अडचउरिगिवीसमेक्कयं सत्तं । अडचउरिगिवीसंसा संते मोहस्स गुणठाणे ॥ ६५९ ॥ बंधपदे उदयंसा उदयट्ठाणेवि बंध सत्तं च । सत्ते बंधुदयपदं इगिअधिकरणे दुगाधेज्जं ॥ ६६० ॥ बावीसयादिबंधेसुदयंसा चदुतितिगिचऊपंच । तिसु इगि छद्दो अट्ठ य एक्कं पंचेव तिट्ठाणे ॥ ६६१ ॥ दसयचऊ पढमतियं णवतियमडवीसयं णवादिचऊ । अडचदुतिदुइगिवीसं अडचदु पुव्वं व सत्तं तु ॥ ६६२ ॥ सगचउ पुव्वं वंसा दुगमडचउरेक्कवीस तेरतियं । दुगमेक्कं च य सत्तं पुव्वं वा अत्थि पणगदुगं ॥ ६६३ ॥ तिसु एक्केक्कं उदओ अडचउरिगिवीससत्तसंजुत्तं । चदुतिदयं तिदयदुगं दो एक्कं मोहणीयस्स ॥ ६६४ ॥ दसयादिसु बंधंसा इगितिय तियछक्क चारिसत्तं च । पणपण तियपण दुगपण इगितिग दुगछच्चऊणवयं ॥ ६६५ ॥ पढमं पढमतिचउपणसत्तरातिग चदुसु बंधयं कमसो । पढमतिछस्सगमडचउतिदुइगिवीसंसयं दोसु ॥ ६६६ ॥ तेरदु पुव्वं वंसा णवमडचउरेक्कवीससत्तमदो । पणदुगमडचउरेक्कावीसं तेरसतियं सत्तं ॥ ६६७ ॥ चरिमे चदुतिदुगेक्कं अट्ठयचदुरेक्कसंजुदं वीसं । एक्कारादीसव्वं कमेण ते मोहणीयस्स ॥ ६६८ ॥ सत्तपदे बंधुदया दसणव इगिति दुसु अडड तिपण दुसु । अडसग दुगि दुसु बिबिगिगि दुगि तिसु इगिसुण्णमेक्कं च ॥ ६६९ ॥ सव्वं सयलं पढमं दसतिय दुसु सत्तरादियं सव्वं । णवयप्पहुदीसयलं सत्तराति णवादिपण दुपदे ॥ ६७० ॥ सत्तरसादि अडादीसव्वं पण चारि दोण्णि दुसु तत्तो । पंचचउक्क दुगेक्कं चदुइगि चदुतिण्णि एक्कं च ॥ ६७१ ॥ तत्तो तियदुगमेक्कं दुप्पयडीएक्कमेक्कठाणं च । इगिणभबंधो चरिमे एउदओ मोहणीयस्स ॥ ६७२ ॥ विसेसयं । बंधुदये सत्तपदं बंधंसे णेयमुदयठाणं च । उदयंसे बंधपदं दुट्ठाणाधारमेक्कमाधेज्जं

॥ ६७३ ॥ बावीसेण णिरुद्धे दसचउरुदये दसादिठाणतिये । अट्ठावीसति सत्तं
सत्तुदये अट्ठवीसेव ॥ ६७४ ॥ इगिवीसेण णिरुद्धे णवयतिये सत्तमट्ठवीसेव ।
सत्तरंसे णवचदुरे अडचउतिदुगेक्कवीसंसा ॥ ६७५ ॥ इगिवीसं ण हि पढमे
चरिमे तिदुवीसयं ण तेरणवे । अडचउसगचउरुदये सत्तं सत्तरसयं व हवे॥६७६
णवरि य अपुव्वणवगे छादितियुदयेवि णत्थि तिदुवीसा । पणबंधे दोउदये
अडचउरिगिवीसतेरसादितियं ॥ ६७७ ॥ चदुबंधे दोउदये सत्तं पुव्वं व तेण
एक्कुदये । अडचउरेक्कावीसा एयारातिगं च सत्ताणि ॥ ६७८ ॥ तिदुइगिबंधे-
क्कुदये चदुतियठाणेण तिदुगठाणेण । दुगिठाणेण य सहिदा अडचउरिगिवीसया
सत्ता ॥ ६७९ ॥ बावीसे अडवीसे दसचउरुदओ अणं ण सगवीसे । छव्वीसे
दसयतियं इगिअडवीसे दु णवयतियं ॥ ६८० ॥ सत्तरसे अडचदुरिगवीसे
णवयचदुरुदयमिगिवीसे । णो पढमुदओ एवं तिदुवीसे णंतिमस्सुदओ ॥६८१॥
तेरणवे पुव्वंसे अडादिचउ सगचउण्हमुदयाणं । सत्तरसं व वियारो पणगुवसंते
सगेसु दो उदया ॥ ६८२ ॥ तेणेवं तेरातिगे चदुबंधे पुव्वसत्तगेसु तहा । तेणुवसं-
तंसेयारातिए एक्को हवे उदओ ॥ ६८३ ॥ तिदुइगिबंधे अडचउरिगिवीसे
चदुतिएण ति दुगेण । दुगिसत्तेण य सहिदे कमेण एक्को हवे उदओ ॥६८४॥
दसगुदये अडवीसतिसत्ते बावीसबंध, णवअट्ठ । अडवीसे बावीसतिचउबंधो
सत्तवीसदुगे ॥ ६८५ ॥ बावीसबंध चदुतिदुवीसंसे सत्तरसयददुगबंधो । अट्ठुदये
इगिवीसे सत्तरबंधं विसेसं तु ॥ ६८६ ॥ जुम्मं । सत्तुदये अडवीसे बन्धो
बावीसपंचयं, तेण । चउवीसतिगे अयदतिबंधो इगिवीसगयददुगबंधो ॥ ६८७॥
छप्पणउदये उवसंतंसे अयदतिगदेसदुगबंधो । तेण तिदोवीसंसे देसदुणवबंधयं
होदि ॥ ६८८ ॥ चउरुदयुवसंतंसे णवबंधा दोण्णिउदयपुव्वंसे । तेरसतियसत्तेवि
य पण चउ ठाणाणि बंधस्स ॥ ६८९ ॥ एक्कुदयुवसंतंसे बंधो चदुरादिचारि
तेणेव । एयारदु चदुबंधो चदुरंसे चदुतियं बंधो ॥ ६९० ॥ तेण तिये तिदुबंधो
दुगसत्ते दोण्णि एक्कयं बंधो । एक्कंसे इगिबंधो गयणं वा मोहणीयस्स ॥६९१॥
णामस्स य बंधोदयसत्तट्ठाणाण सव्वभंगा हु । पत्तेउत्तं व हवे तियसंजोगेवि
सव्वत्थ ॥ ६९२ ॥ छण्णवछत्तियसगइगि दुगतिगदुग तिण्णअट्ठचत्तारि ।
दुगदुगचदू दुगपणचदु चदुरेयचदू पणेयचदू ॥ ६९३ ॥ एगेगमट्ठ एगेगमट्ठ
छदुमट्ठ केवलिजिणाणं । एगचदुरेगचदुरो दोचदु दोछक्क बंधउदयंसा ॥६९४॥
जुम्म । णामस्स य बंधोदयसत्ताणि गुणं पडुच्च उत्ताणि । पत्तेयादो सव्वं भणि-
दव्वं अत्थजुत्तीए ॥ ६९५ ॥ तेवीसादी बंधा इगिवीसादीणि उदयठाणाणि ।
बाणउदादी सत्तं, बंधा पुण अट्ठवीसतियं ॥ ६९६ ॥ इगिवीसादीएक्कत्तीसंता

सत्तअट्ठवीसूणा । उदया सत्तं णउदी बंधा पुण अट्ठवीसदुगं ॥ ६९७ ॥ एगुणतीसत्तिदयं उदयं बाणउदिणउदियं सत्तं । अयदे बंधट्ठाणं अडवीसत्तियं होदि ॥ ६९८ ॥ उदया चउवीसूणा इगिवीसप्पहुदिएक्कतीसंता । सत्तं पढमचउक्कं, अपुव्वकरणोत्ति णायव्वं ॥ ६९९ कलावयं । अडवीसदुगं बंधो देसे पमदे य तीसदुगमुदओ । पणवीससत्तवीसप्पहुदीचत्तारि ठाणाणि ॥ ७०० ॥ अपमत्ते य अपुव्वे अडवीसादीण बंधमुदओ दु । तीसमणियट्टिसुहुमे जसकित्ती एक्कयं बंधो ॥ ७०१ ॥ उदओ तीसं सत्तं पढमचउक्कं च सीदिचउ संते । खीणे उदओ तीसं पढमचऊ सीदिचउ सत्तं ॥ ७०२ ॥ जुम्मं । जोगिम्मि अजोगिम्मि य तीसिगितीसं णवट्ठयं उदओ । सीदादिचऊछक्कं कमसो सत्तं समुद्दिट्ठं ॥७०३ पणदोपणगं पणचदुपणगं बंधुदयसत्त पणगं च । पणछक्कपणगछक्कपणगमट्ठट्ठमेयारं ॥ ७०४ ॥ सत्तेव अपज्जत्ता सामी सुहुमो य बादरो चेव । वियलिंदिया य तिविहा होंति असण्णी कमा सण्णी ॥ ७०५ ॥ जुम्मम् । बंधा तियपणछण्णवर्वीसत्तीसं अपुण्णगे उदओ । इगिचउवीसं इगिछव्वीसं थावरतसे कमसो ॥ ७०६ ॥ बाणउदीणउदिचऊ सत्तं एमेव बंधयं अंसा । सुहुमिदरे वियलतिये उदया इगिवीसयादिचउपणयं ॥ ७०७ ॥ इगिछक्कडणववीसत्तीसिगितीसं च वियलठाणं वा । बंधतियं सण्णिदरे भेदो बंधादि हु अडवीसं ॥ ७०८ ॥ विसेसयं । सण्णिम्मि सव्वबंधा इगिवीसप्पहुदिएक्कतीसंता । चवर्वीसूणा उदओ दसणवपरिहीणसव्वयं सत्तं ॥७०९॥ दोछक्कट्ठचउक्कं णिरयादिसु णामबंधठाणाणि । पणणवएगारपणयं तिपंचबारसचउक्कं च ॥७१०॥ एगे वियले सयले पण पण अड पंच छक्केगार पणं । पणतेरं बंधादी सेसादेसेवि इदि णेयं ॥ ७११ ॥ णिरयादिणामबंधा उगुतीसं तीसमादिमं छक्कं । सव्वं पणछक्कुत्तरवीसुगुतीसदुगं होदि ॥७१२॥ उदया इगिपणसगअडणववीसं एक्कवीसपहुदिणवं । चउवीसहीणसव्वं इगिपणसगअट्ठणववीसं ॥ ७१३ ॥ सत्ता बाणउदितियं बाणउदीणउदिअट्ठसीदितियं । बासीदिहीणसव्वं तेणउदिचउक्कयं होदि ॥७१४॥ इगिविगल बंधठाणं अडवीसूणं तिवीसछक्कं तु । सयले सयले उदया एगे इगिवीसपंचयं वियले ॥ ७१५ ॥ इगिछक्कडणववीसं तीसदु चउवीसहीणसव्वुदया । णउदिचऊ बाणउदी एगे वियले य सव्वयं सयले ॥ ७१६ ॥ जुम्मं । पुढवीयादीपंचसु तसे कमा बंधउदयसत्ताणि । एयं वा सयलं वा तेउदुगे णत्थि सगवीसं ॥ ७१७ ॥ मणिवचि बंधुदयंसा सव्वं णववीसतीसइगितीसं । दसणवदुसीदिवज्जिदसव्वं, ओरालतम्मिस्से ॥ ७१८ ॥ सव्वं तिवीसछक्कं, पणुवीसादेक्कतीसपेरंतं । चउछक्कसत्तवीसं, दुसु सव्वं दसयणवहीणं ॥७१९॥

वेगुव्वे तम्मिस्से बंधंसा सुरादीव उदयो दु । सगवीसतियं पणजुदवीसं आ-हारतम्मिस्से ॥ ७२० ॥ बंधतियं अडवीसदु वेगुव्वं वा तिणउदिबाणउदी । कम्मे वीसदुगुदओ ओरालियमिस्सयं व दंधंसा ॥ ७२१ ॥ जुम्मं ॥ वेदकसाये सव्वं इगिवीसणव तिणउदिएक्कारं । थीपुरिसे चउवीसं सीदडसदरी ण थीसंढे ॥ ७२२ ॥ अण्णाणदुगे बंधा आदीछ णउंसयं व उदयो दु । सत्तं दुणउदिछक्कं विभंगबंधा हु कुमदिं व ॥ ७२३ ॥ उदया उणतीसतियं सत्ता णिरयं व मदि-सुदोहीए । अडवीसचउ बंधा उदया पुरिसं व अट्ठेव ॥ ७२४ ॥ पढमचऊ सीदि-चऊ सत्तं मणपज्जवम्हि बंधंसा । ओहिं व तीसमुदयं ण हि बंधो केवले णाणे ॥ ७२५ ॥ उदओ सव्वं चउपणवीसूणं सीदिछक्कयं सत्तं । सुदमिव सामायियदुगे उदओ पणुवीससत्तवीसचऊ ॥ ७२६ ॥ कलावयं । परिहारे बंधतियं अडवीसचऊ य तम्मिमादिचऊ । सुहुमे एक्को बंधो मणं व उदयंसठाणाणि ॥ ७२७ ॥ जह-खादे बंधतियं केवलयं वा तिणउदिचउ अत्थि । देसे अडवीसदुगं तीसदु तेण-उदिचारि बंधतियं ॥ ७२८ ॥ अविरमणे बंधुदया कुमदिं व तिणउदिसत्तयं सत्तं पुरिसं वा चक्खिदरे अत्थि अचक्खुम्मि चउवीसं ॥ ७२९ ॥ ओहिदुगे बंधतियं तण्णाणं वा किलिट्ठलेसतिये । अविरमणं वा सुहजुगलदओ पुंवेदयं व हवे ॥ ॥ ७३० ॥ अडवीसचऊ बंधा पणछव्वीसं च अत्थि तेउम्मि । पढमचउक्कं सत्तं सुक्के ओहिं व वीसयं चुदओ ॥ ७३१ ॥ जुम्मं । भव्वे सव्वमभव्वे बंधुदया अविरदव्व सत्तं तु । णउदिचउ हारबंधणदुगहीणं सुदमिवुवसमे बंधो ॥ ७३२ ॥ उदया इगिपणवीसं णववीसतियं च पढमचउ सत्तं । उवसम इव बंधंसा वेदग-सम्मे ण इगिबंधो ॥ ७३३ ॥ उदया मदिं व खइये बंधादी सुदमिवत्थि चरिम-दुगं । उदयंसे वीसं च य साणे अडवीसतियबंधो ॥ ७३४ ॥ उदया इगिवीस-चऊ णववीसतियं च णउदियं सत्तं । मिस्से अडवीसदुगं णववीसतियं च बंधु-दया ॥ ७३५ ॥ बाणउदिणउदिसत्तं मिच्छे कुमदिं व होदि बंधतियं । पुरिसं वा सण्णिये इदरे कुमदिं व णत्थि इगिणउदी ॥ ७३६ ॥ कुलयं । आहारे बंधुदया संढं वा णवरि णत्थि इगिवीसं । पुरिसं वा कम्मंसा इदरे कम्मं व बंधतियं ॥ ७३७ ॥ अत्थि णवट्ठ य दुदओ दसणवसत्तं च विज्जदे एत्थ । इदि बंधुदयप्पहुदी सुदणामे सारमादेसे ॥ ७३८ ॥ चारुसुदंस-णधरणे कुवलयसंतोसणे समत्थेण । माधवचंदेण महावीरेणत्थेण वित्थरिदो ॥ ॥ ७३९ ॥ णवपंचोदयसत्ता तेवीसे पण्णुवीस छव्वीसे । अट्ठचदुरट्ठवीसे णव-सत्तुगुतीसतीसम्मि ॥ ७४० ॥ एगेगं इगितीसे एगे एगुदयमट्ठसत्ताणि । उवर-दबंधे दसदस उदयंसा होंति णियमेण ॥ ७४१ ॥ जुम्मं । उदयंसट्ठाणाणि य

सामित्तादो दु जाणिदव्वाणि । बंधुदयं च णिरुंभिय सत्तस्स य संभवगदीए । ॥ १ ॥ तियपणछव्वीसबंधे इगिवीसादेक्कतीसचरिमुदया । बाणउदी णउदिचऊ सत्तं अडवीसगे उदया ॥ ७४२ ॥ पुव्वं व ण चउवीसं बाणउदिचउक्कसत्तमु- गुतीसे । तीसे पुव्वं वुदया पढमिल्लं सत्तयं सत्तं ॥ ७४३ ॥ जुम्मं । इगितीसे तीसुदओ तेणउदी सत्तयं हवे एगे । तीसुदओ पढमचऊ सीदादिचउक्कमवि सत्तं ॥ ७४४ ॥ उवरदबंधेसुदया चउपणवीसूण सव्वयं होदि । सत्तं पढमचउक्कं सीदादीछक्कमवि होदि ॥ ७४५ ॥ वीसादिसु बंधंसा णभदु छण्णव पणपणं च छसत्त । छण्णव छड दुसु छद्दस अट्ठदसं छक्कछक्क णभतिं दुसु ॥ ७४६ ॥ वीसुदये बंधो ण हि उणसीदीसत्तसत्तरी सत्तं । इगिवीसे तेवीसप्पहुदीतीसं- तया बंधा ॥ ७४७ ॥ सत्तं तिणउदिपहुदीसीदंता अट्ठसत्तरी य हवे । चउवीसे पढमतियं णववीसं तीसयं बंधो ॥ ७४८ ॥ बाणउदी णउदिचऊ सत्तं पणछस्स गट्ठणववीसे । बंधा आदिमछक्कं पढमिल्लं सत्तयं सत्तं ॥ ७४९ ॥ ते णवसग- सहरिजुदा आदिमछस्सीदिअट्ठसदरीहिं । णवसत्तसत्तरीहिं सीदिचउक्केहिं सहिदाणि ॥ ७५० ॥ कलावयं । तीसे अट्ठवि बंधो ऊणत्तीसं व होदि सत्तं तु इगितीसे तेवीसप्पहुदीतीसंतयं बंधो ॥ ७५१ ॥ सत्तं दुणउदिणउदीतिय सीद- डहत्तरी य णवणट्ठे । बंधो ण सीदिपहुदीसुसमाविसमं सत्तमुद्दिट्ठं ॥ ७५२ ॥ जुम्मं । सत्ते बंधुदया चदुसग सगणव चदुसगं च सगणवयं । छण्णव पणणव पणचदु चदुसिगिछक्कं णभेक्क सुण्णं ॥ ७५३ ॥ तेणउदीए बंधा उगुती- सादीचउक्कमुदओ दु । इगिपणछस्सगअट्ठयणववीसं तीसयं णेयं ॥ ७५४ ॥ बाणउदीए बंधा इगितीसूणाणि अट्ठठाणाणि । इगिवीसादी एक्कत्तीसंता उदयठाणाणि ॥ ६५५ ॥ इगिणउदीए बंधा अडवीसत्तिदयमेक्कयं चुदओ । तेणउदिं वा णउदीबंधा बाणउदियं व हवे ॥ ७५६ ॥ चरिमदुवीसूणुदयो तिसु दुसु बंधा छतुरियहीणं च । बासीदी बंधुदया पुव्वं विगिवीसचत्तारि ॥ ७५७ जुम्मं । सीदादिचउसु बंधा जसकित्ती समपदे हवे उदओ । इगिसगणवधियवीसं तीसेक्कत्तीसणवगं च ॥ ७५८ ॥ वीसं छडणववीसं तीसं चट्ठं च विसमठाणुदया । दसणवगे ण हि बंधो कमेण णवअडयं उदओ ॥ ७५९ ॥ जुम्मं । तेवीसबंधगे इगिवीसणवुदयेसु आदिमचउक्कं । बाणउदिणउदिअडचउवासीदी सत्तठाणाणि ॥ ७६० ॥ तेणुवरिमपंचुदये ते चेवंसा विवज्ज बासीदिं । एवं पणछव्वीसे अडवीसे एक्कवीसुदये ॥ ७६१ ॥ बाणउदिणउदिसत्तं एवं पणुवीसयादि- पंचुदये । पणसगवीसे णउदी विगुव्वणे अत्थिणाहारे ॥ ७६२ ॥ विसेसयं । तेण णाभिगितीसुदये बाणउदिचउक्कमेक्कतीसुदयं । णवरि ण इगिणउदिपदं

णववीसिगिवीसबंधुदये ॥ ७६३ ॥ तेणवदिसत्तसत्तं एवं पणछक्कवीसठाणुदये।
चउवीसे बाणउदी णउदिचउक्कं च सत्तपदं ॥ ७६४ ॥ जुम्मं । सगवीस-
चउक्कुदये तेणउदीछक्कमेवमिगितीसे । तिगिणउदी ण हि तीसे इगिपणसग-
अट्ठणवयवीसुदये ॥ ७६५ ॥ तेणउदिछक्कसत्तं इगिपणवीसेसु अत्थि बासीदी।
तेण छचउवीसुदये बाणउदी णउदिचउसत्तं ॥ ७६६ ॥ जुम्मं । एवं इगि-
तीसे ण हि बासीदी एक्कतीसबंधेण । तीसुदये तेणउदी सत्तपदं एक्कमेव
हवे ॥ ७६७ ॥ इगिबंधट्ठाणेण दु तीसट्ठाणोदये णिरुंधम्मि । पढमचऊसी-
दिचऊ सत्तट्ठाणाणि णामस्स ॥ ७६८ ॥ तेवीसबंधठाणे दुखणउदडचदुरसीदि
सत्तपदे । इगिवीसादिणउदओ बासीदे एक्कवीसचऊ ॥ ७६९ ॥ एवं पण-
छव्वीसे अडवीसे बंधगे दुणउदंसे । इगिवीसादिणवुदया चउवीसट्ठाणपरिहीणा
॥ ७७० ॥ इगिणउदीए तीसं उदओ णरदीए तिरियसण्णि वा । अडसीदीए
तीसदु णववीसे बंधगे तिणउदीए ॥ ७७१ ॥ इगिवीसादट्ठुदओ चउवीसूणो
दुणउदिणउदितिये इगिवीसणविगिणउदे णिरयं व छवीसतीसधिया ॥ ७७२ ॥
बासीदे इगिचउपणछव्वीसा तीसबंधतिगिणउदी । सुरमिव दुणउदिणउदी च-
उसुदओ ऊणतीसं वा ॥ ७७३ ॥ कलावयं इगितीसबंधठाणे तेणउदे तीसमेव
उदयपदं । इगिबंध तिणउदिचऊ सीदिचउक्केवि तीसुदओ ॥ ७७४ ॥ इगि
वीसट्ठाणुदये तिगिणउदे णवयवीसदुगबंधो । तेण दुखणउदिसत्ते आदिमछक्कं
हवे बंधो ॥ ७७५ ॥ एवमडसीदितिदए ण हि अडवीसं पुणोवि चउवीसे ।
दुखणउदडसीदितिए सत्ते पुव्वं व बंधपदं ॥ ७७६ ॥ जुम्मं । पणवीसे तिगि-
णउदे एगुणतीसदुगं दुणउदीए । आदिमछक्कं बंधो णउदिचउक्केवि णऽडवीसं
॥ ७७७ ॥ छव्वीसे तिगिणउदे उणतीसं बंध दुगखणउदीए । आदिमछक्कं
एवं अडसीदितिए ण अडवीसं ॥ ७७८ ॥ सगवीसे तिगिणउदे णववीसदु-
बंधयं दुणउदीए । आदिमछण्णउदितिए एवं अडवीसयं णत्थि ॥ ७७९ ॥
अडवीसे तिगिणउदे उणतीसदु दुजुदणउदिणउदितिये । बंधो सगवीसं वा
णउदीए अत्थि अडवीसं ॥ ७८० ॥ अडवीसमिगुणतीसे तीसे तेणउदिसत्तगे
बंधो । णववीसेक्कत्तीसं इगिणउदी अट्ठवीसदुगं ॥ ७८१ ॥ तेणं दुणउदे णउदे
अडसीदे बंधमादिमं छक्कं । चुलसीदेवि य एवं णवरि ण अडवीसबंधपदं ॥
७८२ ॥ जुम्मं । तीसुदयं विगितीसे सजोगबाणउदिणउदितियसत्ते । उवसंतचउ-
क्कुदये सत्ते बंधस्स ण वियारो ॥७८३॥ णामस्स य बंधादिसु दुतिसंजोगा परू-
विदा एवं । सुदवणवसंतगुणगणसायरचंदेण सम्मदिणा ॥ ७८४ ॥

॥ इति बंधउदयसत्त्वस्थानप्ररूपको पंचमोऽधिकारः ॥

णमिऊण अभयणंदिं सुदसायरपारगिंदणंदिगुरुं। वरवीरणंदिणाहं पयडीणं पच्चयं वोच्छं ॥७८५॥ मिच्छत्तं अविरमणं कसायजोगा य आसवा होंति। पण बारस पणुवीसं पण्णरसा होंति तब्भेया ॥७८६॥ चदुपच्चइगो बंधो पढमे णंतरतिगे तिपच्चइगो। मिस्सगबिदियं उवरिमदुगं च देसेक्कदेसम्मि ॥७८७॥ उवरिल्लपंचये पुण दुपच्चया जोगपच्चओ तिण्हं। सामण्णपच्चया खलु अट्ठण्हं होंति कम्माणं ॥७८८॥ पणवण्णा पण्णासा तिदाल छादाल सत्ततीसा य। चदुवीसा बावीसा बावीसमपुव्वकरणोत्ति ॥७८९॥ थूले सोळसपहुदी एगूणं जाव होदि दसठाणं। सुहुमादिसु दस णवयं णवयं जोगिम्मि सत्तेव ॥ ७९० ॥ जुम्मं। पण चदु सुण्णं णवयं पण्णारस दोण्णि सुण्णछक्कं च। एक्केक्कं दस जाव य एक्कं सुण्णं च चारि सग सुण्णं ॥ १ ॥ दोण्णि य सत्त य चोद्दसणुदयेवि एयार वीस तेत्तीसं। पणतीस दुसिगिदालं सत्ततालट्ठदाल दुसु पण्णं ॥ २ ॥ जुम्मं। मिच्छे पणमिच्छत्तं पढमकसायं तु सासणे मिस्से। सुण्णं अविरदसम्मे विदियकसायं विगुव्वदुग कम्मं ॥ ३ ॥ ओरालमिस्स तसवह णवयं देसम्मि अविरदेकारा। तदियकसायं पणगर पमत्तविरदम्मि हारदुगछेदो ॥ ४ ॥ सुण्णं पमादरहिदे पुव्वे छण्णोकसाय वोच्छेदो। अणियट्टिम्मि य कमसो एक्केक्कं वेदतियकसायतियं ॥ ५ ॥ सुहुमे सुहुमो लोहो सुण्णं उवसंतगेसु खीणेसु। अलियुभयवयणमणचउ जोगिम्मि य सुणह वोच्छामि ॥ ६ ॥ सच्चाणुभयं वयणं मणं च ओरालकायजोगं च। ओरालमिस्स कम्मं उवयारेणेव सब्भाओ ॥ ७ ॥ कुलयं ॥ अवरादीणं ठाणं ठाणपयारा पयारकूडा य। कूडुच्चारणभंगा पंचविहा होंति इगिसमये ॥७९१॥ दस अट्ठारस दसयं सत्तर णव सोलसं च दोण्हंपि। अट्ठ य चोद्दस पणयं सत्त तिये दुति दुगगमेगमदो ॥ ७९२ ॥ एक्कं च तिण्णि पंच य हेट्ठुवरीदो दु मज्झिमे छक्कं। मिच्छे ठाणपयारा इगिदुगमिदरेसु तिण्णि देसोत्ति ॥ ७९३ ॥ भयदुगरहियं पढमं एक्कदरजुदं दुसहियमिदि तिण्णं। सामण्णा तियकूडा मिच्छा अणहीणतिण्णिवि य ॥ ७९४ ॥ मिच्छत्ताणण्णदरं एक्केणक्खेण एक्ककायादी। तत्तो कसायवेददुजुगलाणेक्कं च जोगाणं ॥ ७९५ ॥ अणरहिदसहिदकूडे बावत्तरिसयसयाण तेणउदी। सट्ठी धुवा हु मिच्छे भयदुगसंजोगजा अधुवा ॥ ७९६ ॥ चउवीसट्ठारसयं तालं चोद्दस असीदि सोळसयं। छण्णउदी बारसयं बत्तीसं बिसद सोल बिसदं च ॥७९७॥ सोळस बिसदं कमसो धुवगुणगारा अपुव्वकरणोत्ति अद्धुवगुणिदे भंगा धुवभंगाणं ण भेदादो ॥७९८॥ जुम्मं। छप्पंचादेयंतं रूवुत्तरभाजिदे कमेण हदे। लद्धं मिच्छचउक्के देसे संजोगगुणगारा ॥ ७९९ ॥ पयडीणमंतराए उवघादो तप्पदोसणिण्हवणे। आवरणदुगं भूयो बंधदि अच्चासणाएवि ॥८००॥

भूदाणुकंपवदजोगजुजिदो खंतिदाणगुरुभत्तो । बंधदि भूयो सादं विवरीयो बंधदे इदरं ॥ ८०१ ॥ अरहंतसिद्धचेदियतवसुदगुरुधम्मसंघपडिणीगो । बंधदि दंसणमोहं अणंतसंसारिओ जेण ॥ ८०२ ॥ तिव्वकसाओ बहुमोहपरिणदो रागदोससंतत्तो । बंधदि चरित्तमोहं दुविहंपि चरित्तगुणघादी ॥ ८०३ ॥ मिच्छो हु महारंभो णिस्सीलो तिव्वलोहसंजुत्तो । णिरयाउगं णिबंधइ पावमई रुद्दपरिणामो ॥ ८०४ ॥ उम्मग्गदेसगो मग्गणासगो गूढहियय माइल्लो । सठसीलो य ससल्लो तिरियाउं बंधदे जीवो ॥ ८०५ ॥ पयडीए तणुकसाओ दाणरदी सीलसंजमविहीणो । मज्झिमगुणेहिं जुत्तो मणुवाऊं बंधदे जीवो ॥ ८०६ ॥ अणुवदमहव्वदेहिं य बालतवाकामणिज्जराए य । देवाउगं णिबंधइ सम्माइट्ठी य जो जीवो ८०७ ॥ मणवयणकायवक्को माइल्लो गारवेहिं पडिबद्धो । असुहं बंधदि णामं तप्पडिवक्खेहिं सुहणामं ॥८०८॥ अरहंतादिसु भत्तो सुत्तरुची पढणुमाणगुणपेही । बंधदि उच्चागोदं विवरीओ बंधदे इदरं ॥ ८०९ ॥ पाणवधादीसु रदो जिणपूजामोक्खमग्गविग्घयरो ।अज्जेइ अंतरायं ण लहइ जं इच्छियं जेण ॥ ८१० ॥ प्रत्ययनिरूपणं नामषष्ठोऽधिकारः

गोम्मटजिणिंदचंदं पणमिय गोम्मटपयत्थसंजुत्तं । गोम्मटसंगहविसयं भावगयं चूलियं वोच्छं ॥ ८११ ॥ जेहिं दु लक्खिज्जंते उदसमआदीसु जणिदभावेहिं । जीवा ते गुणसण्णा णिद्दिट्ठा सव्वदरसीहिं ॥ ८१२ ॥ उवसम खइओ मिस्सो ओदयियो पारिणामियो भावो। भेदा दुग णव तत्तो दुगुणिगिवीसं तियं कमसो ॥८१३॥ कम्मुवसमम्मि उवसमभावो खीणम्मि खइयभावो दु । उदयो जीवस्स गुणो खओवसमिओ हवे भावो ॥८१४॥ कम्मुदयजकम्मिगुणो ओदयियो तत्थ होदि भावो दु । कारणणिरवेक्खभवो सभावियो होदि परिणामो ॥ ८१५ ॥ जुम्मं । उवसमभावो उवसमसम्मं चरणं च तारिसं खइओ । खाइयणाणं दंसण सम्म चरित्तं च दाणादी ॥ ८१६ ॥ खाओवसमियभावो चउणाण तिदंसणं तिअण्णाणं । दाणादिपंच वेदगसरागचारित्तदेसजमं ॥ ८१७ ॥ ओदयिया पुण भावा गदिलिंगकसाय तह य मिच्छत्तं ॥ लेस्सासिद्धासंजमअण्णाणं होंति इगिवीसं ॥८१८॥ जीवत्तं भव्वत्तमभव्वत्तादी हवंति परिणामा । इदि मूलुत्तरभावा भंगवियप्पे बहू जाणे ॥ ८१९ ॥ ओघादेसे संभवभावं मूलुत्तरं ठवेदूण । पत्तेये अविरुद्धे परसगजोगेवि भंगा हु ॥ ८२० ॥ मिच्छतिये तिचउक्के दोसुवि सिद्धेवि मूलभावा हु । तिग पण पणगं चउरो तिग दोण्णि य संभवा होंति ॥ ८२१ ॥ तत्थेव मूलभंगा दसछव्वीसं कमेण पणतीसं । उगुवीसं दस पणगं ठाणं पडि उत्तरं वोच्छं ॥ ८२२ ॥ उत्तरभंगा दुविहा

ठाणगया पदगयात्ति पढमम्मि । सगजोगेण य भंगाणयणं णत्थित्ति णिद्दिट्ठं ॥ ८२३ ॥ मिच्छदुगे मिस्सतिये पमत्तसत्ते ब मिस्सठाणाणि । तिग दुग चउरो एक्कं ठाणं सव्वत्थ ओदयियं ॥ ७२४ ॥ तत्थावरणजभावा पणछस्सत्तेव दाणपंचेव । अयदचउक्के वेदगसम्मं देसम्मि देसजमं ॥ ८२५ ॥ रागजमं तु पमत्ते इदरे मिच्छादिजेट्ठठाणाणि । वेभंगेण विहीणं चक्खुविहीणं च मिच्छदुगे ॥ ८२६ ॥ अवधिदुगेण विहीणं मिस्सतिए होदि अण्णठाणं तु । मणणाणेणवधिदुगेणुभयेणूणं तदो अण्णे ॥ ८२७ ॥ लिंगकसाया लेस्सा संगुणिदा चदुगदीसु अविरुद्धा । बारस बावत्तरियं तत्तियमेत्तं च अडदालं॥८२८॥ णवरि विसेसं जाणे सुर मिस्से अविरदे य सुहलेस्सा । चदुवीस तत्थ भंगा असहायपरक्कमुद्दिट्ठा ॥ ८२९ ॥ चक्खूण मिच्छसासणसम्मा तेरिच्छगा हवंति सदा । चारिकसायतिलेस्साणब्भासे तत्थ भंगा हु ॥ ८३० ॥ खाइयअविरदसम्मे चउ सोल विहत्तरि य बारं च । तद्देसो मणुसेव य छत्तीसा तब्भवा भंगा ॥ ८३१ ॥ परिमाणो दुट्ठाणो मिच्छे सेसेसु एक्कठाणो दु । सम्मं अण्णं सम्मं चारित्तं णत्थि चारित्तं ॥८३२॥ मिच्छदुगयदचउक्के अट्ठट्ठाणेण खयियठाणेण । जुद परजोगजभंगा पुव्व आणिय मेलिदव्वा हु ॥ ८३३ ॥ उवयोगेणक्खे चाडिदे गुणगारा एव होंति सव्वत्थ । अवसेसभावठाणणक्खे संचारिदे खेवा ॥ ८३४ ॥ दुसु दुसु देसे दोसुवि चउरुत्तर दुसदगासिदिसहिदसदं । बावत्तरि छत्तीसा बारमपुव्वे गुणिज्जपमा ॥ ८३५ ॥ बारचउतिदुगमेक्कं थूले तो इगि हवे अजोगित्ति । पुण बार बार सुण्णं चउसद छत्तीस देसोत्ति ॥ ८३६ ॥ जुम्मं । वासे दुसु दुसु दुसु तिसु खीणे दोसुवि कमेण गुणगारा । णव छब्बारस तीसं वीसं वीसं चउक्कं च ॥ ८३७ ॥ पुणरवि देसोत्ति गुणो तिदुणभछक्कयं पुणो खेवा । पुव्वपदे अड पंचयमेगारसुगुतीससुगुवीसं ॥ ८३८ ॥ उगुवीस तियं तत्तो तिदुणवछक्कयं च देसोत्ति । चउसुवसमगेसु गुणा ताल्लं रूऊणया खेवा ॥ ८३९ ॥ मिच्छादिट्ठाणभंगा अट्ठारसया हवंति तेसीदा । बारसया पणवण्णा सहस्ससहिया हु पणसीदा ॥ ८४० ॥ रूवाहियडवीससया सगणउदा दससया णवेगहिया । एक्कारसया दोण्हं खवगेसु जहाकमं वोच्छं ॥ ८४१॥ पुव्वं पंचणिअट्टीसुहुमे खीणे दहाणं छव्वीसा । तत्तियमेत्तो दसअडछब्दुचदुव्वयं एगूणं ॥ ८४२ ॥ उवसामगेसु दुगुणं रूवाहियं होदि सत्त जोगिम्हि । सतेव अजोगिम्मि य सिद्धे तिण्णेव भंगा हु ॥ ८४३ ॥ दुविहा पुण पदभंगा जादिगपदसव्वपदभवात्ति हवे । जादिपदखइगमिस्से पिंडेव य होदि सगजोगो ॥ ८४४ ॥ अपवुव्वसमगचउक्के एक्कं दो उवसमस्स जादि-

पदो ।· खइगपदं तत्थेक्कं खवगे जिणसिद्धगेसु दु पण चदू ॥ ८४५ ॥ मिच्छतिये मिस्सपदा तिण्णि य अयदम्मि होंति चत्तारि । देसतिये पंचपदा तत्तो खीणोत्ति तिण्णिपदा ॥ ८४६ ॥ मिच्छे अट्ठुदयपदा ते तिसु सत्तेव तो सवेदोत्ति । छस्सुहुमोत्ति य पणगं खीणोत्ति जिणेसु चदुतिदुगं ॥ ८४७ ॥ मिच्छे परिणामपदा दोण्णि य सेसेसु होदि एक्कं तु । जादिपदं पडि वोच्छं मिच्छादिसु भंगपिंडं तु ॥ ८४८ ॥ अट्ठ गुणिज्जा वामे तिसु सग छच्चउसु छक्क पणगं च । थूले सुहुमे पणगं दुसु चउतियदुगमदो सुण्णं ॥ ८४९ ॥ बारहट्ठ-छवीसं तिसु तिसु बत्तीसयं च चउवीसं । तो ताले चउवीसं गुणगारा बार बार णभं ॥ ८५० ॥ वामे चउदस दुसु दस अडवीसं तिसु हवंति चोत्तीसं । तिसु छव्वीस दुदालं खेवा छव्वीस बार बार णवं ॥ ८५१ ॥ एक्कारं दसगुणियं दुसु छावट्ठी दसाहियं विसयं । तिसु छव्वीसं विसयं वेदुवसामोत्ति दुसय बासीदी ॥ ८५२ ॥ बादालं बेण्णिसया तत्तो सुहुमोत्ति दुसय दोसहियं । उवसंतम्मि य भंगा खवगेसु जहाकमं वोच्छं ॥ ८५३ ॥ जुम्मं । सत्तरसं दस-गुणिदं वेदित्ति सयाहियं तु छादालं । सुहुमोत्ति खीणमोहे बावीससयं हवे भंगा ॥ ८५४ ॥ अडदालं छत्तीसं जिणेसु सिद्धेसु होंति णव भंगा । एत्तो सव्वपदं पडि मिच्छादिसु सुणह वोच्छामि ॥ ८५५ ॥ जुम्मं । भव्विदराण-ण्णदरं गदीण लिंगाण कोहपहुदीणं । इगिसमये लेस्साणं सम्मत्ताणं च णिय-मेण ॥ ८५६ ॥ पत्तेयपदा मिच्छे पण्णरसा पंच चेव उवजोगा । दाणादी ओदयिये चत्तारि य जीवभावो य ॥ ८५७ ॥ पिंडपदा पंचेव य भव्विदरदुग गदी य लिंगं च । कोहादी लेस्सावि य इदि वीसपदा हु उड्ढेण ॥ ८५८ ॥ पत्तेयाणं उवरिं भव्विदरदुगस्स होदि गादिलिंगे । कोहादिलेस्ससम्मत्ताणं रयणा तिरिच्छेण ॥ ८५९ ॥ एक्कादी दुगुणकमा एक्केक्कं रुंधिऊण हेट्ठम्मि । पदसंजोगे भंगा गच्छं पडि होंति उवरुवरिं ॥ ८६० ॥ इट्ठपदे रुऊणे दुवसं-वग्गम्मि होदि इट्ठधणं । असरित्थाणंतधणं दुगुणेगूणे सगीयसव्वधणं ॥८६१॥ तेरिच्छा हु सरित्था अविरददेसाण खयियसम्मत्त । मोत्तूण संभवं पडि खयि-गस्सवि आणए भंगे ॥ ८६२ ॥ उड्ढतिरिच्छपदाणं दव्वसमासेण होदि सव्व-धणं । सव्वपदाणं भंगे मिच्छादिगुणेसु णियमेण ॥ ८६३ ॥ मिच्छादीणं दुति दुसु अपुव्वअणियट्टिखवगसमगेसु । सुहुमुवसमगे संते एसे पत्तेयपदसंखा ॥ ८६४ ॥ पण्णर सोलट्ठारस वीसुगुवीसं च वीसमुगुवीसं । इगिवीस वीस-चउदसतेरसपणगं जहाकमसो ॥ ८६५ ॥ जुम्मं । मिच्छाइट्ठिप्पहुदिं खीणक-साओत्ति सव्वपदभंगा । पण्णट्ठिं च सहस्सा पंचसया होंति छत्तीसा ॥ ८६६ ॥

तग्गुणगारा कमसो पणणउदेयत्तरीसयाण दलं । ऊणट्ठारसयाणं दलं तुं सत्त-हियसोलसयं ॥ ८६७ ॥ तेवत्तरिं सयाइं सत्तावट्ठी य अविरदे सम्मे । सोलस चेव सयाइं चउसट्ठी खयियसम्मस्स ॥ ८६८ ॥ उणत्तीससयाइं एक्काणउदी य देसविरदम्मि । छावत्तरि पंचसया खइयणरे णत्थि तिरियम्मि ॥ ८६९ ॥ इगिदालं च सयाइं चउदालं च य पमत्त इदरे य । पुव्वुत्तसमगे वेदाणियट्टिभागे सहस्समट्ठूणं ॥ ८७० ॥ अडसट्ठी एक्कसयं कसायभागम्मि सुहुमुगे संते । अडदालं चउवीसं खवगेसु जहाकमं वोच्छं ॥ ८७१ ॥ अडदालं चारिसयापुव्वे अणियट्टिवेदभागे य । सीदी कसायभागे तत्तो बत्तीस सोलं तु ॥ ८७२ ॥ जोगिम्मि अजोग्गिम्मि य बेसदछप्पण्णयाण गुणगारा । चउसट्ठी बत्तीसा गुण-गुणिदेक्कूणया सव्वे ॥ ८७३ ॥ सिद्धेसु सुद्धभंगा एक्कत्तीसा हवंति णियमेण । सव्वपदं पडि भंगा असहायपरक्कमुद्दिट्ठा ॥ ८७४ ॥ आदेसेवि य एवं संभव-भावेहिं ठाणभंगाणि । पदभंगाणि य कमसो अव्वामोहेण आणेज्जो ॥ ८७५ ॥ आसिदिसदं किरियाणं अक्किरियाणं च आहु चुलसीदी । सत्तट्ठण्णाणीण वेणयियाणं तु बत्तीसं ॥ ८७६ ॥ अत्थि सदो परदोवि य णिच्चाणिच्चत्तणेण य णवत्था । कालीसरप्पाणियदिसहावेहि य ते हि भंगा हु ॥ ८७७ ॥ अत्थि सदो परदोवि य णिच्चाणिच्चत्तणेण य णवत्था । एसिं अत्था सुगमा काला-दीणं तु वोच्छामि ॥ ८७८ ॥ कालो सव्वं जणयदि कालो सव्वं विणस्सदे भूदं । जागत्ति हि सुत्तेसुवि ण सक्कदे वंचिदुं कालो ॥ ८७९ ॥ अण्णाणी हु अणीसो अप्पा तस्स य सुहं च दुक्खं च । सग्गं णिरयं गमणं सव्वं ईसरकयं होदि ॥ ८८० ॥ एक्को चेव महप्पा पुरिसो देवो य सव्ववावी य । सव्वंग-णिगूढोवि य सचेयणो णिग्गुणो परमो ॥ ८८१ जत्तु जदा जेण जहा जस्स य णियमेण होदि तत्तु तदा । तेण तहा तस्स हवे इदि वादो णियदिवादो दु ॥८८२ को करइ कंटयाणं तिक्खत्तं मियविहंगमादीणं । विविहत्तं तु सहाओ इदि सव्वंपि य सहाओत्ति ॥ ८८३ ॥ णत्थि सदो परदोवि य सत्तपयत्था य पुण्ण-पाऊणा । कालादियादिभंगा सत्तरि चदुपंतिसंजादा ॥ ८८४ ॥ णत्थि य सत्त-पदत्था णियदीदो कालदो तिपंतिभवा । चोद्दस इदि णत्थित्ते अक्किरियाणं च चुलसीदी ॥ ८८५ ॥ को जाणइ णवभावे सत्तमसत्तं दयं अवत्तमिदि । अवय-णजुद सत्ततयं इदि भंगा होंति तेसट्ठी ॥ ८८६ ॥ को जाणइ सत्तचऊ भावं सुद्धं खु दोण्णिपंतिभवा । चत्तारि होंति एवं अण्णाणीणं तु सत्तट्ठी ॥ ८८७ ॥ मणवयणकायदाणगविणवो सुरणिवइणाणिजदिवुड्ढे । बाले मादुपिदुम्मि च कायव्वो चेदि अट्ठचऊ ॥ ८७८ ॥ सच्छंददिट्ठीहिं वियप्पियाणि तेसट्ठिजुत्ताणि

सयाणि तिण्णि । पाखंडिणं वाउलकारणाणि अण्णाणिचित्ताणि हरंति ताणि ॥ ८८९ ॥ आलसड्ढो णिरुच्छाहो फलं किंचि ण भुंजदे । थणक्खीरादिपाणं वा पउरुसेण विणा ण हि ॥ ८९० ॥ दइवमेव परं मण्णे धिप्पउरुसमणत्थयं । एसो सालसमुत्तंगो कण्णो हण्णइ संगरे ॥ ८९१ ॥ संजोगमेवेति वदंति तण्णा णेवेक्कचक्केण रहो पयादि । अंधो य पगूं य वणं पविट्ठा ते संपजुत्ता णयरं पविट्ठा ॥ ८९२ ॥ सइउट्ठिया पसिद्धी दुव्वारा मेलिदेहिं वि सुरेहिं । मज्झिमपंडवखित्ता माला पंचसु वि खित्तेव ॥ ८९३ ॥ जावदिया वयणवहा तावदिया चेव होंति णयवादा । जावदिया णयवादा तावदिया चेव होंति परसमया ॥ ८९४ ॥ परसमयाणं वयणं मिच्छं खलु होइ सव्वहा वयणा । जेणाणं पुण वयणं सम्मं खु कहंचिवयणादो ॥ ८९५ ॥

इति भावचूलिकाप्रकरको नाम सप्तमोऽधिकारः ॥

णमह गुणरयणभूसण सिद्धंतामियमहद्धिभवभावं । वरवीरणंदिचंदं णिम्मलगुणमिंदणंदिगुरुं ॥८९६॥ इगिवीसमोहखवणुवसमणणिमित्ताणि तिकरणाणि तहिं । पढमं अधापवत्तं करणं तु करेदि अपमत्तो ॥ ८९७ ॥ जम्हा उवरिमभावा हेट्ठिमभावेहिं सरिसगा होंति । तम्हा पढमं करणं अधापवत्तोत्ति णिद्दिट्ठं ॥ ८९८ ॥ अंतोमुहुत्तमेत्तो तक्कालो होदि तत्थ परिणामा । लोगाणमसंखपमा उवरुवरिं सरिसवड्ढिगया ॥ ८९९ ॥ बावत्तरितिसहस्सा सोलस चउ चारि एक्कयं चेव । धणअद्धाणविसेसे तियसंखा होइ संखेज्जं ॥ ९०० ॥ आदिधणादो सव्वं पचयधणं संखभागपरिमाणं । करणे अधापवत्ते होदित्ति जिणेहिं णिद्दिट्ठं ॥ ९०१ ॥ उभयधणे संमिलिदे पदकदिगुणसंखरूवहदपचयं । सव्वधणं तं तम्हा पदकदिसंखेण भाजिदे पचयं ॥ ९०२ ॥ चयधणहीणं दव्वं पदभजिदं होदि आदिपरिमाणं । आदिम्मि चये उड्ढे पडिसमयधणं तु भावाणं ॥ ९०३ ॥ पचयधणस्साणयणे पचयं पभवं तु पचयमेव हवे । रूऊणपदं तु पदं सव्वत्थवि होदि णियमेण ॥ ९०४ ॥ पडिसमयधणेवि पदं पचयं पभवं च होइ तेरिच्छे । अणुकट्टिपदं सव्वद्धाणस्स य संखभागो हु ॥ ९०५ ॥ अणुकट्टिपदेण हिदे पचये पचयो दु होइ तेरिच्छे । पचयधणूणं दव्वं सगपदभजिदं हवे आदी ॥९०६॥ आदिम्मि कमे वड्ढदि अणुकट्टिस्स य चयं तु तेरिच्छे । इदि उड्ढतिरियरयणा अधापवत्तम्मि करणम्मि ॥ ९०७ ॥ अंतोमुहुत्तकालं गमिऊण अधापवत्तकरणं तु । पडिसमयं सुज्झंता अपुव्वकरणं समल्लियइ ॥ ९०८ ॥ छण्णउदिचउसहस्सा अट्ठ य सोलस धणं तदद्धाणं । परिणामविसेसोवि य चउ संखापुव्वकरणसंदिट्ठी ॥ ९०९ ॥ अंतोमुहुत्तमेत्ते पडिसमयमसंखलोगपरिणामा

रूपउड्ढापुव्वगुणे अणुकट्टी णत्थि णियमेण ॥ ९१० ॥ एकम्हि कालसमये संठाणादीहिं जह णिवट्टंति । ण णिवट्टंति तहंवि य परिणामेहिं मिहो . जे हु ॥ ९११ ॥ होंति अणियट्टिणो ते पडिसमयं जस्सिमेक्कपरिणामो । विमलयरझाणहुदवहसिहाहिं णिद्दड्ढकम्मवणा ॥ ९१२ ॥ जुम्मं

इति त्रिकरणचूलिका प्ररूपकोऽष्टमोऽधिकारः ॥.

सिद्धे विसुद्धणिलये पणट्ठकम्मे विणट्ठसंसारे । पणमिय सिरसा वोच्छं कम्मट्ठिदिरयणसब्भावं ॥९१३॥ कम्मसरूवेणागयदव्वं ण य एदि उदयरूवेण । रूवेणुदीरणस्य य आबाहा जाव ताव हवे ॥ ९१४ ॥ उदयं पडि सत्तण्हं आबाहा कोडिकोडि उवहीणं । वाससयं तप्पडिभागेणय सेसट्ठिदीणं च ॥९१५॥ अंतोकोडाकोडीठिदिस्स अंतोमुहुत्तमाबाहा । संखेज्जगुणविहीणं सव्वजहण्णट्ठिदिस्स हवे ॥ ९१६ ॥ पुव्वाणं कोडितिभागादासंखेवअद्धओत्ति हवे । आउस्स य आबाहा ण ट्ठिदिपडिभागमाउस्स ॥ ९१७ ॥ आवलियं आबाहा उदीरणमासिज्ज सत्तकम्माणं । परभवियआउगस्य य उदीरणा णत्थि णियमेण ॥९१८ आबाहूणियकम्मट्ठिदीणिसेगो दु सत्तकम्माणं । आउस्स णिसेगो पुण सगट्ठिदी होदि णियमेण ॥९१९॥ आबाहं बोलाविय पढमणिसेगम्मि देय बहुगं तु । तत्तो विसेसहीणं विदियस्सादिमणिसेओत्ति ॥ ९२० ॥ बिदिये बिदियणिसेगे हाणी पुव्विल्लहाणिअद्धं तु । एवं गुणहाणिं पडि हाणी अद्धद्धयं होदि ॥ ९२१ ॥ दव्वं ठिदिगुणहाणीणद्धाणं दलसला णिसेयछिदी । अण्णोण्णगुणसलावि य जाणेज्जो सव्वठिदिरयणं ॥ ९२२ ॥ तेवट्ठिं च सयाइं अडदाला अड छक्क सोलसयं । चउसट्ठिं च विजाणे दव्वादीणं च संदिट्ठी ॥ ९२३ ॥ दव्वं समयपबद्धं उत्तपमाणं तु होदि तस्सेव । जीवसहत्थणकालो ठिदिअद्धा संखपल्लमिदा ॥९२४॥ मिच्छे वग्गसलायप्पहुदिं पल्लस्स पढममूलोत्ति । वग्गहदी चरिमो तच्छिदिसंकलिदं चउत्थो य ९२५ ॥ वग्गसलायेणवहिदपल्लं अण्णोण्णगुणिदरासी हु । णाणागुणहाणिसला वग्गसलच्छेदणूणपल्लछिदी ॥ सव्वसलायाणं जदि पयदणिसेये लहेज्ज एकस्स । किं होदित्ति णिसेये सलाहिदे होदि गुणहाणी ॥ ९२७ ॥ दोगुणहाणिपमाणं णिसेयहारो दु होइ तेण हिदे । इट्ठे पढमणिसेये विसेसमागच्छदे तत्थ ॥ ९२८ ॥ रूऊणण्णोब्भत्थवहिददव्वं च चरिमगुणदव्वं । होदि तदो दुगुणकमो आदिमगुणहाणिदव्वोत्ति ॥ ९२९ ॥ रूऊणद्धाणद्धेणूणेण णिसेयभागहारेण । हदगुणहाणिविभजिदे सगसगदव्वे विसेसो हु ॥ ९३० ॥ पचयस्स य संकलणं सगसगगुणहाणिदव्वमज्झम्हि । अणिय गुणहाणिहिदे आदिपमाणं तु सव्वत्थ ॥ ९३१ ॥ सव्वासिं पयडीणं

णिसेयहारो य एयगुणहाणी । सरिसा हवंति णाणागुणहाणिसलाउ वोच्छामि ॥ ९३२ ॥ मिच्छत्तस्स य उत्ता उवरीदो तिण्णि तिण्णि संमिलिदा । अट्ठगुणेणूणकमा सत्तसु रइदा तिरिच्छेण ॥ ९३३ ॥ तत्थंतिमच्छिदिस्स य अट्ठमभागो सलायछेदा दु । आदिमरासिपमाणं दसकोडाकोडिपडिबद्धे ॥ ९३४ ॥ इगिपंतिगदं पुध पुध अप्पिट्ठेण य हदे हवे णियमा । अप्पिट्ठस्स य पंती णाणागुणहाणिपडिबद्धा ॥ ९३५ ॥ अप्पिट्ठपंतिचरियो जेत्तियमेत्ताण वग्गमूलाणं । छिदिणिवहोत्ति णिहाणिय सेसं च य मेलिदे इट्ठा ॥ ९३६ ॥ इट्ठसलायपमाणे दुगसंवग्गे कदे दु इट्ठस्स । पयडिस्स य अण्णोण्णभत्थपमाणं हवे णियमा ॥ ९३७ आवरणवेदणीये विग्घे पल्लस्स बिदियतदियपदं । णामागोदे बिदियं संखातीदं हवंतित्ति ॥ ९३८ ॥ आउस्स य संखेज्जा तप्पडिभागा हवंति णियमेण । इदि अत्थपदं जाणिय इट्ठठिदिस्साणए मदिमं ॥ ९३९ ॥ उक्कस्सट्ठिदिबंधे सयलाबाहा हु सव्वठिदिरयणा । तक्काले दीसदि तोऽधोधो बंधट्ठिदीणं च ॥९४०॥ आबाधाणं बिदियो तदियो कमसो हि चरमसमयो दु । पढमो विदियो तिदियो कमसो चरिमो णिसेओ दु ॥ ९४१ ॥ समयपबद्धपमाणं होदि तिरिच्छेण वट्टमाणम्मि । पडिसमयं बंधुदओ एक्को समयप्पबद्धो दु ॥ ९४२ ॥ सत्तं समयपबद्धं दिवड्ढगुणहाणिताडियं ऊणं तियकोणसरूवट्ठिददव्वे मिलिदे हवे णियमा ॥ ९४३ ॥ उवरिमगुणहाणीणं धणमंतिमहीणपढमदलमेत्तं । पढमे समयपबद्धं ऊणकमेणट्ठिया तिरिया ॥ ९४४ ॥ अंतोकोडाकोडिट्ठिदित्ति सव्वे णिरंतरट्ठाणा । उक्कस्सट्ठाणादो सण्णिस्स य होंति णियमेण ॥ ९४५ ॥ संखेज्जसहस्साणिवि सेढीरूढम्मि सांतरा होंति । सगसगअवरोत्ति हवे उक्कसादो दु सेसाणं ॥ ९४६ ॥ आउट्ठिदिबंधज्झवसाणट्ठाणा असंखलोगमिदा । णामागोदे सरिसं आवरणदु तदियविग्घे य ॥ ९४७ ॥ सव्वुवरि मोहणीये असंखगुणिदकमा हु गुणगारो । पल्लासंखेज्जदिमो पयडिसमाहारगासेज्ज ॥९४८॥ अवरट्ठिदिबंधज्झवसाणट्ठाणा असंखलोगमिदा । अहियकमा उक्कस्सट्ठिदिपरिणामोत्ति णियमेण ॥ ९४९ ॥ अहियागमणणिमित्तं गुणहाणी होदि भागहारो दु । दुगुणं दुगुणं वड्ढी गुणहाणिं पडि कमेण हवे ॥ ९५० ॥ ठिदिगुणहाणिपमाणं अज्झवसाणम्मि होदि गुणहाणी । णाणागुणहाणिसला असंखभागो ठिदिस्स हवे ॥ लोगाणमसंखपमा जहण्णउड्ढिम्मि तम्हि छट्ठाणा । ठिदिबंधज्झवसाणट्ठाणाणं होंति सत्तण्हं ॥ ९५२ ॥ आउस्स जहण्णट्ठिदिबंधणजोग्गा असंखलोगमिदा । आवलिअसंखभागेणुवरुवरिं होंति गुणिदकमा ॥ ९५३ ॥ पल्लासंखेज्जदिमा अणुकट्टी तत्तियाणि खंडाणि । अधियकमाणि तिरिच्छे चरिमं खंडं च अहियं

तु ॥ ९५४ ॥ लोगाणमसंखमिदा अहियपमाणा हवंति पत्तेयं। समुदायेणवि तच्चिय ण हि अणुकिट्टिम्मि गुणहाणी ॥ ९५५ ॥ पढमं पढमं खंडं अण्णोण्णं पेक्खिऊण विसरित्थं। हेट्ठिल्लुक्कस्सादोऽणंतगुणादुवरिमजहण्णं ॥ ९५६ ॥ बिदियं बिदियं खंडं अण्णोण्णं पेक्खिऊणं विसरित्थं। हेट्ठिल्लुक्कस्सादोणंत-गुणादुवरिमजहण्णं ॥ ९५७ ॥ चरिमं चरिमं खंडं अण्णोण्णं पेक्खिऊण विस-रित्थं। हेट्ठिल्लुक्कस्सादोणंतगुणादुवरिमजहण्णं ॥ ९५८ ॥ हेट्ठिमखंडुक्कस्सं उव्वंकं होदि उवरिमजहण्णं। अट्ठंकं होदि तदोणंतगुणं उवरिमजहण्णं ॥ ५५९ ॥ अवरुक्कस्सठिदीणं जहण्णमुक्कस्सयं च णिव्वग्गं। सेसा सव्वे खंडा सरिसा खलु होंति उड्ढेण ॥ ९६० ॥ अट्ठण्हंपि य एवं आउजहण्णाठिदिस्स वरखंडं। जावय तावय खंडा अणुकट्टिपदे विसेसहिया ॥ ९६१ ॥ तत्तो उवरिमखंडा सगसग-उक्कस्सगोत्ति सेसाणं। सव्वे ठिदियणखंडाऽसंखेज्जगुणक्कमा तिरिये ॥९६२॥जुम्मं रसबंधज्झवसाणट्ठाणाणि असंखलोगमेत्ताणि। अवरट्ठिदिस्स अवरट्ठिदिपरिणा-मम्हि थोवाणि ॥ ९६३ ॥ तत्तो कमेण वड्ढदि पडिभागेण य असंखलोगेण। अवरट्ठिदिस्स जेट्ठट्ठिदिपरिणामोत्ति णियमेण ॥ ९६४ ॥

इति कर्मस्थितिरचनासद्भावो नाम नवमोऽधिकारः

॥ ग्रन्थकर्तुः प्रशस्तिः ॥

गोम्मटसंगहसुत्तं गोम्मटदेवेण गोम्मटं रइयं। कम्माण णिज्जरट्ठं तच्चट्ठवधारणट्ठं च ॥ ९६५ ॥ जम्हि गुणा विस्संता गणहरदेवादिइड्ढिपत्ताणं। सो अजियसेणणाहो जस्स गुरू जयउ सो राओ ॥ ९६६ ॥ सिद्धंतुदयतडुग्गयणिम्मलवरणेमिचंदकरकलिया। गुणरयणभूसणंबुहिमइवेला भरउ भुवणयलं ॥ ९६७ ॥ गोम्मटसंगहसुत्तं गोम्मटसिहरुवरि गोम्मटजिणो य। गोम्मटरायविणिम्मियदक्खिणकुक्कडजिणो जयउ ॥ ९६८ ॥ जेण विणि-म्मियपडिमावयणं सव्वट्ठसिद्धिदेवेहिं सव्वपरमोहिजोगिहिं दिट्ठं सो गोम्मटो जयउ ॥ ९६९ ॥ वज्जयणं जिणभवणं ईसिपभारं सुवण्णकलसं तु। तिहुवण-पडिमाणिक्कं जेण कयं जयउ सो राओ ॥ ९७० ॥ जेणुब्भियथंभुवरिमजक्ख-तिरीटग्गकिरणजलधोया। सिद्धाण सुद्धपाया सो राओ गोम्मटो जयउ ॥ ९७१ ॥ गोम्मटसुत्तल्लिहणे गोम्मटरायेण जा कया देसी। सो राओ चिर कालं णामेण य वीरमत्तंडी ॥ ९७२ ॥

समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

शब्दकोश

अगुरुचतुष्क=अगुरुलघु, उपघात, परघात, उच्छ्वास किंवा अगुरुलघु, उपघात, परघात, उद्योत (गाथा ४०० ४०१)

अगुरुलघुद्विक=अगुरुलघु, उपघात.

अचलावली=कर्म बांधल्यानंतर एक आवलीपर्यंत त्याची उदीरणा व उदय होत नाहीं त्या कालास अचलावली म्हणतात. (गाथा १५९।५१४)

अद्धा=काल (गाथा २०५)

अनुभागाध्यवसायस्थान=ज्या कषाय-परिणामांनीं कर्मबंधनांत अनुभाग पडतो ते.

अपकर्षकाल=आयुर्बंध होण्याचे जे आठ त्रिकाल असतात ते.

असंख्यात लोकप्रमाण = असंख्याताला असंख्यातानीं गुणून जी संख्या येईल ती.

आदेश=मार्गणा.

आबाधाकाल=कर्मबंध झाल्यानंतर यावत्काल त्याचा उदय किंवा उदीरणा होत नाहीं तो काल (गाथा १५५।१५६पहा)

आयाम = स्थितिबंधामध्यें जें समयाचें प्रमाण.

आहारकचतुष्क=१ आहारक शरीर १ आहारक अंगोपांग १ आहारक बंधन १ आहारक संघात

आहारकद्विक=आहारक शरीर, आहारक अंगोपांग.

उच्छिष्टावलि=उदय न होतां शिल्लक राहिलेले प्रथम स्थितीचे निषेक.

उदय=आपल्या अनुभागरूप स्वभावाचे प्रकट होणें किंवा आपलें कार्य करून कर्मपणा सोडणें [गाथा ४३९पहा.]

उदयव्युच्छित्ति=उदयाची मर्यादा जियें संपते व पुढें उदय होत नाहीं ती अवस्था

उदयावधि=उदयव्युच्छित्ति

उदीरणा=आगामी उदयांत येणाऱ्या निषेकांना नियत समयापूर्वीं उदयावलींत आणून फलानुभव देऊन क्षरून जाणें [गाथा २८१।४३९ पहा.]

उद्वेलन=झालेल्या बंधास दूर करणें. [गाथा ३५०।३५१ पहा.]

उपपाद योगस्थान=गाथा २१९ पहा.

ओघ=गुणस्थान.

ओराल=औदारिक शरीर

औदारिकद्विक=औदारिकशरीर, औदारिक अंगोपांग.

अंतःकोटिकोटि=अंतःकोडी (एक कोटीच्यावर कोडाकोडीहून कमी)

कृतकृत्यवेदक = जो वेदकसम्यग्दृष्टि मनुष्यगतींत क्षायिक सम्यक्त्वास आरंभ करतो तो, तें क्षायिक सम्यक्त्व मनुष्य गतींतच पूर्ण होईल किंवा पुढील गतींत.

कोटिकोटि=कोडाकोडी [एक कोटी × एक कोटी]

कांडक=समयसमुदायांत संक्रमण होणें.
[गाथा ४१२ पहा.]

गच्छ=गुणहानिआयाम.

गुणहानि आयाम = एकेका गुणहानींत जितके समय किंवा स्थानें असतील त्यास गुणहानि आयाम म्हणतात.

घोटमान योगस्थान=(गाथा २२१पहा

चय=सामान्य अंतर.

जगत्प्रतर = जगतश्रेणी × जगतश्रेणी
[गाथा २२५ पहा.]

जगत्श्रेणी=लोकाची रुंदी ७ राजू आहे या राजूच्या रेषेला जगत्श्रेणी म्हणतात

तिर्यक् एकादश=२ तिर्यंचद्विक ४ एकेंद्रियादि चार जाति १ आतप १ उद्योत १ स्थावर १ सूक्ष्म १ साधारण.

तिर्यंचद्विक=तिर्यंचगति, तिर्यंच गत्यानुपूर्व्य.

तेजोद्विक=तैजस आणि कार्माण

त्रसचतुष्क=१त्रस १बादर १पर्याप्त १प्रत्येक

त्रसदशक= १त्रस १बादर १पर्याप्त १प्रत्येक १स्थिर १शुभ १सुभग १सुस्वर १आदेय १ यशस्कीर्ति

त्रसनवक = १ त्रस १ बादर १ पर्याप्त १ प्रत्येक १ स्थिर १ शुभ १ सुभग १ सुस्वर १ आदेय

देवचतुष्क=देवगति, देवगत्यानुपूर्व्य, वैक्रियिकशरीर व वैक्रियिक अंगोपांग
(गाथा ४००।४०१ पहा)

देवद्विक=देवगति, देवगत्यानुपूर्व्य

द्रव्यलेश्या=वर्णनामकर्माच्या उदयानें १ शरीराचा जो वर्ण होतो त्यास द्रव्यलेश्या म्हणतात (गाथा ५४५ पहा)

द्विचरम=अंतिमाच्या मागील उपांत्य

द्वेष=अनंतानुबंध्यादि ४ क्रोध ४ मान १ अरति १ शोक १ भय १ जुगुप्सा यांच्या उदयानें जो भाव होतो तो.

नरकद्विक=नरकगति, नरकगत्यानुपूर्व्य

नवकबंध=तत्काल नवीन बंध होतो तो

नारकचतुष्क=१ नरकगति १ नरकगत्यानुपूर्व्य १वैक्रियिकशरीर १वैक्रियिक अंगोपांग

नारकषट्क=१ नरकगति १ नरकगत्यानुपूर्व्य १ वैक्रियिक शरीर १ वैक्रियिक अंगोपांग १ वैक्रियिकबन्धन १ वैक्रियिक संघात.

निष्ठापन=पूर्ण करणें.

पद=गुणहानि आयाम.

परघातचतुष्क=१परघात १ आतप १ उद्योत १ उच्छ्वास.

परमुखोदय=प्रकृति अन्यरूप होऊन उदयास येणें (गाथा ४४५ पहा)

परिणाम योगस्थान= (गाथा २२०। २५६ पहा)

प्रतिभाग=भाजक

फाली=एका समयांत संक्रमण होणें.
(गाथा ४१२ पहा)

भवनत्रय=१ भवनवासी १ व्यंतर १ ज्योतिषी

भावलेश्या=मोहनीय कर्माच्या उदयानें, उपशमानें, क्षयानें किंवा क्षयोपशमानें जीवाची जी चंचलता होते तीस भावलेश्या म्हणतात.

भिन्नमुहूर्त=अंतर्मुहूर्त याचे प्रकार तीन १ उत्कृष्ट १ मध्यम १ जघन्य. ४८ मिनिट उणा एकसमय=उत्कृष्ट अंतर्मुहूर्त. १ आवली + १ समय = जघन्य अंतर्मुहूर्त, मध्यम अंतर्मुहूर्त, यांच्यामधील काल.

मनुष्यद्विक=मनुष्यगति, मनुष्यगत्यानुपूर्व्य

राग=अनंतानुबंध्यादि ४ माया ४ लोभ ३ वेद हास्य, रति यांच्या उदयानें जो भाव होतो तो

वर्णचतुष्क=१स्पर्श १ रस १ गंध १वर्ण.

वाप=मिथ्यात्व.

विशेष=चय

वैक्रियिकद्विक=वैक्रियिकशरीर, वैक्रियिक अंगोपांग

वैक्रियिकषट्क=१ देवगति १ देवगत्यानुपूर्व्य १ नरकगति १ नरकगत्यानुपूर्व्य, १ वैक्रियिक शरीर,१वैक्रियिक अंगोपांग

शतारचतुष्क=१तिर्यंचगति १ तिर्यंचगत्यानुपूर्व्य १ तिर्यंचायु १ उद्योत

सागर=दहा कोडाकोडी पल्य

सुरषट्क = १ देवगति १ देवगत्यानुपूर्व्य १ वैक्रियिक शरीर १ वैक्रियिक अंगोपांग १वैक्रियिक बंधन १वैक्रियिक संघात.

सूक्ष्मत्रय = सूक्ष्म, अपर्याप्त, साधारण

स्थावरचतुष्क = १ स्थावर १ सूक्ष्म १ साधारण १ अपर्याप्त

स्थावरदशक = १ स्थावर १ सूक्ष्म १ अपर्याप्त १ साधारण १ अस्थिर १अशुभ १ दुर्भग १ दुःस्वर १ अनादेय १ अयशस्कीर्ति

स्थितिबंधाध्यवसायस्थान=ज्या कषाय परिणामांनीं स्थितिबंध पडतो त्या कषाय परिणामांचें स्थान.

स्वमुखोदय = प्रकृति आपल्या स्वरूपांत उदयास येणें [गाथा ४४५ पहा.]

क्षयदेश=अपकर्षणाचा काल [गाथा४४५ पहा.]

क्षुद्रभव=एका श्वासाच्या अठराव्या भागा इतकें आयुष्य असणारा.

शब्दांच्या पुढें जे अंक घातले आहेत ते गाथांचे आहेत. त्या गाथांत त्या शब्दांचा अर्थ दिला आहे.

शुद्धिपत्र.

गाथा ३ पृष्ठ १ मधें खालील मजकूर वाढवावा.

' औदारिक, वैक्रियिक, आहारक, ही तीन शरीरें व सहा पर्याप्ति (आहार, शरीर, इंद्रिय, श्वासोच्छ्वास, भाषा, मन) यांच्या योग्य वर्गणांना जो ग्रहण करतो त्याला आहारक ह्मणतात व जो ग्रहण करीत नाहीं त्यास अनाहारक म्हणतात. (सर्वार्थसिद्धि अध्याय २ सूत्र ३०) व या वर्गणांना नोकर्महि म्हणतात. तैजसशरीरनामकर्माच्या उदयानें तैजसवर्गणेचें ग्रहण होतें त्यालाही नोकर्म म्हणतात. विग्रहगतींत तैजसवर्गणांचें ग्रहण कर्मवर्गणांसह होतें, तरी तो जीव अनाहारक समजला जातो.

गाथा ५ पृष्ठ १ या गाथेंत असंख्यातगुणी निर्जरा होण्याचीं स्थानें ११ आहेत असें सांगितलें आहे. हें वर्णन जीवकांड गुणस्थानाधिकार गाथा ६६।६७ मधें आहे. परंतु सर्वार्थसिद्धि अध्याय ९ सूत्र ४५ मधें असंख्यातगुणी निर्जरेचीं स्थानें १० सांगितलीं आहेत. शेवटचें दहावें स्थान ' जिन ' सर्वार्थसिद्धींत एकच मानिलें आहे. परंतु जीवकांड गाथा ६६।६७ मधें जिन शब्दानें स्वस्थानकेवली व समुद्घातकेवली अशीं २ स्थानें मानिल्यामुळें अकरा स्थानें होतात.

गाथा ६ पान २ या गाथेंत आठही कर्मांच्या फलदानशक्तीस भावकर्म म्हटलें आहे. घातिकर्मांच्या उदयानें आत्म्याचे अज्ञानादि व क्रोधादि जे भाव होतात त्यासही भावकर्म म्हणतात परंतु अघाति कर्मांच्या उदयानें शरीरादिकांची जी प्राप्ति होते त्यास नोकर्म म्हणतात, भावकर्म म्हणत नाहींत. अघातिकर्मांमधें जी फलदान शक्ति असते तिला भावकर्म म्हणतात.

गाथा २९ पान ८ ओळ १८ मध्यें ९ च्या ऐवजीं व ओळ १९ मधें १३ च्या ऐवजीं १ समजावा.

गाथा ११० पान २७ कोष्टकाच्या खालीं पहिल्या ओळींत ' जीवाला ' या ठिकाणीं ' मनुष्याला असें समजावें.

गाथा १२१ पान ४३-शेवटच्या ओळींत ' परंतु ' या शब्दाच्या पुढें व 'अपूर्व' च्या मागें ' श्रेणी चढतांना ' हे शब्द घालावे.

गाथा १२४-१२५ पान ४८ मधें ध्रुव व अध्रुव प्रकृतीची व्याख्या खालीं लिहिल्याप्रमाणें द्यावयास पाहिजे होती.

ध्रुवप्रकृति—बंधव्युच्छित्ति होईपर्यंत जिचा बंध समयासमयास होतो ती.

अध्रुवप्रकृति—जिचा बंध एखाद्या समयास होतो व एखाद्या समयास होत नाहीं ती.

गाथा १४६ पान ५३ ओळ ७-८-९ " एकेंद्रियापासून असंज्ञिपंचेंद्रियापर्यंत जीवाच्या जघन्य आबाधाकालाहून आवलीच्या असंख्यातव्या भागानें अधिक उत्कृष्ट आबाधाकाल समजावा " या ऐवजीं " एकेंद्रियाच्या जघन्य आबाधाकालाहून आवलीच्या असंख्यातव्या भागानें अधिक उत्कृष्ट आबाधाकाल समजावा व द्वींद्रिय, त्रींद्रिय, चतुरिंद्रिय, असंज्ञिपंचेंद्रिय यांच्या जघन्य आबाधाकालाहून आवलीचा संख्यातवा भाग अधिक इतका उत्कृष्ट आबाधाकाळ समजावा. " असें पाहिजे.

गाथा १६० ते १६२ पान ६१ मधें जें कोष्टक (४३) आहे त्या खालीं पुढील खुलासा समजावा. " हें कोष्टक आयुःकर्म सोडून सात कर्मांच्या निषेकक्षरणाचें आहे. आयुःकर्माच्या क्षरणाचा नियम असा आहे कीं भुज्यमान आयूच्या स्थितीचे जितके समय असतील तितके आयुःकर्माचे निषेक होतील व क्रमाक्रमानें समयासमयास त्यांचें क्षरण होत जाईल.

गाथा २१७ पान ८६ ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
११	तिर्यंचगति	तिर्यंचद्विक
१२	मनुष्यगति	मनुष्यद्विक
१५	६	७
१६	मनुष्यगति	मनुष्यद्विक
१७	७	८
१७	तिर्यंचगति	तिर्यंचद्विक

गाथा २२० पान ९१ ओळ २२ मधें ' आठवा ' या ऐवजीं ' अंतिम ' शब्द पाहिजे.

गाथा ३३८ पान १४६ मधें पुढील शब्द वाढवावेत " पुढील पानांत कोष्टक नंबर ११६ क्षपकश्रेणीच्या अपेक्षेनें केलें आहे म्हणून क्षायिक सम्यग्दृष्टीच्या ४ ते ७ गुणस्थानापर्यंत सात प्रकृति (४ अनंतानुबंधी + ३ दर्शनमोहनीय) सत्वांतून कमी कराव्यात "

गाथा ३५४ पान १५८ यांत कृष्णनील लेश्यांत तीर्थंकर प्रकृतीचें असत्व दाखविलें आहे त्यापुढें हे शब्द घालावे " कारण ३ अशुभ लेश्यांत तीर्थंकर प्रकृतीचा बंध सुरू होत नाहीं व तीर्थंकर प्रकृतीचें सत्व असणाऱ्यानें नरकायूचा बंध केला असल्यास तो ३ नरकाच्या खालीं जात नाहीं व पहिल्या तीन नरकांत कृष्णनील लेश्या नसतात फक्त कापोत लेश्याच असते.

गाथा ४२८ पान २०२ मधें जें कोष्टक आहे त्या खालीं व गाथा ४२९ वर खालील टीप द्यावी ' तीर्थंकर प्रकृतीमध्ये विध्यात संक्रमण सांगितलें आहे तें नरकांत

जाण्याच्या सन्मुख झालेल्या किंवा मरून अपर्याप्त नारकी असतांना मिथ्यादृष्टि जीवास होईल. (हिंदी व संस्कृत टीका गाथा ४२५ पान ५८३ पहा.)

पृष्ठ	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
५७	२५	अपर्याप्ताया	अपर्याप्ताच्या
६३	१९	६८	३८

६९. या पानांत अनुभाग प्रकरण समाप्त याखालीं 'प्रदेशबंध' हा शब्द घालावा.

पृष्ठ	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
७१	२६	सामान	समान
७२	१२	चा	च्या
८६	५	औदारिक,	औदारिक–
८८	१०	कृति	प्रकृति
९४	२	वर्गणाक्रमानें	वर्गणा क्रमानें
१०४	२२	स्थिति	स्थिति–

पान १०७ यांत सातव्या गुणस्थानापासून उदयव्युच्छित्तिच्या अंकड्यापुढें विशेष खुलाशाचे आंकडे खालीवर झाले आहेत ते सुधरून वाचावेत.

पान १०८ गुणस्थान ९ अतिवृत्ति पडलें आहे तें अनिवृत्ति समजावें.

पान		ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
	१०९	२५	५०,५०	५०
,,	११२	२	त्रस	१ त्रस
,,	११९	कोष्टक ७४	७२	७१
,,	१२६	ओळ २	३	१३
,,	१३५	कोष्टक १००	७	६
			६	७
,,	१३७	कोष्टक १०४	गुणस्थावत्	गुणस्थानवत्
	१४८	६	उद्योत	उपघात
,,	१४८	ओळ १३	गुणस्थानां	गुणस्थाना
,,	,,	,, १६	१३८	१३९
,,	१५४	,, ६	विकलत्रय	विकलत्रय, पृथ्वीकायिक
,,	१५५	,, ४	१२२	१२१
,,	१५७	,, ३	२ गुणस्थानांत	२ऱ्या गुणस्थानांत
,,	,,	,, १५	गुणस्थानवत्	गुणस्थानवत् सत्व १४८ चें
,,	,,	,, १७	,,	,,

पान	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
,, ,, ,,	२०	असत्व	सत्व
,, १६१ ,,	२	कोष्टक १६	कोष्टक ११६
,, १६२ ,,		३६७	३७१
,, १६४ ,,	२८	भागात	भंगांत
१६४	२९	भागात	भंगांत
१६८	१८	भागांतील	भंगांतील
१७१	२३	७ (बध्यमान)	७ (बद्धायु)
१७९	९	बध्यमान	बध्यमान देवायु
१८३	२५	पुरुषवेद	स्त्रीवेद
१८५	६	११७	११६
,,	२२	प्रकृतिक्रम	प्रकृति क्रम
१८६	५	सत्वस्थानें	सत्वस्थानें व भंग
१८८	७	व्युच्छित्ति	बंधव्युच्छित्ति
१९०	६	संहनन	सम
१९२	७	होताना	असतांनां
१९४	११	नरकांत	नरकांत व

१९५ खाना पांच खालीवर झाला आहे तो सुधरून वाचावा.

१९६ गाथा ४०८ ओळ २ ' त्याचशास्त्रसमुद्रांतून त्या शास्त्रसमुद्रांत

१९७	८	मोहनीयाचे	मोहनीयाचें

१९९–२०० ३९ प्रकृतीच्या चार संक्रमणांत कांहीं चिन्ह नाहीं त्या ठिकाणीं शून्य समजावें.

२०३	१९	निषेक	निषेक एका आवलींत

पान २०५ गाथा ४५२ च्यावर ' बंध ' हा शब्द पाहिजे.

२०७	९	बंध	बंध व
,,	११	नंबर	नंतर
२१६	२६	भागांत	भंगांत
२१०		७७९	७७९९
२३१	११	५ ओ	ओ
,,	१२	कार्मण २	कार्मण १
२३३	ओळ ८	यांत किंवा हा शब्द व्यर्थ पडला आहे.	

पान	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
२४०	७	पहिल्या	सवेद
,,	८	होता	होतो
,,	११	प्रथम	सवेद
,,	१५	,,	,,
२४४	६	रूपान	रूपानें
२४६	१०	औदारिक	औदारिकादि
२४७	१५	पर्याप्त	पर्याप्त,
२५१	२२	१	व
२५२	१८ यामधें चारीही स्वल्पविराम नको आहेत.		
२५५	१६	पहिले. पहिले पांच प्रकार व तीसचे पहिले.	
,,	४	प्रका	प्रकार
२५६	११	मनुष्य	जो मनुष्य
२५९	६	सम्यक्त्वाची किंवा	सम्यक्त्वासहित
२६६	२१	पत्रांत	पात्रांत
२६७	२४	अशुभलेश्यासहित	शुभलेश्यासहित
२६८	२५	होणारी,	होणारी
२७१	१८ मधें 'तीर्थंकर प्रकृतीची सत्ता असणारा जीव तिसऱ्या गुणस्थानांत येणार नाहीं' हे शब्द वाढवावेत.		
२७५	२१	मध्यें गर्भित	८ मध्यें गर्भित
२८२	२७	आहारक द्विक भंग	आहारकद्विकभंग १
२८८	३	यशस्कीर्ति	यशस्कीर्ति,अयशस्कीर्ति
३०७	२०	भवमत्रिक	भवनत्रिक
३४३ ओळ तेरा मधें 'या' शब्द व्यर्थ पडला आहे.			
३४३	१५	उत्पन्न उत्पन्न	उत्पन्न
३४६	२२	उदय,	उदय
३८८	१५	गुणाकार	गुणकार
३९०	६	आसादन	आसादन=
,,	८	योग	योगसमाधि=

,, या पानांत कर्माचें नांव या खान्यांत शेवटीं (११ असंयत) लिहिलें आहे त्याठिकाणीं [११ अंतराय] पाहिजे.

पान	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
३९१	८	९१३	८१३
,,	२१	अपेक्षेनें	अपेक्षेवाचून

३९७ या पानांत द्विसंयोगीभंगाच्या खान्यांत १५ व्या ओळींत ' क्षं × पा ' च्या ऐवजीं ' क्षा × पा ' पाहिजे, मूलभावाच्या खान्यांत दोन जागीं ' परिणा ' लिहिलें आहे त्या ठिकाणीं ' पारिणा ' असें पाहिजें.

४२७	५	४०	४

पान ४३३ भंग काढण्याची रीति या खान्यांत ६५ चा आकडा पिंडप्रकृतिलिंगाच्या समोर दोन वेळां आला आहे त्यापुढें =हें पणणद्वीचें चिन्ह पाहिजे आहे.

पान	ओळ	अशुद्ध	शुद्ध
४४७	२९	इंदनंदि	इंद्रनंदि
४५४	९	वर्गशालाका	वर्गशलाका
४५८	४	कर्मांची	कर्मांचा
४६०	१९	१००×८	१००×८
४६३	१३	असंख्यातानीं	असंख्यात
४६४	१५	मानिळी	मानिलीं
४६८	२३	चैत्यालयात	चैत्यालय

—o—